

אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי (תהלים ס"ד)
קח לך מגילה אחרת וכתוב עליה את כל הדברים הראשונים
אשר היו על המגילה הראשונה אשר שרף וגו' (ירמיהו ל"ז, כ"ח)

ספר
**מגילת
פלסתר**

אשר בו יבורר בעזה שי"ת
שידי זדים ומשכילים שלטו בספר
"מגילת ספר" המיוחס לרבינו
הגה"ק יעב"ץ מעמדין זצ"ל,
ועשאוה פלסתר, ואין לה שום
סמכות כלל

כי יהיה ריב בין אנשים.. והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע (דברים כ"ה, א')

מצדיק רשע ומרשיע צדיק, תועבת ה' גם שניהם (משלי י"ז, ט"ו)

להערות:

RABBI A. SH. Y. GESTETNER

17 MOSIER COURT

MONSEY N. Y. 10952

TEL. (845) 425 - 9708

מהדורא מתוקנת ומורחבת תשע"ד

כל הזכויות שמורות להמחבר

התודה והברכה

לידיד נפשינו הרבני הנגיד, נבון וצורבא מרבנן מאוד נעלה

מוהר"ר **חיים דוב גראם** שליט"א מלונדון

על עזרתו המסורה והשתדלותו הנאמנה

להמציא לנו הכתב יד מאוקספורד

התודה והברכה

לבני יקירי המופלג ומופלא בתורה ויראת שמים ומדות טובות

הרב **יוסף** שליט"א

על עזרתו להמציא לנו מקורות ומראי מקומות מועילות

ובעצה ותושיה בכשרונותיו הברוכות

ספר

מגילת פלסתר

אשר בו יבורר בעזהשי"ת
שידי זדים ומשכילים שלטו בספר "מגילת ספר" המיוחס
לרבינו הגה"ק יעב"ץ מעמדין זצ"ל, ועשאוה פלסתר,
ואין לה שום סמכות כלל

דה"כתב יד" היחיד שיש מחיבור זה שמשם הדפיסוה המשכילים, אינו מהמחבר
זצ"ל אלא מ"אחר" שהעתיקה תוך כדי להכניס בה דיעות כוזבות לשה"ר והשמצות
נוראים ובזיונות עצומים על גדולי ישראל וגם על החכם צבי ובנו רבינו המחבר,
דברים שלא יצאו מקולמסו, ומסרה למשכילים על מנת להדפיסה בעילום שמו,
ואח"כ ביערו כתי"ק מן העולם כדי שלא ייתפסו בזיופם

ולימים נתגלה זהותו של בעל ה"כתב יד" המסתתר, שהיה רשע ועוקר דת מפורסם,
מי שעמד בראש ה"טעמפל" בהמבורג, ששינו נוסח התפלה, וגם החליפוה ללשון
עכו"ם, ושרו בכלי שיר בשבתות וימים טובים

והוציא "כרוז" להסית ולהדיח את אחב"י לתנועת ה"ריפורם", ובגודל עזותו וחוצפתו
ניהל מלחמה נגד ראשי גולת אריאל ה"ה הגאווה"צ: רעק"א, ר"מ בנעט, חוות דעת,
חת"ס, שמן רוקח ועוד, תוך כדי לשפוך עליהם קיתון של שופכין בחירופין וגידופין

על כן דינה של ה"מגילת ספר" המצוי כהיום, הוא ככל שאר ספרי מינים
ואפיקורסים, שעל פי אזהרת רבותינו הק' אסור להחזיקה בבית, וכש"כ שאסור
לעיין בה, ואצ"ל שאין לבנות עליה שום יסוד כלל, לא בהשקפה ולא בהלכה

חובר בעזרת החונן לאדם דעת, נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה
אברהם שמואל יהודה בלא"א מוה"ר נתן ז"ל געשמעטמנער

מו"ס: מחזה איש (ביאור סגיות וח' הלכה, ב"ח), תורת אמוך (דיני נשים בת"ת, ג"ח),
סדר"א קמא ותניינא (אוסף קונטרסים לחיזוק הדת על יסוד טהרת ההלכה, ב"ח),
משפטים כהלכתם (על הלכות דיינים), משפט הכפיה (בדיני גט מעושה ומוטעת)

נתפרסם במהדורא קמא ומצומצמת, כסלו תשס"ט
ונדפס לראשונה במהדורא מורחבת, קיץ תשע"ד
ועתה יז"ל במהדורא שלישי עם מילואים ותיקונים, חורף תשע"ה

פפרי זה מוקפרי ומגפרי

לזכרו הקדוש ולעילוי נשמתו המהורה, של הוד קדושת אדוני מורי ורבי, נר ישראל, צדיק יסוד עולם, מופת הדור והדרו, אבי כל תופשי ישיבות, נור הרבנים, ועמרת תפארת המורים והמשיבים המובהקים, מיטב הדרשנים וראש המדברים בכל מקום, שופך שיה ערב לפני קונו בתפילותיו, מסעיר ומעורר לבבות ישראל לתשובה במוסריו, לוחם מלחמות ה', גודר גדר ועומד בפרץ, רב הדומה למלאך ה', זקן ויושב בישיבה, יראת ה' חופף עליו כל היום, מושלם בכל מדה ומעלה שמנו חכמים, אומן מופלא בכתב שחיטה ומילה, ש"ב ועמרת תפארת משפחתינו

כבוד קדושת ש"ת

מרנא ורבנא **רב** **גריגוריוס** **צוק"ל**

נאב"ד קהל קהלת יעקב פאפא, ור"מ ישיבת קהלת יעקב פאפא

ומח"ס: ויחי יוסף, וש"ת ויען יוסף

****

אשר בצל כנפיו חסיתי, וממימו הנאמנים שתיתי
וגם חבלי נפלה לי בנעימים לעמוד לפניו ולשרתו כמה שנים
וזכיתי שחיבה יתירה נודעת לי ממנו

****

ומקצת מדרכיו ותהלכותיו בקודש
ערכתיו בקונטרס הדרת יוסף שבסוף ספרי מהזה איש

****

נתבקש לישיבה של מעלה וארון אלוקים עלה למרום
לראבון לב כל תלמידיו ומעריציו

בי"ג לחודש אב - ליל שבת קודש נחמו - שנת תשמ"ד לפ"ק

האיר עיני ישראל בתורתו וצדקתו, וכל ימי חייו - מנעוריו ועד זקנה ושיבה -
היתה שרשרת ארוכה של הרבצת תורה והשרשת יראת שמים בבני קהילתו
ובייחוד בתלמידיו אשר העמיד לאלפים

תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדינו

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, וזכותו יגן עלינו ועב"י, אמן

לעילוי נשמת

אבי מורי היקר, איש ישר והולך תמים

מוה"ר נתן ע"ה געשטעטנער

בן הגה"צ עובד ה' במס"נ מוהר"ר עזריאל נפתלי זצ"ל הי"ד
מייסד ותופס ישיבה בק"ק פאפא, והעמיד תלמידים רבים והגונים
מגזע הש"ך ופנמ"א ולמעב"ק עד דוד המלך ע"ה

נהנה מיגיע כפו בבטחון ובאמונה וביישרות

תפילתו היתה מלה במלה כמונה מעות

נפשו איוותה וטרח לשכלל מנין להתפלל במתינות

באשמורת הבוקר קם לעבודת הבורא משחר נעוריו ועד זקנה ושיבה

נהג בשפלות ונמיכות רוח ובמדות טובות ובלם את פיו מלהוציא דבה

עבד את בוראו בתמימות ובאמונה פשוטה זכה וברה

זרעו הדריך במדות ישרות וחינכם לילך בדרך התורה

ריחק ממותרות והשריש בצאצאיו מדת ההסתפקות

יגע והתמיד בלימוד משניות וגמרא, ספרי יראה מוסר וחסידות

אסף והוציא קונטרס "יום ליום יביע" לזכות את הרבים להזכירם התכלית

למד שיעורין בסדרן "חק נתן" ולא יעבור, וככה הכין עצמו לתפלת שחרית

נשאר יחידי מכל בית אביו ומשפחתו, שעלו בשנות הזעם על קדה"ש על מוקדה

פלאות ראה כשסבל מרורות תחת הנאצים ימ"ש בעבודת פרך במחנות השמדה

תלמיד אור פנ"י מגאלאנטא, וש"ב ויגד יעקב, ויחי יוסף מפאפא זצ"ל הקדושים

לעולם הי' רגיל על לשונו לספר מדרכי אבותיו ורבותיו הק' והנהגותיהם הישרים

יהא זכרו ברוך ולא ימוש מצאצאיו עד שיקיצו שוכני עפר ע"י מבשר בראש הרים

עלתה נשמתו במוצש"ק בזמן נטילת נשמה יתירה, כיון ששבת ווי אבדה נפש

י"ח לחודש מרחשון שנת תשס"ט לפ"ק, ונטמן בו בלילה

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

אמי מורתי הצנועה מרת אסתר ע"ה

מגזע הגה"ק בעל תויו"ט, ובעל אמרי נועם זי"ע

בת הגה"צ הר"ר אברהם איינהארן זצ"ל

דומ"ץ בעיירות: שוראני, סאמבאטהעלי

ובעמח"ס שו"ת בית אברהם

תפס ישיבה בסאמבאטהעלי, והעמיד תלמידים רבים והגונים

נפטרה עש"ק ה' תשרי תשנ"ט לפ"ק

ונטמנה סמוך לכניסת שב"ק

ת. נ. צ. ב. ה

לעילוי נשמת

חמותי הצנועה מרת רבורה קאמצבורג ע"ה

בת מהור"ר יהושע העשל גרינפעלד ע"ה מקליינווארדיין

מגזע הגה"ק מליטשיק זי"ע

נפטרה י"ז אדר א' תשנ"ז לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

הסכמות

רשימת הרבנים הגאונים והצדיקים שקבלתי מהם הסכמות על ספריי הקודמים

הגה"צ ר' מנשה קליין זצ"ל
אב"ד אונגוואר

הגה"צ ר' משה אריה פריינד זצ"ל
ראב"ד עדה החרדית

הגה"צ ר' נתן יוסף מייזעלס זצ"ל
אב"ד אבני שלמה

הגה"צ ר' ישראל יעקב פישער זצ"ל
ראב"ד עדה החרדית

הגה"צ ר' שרגא פייוויש
שנעעבאלג זצ"ל
מח"ס שרגא המאיר

הגה"צ ר' אברהם דוד הורוויץ זצ"ל
ראב"ד עדה החרדית

הגה"צ ר' בנימין ראבינאוויטש זצ"ל
ראב"ד עדה החרדית

ולהבדבחל"ת:

הגה"צ ר' רפאל בלום זצ"ל
ראב"ד קאשוי

הגה"צ ר' שמואל
הלוי וואזנער שליט"א
אב"ד זכרון מאיר

הגה"צ ר' משה טייטלבוים זצ"ל
אדמו"ר מסאטמאר

הגה"צ ר' משולם פייש לאווי שליט"א
אדמו"ר מטאהש

הגה"צ ר' נתן געשטעטנער זצ"ל
אב"ד ור"מ פנים מאירות

הגה"צ ר' אפרים פישל
הערשקאוויטש שליט"א
אב"ד האליין

הגה"צ ר' אברהם לייטנער זצ"ל
אב"ד בנין דוד ד'מאנטעווידעא

הגה"צ ר' משה שטערן זצ"ל
אב"ד דעברעצין

הגה"צ ר' ישראל חיים מנשה
פריעדמאן שליט"א
ראב"ד סאטמאר

הגה"צ ר' שלום קרויז זצ"ל
אב"ד אודווארי

וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן

לשון הגה"ק מסאכמישוב, בעל אבני נזר זצ"ל:

להסיר מכשול מדרך עמי, הנני להזהיר: היות כי ראיתי רשעים קבורים, "שהדפיסו ספרים בשם גדולים שהיו בדורות שלפנינו. וצפנו בתוכם סף רעל, לצודד בהם נפשות נקיים ותמימים", כי הרואה יאמין לתומו, כי הדברים האלו ממקור נאמן יצאו.

לזאת ידע כל איש, אשר "ספרים הנדפסים בשם איש שהיה מהדורות שלפנינו", בלתי הסכמות גדולי ישראל, שידעו שאמת הדבר, שממקור נאמן יצאו הדברים, או לכל הפחות: שראו את כולו מעבר אל עבר, שנקי הוא מחשש זיוף, פיגול הוא לא ירצה, "ואינו נכון שיקנה אותם שום אדם, ולא יביאם אל ביתו, ולא יביט בהם כלל", עכ"ל"ק.

בספרו אנלי פל (בסוף הקדממו)

לשון הגה"ק ממונקאטש, בעל מנחת אלעזר זצ"ל:

יהיה איך שיהיה, גם אם מחברו היה צדיק תמים, בעל כרחך שלטו בו ידי זרים, וערכבו בו דברים, אשר המה אסורים. גם אם נחליט שהוא רק באיזהו מקומן, "מאן השיב מאן ספין ומאן רקיע, לברר הפסולת מתוך האוכל, או להיפך...", ומי יודע איזה מהם ומהמונם, שעירב דברים האלו בתוך הספר..., והדפיסו הכל כאשר מצאו בראותם שהוא טוב בכוללתו...

"ומי יודע מה נמצא עוד שם מה שעירבבו..., בדרך ערמה..., כדי שלא יכירו וירגישו מבטן מי יצאו הדברים..., לאשר בטח שלטו בהם ידי זרים...", ועל כן הרחיקוהו...*, [כי] אדרבה, ניחא להו לצדיקים דלא ליכשלו בדברי ספריהם ששלטו בו זרים, עכ"ל"ק.

בספרו חמשה מאמרות (בנידון ספר "חמדת הימים")

*וכן הוא בג"ד, רבין דוח ודאי: שהבתי" שמוננה נדפסה המגילת ספר אינו מרבינו, ודי זרים ומשכילים שלטו בה והכניסו שם דברים זרים ואסורים, מנילא נפסל כל תוכן הספר" אף אם המג"ל ידוח ממתינו, דמאן ספין לברר האוכל מתוך הפסולת, וכדאי לא ניחא לרבינו המבחר שיכשלו בו"א ע"י ספריו.

לשון הגאון בעל אגרות משה זצ"ל:

בדבר פירוש התורה המיוחס לר"י החסיד, [שמצאו שם ג' דברים, מנוגד לחו"ל]... ונמצא שהמזויף, היה רשע ואפיקורס וגם שומה... שכבר הוא דין פסוק מאבן עזרא: "שצריך לשרוף ספר כזה", ואיך נדפים עתה מחדש ספרים אחרים בכפירה זו. וספר זה עוד גרע, כי הרי הכופרים הרשעים זייפו זה בתוך ספר שנקרא על שם ר' יהודה החסיד, כדי להטעות את העולם בהסתה והדחה כזו: שגם ריה"ח אמר זה. לכן פשוט, "שאסור להדפיס ספר זה... באיסור היותר גדול דמחטיא את הרבים".

ואני הייתי אומר: שלא ידפיסו כלל, אף לא הדברים האחרים, כי אפשר לא נבדק היטב, ובפרט כי נעשה ספק גדול ממילא, על כל הספר: מי הוא מחברו. "ואף אם נמצא שם איזה דבר, שנמצא בשמו של ריה"ח בספרי הראשונים, אין ראיה על שאר הדברים, מאחר שאיכא ריעותא גדולה כזה... אסור למכור ולקנות... דברי כפירה בתורתנו הקדושה, אשר רשעים מסיתים ומדיחים משנים, דשש מאות ושבע מאות קודם זמננו ויותר, העמידו בספר פירוש על חומש שהיה על שם ר' יהודה החסיד, כדי להטעות את העולם, והחלטנו... לומר להמוציא לאור, שאסור לו לגמור הדפסת הספר.

[ומה ש]המו"ל הבטיח, שלא ימכור יותר מאלו שהדפיס, אם ירשו לו להדפיס מחדש, בלא ג' המקומות, ושם יודיע בתחלת הספר, שהספר שנדפס מכבר, היו שם ג' זיופים ונסתלקו... פשוט וברור, שאין להאמין גם לכל דברי הספר המזויף הזה, ששלטו בו ידי רשעים מסיתים ומדיחים, כי מי הוא אשר יוכל לעיין ולדקדק בכל הספר, לראות עוד הרבה דברים דכפירה ודברי נבלה...*, ומכיון שודאי אין מי שיעיין בכל הספר מתחלתו ועד סופו, אסור להדפיס אף דבר אחד משם...

"וא"כ בספר של אחד מרבותינו, שרשעים זייפו וכתבו שם, כשהעתיקו את הספר, דברי כפירה להטעות את העולם, בכוונה שיאמרו שהצדיק הגדול ח"ו כתב זה, ודאי אין לסמוך, על מה שנוציא משם, מה שראינו, דודאי אפשר שהרבה דברים, לא ראינו לפום ריהמא**".

וצריך גם "לבער ממש ע"י שרפה", והוא זכות היותר גדול לרבנו ר' יהודה החסיד, שלא יבשלו ע"י גדלו ושמו הטוב, יותר, ממה שנקיים אף דברים הטובים שכתב הוא... ויש לפרסם, שספר הנדפס.. הוא מזויף, "וצריך לבערו מן העולם", עכ"ל.

(יו"ד ס"ג, ס"י קי"ד, וקט"ו)

*וכן הוא בג"ד, דבין דוח דאי: שבת"י שמננה נדפסה המגילת ספר אינו מורבינו, ודי דים ומשכילים שלטו בה והכניסו שם דברים זדים ואסורים, נמילא נפסל כל טובן הספ"י אף אם המו"ל היה ממתעני, דמאן ספין לברר האוכל מתוך הפסולת, ודאי לא נחא לריכו המחר שישכשו בנ"א ע"י ספיו.

מפתח הפרקים:

- מבוא: סיבת התעסקותינו לברוק אחר סמכות ה"מגילת ספר" . . . . . דף כב
 ראשי פרקים: השתלשלות הופעת ה"מגילת ספר" לפי סדר השנים . . . . . דף לד
 פרק א: חלקים מ"מגילת ספר" שהופיעו בגליון "המאסף" תק"ע . . . . . דף לט
 פרק ב: הדפים שנרפסו בהמאסף שנספחו לספר נחל"י תר"ט [פ"א] . . . . . דף עא
 פרק ג: "מהדורת כהנא" של המגילת ספר "השלם" תרנ"ז . . . . . דף פ
 פרק ד: דוגמאות מדברי בלע שהאפיקורסים הכניסו בה"מגילת ספר" . . . . . דף קמג
 פרק ה: הפרכת העובדות: שהח"צ תבע וקיבל הון רב ב"שכר ד"ת" . . . . . דף קצו
 פרק ו: סקירה וסיכום כללית ממהדורת כהנא . . . . . דף רלט
 פרק ז: נכד הח"צ והחוו"ד מדפים עלי המאסף בנחל"י תרס"ב [פ"ב] . . . . . דף רנא
 פרק ח: "מהדורת ביקושאולי" של ה"מגילת ספר" תשל"ט . . . . . דף רנד
 פרק ט: המסית ומדיח אליעזר ריסער בעל הכת"י של המג"ס . . . . . דף רסו
 פרק י: אוהרת רבותיה"ק נגד ספרים מגדולים כשה'מו"ל' אינו יר"ש . . . . . דף שו
 פרק יא: פירצת ה"משכילים החסידיים" שבמחנינו . . . . . דף שלב
 פרק יב: "מהדורת בומבאך" של ה"מגילת ספר" תשע"ב . . . . . דף שמו
 פרק יג: [נספח] זיוף המשכילים במחלוקת מהרי"ק נגד הר"ם קפסולי . . . . . דף שסז
 סוף דבר: סיכום היוצא מתוכן ספר זה . . . . . דף תיא

תוכן הענינים:

מבוא: סיבת התעסקותינו בבדיקה אחר סמכות ה"מגילת ספר"

- ענף א: התמיהות המוזרות המסככים את מקורה של הספר . . . . . דף כב
 ענף ב: אופיים המופרך של המשכילים במהלכם ה"דו פרצופים" בסתירה . . . . . דף כה
 ענף ג: ע"פ השקפת התורה מושלל האפשרות שירא שמים כתב כל הספר . . . . . דף כו
 ענף ד: המצב העגום כחיים שיש גישה קלה לספרי אפיקורסים . . . . . דף כז
 ענף ה: מהדורא מורחבת הנוכחי – תגובה וביטול דברי "מתחכמי זמנינו" . . . . . דף כח
 ענף ו: הפשע הנורא "בהצדקת מעשי רשעים" כשמתאשר מזה "רשעת הצדיקים" . . . . . דף לא

פרק א. חלקים מ"מגילת ספר" שהופיעו בגליון "המאסף" תק"ע

ענף א: המקור שרבינו כתב ספר ממקורות חייו בשם "מגילת ספר"

- אות א. דברי רבינו בסוף ספר מור וקציעה . . . . . דף לט
 אות ב. ליכא שום ידיעה מכת"ק של רבינו מחיבור זה . . . . . דף מא

ענף ב: הדפים הספורים מ"מגילת ספר" שנרפסו בגליון "המאסף" ע"י "משכילים"

- אות א. מי הם בעלי ה"מאסף" . . . . . דף מא
 אות ב. "השכלה" - הרחבת המדעים . . . . . דף מג
 אות ג. יסוד ההשכלה: הערטלת תורה ומצות מאופיים הרוחני והקדוש . . . . . דף מד
 אות ד. ערכוב קודש בחול . . . . . דף מז
 אות ה. הר"ן מברסלב כבר החליט את בעלי המאספים כ"אפיקורסים" . . . . . דף מז
 [הערה א, אות א] הודאת המשכילים שחברי ה"מאסף" היו "אפיקורסים" גמורים . . . . . דף מח
 [הערה א, אות ב] הוראת גדולי ישראל: דמותר להביא ראיה מדברי הרשעים על רשעתם . . . . . דף מח
 אות ו. סופה של הפח זבל דמתקרי "המאסף" . . . . . דף מט

יב מגילת תוכן הענינים פלסטר

ענף ג: מערכת "המאסף" מודיע על "כתב יד" מה"מגילת ספר"

אות א. תוכן דברי מערכת "המאסף" ..... דף נא
[הערה 1] ההגהות בדף "הקדמת המערכת" של המאסף, דומה לצורת הכת"י של כל הספר, ולקמן (פ"ט, הערה ג') יוכיח דבהגהות אלו יש "סגנון לשונו" המובהק של אליעזר ריסער ..... דף נו

ענף ד: "הסתרה א": שמו של "כותב" הכת"י מוטל ב"סוד"

אות א. מיהו ה"כותב" של ה"כתב יד"? ..... דף נז
אות ב. הטעאה ממוחשב ..... דף נח
אות ג. נכליות ממוחשב ..... דף נט
אות ד. מדוע הוצרך לחזור ולהעתיקה "בכתב יד" טרם הבאתה לדפוס ..... דף ס

ענף ה: "הסתרה ב" – "בעליה" של הכת"י מעלים שמו

אות א. מיהו "בעלה" של הכתב יד שהביאה להמאסף? ..... דף ס
ענף ו: "הסתרה ג" – כותב הקדמה בהמאסף מעלים שמו

אות א. מיהו כותב ה"הקדמה" בהמאסף ..... דף סא
ענף ז: "הסתרה ד": לא הדפיסו כל הספר כב"א בבית דפוס רגיל

אות א. מדוע לא הלך בעל הכת"י להדפיס הספר בבית דפוס רגיל ..... דף סב
ענף ח: "יישוב" אחד המתריק כל התמיהות ביחד

אות א. ה"כתב יד" מזויף מתוכו ומברו ..... דף סד
[הערה 2] הפרכת נבואת שקר של ה"מתחכם": ד"חס ושלום" שיש "זיופים" רק "טעותים" .. דף סה
אות ב. ה"כובע שעל ראש הגנב בוער" ..... דף סו
[הערה 3] גילוי עצום ד"סימן מובהק של זייפנות" מה"נקודות" שבתוך דברי המעתיק עצמו .. דף סז
אות ג. בדפים הראשונים שנדפסו בהמאסף דלגו על דברים המוזרים ..... דף סט
פרק ב. הדפים שנדפסו בהמאסף שנספחו לספר נחל"י תר"ט [פעם ראשון]

ענף א: דברי נכדי החכם צבי והחיות דעת כשחזרו והדפיסו מה שנדפס בהמאסף

אות א. נכדי הח"צ מספחים לספר נחלת יעקב מה שנדפס בהמאסף ..... דף עא
אות ב. לשון המו"ל ספר נחלת יעקב [הראשון] ..... דף עג
ענף ב: סיכום היוצא מדברי המוציא לאור ספר "נחלת יעקב"

אות א. נכדי הח"צ סברו לתומם שהיה להמאסף כתי"ק של המחבר ..... דף עה
אות ב. המו"ל נחלת יעקב לא ידע שהמאסף חדלה מלהופיע ..... דף עו
אות ג. הכת"י שהיה ביד המאסף נמכר להמשכיל חיים מיכל'ס ..... דף עו
אות ד. מו"ל הנחלת יעקב סבר שהיים מיכל'ס הביא הכת"י להמאסף ..... דף עז
אות ה. המשכיל שטיינשניידער מאשר שהכת"י אינו מהמחבר [וביק מזויף דבריו] ..... דף עז
אות ו. כותב אותה הכת"י שבידי המאסף היה בידו עצם כתי"ק, ואינו כלי שלישי ..... דף עח
אות ז. סיכום הגילויים שמשנת תר"ט .....

פרק ג. "מהדורת בהנא" של ה"מגילת ספר השלם" תרנ"ז

ענף א: המהדורא הראשונה של ספר מגילת ספר "השלם" מתפרסם בדפוס

אות א. בשנת תרנ"ז נדפס בראשונה "כל" תוכן הכת"י המזויף ..... דף פ
[הערה א, אות א] ה"מתחכמים" מחפיים על כהנא המלגלג על הדמ"ע רע"ק אריז"ל ורח"ו .. דף פ
[הערה א, אות ב] דברי הגה"ק ממונקאטש על רשעת כהנא ..... דף פג
[הערה א, אות ד] המלצה על הגר"ח פלאגי להצילו מתמיהת הגה"ק ממונקאטש ..... דף פד
אות ב. הקדמת הפוקר כהנא ..... דף פז
אות ג. כהנא ממלא נוסח החסר ב"דברי המאספים" ..... דף צ

ענף ב: עיקוב אחר מחרוזות הסילופים של השקרון והזיפן כהנא

- אות א. מכוכב כהנא בגילוי חציו הראשון דשמו של בעל הכתי" . . . . . דף צ
- אות ב. כהנא קלקל בגלותו רק חצי שם בעל הכתי" יותר ממה שתיקן . . . . . דף צג
- אות ג. כהנא בהתדרדרותו לא מנע מלכתוב אף "שקר" גלוי . . . . . דף צד
- אות ד. שנאתו הכבושה והבולטת מעל כל גבול לחוג היראים . . . . . דף צד
- אות ה. "יחוסו הנאה והמשוכח" של המעתיק המשכיל "שפירא" . . . . . דף צו
- אות ו. כהנא מאשים את קודמיו במום ה"זיפנות" מה שיש בו עצמו . . . . . דף צו
- אות ז. כהנא עצמו מגלה "אי סמכותו" של הספר . . . . . דף צז
- אות ח. כבר צעקו על אי נאמנותו של כהנא . . . . . דף צז
- אות ט. כולם הם חברי "זיפנים" מגדלם ועד קטנם . . . . . דף צח
- אות י. כהנא לא היה בידו הכתי", רק ההעתק ממנה שנכתב משפירא . . . . . דף צט
- אות יא. כהנא מודה "שהוסיף מדליה" . . . . . דף צט

ענף ג: הזיפנים שבמהדורת כהנא לחזק "דיעות כוזבות" של המשכילים

- אות א. כהנא הרפיס שח"צ עי' בספרי חיצונים "בשעות הפניות" ובכ"י "בשעי דבית הכסא" . . דף ק
- אות ב. האיטור החמור והגורא של "ביטול תורה" . . . . . דף קא
- אות ג. מדברי רבינו בהפלגת חומר העוון ד"ביטול תורה" . . . . . דף קג
- אות ד. מדברי חז"ל הפוסקים בהאיטור ד"לימוד חכמות חיצוניים" . . . . . דף קה
- [הערה ב] דברי הצב"א: איך שמכה על קדקדם של המשכילים . . . . . דף קיד
- אות ה. קטעים מלשונות רבינו, איך שמגנה לימוד חכמות חיצוניים . . . . . דף קיז
- [הערה ג] מראי מקומות בגנות ואיטור ללימוד חכמות חיצוניים ופילוסופיא . . . . . דף קכ
- אות ו. האפיקורסים הכניסו בזיוף בקולמוס רבינו: שהח"צ למד חיצוניות . . . . . דף קכ
- אות ז. "אכן נודע הדבר" כהנא נתפס בזיוף מחפיר ודוני דבשאט נפש . . . . . דף קכא
- אות ח. כל ה"מבקרים" המשכילים הוי ניהא להם "זיוף" זה של כהנא והעלימו עיניהם מזה . . דף קכג
- [הערה ה] איך שה"אפיקורסים" חיבבו את ה"מגילת ספר" כי שם מצאו מה שרצו . . . . . דף קכה
- [הערה ו] כומבאך מחפה וממליץ על הרשע כהנא: שרק ב"טעות" החליף ל"שעות פנויות" . . דף קכז
- אות ט. רגלים לדבר שבכתי"ק של רבינו לא הוזכר מזה כלום . . . . . דף קכז
- אות י. גם על מלת "פילוסופיא" הכתוב בהכתי" דלגו המאסף . . . . . דף קלא
- אות יא. ילמוד סתום מן המפורש, על יתר הזיפנים הטמונים שם . . . . . דף קלג
- אות יב. המשכילים "זיפפו" אף את ה"כתב יד המזויף" כבר . . . . . דף קלד

ענף ד: כיצד פעלו המשכילים בהשתלת הזיפנים לתוך הספר

- אות א. ידעו הכלל: ד"כל שקר אין אומרים בו קצת אמת אינו מתקיים" . . . . . דף קלד
- אות ב. המקור בדברי רבינו דב"בית הכסא" מותר לעי' בספרים חיצונים . . . . . דף קלה
- אות ג. ההיתר הוא רק לת"ח השקוע במשך כל היום בלימוד התורה . . . . . דף קלו
- אות ד. המזיפיים הפכו ה"סיבה" ל"מסובב" וה"נלמד" ל"מלמד" ול"אות" והמשל על זה . . דף קלז
- אות ה. ה"נמשל" לנידון דידן . . . . . דף קלט
- אות ו. המתחכמים שבימינו שהלכו שולל אחר טצדקאות הזיפנים . . . . . דף קמ
- אות ז. בכ"מ שמעתיק הכתי" הכניס זיפיו עשה נקודות מחסרון המשך . . . . . דף קמא
- אות ח. הטיפשים שבימינו הפכו מגורת הזיפנים כאישור לשקריהם . . . . . דף קמא

פרק ד. דוגמאות מדברי בלע מה שהאפיקורסים הכניסו לתוך ה"מגילת ספר"

ענף א: הקדמה, הפלגת הערצת גדולי ישראל גדולת וקדושת רבינו

- אות א. עדות גדולי תורה ומנהיגי החסידות בהפלגת גדולת וקדושת רבינו . . . . . דף קמד

אות ב. החת"ס הסתמך על פסקי רבינו וניצל סידורו ככור מבחן נגד שבתאות . . . . . דף קמה

ענף ב: הסוגים השונים של דברים הזרים שהוכנסו בספר זה

אות א. ארבעה חילוקי הסוגים של "זיופים" שהוכנסו בתוך הספר . . . . . דף קמז

אות ב. לא נביא רק מעט מזעיר דוגמאות, כי זה מזיק להנפש . . . . . דף קמז

ענף ג: דוגמאות זיופים מסוג א: דיעות כוזבות ורעיונות פסולים של המשכילים

אות א. תיאור מגוחך מאופן לימודו שפת ואותיות עכו"ם בהחבא . . . . . דף קמח

אות ב. הדופי בהטלת אשמה על הוריו, ששידכו אותו בלי הסכמתו . . . . . דף קמט

אות ג. הטלת אשמה על אביו הח"צ ששלחו לחדר בגיל רך והמלמד הכהו . . . . . דף קנ

אות ד. הטלת דופי בה"משולחים" לקופת ארץ ישראל, שהיו גנבים . . . . . דף קנא

[הערה ב] מה שהמאסף דלגו מלהדפיס על פי ציווי בעל הכת"י, בודאי שמשמש כרגלים לדבר שהם הוספת המעתיק הכת"י שבזיוף . . . . . דף קנב

אות ה. האיסור החמור לתת דופי בגובי צדקה . . . . . דף קנג

אות ו. זה היה טענה מפורסם מהמשכילים: שהגבאים הם גנבים . . . . . דף קנד

אות ז. טענה זו נגד הגבאים, לא נדפסה בהמאסף, והטעם כזה . . . . . דף קנו

אות ח. השקר שהח"צ היה בקי ב"חמשה לשונות עכו"ם" . . . . . דף קנז

אות ט. השקר הבלוט: שהח"צ למד חכמת "פילוסופיא", מה שרבינו מגנה . . . . . דף קנז

ענף ד: דוגמאות זיופים מסוג ב: התלוצצות גם מרבינו עצמו והשפלת כבודו עד לעפר

אות א. ליצנות בסתירות בולטות מיניה וביה המשמשים בערכוביא . . . . . דף קסא

אות ב. "ענוה" ו"התפארות" משמשים בערכוביא . . . . . דף קסא

אות ג. "אהבת שלום" ו"בעל ריב ומדון" משמשים בערכוביא . . . . . דף קסג

אות ד. "בעל יסורים" בעצמו, ו"שומח לאיד" של אחרים. . . . . דף קסג

אות ה. השקר: כאילו שרבינו סבל ממחלות נדירים ומגועולים . . . . . דף קסד

אות ו. השקר והליצנות המגועל מהתולעים הגדולים שתלו ממנו מאחוריו . . . . . דף קסה

[הערה ה] איך שדברי הפוקר פישלמיון מדבר מתוך גרונם של מתחכמים דנן . . . . . דף קסו

ענף ה: דוגמאות זיופים מסוג ג: לשה"ר ורבילות מה שכל הספר ספוג ורוי ממנה

אות א. הטחת דברים על חמיו איך שרימהו . . . . . דף קסז

[הערה ו] הפרכת ה"מתחכמים" המאמתים הבזיונות על היעב"ץ עם אמתלאות מגוחכים . . . . . דף קסח

אות ב. תיאור אמיתי ממעלת ודרגת הצדיקים . . . . . דף קסח

אות ג. התדרדרותם של ה"משכילים" ה"מתחכמים" והלימוד מזה . . . . . דף קעא

ענף ו: דוגמאות זיופים מסוג ד: השמצות על גדולי ישראל שכל הספר מלא מזה

אות א. השמצות על הגה"ק בעל כנסת יחזקאל . . . . . דף קעב

אות ב. סקירה כללית בחומר הדבר להשמין גדולי ישראל . . . . . דף קעג

אות ג. ההשמצה: שהכנסי"ח היה רגיל בשוחד, ולא ידע מקרא [ח"ו] . . . . . דף קעד

[הערה ז] הפרכת ה"מתחכמים" המחפים על ההשמצות שעל הגאווה"ק: בעל פנ"י וכנסי"ח . . . . . דף קעה

אות ד. המטיל אפשרות כלשהו לאמיתת הדברים, צריך בדיקה אחריו . . . . . דף קעו

אות ה. גדולי ישראל מביאים הכנסי"ח ומתחשבים עם דבריו להלכה . . . . . דף קעז

אות ו. השקר שייצרו הליצים בענין הסכמת הכנסי"ח על סידורו של רבינו . . . . . דף קעח

אות ז. לשון גדולי ישראל בהפלגת גדלות הכנסי"ח . . . . . דף קעט

אות ח. כל שקר שאין מטילין בו משהו אמת, אין לה אחיזה . . . . . דף קפא

אות ט. ביטויים חריפים ב"מלחמתה של תורה" אינם בגדר "השמצות" . . . . . דף קפב

אות י. הרשעים רצו לנצל מחלקותו של רבינו על הגאון ריו"נ זצ"ל . . . . . דף קפג

ענף ז: קטנים שהאשימו את רבינו במחלוקתו על הגריו"נ

- אות א. שגיונו של מחבר ספר "דור דעה" . . . . . דף קפד
  - אות ב. טעותו של מחבר ספר "גדולת יהונתן" . . . . . דף קפה
  - אות ג. דברי בלע וסתירת מחבר ספר "הרב ר' יהונתן אייבשיץ" . . . . . דף קפה
  - אות ד. שגגת מחבר ספר "דרכי חיים" . . . . . דף קפו
  - [הערה ח] טעדיקי של המזוייפים שליקטו "רגלים לדבר" מספרי היעב"ץ כדי לאמת שקריהם . . . דף קפז
  - אות ה. ה"כלי חמדה" בסברו שמגיי"ס נדפס מכת"י רבינו סבר שיכולין לבנות קושיות משם . . דף קפח
  - אות ו. רק המשכילים ורשעים הפכו ועסקו בענין מחלוקת זו . . . . . דף קפח
  - [הערה ט] איך ש"מתחכמים" מפיצים דברי אפיקורסים בהשמצת היעב"ץ ב"קובצי תורה" . . דף קפט
  - אות ז. סניגוריא על רבינו במחלוקת זו . . . . . דף קצ
  - אות ח. רבינו מעיד על עצמו שמעולם לא פגע בכבוד כשרים . . . . . דף קצו
- פרק ה. הפרכת עובדות הברויות: שהח"צ תבע וקיבל ח"ו הון רב ב"שכר ד"ת"**

ענף א: הפלגת גנות "רדיפת בצע" וגודל שבה "שנאת בצע"

- אות א. הטעדיקי ד"סתירות" המבריה מן הקצה אל הקצה בספר זה . . . . . דף קצח
- אות ב. לשונות חריפים בתוקף גנות מדת ה"רדיפה אחר בצע" . . . . . דף קצח
- אות ג. תיאור גודל "שנאת הבצע" של הח"צ - במגיי"ס . . . . . דף רג
- אות ד. אף מקופת ה"פסק געלט" שהיה מונח על שולחנו לא נהנה . . . . . דף רה
- אות ה. בנו רבינו המחבר כרא כרעא דאביהו במדת "שנאת הבצע" . . . . . דף רה

ענף ב: הפרכת העובדא מחדין תורה שבין האלמנה ולבין התנה

- אות א. עובדא הא': איך תבע וקיבל הון תועפות ב"שכר דין" . . . . . דף רח
- אות ב. עובדא השני: איך שהח"צ תבע וקיבל הון רב עבור בורות . . . . . דף רט
- אות ג. רשעים כים נגרש השקט לא יוכל . . . . . דף רי
- אות ד. ברור שמילים אלו החמיקו בשקר ובזיוף בתוך סיפור העובדא . . . . . דף ריב
- [הערה א] הפרכת טענת ה"מתחכמים" כאילו ש"סגנון לשון היעב"ץ" מאשר סמכות הכת"י . . דף ריב
- אות ה. דברי "נבלה" לשם "נבלה" בעלמא . . . . . דף ריג

ענף ג: השמצות נוראות על הגח"ק בעל כנסיה בעובדא זו

- אות א. הוצאת ש"ר על הח"צ: שנכשל באיסור רכילות . . . . . דף ריד
- אות ב. הוצאת ש"ר על הכנסיה לאחר פטירתו: שנכשל בעיוות הדין . . . . . דף רטו

ענף ד: האיסורים החמורים שהח"צ נכשל בהם [ח"ו] לפי עובדא זו

- אות א. האיסור החמור: שלא ליטול "שכר" עבור "דין תורה" . . . . . דף רטז
- אות ב. האיסור החמור דנטילת "שוחד" . . . . . דף רטז
- אות ג. האיסור שלא לגלות להבע"ד "מי" שהכריע את הקו לחייבו . . . . . דף ריח

ענף ה: המסקנות המוטעות מה שרוצים להסיק מעובדא זו

- אות א. ה"מנחת סולת" מה שמח"ס מביא כהיתר ליקח "שכר דין" מוגזם . . . . . דף ריט
- אות ב. גדולי ישראל לא היו "חוקרים" לברר סמכות הספר ומקורה . . . . . דף רכא
- [הערה ד] רשימה ארוכה מספרי קודש שהביאו המגיי"ס בסוברם לתומם שנדפסה מכת"י"ק . . . דף רכא
- אות ג. התמיהה אינו על המחברים רק על ה"חקרנים" היודעים השתלשלות ומקור הספר . . . דף רכד
- אות ד. המנחת סולת לא הביא זאת כראיה להלכה כלל . . . . . דף רכה

ענף ו: דיחוי דברי המתחכמים שבינינו הרוצים לאמת שקר זה

- אות א. דברי "מתחכם" הרוצה להצדיק העובדא המזויף ד"שכר דין" . . . . . דף רכו
- אות ב. שלשה דיחויים על דברי מתחכם דנן להתיר האיסור ד"שכר דין" . . . . . דף רכז

דף רכז	[הערה ז] מהלך "מתחכמים" דגן לברר "קביעת זמנים" אינו בגדר "תולדות צדיקים" . . . . .
דף רכט	אות ג. שלשה דיוחים על הצדקת שקר זה עם האמתלא ד"שכר פשרה" . . . . .
דף רל	אות ד. על האיסור החמור ד"שוחד" לא השיב מתחכם דגן מאומה . . . . .
דף רלא	אות ה. מתחכם דגן עדיין לא מלט את הח"צ ממדת "רדיפת בצע" הבויה . . . . .
דף רלב	אות ו. ההצדקה המופרך על ההעברה על איסור רכילות . . . . .

ענף ז: הלכה פסוקה – דאין למדין הלכה מפני מעשה

דף רלג	אות א. מדברי הגמרא והפוסקים ד"אין למדין הלכה מפני מעשה" . . . . .
דף רלה	אות ב. גם "מרא עובדא" דידן הח"צ ס"ל דאין למדין הלכה מפני מעשה . . . . .
דף רלה	[הערה י] מראי מקומות להדין: ד"אין למדין הלכה מפני מעשה" . . . . .
דף רלא	אות ג. דברים מאלפים בענין זה מחכימא דיהודאי הצב"א זצ"ל: איך שכותבי מעשיות אינם בקיאים בהלכה, וכותבין ככל העולה על רוחם . . . . .
דף רלו	אות ד. העובדא מהח"צ בלא"ה אינו יכול לשמש כהצדקה להמצב בימינו . . . . .
דף רלז	[הערה יא] מראי מקומות לצעקת גדולי דורינו על התדרדרות אופן ה"התדיינות" בזמנינו . . . . .

פרק ו. סקירה וסיכום כללית ממהדורת כהנא

ענף א: דברים המעוררים תימה וחשד על כהנא

דף רלט	אות א. הספר רוי בליצנות לשה"ר ורכילות והשמצות על גדולי ישראל . . . . .
דף רמ	אות ב. המשכילים ידעו שהרבה שונאים יש לרבינו . . . . .
דף רמא	אות ג. אותה הטעמית שגרם לבזיון ריו"נ: דאינשי דלא מעלי הכניסו בין כתביו רמזים על ש"צ מה שלא כתב מעולם, גרם גם לבזיון רבינו: שרשעים הכניסו עליו בכתביו השמצות נוראים . . . . .
דף רמב	אות ד. איגלאי מילתא למפרע מדוע שהמאסף יראו להדפיס הכל . . . . .
דף רמג	אות ה. החילוק שבין חברי המאסף ולבין כהנא וחבריו . . . . .
דף רמד	אות ו. ברור מעל כל ספק: שהכת"י שממנה נדפס הספר אינו מרבינו . . . . .

ענף ב: ההתנגדות העצום מזה שהופעת הספר גרם בימים ההם

דף רמה	אות א. הודאת עצמם שגדולי ישראל ערערו על הספר . . . . .
דף רמז	אות ב. המחאה החריף על הרשע כהנא מהמקובל בעממ"ס "כבוד חכמים", איך שמלגלג על הדמעה, התנא רע"ק, האריה"ק, רח"ו, הב"י, ועוד . . . . .
דף רמו	אות ג. גדולי ישראל ערערו על הוצאת הספר אף לפי מה שסברו שנדפס מכת"י רבינו . . . . .
דף רמז	הערה ג. סמיית עינם של "מתחכמי" זמנינו שלא הרגישו בזיוף הכולט של כהנא . . . . .

פרק ז. נכד הח"צ והחוו"ר שהדפיס שנית העלים שנדפסו בהמאסף

ענף א: ראייה על אי התקבלותה של ספר זה אצל החרדים

דף רנא	אות א. המגי"ס שהדפיס כהנא לא נתקבל אצל היראים . . . . .
דף רנג	אות ב. לא הזכיר כלום ממצאות המגי"ס מהדורת כהנא, אף שכבר נדפסה ה' שנים טרם כן . . . . .
דף רנז	פרק ח. "מהדורת ביקא\שאו"ל" של ה"מגילת ספר" תשל"ט

ענף א: הופעת מהדורתו גילה את "כל" תוכנה של הכת"י

דף רנד	אות א. הופעת מהדורתו רק אישרה עוה"פ: עד כמה שהאפיקורסים חיבכו את המגי"ס . . . . .
דף רנו	אות ב. ביק מזייף כאילו שהכת"י מרבינו, ומדפיס חירופים על גדולי עולם מה שכהנא דלג . . . . .
דף רנז	ענף ב: ביק מושתמש בזייפנות לייצר גושפנקא דסמכות להספר
דף רנז	אות א. ביק מנצל את שמו של החו"ד בכדי לייצר גושפנקא מוסווה ומזויף להספר . . . . .
דף רנז	אות ב. ביק מייצג הקדמת המו"ל של הנחלת יעקב כאילו שהחו"ד כתבה . . . . .

ענף ג: ביק מגלה שם המלא של בעל הכת"י המסתתר [עוקר דת ומסית ומדיח מפורסם]

דף רס	אות א. ביק הבין שכבר הגיע העת שא"א להסתיר עוד שם בעל הכת"י . . . . .
-------	--

אות ב. ביק נזהר מלעשות עסק מגילוי שמו של אליעזר ריסער כ"בעל הכתב יד" . . . . . דף רסא
[הערה ב] מה שה"מתחכמים" דנן כוועסים על ביק, הוא מפני שגילה שם בעל הכת"י . . . . . דף רסד
אות ג. מה שמתחכמי ימינו מכסים רשעת אליעזר ריסער בעל כת"י הדמגיו"ס מחייב לגלותה . . . . . דף רסה

פרק ט. המסית ומדיח אליעזר ריסער בעל הכת"י של המגיו"ס

ענף א: ציטוטים מספר "חכמי אה"י" על מהותו של אליעזר ריסער

אות א. יען שלא מינהו כ"דיין" אחר פטירת חמיו, "התנקם" ויצא לתרבות רעה . . . . . דף רסו
אות ב. מהות ה"טעמפל" מה שנבנה ע"י אליעזר ריסער לה"ריפורמים" . . . . . דף רעב
אות ג. אכן נודע הדבר, מבטן "מי" שיצא העגל הזה: הכת"י המזויף מהמגיו"ס . . . . . דף רעד

ענף ב: ציטוטים מספר "אלה דברי הברית" במלחמתם נגד אליעזר ריסער

אות א. האיטור מגדולי ישראל על שינוי התפלה ששייע בה אליעזר ריסער . . . . . דף רעה
[הערה א] מו"ר מפאפא מעיד על רבו הקרל"ד: שלא הלך תוך ד"א דביהכנ"ס שטאטסקווא . . . . . דף רעה
אות ב. מדברי הביד"צ דאה"י בספר "אלה דברי הברית" מש"כ נגד אליעזר ריסער . . . . . דף רעו
אות ג. תחנוניו של השמן רוקח מאליעזר ריסער שיחדול ממעשי הירוסי . . . . . דף רעז
אות ד. תגובה בספר "צרור החיים" על דברי אליעזר ריסער ב"שלום רב" . . . . . דף רפב
אות ה. ליצנותא דע"ז ממהר"ץ חיות נגד הטעמפל של אליעזר ריסער . . . . . דף רפד
אות ו. אליעזר ריסער מסר הכת"י מהמגיו"ס להמאספ לאחר שכבר נחמץ . . . . . דף רפו

ענף ג: גינוני "זייפנות" שהצטיין בה אליעזר ריסער דנן

אות א. אליעזר ריסער מעיד על עצמו שהוא "מחונן" באומנות "זייפנות" . . . . . דף רפז
אות ב. "סגנון לשונו" של אליעזר ריסער שהיה כתבן גדול מבריה במגיו"ס . . . . . דף רפח
[הערה ג] גילוי נפלא איך ש"סגנון לשון" של אליעזר ריסער מעיד שהוא כתב הכת"י המזויף . . . . . דף רצ
אות ג. דוגמאות מגינוני "זייפנות" ו"רמאות" של אליעזר ריסער . . . . . דף רצא

ענף ד: ה"חינוך" מה שאליעזר ריסער נתן לבנו האפיקורס "גבריאל ריסער"

אות א. ציטוטים מדברי המשכילים עצמם על רוע מהותו . . . . . דף רצד
[הערה ה] איך שבלשון הזוה"ק טמון עדות על רוע ספרי המשכילים . . . . . דף רצה
אות ב. אליעזר ריסער שלח את בנו לגימנאזיום בהיותו בן י"א שנה . . . . . דף רצו
אות ג. אליעזר ריסער שאף ל"ריפורם" ותמך בהם למרות התנגדות גדולי ישראל . . . . . דף רצז
אות ד. אליעזר ריסער כפר בחיוב "ערבות" וכל איש הישר בעיניו יעשה . . . . . דף רצז
אות ה. אליעזר ריסער בגד בהאחריות הרובץ על כל אב בחינוך בנו . . . . . דף רצח
אות ו. שיטת בנו גבריאל ריסער: יכולים להיות יהודי בלי שמירת תורה ומצות . . . . . דף רצט
אות ז. גבריאל ריסער: כופר בתלמוד, באמונה, ובביאת המשיח רח"ל . . . . . דף ש
אות ח. שיטת גבריאל ריסער: צריכין לבטל מצות מילה רח"ל . . . . . דף ש
אות ט. גבריאל ריסער בעט אף ב"ריפורם" ומן הארוטדוקסים התגעל . . . . . דף שא
אות י. מת ביסורים ושגעון, והמצבה על קברו הוא פסל אשה פרוצה . . . . . דף שא
אות יא. הלימוד היוצא מזה הוא: שאליעזר ריסער אשם בהתדרדרות בנו . . . . . דף שג
אות יב. מדברי ספה"ק משכיל אל דל על כה"ג . . . . . דף שד

פרק י. אוהרת רבותינו נגד ספרים מגדולים כשה"מוציא לאור" אינו ירא שמים

ענף א: ציטוטי לשונות מדברי רבותינו הקדושים בזה

אות א. "גילוי" משתומם מהגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל: דכל עיסוקם של המשכילים בפיענוח כתבי ידות של גדולי ישראל, היה רק כדי שיוכלו להחמיק שם דיעות כוזבות שלהם . . . . . דף שו
[הערה א] איך ש"כל" המתעסקים בהפצת המגילת ספר היו אפיקורסים ידועים . . . . . דף שז
אות ב. אוהרת הגה"ק בעל אבנ"ז: דאסור להחזיק בבית ספר שהמו"ל היה רשע . . . . . דף שח

- אות ג. אזהרת הגה"ק בעל בני יששכר: דספר כזה הוא "עבודה זרה" ממש . . . . . דף שט
- [הערה ד] ע"פ אזהרת האבנ"ז אסור להחזיק בבית המגויס, כולל מהדורת בומבאך . . . . . דף שט
- אות ד. "קול קורא" תרמ"ב: דאסור להחזיק ספרים שיצאו מתח"י רשעים . . . . . דף שי
- אות ה. אזהרת הגה"ק מחנה חיים: דאסור להחזיק ספרים אלו אף כשהמחבר קדוש . . . . . דף שיב
- אות ו. אזהרת הגה"ק ר' עקיבא יוסף שלעזינגער: דהם אסורים מפני "תערובת המינים" . . . . . דף שיב
- אות ז. אזהרת הגה"ק ערוה"ב: דהמחפש בדבריהם היטב ימצא דברי אפיקורסות . . . . . דף שיג
- אות ח. צעקת הגה"ק לכו"מ: דה"מבקרים" בימינו בלבוש יראים, שיריים מה"משכילים" . . . . . דף שיג
- [הערה ז] עדות הגה"ק לכו"מ: דתרמית האפיקורסים הוא להכניס רעלם בספרי "תולדות" . . . . . דף שיד
- אות ט. אזהרת הזקן אהרן בשם הגר"ח מוולאזשין: דאין הצלחה בספרים כאלו . . . . . דף שטו
- אות י. אזהרת הגה"ק החזו"א: דזהו עבוי"ז ואסור להשוותה אף אם יתבטל ת"ת . . . . . דף שטו
- אות יא. אזהרת הגה"ק ממונקאטש: דאי אפשר לברר הטוב מן הרע בשום אופן . . . . . דף שטו

ענף ב: הפלמוס בדבר פירוש עה"ת על שם ריה"ח

- אות א. הוראת האגרות משה: ד"כל הספר נפסל" מכת התערובות . . . . . דף שיז
- [הערה ח, אות א] המשנה"ל תמה על האגר"מ יען שסבר שהספר הוא מכת"ק של ריה"ח . . . . . דף שיט
- [הערה ח, אות ג] הפלפול של הבל בגליוני תורה בזה, וגישתם המופרך של עורכי הגליון . . . . . דף שכ
- [הערה ח, אות ו] עצם הדבר מה שנמצא "בכתב" אינו כלום, כי גם אפיקורס יכול לכתוב . . . . . דף שכב
- [הערה ח, אות ז] דברי החזו"א: כתבי יד שלא עבר עליהם עיני הפוסקים אין לה סמכות . . . . . דף שכב
- [הערה ח, אות י] צעקת הגר"ש וואזער על עורכי גליוני תורה שמפיצים דברי אפיקורסות . . . . . דף שכד
- אות ב. עוד מדברי האגר"מ שמדגיש: ד"אי אפשר" לנקות הספרים מתערובות האפיקורסים . . . . . דף שכ

ענף ג: בדבר פירוש "כפסי" עה"ת, שהראשונים החליטוהו כ"רשעי" בדעות כוזבות

- אותיות א-ז. פי' הוחמק בחומש "אוצר הראשונים" בלי ידיעת המסכמים והייבים לבערו . . . . . דף שכז
- פרק יא. פירצת ה"משכילים החסידיים" שבמחנינו**
- ענף א: האיטורים שהם נכשלים בה ממבט החלכה**

- אות א. הקדמה קצרה בהסבר מהותם של "משכילים חסידיים" . . . . . דף שלב
- אות ב. המחפה על המשכילים עובר על האיטור: ד"אין טוענין למסית" . . . . . דף שלד
- [הערה א] מראי מקומות שהתיאור "מסית ומדיח" שייך בכל איטורים ולא רק בע"ז . . . . . דף שלה
- אות ג. בעצם החיפוי על משכילים יש בה משום "שנאת השם" רח"ל . . . . . דף שלו

ענף ב: טמטום לבם של ה"משכילים החסידיים" שבימינו

- אות א. פלפול של סרק מה"מבקרים" בקביעת "זמנים" תוך שתיקה על בזיון גדולי ישראל . . . . . דף שלז
- אות ב. השתמשות המתחכמים עם "שקרים" לחפות על זיוף הרשעים . . . . . דף שמ
- אות ג. עצם הכריחם להשתמש ב"שקרים" מוכיח הכרתם שאין ה"אמת" אתם . . . . . דף שמ

ענף ג: הכשלון הגדול בהדפסת חלקים מהמגויס במחנינו כהיום

- אות א. הערכת והדפסת "תולדות רבינו" מתוך המגילת ספר ב"עדות ביעקב" . . . . . דף שמא
- אות ב. את הבוץ אי אפשר לכבס ולנקות בשום אופן . . . . . דף שמד
- אות ג. הודאת הרבנים: שנתנו ה"הסכמות" על הספר בשגגה ובלא יודעין . . . . . דף שמד

פרק יב. "מהדורת בומבאך" של ה"מגילת ספר" תשע"ב

ענף א: הפירצה המשעוות בהפצת ספר זה במחנה היראים

- אות א. מלאכתן של המשכילים נעשה ע"י החסידים . . . . . דף שמו
- אות ב. בומבאך צועד בדרכו של ביק להעניק להמגי"ס "הסכמה" מוסוה ומזויף . . . . . דף שמח
- אות ג. האימון באפיקורסים הוא סתירה לאימון בצדקת רבותינו הקדושים . . . . . דף שמח
- אות ד. ה"אי נעימות" של בומבאך להימצא "בגלוי" בתוך חבורת רשעים ועוקרי הדת . . . . . דף שנו

[הערה א] איך שבומבך מנסה להעלים "מהותו" של אליעזר ריסער בעל הכת"י של המג"ס . . דף שנו
 אות ה. בומבאך נהג במג"ס כחומר ביד היוצר כעושה בתוך שלו ובהנחת הרבה רפש וטיט . דף שנו
 אות ו. בומבאך הדפיס ליצנות זול מרבינו, מה שאף כהנא מנע מלהדפיסה. . . . . דף שנו
 [הערה ב] מראי מקומות לדברינו בהפרכת מהלכו של בומבאך . . . . . דף שנו

ענף ב: מחוסר יכלתו להשיב על טענותינו הוא מנסה להתעלם מהם

אות א. רוצה להפיח כזבים על טענותינו ברוח שאינה מצויה . . . . . דף שנה
 אות ב. מה ראייה יש מן ה"עיקר האמיתי" על ה"תוספות שבשקר" . . . . . דף שנה
 אות ג. רשעים הללו "הכירו לשון רבינו" לא פחות ממהדיר דנן . . . . . דף שנו
 אות ד. ה"נקודות" שימש להם כאמתלא על חסרון ההמשך במקום זיפם . . . . . דף שנו
 אות ה. יש בכח מילים אחדים להפוך הקערה על פיה . . . . . דף שנו
 אות ו. החוש והמציאות מטפה על פני טענת המהדיר דנן . . . . . דף שנו
 אות ז. מנסה להשתמש עם הטצדקי ד"עורבא פרח" . . . . . דף שנח
 אות ח. אם יש בכוחו לסתור את טענותינו אדרבה ינסה לעשות כן בגלוי . . . . . דף שנח
 אות ט. כך דרכם של לצים להרחיק פעולות זולתו מה שהוא לא התחיל . . . . . דף שנט

ענף ג: קריאה מעומק הלב לה"מתחכמים" שבמחנינו

אות א. הכח הדוחף המזור: להתעסק בדברי אפיקורסים ולחפות עליהם . . . . . דף שס
 אות ב. טרם ביאת המשיח נותנים הזדמנות לתקן הגלגולים הקודמים . . . . . דף שסא
 אות ג. החטא שהאדם נכשל בה בגלגול הקודם, מושך אותו לחטוא בה . . . . . דף שסא
 [הערה ד] מראי מקומות לספח"ק שכתבו דהחטא המושך אדם, הוא מכח גלגול הקודם . . . . . דף שסא
 אות ד. ייתכן שה"מתחכמים" בימינו הם גלגולים מ"המשכילים" שבעבר . . . . . דף שסב
 אות ה. הדחיפה המזור להתעסק עם המג"ס מעורר חשש . . . . . דף שסג
 אות ו. סוף דבר: שאסור להשהות ה"מגילת ספר" בבית יהודי . . . . . דף שסד
 פרק יג. [נספח] היווה של המשכילים במחלוקת המהרי"ק נגד הר"ם קפסולי

ענף א: תיאור "רדיפת שלום" המזויף של ה"משכילים"

אות א. הקדמה קצרה בהסבר הריסת הדת של ה"משכילים" איך שפעלו . . . . . דף שסז
 אות ב. טענת "הצלת התורה" שניצלו המשכילים עם המטרה דלהיפוך . . . . . דף שסח
 אות ג. "הריסת הדת" אינו תלוי ב"כוונה" ב"חיצוניות" או ב"חוג" מסוים . . . . . דף שסט
 ענף ב: המיקל בנוגד ל"כללי הוראה" - הוא "עוקר הדת"
 אות א. המהרי"ק: אף המכריע לקולא באופן דקיום מצות עשה הוא "עוקר הדת" . . . . . דף שע
 אות ב. דברי הגר"ע החריפים נגד מיקל בעגונות . . . . . דף שעא
 אות ג. דברי מרן הח"ח: על אותו נידון ועל כיוצא בו . . . . . דף שעג

ענף ג: מחלוקתו החריף שניחל המהרי"ק נגד הר"ם קפסולי

אות א. לשונות החריפים מש"כ מהרי"ק על הר"ם קפסולי . . . . . דף שעה
 אות ב. הלקח הגדול מדברי רבן של ישראל המהרי"ק . . . . . דף שעז
 אות ג. מהותו של הר"ם קפסולי . . . . . דף שעד
 אות ד. "קורא הדורות": היו יראים לחלוק על הר"ם קפסולי מאימת מלכות . . . . . דף שעח
 אות ה. המלצתו הליצני של המשכיל "ליקוטים שונים" על הר"ם קפסולי . . . . . דף שעט
 אות ו. דברי חלומות ועזות מן מו"ל זקן אהרן נגד מהרי"ק והפרכת דבריו . . . . . דף שעט
 אות ז. דברי הבאי נוספים מבעל "ליקוטים שונים" . . . . . דף שפ
 אות ח. הפרכת דבריהם המעורפלים של המשכילים . . . . . דף שפ
 אות ט. איה הפלפולים הגדולים של הר"ם קפסולי מה שמספר עליהם . . . . . דף שפא

אות י. מו"ל זקן אהרן מתחצף נגד גדולי ישראל וצריך בדיקה אחריו . . . . . דף שפא
אות יא. דברי מו"ל הזקן אהרן מוכתשים מדברי המהרי"ק עצמו וגם מדברי הרא"ם . . . . . דף שפב
ענף ד: עדות שקר של המשכיל בעל "ליקוטים שונים"

אות א. שפיכת בוז מהמשכיל "ליקוטים שונים" על גדולי ומאורי הדורות . . . . . דף שפד
אות ב. לפי המשכילים נכשל המהרי"ק [ח"ו] בקבלת לשה"ר שלא כדין . . . . . דף שפה
[הערה ג] דברי הגה"ק מסטראפקוב: דיכולים להטעות אף נביא ובעל רוח הקודש . . . . . דף שפה
אות ג. לא יאמין לדברי המתכחמים רק מי שכבר הורעל מרעיונות המשכילים . . . . . דף שפו
[הערה ד] ד' חילוקים מפולמס היעב"ץ והגריו"נ, להפולמס של מהרי"ק עם הר"ם קפסולי . . . דף שפו
אות ד. שליש פסקי ה"חפץ חיים" בדיני לשה"ר נבנה על תשובת מהרי"ק . . . . . דף שפז
אות ה. דברי בורות ועם הארצות מהמשכיל בעל "ליקוטים שונים" . . . . . דף שפח
אות ו. שנאה גלויה וקטיגוריא על ישראל מהמשכיל "ליקוטים שונים" . . . . . דף שפט

ענף ה: השקר כאילו שמהרי"ק חזר מזהתנגדותו על הר"ם קפסולי

אות א. שקר מהמשכיל "ליקוטים שונים": שמהרי"ק שלח לפייס את מהר"ם קפסולי . . . . . דף שצ
אות ב. ראיות ברורות להפרכת שקר בדוי זה . . . . . דף שצא
[הערה ה] דברי האורחות צדיקים: שאם ביזה אדם כדין, אין לפייסו כי ע"ז יתחזק בטעותו . . דף שצב

ענף ו: טעותם המשוועת של מו"ל זמנינו

אות א. מו"ל זמנינו מוריקים מכלי אל כלי דברי המשכילים הנפרכים . . . . . דף שצג
אות ב. חכמים הזהרו בדבריהם . . . . . דף שצד
[הערה ז] איך שדברי האפיקורסים נשתלשלו והגיעו להייראים בתוך שבועון חרידי . . . . . דף שצה
ענף ז: הוראה ממהרי"ק: המיקל באיסורים בכונה טוב להציל היהדות הוא "רשע" ו"עוקר דת"
אות א. ייתכן וגם מסתברא: ש"כוונת" הר"ם קפסולי היה "טוב" . . . . . דף שצו
אות ב. הסבר ע"פ דברי הפוסקים מדוע המקיל נגד הכללים הוא עוקר דת . . . . . דף שצז
אות ג. דברי ריטב"א רא"ש מהרי"ק רמ"א ויכין וכוזעו: בגדר "הוראה מוטעת" . . . . . דף שצח
אות ד. הנודב"י: הוראת המורה אין בכוחה לשנות את המותר או האסור . . . . . דף שצח
אות ה. דברי מרן החתם סופר: הוראה בניגוד ל"כללי הוראה" הוא "עקירת הדת" . . . . . דף שצט
אות ו. מהר"ץ חיות: דיעה לקולא נגד רוב מנין ובנין כמאן דליתא דמי . . . . . דף ת
אות ז. הפוסק בניגוד ל"כללי הוראה" ובפרט לקולא הוא "עוקר דת" . . . . . דף תב
[הערה ח] מראי מקומות לדברי הפוסקים: דח"ו להקל בדיני "עגונה" מכח "רהמנות" . . . דף תב
אות ט. הר"ם קפסולי הקיל מכח הרגישי רהמנות בניגוד ל"כללי הוראה" . . . . . דף תג
אות י. ה"סניגוריא" על מהר"ם קפסולי משמש כ"קטיגוריא" היותר גדול . . . . . דף תו
אות יא. קיצור ותמצית סיכום הלימוד היוצא לנו מפולמוס זה . . . . . דף תו
אות יב. יכולים להיות "מדקדק במצות" וגם "עוקר הדת" כבת אחת . . . . . דף תח
אות יג. כל שהמקיל בניגוד ל"כללי הוראה" הוא גאון ומדקדק במצות, הסכנה יותר גדול . . . דף תט
[הערה י] מראי מקומות לדברי הפוסקים: שאין ככוהינו לחלוק על ראשונים מכח "סברא" . . דף תט
[הערה יא] מורים המקילים נגד הכללים כדי לקנות שם כ"פוסקים גדולים", הוא עון פלילי . . דף תי

סוף דבר: סיכום היוצא מתוכן ספר זה

ענף א: כל השלבים איך שספר זה התפרסם בעולם - מורים על זיוף

אות א - ב. משל מוחשיי הקולע אל השערה על מצב השתלשלות המגילת ספר בעולם . . . דף תיא
אות ג - ה. המון סימנים המוזרים מכריזים מעצמם על "זיוף" המגיס . . . . . דף תיב
אות ו. רשימה של "ארבע עשרה" סימנים מובהקים המורים שהספר מזויף מתוכו ומברו . . דף תיב
אות ז. תוקפה של תירוץ א' המיישב הרבה תמיהות והפרכת אמתלת "מקרה" ד"לא יתמיד" . . דף תטו
אות ח. הפרכת טענת "סגנון לשונו של רבינו" דבחילוף שורה או בהוספת מלה דיה לזיוף . . דף תטז

ענף ב: תמצית ה"חילוקי דיעות" – במאי תליא, וחכרח המסקנא לאיסור המגיים לכו"ע

אות א. הסכמת שני הצדדים לארבע עשרה ה"סימנים" המוכחים על "זיוף" . . . . . דף תיז
 אות ב – ג. ה"הכרעה" ע"פ ה"השערה" תולה לפי מהותו, מן ה"יראים" או מ"משכילים" . . דף תיז
 [הערה ב] יש הרבה "סיפורי צדיקים" המהולים ברעל "השכלה" ו"ליצנות" וצריכין בדיקה . דף תיח
 אות ד. אף המתעקש לאשרה נגד ההוכחות מוכרח להודות לאיסורה ע"פ דעת גדולי ישראל . דף תיט
 אות ה. אף "על פי הלכה" הברורה: אסור להתזיק המגיים בבית, וכש"כ שאסור לקרות בה . . דף תכ
מפתח ה"צילומים":

א. דף אחרון מספר מור וקציעה ח"א שבו מזכיר רבינו פעמיים את חיבורו מגילת ספר . . . . . דף מ
 ב. שער גליון הראשון של גליון המאסף, קעניגסבערג שנת תקמ"ה . . . . . דף מב
 ג. המאסף מודיע על כת"י ממגיים בלשון מוסרה כאילו שהיתה כתי"ק ומעלימים שם בעליה . . דף נב
 ד. מכת"י מערכת המאסף עם מחיקות והגהות בכת"י שונה, הדומה להכת"י של כל הספר . . . דף נה
 ה. דף ראשון מכת"י הנקודות בשורה ראשונה בדברי עצמו אין לה הסבר ומורים על "זיוף" . . דף סח
 ו. שער ספר נחל"י שנת תר"ט, ומהקדמת נכד המו"ל רואין שסבר שהכת"י הוא מרבינו עצמו . דף עב
 ז. שער ה"מגילת ספר" מהדורת הפוקר כהנא ווארשא שנת תרנ"ז . . . . . דף פא
 ח. איך שכהנא מגלה רק חצי שם בעל הת"י שהסתיר המאסף ומצטט שקר בשם שטיינשניידר . דף פח
 ט. איך שכהנא ממלא החסרון בנקודות בדברי המאספים בגילוי שמו החצי של בעל הכת"י . . דף צא
 י. איך שהזייפן כהנא אינו בגדר "אינש" שמשקר במצח נחושה אף במלתא דעבידא לאגלווי . . דף צה
 יא. בכת"י: שהח"צ עסק בספרי חיצונים "בשעי דבית הכסא" וכהנא הדפיס ב"שעות פנויות" . דף קב
 יב. בכת"י כתוב: "ובשעי דבית הכסא" היה מעי' . . . וכהנא הדפיס: "ובשעות פנויות" היה . . . דף קכב
 יג. ווירשובסקי רשם במגיים דכהנא בזיונות גדולי ישראל שדלג ומעלים זיופו ושעות פנויות . דף קכד
 יד. איך שביק מתעלם מזיוף כהנא ד"בשעות פנויות" הגם שהדפיס בזיוני גדולי ישראל שדלג . דף קכו
 טו. איך שבומבאך כמעריצים של ריסער כהנא ווירשובסקי ביק, מחפה עליהם ש"טעו" . . . . דף קכח
 טז. המאסף דלג על עיון הח"צ בספרים חיצונים [אף בביה"כ] וכן על בקיאתו ב"פילוסופיא" . . דף קל
 יז. איך שבכת"י [המזויף] כתוב שהח"צ למד "פילוסופיא", ובמאסף יראו להדפיס שקר זה . . דף קלב
 יח. שער נחל"י שהדפיס נכד הח"צ תרס"ב ועדיין סבר שהכת"י שבאוקספורד הוא מרבינו . . דף רנב
 יט. שער ה"מגילת ספר" מהדורת ביק/שאלוי, ירושלים שנת תשל"ט . . . . . דף רנה
 כ. איך שהנוכל ביק ברצונו להעניק סמכות להכת"י, הדפיס הקדמת מו"ל נחל"י ע"ש החו"ד . דף רנח
 כא. ביק מוסיף בשם שטנ"ש "והוא פלאי" ככהנא, ומשמיט "מועתק" לרמות שהוא כתי"ק . דף רסב
 כב. שער "זכר צדיק" שהדפיס המחבר אליעזר ריסר תקס"ה, טרם שהקדיח תבשילו בריבים . . דף רסז
 כג. שער ספר "זכר צדיק" הוצאה שניה, ווילנא שנת תרל"ט . . . . . דף רסח
 כד. שער קונטרס "שלום רב" מאליעזר ריסר בונה טעמפל ל"ריפורמים" ומחרף גדולי ישראל . דף רע
 כה. דף מקונן "שלום רב" שבו מחרף אליעזר ריסער גדולי ישראל יען שהתנגדו ל"ריפורם" . דף רעא
 כו. שער "אלה דברי הברית" מכתבי מוחא מגדולי ישראל נגד ה"טעמפל" של אליעזר ריסר . דף רעג
 כז. אליעזר ריסער בעל כת"י מגיים מאטים אונזו מתחנוני השמן רוקח שיחדול מהירוס הדת . דף רעח
 כח. איך שבעל שמן רוקח פונה לאליעזר ריסער בתוכחה מגולה נגד קונטרסיו "שלום רב" . . דף רפ
 כט. דף אידיש-דייטש מספר "אלה דברי הברית" איך שהשמן רוקח מוחא נגד אליעזר ריסר . דף רפא
 ל. שער "צרוח החיים" נגד ה"טעמפל" שבנה אליעזר ריסר [בעל כת"י המזויף דהמגיים] . . דף רפג
 לא. איך שאליעזר ריסער השתמש כבר בשער "מעללי איש" עם ביטוי "תולדות איש מופת" . דף רפט
 לב. שער "פירושי ר' יהודה החסיד על התורה" תשל"ה, שהחמיקו בה דברי אפיקורסות . . דף שיח
 לג. שער "עדות ביעקב" ב"מפיהם ומפי כתבם" ח"ב עם "תולדות המחבר" לקוח מהמגיים" . דף שמב
 לד. שער מגילת ספר "מהודרת בומבאך" תשע"ב, יש בה בזיונות על ח"צ יעבי"ץ כנס"י ועוד . דף שמז
 לה. ליצנות מהכנני שכהנא הבין לדלג עליה ובומבך צעד בדרך ווירשובסקי וביק והשלימה . . דף שנג

מ ב ו א

סיבת התעסקותינו לבדוק אחר סמכות ה"מגילת ספר"

הנה, מה שהביאנו עד הלום, לצאת מגדרינו ולישב על מדוכת ה"חקירה", דבר שלא ניסינו לעשות מעולם, ומה שלא ראינו אצל רבותינו הק' שיתעסקו בכאלה, וגם היא דבר הקשורה בבזבוז זמן רב ובביטול ת"ת. **יען** וביען, כי ראה ראינו לאחרונה שמחברים ממחנינו התחילו להשתמש בספר "מגילת ספר" המצוי כהיום, ומיוחס להגה"ק רבינו **יעקב עמדין** זצ"ל, הנקרא בפי כל היעב"ץ זצ"ל.

והם מצטטים ממנה כאילו שהיתה מקור מוסמך להסיק ממנה מסקנות, בין בהלכה ובין בהשקפה, הגם שנמצא בו דברים זרים מאוד. [ראה (פ"ה) ענף ה', אות א') איך: שמח"ס רוצה להתיר איסור "שכר דין מוגזם" ו"שוחד" על סמך "סיפור" שבמגי"ס...]. **דין** גרמא, שנזדקקנו לירד לעקוב לחתור ולבדוק עד היכן שמכותה ונאמנותה של ספר זו מגעת, ואם יש להעניק סמכות, שהדברים בצורתה המצוי לפנינו כהיום, אכן יצאו מקולמסו הטהור של רבינו זצ"ל.

ענף א

התמיהות המוזרות המסבבים את מקורה של הספר:

א. ולאחר בדיקה יסודית בהשתלשלות הדברים בשלב אחר שלב, מתבאר למפרע, לאחר צירוף כל השלבים יחד: שספר זה אין לה סכמות כלל. **דהנה**, הכת"י היחידי שיש בעולם מספר זה [הנמצא באוקספארד, שאינה מרבינו וכדלקמן], שחלקים מעשרים עלים הראשונים ממנה נדפסה בשנת תק"ע [ל"ד שנים אחר פטירת רבינו], בגליון "המאסף" [שמ"חברת דורשי לשון עבר", משכילים מובהקים]. **תוך** כדי להסתיר את שם "בעליה" של הכת"י מי שמסרה להם, [מה שזה עצמו מהוה רגלים לדבר, שיש כאן איזה דבר שאינו כהוגן].

ובכדי לבלבל ולטשטש דעת בני אדם, שיתנו אימון וסמכות מליאה לכל מה שהיה כתוב בתוך כת"י הזה, כאילו שיצאתה מקולמסו של רבינו זצ"ל. **התחכמו** בעלי המאספים, להשתמש בערמה עם לשונות מוסווים, שיש בהם המשמעות המוטעת, כאילו שהכת"י הוא מעצם כתיבת יד קדשו של רבינו, [על אף שגזרו מלכתוב כן בפירוש, כדי שלא יוכלו לתופסם בשקר בולט, וכדלקמן].

זאת, ובצירוף העובדא, שבאותן דברים שהדפיסו בהמאסף מן העלים הראשונים של הכת"י, כמעט שלא היה בהם דברים זרים, היינו טעמא שנתקבל סמכות הכת"י אצל העולם כמוסמך בלי שום פקפוק. **ועד** כדי כך, שנכדי הגה"ק בעל חו"ד [שהיו גם נכדי הח"צ], כשהוציאו ספר נחלת יעקב מזקנים החו"ד, חזרו והדפיסו בו פעמיים אותם העלים הספורים שנדפסו בהמאסף, וכדלקמן.

ב. והנה, בשנת תרנ"ז, שמנים ושבע שנה לאחר שנדפסו העלים הספורים בהמאסף, הדפיס הכופר דוד כהנא שר"י בווארשא, את כל תוכנה של הכת"י בשלימותה בפעם הראשון. **ואז** נתגלה להפתעת כל העולם, שכת"י זה מליאה על כל גדותיו, לא רק עם דברים זרים, המבזה מאוד את הכותב עצמו, וגם את בני משפחתו במה שמספר עליהם. **מה** שאין מתקבל על הלב, שאדם השפוי בדעתו יקבע דברים כאלה לדורות עולם בכתב.

אלא אף יותר מזה נתגלה, דכל הספר מלא גם עם דברים אסורים ממש, כלשון הרע, רכילות, ליצנות, ניבול פה, והשמצות נוראים על מיטב גדולי ישראל. **וחוץ** מכל זה, מבצבץ ויוצא מבין כותלי כל שורות הספר, אותן דיעות כוזבות ורעיונות פסולים, מה שהיו רגילים מאז ומתמיד על שפתם וכתבם של הרשעים המשכילים, וכמעט שאף אחת מהנה לא נעדרה. [וזו הפיץ קצת אור על הסבר הסתרת שמו של בעל הכת"י בהמאסף וכדלקמן].

גדולי ישראל בשעתה, ערערו קשות נגד המדפיסים ספר זה [וכדלקמן (פרק ו'), ענף ב']], והיינו טעמא שכמעט שלא עלתה ספר זה על שולחנם של לומדי תורה היראים. **זולת** במקרים בודדים מאוד, אנו מוצאים ספר זה מוזכר בספרי קודש, וגם זה הוא רק משום שאותן המחברים לא ידעו מן הערעורים שכבר יצאו עליה, ומה שיש עוד נגדה וכדיבואר בדברינו. [אבל בירור והסבר מליאה היו חסרים עדיין, והמצב היה עוד מעורפל ובלתי מובנת].

ג. אמנם כהיום, שהגישה לאותה ה"כתב יד" היחיד שיש מספר זה [המונח באקספארד] נוחה וקלה מאוד לכל מאן דבעי [על ידי אמצעים אלקטרוניים]. **כבר** נתגלה לעין כל, שאותה הכת"י איננה מעצם כתיבת יד קדשו של רבינו כלל, מה שאינו נמצא בעולם, רק מאיזה "כותב מסתתר" [מי ששמו לא היה ידוע בשעתה], האמורה להיות רק "העתקה" מכת"י ק.

אבל לימים נתגלה מכתב יד "דברי המערכת" של ה"מאסף", שבעליה של הכת"י המסתתר שהעלימו את שמו, אינו אחר מן אליעזר ריסער [קאצנעלנבויוגן]

מי שהפיץ קונטרסים להסית ולהדיח אחב"י לתנועת ה"ריפורם", תוך כדי ללחום נגד ראשי גולת אריאל, ה"ה: מהר"ם בנעט, רעק"א, חו"ד, שמן רוקח, חת"ס ועוד, ולכתוב עליהם השמצות וזלזולים.

ויען שישנם אומדנות גדולות דמוכחי טובא, שגם "כותב" הכת"י, כמו כל שאר המתטפלים בהוצאת ספר זה, היה מכת המשכילים, ששנאתם לגדולי ישראל ידוע היטב. **וחוץ** מזה כבר נתברר ונתגלה, שכל המוציאים ספר זה בכל מהדורותיה, כולם ממש מבלי יוצא מן הכלל, היו "זייפנים ושקרנים" מובהקים, הרי זה הפיץ יתרון אור בהסבר כמה תמיהות שנשארו בלי פתרון במשך הדורות.

ד. ומעתה ברור, שכל בר דעת המחונן בשכל ישר ובריא, יהיה מי שיהיה, אינו צריך רק להתבונן בה' הנחות אלו: **ראשית**, שעצם כתי"ק של רבינו מספר זה לא נמצא מעולם, על אף שכהיום יש אמצעות גישה קלה לכתבי ידות שבכל פינה נדחית שבעולם. **וזוהו** למרות שכמעט כל כתבי ידיו שמשאר ספריו, [כולל אותן שנדפסו ע"י רבינו בחי"ו], אכן נמצאים כהיום במצב יפה וטוב.

שנית, שכותב הכת"י "הסתיר" עצמו, ואף בעליה, מי שהשאיילה למערכת המאסף להעתיקה בדפוס, גם כן "הסתיר" עצמו, דכאמור: נתגלה שהיה רשע מסית ומדיח לתנועת ה"ריפורם", [ויש אומדנות דמוכחי טובא: שהוא עצמו היה גם ה"כותב" וה"מייצר" את ניסוחה], וכן"ל. **שלישית**, שספר זה מלא על כל גדותיו עם דברים זרים ואסורים, רעיונות הרגיל על לשונם של המשכילים, ועם בזיונות עצומים על גדולי ישראל, וגם עם דברים הסותרים את דברי רבינו רבינו עצמו, להיפך הגמור ממה שכתב בשאר ספריו הק'.

רביעית, שכל המתטפלים מסביב להכת"י ובהוצאתה לדפוס, כולם ממש בלי יוצא מן הכלל היו מכת "המשכילים" שמעולם היו שונאים את גדולי ישראל בתכלית השנאה. **וחמישית**, שכל המתטפלים בהוצאת ספר זה, כבר נתפסו בשקרים בולטים ובזיופים גלויים.

ה. הרי ברור, שאם יקח מישהו בחשבון את כל הנחות הללו, ויצרפם אחת לאחת בכדי למצוא חשבון. **בודאי** שבמהרה יבא ויגיע להמסקנא הפשוטה, שאין שום יסוד הגיוני כלל, אף רק ע"פ שכל הישר האנושי, ליתן אימון כלשהו לספר הבנוי על יסוד "כתב יד" עלוב שכזה.

דאין שום הגיון בדבר, שנאמין בעינים עצומות לאיזה "מסתתר", המצהיר לנו מתוך מחבואו, ש"כל" מה שכתב, אכן הוא העתק נאמן ומדוייק מעצם

כתי"ק של רבינו [שאינו בנמצא כהיום כלל, ומסתבר שהוא עצמו ביערה מן העולם, כדי שלא ישאר ראייה ברורה על זיופיו]. **דהרי** זהו דבר, מה שכל שקרן ומייצר יכול לבדות מלבו ולהצהיר כן בניקל מאוד, ופשוט, דכל המאמין לדבריו, בו בזמן שאין שום ראייה לאישור אמיתתו, הוא בגדר "פתי המאמין לכל דבר".

והדבר ברור, שאותן מחברים ממחנינו, שציטטו בספריהם קטעים מספר זה, עשו כן מחסרון ידיעה, בסוברם לתומם שבודאי כל הנדפס בספר זה אכן נעתק מעצם כתי"ק של רבינו, וכפי הרושם המסולף מה שכל המתטפלים בהוצאת ספר זה, התאמצו להשאיר. **ולא** עלתה על דעתם, שעצם כתי"ק של רבינו מספר זה לא נמצא מעולם, וכל ה"מקור" לספר זה אינה רק כתב יד יחיד של איזה כותב מסתתר, שלימים נתגלה שהיה רשע גמור ועוכר ישראל.

ענף ב

אופיים המופרך של המשכילים במהלכם ה"דו פרצופים" בסתירה

א. וכאן המקום לעמוד על אופיים המופרך של הני רשיעי דמתקרי משכילים. **דהנה** ידוע, שהיו מציגים עצמם מעולם כ"אנשי ביקורת". **ותמיד** היתה טענתם בפיהם: שצריכין להביט על כל דבר בעינים פתוחות, ובמוח רחב, ולא לילך שולל בתמימות אחר כל אימרה ושיחה נאה. **רק** שיש לעקוב אחר כל דבר מה ששומעים, ולבדוק אחר אמיתתן עם שבע בדיקות וחקירות, ורק "ראיות ברורות ומוכיחות" יתנו עדיהן ויצדקו, ולא "אמונות" או "השערות" בעלמא.

ועל יסוד הנחה הזה, שחקו ולעגו תמיד מדרכי אבותינו ורבותינו הק', שנקטו דרכם להאמין בתמימות במה שקיבלו מאבותם ורבותם, כאילו שהיו "מורדי אור ויושבי חושך", ועוד שמות נרדפים של בוז וקלון. **והם** ניצלו טענה זו בכל הזדמנות בהנוגע לאמונת אומן בדברי חז"ל ורבותינו הק', וככה רצו לקרר את האמונה הפשוטה והצרופה, מה שהיתה מוטבע מעולם אצל כל יהודי חרידי.

ב. ולפלא הגדול, הרי אותם "הולכי קדימה" עצמם, אינם מתביישים מצד שני, לתבוע מאתנו: שנשתמש במדת "תמימות" קיצונית, בכל הנוגע להפצת דיעותיהם הכוזבות, ונאמין בעינים עצומות לכל מה שהם מספרים לנו. **וכמו** בנ"ד, כלפי סמכותה של ספר מגילת ספר מה שיצא מתחת ידם, הם רוצים שניתן לה אימון מלא, בו בזמן שאין להם שום ראייה לאישור אמיתת סמכותה.

ומעתה, הרי הקושיא על הסתירה הגלויה שלפנינו, מרפסן איגרא ונוקב ויורד עד לתהום, דבו בזמן שבכל הנוגע לקבלתינו מחז"ל ורבותינו הק', הם דורשים ומבקשים ראיות והוכחות. **הם** רוצים מאידך גיסא, שבכל הנוגע לדיעותיהם הכוזבות, נאמין להם בתמימות לכל מה שהם בודים מאצבעותיהם, האם אין זה הפכפניות בולטת, דמה אירע פתאום עם "אנשי ביקורת" הללו.

איך נתהפכו כמו רגע לאנשים תמימים ומאמינים פשוטים, ודורשים מאתנו שנאמין להם לכל מה שהם מספרים לנו בנוגע לסמכותה של איזה כת"י, מה שמקורה מעורפל ומעוטף בכיסוים רבים. **ושכחו** פתאום אותה טענה מה שטענו תמיד, שצריכין לעקוב על כל דבר ולהעמידה בכור המבחן, ואיך לא עלתה על דעתם שאנחנו נשתמש בגירי דלהון: **שאינ** מקום להאמין בעינים סגורות לאיזה כותב מסתתר המצהיר לנו מתוך מחבואו, שכל מה שכתב אכן מהוה העתק מדויק מעצם כת"ק של רבינו, דהרי זהו היפך השקפתם שטענו מעולם.

ג. אלא מאי, חזינן מזה, דכך דרכם כסל למו של הנך סכלים, שיש להם דו פּרצופים תוך כדי "סתירה" גלויה. **דרק** במה שנוגע לאמונת אומן לקבלת דברי חז"ל ורבותינו הק', בזה הם מפטפטים שאין להאמין להם (ח"ו) בעינים עצומות, ורק כלפי זה הם מייצגים עצמם כאנשי ביקורת, שאינם הולכים שולל אחר קבלה. **משא"כ** בהנוגע לחזק החדרת דיעותיהם הכוזבות, והשמצות וזלזולים על גדולי ישראל שהם מפיצים, כלפי זה נעשים פתאום לאנשים תמימים ול"מאמינים" הכי גדולים שבעולם... ותובעים מאתנו שג"כ נתהפך כרגע לפתאים וחסירי דעת, להאמין לכל מה שמספרים, וזהו לימוד גדול על אופיים המופרך.

ענף ג

ע"פ השקפת התורה מושלל האפשרות שירא שמים כתב כל הספר:

א. וכל האמור עד כאן, הוא גם ע"פ הגיון ושכל האנושי, כלומר דבר שגם גוי עם שכל ישר מבין זאת, ע"פ כל השלבים והשתלשלות הדברים: **שאינ** שום בסיס להאמין לאיזה כותב מסתתר, שכל מה שכתב הוא העתקה נכונה מעצם כת"ק של רבינו, ובפרט שיש בו דברים זרים המנוגד משכל הישר שכתבם.

אבל ליהודי החרד ומאמין בה' ובתורתו, יש לו מלבד כל זה, נימוק אחר שעם משקל המכריע בכובד הרבה יותר מזה, כי הוא מבין ויודע, דלא רק שאין

שום "הגיון" בדבר להאמין לזה. **אלא** דאף "איסור" גמור יש בדבר מצד "הלכה" שלא להאמין לאותו כותב, דודאי דלא יהא עדיף מ"עד אחד", שאינו נאמן להעיד אף על יהודי פשוט: שכתב דברים אסורים הללו, אדרבה מלקין אותו על "הוצאת ש"ר", [וכמבואר בפנים (פ"י, הערה ח', אות ח')], וכש"כ על גדול בישראל כרבינו.

ואצ"ל דמצד "השקפה", ודאי דנפקע מדעתו של יהודי חרידי, מלהאמין לאותו כותב מסתתר, שכל דבריו אכן מועתקים הם מלשון רבינו, דבר המעמיד אותו בקרן זווית חשיכה ומבזה מאוד, לעשותו ח"ו כאחד הריקים ממש, כי זה מושלל מן האפשרות, שגדול בישראל יכתוב דברים אסורים כזה. **וממילא** פשוט אצלו, שספר כזה, מה ששלטו בו ידי זרים, והוסיפו ועירבו בו דברים אסורים, אין דרגת סמכותה מגעת יותר מ"כתב פלסטר" בעלמא, מה שאסור אף רק להחזיקה בתוך בית יהודי, וכש"כ שאסור לעיין בה, וכאזהרת רבותיה"ק [וכדלקמן (פ"י)].

ב. לאור כל זאת, מה מאוד גדולה התמיה והצער והכאב, על מה שדוקא כהיום, כשכבר נתברר בלי שום צל ספק, לאור כל נימוקים הנ"ל, שאין להתחשב כלל עם ספר זה, בין מצד ההגיון השכלי, ובין מצד השקפה הברורה. **עכ"ז** ולגודל ההפתעה, התחילו לאחרונה אנשים ממחנינו [אף המעוטפים בחיצוניותם עם לבוש חסידי], להזדקק לספר זה יותר ויותר, ועד כדי להסיק ממנה מסקנות בהנוגע להלכה וכנ"ל (בפתח דברינו), ועושים כן תוך כדי להתעלם מכל הנחות בולטות הנ"ל, מה שאפשר בנקל מאוד לעמוד עליהם כהיום.

ובו בזמן שברור, דאף אותן מתבררים ממחנינו בימי קדם, שהביאו ציטוטים מספר זה. **זהו** רק משום שסברו לתומם, שמסתמא היה לפני מוציאי הספר, עצם כתי"ק של רבינו זצ"ל והעתיקוה ממנה, [מה שנתברר כהיום שז"א נכון כלל, וכנ"ל]. **מתחילים** דוקא כהיום אנשים ממחנינו, להתחשב עם ספר מופרך זה.

ענף ד

המצב העגום כהיום שיש גישה קלה לספרי אפיקורסים:

א. כמדומה לנו, שההסבר היותר מתקבל על תמיה זו, הוא, מה שכהיום קלה יותר הגישה לספרים, מה שזה מאפשר לכל צורב היושב על מדוכת סוגיא חמורה בש"ס, או על מדוכת בירור הלכה בשאלה מסובך, לחפש ולעיין באלפי ספרי קודש נדירים. **דבר** מה דלשעבר לא היה אפשרות גישה

להם, כי אם ע"י ביקור באוצרי ספרים גדולים, מה שהיה קשור בטירחה ובבזבוז זמן רב, ויש בזה טובה גדולה מאוד להרבות הדעת ולהגדיל תורה ולהאדירה.

אבל לעומת זה יש בזה גם מצד הרע, כי גם הגישה להחיבורים הפסולים מן המשכילים, המורעלים בהתכחשות לכל הקדוש לנו, קלה מאוד כהיום. **חיבורים** שהודות להם ולמחברם, התפקרו בעבר אלפי צעירים מאמונתם הטהורה, והודות לספרים חיצונים אלו, הלכו לחצוב להם בורות נשברות בחכמות חיצוניות, והמיטו על אבותם ועל כל עם ישראל בכיה לדורות.

ב. אותן ספרים חיצונים, שבכל הדורות היו בכל יראה ובל ימצא בבית היראים, והיו שומרים עצמם מנגוע בקצהו, וברחו מזה כהבורח מן הארי או מן האש. **וכבר** אבד זכרם ועבר עליהם הכלח כאבן שאין לה הופכים, כי לא היה מי שיתטפל בהם, או להדפיסם מחדש, כי תלמידיהם ויוצ"ח כבר נאבדו ויצאו מכלל ישראל. **יש** אפשרות הגעה אליהם כהיום, על ידי לחיצה קלה על כפתור, שנפתחים כמו רגע פתחה של גיהנום על מאות מדורותיה, המקרר את המעיין בהם מכל רגש קדושה. **דין** גרמא, שה"מגילת ספר" שנעתקה ונדפסה מעולם ע"י משכילים, נמצא כהיום על שולחנם של בני תורה, ומצצטים ממנה כאילו שהי' הללמ"ס, בו בזמן שהדבר ברור להיפך: שאין מביאין ראיה מדברי שוטים הללו.

ג. אשר על כן, בזמן שסכנה רוחני גדולה ועצומה צפויה לנו ח"ו, אם הרעל המסוכן הזה יוחדר ח"ו לתוך מחנינו. **והמלחמה** מה שרבותינו ערכו בחירוף נפשם, שהשפעה הכפרנית הזה המקרר כל זיק של יראת שמים מלב יהודי לא ימצא בבתינו. **עומדת** כהיום מול סכנת התמוטטות, לא עת לחשות הוא, לישב בחיבוק ידים ולראות כבלע את הקודש. **לאור** כ"ז מצאנו עצמינו כמחויב בדבר, לירד בעובי הקורה, לחתור ולעקוב אחר שורשן של הדברים. **ולהראות** לעין כל תוקף אמיתת הנחות הנ"ל, ולבארם על בוריין כשמלה מחוורת עם ראיות ברורות ומוכיחות הבנויין על אדני השכל הישר, מה שיתנו עדיהן ויצדיקו דברינו.

ענף ה

מהדורא מורחבת הנוכחי - תגובה וביטול דברי "מתחכמי זמנינו":

א. בגמרא (שבת קי"ב, ע"ב): אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים וכו'. **ידוע** הפירוש: שאם

אנחנו מעריכים את הגדולים הקודמים כ"מלאכים", אז נוכל אנחנו להחשב כ"בני אדם", אבל אם אנחנו מעריכים אותם כ"בני אדם" סתם, אז אנו נחשבים כ"חמורים".

ודבר ידוע הוא, דזהו החילוק בין היראים ולבין המשכילים או שאר עוקרי דת למיניהם, שאנו מבינים: שאין לנו מושג כלל בגדלות ובקדושת הקדמונים, שהגיעו למעלה מגדר אנושי. [עי' "חתימת הספר" שם עולם (להח"ה, ח"א) איך שמאריך שזהו יסוד כל היסודות]. **ואילו** ה"מתחכמים" למיניהם שבכל דור ובפרט ה"משכילים" שהלכו בדרכי אה"ע, צחקו מזה, והחזיקו את עצמם "חכמים" יותר מדורות הקודמים, ומהאי טעמא "הם" נחשבים בעיני היראים כ"חמורים".

ב. כלפי מה הדברים אמורים: לאחר שנתפרסם מהדו"ק מספרינו הנוכחי (כסליו תשס"ט), נדפס בקובץ עץ חיים (ברוקלין, חוברת ח', שבט תשס"ט) מאמר מן איזה "מתחכם" מקר"י, המציג את עצמו כ"בר פלוגתא" דגן... **והוא** מתאמץ בכל כוחו להעניק גושפנקא דסמכות להכת"י המזויף של המגיל"ס, באשר ובכך: דהרבה דברים הכתובים שם הם אמתיים, ויש להם ראייה וחיזוק משאר דברי רבינו במקומות אחרים, וע"כ מציין את דברינו: ב"אין קץ לדברי רוח", וחסל.

וככה, במשפט קצר הזה הריק מכל תוכן, הוא מנסה להסב את קוטב הנידון לדבר אחר, ולפטור עצמו מלהשיב דברים ממין הטענה. **דכי** מי טען: דלא נמצא בספר זה דברים אמיתיים כלל, ודאי שהעתיקו יסודי הדברים מכת"י של רבינו [טרם שביערוה, דע"ז בנו הזיופים, ראה (פ"ה, הערה א')]. **אבל** מ"מ אין זה משנה כלום לענין עיקר טענתנו: דמאחר ש"נוסח ההעתק" שלפנינו יצא מיד משכילים ועוקרי דת, ונמצא בה השמצות על גדולי ישראל, וגם רעיונותיהם הכוזבות, מה שברור שרבינו לא כתב אותן דברים, אלא שהם זייפוה לתוכה.

ממילא פשוט, דע"פ דעת רבותיה"ק: כבר נפסלה בכך "כל הספר", ולא רק: דא"א לבנות על שום דבר שכתוב בה, בין ב"השקפה" וב"הלכה". **אלא** שדנו ספרים כאלו ל"גניזה", ואסרו אף להחזיקה בבית, וכש"כ לעיין בה, דבע"כ שזה מביא למינות. **ואם** חזינן דחרצו כן אף כלפי "חידושי תורה" מגדולי עולם: דמוטב שיאבדו כליל מן העולם משיקראו בה! א"כ כש"כ בספרי "תולדות" [היפך מתחכמים הללו השקועים בה ראשם ורובם]. **ולהדיא** הזהירו אותנו רבותיה"ק: דשום אדם אין בכוחו לנקותם, [ראה (פ"י)]. **וע"ז**, הרי לא מצא שום מענה.

ומה שרוצה להעמיס (שם, עמוד רמ"ו) בדברינו: שאנו מכחישים כל שייכות רבינו צ"ל לה"מגילת ספר", וכאילו שלפי דברינו לא כתב רבינו ספר כזה מעולם,

אלא שבאו מזייפים וייצרוהו וכתבוהו, ואח"כ תלאוהו על שמו... **הנה** כל השומע יצחק לו, כי הוא מנסה לשקר במלתא דעבידי לגלויי, דהרי הצגנו בריש ספרינו (מהדו"ק, פרק א', ענף א') העתק מלא מלשון רבינו בסוף ספרו **מור וקציעה**: שכותב ספר לזכרון מאורעותיו בשם **מגילת ספר**, אבל אין זה מגרע כלום מעצם טענתנו: שנזדייפה. [**ובפנים** (פי"א, ענף ב', אות ב') הצבענו, דזה גופא: מה שלא מצא טענה של "אמת" נגדינו, והיה מוכרח להשתמש חזור ושוב עם "שקרים", בכדי "למכור" סמכות להכ"י המזויף, זהו האות היותר חזק על הפרכת דבריו, ועל צדקת דברינו].

והיותר תמוה, מה ש"מתחכם" דנן מתנבא בשקר על סמכות הכת"י המזויף, בקובץ אור ישראל (חוברת מ"ג, ניסן תשס"ו, דף ר"ח), שמצהיר שם בהחלט כ"ידען", [ויותר נכון כ"מאמין" אדוק ביישרותן של המשכילים]: שהמעתיק לא זייף "חס ושלום"...], "כאילו שהמהרהר אחריהם יש בו שמץ "אפיקורסות"]. **מי** יתן והיה מגלה לנו מאין לו בטיחות זה, הכי ראה כן ברוה"ק או ששמע כן בב"ק, או האם בנה זאת על סמכות ישירותו וצדקתו של המעתיק? [שיצאתה מיד הרשע עוקר דת ומסית ומדיח לתנועת ה"ריפורם": אליעזר ריסער שר"י כדלקמן (פ"ט)].

ג. וככל החזיון התמוה הזה, מוסב גם על משניהו בדומה לו: המתחכם **בומבאך**, שהוציא המגי"ס במהדורת **בומבאך** (ירושלים, תשע"ב) **שהינו** הראשון במשך מאתיים שנה, מעת שיצא הקרח הזה בראשונה (שנת תק"ע), שכמי שמשתייך למחנה היראים, ירהיב להפיץ ולהכניס רעל זה בלבבות תמימים ממחנינו. **תוך** כדי להצדיק עי"ז בעיקופין, את כל ההשמצות הנוראות מה שהכניסו המשכילים והאפיקורסים בספר זה על גדולי ישראל, ובתוכם רבינו היעב"ץ ואביו הח"צ.

וגם הוא כמשניהו עסוק ב"רוחות"... דלמרות שלא מצא שום מענה הגיוני על טענותינו, אחז בפלך "ביטול סתמי וכללי", בכתבו על דברינו: "**כהבל ישאם** הרוח" וחסל. **ובמשפט** קצר זה, הריק מכל תוכן הגיוני, רוצה להפיח את דברינו ב"רוח שאינה מצויה" ולהתחמק בכך מלהשיב ממין הטענה, וכמובן: דזהו סימן חולשה מובהק. **ולא** נתקבלו דבריו אצל שום הולך ישר, דהרי "לא אמר כלום" בדיחוי דברינו, כלומר: דאף "כלום" לא אמר... וכדביארנו בפנים (פי"ב, ענף ב') עי"ש.

ד. והדברים יורדים חדרי בטן ונוקבים עד לתהום, לאן שהגענו, דהרי "מתחכמים" הללו כתבו מה שכתבו ועשו מה שעשו, בו בזמן שידעו היטב את "מהותו" ו"מעשיו הטובים" של אותו רשע ה"מסתתר": אליעזר ריסער, מי שמסר את ה"כתב יד" המזויף לה"משכילים" על מנת להדפיסה בעילום

מגילות מבוא, ענף ה פלסתר לא

שמו. **והבינו** היטב, ד"טעם" גדול וחזק מונח תחת נחיצותם להסתיר מבטן "מי" שיצאו הדברים, המהווה המקור היחיד והבלעדי להפצת אשפה זו בעולם, דהלא היה רשע מסית ומדיח לתנועת הריפורם, ו"זה" הרי מפריך כל סמכות הכת".

וא"כ, מהו הבטיחות שלהם, שרשע זה לא הכניס "חס ושלו" בזיוף ההשמצות על גדולי ישראל הנמצא בספר זה. **בו** בזמן, שרשע זה כבר הוכיח: שהוא אומן מומחה לכתוב "כתבי פלסתר" והשמצות על גדולי ישראל, [עי' (פ"ט, ענף ב)].

ובו בזמן, שאם "לא זייף", הרי זאת אומרת: שרבינו אכן כתב הדברים המוזרים דשם. **וכגון**: הקללות נמרצות על גדולי ישראל, ושהיו תלויים לרבינו מפי הטבעת תולעים באורך שני אמות של"ה יכול להוציאם משם. **וכן**: שמשבתח באביו הח"צ שהיה בקי ב"פילוסופיא", ושתבע וקיבל הון תעופות עבור ד"ת, למרות שרבינו מגנה דברים אלו בספריו שהדפיס בעצמו, וחז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג, ה"ג) דימו דיין כזה ל"חמור", והטלית שעליו כ"מרדעת" וכדלקמן (פ"ה, ענף א, אות ב). **מה** דלפי"ז יוצא: שרבינו והח"צ לא היו אף בגדר "אדם", רק כ"חמורים" ח"ו, [וא"כ איך נתאר ה"מתחכמים" המאשרים זאת, אם לא כ"נחשים ועקרבים"].

ענף ו

הפשע דהצדקת [מעשי] רשעים, כשמתאשר מזה רשעת צדיקים:

א. בפסוק: (משלי י"ז, ט"ו): מצדיק רשע ומרשיע צדיק תועבת ה' גם שניהם, ופירשו, [עי' ביאור משלי (להרמד"ו, תלמיד רמח"ל), צל"ח (סנהדרין כ"ו, ע"א), ביה"ל (ויגש), מדרגת האדם (זיו, בירור המדות פ"ב), וד"ל (שמיני, קפ"ט)]: **דיש** אנשים שבטבעם הם קפדנים, ומאשימים על כל שמץ של חטא, מבלי להפלות בין רשעים וצדיקים. **וכן** להיפך, יש אנשים שטבעם עדינים ונוחים, ועל כל פשעים מכסים בלימוד זכות, ואף על רשעים. **על** כיתות אלו אין להתלונן כ"כ, כיון שטבעם ותכונתם אונסם: אלו לזכות ולחפות, ואלו להאשים ולחייב.

ברם, אותן האנשים השולטים בשני המדות הנגדיות, אלא דבכל פעם הם משתמשים בה להיפך מן הראוי: על הצדיקים הם מוצאים תמיד תלונות, ואילו על הרשעים הם מחפים תמיד עם לימוד זכות. **אנשים** הללו הם רשעים גמורים, דהרי אינם יכולים להצטדק כנ"ל: שלבם אונסם מחמת טבעם, דהלא אנו רואים ששולטים בשני המדות, אלא דבכל מקום אזלו בתר איפכא: **על** הרשעים

שיש לדונם לכף חובה, עליהם הם מוצאים תמיד זכות, ואילו על צדיקים שחייבים לדונם לכף זכות, עליהם הם מאשרים כל מיני האשמות והשמצות.

וזהו כוונת הפסוק: "מצדיק רשע ומרשיע צדיק", דאם אנו מוצאים באדם אחד שיש בו שני המידות הנגדיות, אלא שמנצל את שניהם בהיפוך הישור, אז: תועבת ה' גם שניהם. **כלומר**, מי שיש בו "גם שניהם", בין תכונת התערומות ובין תכונת הזכות, אלא שמנצל אותם בהיפוך הראוי, אדם כזה הוא "תועבת ה'".

ב. ולעניינינו נתחדש לנו פירוש חדש בזה: דעוד גרוע ממי שמשתמש בשני המדות בהיפוך מהראוי, הוא מי ש"במעשה אחד" משתמע ממנה שני ההפכיים בב"א. **דאז** הרי הסתירה "בולט מיניה וביה", וזהו "תועבת ה' גמור.

וזהו ממש המצב בנ"ד, דאותם המחפים על מעשי רשעים ועוקרי הדת, כאילו שיש להסתמך על העתקתם, הרי מזה עצמו יוצא אישור על ההשמצות מה שכתוב שם על גדולי ישראל. **והיינו:** "גם שניהם" כלומר ששני ההפכיים יוצאים ממעשה אחד ו"בבת אחת", דבמה ש"מצדיק" מעשה ה"רשע", שמאשר שיש לסמוך על מה שכותב. **מזה** גופא הרי יוצא: שמחזק דבריו מה ש"מרשיע את הצדיק", אדם כזה הוא "תועבת ה'" יותר מהעושה כן במעשים נפרדים.

ג. מי יתן, והלואי ש"מתחכמים" דנן, היו נותנים אחוז קטן של "סמכות" ו"אימון" בצדקתם של גדולי ישראל, ובתוכם רבינו היעב"ץ ואביו החכם צבי זצ"ל: להעמידם בחזקת צדיקים נקיים וקדושים. **מאותה** שיעור "סמכות" ו"אימון" מה שמעניקים לאפיקורסים ועוקרי דת, המשמיצים אותם בספר זה בלי הרף: להעמידם עכ"פ בחזקת יישרנים ונאמנים כמותם [להבדיל בין טומאה לטהרה].

דאז, במקום לחפות על הרשעים: "שטעו", וש"חס ושלום שזייפו", היו כותבים: ד"חס ושלום" שרבינו כתב דברים אלו, אלא שהרשעים הם זייפנים. **ומורא** גדול יעלה על ראשם, מדברי חז"ל (זוה"ק, בשלח ס"ד, א'. ויל"ש מלכים א', רמז ר"א. ועוד): ש"חס הקב"ה ומעניש על כבודם של צדיקים יותר מעל כבודו", עי"ש.

אשר על כן, בעת שכבוד הגאווה"ק: רבינו ואביו הח"צ, הכנסי"ח, הפנ"י, הגריו"נ, מושפלים עד לעפר, לא "עת לחשות" הוא. **ודין** גרמא שנסנו את מתנינו, לעבור עוה"פ על פרשה זו במהדורא הנוכחי, כדי להוכיח צדקת הצדיקים. **ובזכותם** הראינו מן השמים "גילויים" נפלאים ועצומים לסתום בהם את פיות המתחכמים [ראה (פ"א, הערות: ו' - ח'. ופ"ט, הערה ג')] בתוספת מרובה על העיקר.

ד. ידענו היטב, שעבודתינו עדיין רחוקה היא מן השלימות, כי כאמור לא נסינו בכאלה לעסוק בחקירות. **והדבר** ברור, שכל מה שיתחקה אדם יותר בזה, בודאי שימצא ראיות חזקות יותר כהנא וכהנה, להוכיח: שהכותב, האמור ל"העתיק" מכת"ק של רבינו, זייף לתוכה דברים רבים, מה שלא היה כתוב שם כלל. **אבל** גם במה שכתבנו, כבר יש בה די והותר לתכלית המטרה.

[ומענין] לענין באותה ענין, ספחנו לספר זה (בפי"ג): דבר הפלמוס הגדול מה שניהל רבן של ישראל המהרי"ק ז"ל, נגד הר"ם קפסולי על שהקיל בהוראה בניגוד לכלליה. **בהיות**, דגם שם זכינו להבחין ב"זיוף" מחפיר שהחמיקו ה"משכילים" בהענין, בכדי להחליש המערכה נגד עוקרי הדת, ולדאבונינו, גם בזה החדירו דבריהם להגיע לתוך מחנינו. **ובעזה"י** עלה בידינו, לחשוף את זיופם בראיות חזקים ואיתנים, ולהוכיח צדקת הצדיק דמעיקרא רבינו מהרי"ק זצ"ל].

ה. קראנו שם ספרינו: "מגילת פלסתר" בבחינת לשון נופל על לשון דשמה המפורסם "מגילת ספר". **בכדי** להדגיש: דמה ש"כל" תוכנה של ספר זה מיוחסת לרבינו, בשקר יסודה, מכיון ד"זיופים" ודברי "פלסתר" מעורבין בה. **וגם** רמז נאה טמון בשם זה, היות שבמלת "פלסתר" נמצאים גם אותיות "ספר" [כשם המקורי שקראה רבינו], אלא בסדר מהופך ["פסר"], וגם באותיות נפזרות, כי אותיות ל' ות' מפסיקים ביניהם כזה: פ[ל]ס[ת]ר. **בכדי** לרמז: שה"הוספות" מה שהכניסו המזייפים בתוך "ספר" זה, "הפכוה" ["ספר" - "פסר"] ועשאוה ל"תל" עולם, אשר לא תבנה ותכונן עוד עד ביאת משיח צדקינו בב"א.

בהודאה להקב"ה על העבר, על חסדו הגדול שהניח לנו מקום להתגדר בו, ושיתגלגל על ידינו זכות הגדול: **לברר** ולהוכיח צדקתם של ראשי גולת אריאל, ה"ה: הגאווה"ק רבינו היעב"ץ ואביו הח"צ, הכנסי"ח, הגריו"נ, הפנ"י זצ"ל, ועוד. **לטהרם** ולקדשם מטומאת המשכילים ששלטו במגיי"ס, ומפשעיהם אשר טחו עליהם בשקר, **לכל** חטאתם של המתחכמים בימינו הרוצים לאשרה.

ובתפלה על העתיד: שזכות כל הצדיקים והגאווה"ק, שיגענו לברר ולהוכיח: צדקתם, עבודתם, קדושתם, וטהרת מדותיהם, יגן עלינו: שלא ימיש התורה מפינו ומפי זרעינו וזרע זרעינו, א"ס. **ובתקוה:** שדברינו יעשו הרושם הנכון, וידעו ויכירו לומדי תורה בכלל, וחובשי בית המדרש ממחנינו בפרט, איך ליזהר להתרחק כמטחוי קשת מספרי המשכילים, שרעיונותיהם הפסולים החדירו לתוך מחנינו, ע"י מאמרי מתחכמי זמנינו בירחוני תורה, והיה זה שכרנו. **המחבר**

ראשי פרקים: השתלשלות הופעת ה"מגילת ספר" לפי סדר השנים

שנת תקכ"א:

רבינו מדפיס את ספרו מור וקציעה ובסופה הוא מודיע: שכותב ספר בשם מגילת ספר מקורות ימי חייו שיהיה לזכרון חסדי ה' עמו. ובשנת תקל"ז נפטר רבינו, ולא נשמע ולא נודע שום דבר מכת"י של ספר זה.

שנת תק"ע

[ל"ד שנה מפטירת רבינו]:

בגליון המאסף (האחרון), [שיצא ממשכילים ואפיקורסים, שבהאספסוף אשר בקרבו נמצא ערבוב קודש וחול, ליצנות, שירי עגבים וד"ת], הדפיסו חלקים מן העלים הראשונים מספר זה, מכת"י של כותב לא נודע. תוך כדי להסתיר שם "בעליה" של ה"כתב יד" שהכניסה אצלם, ותוך כדי לבלבל הקורא בלשונות מוסוים, כאילו שהמדובר מכת"ק של רבינו עצמו.

בדפים ספורים הללו מספר זה מה שפירסמו בשעתה, כמעט שלא נמצאו בהם דברים תמוהים ומוזרים. [דבתקופה ההוא שעדיין חיו הרבה מצאצאי ותלמידי רבינו, שבודאי לא היו שותקים אם היו רואים "כל" תוכן הכת"י, על כן יראו לעשות זאת]. וככה נדמה לרוב העולם, שאכן המדובר מכת"ק של רבינו עצמו, [מה שבאמת לא היה כן כלל וכדלקמן].

שנת תר"ו

[ע' שנה מפטירת רבינו]:

מת המשכיל חיים מיכל'ס, מי שרכש אותה הכת"י מה "מסתתר" הכניס להמאסף, והדפיס שם העלים הראשונים מספר זה בשנת תק"ע וכנ"ל, ואז נמכר הכתב יד להביבליאטעק שבאוקספארד לונדון.

שנת תר"ט

[ע"ג שנה מפטירת רבינו]:

הדפים ר' נפתלי צבי הירש חכמאוויטץ נכד החות דעת שהיה גם נכד הח"צ, ספר נחלת יעקב לזקיני החו"ד בעיר ברעסלוי, וסיפח בה אותן הדפים הספורים שכבר נדפסו בה"מאסף" בשנת תק"ע. וגם מלשונו בהקדמתו נראה ברור, שהלך שולל אחר לשונם המוסוה של המאסף, ודימה שהכת"י ממה שהדפיסו, הוא עצם כתי"ק של רבינו המתכר [מה שז"א כנ"ל].

שנת תרל"ה

[צ"ט שנה מפטירת רבינו]:

נדפס בווארשא ספר צוואת הגאונים, המכיל צוואת הגה"ק רעק"א, החו"ד, והדפיסו בסוף הספר, אותם הדפים ממגילת ספר, שכבר נדפסו בה"מאסף" בשנת תק"ע, וגם העתיקו דברי המו"ל נחלת יעקב (בשנת תר"ט). וכותבים שזהו תולדות הח"צ "מכתב יד קדשו של בנו הגאון ר' יעקב עמדן זצ"ל", ומזה נראה שגם הם היו משוכנעים בשקר, מדבריהם המוסוויין של המאסף: כאילו שהיה תחת ידם עצם כתי"ק של רבינו מספר זה.

שנת תרנ"ד

[ק"י"ז שנה מפטירת רבינו]:

הדפיסו שני נכדי החו"ד ה"ה: ר' יחיאל מיכל הכהן, ור' פנחס שמואל זיינוויל בעיר ווארשא את הגדה של פסח עם פירוש מעשה ניסים מזקנים החו"ד. וסיפחו בסופה אותן הדפים שכבר נדפסו בה"מאסף" בשנת תק"ע, מבלי להזכיר שהעתיקה משם, וגם מדבריהם בהקדמתם נראה שדימו בתמימותם, שממעל לכל ספק נכתבו הדברים מרבינו.

שנת תרנ"ז

[קכ"א שנה מפטירת רבינו]:

הדפיס דוד כהנא [כופר המלגלג על דוד המע"ה, ועל התנא אלוקי רע"ק, האריה"ק ותלמידו הרח"ו] בווארשא, בפעם הראשון את "יתר" תוכן הכת"י. **מה** שהמשכיל: ר"י שפירא [מי שכתב מאמרי בוז נגד כל גדולי החסידות] העתיקה באוקספארד. ומגלה רק "חצי שמו" של בעל הכת"י המסתתר: אליעזר ולא יותר. [ובעצמו מודה כהנא: שהרבה פעמים הוסיף "פשט" בהכתוב, וגם "מילא את החסרון מדעתו ולפי ידיעותיו"...].

ואז נתגלה בפעם הראשון, שאותה הכת"י מליאה עם דעות כוזבות ונפסדות מה שתמיד היו רגילים על לשונם של המשכילים, וגם רכילות ולשה"ר והשמצות ובזיונות על גדולי ישראל, והרבה גדולי ישראל הרעישו ומיחו על מוציאי הספר. [אמנם כהנא הרשע הבין, דבכדי למנוע הפרכת סמכותה של הכת"י, הוא מוכרח "לוותר" על הבזיונות העצומים והקללות הקיצוניים והנמרצות ביותר, מש"כ שם על גדולי ישראל, ולהשמיטם משם...].

שנת תרס"ב

[קכ"ז שנה מפטירת רבינו]:

הדפיס ר' יעקב קלוגהויפט שהיה נכד החות דעת וגם נכד הח"צ, עוד הפעם את ספר נחלת יעקב לזקיני החו"ד בלעמבערג, וספח עוה"פ בתוך הספר אותן העלים הספורים שכבר נדפסו בה"מאסף". **ופלא** שאינו מזכיר אף ברמז כלשהו, ש"יתר" תוכן הכת"י מספר זה מה שמונח באוקספארד [מה שאכן מזכירה], כבר נדפס ע"י כהנא בשנת תרנ"ז, חמש שנים טרם כן וכנ"ל. ומזה רואין, עד היכן שספר זה היה מופרך אצל היראים, שלא נתפשטה אצליהם, ולא ידעו ממציאותה כלל.

שנת תשל"ט

[ר"ג שנה מפטירת רבינו]:

הדפיס הפוקר אברהם ביקשאולי את המגי"ס מחדש בירושלים, תוך כדי לצטט דברי שטיינשניידער בזיוף [בדלגו על מלת "מועתק" שכתוב בלשונו] כדי לרמות: שהכת"י הוא מרביה"ק...! גם הכניס במהדורתו התוארים המבוזים והקללות נמרצות שנמצא בהכת"י על גדולי ישראל ועל ביתם [עד לאשמת ניאוף וכיו"ב רח"ל], מה שכהנא השמיט במהדורתו. [וכבר קדמו למלאות "חסרון" זה, האפיקורס הידוע: חיים ווירשובסקי שר"י, "פרופסור" על "קבלה הנוצרית", כשציין על גליון מהדורת כהנא ההשמטות וההחלפות מה שהדפיס במהדורתו שונה מהכתוב בהכת"י].

גם זאת עשה ביקשאולי, ששונה מכהנא, מי שרק גילה חצי שמו של בעל הכת"י וכנ"ל, הרי הוא מגלה ברבים ה"סוד" של "שמו השלם", שזהו: אליעזר ריססער [לבית קצנעלנבויגן, חתן הגה"ק ר' רפאל הכהן זצ"ל אבד"ק המבורג, בעהמ"ס שו"ת ושב הכהן ועוד], מי שהיה רשע מסית ומדיח לתנועת ה"ריפורם", והוציא כתבי פלסתר נגד ראשי גולת אריאל שאסרוה. דכן כתוב שמו להדיא בהכת"י של דברי המערכת ד"המאסף", אלא שאח"כ נמתח קו מחיקה על מלים הללו, שלא להדפיסה [ראה הצילום (דף נ"ה)]. ואכן נודע הדבר, מדוע שבעלי המאספים [וגם כהנא] הסתירו שמו [המלא], דהרי זה מפריך כליל את סמכות נאמנותה של הכת"י.

שנת תשס"ח

[רל"ב שנה מפטירת רבינו]:

הדפיסו אנשים תמימים מקרית יואל ניו יארק, דפים שלמים מהמגי"ס בתור "מבוא" לספר עדות ביעקב תחת שם "תולדות המחבר", מה שסיפחו בספר מפייהם ומפי כתבם (ח"ב), וקיבלו "הסכמות" מרבנים חשובים. אבל נתברר, שהלכו שולל אחרי ה"מתחכמים" ממחנינו, שהעלימו

מהם שהכת"י מספר זה אינו מרבינו, ושיצאתה מתחת ידו של רשע מסית ומדיח, וטעות לעולם חוזר, וצריכין לעקור "מבוא" זה מתוך הספר ולבערהו.

שנת תשס"ט

[רל"ג שנה מפטירת רבינו]:

פרסמנו מהדורא קמא של ספרינו הנוכחי מגילת פלסטר בהוצאה מקוצרת (קכ"ח דפיס), שבו גלינו ברבים בפעם ראשון, השלבים של השתלשלות הופעת ספר זה בעולם, איך שכולם כאחד מורים על "זיוף". ובפרט כשנמצאים בספר זה "דיעות כוזבות" מה שהיו רגילים על לשונם של המשכילים, וגם השמצות ובזיונות נוראים על גדולי ישראל וגם על הח"צ ובנו רבינו המחבר, ועל כן אסור להחזיק ספר זה, וכש"כ לעיין בה.

שנת תשע"ב

[רל"ז שנה מפטירת רבינו]:

הדפיס המתחכם אברהם יעקב בומבך מחדש את המגי"ס בירושלים, למרות שידע השתלשלות הדברים: שהכת"י מספר זה יצא מעוקר דת מסית ומדיח, והדפיס שם "הסכמות" מוסוים מה שקיבל על ספר אחר... וכמי שעושה בתוך שלו, בלבב הסדר, שינה והוסיף והחסיר על דעת עצמו וחשקו, [מה שזה גופא משמש כ"הודאה" ממנו: שנוסח הכת"י ספוגה עם זיופים, דאל"כ איך הרהיב לשנות מלשון רבינו...]. תוך כדי שהשאיר שם הרבה רפש וטיט, בהשפלת גדולים וקדושים עד לעפר, וכדלקמן (פ"ב).

ובזה הצטרף לכנופיית מרעים, להעשות "טבעת" נוסף בהשרשרת של כל מסכילים הנ"ל שהתעסקו בזה. תוך כדי לעשות צחוק מאזהרת רבותיה"ק: דא"א בשו"א לנקות ספר שיצא מתח"י משכילים ואפיקורסים, ושאסור להביא ספר כזה לתוך הבית, וכש"כ שאסור לעיין בו וכדלקמן (פ"י).

פרק א

חלקים מ"מגילת ספר" שהופיעו בגליון "המאסף" תק"ע

ענף א

המקור שרבינו כתב ספר ממקורות חיינו בשם "מגילת ספר"

א. דברי רבינו בסוף ספר מור וקציעה

הנה, הפעם הראשון, שנתוודע בעולם התורה, שרבינו כתב ספר מסיפור קורותיו, וקראה בשם "מגילת ספר". הוא מדברי רבינו עצמו, מה שכתב בסוף ספרו "מור וקציעה" (על טושו"ע או"ת, ח"א), שהוציאה לאור בבית הדפוס שבביתו בשנת תקכ"א לפ"ק, חמשה עשר שנה טרם הסתלקותו לחיי עוה"ב (שנת תקל"ז).

דלאחר שמספר שם על נס גדול שאירע לו, כשנשתקע פעם אחת בתוך שינה עמוקה בלילה בחדר הספרים, ונר דלוק אחז בשלחנו ותהי לשריפת אש. קמסיים עלה רבינו אחר כך, בזה"ל:

וזכרון חסדי ה', שעשה עמי בשאר מקומות, בים וביבשה, ובמלחמת הריב לה' הקשה, ורמזו למלחמתו מה שניהל עם כת ש"צ ימ"ש, וכידוע, זכרתי בחיבור "מגילת ספר", עכ"ל.

ואחר, כך חוזר רבינו בסוף קטע האחרון שם, להזכיר עוד הפעם את ספרו הזה. בסיימו את ספרו הנ"ל במלים אלו:

ופה תהא שביתת קולמסי מקורותי, אשר מהם יש לי חיבור בפני עצמו, קראתיו "מגילת ספר" כתוב עלי, מי לה' אלי, חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה', עכ"ל.

ב. ליכא שום ידיעה מכת"ק של רבינו מחיבור זה

בקיצור, אמת ויציב הדבר: שרבינו כתב ספר מסיפור קורותיו מה שקראה בשם "מגילת ספר", ושום אדם אינו מכחיש זאת.

ברם, דא עקא, שכת"ק של רבינו מספר זה, מה שאינה ידוע כלל כמה דפים שהכיל, נפלה בידי אינשי דלא מעלי, והם "העתיקו" משם מה שרצו, ו"דלגו" על מה שרצו. ו"הוסיפו" בה כרצונם ואוות נפשם: דברים זרים, דיעות כוזבות, השמצות על רבינו ואביו הח"צ, ועל גדולי ישראל אחרים. ואחר כך ביערו את עצם כת"ק מן העולם, כדי שלא יכלו לתפסם בקלקולם, וכדיוכח לקמן בראיות ברורות ומוכחות.

ענף ב

הדפים הספורים מ"מגילת ספר" שנדפס בגליון "המאסף", על ידי ה"משכילים" חברי המערכת

א. מי הם בעלי ה"מאסף"

והפעם הראשון שנתפרסם בעולם דפים הראשונים מספר זה בדפוס, היתה בשנת תק"ע בגליון "המאסף", וכדלקמן (ענף ג). א"כ, מעתה חל עלינו חובת הבדיקה, על מהותה ותוכנה של גליון זה, על מה הוטבעו אדניה, מי היו עורכיו וחבריו, מה היתה מטרתם ומגמתם בהוצאת הגליון, ואיזה מין חומר הפיצו על פני תבל, כדי שנדע עד היכן שמגיע תוקף סמכותם.

ה' מ' א' ס' ר'

ה' ת' ק' ע' ד' ט'

ללל שנים ומכובד

משד במשד ובקפנו יהר על ידו הנטי

הפנת דרשי לשון עבר

בקענינסבערג

קענינסבערג שנת תקמ"ה

בשנת בניק לעזעיש דניאל קריסטוף קלמער
לשנה ואלענדע פפער

גליון "המאסף" נוסדה בשנת תקמ"ה, בעיר קעניגסבערג אשר במדינת גרמניה, שמסתמא היתה זה הגליון הראשון ממין זה: להוציא בדפוס קונטריסים בדרך ארעי וולא בצורת "ספר". גליון זה לא יצאתה על ידי רבנים, או מורי הוראה בישראל, וגם לא על ידי איזה "חברת לומדי ש"ס", או חבורת לומדים בספסלי ישיבה, בית המדרש או כולל.

אלא יצאתה מחבורת "הולכי קדימה" ו"אנשי מדע", שבתקופה ההוא היתה ראשית צמיחת צמח זר זה במחנינו, דהיינו ה"סכלים" שנלקו ונחלו במחלת ה"הסכלה" – וקראו את עצמם "משכילים". ולמעשה, היו הם ה"מכשילים" והמחריבים היותר גדולים בכרם ב"י, מאז היתה ישראל לגוי. [שלא להחליפם, עם ירחון ה"מאסף" שיצא על טהרת הקודש בירושלים, מרבני ספרדים חרידים (בשנות תרנ"ז – תרע"ד), שהיה מלא וגדוש בד"ת ויר"ש].

ואין אנו צריכים לייגע עצמינו לחתור אחר טובם ומהותם, כי דברי עצמם מה שהדפיסו בשער הגליון בזה"ל:

"ה'מאסף', כולל שירים ומכתבים, אשר נקבצו יחד על ידי אנשי "חברת דורשי לשון עבר"

כבר מעיד על עליהם יותר ממאה עדים שהם פוחזים ורקים וגם "אפיקורסים" גמורים וכדלהלן, ועלובה עיסה שנחתומה עצמה מעיד עליה שהיא רעה.

ב. "השכלה" – הרחבת המדעים

כאמור, שחברי המערכת, וכן החברים שהדפיסו בה "מאמרים", היו מכת הסכלים ה"משכילים" הראשונים. מי שהתחילו להפיץ על פני תבל הרעיון הפסול: שמוטל על כל יהודי באשר הוא שם: לצאת מגדריו הצרים והפרימיטיביים. ושעליו לפתוח ולהרחיב את מבטיו והשקפותיו, הרחק להלאה חוץ לגבולי התורה והיהדות ח"ו, ומלבד הידיעה בחכמת התורה, צריכין להיות בקי גם במדעים שונים ובחכמות חיצוניים.

כמובן ואצ"ל, שרעיון זה מופרך מדעת חז"ל ורבותינו הקדושים: שכל רגע פנוי שיש לו ליהודי, צריך להיות מוקדש אך ורק לתורת ה', ללמוד וללמד לחזור ולשנן, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה. [וראה לקמן (פרק ג, ענף ג, אותיות ב' - ה'), דיון ארוך בענין זה ממבט ההלכה, דרך בבית הכסא מותר לת"ח לעיין בספרים המיוסדים על מילי דעלמא, ע"ש].

רעיון ה"השכלה" הארורה, שיסודתה הנסתר והאמיתי היתה בנויה על "התפקרות ופריקת עול" מלא, אלא שבחיצוניותה היתה מושתת על יסוד ה"התחכמות" על דעת רבותינו הקדושים. ובעיקר, לגשם מהות ערכם של ה"מצות", ולהשים עליהם גבול וקץ, רק עד כדי שהשכל האנושי מגעת, ולהערטיל את שמירת התורה והמצות, מכל תוכן עילאית ו"רוחני".

ואצ"ל, שלדעתם המוסרח, חייבים להרחיק את התורה ומצותיה מכל דרגא "קיצוניות", ולהלבישה במדי ה"שכליות" "פראקטישקייט" ו"אנושי". [בקיצור, מטרתם בשפת אידיש, הוא: "אויסצומענטשלען די תורה פון איר פרימיטיווקייט, אז סזאל זיין פראקטיש", עפ"ל].

ג. יסוד ההשכלה: הערטלת תורה ומצות מאופיים הרוחני והקדוש

בכדי להגיע אל מטרתם הזו, ולמצוא מקום בלב הצעירים, שיהיו מוכנים לקנות מהם דיעה פסולה זו. היה נחוץ להם מאוד לצורך זה, לגשם גם את מהותם של גדולי אומתינו, החל מן הנביאים, תנאים ואמוראים, גאונים, ראשונים, ועד גדולי האחרונים, לייבש אותם מכל לחלוחית של רוחניות וקדושה עילאית. וזה היה נצרך להם משלשה טעמים, ואלו הן:

ראשית, כי זהו חלק בלתי נפרד מן השקפתם הפסול: לקרר את מהות התורה והמצות מכל תוכן קדושה עילאית. כלומר, שה"תורה" תהיה בעיני לומדיה, רק כאיזה "חכמה" משאר החכמות, וה"מצות" יהיו רק בגדר של "מנהגים עתיקים" שנתיסדו בימי קדם, רח"ל.

אבל הרבה יותר ממה שהשתדלו להערטיל ולקרר את מהותה של עצם התורה והמצות מטעם זה. עמלו וטרחו רשעים הללו, להערטיל ולהפשיט את מהותם של "גדולי ישראל" מכל דרגא עילאית. יען וביען, שהבינו היטב, דכל גדלותם, הוא אך ורק פרי תוצאת דקדוקם וקיומם התורה והמצות, ושנמדדת לפי ערך זה. ושרק זה, הוא מה שהשריש אצל כל יהודי, אותה גינוני הערצה ויראת הכבוד, מה שהרגישו כלפיהם, וכידוע.

ושנית, דמאחר שכל גדולי ישראל האמיתיים, שחיו בזמן שהללו התחילו בקלקולם, לחמו נגדם בחירוף נפשם ובכל התוקף, וראה לקמן (פ"ט, ענף ב'). ממילא מובן, שבכדי להקטין ולהמעיט את כח השפעתם, היה "נצרך" להם מאוד, ממש כמו אויר לנשימה: לבטלם ולהשפילם עד לעפר. להשריש בלב הצעירים, כאילו שאין בהם שום יתרון מעלה, או תוכן עילאית, על שאר אנשים הפשוטים, וממילא יש ביכולתם לחלוק עליהם.

ושלישית, מן הטעם הפשוט והמובן, דזוה עצמו מה שגדולי ישראל לחמו נגדם. בין מצד טבע הטוב למאס ברע, ובין מצד החיוב "מחאה" במעשיהם הקלוקלים, הנובע מכח דין חיוב "ערבות". ובעיקר, בכדי להזהר ולהשמר את הצעירים, שלא ילכדו במצדותם.

כן לעומת זה, בנה זאת בתוך תוכם שנאה כבושה נגדיי כלפיהם, וכידוע, שהגיעו הדברים לממדים קיצונים. והם לא חשכו את עצמם, מלהשתמש אף באמצעיים הכי אכזריות ופראיות נגד גדולי ישראל, לרודפם עד החרמה, ועד כדי מלשינות, שגבלה הרבה פעמים בסכנת נפשות ממש, וכידוע להבקיאים בתולדות ימי עמינו.

במשך השנים עשתה רעיון זה שמות בקרב בחורי ישראל, ותוצאותיה של פרי באושים הללו, נתסיימה חיש מהר בהזנחת אמונה ויר"ש. צעירים רבים סגרו הגמרות, ועזבו ע"י הסתתם ספסלי ביהמ"ד והלכו לחצוב להם בורות אשר יכזבו מימיו, "להשתלם" בבתי ספר הגוים "יוניווערזיטעטן".

ויצא מהם מה שיצא, וצאצאיהם של מפיצי ואוחזי רעיון הזה, לא רק: שעזבו לגמרי את לימוד התורה, ונשארו יהודים שעם רק בחכמות החיצוניים בלבד. **אלא** שלא ארכו הימים, עד שהתבוללו כליל עם אוה"ע, ולא נשאר מהם שריד ופליט, ללא זכר ושם ושארית בבית ישראל רח"ל.

והם שהמיטו את קיום ה"תוכחה": בהשמדות מליוני אחב"י באירופע, וכי הקב"ה הן לפי הרוב, וכיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע, כדי שלא לסלק ה"בחירה" שהוא תכלית הבריאה, וכמש"כ הגה"צ אביגדור מיללער זצ"ל]. **ולא** עוד, אלא דבהיות שרוב רובם של אנשי ה"יודנראט" [בה"געטא'ס] וה"קאפויס" [במחנות העבודות והשמדה], שיתפו פעולה עם הנאצים ימ"ש, [עם החשבון להציל עצמם, מה שלא עלתה בידם], לא היו שותומ"צ, והיו מצאצאי ה"משכילים" שהתבוללו. ונמצא, דגם ב"פועל" ממש יש להם חלק בהשמדת ששת המליון מאחב"י, נורא ואיום....!

ד. ערבוב קודש בחול

עקבנו, בדקנו ודפדפנו בהגליונות של "המאסף", ומצאנו שם בלבול עצום ומהומה גדולה של תערובת קודש וחול המשמשים שם בערבובייה כאחד. חלק גדול מן הגליון, מופיע בכתב עכו"ם ובלשון עכו"ם וגערמאניש, דבר שלא היה מצוי כלל בימים ההם, וגם באותה החלק שאכן נדפס בלשה"ק, יש בה חלק גדול של דברים בטלים ושל מה בכך.

מקום גדול ונכבד בהגליון תופס ה"שירים" בלשה"ק, וכמו שמודגש בשער הגליון, שתוכנה של הגליון הוא: "שירים מ"חברת דורשי לשון עבר". **אבל** לא יטעה הקורא לחשוב, ששירים אלו הם בעניני "אהבת השם" ושבחיו הגדולים, וכמו שחיברו גדולי ישראל בכל דור שירי געגועים להקב"ה וסיפור שבחיו העצומים.

לא מיניה ולא מקצתיה, רק שירים על כדים רקים, וכגון על מעלת איזה "חכם" מחבריהם עד היכן שחכמתו מגיע, או על יופי הטבע. **למשל**,

נתקלנו בליצנות ריק וזול: "שיר" המתאר, איך שהשלג ירדה ונפלה על הארץ, והארץ עשתה עצמה כאילו שלא ידעה מזה... ואף נמצאים שם שירים בדברי חשק וניבול פה ממש, וכגון שיר על איזה אשה, שהמפורסם מתאר אותה באריכות ובדייקנות באופן מבהיל וגם.

יש לדעת, שמשבילים הללו, ששחקו ולעגו מן היראים, על שלא היו מניחים דגוש להקפיד על יופי התלבושת החיצוני. והם לעומת זה, הציגו את עצמם כאנשים שמסוג רמי המעלה במדות טובות, ובחיצוניותם הלכו בתלבושת יפים מגוהצים ונקיים.

אבל בפנימיותם, היו מושחתים מובהקים, לא רק משוקעים בתאות גופניות מתועבים, אלא היו גם לקויים במדות רעות ומגונות, הם לא מנעו עצמם ממלשינות ומסירות על היראים. (ראה לקמן (פ", ענף א, אות א') דברי הגה"ק ר' צדוק מלובלין עליהם). ודוגמא מובהק מן התדרדרותם מכל "יישרות", יכולים לראות ולהבחין, מן ה"שקרים" הבולטים וה"זיופים" הגלויים, מה שהם הכניסו בהמגילת ספר, וכדלקמן (פרק ג', ענפים ב' וג'), עי"ש.

ה. הר"ן מברסלב כבר החליט את בעלי המאספים כ"אפיקורסים" ושוב הראינו, דבספר שיחות הר"ן (מברסלב, אות ר"כ), כבר הוזכר המאסף כדוגמה (יחיד) של ספרי אפיקורסים, וז"ל:

פעם אחת אמר [הר"ן מברסלב זצ"ל] לאחד: אגלה לך סוד, "שיהיה אפיקורסות גדול בעולם" וכו', ואמר: "אוי איך יוכלו לעמוד אנשים מועטים נגד כל העולם".

והנה, סמוך מאוד אחר הסתלקותו ז"ל, ראינו בעינינו זאת, שתיכף התחיל להתפשט "אפיקורסות" גדול בעולם, מה שלא היה כזאת מימי קדם. כי אף על פי שכבר התחיל לצמוח נגע

המספחת הזאת במדינות רחוקות, "האפיקורסים המפורסמים דשם כמפורסם, וחיברו חיבורים רעים".

"בפרט ספרי המאסף" וכו'.. שכל כוונתם היה, שבאחרית הימים האלה יתנסו ויצטרפו ישראל באמונה. שיעמדו ויקומו רבים שירצו להטעות אותם מהאמונה הקדושה, "שהם האפיקורסים והמחקרים שבימינו", עכ"ל. וחלק מקטע זה הובא בספה"ק ויואל משה (מאמר יישוב א"י, סוף אות ק"נ), עי"ש].

וכשראינו זאת, ברכנו ברכת הנהנין, שב"ה לא הרחקנו ללכת מדרך האמת, דמה שקבענו מן ההשערה בלבד: שבעלי המאספים היו אפיקורסים, כבר נתאשרה דבר זה במילואה בספה"ק הנ"ל^(א).

המדע, עד כי גדלה והיתה לשלהבת הולכת ובווערת בלב דורשיה. "ואם גם [ש]לא כל בני החבורה היו בני אמונה, ויש מהם נחפכו למינות בסתר", עכ"ל. [יש להבין, ש"הוא" מכנה כ"אפיקורס" רק מי שאינו מאמין בתושב"כ [או במציאות ה'], אבל האמת הוא, דגם מי שאינו מאמין בדבר קטן אחד מחז"ל, כמותו, הוא ג"כ "אפיקורס" גמור].

ואח"כ הוא מונה שם שמות העורכים, כולם: "אפיקורסים" מפורסמים, וא"כ הרי יש לנו "הודאת בעל דין" עצמו, שה"מאסף" נערכה ע"י אפיקורסים גמורים.

ב. ומשום "והייתם נקיים" הרינו להצהיר ולהודיע, דלא בקלות פעלנו אצל עצמינו להסתכל בדברי משכילים המטמאים בראיה בעלמא וכידוע, ולהביא ראיה מדבריהם: אבל לאחר ההתבוננות בהמצב

(א). א. ושוב הראינו בחיבור פני תכל (מענדלסאהן, אמסטרדם תרל"ב, דף 252), [מחברו היה משכיל אדוק, ונאמן בכגון דא להעיד עליהם, וכדלקמן (אות ב)], שכותב: דגליון המאסף נוסדה ע"י חבורת אפיקורסים ידועים לשמצה, וז"ל:

החכמים [קרי: הטפשים, עי' אגרות שלום (תשע"ד, להאדמור משאץ לונדון זצ"ל, סי' ק"י) וז"ל: ידוע, שמכל סוגי האנשים, היו המשכילים השוטים הגדולים מכולם, עכ"ל] בימים ההם התחברו יחד, ויוציאו ספר המפורסם בשם "מאסף", המאסף לכל המחנות, ושם ידברו על לשון עבר, ועל שאר החכמות... והעירו את לב הנערים אשר לבם בוער לחכמות, ואין איש פונה להם, ומוריהם בוערים כמוהם. עליהם רחמו בני המאספים, ויבעירו נצוצי אש

תר"ס, סי' ו', דף נ"ה), [כלפי הודעת רעת הציונים]. **דבבון** דא, בכדי לשכנע הקוראים עד היכן שרשעת הרשעים מגיע, שפיר אריך להעתיק מדבריהם של הרשעים עצמם ולפרסמם, וז"ל:

"הללא מהם נודעים... ותכליתם כבר הודיעו ופרסמו, כי הוא לעקור יסודי הדת... וכבר הודיעו את כל אלה, וגלו מחשבתם במכתבי עת. ומה נוכל עוד להוסיף דבר בזה, האם יאמנו דברינו עליהם, [יותר] מאשר הם אומרים ומגלים בעצמם. לא יאומן כי יופר, כי אחרי התגלות זדון לבם מפי עצמם... ידברו יחד יראי ה', ויצעקו מרה בפרסום בהודעת הדברים מה שהודיעו הציונים בעצמם, וזאת אחת ימצא בה יתירה לטובה, כי יהיו הדברים יוצאין מלב טהור".

"אולי תהא זאת לרפאות המון בית ישראל, אשר עוד לא הושחת לבותם, ושבו מעליהם ושב ורפא להם, וידעו להזהר בנפשותם לבלי להתחבר לענין, שהוא הירוס הדת ומכשול לבית ישראל", עכ"ל.

ד. **ובכל** החזיון הזה, כותב גם הגה"ק ר' שאול בראך זצ"ל מקאשוי, בהקדמת ספרו **אבות על בנים** (דף י"ד), [כלפי פרסום רשעת הציונים] בזה"ל: **"בל** אשר יספרו רעות עליהם, אינו כטפה מן הים ממה שהרעו באמת. והנה, אם ישראלים כשרים מספרים זאת, אין מאמינים להם, אבל אם מהם ומהמונם יעידו על זה, יאמינו".

"ובימים אלו נדפס מאיש מפורסם מאוד בעולם, שמו: האליטשער בברלין, שנקרא בין המוכרדים לפתיחת האוניווערזיטעט, והוא "אינו חסיד", כמו שהעיד על עצמו שם: שחרה אפו על שראה

העגום, שבלבול המוחות עצום שורר כהיום, דאנשים ממחנינו המתיימרים להשתייך לכת ה"חסידים", הם הם הרוחקים בכל כוחם להחדיר לתוך מחנינו דברי הרעל של המשכילים, וכדלקמן (פ"א, ו"ב).

במצב עגום שכזה, נחוץ להעתיק מדברי המשכילים עצמם. **כדי** שישמש לנו בתור "הודאת בעל דין" על הפרכת סמכות המג"ס המצוי, בבחינת: מאחז"ל (שבת קנ"א, ע"ב. יומא פ"ה ע"ב): חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה. **דאין** לך משכנע גדולה וחזקה, דעד היכן שהפרכת סמכות המג"ס המצוי מגיע, יותר מדברי "הודאת המשכילים" עצמם על מהותה.

ומצינו "מקור" חזק לרעיון זה, מדברי חז"ל (ע"ז ג', ע"א): יבא נמרוד ויעיד באברהם: שלא עבד עבודת כוכבים, יבא לבן ויעיד ביעקב: שלא נחשד על הגזל, יבא נבוכדנצר ויעיד בחנניה מישאל ועזריה: שלא השתחוו לצלם וכו' ע"ש. **ולפום** ריהטא תמוה, דהכי סד"א: שרשעים הללו הם כשרים להעיד. **ועל** כרחק, דכוונתם הוא רק על דרך ק"ו, דאם אנו רואים דאף רשעים כמותם מעידים על צדקת הצדיקים, בודאי דעל כגון דא הם נאמנים שאמת יהגה חיכם. **ובמו"ב** הוא גם לענינינו, דאם אף ה"משכילים" שמסוג המתטפלים עם הוצאת המג"ס, מסהידים על גודל רשעתם, בודאי דבכגון דא יש להאמינם.

ג. **אמנם** עכ"ז, אכתי לא נח דעתנו, לסמוך על ראייה הנ"ל, דהכי משום שאנו מדמין נעשה מעשה. **עד** שהראוני, שכן כתב להדיא הגה"ק ר' חיים מבריסק זצ"ל, במכתבו הנדפס בספר **אור לישרים** (ווארשא,

ובתוך תוכה של פך זבל ואשפה זה, דמתקרי "המאסף", נמצא בקרן זוית, גם מדור למאמרים בדברי תורה. דהרי הרבה מהם היו ת"ח שנחמצו ויצאו לתרבות רעה, ובכדי לצודד נפשות נקיים לרעיונותיהם הטמאים, היה נצרך להם להראות להעולם, כאילו שהם "עוסקים בתורה".

למותר לומר, ששום יהודי מאמין ההולך בדרכי אבותינו ורבותינו, לא נגע בגליון מגועל הזה.

ו. סופה של פח זבל זה דמתקרי "המאסף"

אותה גליון של "המאסף" שפירסמו הדפים הראשונים מן המג"ס, היתה "גליונם האחרון", כי חדלה מלהופיע עוד אחר שנת תק"ע. וכנראה דמה שפרסמו חלק מהמג"ס דוקא בגליון האחרון שלהם, זה שימש להם כמין "מכה בפטיש" על עבודתם הפוריה בעקירת הדת, שישאיר לדורות זכר מכת"י זה, מה שנכתבה ע"י רשעים ופוקרים וכדלקמן (פ"ג).

וטעם הפסקת הופעת הגליון, כנראה דזהו משום שהמטרה שלה כבר נגמרה אז ונתבצעה בהצלחה רבה... כי במשך עשרים וחמש שנות קיומה, נגרם כתוצאה מעבודת עצמם, שמספר חבריה הלכה וחסרה מיום ליום כ"פרי החג". דרובם ככולם, כבר השתמדו בעצמם, או שבניהם אחריהם התבוללו עם הגוים. [שכאמור לעיל (אות ג)]: המיטו בזה קיום ה"תוכחה" על אחבנ"י מאירופע בה"שואה" הנוראה, ה"י].

תקרי לנו, דברים מפורשים מגדולי ישראל, דבכגון דא, שפיר יאות להביא מדברי האפיקורסים. ועל דבריהם הקדושים תמכנו יתידותינו, במה שאנו מביאים כ"פ מדברי המשכילים והאפיקורסים כמי שכפאו שד, כסעד על רוע מהותם, ודי בהתנצלות זו.

מזוזה על פתח איש יהודי. ומעיד שם: שהיה אצל הסדר בליל פסח, ואכלו חמץ... מי יתן איפה ויעתיקו חיבורו ללשון יהודית, ולפרזו בין היראים, אולי יפתחו עיניהם לשמוע מפי איש ש"אינו חסיד", שכל מעשיהם הבל ותוהו, עכ"ל.

עד שכתוצאה מזה, לא נשאר עוד בשנת תקע"א מחביריהם, אף אחד, מי שהיה מעוניין עדיין בהמשכת הגליון. [וזה מזכיר המעשה, מאותו הטיפש: שחתך את ענף האילן מה שישב עליה, וכשתוצאות מעשיו הניבו פרי..., כבר היה מאוחר מדי...].

ענף ג

מערכת "המאסף" מודיע על "כתב יד" מה"מגילת ספר"

א. תוכן דברי מערכת גליון "המאסף"

בשנת תק"ע, זאת אומרת: ל"ד שנה לאחר פטירת רבינו, ובגליונה האחרון של "המאסף". הכריזה המערכת בשמחה גדולה, איך שעלתה בידם לקבל לתוך רשותם, "כתב יד" מספר "מגילת ספר" מרבינו. וכך הוא לשונם שם:

"מגילת ספר", והיא תולדות איש מופת, ה"ה הרב הגאון האמיתי המנוח כמהו' יעקב רבינו זצ"ל, אשר היה אב"ד בק"ק עמדן, בן הגאון אמתי המפורסם בכל הגולה חכם צבי זצ"ל.

אשר תולדותיו, וקורות אבותיו, אדירי כל חפץ, "נכתבו ושום בספר בכתובת יד המנוח בעצמו", וא"ה: זהו לשון מוסוה, שישתמע מינה להקורא כאילו שהדפיסו מעצם כתי"ק של רבינו, מה שזה אינו כלל, וכדלקמן (ענף ד'), וקרא שמו: "מגלת ספר".

לשון הנ"ל, נדפס באותיות גדולות ככותרת בשער. ואחר כך כותבים באותיות רגילות בזה"ל [בהוספת ביאור מאתנו בסגוריים מרובעות]:

[עם]

ג

תולדות גדולי ישראל

מגילת ספר

והיא תולדות איש מופת, היה הרב הנאן האמתי
 והמנוח בספר יעקב יעבץ זצ"ל, אשר חיית אמר
 בק"ק עמרון, בן הנאן אמתי המפורסם בכל תגלה
 חכם צבי זצ"ל. אשר תולדותיו וקורות אביו
 אדירי כל הפץ נכתבו ושום בספר בבתיב, יד
 המנוח בעצמו, וקרא שמו מגילת ספר.

אמרו המאספים: אולר מגילת ספר היות
 הלא היא כמסכת בן גבוי תולדות בספרים אשר
 ציר ידידנו, איש חמודות התורני המכס בשלם, יפה
 כוף תבוע שלגלת היוחסין תאו' . . . . . סי' ושלגלת
 החכמה והמדע, ולמען הפילס בישראל, ולסוף אר
 גדולי עתגן בלב זרע ישרון עד דוד תלרון, בוסג פובג
 עמנו המכס תאו' . . . . . הג"ל, ונדב לנו להשאל לנו
 העגילה האחת להפתיקה במאסף, ונמה בשלם תפגעות
 הנחמד הנה? הן בלע כסף לא לקח תלחנו, וטעורה
 תחרות אין לפניה; לכן ירבה לקצן טגחת טענו, וכפולר
 והבאז

אמרו האמספים: אוצר מגילת ספר הזאת, הלא היא כמוסה בין גנזי אוצרות הספרים, אשר ביד ידינינו איש חמודות, התורני החכם השלם, יפה נוף מגזע שלשלת היוחסין מהו' . . . . . (ב) שיי. ומאהבת החכמה והמדע, ולמען הפיצם בישראל, ולחוק זכר גדולי עמנו בלב זרע ישורון עד דור אחרון^(ג). היטב היטב עמנו החכם מוה' . . . הנ"ל, ונדב לבו להשאיל לנו המגילה הזאת להעתיקה במאסף...

והנה ישראל הוא יודע, דור לדור יספר יקר תפארת האיש הגדול, אשר תולדותיו אנחנו מובילים פה, "כתובים מהאצבעות המנוח הקדוש ז"ל בעצמו", [א"ה: סלפנים הללו כותבים עוה"פ לשון מוסוה, שישתמע מינה להקורא כאילו שהעתיקו מעצם כתי"ק של רבינו, מה שז"א]. כל שומעיהם תצילנה שתי אזניו ממעשים נפלאים ונוראים אשר קרו לאבותיו ואבות אבותיו, ואשר קרו לו בחיי עצמו וכו'.

אמנם, בהיות כי ימי שני חיי יעקב המנוח ז"ל, מלאו עמל וכעס, ודברי ריבות בשעריו, ובקרני ראם יחד יתנגח עם שאר ראשי תפארת ישורון. ויעזן כי חק וגבול שמנו למכתבינו, לבל יבא כל ריב וכל מדון בשעריהם, ואך אמת ושלוש יהיו גדליהם. לכן שמרנו לנפשותינו,

עכו"ם, להסית ולהדיח את אחב"י לתניעת ה"ריפורמים", שביזמתו נבנה ה"טעמפל" הראשון שלהם בעולם, וכתב כתבי השמצה על מיטב גדולי הדור ההוא, וכדלקמן (פ"ט).

(ג) הם מייצגים עצמם בשקר, כאילו שפשוט בוער בלבם "לחוק זכר גדולי עמינו". אבל כוונתם האמיתי הוא: לצייר אותם לדורות עולם כשפלים ונבזים, ורודפי שלמונים ובעלי מדות רעות וכדלקמן.

(ב) ישש נקודות אלו, וכן ארבע נקודות דלהלן, הם בהנדפס [ראה הצילום (דף נ"ב), עי"ש]. ולקמן (ענף ח' ופ"ח, ענף ג', אות א') יבואר, דבהכתי" [ראה הצילום (דף נ"ה)] היה כתוב שמו של בעל הכתי"י, וגם בתוספת המלים: "והיא מורשה לו מבית אבותיו הגדולים ומפורסמים", אלא שקו מחיקה מתוחה עליהם שלא להדפיסה. ומי היה ברנש זה, "עוכר ישראל" מפורסם, מי שהדפיס והפיץ קונטרס בלשה"ק ובלשון

ונשיב באיתן קסתנו, לבלי נזכיר שום פרטי ענין ריב וקטטה, ונגוע בקצהו^(ד).

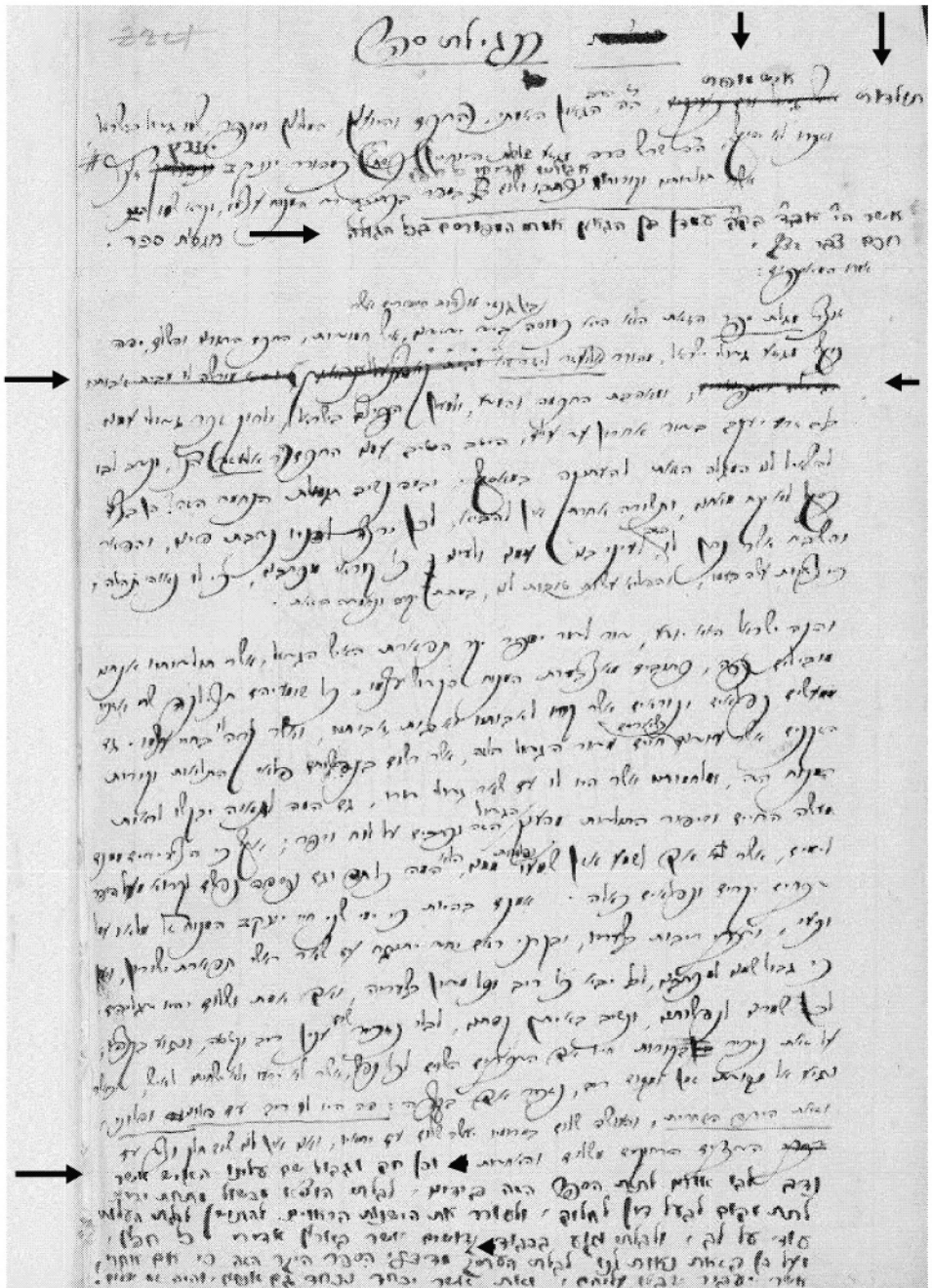
ועבור זה וכו', קצרנו המגלה הזאת, והעתקנו כמעט השליש ממנה, דברים הנוגעים בקורות חייו, השוים לכל נפש, ואשר לא ירעו ולא ישחיתו לאיש. וכאשר נגיע לקורות זמן ומקום ריב אשר היה לו או לאבותיו, נזכיר אך בקצרה: פה היה לו ריב עם פלוני ופלוני וכו', וזאת היה אחרית הדבר, ודוגמתו. והעושה שלום במרומיו, יעשה שלום עם יראיו, ואנו אין לנו חלק וצד, עם הדברים הרחוקים מהשלום והאחדות^(ה).

וכן חק וגבול שם עלינו האיש אשר נדב לבו אותו לתת הספר הזה בדינו, לבלתי הוציא מכשול מתחת ידיו, לתת מקום לבעל דין לחלוק, ולעורר את הישנות הראוים להתישן לבלתי העלות עוד על

הרשע ומסית ומדיח לתנועת ה"ריפורמים": אליעזר ריסער וכדלקמן (פ"ח, ענף ג'. ופ"ט, ענפים א' ובי'), עובר כל הגבולים, והוא עד להפליא ממש. **אלא** דבו בזמן, שהוא מנצל טענה זו חזור ושוב, גם בתוך קונטרסו הארסי: "שלום רב", מש"כ להסית ולהדיח את אחבנו לתנועת ה"ריפורם". **ושמו** של הקונטרס מוכיח, דגם שם הוא צועד בשם ה"שלום": שלא יעוררו נגדם "מחלוקת" כי גדול מעלת ה"שלום"... **לא** מנע עצמו מצד השני, להטיח שם זלזולים ובזיונות והשמצות עצומים על מיטב גדולי אותו הדור דיעה, כמו: **מהר"ם בנעט, רעק"א, החו"ד, החת"ם, השמן רוקח ועוד.** **וכנראה,** שגם זה עשה, רק מחמת גודל הפלגת עדינותו וה"מדות טובות" מה שקיננו בו...

(ד). **כאן** כבר מתחיל להתפרץ לחוץ לאט לאט, את ארסם הטמון בקרבם: בתוארם את רבינו, כאילו שהיה "בעל מחלוקת", מדוע? דהלא כל ימיו לחם נגד "עוקרי הדת שכמותם... והצבועים הללו, בהיות שהם "אנשי שלום", ו"בעלי מדות טובות", שבטבעם פשוט אינם יכולים לסבול "מחלוקת". [וכידוע, דטענה זו של "הרבות שלום", היתה רגיל מעולם בפיהם של ה"משכילים", עם הכוונה המוסיוית: שלא ימחו וילחמו נגד התפקודות, ראה לקמן (פ"ט, ענף ד', אותיות א', ו').]. **אשר** על כן נאלצו לדלג על דברי ריבות שבספר זה.

(ה). **הנה,** "אהבת השלום" של בעל כת"י הצבוע הזה, [שנתגלה שהוא:

כת"י מערכת המאסף, ראה המחיקות וההגהות שבכת"י שונה, הדומה להכת"י של כל הספר

לב, ולבלתי נגוע בכבוד קדושים אשר בארץ. ועל כן בזאת יאות לנו, לבלתי העתיק מדברי הספר היקר הזה, כי אם אחרי אשר יעבור שבטו עליהם, ואת אשר יבחר, נבחר גם אנחנו, והיה זה שלום⁽¹⁾.

זה, דהרי נמצאים בקטע זה גם כמה "קופיין" שבאותה הצורה שבהכת"י של הספר. וכן מה שהאותיות שבכת"י בקטע זה (ובהגהות על דף זה) הם צרים וצפופים, שונה מבכת"י שבעצם הספר, שהם רחבות ומפוזרין, גם כן אינו סתירה לזה, דהרי ניכר שאפס די מקום פנוי שנשאר בנייר זה לכתיבת ההגהות, הוא מה שהכריחו לצמצם בכאן את אותיותיו].

וזה משמש לנו כאומדנא דמוכח טובא: ש"בעליה" של הכת"י, ה"ה: הפוקר אליעזר ריפער, הוא עצמו מהוה גם "כותב" הכת"י המזויף הזה, [שהיה כתבן מומחה, וכמו שרואין מספרו זכר צדיק, ראה לקמן (פ"ט, ענף ג)]. כלומר, שהוא עצמו הוא מי שהכניס שם כל ההשמצות על גדולי ישראל, והוא מי שביער אח"כ את כת"ק של רבינו מן העולם, כדי שלא ישאר ראייה על זיופיו... [וראה לקמן (שם, הערה ג)] ראייה נפלא לזה מ"סגנון לשונו המובהק" שנמצא שם, ע"ש].

ובזה יובן היטב, מדוע שהוסיף קטע זה באחרונה, להדגיש את תנאו: שלא ידפיסו רק מה שהוא מרשה להם, וגם מדוע שמתח קו על שמו שלא יגלוה. כי היה ירא שאם ידפיסו הכל, או אם יגלו את שמו כבעליה של הכת"י, ייתכן שיימצאו בנ"א המכירים את כתב ידו, וחיש מהר יעמדו על הדבר: שכל עצם הכת"י של הספר נכתב על ידו, ואז הרי יתגלה קלונו... הבן הדברים.

(ו). לפום ריהטא אינו מובן, מהו הכוונה בתוספת קטע האחרון הזה (ד"ה וכן). דהלא כבר כתבו לעיל (ד"ה אמנם, וד"ה ועבור): דבהיותם בעלי שלום, ידלגו על כל עינינו ריב ומחלוקת, ומה חידשו בכאן.

ברם, המעיין בכת"י ב"דברי המאספים", יבחין מיד שהכת"י של קטע אחרון הזה, הוא שונה מהכתב יד של יתר דבריהם עד כאן, וברור שנכתבה מאדם אחר, [וכן ישנם הגהות מכת"י זה גם על קטע הראשון מדבריהם ראה הצילום (ברף נ"ה)]. ומסתבר שזהו הוספות והגהות מ"בעל הכת"י" עצמו, שתיקן את דבריהם, באיזה אופן שיתארו את הכתב יד ואת בעליה בהמאסף. ובנראה, שלא היה שבע רצון ממה שכתבו לפניו בענין הדילוגים, דמלשונם משתמע: כאילו ש"הם" יהיו המחליטים מה לקרב ומה לרחק. ולכן בא ותיקן בקטע האחרון במשנה תוקף: שהכל תלוי בדעתו ו"הוא" המחליט הבלעדי, וע"מ כן מוסר להם הכ"י.

והנה, המסתכל בעין חדה יבחין, שצורת האותיות שבכת"י של "קטע" זה [וכן של "הגהות"] שבדברי המאספים, הם דומים מאוד לצורת האותיות שבהכת"י של כל עצם הספר כולו, שהוא כת"י יפה ונראין הדברים שנכתבו ע"י סופר מהיר. [דמה שנמצאים בהגהות הללו צורת אות "קוף" שונה מבהכת"י שבהספר, אינו מפריך דבר

עד כאן לשון המערכת בה"מאסף", ואחר כך נחתם מתחת דברים הנ"ל, כזה: ד"ה [כנראה אחד מחברי המערכת].

ואחר כך מתחיל ההעתק מלשון הספר, המשתרשע על חמשה עשר דפים באותה גליון של המאסף (מן דף פ"א עד דף צ"ו), ובסוף סיימו המערכת בזה"ל: "ההמשך במחברות הבאות". אבל כאמור לעיל, זה היה הגליון האחרון של פך זבל זו דמתקרי "המאסף", ואחר כך חדלה מלהופיע.

ויש להדגיש, שבהנדפס שם, לא נמצא בהם לכאורה דברים תמוהים וזרים, והטעם פשוט, כי אז, שהיה רק ל"ד שנים אחרי פטירת רבינו, כשעדיין חיו דור הראשון מיוצ"ח. **אכתי** לא היה הזמן גרמא ומוכשר, לפרסם הסילופים והדיעות כוזבות, מה שהם הוסיפו בהכת"י המזויף, כי היו יראים מתגובתם העזה של יוצ"ח ותלמידיו, שבודאי היו יוצאים בהכחשה נמרצה על דבריהם. **ועל** כן נזהרו אז במשנה הזהירות, להדפיס רק מה שהיה כתוב בכת"י של רבינו, אבל לא מה שהוסיפו בהכת"י המזויף, וכדלהלן (פ"ג, ענף ג, אותיות: ט' - י"א), עי"ש.

ענף ד

"הסתרה א": שמו של "כותב" הכת"י מוטל ב"סוד"

א. מיהו ה"כותב" של ה"כתב יד"?

והנה, יש לעמוד על נקודה שהיא גדולה וחשובה מאוד בעינינו, ומה שיש בה מפתח פתרון חידה סתומה. **והוא**, מה שכתבו בפתח השער: "אשר תולדותיו נכתבו ושום בספר, בכת"ב יד המנוח בעצמו" וכנ"ל (ענף ג, אות א', ד"ה אשר). **ואח"כ** חזרו לכתוב עוה"פ בהקדמתם: "אשר תולדותיו כתובים מהאצבעות המנוח הקדוש ז"ל בעצמו" וכנ"ל (שם, ד"ה והנה), עי"ש.

ויש לעמוד ולהתבונן על כפילות הדגשת נקודה הזו, דמהו מטרתם בדקדוקם להדגיש פעמיים: שרבינו כתב את תולדותיו "בכתיבת ידו ואצבעותיו של עצמו", דמהו החידוש מה שרוצים להדגיש בזה. דהלא לכאורה הרי הדבר פשוט, דאם זהו אחד מחיבוריו של רבינו, בודאי שכתבם בידו ובאצבעותיו של עצמו, כמו שאר כל יתר חיבוריו, שכתבם בעצמו ולא על ידי איזה סופר מושכר וכדומה. ומדוע לא היה די להם לכתוב בפתח השער, שספר זה "נתחבר" ע"י רבינו, וכנהוג בכל הספרים, ותל"מ.

ואף אם נרצה להמליץ ולהעמיס, שכוונתם שרצו לשלול בזה, שתולדותיו לא נכתבו ע"י אנשים אחרים. וכנהוג ברוב גדולי ישראל, שלאחר פטירתם כתב איזה תלמיד את תולדותיו, ובאו להשמיענו דכאן שונה הדבר, דרבינו עצמם כתבם.

מ"מ אכתי היה די להם לכתוב: אשר תולדותיו נכתבו ושים בספר ע"י "המנוח בעצמו". ולמה בחרו להדגיש פעמיים: שנכתבו "בכתיבת יד" המנוח בעצמו, וכן: שכתובים "מהאצבעות" המנוח בעצמו. וכי מאי קמ"ל בזה, האם צריכים לאפוקי: שרבינו לא כתב הספר עם אצבעותיהם של אחרים... הלא דבר היא.

ב. הטעאה ממוחשב

אמנם, הדבר נראה ברור וניכר בעליל לכל מתבונן, שבכוונה נכליותי וממוחשב מראש, דקדקו לכתוב לשונות הנ"ל באותיות גדולות ובולטות בריש הספר. בכדי לנטוע ולהשתיל במוחו של הקורא התמים, להשריש בו, ולהשאיר עליו את הרושם המסולף, באופן של "דרך אגב" [שזהו הדרך המוצלח ביותר, וכידוע]:

כאילו שהכת"י, מה שהיתה לפניהם, היתה "כתיבת ידו ואצבעותיו" של רבינו בעצמו, וכאילו שאותה הכת"י מה שקבלוה בשאלה מן בעליה המסתתר, מה שמדברים עליה בהקדמתם, היתה כתי"ק של רבינו

המחברו. כדי שכתוצאה מזה, יעניקו העולם סמכות מליאה לכל מה שכתוב שם, מבלי להטיל שום צל ספק וחדש כלשהו ב"סמכותה" ו"נאמנותה" אף לרגע..., דאחרת אין שום הבנה על ההדגשות הבולטות דלשונותם הנ"ל..

ויש להדגיש לדאבונינו, ש"נכליותם" בטצדקי הזה, אכן עלתה להם בהצלחה מליאה. כי לשונותם הנ"ל, השאירו בשעתה הרושם הפשוט בעיני כל העולם, כדבר מוסכם ומובן, שאכן היה ביד המאספים עצם כתי"ק של רבינו. ודין גרמא, שאותם העלים הספורים מה שנדפס בהמאסף בשנת תק"ע, חזרו ונדפסו אח"כ פעמיים על ידי נכדי הח"צ בספר נחלת יעקב להחור"ד, ויכדלקמן (פרק ב', ענף ב', אות א'. ופרק ז', ענף א', אות ב'), עי"ש. בהיותם משוכנעים לתומם, מתוך משמעות לשונם של המאספים הנ"ל, כאילו שאותו הכת"י שהיה בידם, היתה עצם כתי"ק של רבינו עצמו.

ובן נגררו אחריהם בהבנה מוטעת זו, בקונטרס צוואת הגאונים (ווארשא, תרל"ה), וגם בבית צדיק (מיכלזאה, תולדות הח"צ) שנדפס בסוף ספר צבי לצדיק (פיטרקוב תר"ע), ובן בקונטרס צבי לצדיק (לייפער, תולדות הח"צ תש"ב) שנספח לשו"ת ח"צ. כולם מצטטים מלשון המאסף, כאילו שהיתה מקור מוסמך ונאמן, משום דהבינו בפשטות מלשונם המוסוה, שהיה בידם עצם כתי"ק של רבינו, עי"ש. [וראה לקמן (פ"ה, הערה ד)].

ג. נכליות ממוחשב

ומה שהרהיבו בעלי המאספים לכתוב לשונות הנ"ל, בו בזמן שלאמיתה של דבר, הרי הכת"י שהיה לפניהם לא נכתב ע"י רבינו כלל, רק ע"י איזה כותב לא נודע, ויכדיוכח לקמן (פרק ב', ענף ב', אות ה'). זהו, משום שנזהרו לכתוב בלשון מוסוה, באופן שישאר מקום להעמיס בדוחק בכוונת לשונות הנ"ל, שהכת"י שבידם, והגם שהוא מכתיבת איזה כותב אחר, אבל היא אמורה להיות "העתק" נכון ומדוקדק, מן עצם כתי"ק של רבינו עצמו, מה שהיתה לפני "המעתיק"...

ועל כן, הרהיבו נוכלים הללו, להדגיש פעמיים בשער הספר: שהספר נכתבה בעצם ידיו ואצבעותיו של רבינו, על אף "מצודת הטעות" שבה, מכיון שהשתמרו בנכליותם ורמאותם, שלא יוכלו לתופסם ולהאשימם ע"ז בשקר מוחלט, וכנ"ל. בחשבון זה פתחו פתח לתמימים שיבואו ויטעו, ובכוונה תחלה עשו כן, שכל מי שיטעה לחשוב עי"ז: שאכן היה בידם עצם כתב יד קדשו של רבינו, יבא ויטעה, דהלא למטרה זו כתבו לשונות הנ"ל...

ד. מדוע הוצרך לחזור ולהעתיקה "בכתב יד" טרם הבאתה לדפוס והנה, יש כאן מקום עיון, דמהו ההסבר על הצורך ב"העתיקת הכתב יד", מכת"ק של רבינו, דאי בכדי להצילה מטמיון, מחמת והאמתלא: שהתחילה לבלות ולהשחת. מדוע הוצרך לעבור בשביל כך, על הטורח: להעתיק מחדש כל הספר בת ר"ן דפיס, בעבודת "כתיבת יד" הקשה.

הרי היה יכול להביא עצם כתי"ק לבית הדפוס ואו להמאסף, וכדהיה נהוג באותה תקופה שכבר התפשטה ה"דפוס": שכל מחבר הביא את "כתב ידו" להמדפיס, וכבר חדלה ההשתמשות ב"כותבי יד". האם אין זה מורה על "זיוף": שכל ה"העתק" לא נצרכה, רק בכדי שיוכל להכניס שם הזיופים, ולבער אח"כ כתי"ק מן העולם, כדי שרק "נוסח החדש" ישאר קיים בעולם...

ענף ה

"הסתרה ב": "בעליה" של הכתב יד מעלים שמו

א. מיהו "בעלה" של הכתב יד שהביאה להמאסף?

ועתה נעמוד על נקודה מוזר נוסף, והוא מה שגם בעליה של הכת"י, מי שמסרה להמאסף שידפיסו אותה, גם כן הוא אפוף ב"סוד", דהרי הם מסתירים ומכסים את שמו, כלומר לא רק שם ה"כותב" הוא סוד, אלא

אף שם מי "שרכשה". ובעלי המאסף הקפידו לשמור על ה"סוד" הזה, תוך כדי לתאר את בעל הכת"י שני פעמים באופן מוסווה, פעם בשש נקודות, ופעם בארבע נקודות וכנ"ל (ענף ג, אות א, ד"ה אמרו).

ומעתה לא מיבעיא, דלפי המשמעות המוטעת מה שרצו לשכנע את הקוראים בלשונותם, כאילו שהכת"י הוא מעצם כתיבת יד קדשו של רבינו עצמו וכנ"ל (ענף ד). הרי בודאי דהקושיא גדולה וחזקה מאוד, ד"הסתרה" זו מדוע ולמה, מהו הגריעותא בזה לגלות "מי" שהוא אותו אדם המאושר, מי שזכה לרכוש תחת ידו אוצר גדול וחשוב כל כך, כעצם כתיבת יד קדשו של רבינו מספר זה.

אמנם, אף לפי האמת: שהמדובר מכת"י, שאמורה להיות רק "העתקה" מעצם כתי"ק של רבינו, מ"מ אכתי תמוה, מדוע שצריך להסתיר "מי" שהוא בעליו של הכת"י הזה. דכל עוד שהיא העתקה נכונה וצודקת, מבלי לערב בה שום תוספת עצמיי כלשהו, מהו ההסבר להצרכת אופי הסודי והמכוסה הזאת. וכל עוד, שכת"י"ק של רבינו, ומהיכן שכת"י זה אמורה להיות "העתקה" מדויק, הגיע לאותו הכותב [או לבעל הכת"י] באופן יושר וצדק, או שלא בגד וסלף בה, מהו ההסבר להאופי הסודי והמכוסה הזאת.

ענף ו

"הסתרה ג": כותב ההקדמה בהמאסף מעלים שמו

א. מיהו כותב ה"הקדמה" בהמאסף

והנה, בנוסף להסתרת שמו של "בעל" הכת"י מי שמסרה להמאסף, הרי אנו מוצאים בענין זה, גם "הסתרה" שלישית. והוא: מה שגם אותו "חבר המערכת" מי שכתב בשמחה גדולה הודעה זו: שיש תחת ידם כת"י

מהמגילת ספר. גם כן מסתיר את שמו המלא, וכנ"ל (ענף ג, ד"ה עד), שכותב ההקדמה בהמאסף חתם עצמו באותיות "ד"ה", ולא יותר מזה.

ואיך שיהיה, הרי מתעורר כאן עוד הפעם תמיה הנ"ל (ענף ה), ד"הסתרה" זו מהו משמשת, מהו ההגיון שבדבר, מה שאנו רואין חוזר ושוב, שכל מי שהיה לו רק איזה שייכות כלשהו, למה שקשור לפרסום תוכן הכת"י. במקום שיתייצג עצמו בשער לגאון ולתפארת, להכריז בפומבי על גודל הזכות שבדבר, שנפל בגורלו להציל ספר חשוב זה מרבינו מטמיון הנשיה. אנו רואין ההיפך הגמור, שכולם מתביישים ויראים ומפחדים מהצל של עצמם... והם "מסתירים" את עצמם בחור העכברים... הלא דבר הוא.

והוא הדבר אשר דברנו לעיל (ענף ה), דעצם התופעה מה שלנגד עינינו, שכל ענין הקשור בפרסום הכת"י, הוא מעורפל ומעוטף ומכוסה בכיסוי על גבי כיסוי ובאוטם על גבי אוטם. זה גופא מעיד לנו, שיש כאן השתדלות עצומה להסתיר דבר מה, והקושיא צועקת עד לב השמים, מהו ה"סוד" הגדול ומהו ה"פחד" הנורא, מה שאפפה את כל האנשים, שעבדו מסביבות פרסום תוכן "כתב יד" זה ברבים.

ענף ז

"הסתרה ד": לא הדפיסו כל הספר בב"א בבית דפוס רגיל

א. מדוע לא הלך בעל הכת"י להדפיס הספר בבית דפוס רגיל **והדבר** היותר תמוה, מה שעולה בלב כל מביין מיד בתחלת ההשקפה בתוך ענין זה, הוא: **דמאחר** שהכת"י הזה שהיה ביד המסתתרת דנן, מכיל חומר גדול ורב, המשתרע על מאתיים ועשרים ושתים דפים, ויש בו די והותר כשיעור ספר שלם.

א"כ למה שינה בעל כת"י דנן מסדר כל העולם, והלך בלט למערכת של איזה "גליון", [דבר שלא היה שכיח כלל בימים ההם, ומסתמא היתה "המאסף" הראשון שממין זה], להדפיסה שם קטעים קטעים, ומה שנפסקה תיכף אחר פרסום חלק הראשון, כי חדלו מלהופיע, וכנ"ל (ענף ב, אות ו).

מדוע לא התנהג בעל הכת"י דנן, עם ספר זה, כדרך כל הארץ: לילך לבית דפוס, ולהדפיסה כולה כאחד כספר שלם, [דלא היה לו בעיא כספי לעשות כן, דהיה עשיר וכדלקמן (פ"ט, ענף א, אות א, ד"ה ויהי)]. **ובפרט**, כשהוא עצמו כבר עשה כן, חמשה שנים לפני זה (שנת תקס"ה) [עוד בהיותו ענין], כשהוציא ספרו זכר צדיק. **שהדפיס** כל הספר בבת אחת בבית דפוס רגיל, וכדלקמן (פ"ט, ענף א), ולא הלך לקראת נחשים וערקבים, להדפיסה חלקים אצל בעלי המאספים, הלא דבר הוא.

האם אין כל "אופי הסודי", מה שהופעת ספר זה מסובב ומעוטף בה, בכל שלב ושלב, מעורר חשד אצל כל הולך ישר, שמשוה אינו בסדר כאן, ושעוולה גדולה מעורב כאן. **דהלא**, שורת הדין נותן בכה"ג, שהיה לו לבעל הכת"י [שהוא היחידי בעולם מספר זה] להתפאר ולהתייצג עצמו בגלוי בשער, ולהכריז קבל עולם ומלואה. **על** גודל הזכות שנפל בגורלו: שעל ידו ניצל ספר זה לדורות עולם, דהרי לולא עבודתו, היתה "מרגלית" זה הולך לטמיון, והיתה אבודה מכלל ישראל לנצח נצחים.

בקיצור, הסיכום מה שיוצא מתוכן דברי מערכת של המאסף, כך הוא: **[א]**, "מסתתרת אחד" מחברי המערכת כותב: **[ב]**, "מסתתרת שני" הואיל בטובו, מחמת גודל אהבת החכמה והמדע שבו, למסור ולהשאיל להם "כתב יד" מספר זה. **[ג]**, מה "מסתתרת שלישי" כתבה והעתקה מעצם כת"ק של המחבר....

וה"מסתתרת" השני התנה עמהם: שלא ידפיסו ממנה רק אותו החלקים מה שהוא ירשה להם, ושהוא מחמת גודל "אהבת השלום"

שבו, לא הרשה להם להדפיס רק חומר שהוא נקי מ"מחלוקת". סיפור יפה מאוד... אלא שמעורר "חשד" ו"גיחוך" כאחד...

ענף ח

"יישוב" אחד המתרגן כל התמיהות ביחד

א. ה"כתב יד" מזויף מתוכו ומברו

והנה, לפי שני ה"כללים" החזקים וההגיוניים: [א], ד"אם מסתירים על איזה דבר, בודאי שיש "טעמים" ו"סיבות" חזקים לזה..". [ב], שהטעמים והסיבות אינם לטובת המסתיר... אלא ד"עיקום" גדול יש כאן מה שמנסים להסתירה".

הרי פשוט, דה"עוולה" האפשרי הראשון מה שעולה על הדעת, הוא החשד המסתבר: שאותה ה"כת"י" שהדפיסו ממנה, הוא מזויף מתוכו ומברו, דעשו בו שינויים גדולים ממה שהיה כתוב בעצם כתי"ק של המחבר, והוסיפו בה דברים שהמחבר לא כתבם מעולם. ואח"כ ביערו את עצם כתי"ק מן העולם, כדי שלא ישאר "ראיה" קיימת על זיופם המשווע.

וההשערה המתקבל על הלב, הוא: דכל "נסתרים" הללו, הם אחד והיינו הך: דאותו אדם מי שהיה בעליה ה"נסתר" של הכת"י, מי שמסרה למערכת המאסף המכסים על שמו. [ומי שנתגלה אח"כ: כאליעזר ריסער, שהיה "עוכר ישראל מסית ומדיח" מפורסם, שעמד בראש תנועת ה"ריפורמים" כדלקמן (פ"ט, ענפים א' וב')].

הוא בעצמו, היה גם ה"כותב" של הכת"י, והוא הוא, מי שהכניס לתוכה בזיוף כל הדברים המוזרים, וההשמצות הנוראים על גדולי ישראל, מה

שבדה מרוב שנאתו הכבושה בלבו על גדולי ישראל, ונראה לעיל (הערה ג) ולקמן (פ"ג, ענף ד'. ופ"ט, ענף ג')⁽¹⁾.

והדברים מוכיחים ומורים, שכל עצם האופן "איך" שכת"ק של רבינו הגיע לידו, לא היה באופן של יישרות וצדק, דבכת"י בהקדמת

על גדולי ישראל, [ומוזכר לפני שמם חזור ושוב תואר: "התועב", ולאח"כ הקללה: "שר"י"], על זה הוא מרהיב להתבטא ד"חס ושלום שהוא מזויף...."? הלא כיון דא"א לתלותה ב"טעות", מאחר שכתוב כן עשרות פעמים, ו"טעות" ל"ש רק במקריי ד"המקרה לא יתמיד". נמצינו דאם "אין זה זיוף חס ושלום" וכדהתבטא, ע"כ שזה לא משאיר לנו רק עם הברירה האחרת: שרבינו כתב כן. מנין לו, שמותר לקבל מאותו כתבן "הוצאת ש"ר" על רבינו: שכתב כן, תוך כדי שזה מאשר עליו שנכשל בעון "הוצאת ש"ר" על גדולי ישראל ח"ו. בו בזמן דע"פ דין אין לע"א נאמנות ע"ז אדרבה מלקין "אותו" על הוצאת ש"ר כדלקמן (פ"י, הערה ח', אות ח').

והלא מה דקמתמה שם על ביקשואולי: דאיך לא חס על כבוד "זקיניו" היעב"ן, הרי תמיהתו על חיקו תשוב: דבזה עצמו במה שמאשר שדברים הללו יצאו מקולמוס רבינו, הרי הוא משפילו ומבזיהו. ואיך לא חס איהו על כבוד היעב"ן מי שמתארהו חזור ושוב כ"רבינו", לעשותו כאחד הריקים וככותב "כתבי פלסתר", וכדלקמן (פ"ד, הערה ט'), עיי"ש. הלא הלכה רווחת הוא: דכבוד "רבו" עדיף [אף מכבוד "אביו", וכש"כ] מכבוד "זקיניו", וכמבואר בטושו"ע (י"ד סי' רמ"ב, סל"ד. וסי' רנ"ב, ס"ט).

(ז). **ומכל** זה מתעלם המתחכם מקר"י, בכותבו בקובץ אור ישראל (חבורת מ"ג, ניסן תשס"ו, דף ר"ח) בזה"ל: הספר "מגילת ספר". אינו עצם כת"י של היעב"ן רק העתקה. ואחר כך מוסיף כ"מתנבא" [בשקר] וז"ל: ואם כי ההעתק בעצמו יש בו "טעיות", אך לא "זיופים" חס ושלום, עכ"ל. וזהו דוגמא מובהק: מ"מצדיק רשע ומרשיע צדיק" [כנ"ל במבוא (אות ה')]. דליבא שום הגיון בדבר שיכתוב כן משהו, [ובפרט לחזקה עוד במלים "חס ושלום"], רק מי שמפעפע בקרבו ארסם של משכילים, דיותר ניחא ליה לאשר דבריהם, משכואב לו כבוד גדולי ישראל שהושמצו על ידם. דאיך ידע לקבוע בודאות ש"אין בו זיופים", האם ראה עצם כת"ק של רבינו, [מה שאינו בנמצא], או האם שמע בת קול מן השמים שכן הוא.

ובן בזמן ש"כל" המתטפלים מסביב הפצת המגילת ספר, בין המעתיקים ובין המדפיסים, היו כולם "רשעים" מפורסמים שאכן הם בחזקת "מזייפים" [וגם תפסנו אותם בזיוף, וכלקמן (פ"ג, ענף ג', אות ז')]. עכ"ז הוא מנסה לחזק ה"נבואת שקר" שלו עם המלים "חס ושלום" [שהוא מזויף], וכאילו דהמהרהר על "משכילים" שזייפו יש בו שמץ "אפיקורסות".... תמהים אנחנו: כת"י המליאה וגדושה בהשמצות מגועלים

המאספים היה כתוב: "והוא מורשה לו מבית אבותיו הגדולים והמפורסמים", וקו מתוח על מלים הללו שלא להדפיסם, וראה הצילום (דף נ"ה). ואף אם אכן הגיע לידו בצדק, מ"מ עכ"פ "הוא" היה מי שביצע עם כתי"ק של רבינו, ה"פשע" הגדול וה"חטא בל יכופר": שביערה מן העולם ולאחר שהכניס השינויים והזיופים בהעתקתו, כדי שלא ישאר "ראיה" על פשעיו.

והיינו טעמא מדוע שלא הלך למדפים גייל, להדפיס כל הספר כאחד, רק הלך חשכים להדפיסה בסתר חלקים חלקים, ודוקא אצל האפיקורסים והמשכילים של ה"מאסף". דכבר אמרו חז"ל (ב"ק צ"ב, ע"ב): "לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב – אלא מפני שהוא מינו". ד"בהם" בטח וסמך לבו, שלא ירבו עליו ב"חקירות" וב"שאלות", בכדי לעמוד על סמכות של הכת"י, ולא יגלו את קלונו. אדרבה, מסתברא שהם שתפו פעולה לעבוד עמו ביחד, בהכנסת הסילופים וה"רעל המשכילי" הנמצא שם.

ב. ה"כובע שעל ראש הגנב בוער"

והיות שידוע פתגם העולם: ש"הכובע שעל ראש הגנב בוער". כלומר דהגנב, כיון שלבו יודע מרת נפשו: שגנב, על כן נדמה בעיניו, שגם בנ"א אחרים שמסביביו, ג"כ מכירים בו שהוא גנב, וכאילו שרואין זאת בחוש, וכאילו שהכובע שלו היה בוער באש... היינו טעמא והפתרון, על התופעה התמוהה: מדוע שהוסו והסתירו כל "ידיעה" כלשהו, שמסביבות הכת"י, שתהיה עטוף ומכוסה באופי סודי. דהרי מי כמוהם ידעו היטב: איך שהכת"י מזוייפת מבית ומבחוץ בכופר.

ובעיקר פחדו וייראו מאוד בנפשם, דאם יציגו בגלוי "אדם", מי שיופיע ויתייצג עצמו בשער, כהעוסק בהוצאת ספר זה, הרי אז יהיה להם לבני אדם "מטרה" על "מי" להתאחז, ומ"מי" לתבוע "דין וחשבון". ואם יחטטו אצלו אחר מדת "סמכותה" של הכת"י, ויתחילו לחתור ולחקור ולשאול ממנו שאלות שונות, כמו "מיהו" המעתיק, ו"היכן" הוא כתי"ק של

רבינו, שממנה העתיקה, ו"מה" התרחש בו, וכו' וכו'. הרי כשיראו בנ"א, שה"תשובות" על שאלות הללו, הם מעורפלים ומגומגמים, בדברים שאינם מתקבלים על הלב.

ובגון: מה שכתוב בדף הראשון של הכת"י בזה"ל:

"הדף הראשון . . . (ח) אשר במגילת ספר . הוא קרוע ובלוא, ולמען תת לו שם ושארית, ולמען יהא הנשאר לפליטה העתקתיו מחדש".

דמן השמים הסיכו בזכות רביה"ק, שזיפן זה יותקל בקולמסו מיד בתחלת כתב ידו, להכניס שם הנקודות באופן שאין לה שום פירוש, כדי שזה יעיד ויכריז על זיופיו, ויתגלה קלונו שאין לסמוך עליו כלל... !!

וזהו "גילוי" עצום שזכינו להבחין בה בס"ד בזכות רביה"ק, לטהרו ולקדשו מטומאת פשעיהם וחטאותם של המשכילים שהשמיצהו בשקר. **כמוכן**, שה"מתחכמים" שבינינו בראותם גילוי העצום הזה לא יוכלו לסבול ההלם, וימהרו לעזרת האפיקורסים [תוך לאשר השמצותיהם על רבינו], וימליצו עליהם עם ה"חידוש": **דבותב** הזה העתיק מכ"י של מעתיק אחר מעצם כ"י של רבינו, ו"הוא" כתב מלים אלו בראש ההעתק שלו, ומעתיק זה "השני" ל"ה יכול לקרות מלים אלו של מעתיק הראשון.. מחמת בליאותה...

ברם, מלבד דאם כותב הכ"י שממנה נדפס המג"ס הוא כבר "כלי שלישי", א"כ כש"כ דסמכותה מופרך, דהרי לפי"ז נמצינו: שלא ראה כתי"ק של רבינו כלל. וגם מלבד דיפלא, דאם אף על ראשונים אנו מצטערים: דאיך מיהר כת"י רבינו לבלות בזמן קצר של

(ח). **הנה**, מלים הללו בהכת"י [כולל ג' ה"נקודות" וגם אותה שלאחר מלת ספר], ניכר בבירור ממעל לכל ספק, שהם מאותה הכותב מי שכל יתר הכת"י נכתב על ידו. [ראה הצילום (דף ס"ח), ע"ש].

ודבר זה מעורר תימה, ואין לה שום פתרון, דהרי אם הנקודות הנמצאים בין התיבות בעצם תוכן הספר בהכת"י, הם אמורים לסמן כאילו שהמעתיק לא היה יכול לקרות הכתב מחמת בליאותה, [מה שבאמת אינם רק "אמתלא" על זיופיו, וכדלקמן (פ"ג, ענף ד', אות ד)]. **א"כ**, הרי לפי"ז התמיה גדולה מאוד, דמהו פירושו של נקודות הללו מה שהמעתיק הכניס בין המלים שב"דברי עצמו...". ד"מה" ל"ה יכול לקרות שם...??

וזה משמש לנו כאומדנא דמוכח טובא: שזיפן זה שכבר הכין עצמו מראש, להכניס הנקודות בכל משך הכת"י, בכדי שישמשו לו כאמתלא על זיופיו וכנ"ל. ולכן, מתוך גודל להיטתו להכניס הזיופים איבר עשתנותיו, ואגב ריהטיה התחיל מיד בשורה הראשונה בהכנסת הנקודות מבלי משים שזהו דברי עצמו ואין שם מקומם...!

הלא זה יעורר אצלם חשד, דמדוע בלה כתי"ק דוקא מספר זה, בזמן קצר של רק ל"ד שנה מפטירתו, ועד כדי כך: שלא נשאר ממנו כלום. **בעוד** שהרבה מכתבי ידיו הק', עדיין קיימים בשלמות אף כהיום, לאחר שכבר חלפו ועברו כמאתיים וחמישים שנה מעת שנכתבו.

ואז, הלא חיש מהר יעמדו בנ"א על שרשרת הארוכה של השקרים, ויבינו דכל הקושיות מתיישבים עם תירוץ אחד: **שאינע** כאן זיוף עצום ונורא, בהטילם בתוך קולמוסו של המחבר, דברים שלא כתב מעולם. וגם יתגלה החטא בל יכופר, מה שביצעו בעצם כתי"ק של רבינו: שביערוהו מן העולם, בכדי שלא ישאר "אות קין" על זיופם, והיינו טעמא מדוע ש"פחדו ורעדו מן הצל של עצמם".

ג. בדפים הראשונים שנדפס במאסף דלגו על דברים המוזרים

וכנראה, דכיון שבאותן ט"ו דפים שנדפסו אז בראשונה בהמאסף, לא נמצא בהם בשטחיות שום דבר אסור או תמוה וזר באופן בולט, וכי לא הדפיסו באותם הדפים הראשונים, ההוספות מה שהכניסו בזיוף בהכת"י, וכדלקמן (פ"ג, ענף ג', אותיות: ט' – י"א). **ממילא** לא נרגש בשעתה נחיצות כל כך, לירד וליכנס בעובי הקורה, להתעמק ולישב על מדוכת ההסתרה, לחתור אחריה דמה היא משמשת, כיון שלא היה נמצא שם שום דבר, מה שיעורר "חשד" ולתבוע חשבון^(ט).

(ט). גם יתכן, דבשנת תק"ע, כשפירסמו המאסף דפים הספורים ממגיי"ס, ידעו שזהו גליון האחרון, ושיחדלו מלהופיע הלאה. **וממילא** לא יבא הדבר לידי מעשה, שיצטרכו לפרסם הדפים הבאים שעם התוכן המוזר והמזויף, וע"כ לא היה להם שום דאגה וחשבון על העתיד. **אדרבה**, היה ניחא להם, להדפיס בשעתה רק אותן דפים

ל"ד שנה, איך נוסיף: דאף ההעתק שממנה בלתה בזמן הקצר הזה, דנמצינו דכ"א מהם מיהר לבלות ביי"ז שנים.. **והר"ז** מוכחש גם מהכלל: ד"המקרה לא יתמיד". **בר** מן דין, ד"ז מופרך **מאוצרות חיים** (רשימה ת"ז) שכתב שכת"י זה "מועתק מכתיבת ידו" של רבינו, כדלקמן (פ"ב, ענף ב', אותיות ג' וה'). **ונמצינו**, דגילוי זה סותם כליל את פיות המתחכמים !.

ודין גרמא, מדוע שאכן נתקבלו הדברים בעיני העולם, כדבר ברור פשוט ומאושר בלי שום צל ספק. לא רק זאת: שרבינו אכן כתב "כל" מה שנמצא בהכת"י שהיה לפני המאסף. אלא דאף גם זאת: שהכת"י שהיה לפניהם, היתה עצם כתי"ק של רבינו וכנ"ל (ענף ד, אות ב.).

הספורים, שמבלי תוכן מוזר, שעי"ז תקנה לה הכת"י איזה סמכות ואישור בלב בנ"א. באופן שאם יבא מישהו ביום מן הימים, לפרסם יתר תוכן הכת"י התמוה, תשמש לו אותם הדפים הראשונים, כהענקת סמכות להכת"י, וכדאכן ניצלו אח"כ ד"ז וכדלקמן.

"ראוי לגזור בכל כת, שלא יבואו ספרים כאלה במחנה היהודים... אפילו אם יהיה מחברו גדול וקדוש, וק"ו על אופן הזה: הערות חדשות מלאים תוך ומרמזה... שלא לשכוח ח"ו תורת מרע"ה".

הק' חיים כופר (ק"ן סופרים, מכתב קי"ג)

"וישמור מספרים חדשים אשר יוצאים בדור הזה, ואף גם אם נדפסו על שם ראשונים נוהי נפש ז"ל, צריכין דרישה בדיקה והקירה ושמירה יתירה מפני תערוכת המינין"

הנאמן ד' עקיבא יוסף שלעזינגער (צית יוסף חדש, דף ל"ה ע"ב)

"אני אוסרכם באיסור גמור.. לקרות בשום ספר, אם לא נתברר לכם שהמחברו הוא ת"ח נאמן להשי"ת ולתוה"ק בכל פרטיו ודקדוקיו... חלילה לכם ללמוד.. מהמשכילים הזמניים, אפילו אם לפום דיהמא לא נמצא בו דבר פשע או מינות, מ"מ משכיל עד דבר ימצא בכמה מקומות דברים מתנגדים לקבלת דבועינו... שצריך זהירות הרבה יותר ממה שאפשר לפרש בקולמוס..".

הנה"ק בעל ערנת הבשם (הכנה לדעה, סי' ג', וה')

"מעבירים דעת רבנים להשיג מהם מכתבים והסמכות, ואחרי אשר היתה הרווחה, ויכבד לכם, מתכבדים להביא כותבי התולדות והדורות, אשר מפורסמים שהם כופרים בתושב"כ ובע"פ"

שו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק, הקדמה צהערה)

פרק ב

הדפים שנדפסו בהמאסף שנספחו לספר נחלת יעקב
[פעם ראשון] שנת תר"ט

ענף א

דברי נכדי החכם צבי והחוות דעת כשחזרו והדפיסו מה
שנדפס בהמאסף

א. נכדי הח"צ מספחים לספר נחלת יעקב מה שנדפס במאסף

והנה כאמור לעיל (פרק א', ענף ד', אות ב'), דהיות שבאותן הדפים שנדפסו
בשנת תק"ע בה"מאסף", לא נמצא בהם לפוס ריהטא שום דבר
תמוה וזר באופן בולט. ובנוסף להעובדא: שפשטות לשונם של דברי
המערכת, השאיר על הקוראים את הרושם, כאילו שהיה נמצא תחת ידם
עצם כתי"ק של רבינו. דמזה הטעם, לא ירדו בנ"א לחטט ולמצוא חשבון
על "סמכות" הדברים, כי נתקבל בעיני העולם מה שהדפיסו, באימון שלם,
מבלי לעורר שום חשד כלשהו על עצם סמכויות הדבר, אם דברים הללו אכן
יצאו מן עטו של רבינו, או לא.

וזה מה שגרם, שכשהוציא נכד החו"ד ר' נפתלי צבי הירש חכמאוויטץ, מי
שהיה גם נכד הח"צ, את הספר "נחלת יעקב" מוקינו החו"ד, בשנת

ס פ ר

נחלת יעקב

הלך ראשון • בו כוארים נחמדים על התורה, והרכה אגרות תכוזים בהמאים בהלמוד וגם איהו המפדים אשר דרש והספיד הנאון המכרז בהכ"ז הנדולה רק"ק ליסא, איהו חכמי דורו אשר הלכו לעולמם בעת ההיא.

הלך שני • בו חרושי הליכות כסמות שונגרת, ואיהו שול"ת אשר נמצאו בכתובים באמתות ספריו. ונספח להם איהו הנחות וחדושים, גם איהו תשובות מן בתו ותלמידו מובהק של מרן המחבר ה"ה הרב המאוה"ל החר"ף הנאון המפורסם מו"ה אברהם תאומים ג"ו אב"ד ק"ק ונארוי אשר כסרית נאליציעו.

כל אלה חוברו יחד מאת כבוד הנשר הנדול עמוד התורה היראה. רבינו **יעקב מאיר הגדולה**, וצוקלה"ה, אב"ד ור"ם ק"ק ליסא המפוראה יע"א, בן הנאון הגדול מיהו **יעקב משה** זצ"ל אב"ד רק"ק ונארוי, בן הנאון החסיד מיהו **נתן** זצ"ל סק"ק בראי, בן רבינו הגדול בדרווי **הכס צבי** זצלה"ה.

וכבר האיר עני הגולה מן המחבר זצלה"ה בחיבוריו הקדושים והיקרים שנחשפו בכל הפנות ישראל, ונתקבלו להלכז כדברי אחר מרדאטונים ז"ל. הלא הסת: ספר חוה נעיר, וספר תורת נוסף, וספר נתיבות המסעס, וספרו חתום: **נחלת יעקב**.

אמר המביא הספר לבית הדפוס,

שלג לחיה תגור חלק אציהו גא נדפד קרוא נעם, קצת סאוריות אשר קרו לספחית הוקה ונחמיתם בהש"א, משעה אסנו רבונו ונחיל סרז **הכס צבי** זצלה"ה. הרבנים והאון נחמכו וישם ספד סחיד, סכנו כגור וזה קצו השקן אסיהו המפורסם בכל קצו איך מיהו **יעקב** זצלה"ה יק"ק עמרן זצלה"ה, וקרא שקל מניחת **ספר**, בו יסוד באורך סתלוחו וקדושו אשר קרו לו בשיי עש, גם סקרות אסורו נאטה אכאוו, איהו כל השק, כסמס גפלאים ונוראים, מל שסמסות העולות שיהו אסו.

→ **אוצר** מילת הספר היה כמובן סאכשורית הטובת הקדוש היה, ויהיה כמותו וספחית יסוף רבוע מן גנו אציות המפדים קול וגור אשר כסריתם סמס מוליותו של ונעק הנדול חוה, היה מקדש סכר עקי המפדים האלז טורושי תביר סמסון היה להסבילאסקט הנדולה אשר באקסורוס תבירה כסרית ענילדאי, כחמס גם חבור יקי היה נודע ככתובים ולא יכנו לאורו, לולא כי ה' ויחזיר לנו שיי, כי כספרי המאסנים איהו סתחבכו לאסוף כספרייתם, כל אשר אסנה ייהו סתלוחורר נדול ישראל המפורסם בכל דור ודור, לסמן הפרס כסיראל, ולחוק וסר נדולו שערנו כלב דורו סמסון מ. דורו אסרוק, והיה סתאסנו להשיג גם חיבור מנילות ספר חורו כסות נגני הגבור ובע"ל ולהעניקו כדפוס, אך גם ספס אסס קשרו תיהיה וכו"ל לא תיהיה, כי כסאסף לטבת חק"ס כסאקה ראשונה סתקושו איהו דרסם סמיליה ו, ואסרו כי סתסדק ונא כסמכונות הנאון, וסן א' והולח לא ראשו עור סיה סאסיה, וגם לא נדפדנו אסיהו אסר סמס אסוח ללוחי סתקוח סתגולה סתאק ער סתוטה → **כאשר** חכסיו או גם סתלוחת דבריהם - ויהיה גם ספרי המאסנים ספו סמו, וספסו סתאסנה סיה ססנת חק"ס לא נספח כ"א אסר כעיר, אסרוה אסו סתעיר: עק ק"ק אבות ספחית הקדושים וסלו אשר בארן סתם, להעניק כסן סתבירים סתלילה אוח כאוח נאסרו וספסו כסאסנה ספרות חק"ס חר"ף, להעלות עשו נאחי, ובמי אשר חקן אלויהו אסרו, לסמן ורעו דור אסרוין כי כסוג קודש סקור סתאסנה, וס"ל סתקוח לכסס ליהוה אה ה' וראשית ותריתו הקדושה. ויהי אסו יוכני' לא להשיג חיבור חק"ק היה כולו אקבענו כדפוס לטובת אה תבירם, ויהי כ"א סתום.

ד"ה.

מגילת ספר

אב"י ישמרכם השומר אמת לעולם, כאור ה' הקבצו ושמונו אל יעקב, וישמעו אליהם אלהים אלהיך אלהיכם ואלהי אבותיכם.

אספירה או חק ופועלי אתנצוק, ואומרת רבות עשית אתה ה' אלהי, והשולח הוא מוסר: משאשש הילדה קשעסאיה אצלי אביה ספדז עס בגנו

ספר נחלי"י נדפס תר"ט מנכד הח"צ ובהקדמתו רואין שסכבר שהכת"ו הוא מהיעב"ץ עצמו

תרי"ט בעיר ברעסלוי, [י"ח שנה מפטירתו בשנת תקצ"ב]. שחזר והדפיס בתחלת הספר, אותם העלים הספורים ממגילת ספר, שכבר נדפסו בשנת תק"ע בהמאסף, כדמותו וכצלמו. כי כאמור, שהיה הדבר מקובל אצל העולם, כהנחה פשוטה וברורה: דמה שהודפס אז בהמאסף, נעתק מכת"ק של רבינו עצמו שהיתה תחת ידם, [מה שקבלוה מן אותו המסתתר].

ב. לשון המו"ל ספר נחלת יעקב [הראשון]

ונעתיק לשונו של נכד הח"צ והחוו"ד הנ"ל, המביא לבית הדפוס ספר נחלת יעקב להחוו"ד, מה שכתב כ"הקדמה" להדפסת העלים הספורים ממגילת ספר שהעתיק מה"מאסף", וז"ל:

אמר המביא הספר לבית הדפוס: אציגה נא לפניך קורא נעים, קצת ממאורעות אשר קרו למשפחה היקרה והמיוחסת שבישראל, משפחת אבינו רבינו הגדול בדורו חכם צבי זצלה"ה. הדברים האלו נכתבו ושים בספר מיוחד, מבנו כבוד דודי זקיני הגאון אמיתי המפורסם בכל קצווי ארץ, מו"ה יעקב אב"ד דק"ק עמדתן זצלה"ה, וקרא שמו "מגילת ספר". בו יסופר באורך מתולדותיו וקורותיו, אשר קרו לו בחיי עצמו, גם מקורות אבותיו ואבות אדירי כל חפץ, מעשים נפלאים ונוראים, כל שומעיהם תצילנה שתי אזניו.

אוצר מגילת הספר הזה, "כתובה מאצבעות המנוח הקדוש הזה", היתה כמוסה וטמונה ימים רבים, בין גנזי אוצרות הספרים של גביר אחד בהאמבורג, מקום מולדתו של הענק הגדול הזה. וזה מקרוב נמכר עקד הספרים האלו מיורשי הגביר המנוח הזה, להביבליאטעק הגדולה אשר באקספורט הבירה במדינת ענגילאנד, בתוכם גם חיבור היקר הזה, עודנו בכתובים ולא זכינו לאורו.

לולא כי ה' הותיר לנו שריד, כי בספרי המאספים, אשר התחכמו לאסוף בספריהם, ככל אשר מצאה ידם, מתולדות גדולי ישראל

המפורסמים בכל דור ודור, למען הפיצם בישראל, ולחוק זכר גדולי עמינו בלב זרע ישורון, עד דור אחרון. המה התאמצו להשיג גם חיבור מגילת ספר הזה, מבית גנזי הגביר הנ"ל, ולהעתיקו בדפוס.

אך גם משם אפס קצהו תראה וכולו לא תראה, כי במאסף לשנת תק"ע, העתיקו איזה דפים ממגילה זו, ואמרו כי ההמשך יבא במחברות הבאות. ומן אז והלאה, לא ראינו עוד מזה מאומה, וגם לא נודענו הסיבה, אשר מנע אותם לבלתי העתיק המגילה הזאת עד תומה, כאשר הבטיחו אז גם בפתחת דבריהם.

והיות [שגם] ספרי המאספים ספו תמו, ובפרט המאסף הזה משנת תק"ע לא נמצא כי אם אחד בעיר. אמרתי אני הצעיר, ענף עץ אבות משפחת הקדושים האלו אשר בארץ המה, להעתיק כאן הדברים האלה, אות באות כאשר נאמרו ונדפסו במאסף שנת תק"ע הנ"ל, לתועלת עמי ואחיי, ובניי אשר חנן אלקים אותי.

למען ידעו דור אחרון כי מגזע קודש מקור מחצבתם, ועל ידי זה תתחזק לבכם ליראה את ה', ולאהבת תורתנו הקדושה. והיה אם יזכינו ה', להשיג חיבור היקר הזה כולו, אקבענו בדפוס לזכות את הרבים, והיה בזה שלום. ד"ה.

עב"ל המהדיר ספר נחלת יעקב. ואחר כך נדפס שם העתק מלא מאותן הדפים הספורים ממגילת ספר כפי שנדפסו בהמאסף, אות באות, ולבסוף נדפס בין סוגריים מרובעים בזה"ל: [עד כאן ההעתקה משנת תק"ע]. וראה לקמן (פרק ז) תיאור הוצאת מהדורא השניה של נחלת יעקב, איך שגם שם הוכנסו הדפים מן המאסף, עי"ש].

ענף ב

סיכום היוצא מדברי המוציא לאור ספר "נחלת יעקב"

א. נכדי הח"צ סברו לתומם שהיה להמאסף כתי"ק של המחבר

המעקב היטב, אחר דברי המוציא לאור הנ"ל, ימצא שהבליע בתוך דבריו קטעים שלמים, מה שהעתיק אות באות מדברי המערכת של ה"מאסף" [הנ"ל (פ"א, ענף ג)]. ועד כדי כך, שלמרבת הפלא, אף לא החסיר מלהעתיק את החתימה של אותיות "ד"ה" בדיוק כמו שנדפס בהמאסף, דבר שאין לו שחר ומובן כלל.

והנה, ממה שכותב, שהוא משתוקק להשיג העתק מן הכתב יד שמונח באוקספארד, בכדי להדפיס כולה, יש לעמוד מזה על הקישוים הגדולים מה שדבר כזה היה כרוך בימים ההם. וזהו בכפליים: ב"מרחק" וב"ממון", כלומר בין עצם היכולת להגיע לשם, ולהתבונן בהכת"י ולבודקה, ובין בהיכולת להעתיקה ע"י סופר, מה שהיה עולה בהון תועפות.

וזהו ההסבר, על המצב המעורפל שהיה שרוי, בכל מה שהשתייך לבירור הפרטים שמסביב להכת"י, וכגון מי שהיה ה"כותב" של הכת"י. עד שדימו שאותו הכת"י המונח באוקספארד, נכתבה בידו של רבינו עצמו, וכנראה בבירור ממה שכותב בדבריו בזה"ל:

"אוצר מגילת הספר הזה, כתובה מאצבעות המנוח הקדוש הזה, היתה כמוסה וטמונה ימים רבים בין גנזי אוצרות הספרים של גביר אחד בהאמבורג", וכו'.

הרי שסבר לתומו, שהכת"י שהיתה שייך להגביר, מה שמונח באוקספארד, הוא מעצם כתי"ק של רבינו. וזה נגרם לו, ממה שהלך שולל להבין

כן מפשטות משמעות דבריהם של מערכת המאסף, שכתבו פעמיים: ש"הספר הזה נכתבה מאצבעות המנוח הקדוש הזה" וכנ"ל (פרק א, ענף ג).

ב. המו"ל נחלת יעקב לא ידע שהמאסף חדלה מלהופיע

ומה שמוציא לאור ספר נחלת יעקב קמתמה על מערכת המאסף, ומתאונן עליהם, מדוע שלא קיימו את הבטחתם, להמשיך ולהוציא יתר דברי המגילת ספר בגליונות הבאים. מזה רואין בעליל, שנעלם ממנו הידיעה הפשוטה, שאותה הגליון משנת תק"ע, שנדפסה בה מהמגילת ספר, היתה הגליון האחרון שהוציאו, ואח"כ הפסיק המאסף מלהופיע להלאה וכנ"ל (פרק א, סוף ענף ב), וממילא לא היה שייך שימשיכו בהדפסת יתר חלקי הספר.

ג. הכת"י שהיה ביד המאסף נמכר להמשכיל חיים מיכל'ס

ועתה, נעמוד על פרט אחד, מה שהמוציא ספר נחלת יעקב מוסיף על דברי המערכת של המאסף, והוא מה שכותב: שהכת"י שהיתה לפני המאסף, היה מונח בגנזי אוצרותיו של גביר אחד מהאמבורג, ושזה מקרוב נמכר אוצר הספרים שלו, לעקד הספרים שבאוקספארד, עכת"ד, ואינו מודיע מהיכן שלקח ידיעה זו.

וכנראה, שלקח ידיעה זו מן החיבור "אוצרות חיים" [רשימה מספרי המשכיל הידוע חיים מיכל'ס מהאמבורג], מה שחיבר והוציא המשכיל משה שטיינשניידער בשנת תר"ח, [שנה אחת טרם הוצאת ספר נחלת יעקב הנ"ל (בשנת תר"ט)], ושני שנים לאחר מיתת חיים מיכל'ס (בשנת תר"ו), דזה לשונו (ברשימה ת"ז):

"מגלת ספר" להג"מ יעב"ץ, "מועתק" מכתיבת ידו, והיא מוטעה מאוד, "וממנו נלקח מה שנדפס במאסף" עכ"ל [ראה הצילום (דף צ"ה)].

וממילא מתברר מזה, שאותו "הגביר" מי שמהדיר הנחלת יעקב מדבר ממנו, בודאי כוונתו להסוחר המשכיל חיים מיכל'ס וכנ"ל.

ד. מו"ל הנחלת יעקב סבר שחיים מיכל'ס הביא הכת"י להמאסף

אמנם, מה שכתב מו"ל ספר נחלת יעקב, שבעלי המאספים התאמצו להשיג חיבור זה מבית גנזיו של הגביר הזה, ומשם העתיקוה לתוך המאסף וכנ"ל. **כנראה** שהבין, שאותו אדם המסתתר שם מתחת להנקודות וכנ"ל (פ"א, ענף ג', אות א', ד"ה אמרו), מי שמסר להם את הכת"י על מנת להדפיס ממנה מה שירשה להם, כאילו שזה היה הגביר חיים מיכל'ס.

אבל דבר זה לא ייתכן להיות במציאות, דהרי חיים מיכל'ס נולד בניסן שנת תקנ"ב, ומת בסיון שנת תר"ו, בהיותו בן נ"ד שנה. וידידיו המשכילים, הוציאו אז כרוז בהעתונות, לעשירי גרמניה, שיתאמצו להרכיש את אוצר הספרים שלו, כדי שלא תצא מגבול גרמניה. **אולם** בקשתם היתה ללא הועיל, והספרים אכן נמכרו להביבליטעק שבאוקספארד והובלו לשם, וכמסופר בהקדמת חיבורו של חיים מיכל'ס **אור החיים** (רשימה מגדולי ישראל, ירושלים תשכ"ה).

ונמצינו, דבשנת תק"ע, כשהדפיסו בהמאסף חלקים מן המגילת ספר, היה חיים מיכל'ס אז צעיר בן י"ח שנה. **ולא** מסתבר כלל, שבגיל צעיר כזה, כבר הרכיש אוצר ספרים גדול וכתבי ידות, ומן הנמנע שהוא היה אותו המסתתר, מי שמסר את הכת"י להמאסף.

ועל כרחק, דהמעשה היה להיפך: שחיים מיכל'ס רכש את הכת"י, מן אותו משכיל מסתתר. **מי** שהשאילה מקודם לכן להמאסף, וזראה לקמן (פ"ח, ענף ג') גילוי שמו, ואחר כך הגיע הכת"י מן אוצרו לאוקספארד, וכנ"ל.

ה. המשכיל שטיינשניידער מאשר שהכת"י אינו מהמחבר

ועכ"פ זה מיהא יוצא בבירור מדברי שטיינשניידער הנ"ל (אות ג'): שאותה הכת"י מה שהיתה בידי המערכת של המאסף, לא היתה עצם כתב ידו של רבינו זצ"ל. דהרי כתב להדיא: "מגילת ספר להג"מ יעב"ץ, "מועתק

מכתיבת ידו", והוא מוטעה מאוד, "וממנו נלקח מה שנדפס בהמאסף", עכ"ל, הרי לנו שאותה הכת"י אמורה להיות רק "העתק" מכת"י של רבינו.

[וראה לקמן (פ"ח, ענף א, אות ב): שהנוכל ביק\שאולי זייף במהדורתו לשונו של שטיינשניידער, בדלגו על מלת: "מועתק" [מכתיבת ידו..], כדי לרמות כאילו שהיא עצם כת"י של רבינו... ראה צילומים (דפים: צ"ה, ורס"ב)].

וכן יוצא ברור גם מדברי המהדיר הנחלת יעקב עצמו, דהלא גם הוא כותב עכ"פ, שבעלי המאספים העתיקו דבריהם, מן אותו הכת"י ושהיה שייך לחיים מיכליס, ו[שנמכר אח"כ לאוקספארד ומונחת שם, אלא שלא הבחין שאותו הכת"י אינו עצם כת"י של רבינו. [כי הוא הלך שולל להבין לתומו מפשטות לשונם המוסווה של בעלי המאסף, כאילו שאכן היה בידם כת"י של רבינו וכנ"ל (אות א, ד"ה וזהו), וממילא נדמה לו, שהכת"י שבאוקספארד, הוא עצם כת"י של רבינו זצ"ל].

אבל כהיום, כשהגישה לכל הכתבי יד המונחים באוקספארד היא קלה מאוד לכל מאן דבעי וואף ע"י אופנים אלקטרוניים. הרי כבר ידוע לנו היטב ובבירור גמור, שאותו הכת"י, אינה כתיבת ידו של רבינו זצ"ל, וכדבריו המפורשים הנ"ל של שטיינשניידער, רק מאיזה כותב שאינו ידוע.

ו. כותב הכת"י שבידי המאסף הי' בידו עצם כת"י, ואינו כלי שלישי

עוד מתגלה לנו מדברי שטיינשניידער הנ"ל (אות ג): שכותב הכת"י שהיתה לפני המאסף [מה שמונח כהיום באוקספורד]. העתיק מש"כ, מעצם כת"י של רבינו, ואלא שהכניס בה מדיליה תוספת זיפוי, וכדלקמן (פ"ג).

זאת אומרת: שלא היה כלי שלישי, רק כלי שני. וא"כ הרי זה נותן משנה תוקף לתמיהתנו הנ"ל (פ"א, הערה ח) שתחזור ותתעורר: דמהו הפירוש של השלשה נקודות שבשורה הראשונה שבדף הראשון של הכת"י שמדברי עצמו של המעתיק. דאין זאת כ"א גילוי עצום על זיפוי וכמבואר שם.

ז. סיכום הגילויים שמשנת תר"ט

בקיצור, בשנת תר"ט נתאשרו ונתבררו – שלשה דברים: ראשית, דעכ"פ אותו הכת"י המונח באוקספארד, אינה עצם כתי"ק של רבינו, אלא שאמורה להיות רק "העתקה" מכת"י ק. ושנית, דמאותה הכת"י המונח שם, ושכאמור אמורה רק להיות העתק מכת"י ק של רבינו, ממנה העתיקו והדפיסו בהמאסף.

אלא, הרוב העולם, וביניהם המהדיר של הנחלת יעקב, לא הבחינו מלשון הנ"ל, שאותה הכת"י שמונח באוקספארד, אינה עצם כתי"ק של רבינו, רק העתקה ממנה. ומכיון שלא היו באוקספארד, ולא ראו את הכת"י, נדמה להם מלשונם המוסווה של המאסף, כאילו שאותה הכת"י שבאוקספארד אכן הוא עצם כתי"ק של רבינו. אבל כהיום הוא ברור ממעל לכל ספק, שהכת"י שממנה הועתק ונתפרסם ה"מגילת ספר", אינה מעצם כתיבת ידו של רבינו.

וּכְל האמור כאן (בענף זה) בנוגע להמוציאים לאור ספר נחלת יעקב, (שנת תר"ט), מוסבים גם על המוציאים לאור קונטרס צוואת הגאונים (ווארשא תרל"ה). דהם ג"כ נשתבשו עם כל השיבושים, שנשתבשו בהם מוציא לאור הנחלת יעקב וכנ"ל, בהעתיקים את דבריהם אות באות, עיי"ש.

ושלישית, שהכותב של אותה הכת"י, המונח באוקספורד, היה בידו עצם כתי"ק של רבינו, ולא רק "העתק" ממנה. באופן, שאם הכניס משהו זיזופים בספר זה, (מה שברור מעל כל ספק, שאכן התרחש כן, וכדיבואר לקמן (פ"ג, ופ"ה)). אז על כרחך שהוא אותו הכותב, (דליכא כותב אחר כלל), והוא היה גם מי שביערה אח"כ מן העולם, כדי שלא ישאר הוכחה לדורות על מעשה תעתועיו.

פרק ג

"מהדורת כהנא" של ה"מגילת ספר השלם" תרנ"ז

ענף א

המהדורא הראשונה של ספר מגילת ספר "השלם"
מתפרסם בדפוס:

א. בשנת תרנ"ז נדפס בראשונה "כל" תוכן הכת"י המזויף

הנה בשנת תרנ"ז, יצא בפעם הראשונה המגילת ספר "השלם" בדפוס בעיר ווארשא, על ידי המשכיל הכופר הנודע לשמצה דוד כהנא^(א) שר"י. זאת אומרת: דאז, לאחרי שכבר חלפו ועברו, מאה ועשרים ואחד שנים

עבודתו בעריכת המגילת ספר. ואף לאחר שהתרענו במהדור"ק על זיופי הד"ך, ולא יכל עוד להתעלם מזה כליל, הגיב בגליון עין חיים (חוברת ח', שבט תשס"ט, דף רמ"ו) מתחת לקו (הגה אות י"ד) בקיצור נמרץ [שני שורות] כמי שכפאו שד: ש"היה משכיל ומתנגד לחסידות, ולא היה רוח חכמים נוחה הימנו", ומסיים: "ואין כאן מקום להאריך ממנו" עכ"ל, וכאילו שכל הבעיא של דוד

(א). א. היות שאנו חיים בדור יתום, אשר דברי כל אפיקורס יש לה קונים, כי לדאבונינו הם מופצים ב"גליוני תורה" שבמחנינו, [ראה (פ"י, סוף הערה ח)], וגם לרבות ב"כתבי עת" החרדיים בלשון אידיש, [ראה (פ"ג, הערה ז)]. ובפרט כשהראו לנו, איך שה"מתחכם" מקר"י, מנסה לחפות על הרשע דוד כהנא שר"י, בגליון אור ישראל (חוברת מ"א, ניסן תשס"ו, דף ר"ח), שמשבח את

מגילת ספר

כולל

חולדות חכונות איש האלהים ורב פעלים, הרב הנאון הגדול מוהר"ר
יעקב ישראל עמדן הנקרא יעב"ץ, אשר כתב בעצמו על ספר

יוצא לאור ראשונה מתוך כ"י הנמצא בעיר אכספורד
במדינת בריטניא, עם מכוא הגהות והערות וקורות
הנאון יעב"ץ האחרונים.

ס א ת

דוד כהנא

ווארשא

בדפוס האחים שולדבערג ושוחפס, דזיקא № 1

שנת תרנ"ז לפ"ק

Мегилатъ Сеферъ

т. е.

Автобиографія Р. Якова Эмдена

Издание „Ахисафъ“.

ВАРШАВА

Тип. Братъевъ Шульдбергъ и Ком., Дикая № 1.

1898.

ישראל, מקטן ועד גדול. היינו: מהבוי הקדוש ומהאר"י הקדוש ומהרח"ו כולם ז"ל, ועוד ועוד לעילא ולעילא, מרבי עקיבא התנא האלקי ומדוד המלך ע"ה".

"ובספרו אבן נגף כתב על הרח"ו ז"ל: "פשעיו עצמו מספר" עפ"ל, ומי שמעיין בספרו יקרע כל בגדיו מדבריו. הוא אשר הטא והחטיא את הרבים במאמריו בהשחר, והוא אשר השפיל את עמודי יסודי הדת, אשר כל בית ישראל נשען עליו. הוא הפיל הללים לאלפים ורבבות מאחינו בני ישראל [שהמחטיא יותר ממהרגו] הקוראים את דבריו. אשר בדבריו השפיל את כל הגדולים ומאורי האור בישראל, אשר המה היו המייסדים את הדת, והוא השפיל את כבודם, ובאשר אם יהרס את היסוד נופל הבנין ח"ו".

"אם לפעמים יקראו במאמריו האנשים אשר יש להם יד ושם בגמרא ופוסקים, המה יבינו אשר דבריו המה מהבל יחד. אך אם יקראו במ האפרוחים מבנ"י, אשר עוד לא נפקחו עיניהם, ואין להם יד ושם לא בגמרא ולא בפוסקים, ולא בספרי מוסר. המה יקבלו דבריו, יען כי המה חושבים שהדברים האלו יצאו מפי איש כשר, ואינם יודעים להבדיל בין הטהור ובין... ממילא בטל אצלם כל יסודי הדת...".

"ואראה לך כי ידבר דברים אשר ממש אינו יודע בין ימינו לשמאלו... דבר זה מביא לידי שחוק והיתול לבעל הרגש... ותראה בעין פקחא אם האמת כן הוא, ואם יש ממש בזה "השערה"... אינו אלא רעות רוח הבל הבלים.. דבר זה מביא לידי שחוק מכאיב לב, לבנות בניינים באבני תוהו ובוהו.. בהשערות כאלה... הוי עליך

כהנא הוא רק מה: שהיה "משכיל מתנגד" ותל"מ, אבל אילו היה "משכיל חסידי" כאותן שבינינו אז ל"ה לו שום בעיא עמו.

והנה, טעם הדבר מדוע שפתאום מצא את עצמו: "מחוסר מקום להאריך יותר" בענין מהותו של רשע זה דמתקרי דוד כהנא. זה מובן לנו היטב מאוד, דהרי הוא עסוק ורדוף להעניק גושפנקא דסמכות על מעשי ידיו, ואם "יארץ יותר", הרי על כרחו שיצא ההיפך מזה: גנותו [האמיתית]... גם משניהו: **בומבאך** מזמר רון שיר ושבח על עבודתו של הרשע כהנא, ומעניק לו גושפנקא של אימון מלא בעינים סגורות, וכדלקמן (פ"ד, הערות ג' ה' ו' ד' ט'. ופ"ו, הערה ג'. ופ"ח, הערה ב'), ע"ש.

אשר על כן, בכדי להסיר מסוה הטשטוש והבלבול מה שהללו רוצים להחדיר למחנינו, וגם בכדי לגלות הלוט מעל פניו של עוכר ישראל זה, מי שה"ליטעראטורן" שבינינו מנסים לבושתם ולדאבון כל יראי ה' לחפות עליו. נעתיק לכאן לשונו של הרב המקובל הגדול מנחם מענכין היילפרין זצ"ל, מש"כ בספרו **כבוד חכמים** (ירושלים תרס"ב, מדף י"א ע"ב ואילך), אפס קצהו מרשעתו. [ונחלה את פני הקוראים, שלא יקוצו בהאריכות, וקצרנו ככל האפשר מבלי להעתיק עצם הענינים אשר דן עליה, אבל על הלשונות של גנאי מה שכתב עליו לא דלגנו, כי במקום שאמרו להאריך אין אנו רשאים לקצר, דכולי האי ואולי יבינו מ"מי" המדובר], וזה לשונו:

"בשנת תרל"ג, יצא מדפוס ווין ספר אבן התועים מאת אחד שמו: דוד כהנא, הוא הד"ך [ר"ת ד"וד כ'הנא] אשר ידבר [במאמריו בהשחר] סרה על כל גאוני

"וּזְאֵת מוֹכְרָה אֲנִי לְהַקְדִּים לָךְ, כִּי כָל דְּבָרֵי אֲדַבֵּר, לֹא לִפְנֵי ד'ָךְ הַזֶּה, כִּי הוּא לֹא יֵאֱמָר בְּשׁוֹם דְּבַר, וּמָה יוֹעִיל לוֹ כִּי אֲבַרֵר לוֹ, שְׁדַבְרֵי הַמַּחְבֵּר לְקוֹחַ מִכְתָּבֵי הָאֲרָזִי ז"ל. כִּי הוּא מְלַגֵּל ג"כ מִן הָאוֹר הַמוֹפְלֵא אִישׁ אֱלֻקִּים נוֹרָא הָאֲרָזִי ז"ל, וְגַם מִמְשַׁנְהוּ הָרַח"ו ז"ל... מְלַגֵּל עֲלָיו ד'ָךְ הַזֶּה... אֲשֶׁר מִי שִׁישׁ לוֹ טִיפַת דָּם הַיִּשְׂרָאֵלִי, צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּשׁ בְּאֶפֶר מְרֻבָּ צֶעֶר וְעִגְמַת נֶפֶשׁ. וְא"כ לְאִישׁ הַזֶּה לְמָה אֵיגַע לְרִיק לְהַשְׁחִית אֶת עֲטֵי וּלְבַלּוֹת אֶת זְמַנִּי, לְהִרְאוֹת לוֹ אֶת טַעְוֹתוֹ."

"אָךְ עֵיקַר כּוֹוֹנֵתִי לְהִרְאוֹת לְאֲנָשֵׁי מַדְע יִרְאֵי אֱלֻקִּים, פֶּן יִכְנְסוּ דְבָרֵי הַמַּעֲרַעֵר הַדָּת הַזֶּה בְּאֲזוּנֵיהֶם, מִחֲמַת קוֹשִׁיּוֹת שֶׁל הַבַּל שֶׁל הַד'ָךְ הַזֶּה... וְאִרְאֶה לָךְ אֲשֶׁר ד'ָךְ לֹא בִדְעַת יִדְבֵר... דוֹד כְּהֵנָּה בְּעַל הַמַּחְבֵּל סֵפֶר אֲבָן הַתּוֹעִים, וְאֲבָן נֶגְף, וְאֲבָן אֹפֵל, אֲשֶׁר שָׁם יִדְבֵר סֵרָה עַל כָּל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, וְגַם עַל אֲדוּנֵינוּ דוֹד הַמֶּלֶךְ ע"ה", עכ"ל. [וְרִאֵה לְקַמֵּן (פ"ו, ענף ב'), אוֹת ב'] שֶׁהֶעֱתַקְנוּ מִסֵּפֶר זֶה, מָה שֶׁכָּתַב לְהַכּוֹת עַל קִדְקָדוֹ שֶׁל הַרְשַׁע ד'ָךְ, בְּנוֹגַע לְסֵפֶר מְגִילַת סֵפֶר דִּנְן שֶׁהִדְפִּיס, עי"ש].

הַעֲתַקְנוּ כָּל לְשׁוֹנֵנוּ, אֵיךְ שֶׁמָּכָה עַל קִדְקָדוֹ שֶׁל עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל זֶה דִּמְתַּקְרֵי דוֹד כְּהֵנָּה, כְּדֵי שֶׁנִּדְעַ "מִיָּהוּ" שֶׁהֶעֱתִיק וְהִדְפִּיס הַמְּגִי"ס. ו"מִיָּהוּ" לְבִשְׁתֵּינוּ, אוֹתוֹ הַבְּרַנְשׁ מִי שֶׁהַמֶּלְכִּים "מִתְחַכְּמִים" דִּנְן מִמְּלֵאִים אֶת פִּיהֶם בְּתַהֲלִיל עֲבוּדָתוֹ, וּמַעֲנִיקִים לוֹ אֵימּוֹן מְלֵא, לְמִירוֹת שֶׁנִּתְפַּס בְּזִיוֹף מַחְפִּיר וְגַס, שֶׁהַכְּנִיס בְּמִגִּי"ס רַעִיּוֹן פְּסוּל, וְכִדְלַקְמֵן (ענף ג'), עי"ש.

ג. גַּם הִגְהֵק מְמוֹנְקָאֲטִישׁ זצ"ל בְּסִפְרוֹ חֲמִשָּׁה מְאֻמְרוֹת (מֵאֲמָר מְשִׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, דְּפִים קב"ה וְקב"ח) מִכְּנֵהוּ כ"כּוֹפֵר", וז"ל: "הַמְּתַחַדֵּשׁ הַד'ָךְ נִכְלָם מִפְּשַׁעֵיו, כְּדִרְךְ הַמְּתַחַדֵּשִׁים הַמְּלַעֲיָבִים בְּמֵלָכֵי אֱלֻקִּים, וְאֵין

ד'ָךְ... וּפְלֵא גְדוֹל עַל ד'ָךְ, מַדּוּעַ מְדַבְרֵי חֲז"ל וְהַגְּאוֹנִים מְלַגֵּל עֲלֵיהֶם, וּבְדַבְרֵי הַבְּלִיּוֹ שֶׁל הַלֵּץ בְּעַל הַמַּחְבֵּר קֵהַל הַסִּידִים מֵאֲמִין בָּהֶם... כֹּאשֶׁר ד'ָךְ בִּשְׁעֵלוֹ הָעֵקוֹם יֹאמֵר... כִּי ד'ָךְ בִּדְהָ זֹאת מְלַכְו... לֹא בִדְעַת יִדְבֵר הַד'ָךְ הַזֶּה"....

"וְאֵין לְהֵאֲרִיךְ בְּדַבְרֵי הַבְּלִיּוֹ שֶׁל הַד'ָךְ לְסִתּוֹר אוֹתָם, כִּי אֵינוֹ דוֹרֵשׁ הָאֲמֵת, שְׂאֵינוֹ רוֹצֵה רַק לְרַמְאוֹת לְאַחֵרִים... אֵין זֶה אִלָּא דְבָרֵי שְׁטוֹת וְשַׁחוּק לּוֹמֵר כִּזֶּה... מָה אֹמֵר וּמָה אֲדַבֵּר עַל ד'ָךְ, אֲשֶׁר אֵינוֹ יוֹדַע בֵּין יְמִינוֹ לְשִׁמְאֵלוֹ, וְדַרְכּוֹ רַק לְחַפֵּשׁ בְּמוֹמִין שֶׁל אַחֵרִים, בְּכַדֵּי לְבַזּוֹת וְלַהֲשַׁפִּיל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים וְטַהוּרִים, גְּאוֹנִים וְאֲדִירֵי הַתּוֹרָה... וּפְלֵא עַל הַד'ָךְ אֵיךְ לֹא הֵבִין, כִּי הִרְאִיהָ הַזֹּאת סוֹתֵר דְּבָרֵי עֲצֻמוֹ... וְלֹא נָאָה לְמַבְקֵר כְּד'ָךְ לְכַתּוֹב דְּבָרֵי פְתִיּוֹת כְּאַלְהָ, לְרְאוֹת מְבַלִּי דַעַת מָה רוֹאָה, וְנִסְתַּמַּת עֵינָיו בִּזְהָ."

"אָךְ יַעֲוֵ, כִּי בְּאֲמֵת אֵינוֹ דוֹרֵשׁ הָאֲמֵת, וְאֵין כּוֹוֹנֵתוֹ רַק לְרַמְאוֹת אַחֵרִים כִּי לֹא חָשַׁב מְעוֹלָם אֲשֶׁר יִבֵּא אַחַד לְבִדּוֹק אַחֵרָיו, לְרְאוֹת אִם הָאֲמֵת אֵתוֹ אוֹ לֹא. אָךְ עֵתָה נִתְפַּשׁ כְּנִגַּב לְהַעֲלִים הָאֲמֵת... אֵין יוֹכִלִים לְבַנּוֹת בְּנֵיִינִים עַל אֲבֵנֵי תוֹהוֹ וְבוֹהוֹ כִּזְאֵת... אָךְ אֲשֶׁאֵל מֵאֵת ד'ָךְ כִּי לְדַבְרֵי הַבְּלִים שְׁלוֹ... לְפִי דְבָרֵי הַסֵּכֶל הַד'ָךְ הַזֶּה... הַבַּל הַבְּלִים דְּבָרֵי רוּח"....

"בִּינָה נָא זֹאת קוֹרָא נְעִים, הַשְּׁכַל הָעֵקוֹם שֶׁל ד'ָךְ, אֲשֶׁר אֵין לוֹ בּוֹשָׁה וְכִלְיָמָה לְהַעֲלוֹת עַל הַנִּייר כְּדַבְרִים הָאֵלֶּה, וּמָה יוֹכֵל ד'ָךְ לְהַצְטַדֵּק בִּזְהָ... וְגַם זֹאת יִדְבֵר בְּלֹא דַעַת כְּלָל... הֵלֵא הַדְּבָרִים הַלָּלוּ מְבִיאִים לְיָדֵי גִיחוּךְ... וְלֹא יִבּוֹשׁ וְלֹא יִכְלָם לֹא בְּפָנַי עֲצֻמוֹ וְלֹא בְּפָנַי אַחֵרִים כְּמוֹ שֶׁנִּאֲמַר [צַפְנִיָּה ג', ה']:

וְלֹא יִדַּע עוֹל בּוֹשֵׁת... וְאִם הָאֲמֵת אֵתָה מְבַקֵּשׁ קוֹרָא נְעִים אִרְאֶה לָךְ בְּעַה" פְּלֹאוֹת".

ועכ"פ שהסית והדיח אלפים מישראל, עליו כתוב "גם קוב לא תקבנו". [וממשיך]:

וּבֹרְאֵי בעל כרחך, שהטיל ספיקות אולי היה [משיח] אמת, על כן קוב לא תקבנו לרעה. **לֹא יֵאוּמָן** כי יסופר, שיהיה כזה נדפס מרב מגדולי הספרדיים, לולא ראיתי בעיני. **אוּי** לנו שכך עלתה בימינו שהפרוץ מרובה, ואילו היה זה נדפס בדור הקדום, היו גדולי הדור מרעישים עולם, עכ"ל. [ועיי"ש מה שכתב להמליץ על זה בדוחק גדול מאוד].

וְלִעֲנֵד נראה להמליץ בעד הגה"ק ר"ח פלאגי זצ"ל בדרך פשוט ומרווח, באופן דהקושיא מעיקרא ליתא, ובורדאי יהיה מזה נייחא גם להגה"ק בעל מנח"א. והיינו: דמעולם לא יצאו דברים מופרכים הללו מן קולמסו הטהור של הגר"ח פאלאגי זצ"ל.

וּבַהֲקָדָם, דמלבד מה שעצם הדברים מבהילים את הדעת, וכמש"כ הגה"ק ממונקאטש. **הֲלֹא** גם עדותו: כאילו שקיים "קבלה" כזו מגדולי ספרד: ד"גם קוב לא תקבנו" וכו', הוא תמוה מאוד. **דֵּאֲכִי** איך יתכן, דשאר גדולי ספרדים לא ידעו מ"קבלה" זו, דלא ייזכר ולא ישמע על פיהם של שום אחד מהם "קבלה" זו מבלעדו, האם אין זה מורה לנו, שיש כאן סימני וגינוני שקר וזיוף. **דֵּאֲם** אכן היה קיים "קבלה" כזו, ע"כ שהיתה מפורסם וידוע ברבים גם מזולתו, דהלא ל"קיום" נמסרה, ולא להחזיקה ב"סוד", דאז הרי לא יתקיים התועלת שממנה, וזפו"ב למבין.

בְּרָם, הדבר ברור: דמלים הללו הוחמקו לתוך ספרו ע"י אינשי דלא מעלי, כי ספר זה כל החיים לא נדפס בחיי המחבר

משגיחין בחלומותיו והשערותיו ודבריו... ואין טוענין למסית ומדיח... כי הכופר הד"ך דיבר סרה על כל קדושי רבותינו והפוסקים והתנאים והאמוראים ז"ל... עכלה"ק.

ג. בספר גדולת יחונתן (צינץ, ח"ב פיעטרקוב תרצ"ד) [הגם שהתערב על ריב לא לו, והחציף לכתוב סרה על רבינו, וכדלהלן (פ"ד, ענף ז', אות ב'. ושם בהערה ט', ד"ה שלב ד'), אבל כבר הבאנו לעיל (פ"א, הערה א', אות ב') מגדולי ישראל: דעל כגון דא הם "נאמנים" להעיד]. **כותב** (בחתמת הספר) בזה"ל: דוד כהנא... ככלב שם על קיאו, כן כסיל הלז שונה באולתו... הערתי על כל דברי הנבל הבליעל דוד כהנא... ערכתי מערכה נגדו להכות על קדקדו ולסתור כל דבריו בראיות ברורות ערוכות בטוטו"ד... עכ"ל.

ד. ומענין לענין באותה ענין: מה שהגה"ק ממונקאטש זצ"ל מרעיש שם על מה שנדפס בספר כל החיים (כללי הפוסקים מערכת ה', סוף אות י"ח, דף י"ח ע"א) להגר"ח פאלאגי בזה"ל: **וכבר יש קבלה מרבתינו ואבותינו הקדושים: שלא לדבר מטוב ועד רע על ענין ש"ץ, כי גם קוב לא תקבנו, גם ברך לא תברכנו, עכ"ל.**

ועל זה נתרעש הגה"ק ממונקאטש זצ"ל והגיב בזה הלשון: והאחרון הכביד, כמשא כבד חזות קשה ראיתי בדבריי.. הספר כל החיים [שם], נבהלתי משתומם, כי... אליה וקוץ בה מכאיב וסילון ממאיר... ועוד הוסיף חטא ופשע, וז"ל... [כנ"ל (סוד"ה ומענין)]. **ורחמנא** לישזבן מהאי דעתא הנפסדת, המטלת ספיקות מעין היש ה' בקרבנו וכו', והיתכן כי על משיח השקר שהמיר דתו למחמדנות, באונס או ברצון,

מפטירת רבינו, כשאף בני שלישים ממנו, כבר לא חיו עלי אדמות. ואילו מבני רביעים, וכש"כ מן הדורות שלאחריהם, שכבר היו נפוצים אז בארבע כנפות הארץ. הרי כבר פג וסר מעליו הפחד מתגובתם, [דבר שהאפיקורסים מהמאסף היו יראים עוד מזה בשעתם, וכנ"ל (פ"א, סוף ענף ג)].

אז הבין הרשע והכופר דוד כהנא, שעכשיו הזמן גרמא ומוכשר כבר, שיוכל להרשות לעצמו, להוציא ברשות הרבים את "כל" הזבל הכתוב בהכתב יד המזויף ולהדפיסם. ולא רק הדפים הראשונים, מה שנדפס בהמאסף בשנת תק"ע, וחוזר ונדפס משם כמה פעמים, וכנ"ל (פ"ב), דשאני אז,

יכולים לטעות כאילו שהמחבר הדפיסה עוד בחיים חיותו וכנ"ל]. וגם שם הכניסו בדף האחרון של הספר בדרך העברה בעלמא, דברים מבהילים להקל בדין התרת אשת איש לעלמא, על סמך סברא בדויה, שהוא להיפך מדברים מפורשים מכל הראשונים שכתבו להדיא לאפוקי מסברא זו, עי"ש.

ומכל זה נראה, דבין המתעסקים בהפצת ספריו לאחר פטירתו, היה נמצא איזה ברנש דלא מעלי, שהיה לקוי בקלות ובדיעות כוזבות. והוא מי שעשה במחשך מעשיהו, להכניס בספריו שהדפיס לאחר פטירתו ז"ל, אותן דיעות הכוזבות, והקולות המופרכים בעקירת הדת ממש. ודין גרמא, דמיד כשראינו דברי הגה"ק ממונקאטש הנ"ל, תיכף נצנץ ועלה בדעתנו ההשערה: דבודאי נדפס גם ספר זה לאחר פטירתו, וכן נתברר ב"ה לאחר הבדיקה הקל וכנ"ל. ותהלה לא, שזכינו שנתגלגל על ידינו להצדיק בזה את הצדיק דמעיקרא הגה"ק ר"ח פאלאגי זצ"ל, ותל"מ.

זצ"ל, [ודלא כמו שמשתמע בטעות מלשון השער, כאילו שהוא עצמו הדפיסה, וזהו משום דהגאון המחבר זצ"ל כבר הכין בחייו נוסח לשון השערים של ספריו בחתימת שמו, וזה משאיר הרושם המוטעה: כאילו שהוא עצמו הדפיסם]. **אלא** דהספר נדפס אחד עשר שנים אחר פטירתו, [המחבר נפטר בשנת תרכ"ח, והספר נדפס בשנת "ברכת טוב" תרל"ט]. **וברור**, שיד זרים ורשעים מי שריח "שבתאות" נדף מהם, שלטו בה, והוסיפו דברים אלו בספרו, בכדי להסב לב בנ"א להטיל ספיקות ברשעת הש"ץ, רח"ל.

ויש רגלים לדבר: דיגיד עליו ריעו, דכבר הוכחנו בקונטרס **כפיית מאסר** (אדר תשע"ב, ס"ב, ענף ד, אות ה') דככה ממש אירע גם עם ספרו **חיים ושלום** (ח"ב). **דחלק** הראשון מספר זה, אכן נדפס עוד בחיים חיותו בשנת תרכ"ב, שש שנים טרם הסתלקותו לחיי עוה"ב. **אבל** חלק שני מספרו הזה נדפס בשנת תרל"ב, ארבע שנים לאחר פטירתו, [וגם מלשון השער ההוא

כשעדיין חיו דור הראשון מצאצאיו, וע"כ לא הרהיבו להדפיס, ההשמעות הנוראות שכתוב שם על גדולי ישראל.

בשער הספר הדפיס בזה"ל:

מגלת ספר, כולל תולדות וזכרונות איש האלקים ורב פעלים, הרב הגאון הגדול מוהר"ר יעקב ישראל עמדין הנקרא יעב"ץ, אשר כתב בעצמו על ספר. יוצא לאור ראשונה מתוך כ"י הנמצא בעיר אכספורד במדינת בריטניא, עם מבוא, הגהות והערות, וקורות הגאון רבינו האחרונים [מה שהוסיף מדעתו וכדלקמן], מאת דוד כהנא, ווארשא שנת תרנ"ז לפ"ק.

והגם דלשון זה: "אשר כתב בעצמו על ספר", נכתב בכוונה להטעות את הקורא: כאילו שאותה הכת"י שבאוקספארד, שממנו הועתק מהדורת כהנא, הוא עצם כת"י של רבינו. אבל הרי אנו יודעים כבר שזה אינו וכנ"ל (פרק ב', ענף ב', אות ה'), וגם מדברי כהנא עצמו דלהלן (פרק ו', ענף א', אות ה') יוצא כן, הגם שאינו מאשר דבר זה בפה מלא.

וכנראה שהיה ניחא ליה גם לכהנא, להניח לכתחלה מקום להקורא התמים שיתקל מדבריו המוסווים, לטעות ולחשוב שאכן הוא העתק מעצם כתיבת ידו של רבינו.

וזה היה הפעם הראשון, שיצא לרשות הרבים כל תוכן הכת"י "בשלימותה", כלומר "כל" מה שכתוב בהכת"י שנכתב ע"י "כותב" שלא נודע מיהו. כולל הדברים מה שבעלי המסאפים "דלגו" עליה בשנת תק"ע על פי ציוויו של בעל הכת"י המסתתר, שלא הרשה להם להדפיס שום ענין הכרוך במחלוקת וריבות וכנ"ל (פ"א, ענף ג', אות א', מן ד"ה אמנם). והכולל ג"כ כמובן, כל "המשך" הכת"י ממקום שפסקו בעלי המסאפים מלהדפיס, נדהרי לא הספיקו להדפיס אף עם הדילוגים, רק התחלת הספר, מאחר שחדלה גליונם מלהופיע עוד, וכנ"ל (פ"א, סוף ענף ב').

ב. הקדמת הפוקר כהנא

וטרם שנרד להתטפל עם המהדורא הזאת, לעמוד על הזיזים והסילופים המחפירים שבה. נעתיק מקודם איזה קטעים מדברי כהנא, מה שהוא כותב בהקדמה שלו, [לאחר שמעתיק לפני זה את דברי ה"כותרת" מהמאסף וכנ"ל (אות א)], וז"ל:

בשנת תק"ע, החלו בעלי "המאספים" להוציא לאור בדפוס, מקצת מן החיבור הזה, והדפיסו ממנו רק איזו מן הדפים הראשונים, ע"פ הכת"י שהיה אז ביד איש נכבד ושמו אליעזר, ואמרו כי ההמשך יבוא במחברות הבאות. אבל מאז והלאה, לדאבון נפש, אפס כל חזון, ולא נדפס עוד מן הכ"י ההוא מאומה, והיה כנפל אשת כל חזה שמש, רק זה המעט שהדפיסו ממנו בעלי המאספים במאסף, נדפס עוד הרבה פעמים אח"כ, כי רבים מאחב"י מצאו נחת בדברי רבינו האלה.

בשנת תר"ח, הוציא לאור הח' הג' [החכם הגדול] רמש"ש [שטיינשניידער הנ"ל (פרק ב', ענף ב', אות ה')] את ספרו "אוצרות חיים", הכולל רשימת ספרי החכם חיים מיכל. ונודע כי החיבור היקר הזה "מגלת ספר", נמצא בין כ"י [כתבי ידות] של המנוח רח"ם [ר' חיים מיכל] בהאמבורג. וכה הגיד עליו רמש"ש שם (צד ל"ו, סי' ת"ז): "מגלת ספר להג"מ רבינו מועתק מכתיבת ידו, והוא מוטעה מאד, וממנו נלקח מה שנדפס במאסף, והכ"י הוא פלאי", עכ"ל.

בשנת תרמ"ו, הוציא לאור הח' הג' [החכם הגדול] ד"ר נייבויער, את רשימתו הגדולה מכתבי יד אכספורד, ושלח אותה אלי, וגם לידידי היקר ח"י גורלאנד. ונודע לנו לשמחת לבבינו, כי החיבור "מגלת ספר", שהיה ביד רח"ם בהאמבורג, נמצא כעת בעיר אכספורד. כי ממשלת בריטניא קנתה את כל ספרי רח"ם, והכ"י ההוא נרשם שם בנומער 1723 סי' ב', ונכתב על נייר, ויש בו רכ"ד דפים.

הקדמת העורך

הרב הגאון הגדול וסופר מהיר, רבינו יעקב ישראל עמדין ז"ל, הנקרא בשם יעב"ץ, חבר בימי חייו יותר מששים ספרים יקרים, ובתוכם ספר יקר ונכבד מאד, גדול הכמות ורב האיכות ושמו מגלת ספר, ובו ספר בפרטות את תולדות אביו ז"ל, הוא הגאון הגדול מו"ה צבי אשכנזי, הנקרא חכם צבי, וגם את תולדותיו הוא זכרונותיו באריכות, כל אשר פעל ועשה למובת עמו, וכל התלאות הרבות שעברו על נפשו בימי חייו על הארץ. את חברו היקר הוא הזכיר יעב"ץ בסוף ספרו „מור וקציעה“, לאמר: „וזכרון חסדי ה' שעשה עמי בשאר מקומות בים וביבשה ובמלחמת הריב הקשה, וזכרתי בחבור מגלת ספר“, עכ"ל.

בשנת תק"ע החלו בעלי „המאספים“ להוציא לאור בדפוס מקצת מן החבור הזה, והדפיסו ממנו רק איזו מן הדפים הראשונים ע"פ הכ"י שהיה אז ביד איש נכבד ושמו אליעזר, ואמרו כי ההמשך יבוא במחברות הבאות (עיין מאסף לשנת תק"ע. תקופה ראשונה עמוד ע"מ), אבל מאז והלאה, לדאבון נפש, אפס כל חוון, ולא נדפס עוד מן הכ"י ההוא מאומה, והיה כנפל אשת בל חוה שמש; רק זה המעט, שהדפיסו ממנו בעלי המאספים במאסף, נדפס עוד הרבה פעמים אח"כ, כי רבים מאחב"י מצאו נחת בדברי יעב"ץ האלה.

בשנת תר"ח הוציא לאור הח' הג' רמשי"ש את ספרו „אוצרות חיים“, הכולל רשימת ספרי החכם מו"ה חיים מיכל ז"ל, ונודע, כי החבור היקר הזה „מגלת ספר“ נמצא בין כ"י של המנוח רח"ם בהמבורג, וכה הגיד עליו רמשי"ש שם (צד ל"ו ס' ת"ז): „מגלת ספר להג"מ יעב"ץ מועתק מכתיבת ידו, והוא טוטעה מאד, וממנו נלקח מה שנדפס במאסף, והכ"י הוא פלאי עכ"ל. בשנת תרמ"ז הוציא לאור הח' הג' ד"ר נייבוער את רשימתו הגדולה מכתבי יד אכספורד, ושלא אותה אלי, וגם לידידי היקר הרב ח"י גורלאנד, ונודע לנו לשמחת לבבנו, כי החבור „מגלת ספר“ שהיה ביד רח"ם בהמבורג נמצא

אז נדברנו שנינו, כי טוב להוציא ביחד, את הספר היקר הזה מאפילה לאורה, ולהדפיס אותה בשלימות כמו שהוא, לזכות בו את הרבים. וחיש אנה ה' לידינו באכספורד, את המעתיק הנודע מהר"י שפירא, והוא הטיב למלאות את בקשתינו, והעתיק בעיון ובשקידה רבה את כל הכ"י ההוא, מהחל ועד כלה.

וכעת ראה ראינו, שנכונים דברי רמ"ש"ש, שהכ"י ההוא מוטעה מאד, גם העלים הראשונים בלים ומקולקלים. ויש מקומות הרבה בהכ"י, שחסרות שם מלות רבות באמצע, ועי"ז נפסק המשך הענין מכל וכל. והמעתיק מהר"י שפירא, עשה רק כמעתיק נאמן, להעתיק אות באות כמו שמצא בהכ"י, ולא יותר.

ומלבד זאת ראינו, אחרי ששמנו את עינינו על ההעתקה מן הכ"י ההוא, שבעלי המאספים לא עשו את מלאכתם כראוי, ואף המעט שהדפיסו מן החיבור "מגלת ספר", לא יצא מתוקן מתחת ידם...

ויש מקומות שלא ידעו הפשט אל נכון, וגם לא שמו אל לבן למלאות החסרונות הרבים כהוגן, רק חיברו ואגדו המאמרים זה בזה, בלי כל טעם ותיקון, והרבה דברים השמיטו מן הספר לגמרי. וראיתי כי טוב להדפיס כאן בסוף הספר כעין הוספה, את הדפים האלה עם כל החסרונות, כמו שנמצא בהכ"י. למען יראו הנבונים עין בעין, איך עשו המאספים את מלאכתם כלאחר יד, וכמה עמל ויגיעה היה לי, עד שעלתה בידי למלאות החסרונות הרבים.

וחיש מהר החילותי מחדש, לשקוד על הכ"י יומם ולילה בעיון רב, ועשיתי ממנו העתקה חדשה, ותיקנתי השגיאות שנפלו בו, אשר רבו כל כך עד שאי אפשר לפרוט אותן. עוד ראיתי להעתיק את כל הספר בשלימות, אין נגרע בו דבר, ולא כאשר רצו לעשות בעלי המאספים, להעתיק רק השליש ממנו...

גם ראיתי, שהגאון יעבין החל לכתוב את תולדותיו וזכרונותיו על הספר, אחר שיצא הריב הקשה בשנת תקי"א, בינו ובין מהר"י אייבשיץ. וכתב את ספרו וזכרונותיו עד שנת תקכ"ו, ורבינו היה אז כבן שבעים שנה, וחי עוד כעשר שנים אחרי כן, ולפי זה אין לנו פה זכרונותיו עד יומו האחרון. ועל כן, עמלתי להשלים את תולדותיו עד יום מותו שנת תקל"ו, מפי ספריו וסופרים רבים... אדעסא, תשרי תרנ"ז, דוד כהנא, עכ"ל.

ג. כהנא ממלא הנוסח החסר ב"דברי המאספים"

אח"כ מדפיס כהנא את דברי המאספים הנ"ל (פ"א, ענף ג'), אבל בתוספת מלים שלא נדפסו שם, בזה"ל:

אוצר מגלת ספר הזאת, הלא היא כמוסה בין גנזי אוצרות הספרים, אשר ביד ידידינו איש חמודות מוהר"ר אליעזר שי', ומאהבת החכמה והמדע... היטב היטיב עמנו החכם מהו' אליעזר הנ"ל, ונדב לבו... מכאן ואילך הנוסח כמו בדברי המאספים כנ"ל.

ענף ב

עיקוב אחר מחרוזת הסילופים של השקרן והזייפן כהנא

א. מבוכת כהנא בגילוי חציו הראשון דשמו של בעל הכת"י

הנה, מה שכהנא כותב בפשטות ובלאחר יד, כאילו שכן היה נדפס כבר בהמאסף: שהכתב יד היה נמצא ביד איש נכבד, ושמו "אליעזר", והוא מסרה להמאסף, וכנ"ל (ענף א', אות ב', ד"ה בשנת תק"ע). וכך הכניס כהנא שם זה גם בתוך "דברי המאספים" שהדפיס וכנ"ל (שם, אות ג').

מגלת ספר

תולדות איש מופת ה"ה הרב הגאון האמתי, החכם והיועץ המליץ וסופר, שמו גדול בישראל וכו' כש"ת כמהור"ר יעקב יעב"ץ זצ"ל, אשר היה אב"ד בק"ק עמון, בן הגאון האמתי המפורסם בכל הגולה חכם צבי זצ"ל, אשר תולדתו וקורות אבותיו אדירי כל חפץ, נכתבו ושום בספר בכתובת יד המנוח בעצמו וקרא שמו מגלת ספר א).

אמרו המאספים: (ב)

אוצר מגלת ספר הזאת הלא היא כמוסה בין גנוי אוצרות הספרים, אשר ביד ידידנו איש חמודות, התורני החכם השלם, יפה נוף, מגוע שלשלת היוחסין מוהר"ר אליעזר שי', ומאהבת החכמה והמדע, ולמען הפיצם בישראל, ולחזק זכר גדולי עמנו בלב זרע ישורן עד דור אחרון, היטב היטיב עמנו החכם מהו' אליעזר הנ"ל, ונדב לבו להשאיל לנו המגלה הזאת להעתיקה במאסף, ובמה נשיב תגמולות הנחמד הזה? הן בצע כסף לא לקח מאתנו, ותשורה אחרת אין להביא; לכן ירצה לפניו מנחת פינו, והפאר והשבח אשר נתן לו בזה, לעיני בני עמנו ולעיני כל קוראי מכתבנו, כי לו נאוה תהלה, כי צדקות עשה בעמו והפליא עשות טובות עמנו, במתת יקרה ונחמדה הזאת.

והנה ישראל הוא יודע, דור לדור יספר יקר תפארת האיש הגדול, אשר תולדותיו אנחנו מובילים פה, כתובים מאצבעות המנוח ז"ל בעצמו, כל שומעיהם תצילנה שתי אוניו, ממעשים נפלאים וגוראים אשר קרו לאבותיו ואבות אבותיו, ואשר קרה לו בחיי עצמו, גם הוקנים אשר עודם בחיים חיותם נשארים מדור הגדול הלו, אשר עוד רשום בנפשותם פלאי קורות המנוח הזה, ומלחמותיו אשר היו לו עם שאר גדולי דורו, גם המה לתאוה יבקשו, לראות מעשה החיים וספור התולדות מהענק הגדול הזה נכתבים על לוח וספר; אף כי הצעירים ממנו לימים,

א) פתח השער הזה עם אמרי המאספים נמצא בדף האחרון של הכ"ז זלפי הכתב יש לרזן שנכתב מסופר אחר.

ב) אמרי המאספים האלה נרפסו במאסף לשנת תק"ע מדף ע"ט והלאה.

יש לציין, שדבר זה, ששמו של בעל הכת"י היה "אליעזר", לא נדפס כלל בהמאסף, והוא "גילוי" חשוב וחדש מכהנא, ומה שכן כתוב באמת בתוך הכת"י, ועוד יותר מזה וכדלקמן (פ"ח, ענף ג). כי בהמאסף, לא רק שלא הדפיסו שום שם כלל, אלא אדרבה הסתירו את שמו באופן בולט, פעם עשו זאת מתחת ששה נקודות, ופעם מתחת ארבע נקודות וכנ"ל (פרק א', ענף ג', אות א'), עיי"ש.

ועצם דבר זה, מה שכהנא מצא עצמו כמוכרח, להעניק איזה שם כלשהו לבעליה המסתתר של הכת"י. וגם מה שעושה זאת באופן דכלאחר יד, כאילו שלא חידש כאן דבר, וכאילו דבעלי המאספים כבר גילו שמו.

זה רק מעיד עליו, שהבין: שאם יגלה שהמאסף הסתיר את שמו של בעל הכת"י, ויעשה "עסק" מזה. אז כבר יש בזה גופא, די סיבה לעורר חשדות אצל כל יישרן, שמשוה אינו בסדר בכל הכת"י הזה. דמדוע יצטרכו להסתיר דבר כזאת, "מי" שהוא בעליו, בו בזמן שעשה דבר גדול וענין חשוב מאוד, להוציא צפונות כתביו של גדול בישראל, להצילה מתהום הנשיה והטמיון, ומהו הבושה בזה וכנ"ל (פרק א', ענף ה', אות א').

אמנם, מאידך גיסא, מצא כהנא את עצמו במבוכה גדולה, בבחינת "אוי לי אם אומר, ואוי לי אם לא אומר": מצד אחד, מצא עצמו כמוכרח להעניק בכל מחיר, איזה אחיזה כלשהו לבעל הכת"י, כדי שלא תהא נראה כ"אסופי" מן השוק, שאין לו בעלים אחראים, וממילא לא יתנו לה שום סמכות ואימון כלל.

ואילו מצד השני, היה לו בעיא גדולה, בגילוי שמו המלא של בעל הכת"י מי שמסרה להמאסף, להזכירו בשמו השלם, משום שהבין היטב, דזה רק יוסיף לחזק את "אי סמכותה" של הכת"י. דהרי לפי מה שנתגלה באחד עשרה שנים לאחר מכן (בשנת תרס"ח, בספר חכמי אה"ו): ד"ברנש" זה דגן דמתקרי אליעזר (ריסער, לבית קאצנעלבווגין):

היה "רשע מרושע" ידוע, ש"הסית והדיח" את אחב"י שבהמבורג לתנועת ה"ריפורמים", וניהל מלחמת תנופה נגד כל גדולי דורו, בחוצפה ועזות שאין דוגמתה, וכדלקמן (פ"ט, ענפים א' וב'). **דאז**, הרי יתעורר הקושיא הגדולה והעצומה, מה דלית נגר ובר נגר דיפרקוניה: **דאס אכן כן הוא, אם כן, איזה אימון וסמכות כלשהו, יש להעניק לכת"י, מה שיצא מתח"י רשע גדול כזה.**

מבוכה זו, קירסמה בלב כהנא וטירדו מאוד, ולא היה יכול לשות עצה בנפשו, עד שהגיע להמסקנא: לתאר את בעל הכת"י, רק בגילוי "חצי שמו": "אליעזר". **אבל** יותר פרטים מזה, לא הרהיב בנפשו ליתן עליו, כמו שם משפחתו ומקום מגורו, כי הנוכל הזה, נתיירא מליתן להחוקרים "חומר", מה שיוכלו לעקב עליה ולחתור אחריה...

וזהו גם הטעם, מדוע שכתב זאת בהעברה בעלמא, וכאילו שהיה דבר זה פשוט וידוע כבר, מדברי בעלי המאספים עצמם, שכתבו כן. **דאילו** היה כותב זאת באופן בולט: שהוא מגלה בכאן את [חצי] שמו של בעל הכת"י, מה שעורכי המאסף הסתירו. **הרי** שוב היה זה מעורר את החוקרים, לעמוד על תופעה המוזר הזה, לחקור ולבדוק בטעמה, מדוע הסתירו בעל המאסף שמו, וזהו דבר מה שהיה רוצה לחסוך בכל מחיר... וכנ"ל.

ב. כהנא קלקל בגלותו רק חצי שם בעל הכת"י יותר ממה שתיקן **למותר** לומר, שכהנא בצעדו הטיפשית הזה: להעניק לבעל הכת"י, רק את הסמכות המוזר של "חצי שמו" הראשון: ד"אליעזר" בלבד, קלקל בזה את שאיפתו, הרבה יותר ממה שחשב לתקן. **דבמקום** שזה יעניק סמכות וגושפנקא דאחריות להכת"י, כשאיפתו, נגרם ההיפך: דשם הפלאי והסודי הזה, עוררה יותר קושיות, ממה שזה תועיל לפתור אותם...

דהלא הדבר מובן, דאין שום חכמה טמונה בזה, להמציא ולהעניק מחצית שם פלאי שכזה, מבלי נתינת שאר פרטים, דבר מה שכל טיפש ושקרן יכול לעשות בנקל. **וממילא** לא הועיל כלום, להעניק בזה אימון

ו"סמכות" כלשהו יותר, לאותו בעל הכת"י המפוקפק והנחשד, ממה שהנקודות שבמאסף העניקו לו... [ולקמן (פרק ח', ענף ג') יבואר שלבסוף אכן נודע שמו המלא של בעל הכת"י: "אליעזר ריסער - קאצנעלנבויגן", מי שכהנא מתאריהו כ"איש נכבד", דבאמת היה "רשע מרושע מסית ומדיח"].

ג. כהנא בהתדרדרותו לא מנע מלכתוב אף "שקר" גלוי

ומה שכהנא מצטט (לעיל ענף א', אות ב', ד"ה בשנת תר"ח) מחיבור אוצרות חיים משטיינשניידער, ששם מתואר כת"י זה (שם צד ל"ו, סי' ת"ז), - בזה"ל:

"מגלת ספר להג"מ יעב"ץ מועתק מכתיבת ידו, והוא מוטעה מאד, וממנו נלקח מה שנדפס במאסף, והכת"י הוא פלאי", עכ"ל.

הדברים מתמיהים ומאלפים על שפלותו של כהנא דנן, איך שבהיותו רדוף מרצונו העז: להמשיך את תשומת לבם של הקוראים על "הדברים הנפלאים" שכתוב במגי"ס. לא מנע עצמו מלהכניס "זיוף" גלוי וניכר בתוך לשונו של שטיינשניידער, כאילו שכותב: "והכת"י הוא פלאי".

דבר מה שכל המעקב לבדוק אחר זאת, יוכח לדעת מיד, שלא היו דברים מעולם, ומלים הללו: "והכת"י הוא פלאי", אינם נמצאים שם כלל! [ראה הצילום (דף צ"ה)]. **אלא** שה"שקרן" כהנא [הצועד כ"חוקר" ומייצג עצמו כ"מבקר" מומי אחרים], מצעם ישר מתוך אצבעותיו... [וראה לעיל (דף ע"ח, ד"ה וראה), איך שהנוכל ביק הוסיף בזה זיוף נוסף על זיופו של כהנא...].

ד. שנאתו הכבושה והבולטת מעל כל גבול לחוג היראים

וכן מה שכהנא כותב (כנ"ל ענף א', אות ב', ד"ה בשנת תרמ"ו): דבשנת תרמ"ו נתוודע לו ע"י רשימת נייבוער, שהכת"י ממה שהעתיקו המאספים, מונח באוקספארד. **הוא** תמוה מאוד, דהרי כעשרים ושבע שנים טרם כן, עוד בשנת תר"ט, כבר כתב המהדיר ספר נחלת יעקב, שהכת"י ההוא נמצא שם וכנ"ל (פרק ב', ענף א', אות ב', ד"ה אוצר). **ואיך** עושה עצמו כהנא, מי שמציג

(Ozrot Chajim).

Katalog

der

Michael'schen Bibliothek,

herausgegeben

von

den Michael'schen Erben.

Nebst

einem, vieltache Berichtigungen und Excerpte enthaltenden

Register

Register

zum Verzeichniß der Handschrift

von

Hrn. M. Steinschneider

Hamburg, 1848.

כחבי יד מ

36

406. מגלת אמרפל וחוראה וענינים אחרים בקבלה למהר אברהם הלוי 4

→ 407. מגלת ספר להג"מ יעב"ץ מועתק מכתובת ידו והיא מיטעה מאד וממנו נלקח מה שנדפס במאסף. Fol.

408. מגלת ספרים הוא אגרת הרמב"ם לתלמידו הר"ר יוסף בענן חכמת הקבלה

את עצמו כ"חקרן וידען", כ"תם" גמור, וכאילו שלא ידע מזה מאומה, עד שבא נייבויער והודיע זאת.

וכנראה, שהמשכיל כהנא, מחמת שנאתו הגדולה להיראים, לא היה יכול בשום אופן לפעול אצל עצמו, ליתן שום הכרה ליהודים חרדים, מוציאי ספרי קודש, ועל כן העדיף לומר זאת בשם המשכיל: ד"ר נייבויער.

ה. "יחוסו" הנאה והמשובח של המעתיק המשכיל "שפירא"

ומה שכהנא כותב (כנ"ל ענף א, אות ב, ד"ה אז): שהכת"י נעתק על ידי המעתיק הנודע "מהר"י שפירא". כדאי לנו, לדעת את יחוסו של המעתיק יעקב שפירא דנן: הוא היה ת"ח וגם "משכיל" מובהק, ושנא את החסידים ב"שנאה כבושה", וניהל בשעתו מלחמות כבדות עם הצדיקים ועם החסידים, בכתבו נגדם מערכות שלימות בכתבי עת וירחונים שונים.

ואף לאחר, שרוב המשכילים כבר נטשו מלחמה זו, לא הרפה הוא ממעמדו, ואחז בקשתו בעקשנות עד יומו האחרון ממש. וכשבנו יחידו נעשה "חסיד", ישב עליו שבעת ימי אבילות, ומרוב בושה וצער שזה גרם לו, מת זמן קצר לאחר כך (בשבט תרנ"ז), [ממש באותו פרק שיצא בעולם המגיי"ס, ושקל למטרפסיה על שסייע לגרף של רעי זה להתפרסם בעולם].

ו. כהנא מאשים את קודמיו במום ה"זיפנות" מה שיש בו עצמו

ומה שכהנא מאשים את בעלי המאספים (כנ"ל ענף א, אות ב, ד"ה וכעת): שלא עשו את מלאכתם כראוי, ואף המעט שהדפיסו לא יצאו הדברים מתוקנים מתחת ידם. הנה, העובר על דבריו הללו, איך שהוא מתרעם על אחרים שלא עשו את מלאכתם כראוי וכהגון, הרי יוכל להשתכנע בטעות, כאילו שכהנא עצמו אכן הוא איש נאמן ודייקן.

על כן נחוץ מאוד להדגיש ולהודיע: שכהנא עצמו הוא לקוי מאוד, לא רק בחסרון זה של "אי דייקנות" בלבד, כלומר טעותים בשגגה, מה

שמאשים בה את אחרים, אלא אף סבל מן מחלת ה"זויפנות" שבזדון, הכבידה פי כמה מזה, ועוד במדה גדושה. ראה לעיל (אות ג') ולקמן ענף ג'), איך שכהנא מייצר שקרים וכזבים, תוך כדי שמציג עצמו כאילו שמצטטס בדיוקנות ממקורות, למרות שכל המעקב והבודק אחריהם, רואה מיד שלא כתוב שם כדבריו כלל, אלא שהוא מצעם מתוך אבעותיו, עיי"ש.

ז. כהנא עצמו מגלה "אי סמכותו" של הספר

ומה שכהנא מתרעם על בעלי המאספים (כנ"ל ענף א', אות ב', ד"ה ויש): שיש מקומות "שלא ידעו הפשט אל נכון" ועשו את מלאכתם כלאחר יד, שלא שמו אל לבן למלאות החסרונות הרבים כהוגן, אלא שחיברו ואגדו המאמרים זה בזה בלי כל טעם ותיקון. ושהוא אכן עמל ביגיעה רבה עד שעלתה בידו למלאות החסרונות הרבים...

הנה, זה רק משמש לנו כ"הודאת בעל דין דכמאה עדים דמו" שהוא בגודל חכמתו אכן ידע היטב "את הפשט"... כלומר שהכניס דברים רבים בתוך ספר זה, מה שייצר מתוך דמיוניו, איך לחזק בזה הדיעות כוזבות של המשכילים, [ולדוגמא, ראה זיפו המחפיר דלקמן (ענף ג')]. ומזה גופא, כבר נוכל לשער בעצמינו, עד היכן שסמכותה של ספר זה מגעת.

ח. כבר צעקו על אי נאמנותו של כהנא

ושן"ר בספר הרב ר' יהונתן אייבשיץ (גריןולאד, ניו יארק תשי"ד) שכותב בהקדמתו (דף ד', הערה ה') בזה"ל:

"וביחוד הרשיע מאוד החכם דוד כהנא, בין בספריו, ובין בהערותיו על הספר "מגילת ספר" שהוציא לאור, ושם דברים בוטים כמדקרות חרב, כאשר כתבתי מזה פה בספרי. ואודה ולא אבוש, כי בשעה שהנני קורא דבריו, הנני חושד אותם: שגרע והוסיף בדברי הר"י"ע, ועשה בהכת"י כאדם העושה בתוך שלו".

"אין ספק בעיני, שדוד כהנא הוסיף וחדש מדנפשיה כפי רצונו, ותלה דבריו ברי"ע. וכמה פעמים שם דברים, אשר יתגעל בעל נפש לקרותם", עכ"ל.

והגם שמחבר זה עצמו הטיח דברים על רבינו זצ"ל, אשר לא כדת, וכדלקמן (פרק ד', ענף ז', אות ג'). מכל מקום, ננקוט מיהא זאת מדבריו: שכהנא היה ייצרן וזייפן ממדריגה הראשונה, וממילא פשוט שאין ליתן שום סמכות במה שנדפס שם.

ט. כולם הם חברי "זייפנים" מגדלם ועד קטנם

ובכדי להשתמר מן הטעות, מה שיוכל להתייצר בעיני הקורא, בראותו את דברינו אלה (אותיות א' ה' ו'), איך שאנו קוראים תגר על שפירא וכהנא, על ששינוי וזייפו להכניס בהנדפס, דברים שלא היה כתוב בתוך הכת"י. **שלא** ידמה בעיניו מזה, כאילו שאנו רוצים לגונן בזה על טהרת סמכותו של הכת"י עצמה, וכאילו שאנו מעניקים לה איזה סמכות כלשהו.

על כן אנו מדגישים בברירות: דלא מיניה ולא מקצתיה: דגם כותב הכת"י היה זייפן גמור בזכות עצמו, לא פחות מן שפירא וכהנא, וכדיבואר לקמן (ענף ד', ופרקים ד' וה'), וממילא אין ראוי ליתן שום סמכות כלשהו כלל להכת"י. **אלא** דכאן, בהראותינו על זיופיו המחפיר של כהנא, רצינו להוסיף עוד נדבך להבנת ריבוי הזיופים, מה שכל ספר זה ספוג ורווי מהם על כל גדותיו.

וזהו בדרך ק"ו: דמה אם כהנא, מי שידע היטב שהוא עלול בקל מאוד להתפס בזיופיו, ע"י השוואת לשונו ללשון הכת"י המונח באוקספארד, והיה לו לחוש שלא יתגלה קלונו ברבים. **ועכ"ז** גבר עליו מחלת ההסתה כל כך, עד כדי שהובילו ל"טיפשות" גמור: להפקיר את כבודו, והרהיב בנפשו להכניס שם כחפץ לבו, בכדי להגיע אל משרתו הנבזה.

ומעתה, כש"כ וק"ו כלפי אותו כותב הכת"י, מי שלא השיג את כבודו וקלונו בכור המבחן כלל, לא רק משום שהסתתר עצמו, וממילא לא היה ירא שיתבזה אישית אם יתגלה זיפיו. אלא גם משום דלאחר שהכניס את זיפיו בכתביו, הרי בקל היה יכול לכלות ולבער את עצם כתי"ק של רבינו מן העולם, כדי שלא יתגלה זיפיו וקלונו לעולם.

[מה שבודאי אכן עשה כן מטעם זה, ורגלים לדבר: שלא נמצא עצם כתי"ק של רבינו מספר זה מעולם, וממילא לא היה לו מה להפסיד עי"ו. **עאכו"כ** שלא היה לו שום רסן ומעצור כלל, לחסוך עצמו מלהכניס בכתביו כל מה שלבו הזידונית חפצה וחשקה, וד"ב למבין.

י. כהנא לא היה בידו הכת"י, רק ההעתק ממנה שנכתב משפירא

ומה שכהנא כותב (כנ"ל ענף א, אות ב, ד"ה וחי'ש): שחזר ועשה העתקה חדשה מן הכת"י, והקורא יוכל להשתכנע מזה בטעות, כאילו שהכת"י היה בידו של כהנא. וזה ודאי אינו, דהרי היתה מונחת באוקספארד, ובימים ההם עדיין לא היתה אפשרות "לצלם" כתבי ידות.

[דאם אכן היתה אפשרות כזו קיימת אז כבר, הרי היה די לו להרכיש לעצמו צילום מן הכת"י, ולא היה צריך לשכור את שפירא שישב שם ימים רבים להעתיקה במו ידיו, ולשלם לו הון תועפות עבור עבודתו. ועל כרחק דהכוונה רק, שחזר ועשה לעצמו העתקה חדשה, מן אותה ההעתקה מה שכתב שפירא, תוך כדי להכניס בה את ה"השלמות כפי הבנתו" מה שמדבר שם עליהם.

יא. כהנא מודה "שהוסיף מדיליה"

ובן מה שכהנא כותב (כנ"ל ענף א, אות ב, ד"ה גם): אין לנו פה זכרונותיו עד יומו האחרון ורק עד עשר שנים לפני פטירתו, ועל כן עמלתי להשלים את תולדותיו עד יום מותו.. מפי ספריו "וסופרים רבים". הרי מודה בזה בפה מלא, שיש כאן "חלל" ריק גדול, מה שהוא "השלים".. מפי "סופרים

רבים", זאת אומרת שמודה "שהוסיף" דברים מפי "סופרים" [כלומר חבריו האפקורסים ה"כותבים"] מפרי דמיונם וחשקם, כאדם העושה בתוך שלו.

ומאחר שכבר הודה עכ"פ בפה מלא: שחלק תולדותיו של רבינו, של עשר שנים האחרונות הוסיף הוא מדעתו, וממילא ברור שאנו דניין כאן מספר, מה שהמוציא לאור עצמו מודה שהוסיף בה דברים מדעתו. **מעתה**, הרי השאלה הגדולה הנוקבת ויורדת עד לתהום – נשאלת בכאן: מי פתי יסור הנה, לחשוב, דבכל מה שנדפס בנוגע טרם תקופה זו, אכן שמר שם בקפדנות שלא להוסיף כחשקו, [מה שאכן גלינו לקמן (ענף ג')] "זיוף עצום" מדיליה, מה ששינה מן הכת"י, וא"כ איזה "סמכות" כלשהו יש כאן.

בקיצור, כהנא מתאווג, שהכת"י של הכותב [הנסתר], נלקה בחסר ויתר ושורות שלימות חסרים בו, והוא מאשים את המאסף שלא העתיקו כהוגן, וגם לא הבינו את "הפשט", כלומר איך למלאות את החסר לפי ה"דמיון" וה"השערה". והשורה התחתונה הוא: שהוא אכן "הבין היטב הפשט..", וגם מודה: שמדעת עצמו "הוסיף" ו"השלים" כמה דברים וענינים, מה שהכניסם ל"מגלת ספר" מתוך שאר ספרים ו"סופרים"...

ענף ג

הזיופים שבמהדורת כהנא לחזק "דיעות כוזבות" של המשכילים

א. הזיוף: שהח"צ עיין בספרים חיצונים "בשעותיו הפניות"

ועתה נצביע על "זיוף עצום" שתפסנו בה את כהנא, איך ששינה בזדון בהנדפס מן הכתוב בהכת"י, בכדי לאשר ולחזק רעיונות הכוזבות

של המשכילים. וזה תשמש לנו כדוגמה וכ"בנין אב", על כל עצם דרגת נאמנותם וסמכותם של כהנא וחביריו, ועל מהותם השפל.

דהנה, בדרך קריאתינו לפי תומינו, בהעברה בעלמא בין בתרי דברי הספר, נתקלנו במלים תמוהים וזרים, מה שעורר את תשומת לבינו, לחשוד: שאירע כאן זיוף מחפיר. וזהו בדף 17 ממהדורת כהנא, שמנויים שם המעלות של אבי רבינו, ה"ה הגה"ק בעל חכ"צ זצ"ל בזה"ל:

היה מקובל גדול ונאמן בכל ספר הזוהר, ותיקונים והאר"י כמעט שגורים על פיו, והיה בקי בנגלה במקרא ובמשנה הלכות ואגדות ש"ס ופוסקים וארבעה טורים בכלל ובהרבה שו"ת קדמונים ואחרונים, וכו'..

ובסיום הקטע כתוב שם לאמר – בזה"ל:

"ובשעות פנויות, היה מעיין בספרים חיצונים ועניני העולם".

ב. האיסור החמור והנורא של "ביטול תורה"

והנה, בראותינו זאת, אחזתנו רעדה, דמלבד מה דכל שורה זו לא נמצא כלל בה"מאסף", [ראה הצילום (לקמן דף ק"ל)], וגם לא ב"נחלת יעקב" הלקוח משם וכנ"ל (פ"ב). חוץ מזה, היעלה על הדעת להאמין, שהגה"ק בעל חכ"צ זצ"ל, מי שכל כתבי האר"י היו שגורים על פיו, כמש"כ תוכ"ד לפנ"ו, היה מעיין ב"שעותיו הפניות" ב"ספרים חיצונים ועניני העולם".

והתמיה הוא בכפליים: ראשית, דהאם קיים בכלל מושג כזה כ"שעות פניות" אף אצל סתם יהודי פשוט, שומר תו"מ וירא שמים, הנזהר מעון "ביטול תורה". דהכי מי אינו יודע איך שהפליגו חז"ל בחומר העון של "ביטול תורה", ובהעונשים והנוראים הבאים ע"ז, וכמבואר בגמרא שבת (ל"ב, ב'. ול"ג, א' וב'), חגיגה (ה', ב'), וע"ז (י"ח, ב'), מס' כלה (פ"א, ה"ב), וכלה רבתי (פ"ו, ה"ד), ע"י"ש. והרי אנו מצוויין ועומדין מפי הגבורה (יהושע א', ח'): "לא ימיש התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה" וגו'.

מקובל גדול ונאמן בכל בית ס"ח , ותיקונים והאר"י כמעט שגורים על פיו , כמו שהיה בקי בנגלה במקרא ומשנה הלכות ואגרות ש"ס ופוסקים וארבעה מורים בכלל , ובהרבה שו"ת קדמונים ואחרונים חדשים עם ישנים , וס' קבלה ודקדוק ופלוסופיא ושאר ידיעות היו לו למנה ; כל שערי אורה חדרי תורה פתוחים לפניו , והיה צח לשון בדבור ובמכתב , כמו שיתראה מחבורו ס' שו"ת הגדפס . והניח עוד חכריך כתבים בערבוביא גדולה , והיו מונחים ביד זרים שנים רבות , כי נמסרו ביד כמ"ו אפרים ע"ה ת"י להביאם אלי , ונפמרו בליסא ונשארו שם ביד אנשים אשר לא ידעתי , ואחר החקירה והפצרה נשתלחו לידי בערבוב רב , ולא אוכל לידע אם פקד מהם מאומה ; גם לא יכולתי לפקוח עיני עליהם לסדרם ולבררם מרוב מרדות , גם בהיותי עסוק במלאכת שמים שנפלה לחלקי , לסדר חבורים בתורה הקדושה , אשר שערום היותם נצרכים מאד בדורות הללו , ונתן ה' בלבי לקרבה אל המלאכה אשר נדבה רוחי מאז , לתועלת עצום ורב בעזה"י כאשר יחנני קוני . גם יש עוד ביד גיסי הרב באמשמרדאם קצת סכתביו , ביחוד מה שהגיד והוסיף על ס' שו"ת שלו שהדפיס בחייו . ובשעות פנויות היה מעיין בספרים חיצונים ועניני העולם .

ומסדותיו האלהיות עוד , אפילו אי יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני בדיבוריה , ולא נשמע על פיו מעולם דבר שחוק וליצנות , אע"פ שהיה בדיחא דעתיה , ומדבר עם כל אדם בסבר פנים יפות , ועם זה היה יראוי ומאויס , ואהוב וחביב לכל מכיריו , ויודעיו חיובו חווק קדושה וטהרה ורוח יתירא , מיעוט שיחה מיעוט תענוג , מיעוט שנה , מלא רוח חכמה ויראה מוסר וענוה , לא הסתכל חוץ לד"א , בתורת ה' חפצו כל היום וכל הלילה , בה יהנה , באהבתה ישנה , ואף אם אורייתא מרתחא ליה , מ"מ היה מקובל על הכריות הקרובים אליו ומכירים ענינו , בידעם שכל מעשנו לשם שמים בלי שום פנייה חיצונית , ולכן היו מוסרים נפשם עליו אוהביו ותלמידיו , והיו דואנים עליו וממציאים לו פרנסה בכבוד , באופן שלא היה מוכרח להניח לעווב מדת חסידותו , שהחזיק בה מנעוריו שלא לקבל מתנה , ולא נהנה מסעודת הרשות , ולא יכלו להעבירו על דעתו , להתרצות ולקבל דורונות , שהיו כמה קצינים רוצים להעשירו , וקדמו פניו בתשורות כלי כסף וזהב , כמו למלך יובילו שי למורא , אבל לא עלתה בידיהם .

ובב"י (אור"ח סי' מ"ו, מחו' ו') וז"ל:

דמיצות הגיית התורה היא כל היום וכל הלילה, ואין שעה שאינו חייב לעסוק בתורה.. עכ"ל.

ובברכ"י (יו"ד סי' רמ"ו, אות א') [לאחר שקו"ט ארוך] כתב בזה"ל:

וההיא דפ"ק דנדרים, אינו אלא לענין לא ימיש, אבל אכתי רביע עליה עול לימוד ת"ת, ונמצא דלדינא לא נפקא לן מידי אם קיים לא ימיש, דהגם דקיים, מצד אחר חייב.. דפשטיה הכי משמע, וכן הוא לדינא אליבא דכו"ע, עכ"ל.

ואם כן, איך יעלה על הדעת, שרבינו כתב על אביו הגה"ק בעל ח"צ זצ"ל, שהיו לו "שעות פניות" ח"ו.

ג. מדברי רבינו בהפלגת חומר העוון ד"ביטול תורה"

ואם זה אכתי אינו די להוכיח, שדברים הנ"ל על כרחך שלא יצאו מעולם מקולמסו של רבינו, אלא שהוחמקו בתוכה בזיוף. נעתיק כאן מדברי רבינו עצמו, איך שהפליג בספריו מגודל חומר העון של "ביטול תורה":

ז"ל רבינו בספרו מור וקציעה (ח"ב, סי' ש"ז ס"ב, סק"א, ד"ה שם וכתבו התוס' דאותן מלחמות הכתובות בלשון לעז.. דאסור לעיין בהם):

ע"י ד"מ [סק"ח] שנתלה בקורי עכביש, לדקדק מלשון התוס' דלא אסור אלא בלשון לעז, אבל הכתובים בלשה"ק מותר, עי"ש שנדחק מאד לתפוס בחבל הקולא, ולהחזיק כח דמיונו בכח. ולבבי לא כן ידמה, ותמה אני, איך היה יכול ז"ל להעלים עין מסוף לשון התוס': דאף בחול, לא ידע ר"י מי התיר להם כו'.

וזיל בתר טעמא, דהו"ל מושב לצים, מה לי בלשון לעז מה לי בלשה"ק, והא קימ"ל דכוותה דברים של חול אסור לאמרן בלשה"ק

בבית הכסא. הוא הדין כאן, אסור לקרותן, לא לבד בשבת, אלא גם בחול, בקבע, ודאי אסורים בכל גוונא, משום "שיחת חולין ודברים בטלים..", ואינן מותרין אלא באקראי ודרך עראי, או בבית הכסא ובמקום שאסור להרהר בדברי תורה... ואסורה הקריאה בהם בקביעות... עכ"ל.

וז"ל רבינו בספרו עין אבות (עמ"ס אבות פ"א, מ"ב):

אמז"ל (ירושלמי חגיגה א'): ויתר הקב"ה על ע"ז ועל גלוי עריות ועל שפיכות דמים, ולא ויתר על "ביטול תורה". ובכאן מקום עיון, כי ידוע שהשי"ת יקפיד יותר על עשיית העבירות, ומעניש עליהם יותר מעל ביטול המצות. ואיך יתכן שנאמר שויתר על ג' עבירות חמורות שבכל אחת מהן יהרג ואל יעבור, ולא ויתר על ביטול תורה.

ויש לי בזה אחד משני דברים... אחד... כי העוסק בתורה, מייחד את ה', וראוי שיכופר לו על ע"ז וג"ע וש"ד, וכשם ששכר העוסק בה גדול, כך עונש המתבטל ממנה גדול יותר מאד. ובזה נתבאר לי מה שאמז"ל (נדרים פ"א, ע"א): דבר זה נשאל לחכמים ולא פירשוהו, לנביאים ולא פירשוהו, למלאכי השרת ולא פירשוהו, עד שבא הקב"ה ופירשו, שנאמר (ירמיהו ט', י"ב) ויאמר ה' על עזבם את תורת.

כי התורה אחת, והאל אחד, ואין בכל הנבראים אחד פשוט כמוהו, ולזה היה נמנע לפסוק המשפט בזה זולתי השי"ת. והוא לבדו היודע גודל עונש בטולה... והמפקפק בדברי אלה, יש בלבו פקפוק. בתדוש העולם... עכ"ל.

ואחרי כל החרדה הזאת, מה שחרדו עלינו תז"ל והפוסקים ספרי יראה, ומכללם רבינו עצמו, על גדול חומר העון של "ביטול תורה" וכנ"ל. היכול נוכל להעלות עוד על דעתינו, שרבינו יתאר את אביו הק'

בעל הח"צ זצ"ל, כמי שהיה "הולך בטל" ח"ו, וכאילו שהיה שייך אצלו המושג של "שעות פניות" לבטלה ח"ו. האם אין זה דברי השמצה ושקר גלוי על קדוש עליון הזה, אתמהה.

ובפרט, כשבתוך כדי דיבור מזה, הוא משבח את אביו הח"צ שם בזה"ל:

חיזק קדושה וטהרה, במיעוט שיחה, ובמיעוט תענוג, ובמיעוט שינה, מלא רוח חכמה ויראה מוסר וענוה. לא הסתכל חוץ לד' אמותיו, "בתורת ה' חפצו כל היום וכל הלילה, בה יהגה ובאהבתה ישגה", עכ"ל.

ומעתה, איך מתאים על אדם כזה, לומר עליו תוך כדי דיבור שמלפניה, כאילו: שהיה לו "שעות פניות", מה שבילה ח"ו בקריאת "ספרים חיצוניים", האם אכן מפני זה סיגף את עצמו ב"מיעוט שינה", כדי שיהיה לו זמן לקריאת "ספרים חיצוניים" ח"ו, אתמהה?

ד. מדברי חז"ל והפוסקים בהאיסור ד"לימוד חכמות חיצוניים"

ושנית, הלא כל עצם הענין של "לימוד חכמות חיצוניות", [שהדפיסו במג"ס: כאילו שבאותן "שעות הפניות" שהיה לו, היה "מעייין בספרים חיצוניים" וכנ"ל (אות א)], כלומר, דאישתבוחי קמשתבב ביה, כאילו שהיה בזה משום יתרון ומעלה. הלא איפכא שמעינן בתודה"ק: דהוא דבר האסור במוחלט: ללמוד "חכמות חיצוניים":

ידועים דברי חז"ל בגמרא (מנחות צ"ט, ב):

מהו שילמד אדם חכמת יונית, קרא עליו המקרא הזה: והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה, שאינה לא מן היום, ולא מן הלילה.. ע"כ.

ובע"ז אמרו גם בירושלמי (פאה פ"א, ה"א. וסוטה פ"ט, ה"ט), ובתוספתא (ע"ז פ"א, ה"כ), ובמדרש (תהילים א', י"ז), ופסיקתא זוטרתא (שמות כ"ה, ל).

והובאו דבריהם ז"ל, בפ"י ריבמ"ץ, ר"ש, ורא"ש, בפ"י המשנה (פאה פ"א, מ"א) על מאמרם: "ותלמוד תורה כנגד כולם", וברע"ב (שם פ"ה, מכ"ב), ע"ש. והרשב"ץ (שם) קמסיים עלה בזה"ל:

שאינן שם שעה, מותרת לעסוק בחכמה אחרת, זולתי חכמת התורה, שנאמר וזהגית בו יומם ולילה' (יהושע א', ח'), זהו "כל הזמן". ולא התירו לעסוק באותה חכמה, אלא בבית הכסא או בבית המרחץ, שאסור להרהר בתורה... עכ"ל. [וע"ע כע"ז במאירי (חגיגה ז', א')].

ומזה למד רבינו בחיי (דברים ל', י"ב, ד"ה ובמדרש) בזה"ל:

ומכאן שאין להתעסק בשאר החכמות, אלא בעיקר, שהיא תורתנו.

וכ"כ הרד"ק (ישעיהו מ"ז, י')

חכמות חיצוניות שהיו בך, ההחכמה ההוא, היא שובבה אותך מלפנות לא, שהיית חושבת שהיא תועילך, היא המרידה אותך בא, עכ"ל.

ובדרשת מהר"ח אור זרוע (ס"י ב'), כתב בזה"ל:

ומחמת שתורה צריך עיון גדול, צריכין ישראל להגות בו יומם ולילה, ומעשה בבן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל, א"ל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, אם אוכל לעסוק בחכמה יונית, א"ל צא וראה שעה שאינה לא יום ולא לילה, אז אתה מותר, ובענין אחר אסור, ומנין, שנאמר וזהגית בו יומם ולילה, עכ"ל.

וכן כתב בספר הישר [המיוחס לר"ת] (שער השישי) [שבו מסכם י"ד ענינים המעכבים את האדם מעבודת השם], (ד"ה המדה העשירית) [הובא בשלה"ק (מס' שבועות, פרק נר מצוה, אותיות ס', וס"א)], בזה"ל:

החכמות: יש חכמות המשחיתות האמונה, כגון החכמות החיצוניות,

וחכמת הפילוסופיא, כל אלה אין צריך לעובד אלקים לשקוד עליהן, רק ירחיק מהן בכל כוחו. כי בטרם ישיג מהן תועלת, יאבד אמונתו, וידמה למי שאבד חפץ בשביל חפץ אחר, ולא השיג השני.

וכמה חכמים בעיניהם חשבו כי עלו למרום החכמה... ולא ידעו כי רחקו מן האמונה, ולא יכירו הדבר... וכאשר יתחבר לאפיקורס תשחת אמונתו, תרחיקהו מעט מעט, והוא לא ירגיש... ולא יבטח כל הנכנס בה, שלא תאבד אמונתו... אין ספק כי תשחת אמונתו ויפסיד יותר ממה שירויה, וזה הכלל הוא עמוד לכל ירא שמים, ועל כן צריך להזהר בו.

וז"ל שם (שער הי"ג, ד"ה ואם):

ואם יתעסק בחכמות חיצוניות, אשר מחייתו מהן, צריך לבקש עסק אחר שתהיה מחייתו ממנו. וישליך זה העסק אחרי גוו, כי יותר היה ההיזק הבא עליו, מן התועלת אשר ירויח בו. כי כל מה שמשחיתים אמונתם, המאבדים תקותם מן העולם הבא, אשר דבקו בחכמות חיצוניות ואשר התחברו ללומדיהן.

ואם יחשוב בנפשו כי הוא חסיד, ולא יכלו החכמות החיצוניות להשחית אמונתו. אין הדבר כאשר ידמה, אבל הוא מתרחק מעט מעט מן האמונה, ואינו מרגיש... ויהיה סיבה לאבד ממנו וגופו... ועל כן צריך האדם לרחוק מהן לגמרי, עכ"ל.

והא לך לשון הרא"ש (כלל נ"ח, סי' ט, ד"ה הצעה הראשונה) וז"ל:

ואף על פי שלא ידעתי מחכמה החיצונית שלכם, "ברוך רחמנא דשיזבן מינה, כי בא האות והמופת להדיח האדם מיראת השם ותורתו...". עכ"ל.

וז"ל הריב"ש (סי' מ"ה):

ומה ששאלת: מה היא חכמת יונית אשר יתרחק האדם.. תשובה...: ספרי הטבע המפורסמים.., ראוי לימנע מהם, אם הם מתאמצים לעקור עקרי תורתנו הקדושה. ובפרט שני עמודי התוך אשר היא נכונה עליהם, שזהו, חדוש העולם, והשגחת השם יתברך בפרטי המין האנושי.

והם מביאים ראיות ומופתים לפי דעתם, לקיים קדמות העולם, ושהוא מחוייב מן השם יתברך, כמו שהאור מחוייב מן השמש, והצל מן האילן, ואין יכולת לשם יתברך לשנות דבר מטבעו... וכתבו בספריהם, שאין ידיעה שלמה רק אותה שהיא מצד החקירה, לא מצד הקבלה.

ואנחנו מקבלי האמת, דעתנו, שהתורה שלנו שלמה, שבאה אלינו במעמד הר סיני מפי הגבורה, ובאמצעות אדון הנביאים ע"ה, היא למעלה מהכל, וכל חקירתם אפס ותהו לערכה. ובפרק חלק שנינו: ואלו הן שאין להם חלק לעולם הבא: האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין התורה מן השמים, ואפיקורוס; ר' עקיבא אומר: אף הקורא בספרים החיצונים. ואמרו בגמרא תניא: ספרי מינין.

היש ספרי מינין יותר מאלו, שמביאין מופתים וראיות להכחיש עקרי התורה?. ולא אמר ר' עקיבא: "המאמינים" בספרים החיצונים, אלא: אפילו "הקורא" אותם, פן יטו את לבבו להאמין בדבריהם, כמו שקרה לאלישע אחר...

וכבר שאל הנגיד רב שמואל הלוי ז"ל, מרבינו האי גאון ז"ל, אם מותר להתעסק באותן החכמות. והשיב לו, וז"ל: תקון הגוף, ומשור הנהגת האדם, הוא עסק המשנה והתלמוד, ואשר טוב לישראל, כי לימוד

התורה יועיל לעצמו ולאחרים שכמותו, ויועיל לעמי הארץ, כי ימשכם לדרכי התורה והמצוה.

ואשר יסיר לבו מזה, ויתעסק בדברים ההם, יסיר מעליו תורה ויראת שמים, ויפסיד באותן הענינים, כי יסלק מעליו כל דברי תורה לגמרי, ומזאת ההסרה, יארע לאדם שישבש דעתו...

ואם תראה, שאותן בני אדם המתעסקים באותן חכמות, יאמרו לך כי הוא דרך סלולה, ובוה ישיגו ידיעת הבורא, לא תאבה להם, ודע כי יכזבו לך באמת. ולא תמצא יראת שמים ויראת חטא, וזריזות וענוה וטהרה וקדושה, אלא במתעסקים במשנה ובתלמוד, עכ"ל התשובה ההיא.

גם הרשב"א ז"ל כתב בכתב אחד [ש]שלה, למנוע אותם המרגילים בניהם בלמוד אותן חכמות, וז"ל: והנער היולד על ברכי חכמת הטבע, ויראה ראיות ארסטו עליו... באמת יאמין בו, ויכפור בעיקר, ואם נשיב אליו, כל שכן שפקר. ע"כ.

ואין להביא ראיה מהרמב"ם ז"ל, כי הוא למד קודם לכן כל התורה כולה בשלמות, הלכות ואגדות, תוספתות, ספרא וספרי וכוליה תלמודא, בבלי וירושלמי, כמו שנראה מספר משנה תורה שחבר. וכדי להשיב את האפיקורוס, עשה ספר המורה, לסתור המופתים והראיות שהביא הפילוסוף לקיים קדמות העולם, וכן בענין ההשגחה, ולפי שהיו בזמנו הרבה מישראל נבוכים בעקרי התורה, מפני מה שלמדו מן החכמה ההיא...

ועכ"ז לא נמלט הרב ז"ל מהמשך קצת אחר החכמה בקצת המופתים... וכבר השיב עליו הרמב"ן ז"ל בפירוש התורה שלו (בפרשת וירא). והחכם רבי לוי ז"ל [הרלב"ג], גם הוא הי' חכם גדול

בתלמוד, ועשה פירוש נאה לתורה ולספרי הנביאים, והלך בעקבות הרמב"ם ז"ל. אמנם גם הוא, הטו את לבבו אותן החכמות הרבה מדרך האמת, והפך דעת הרב רבינו משה ז"ל בקצת ענינים, כגון... כתב דברים שאסור לשומעם...

ומעתה, ישא כל אדם קו"ח בעצמו: אם שני המלכים האלה, לא עמדו רגליהם במישור בקצת דברים, כבודם במקומם מונח; ואם היו גדולי העולם. איך נעמוד אנחנו, אשר לא ראינו מאורות, לערכם. וכמה וכמה ראינו פרקו עול התפלה, נתקו מוסרות התורה והמצוה מעליהם, בסיבת למוד אותן חכמות. וכמ"ש רבינו האי גאון ז"ל בתשובה שכתבתי למעלה, עכ"ל הרא"ש.

וכן פסק להלכה בשו"ע הרב (ת"ת פ"ג, ס"ז) וז"ל:

בחכמות העולם אסור לעסוק, שנאמר "ודברת בס", שלא תערב עמהם דברים אחרים, ואפילו מי שלמד כבר כל התורה כולה... עכ"ל עי"ש. [וע"ע בשו"ת משנה הלכות (חי"ב, סי' רכ"א. וחט"ו, סי' ע"ד. וחט"ו, סי' צ"ו), עי"ש].

ובעי"ז כתב בבית הלוי (שמות כ"ד, ז) להסביר דברי הגמרא הנ"ל: שאסור ללמוד חכמות חיצוניים, דזהו: משום דלימוד התורה הוא חיוב המוטל על האדם, אפילו לאחר שיודע כבר כל הדינים איך לקיים המצות.

ויותר מזה כתב בפנים יפות, דאפילו חישוב תקופות ומזלות, אינו בגדר מעלה לת"ח, וז"ל על הפסוק (דברים ד, ו) ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתם ובינתכם:

אמרינן בגמרא (שבת ע"ה, א') דקאי על חישוב תקופות ומזלות, דעכ"ז "העוסק בתורת ה', הוא למעלה מן העוסק במזלות, שהם מתנהגים ע"פ הטבע, ומעלת התורה חשוב מחכמת המזלות שהם הטבעיים..."

דאף שמצוה לחשוב [בתקופות ומזלות], אין לספר למי שעוסק בתורה שהוא למעלה, ולא יפנה מן התורה בהתמדתו בו, כדכתיב ויהושע א', ח': לא ימוש ספר התורה הזו מפידך והגית בו יומם ולילה, ולא ימצא שעה שאינו מן היום ולא מן הלילה, ע"כ אין לדבר עליו.

ודברים נוראים בזה כתב בספה"ק ליקוטי אמרים (תניא, פ"ח) וז"ל:

מי שאפשר לו לעסוק בתורה, ועוסק בדברים בטלים, אין כף הקלע לבדו מועיל לנפשו למרקה ולזככה. רק עונשים חמורים שמענישים על ביטול תורה בפרטות, מלבד עונש הכללי לכל ביטול מצות עשה מחמת עצלות, בגיהנם של שלג כמבואר במ"א. וכן העוסק בחכמות אומות עובדי גלולים, בכלל דברים בטלים יחשב לענין עון ביטול תורה, כמ"ש בהלכות תלמוד תורה, עכ"ל.

ובהמשך דבריו (שם) הוא מסביר, דמלבד מה שיש בלימוד חכמת חיצונים משום איסור ביטול תורה, עוד יש בה משום איסור בפע"צ, וז"ל:

ועוד זאת יתרה טומאתה של חכמת האומות עובדי גלולים, על טומאת דברים בטלים, שאינו מלביש ומטמא רק המדות מיסוד הרוח הקדוש שבנפשו האלהית, בטומאת קליפת נוגה שבדברים בטלים, הבאים מיסוד הרוח הרע שבקליפה זו בנפשו הבהמית כדלעיל, ולא בחי' חב"ד שבנפשו, מאחר שהם דברי שטות ובורות, שגם השוטים ועמי הארץ יכולים לדבר כן.

משא"כ בחכמת האומות עובדי גלולים, הוא מלביש ומטמא בחי' חב"ד שבנפשו האלהית, בטומאת קליפת נוגה שבחכמות אלו, שנפלו שמה שבבירת הכלי' מבחי' אחוריים של חכמה דקדושה כידוע ליודעי חן, אלא א"כ עושה אותן קרדום לחתוך בהן, דהיינו כדי להתפרנס מהן

בריוח לעבוד ה', או שיודע להשתמש בהן לעבודת ה' או לתורתו, וזהו טעמו של הרמב"ם ורמב"ן ז"ל וסיעתן שעסקו בהן, עכלה"ק. [וע"ע שם (פכ"ה), עי"ש].

ובענין זה: שאין אנו רשאים להביא ראיה בזה מן הרמב"ם, כתב הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל, דברים חוצבים להבות אש בספה"ק ספר הזכרונות (מצוה א') וז"ל:

ודבר זה אזהרה גדולה כוללת, מה שאמרו חז"ל הקורא בספרים חיצונים אין לו חלק לעולם הבא (סנהדרין צ', ע"א), ובארו בגמרא (שם ק' ע"ב): ספרי מינין. והוא בכלל מה שאמרו (עבודה זרה י"ז. עיין תוספות שם ריש ע"ב): אל תקרב אל פתח ביתה (משלי ה', ח') "זו מינות", שהקריבה אליהם והקריאה בספריהם, גורמת לשכוח בהשם יתברך, להסתפק, או לכפור בו חס ושלום.

ודבר זה ראוי להזכירו הרבה בדורות הללו, שרבו אנשים מבני ישראל המתעים בשפתותיהם החלקות את נערי בני"י, ללמדם ספר ולשון עמים ולקרות בספריהם. ומטעים, כי בזה ישלימו באמיתות האמונה, ותהי להיפך, כמו שבא האות והמופת בעדות הנסיון והחוש, והם מביאים ראיה מן הרמב"ם והדומים אליו בין הקדמונים שעסקו בזה.

ובאמת אין לנו לדון אחריהם, אם עשו לכתחילה כהוגן בזה, כי עכ"פ כבר אנו רואים מחיבור הרמב"ם בהלכות, עוצם אמונתו בכל דברי חכמים, שלא הזיק לו כל זה כלום. ואילו באנשים אחרים בכל דור ודור, אנו רואים להיפך: שבאים מזה לכפירה, אם בכלל "אמונת השם יתברך", או "אמונת תורה מן השמים", אם בפרטי "אמונת תושבע"פ" אשר גם הם בכלל "הכופר בתורה", וכמו שיבוא באזהרת לא תסור...

והרמב"ם בסוף המורה נבוכים, ביאר כוונת תכלית חיבורו, ותכלית

שלימות האדם להגיע ליראת השם באמת, והדביקות בו יתברך בכל רגע... ועל כוונה הזו, עסק בכל החכמות והספרים ההם, שעסק בו, וכמו שכתב בהלכות יסודי התורה (פרק ב' הלכה א'): שהדרך להגיע לאהבתו ויראתו יתברך, על ידי ההתבוננות בחכמת הטבע ושאר הטבע... ולפי ענין דורו, הקריאה באותן הספרים והחכמות, מועיל לו לענין הזה, כמו שכתב בתשובתו: להיות לרקחות ולטבחות וכו'.

ולכן לעולם ימוד אדם את עצמו, אם כוונתו בקריאת ספרים הללו, להשיג על ידי זה הדביקות בהשם יתברך, ושתהיה יראתו חופפת על פניו. ומי שלא יאנה עצמו בזה, וידע שמגמת לבבו באמת, רק להיות יראת ה' על פניו תמיד, צריך להשתדל מקודם להשיג זה על ידי הקריאה בכל ספרי חכמי ישראל, שסדרו על ענינים הללו, טרם יכנס בדרך מסוכן.

ואנכי אערבנו: כי לעולם לא יעלה על לבבו לפנות אל ספרים הללו לכוונה הזו כלל בדורות האלה, וימצא די חפצו בספרי קודש מחכמי ישראל האמיתים אשר יליבו לבבו ליראה את ה'. ויכיר האמת: כי הקריאה בספרים כאלה, מתעה מדרך ה' באמת, ולא יפנה לבבו לזה כלל, אם נכסוף נכסף לבית אבינו שבשמים באמת.

ורק האיש, אשר יאבה בהתגלות לבו בחכמות וידיעות, או יחשוק לנועם שיח והגיון חיבוריהם, אשר נופת תטופנה שפתי זרה. ומי שעסק בהם על כוונה זו, מעולם לא יצא נקי, וזהו בכלל העוסק בספרי חיצונים שהפליגו רבותינו ז"ל (סנהדרין צ'). ושם. בענשו.

והתורה כפלה אזהרה במלת "השמר" ו"פן", כי מאוד מאוד צריך

ליזוהר מזה... זה מה שראוי לזכור מאזהרה זו על פי דרכו של הרמב"ן, דהוא על השמירה מכפירה, עכלה"ק.

והיטב הגדיר הגה"צ העב"א זצ"ל, מח"ס נחל אשכול (במבוא אות ג, הערה ז): מהותם של הלומדים חכמות חיצוניים, וז"ל(ב):

תשאר פרסה מכל מצות השמעיות, כי על כל אחת נמצאת השערה ותחבולה: שלא נצטוינו עליה בזמן הזה.

והחושבים כן, ידברו באמת ובמישור, ויאמרו: "אין לנו חלק ונחלה בתלמוד", מה לנו אצל הלכות, נחלין חושים, ונפרש לנו מצות התורה וטעמיהן, כפי הנאות לנו, לפטור מהם בזמננו, ונדמה ונעשה מעשה. [א"ה: ראה לקמן (פ"ט, ענף ב, אות ד, וענף ד, אות א)]. שכן טענו אותן הריפורמים, אשר ממציא הכת"י המזויף שממנה נדפסה המג"ם ה"ה: אליעזר ריסער דנן, תמך בהם, תוך כדי שחירף וגידיף גדולי ישראל. וממשיך]:

אבל לשקר עינים לכל הצדדים, ולהתעות את ישראל, באמרם: ירד ירדנו לעומק הלכה על פי ש"ס ופוסקים, ומצאנו שהתורה הרצועה. האנשים האלה מרי נפש המה, וטוב להם שלא נבראו, והכל הולך אחר החתום, כי לבסוף תמצא בדברי הישר התגלות לכו, ואומר לכל: "בור אני, לא קריתי ולא שניתני", שכתב... הראיתך בעיניך מעשה תכלית האנשים האלה, שלא ידעו מה שתניקות של בית רבן יודעין, ועתה קורא אהוב... ואל תבטח על משענת קנה רצוץ... עכ"ל.

(ב). **כראי** להעתיק כאן, מש"כ הגאון הנ"ל באותה קטע, טרם כן, איך שסופם של הרבנים המלומדים מוכיח על תחלתן, דמרעה אל רעה יצאו, להתיר כל האיסורים שבתורה, כי יש ללמוד מזה לנ"ד, וכדלהלן (ד"ה והחושבים, בסוגריים מרובעות). **שכותב** על ה"חכם" דמתקרי יש"ר, איך שגג בדברים שאפילו בר בי רב דחד יומא לא יטעה בה, [ברצונו להתיר טומאת כהנים בזה"ז], וז"ל לאחר שמביא דבריו:

ראה כי רוחו רמיה... מעתה מי שיש לו מוח יש"ר בקדקדו, היוכל להאמין דברי האיש שקרא עצמו יש"ר... והמתהפך בתחבולותיו שקרא עצמו יש"ר, אומר... ועתה בני שמר ת"ם [ר"ל: דברי ר"ת, עיי"ש] וראה יש"ר כי הפכפך הוא.

ענב כתב... ושקר מוחלט הוא... על שטות כזו, אין מן הצורך להשיב... כבר הודעתך שהכל כזב... אם כה נאמר, ח"ו הטיבו אשר דברו אנשי "רעפארם" באמרם: דמצות מילה גם היא... בטילה, [א"ה: ראה לקמן (פ"ט, ענף ד, אות ח)], איך שבנו של ממציא הכת"י המזויף, שממנה נדפסה המג"ם דנן, רצה לבטל מצות מילה]. **אם** כפי העולה על רוחנו, נשפוט על משפטי התורה, לאהבת ותאות המתחדשים, לא

ואתה בני בין תבין את אשר לפניך: אם יקרה ה' לפניך חכם מחכמי ישראל, אשר שאנן מנעוריו, ושקט הוא על שמרי התורה. ולא הורק מכלי אל כלי, מחכמות התורה והתלמוד והידועות הנצרכות אליהן, אל חכמות אחרות, אשר אינן קרובות, כי אם רחוקות מהן כמזרח מים. בחכם זה, עמד טעמו, וריחו לא נמר, ותוכל לסמוך עליו באיסור והיתר.

אבל אם תראה איש, אשר ימים אין מספר, לא שקד על דלתי גופי הלכות, כי אם בחכמות החיצוניות הגה כל ימיו, אשר רק לרקחות ולטבחות לשרה העבריה. ובזקנותו שב ימים או עשור אל אחוזת אבותיו, לעסוק בהלכה ולהשמיע קולו ברחובות כסיני ועוקר הרים. אל תפן אל מנחתו, אל תתאו למטעמותיו, כי היא לחם כזבים, ואם בעל נפש אתה, פרוש הימנו כמ"ש חז"ל פ"ק דחולין, עכ"ל.

והא לך קטעים, מלשון קדשו של בעל בני יששכר בספרו דרך פקודיך (מל"ת י"א, אות ד'), בהכותו על קדקדם של לומדי חכמות חיצוניות:

ותדע, בכלל הדעת הרע הזוה, הוא לימוד לשון נכריות הנהוג בעוה"ר אצל כת הרשעים האלו, זה פורה ראש ולענה... פיתויי הנחש הקדמוני לעץ הדעת, היה בהכנס בדברים: אף כי אמר אלקים לא תאכלו וכו', וכאשר הרבתה האשה להשיב על דבריו, אירע מה שאירע. מזה הענין למדנו דעת, לבל לנגוע בקצה דבריהם, ולבל להעלות לשונם וכתבם כמו פינו וידינו.

ויש בידינו רמזים הרבה בתורה מענינים הללו, נכתבים אצלינו במקום אחר, לא יסתפק בהם רק הנפרד לתאוות, והפורק עול... מי שלמד איזה ענין מספריהם, הגם שבעוזה"י לא נתפעל, או מי שלמד לשונם, ונסוג אחר וקיבל עול תורה ועבודה... הנה יאסור לעצמו בהנאה,

כל אותה החכמה שקדמה מהחכמות החיצוניות, ולא יעשה אותה אפילו קרדום לחתוך בה, להמציא פרנסתו... עבלה"ק.

וז"ל ספה"ק משכיל אל דל (כלל ד', פרט ו', אות ב', ד"ה מכאן):

ואני מכיר כמה וכמה, שבאו לביתם אחר כלות שני עבודתם [בצבא], ונעשו יראים וחרדים לדבר ה' באמת. אבל אותן המחבקין חיק נכריה, הנקרא "שטודירן", המה כופרים ומכחישים בכל עקרי אמונה, ופורקים מעליהם עול התורה והיראה, ומה' יסור לבבם, עכ"ל.

ושם (כלל י', פרט ג', אות ב', ד"ה זכור, וד"ה אבל):

כמו שהעסק התורה לשמה, גורמת לטהר ולזכך לב האדם... כן הוא העוסק בספרים חיצונים – הנקרא אלהים אחרים, כמבואר בזוהר פ' משפטים (ח"ב, קכ"ד ע"א). גורם לו היציה"ר היפך מכ"ז, עד שהיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך ועבוד ע"ז.

מי שמבלה ימיו ושנותיו בלימוד ספרים החיצונים... הוא גורם לעצמו לעקור נפשו מקדושה, ולהורידה לבאר שחת.. כן סגולת היצר הרע, אשר חלקה וחבלה היא ספרים חיצונים... גורמת לאדם להרחיקו מאור האמת, ולקרבו אל החטא... עד שהוא ריק מכל, עכ"ל.

וז"ל לבושי מרדכי (מהרו"ק או"ת, בהקדמה סוד"ה לבד):

וכמה נתפסו ע"י סיבות הנ"ל, שפסקו מדברי תורה לדברי טפלים... ועל דבר זה ודאי נאמר "מחריביך ומהרסיך ממך יצאו". אשר בקולם קראו: קרא מקרא, למוד נ"ך ולשון עברי, התעטפו בטליתות לרמות ולפתות לבית ישראל, להעבירם מתלמוד ש"ס ופוסקים.

בחשכה יתהלכו, מגדלים בנים משחיתים... כי יאמרו לא יזכר שם ישראל עוד חלילה. ולעת[ה] הם כמלשינים ומוסרים בזויים ושפלים,

אשר אפילו שונאי ישראל אין דומין להם בחלולין שהם עושין בפומבי כידוע. ועיי' פסחים (ס"פ אלו עוברין): משום ר"א: גדולה שנאה מה שע"ה שונאים וכו', עכ"ל.

ו"ל חידושי בני יששכר (להגה"צ מקוויאשד זצ"ל, בהקדמה אות פ"ב):

אפילו ספרים מגדולי תורה, אם נחשד המחבר, וידעו בו שהוא גם ידעוני בלימודי חול. ידוע ומפורסם מצדיקי אמת בדור שלפנינו, שנזהרו שלא נכנסו לבית, שהיה שם ספרים כאלו ממחברים כאלו, אפילו מגדולי תורה. אם שתו ממים המרים, ומעץ הדעת טוב ורע אכלו, ושתו ולעו, ורבינו הגה"ק משינאווא זצ"ל, היה נזהר בזה מאוד, עכ"ל.

ה. קטעים מלשונות רבינו איך שמגנה לימוד "חכמות חיצוניים"

ועתה, לאחר שכבר העתקנו דברי מאורי הדורות, בגנות לימוד "חכמות חיצוניות". נפץ ונבוא להעתיק מדברי רבינו עצמו, איך שהפליג בחומר האיסור של "לימוד חכמות חיצוניים".

דז"ל רבינו בספרו שאילת יעב"ץ (ח"א, סוסי" מ"א):

על ענין לימוד החכמות ודרך לימודם... מי התיר לך.. להיות גולה שלא למקום תורה, להושיבה עגונה, למנוע שארה ועונה, להכניס צרה במקום הגבירה העדינה. בני, מי הרשך לעמוד במדרשיהם וללמוד נימוסייהם, ללכת אחרי ההבל והשגיון, לבלות זמן במלאכת ההגיון, שהיא מלאכה שא"צ לגופה, ולא נשתמשו בה אבותינו ורז"ל כלל...

ולא תראה לחכם מחכמי האמת, שאיבד זמנו בה, (עיי' תשו' ריב"ש סי' מ"ה). אך הרמב"ם ז"ל, הוא לבדו מצינו שהעמיק עינונו בה, הפליא עצה הגדיל תושיה בספרו המורה, לצורך אנשי דורו, והל"ל זה לדורו בלבד תקן. והדורות שבאו אחריו מיד מאנו בספר ההוא,

ולא (אבוא) [אבו] הלוך בדרכיו, אף אם גבהו עמקו מחשבותיו, ולא נודעו לכל נתיבותיו ומהלכיו, ואין למדין מן התקוע, שתקע עצמו להלכה זו... ואין כל אדם זוכה לשתי שולחנות...

התלמוד ודיני המצות, לידע האסור והמותר, שהיא הטובה הגדולה שהנחיל הקדוש ברוך הוא לעם סגולתו... ואותן החכמות החיצוניות, צריך שישקיפו עליהן החכמים שבאדם וישמעאל, ושאר אומות העולם, באשר אין להם חכמה זולתה... אך אם מיעוטן יפה, למזג השכל ולבשם הדעת, ולהיות מעורב עם הבריות, מ"מ רובן קשה, ואיבוד זמן יקר הולך בהבל.

ואמנם חכמת הטבע שאני, שהיא ודאי חכמה מותרת ומשובחת, נצרכת להביט אל פועל ה', ומעשהו הגדול כי נורא, וביחוד החלק ממנה הנכלל במלאכת ה"רפואה", באשר היא חיי דברייתא... אך ללכת בדרך רחוקה למדרשיהם, אינו דבר ראוי לדעתי... אל תקרב אל פתח ביתה, ואל תתאו להיות אתם בחדרי משכיתם, ולעמוד בחצריהם ובטירותם... אינני רואה נכון, אף על פי שככה עשו כמה וכמה, לא ילפינן ממקלקלתא... עכ"ל.

ובן האריך בזה רבינו בספרו עץ אבות (עמ"ס אבות פ"ד, מכ"ב) על מאמרם ז"ל: הפוך בה והפוך בה, שכבר העתקנו לעיל (אות ד', ד"ה והובאו מדברי הרע"ב דר"ל, שלא תאמר הואיל שלמדתי תורה ארך ואלמוד חכמות חיצוניות וכו'). והוסיף עלה רבינו בהפלגת גודל הפחיתות והגנות של הקוראים בספרי פילוסופיא וחכמת חיצונים בזה"ל:

אם הבנת פשטי התורה לפי דעתך, לא תאמר אין צורך לטרוח בה יותר... כי בכל פעם שאדם ממשמש בהם, ומוציץ בהם, מוצא טעם חדש... וכל החכמות כלולות בה... וכדמצינו בריב"ח (ברא"ר כ, ד') כששאל לו החוקר נחש לכמה מוליד, הודיעו האמת ע"פ מקרא מן

התורה, והטיח המין ראשו בכותל, לפי שמה שטרח שבע שנים, עד שעלה בידו ידיעתו ע"פ הנסיון, הושיט לו בקנה..

אל תדמה בנפשך לומר, עכ"פ צריך אני לחכמת בעלי המחקר, כדי לחדד השכל, עד שיהא מחודד ושנון לפלפל בתורה. ובא התנא להוציא המחשבה הזאת מלבך, כי אינך צריך ללמוד חכמת יונית בשביל כך, אלא בה תהוי ותחקור ותעמיק ותפלפל בה... וסיב ובלה בה: ר"ל.. ולא תעמול לרוח, לתת לחכמות נכריות חילך, פן ישבעו זרים כוחך, ועצביך בבית נכרי, ונפשך תמסר ביד מלאך אכזרי.

שאיין לך מדה טובה הימנה: כמדומה שרמזו על ספר המדות היווני, שאע"פ שאין בו חשש מינות... שיש בו להג הרבה ויגיעות בשר מאד, ואיבוד זמן יקר המציאות... שיש בו ודאי היזק גדול מאד, וכן אמרו במ"ד (סוף קהלת): כל המכניס יותר מכ"ד ספרים בתוך ביתו, כגון בן סירא ובן תגלה והדומה מהם, צרה מכניס לביתו.

שוב נזדמן לידי ספר מד"ש [מדרש שמואל], וראיתי להציג פה מ"ש בשם החסיד, כמדומה לי הוא הר"י רבינו זצ"ל, ז"ל: והפך בה: כי הכל כלול בה, וממנה יתבארו טענות הרבה להשיב לאפיקורסים, ולא יצטרך להכעיס אותה בצרותיה הנכריות, כי דדיה ירווך בכל עת. ואפילו שתחשוב, שהן נאות לה לרקחות ולטבחות ולאופות, (רמז למה שהתנצל הר"מ באגרותיו על שעסק בחיצוניות), אין לך מדה טובה הימנה [מן התורה], כי מי יחוש לפנותיה וליסודותיה חוץ ממנה.

וכיוון במה שאמר מלת "מדה", כי אולי תתאוה למדתו של "הגיוני", או של "רופא" או של "פלסוף" או "תוכן". והודיעך התנא, שאין מדה ושלמות תשוה עמה, ומה שתחדש בחזרתה, הוא יותר טוב מקרן שאר החכמות כולן, המבדיל בין קודש לחול. ובאמת כי מכח קדושתה, נותנת לעוסקים בה לשמה, כח וגבורה לעמוד נגד כל

הקמים עליה... ועכ"ל המד"ש, והמשך דברי רבינו בגנות ובאיסור לימוד חכמת ה"פילוסופיא", ראה לקמן (פ"ד, ענף ג, אות ט), ע"ש^(א).

1. האפיקוסים הכניסו בזיוף בקולמוס רבינו: שהח"צ למד חיצוניות

ואחרי כל הדברים האמת והצדק האלה, מה שהעתקנו מכל ספרי הקודש והפוסקים, ומכללם: גם מתוך דברי רבינו עצמו, המפליגים בחומר העון המר של ביטול תורה מחד גיסא, ובגנות הקוראים בספרים חיצונים מאידך גיסא. **היאמין** מי שיש לו מח בקדקדו, שרבינו תוך כדי היותו עסוק לאשתבחתי במעלותיו של אביהו, הי ניהי הגה"ק בעל ח"צ זצ"ל, יעשה להיפך מזה: להעיד על חסרונו ח"ו בתרתי לגריעותא:

חדא, כאילו שהיו שייך אצלו המושג המופרך והפסול: **ד"שעות פניות"**, בו בזמן שכל רבותינו הפוסקים מפליגים בגודל חומר העון של "ביטול תורה" וכנ"ל (אות ב), וכן רבינו עצמו וכנ"ל (אות ג). **ועוד**, כאילו שהיה מעיין באותן "שעות הפניות" דיליה **"בספרים חיצונים"**, בו בזמן שלימוד זה נאסר ע"י רבותיה"ק כנ"ל (אות ד), וגם רבינו מפליג בגנותה וכנ"ל (אות ה). **חס מלהאמין** שרבינו "ישבח" את אביו הח"צ זצ"ל: שנכשל בעבירות אלו.

וכל בר דעת מביין: שזהו פרי יצירת האפקורסים המשכילים, מי שהתטפלו בהוצאת ספר זה, ומי שבעיניהם היה עון "ביטול תורה" כצחוק בעלמא, ולעומת זה היה נחשב בעיניהם כמעלה גדולה להתמחות ב"חכמות

ג"ה, וס"ג), **ערנ"ח** (וישלח), **כאמ"ח** (בראשית א', כ"ו. במדבר ט"ז, א') [וז"ל: הם גרועים ממושעי ישראל ימש"ו לעד ולעולמי עולמים... יקוצר ימיהם ושנותיהם], **דרך פיקודך** (מל"ת י"א, בהג"ה), **קובץ שיעורים** (ח"ב סי' מ"ז), **שער יושר** (הקדמה ד"ה אמנם), **חלקי** (יו"ד, סי' קל"ב), **מנח"י** (ח"ה, סי' ע"ט), **משנה"ל** (ח"ה, סי' רמ"ז).

(ג). **וראה** עוד בענין גנות לימוד חכמות חיצונים ופילוסופיא: **רשב"א** (ח"א, סי' תי"ח), **אוה"ח** (לר' יוסף יעב"ץ, פ"ט), **רמ"א** (שו"ת סי' ר), **אלשיך** (משלי פ"ה. ושה"ש פ"ד, ח' - י'), **שלח"ק** (מס' שבועות, נר מצוה אותיות ג"ה - ס"ב), **מעשה רקח** (ת"ת פ"א, הי"ב), **ברכ"י** (יו"ד סי' רמ"ג, אות ט'), **ליקוטי מהר"ן** (קמא, סי' ...

חיצוניים". והם, שחכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו, הכניסו והשתילו בספר זה מדיעותיהם הכוזבות, בכדי לייצר התמונה המסולף, כאילו שכך היה דרכם של גדולי ישראל מעולם: לעסוק בלימוד חכמות חיצוניים, כדי שתשמש להם אח"כ כראיה והוכחה ואישור לרעיונותיהם הפסולים.

בקיצור, עצם הדבר: שדברים הללו לא יצאו מעולם מעטו של רבינו, אלא שרשעים ומשכילים עוקרי דת, החמיקוה בספרו בזיוף. זה היה ברור אצלנו, למעלה מכל ספק כלשהו, אף מבלי שיהיה לנו ראיה ברורה, לחזק אמיתת ההשערה הזאת.

אלא דבזה היינו מסתפקין: ד"מ"י היה הזייפן שהכניס דברים הללו לתוך ספר זה. האם היה זה, אותו כותב הכת"י, וממילא אי אפשר להוכיח זאת, דהלא מטעם זה ביער את כת"ק של רבינו מן העולם, כדי שלא ישאר הוכחה על זיופיו וכנ"ל (פ"א, ענף ח', אות א'). או אולי היה זה עבודת הפוקר כהנא, מי ש"למד פשט" בהעתקת שפירא מאותה הכת"י וכנ"ל (ענף א', אות ב, ד"ה וחישי). אבל איך שיהיה, אחת היה ברור לנו מן ההשערה בהחלט: שד"ז לא יצא מקולמוסו של רבינו, אלא שאירע כאן זיוף מחפיר ומשווע.

ז. "אכן נודע הדבר" כהנא נתפס בזיוף מחפיר וזדוני בשאט נפש

והנה, לאחר בדיקה קלה בהכת"י, אכן נתברר לנו בעזרת השי"ת, שהפעם לא היה הזייפן אותו הכותב המסתתר, אלא כהנא דנן. שכנראה, לא היה די לו זיופיו של כותב הכת"י, על כן חתר להוסיף זיופים משל עצמו, בבחינת: "רוצה אדם בקב שלו...". ועל כן שינה מכפי שהיה כתוב בהכת"י כדלהלן. באופן, שמעתה כבר יש לנו "הוכחה ברורה" לאמיתת השערתנו הנ"ל, דיצאתה מגדר ה"השערה", ובאת לגדר "ברירות" ממש, מה שאפשר להוכיחה במציאות לעין כל.

כי לאחר הבדיקה בהכת"י [ראה הצילום (דף קכ"ב)], ראינו כתוב שם בזה"ל:

ובשעי "דבית הכסא" היה מעיין בספרים חיצונים ועניני העולם.

כלומר, שבא הזייפן: כהנא, והדפיס במקומה:

ובשעות "פנויות" היה מעיין בספרים חיצונים ועניני העולם.

ומעתה בין יבין כל בר דעת, שאין זה "טעות" או שינוי שנעשה בתמימות ובשגגה^(ד). **אלא** דמהוה "זיוף זדונית" וממוחשב, מה שנעשית בכוונה תחלה מראש, בכדי להעניק גושפנקא דאישור והצדקה על הרעיון הפסול של המשכילים: **כאילו** שאין שום עול בדבר: שיהודי כשר יעיין בספרים חיצונים, דבר המופרך בהחלט ובכפילא ע"פ השקפת תוה"ק וכנ"ל.

ח. ה"מבקרים" המשכילים היה ניחא להם "זיוף" זה והעלימו עיניהם

והנה, הלקח היותר גדול, מה שיש ללמוד מ"זיוף" מחפיר זה של המצאת כהנא: להחליף "שעי דבית הכסא" על "שעות "פנויות". **הוא:** דעד כדי כך בער להם להרשעים המסכילים לחזק שקר זה בתוך דברי רבינו:

והנה על מש"כ הגה"צ אביגדור מילער זצ"ל, בחיבורו על השואה (תשע"ג, דף 73): שהיעב"ץ התמחה ב"דקדוק", הוסיף המעיר (הערה 116): שהי' בן החכם **צבי** ולמד לעת ערב חכמת חיצוניים ופילוסופיא, ע"כ. וזהו שקר, דמנ"פ אם קאי על הח"צ, הרי הלך שולל אחר זיוף זה של כהנא, ואם קאי על רבינו, הרי' מופרך מדברי עצמו וכנ"ל (אות ה'), ולקמן (פ"ד, ענף ג, אות ט'). ו"טעות" זה מכאיב, דהרי כל טרחו של המחבר זצ"ל הוא להוכיח: **דמה** שה"משכילים" החדירו לימודים חיצוניים אצל אחבנ"י שבאיירופע זה גרם שסו"ס יצאו רובם מן הדת. ו"זהו" מה שהביא התוצאה המר דקיום ה"תוכחה" בהשמדת איירופע. איך נשתבש המעיר לכתוב בספר "זה" דברים מופרכים שכאלו?

(ד). הנם, דמצינו בחז"ל הלשון ד"פינוי" על "עשיית הצרכים" בבית הכסא, [עי' ברכות (ט"ו, א) כ"ל **הנפנה** ונוטל ידיו וכו', ועוד]. **מ"מ** מובן, דאין זה מחפה כלל על השינוי הזדונית הזה כמבואר בפנים. **ובפרט,** דהלא הבאנו לעיל (אות ב', ד"ה והובאו) **מהרשב"ן:** דרק **בביה"כ** או **במרחץ** שאסור להרהר בד"ת, מותר לעסוק בחכמות חיצוניים. **והיתר** זה, הלא כתבה גם רבינו **בשאלת יעב"ץ** (ח"א, סי' י'), וכדלקמן (ענף ד', אות ב'). **ואצ"ל,** דגם בביה"כ לא הותר רק מה שיי"ב משום ביטול ת"ת בלבד [כ"חכמת הטבע"], כיון דאסור זה לא שייך בביה"כ. **אבל** מה שאסור לקרות משום הפסלות שבצעם הדבר [וכדברי אפיקורסות], ודאי דאסור אף בביה"כ, וכדלקמן (ענף ד', אות ג').

מקובל גדול ונאמן בכל בית ס"ח^א), ותיקונים והאר"י כמעט שגורים ס"ג על פיו, כמו שהיה בקי בנגלה במקרא ומשנה הלכות ואגדות ש"ס

קצת מכתביו, ביחוד מה "שהגיה" והוסיף על ס' שו"ת שלו שהרפים

בחיינו. ובשעות פנויות היה מעיין בספרים חיצונים ועניני העולם → וממדותיו האלהיות עוד, אפילו אי יהבי ליה כל חללי דעלמא לא הוה משני כדיבוריה, ולא נשמע על פיו מעולם דבר שחוק וליצנות, אע"פ שהיה בדיחא דעתיה, ומדבר עם כל אדם בסבר פנים יפות,

אשר לא יעשה בישראל; בפיתוי הכריחם ודעת הנהגה מדינית שקרית שקורין פוליטיקא היא שהסיתה אותם להיוחס נסוגים אחור לשקר פ"א ע"ה באמונתם, לכרם ברשת המעייה לנצחם, פרשת הדברים שאירעו בכל זה, ותחבולות, ובלים מכלים שונים ומשונים שקרים מרים שנעשו פ"ב ע"ה ונתהוו בענין כבר נודעו ונשמעו בין החיים עדנה, וזוכרים היטב

ולכן לא אטפל בזה שכבר עבר יותר מארבעים שנה^א). וגם כי קטון בדעת הייתי באותה שעה, עם שהתחלתי לפרוח כפרחי כהונה, המפציעים מוחו של זר שישמש, וכצעירי הליום הרימותי קולי קול יעקב, ונתתי ידי ואצבעי בין הנימין, להעלות זכרון בספר מעין המאורע ההוא, בלי להטות ימין ושמאל, רק העיקר והמרכז שעליו יסובו קוטבי מגלתי זאת הענוגה והרכה הצנתי לפניך קורא אוהב באמת ובאמונה לרוב פרסומו, למען הציל אותך ממהמורות המכשלות, ולהתן לך היום ברכה, ולידע ולהודיע כי במקרה אמ"ה ז"ל, גם ככה קרני במקרה של א"י בשיעור, ממש דומה בדומה, מה שאירע לאב אירע לבן: שמהחלה מסרוהו בידי אנשי ג"ק להודיעם משפטו וטיב קמיעותיו, אחר כך נחמו על זה הצד המתגבר בשקר, ובכלים רעים הנ"ל שנשתמשו בהם גם במאורע שלנו כפלי כפלים, לא יאומן כי יסופר שאירע מעולם דוגמתו, בכחש ובכוכב, ובעטו בו כחשו ב"ה ויחללו כבודו, ויטירו כבודם מפני כבוד בשר ודם, אשר נשמה

כאילו ש"בשעותיו הפנויות" היה הח"צ עוסק "בספרים חצונים". [מן הטעם המובן, לחזק את רעיונם הטמא: דמלבד לימוד תורה"ק, צריכין להשתלם גם במדעים אחרים, וכנ"ל (פ"א, ענף ב, אות ב'), ולקמן (פ"ד, ענף א')].

עד שאף המבקרים אחרי כהנא, ה"ה הרשע ווירשובסקי (מת תשל"ז), מי שהטריח עצמו לציין על גליון המג"ס של מהדורת כהנא, כל סטיה כלשהו מה ששינה בדפוס אחרת מן הכתוב בהכת"י. כולל ובעיקר: כל החירופים והגידופים שכתוב שם על גדולי ישראל, מה שכהנא דלג עליהם [מייראתו: שהכת"י יאבד עי"ז את כל סמכותה, בכשיראו "מה" שכתוב שם]. **ברם**, בדרך "יוצא מן הכלל", התנהג רשע זה עם "שינויי" בולט הזה "בטובת עיני", ולא ציין עליה כאילו שלא הרגיש בהו, [ראה הצילום דף קכ"ד], הלא דבר הוא^(ה).

ובן משניהו, הפוקר ביקן\שאולי (מוכירו של "קוק") שהדפיס מחדש את המג"ס כדלקמן (פ"ח), והוא מתאונן (בהקדמתו) על כהנא: שלא העתיק בדקדוק הראוי. **ואכן** קיים הבטחתו, ודאג "למלאות חסרוני", והדפיס כל ההשמצות על גדולי ישראל הכתובים בהכת"י [מה שכהנא דלג עליהם כנ"ל] בדקדוק

ששאף "למלאות" כל ההשמצות על גדולי ישראל החסרים בדפוס, דאימתי ימצא עוד הזדמנות נדיר כזה: לפרסם השמצות על גדולי ישראל בשם רבינו. וזה רק מאשר עוה"פ: דרק רשעים מסכילים התטפלו עם חיבור זה, מדוע, משום דשם מצאו הסיפוק לרעבונם וצמאונם: **לפרסם** ההשמצות וההשפלות על גדולי ישראל הנמצאים שם, דומיא דפח של זבל, דרק שרצים וזבובים מסבבין ומלקקין מתוכה. **והתיימה** גדולה על ה"מתחכמים" שבימינו, איך לא הרגישו במציאות בולט הזה המטפח על פניהם,

(ה). גם כאן, חוזר וניעור המציאות הבולט: עד היכן שאפיקורסים חיבבו את המג"ס! **נצייר** לעצמינו, יושב לו ביוניווערסיטי אפיקורס גמור המשמש כ"פראפעסאר" ומומחה על מחקר "הקבלה הנוצרית" ... **ואיך** לו דאגה אחרת, רק לישב שעות ארוכות ולטרוח עצמו בעבודה קשה המפרכת את כל הגוף: להגיה **המגילות ספר** ו"לנקותה מן השיבושים" שבדפוס כהנא ע"פ הכת"י. [מה שלא עשה כן עם שום ספר אחר מתולדות גדולי ישראל הלא דבר הוא]. **והאם** אין כוונתו הזדונית בולט וניכר,

בית ספר הזוהר בכל דרכיו וצנוע בכל ענייניו. היה מקובל גדול ונאמן בכל בית ספר הזוהר ותיקונים והאר"י כמעט שגורם על פיו; כמו שהיה בקי בנגלה במקרא ומשנה, הלכות ואגדות, ש"ס ופוס-קים וארבעה טורים בכלל ובהרבה שו"ת קדמונים ואחרונים, חדשים עם ישנים וספרי קבלה ודקדוק ופילוטופיה ושאר ידיעות היו לו למנה; כל שערי אורה / חדרי תורה / פתוחים לפניו. והיה צח לשון בדיבור ובכתב כמו שיתראה מחיבורו ספר שו"ת הנדפס, הללו. ונתן ה' בלבי לקרבה אל המלאכה אשר גדבה רוחי מאז לתועלת עצום ורב בעזרת השם יתברך כאשר יחנני קוני. גם יש עוד ביד גיסי הרב באמסטרדם קצת מכתביו, ביחוד מה שהגיד והוסיף על ספר שו"ת שלו שהדפיס בחייו. ובשעות פנויות היה מעיין בספרים חיצונים וענייני העולם.

עורוני לבנות בית מידות ועליות מרווחים³⁵. ואם בספר תפלה שלי מצאוני רעות בטיבת המוסרים שהכנסתי בתוכו, אעפ"כ בספר זה בית מדות הוטפתי שנית ידי לה' לעורר ולהוסיף ולברר מוסרים כהנה. אבל בפעם הזאת נאלמו בושו וגם נכלמו חרש; צירים וחבלים יאחזמו לכל משטיבי ומקטרגי. ומלאכתי זו ביחוד נשאה חן בעיני כל רואה ויהללנה בשערים באין מכלים דבר. מכל מקום מעט מזעיר בכרך אחד והוצרכתי לחלקה לחלקים ומקצועות וכבר העליתי על מזבח הדפוס עשרה בוגין³⁷ מחלק שני בס"ד אבל עדיין לא השלמתי; כי עודני עסוק בו הפטיקני [הנחש המצוי בין הגדרות³⁸ הוא התועב הארוך אייבשיצר שר"י] שבא לגבולי לפרוץ גדרו של עולם ולהרוס בניין אבות ולקעקע יסודות הדת. שלו הייתי ויפר-

גם הפוקר ביק מתעלם במהדרתו מזיופו של כהנא ד"בשעות פנויות" למרות שמילא את כל דילוגיו מכתבי [המזויף], והדפים ההשמצות על גדולי ישראל שכהנא היה ירא להרפים

עצום. ועכ"ז כשהגיע להיכן שכהנא החליף המלים: "ובשעי דבית הכסא" על המלים: "ובשעות הפנויות", איבד פתאום את עשתונותיו. והוא מעלים עצמו כליל מ"שינוי" בולט זה, וכאילו שלא הרגיש בה כלל, והפעם הדפוס גם הוא "לתמומו" כלשונו המזויף של כהנא וראה הצילום (דף קכ"ז).

והדבר ברור לכל מי שיש לו מח בקדקדו, דהטעם מדוע שכופרים הללו שתקו לו לכהנא, ולא "תיקנו" את "טעותו", דזה אינו משום שלא הרגישו בשינוי הגדול והבולט הזה. **אלא** משום דבהפקירא הוי ניחא להו, להפיץ הרעיון הטמא שלהם בשקר על שם רביה"ק, בכדי לאשרה ולחזקה⁽¹⁾.

וזה משמש לנו כלימוד עצום, לעמוד מזה על מהותם המגונה ומדותיהם המושחתות, ועד היכן שדרגת אי יישרותם מגיע, ושאינ ליתן שום אימון וסמכות כלשהו בכל היוצא מתחת ידם. דכלל גדול הוא: דכל היכא שיש חסרון יר"ש, שם יש גם חסרון יישרות, סמכות ונאמנות.

ט. רגלים לדבר: דבכתי"ק של רבינו לא הוזכר מזה כלום

ונחויץ מאוד להדגיש כאן ענין תמוה, מה שיש בה משום לימוד גדול, על כל עצם "אופן" דרכי סילופם וזיופם, של הפוקרים הללו, "איך"

כיון שמתאמץ בכל כוחו להעניק לה סמכות. **ובכחינת** "עורבא פרח", הוא רוצה להפנות את הדיבור (שם, דף רנ"ב), לענין היתר קריאת ספרים חיצונים בכיה"כ, ולשאר דברים.

ואילו משניהו בומבאך במהדורתו (תשע"ב, דף כ"ה, הערה ל"ו) דלאחר שהתרענו על "זיוף" המחפיר הזה של כהנא, ל"ה יכול להתעלם ממנה כליל. **ואילו** להזכירה בשם אומר ג"כ נבצר ממנו, דהרי קבע בהקדמתו (הערה ט'): "ש"כל דבריני ישאם הרוח" ... על

ולהבין מזה גופא, שצריכין לעמוד הרחק כמטחוי קשת מלנגוע בקצהו של חיבור זה.

(1) גם ה"מתחכם" מקר"י שהתייצג עצמו בקובץ "עץ חיים" (חוברת ח') כ"בר פלוגתא" דנן, מתעלם כליל מזיוף מחפיר זה של כהנא מה שהתרענו עליה. דהרי כפי שהתייצג עצמו כ"סניגורין" של המשכילים [על חשבון "קטיגורו" של רבינו]. **לא** ניחא ליה בשו"א להטיל פגם כ"ש בתוקף סמכותן של הנך רשיעי מי שהמגי"ם יצאתה מתח"י,

פרק שלישי

כה

שם ביד אנשים אשר לא ידעתי. ואחר החקירה והפצרה נשתלחו לידי בערבוב רב, ולא אוכל לידע אם נפקד מהם מאומה. גם לא יכולתי לפקוח עיני עליהם לסדרם ולבררם מרוב טרדות. גם בהיותי עסוק במלאכתי מלאכת שמים שנפלה לחלקי, לסדר חיבורים בתורה הקדושה, אשר שערתי היותם נצרכים מאוד בדורות הללו. ונתן ה' בלבי לקרבה אל המלאכה, אשר נדבה רוחי מאז, לתועלת עצום ורב בעורת השם יתברך, כאשר יחנני קוני. לכן באמת לא נפניתי לראות ולעיין בכתבי אמ"ה ז"ל שהגיעו לידי משארית כתביו הנ"ל, בהיותם צריכין יגיעה גדולה ועצומה לסדרם ולהעתיקם. על כן על כרחי מונחים הם אצלי מן הצד סגורים, ולא שלטה בהם עיני עד הנה, לדעת מה טיבם, עד שיחמול אדם עליהם לקבל טרחם עליו, מה שנמנע ממני לפי הנראה, כפי המשא שעלי. גם יש עוד ביד גיסי הרב (ר' אריה ליב) באמשטרדם קצת מכתביו, ביחוד מה שהגיה והוסיף על ספר שו"ת שלו שהדפיס בחייו. ובשעי דבית הכסא היה מעיין בספרים חיצונים ועניני העולם.

לו. כך הנוסח בכת"י. וכן כתב רבינו עליו

- בשאילת יעבץ (ח"א סי' י). ובמהדורת כהנא (וביק
אחריו) שינה וכתב מדעתו ובשעות פנויות היה
→ מעיין בספרים חיצונים' וכו'. ושיבוש הוא, כי אין
שעות פנויות לאדם, כמו שאמרו (מנחות צט:)

שעשו את עבודתם הבזויה הזוה. והוא מה שכבר הצבענו לעיל (ריש אות ב') על הפלא הגדול: דבאותם דפים שהדפיסו בה"מאסף" ו"כמו"כ ב"נחלת יעקב" הלקוח משם, לא נמצא שום זכר כלל, מכל ענין זה של עיונו של הח"צ בספרים חיצוניים, וואף לא: בבית הכסא]. זאת אומרת, שאנשי המאסף החליטו לפסוח ולדלוג על כל שורה זו הנמצא בהכת"י, שלא להדפיס מזה כלום, כלומר, אף לא הנוסח הכתוב בהכת"י: שהיה קורא בהם ב"בית הכסא", גם כן לא הדפיסו, [ראה הצילום (דף ק"ל)].

ודבר זה אומר "דרשוני", ודורשת הסבר אצל כל הולך ישר: דאם הכל נעשה כאן כשורה, כלומר אם כך היה כתוב באמת, בתוך כתי"ק של רבינו, ומהיכן שאותו כתי" שהיתה לפניהם, אמורה להיות "נעתק" ממנה: שאביו הח"צ היה מעיין בספרים חיצוניים בבית הכסא. א"כ אינו מובן כלל, דמאיזה טעם החליטו המאסף לפסוח על דבר זה שלא להדפיסה, ובפרט כשרבינו עצמו כותב כן בשאילת יעבץ וכדלקמן (ענף ד, אות ב').

והלא בעלי המאספים כתבו בהקדמתם: דבעל הכתי"י, בהיותו "איש אוהב שלום" [שונה מרבינו, שהיה איש מדון ומריבה...], דהרי לחם נגד עוקרי דת שכמותם...]. לא הרשה להם להדפיס, הדברים שיש בו סיפור "מחלוקת וריבות", [כלומר, אותן ההשמצות נגד גדולי ישראל, מה שהחמיק בזיוף בתוך "כתב יד המזויף..."]. הרי לנו, דרק דברי "ריב ומדון" לא הרשה

כאן בשאט נפש, לתלותה ב"שיבוש" כלומר "טעות בשוגג", [עי' גמרא ר"ה ל', ע"ב]: היינו דאיכא שיבוש, ע"ש]. ובוזה דימה לצאת יד"ח, בדרכו לחפות על הרשעים על חשבון אישור השמצותיהן מש"כ על גדולי ישראל. אבל כל מי שיש לו מח בקדקדו מבין, דל"ש לתלות שינוי זה ב"טעות" וק"ו בכמה בני"א זא"ז, וכמבואר לקמן (פ"ו, סוף הערה ג').

כן הוכרח לכתוב בהעברה בעלמא ובקיצור כמי שכפאו שד, וכאילו שזה היתה המצאה שלו: שכהנא שינה מן הכתוב בכת"י. ומפטי"ר על זה בשפה רפה: שזהו "שיבוש" תוך כדי שמשתמש עם "חצי" טענתינו: דהרי "אין שעות פנויות לאדם", וחסל [ראה הצילום (דף קכ"ח)]. ובכה ניסה להתחמק מלהדגיש על הפשע הגדול מה שכהנא ביצע

וַיִּבְרַח

וַיִּבְרַח לְדַבְרֵי רַחֲמֵהוּ לְאִמּוֹתָיו, סְמוּדֵי, אִישׁ מֵאֵלֵינוּ, שְׂדֵדִי,
 סֹנְגָרִי, אֲשֶׁר־נָמְדוּ וַעֲבָדוּהוּ, וַחֲנָן בְּכָל חֲכָמָה, לִפְנֵי
 מַלְכֵי־יִשְׂרָאֵל, וַחֲנָן יְהוָה חָנוּ בְּעֵינֵי הַשָּׂרִידִים בְּכָל מְקוֹם
 אֲשֶׁר עָמַד שָׁם, כְּמוֹ שֶׁאֲמַר לְמַטֵּה בְּעוֹהֵ, גַם הוּא וַחֲקֵן
 בְּמַמְנוֹ, וּבָקִי בְּמִלֵּי דַעְלָמָא וּבַהֲכַנְגָה הַמְדִיכִית, וְהָיָה
 כִּהְיֶיךָ מִמֶּנּוּ עֲלֵה וְתוֹשִׁיָה. וְעַל כֹּלֵי הַיָּדֵי שֶׁמְדוּשָׁה
 לְאַלְהֵינוּ, חֲסִיד גְּדוֹל בְּכָל דְּרָכָיו, וְלִכְנֹס בְּכָל עֲרִיצוֹ, הִיא
 מְקַוֵּל גְּדוֹל, וְנִחָמֵן בְּכָל בֵּית סָ"ה וְתִיקוּנֵים וְהַאֲלֵי,
 כְּמַעַשׂ שְׂדֵדִים עַל פִּי, כְּמוֹ שֶׁהִיא בָּקִי בְּגִבְלָה, מְקַדָּה
 וְמַשְׁכָּה, הַלְכּוֹת וְהַגְּדוֹת, ש"ס וְשׂוֹמְקִים וְאַרְבַּעַת שׂוֹרִים
 בְּכָל־וּבַהֲרַבָּה שׂוֹת חֲדָשִׁים עִם יִשְׂכֵי־סָ. וְהִיא לֹא לְשֵׁן
 בְּדַבָּר וּבְמַחֲתָב, כֹּאֲשֶׁר נִרְאָה מִחֲבוּרֵי ס' שְׂרֵת הַבְּדַעֵם,
 (וְהָיָה עוֹד תְּכַרְךָ כְּחַבִּים בְּעַרְבוּצֵי גְדוֹלָה, כִּי הוּא
 מְנַחֵם בֵּד זָרִים שְׂנִים רַבּוֹת, כִּי נִמְאָרוּ בֵּד מִתְּאוּרָ"ל
 אֲפֵרִים ע"ה ת"י לְכַבֵּי־אֵשׁ אֲלֵי, וְנִפְטָר בְּלִישָׁא, וְכִשְׁמֵר
 עִם בְּיָדֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֵתִי, וְאַחַר הַחֲקִידָה וְהַפְּלָרָה
 נִשְׁתַּלְחָה לְיָדֵי צַעֲרָבוֹת רַב, וְלֹא אֹכֵל לְדַעַת מִהַ נִּפְקָד
 מֵהֶם.

וּמַמְדוּתָיו הַאֲלֵהֵיחַת הָאֵל, שֶׁאֵפִילוּ יִבְנוּ לִי כָל מַלְלֵי
 דַעְלָמָא לֹא הוּא מַשְׂבִּי בְּדַבְרוֹהִי, וְלֹא נִשְׁמַע עַל פִּי לְעוֹלָם
 דְּבָרֵי שְׂחוֹק וְלִיגְמוֹת, וּבְכָל זֹאת דִּבְרַת עִם כָּל אָדָם בְּסֵבֶר
 פְּנִים יְפוֹת, וְהִיא אֶהְיֶה וְחַבִּיב לְכָל תְּכִירָו וְיִדְעֵינּוּ, אֲשֶׁר
 דָּלוּ כִי רוּחַ קְדוּשָׁה וְסִרְיָה בְּקִרְבוֹ, מִעֲשׂוֹת שִׂיחָה, מִעֲשׂוֹת
 תַעֲמֻנָה, מִעֲשׂוֹת שִׂיחָה, מִלֵּא רוּחַ חֲכָמָה וְיִדְעָה מוֹסֵר
 וְעִמָּה, לִכֵּן הִיוּ מוֹסְרִים נִפְשָׁם עֲלֵיו אֶהְבִּיבוּ וְתִלְמֵדֵי
 וְהִיוּ רוֹאֲגִים עֲלָיו וּמְתַלְלִים לוֹ מִרְכָּסָה בְּכַבֵּד, בְּאִשְׁרָן
 שֶׁלֹּא הִיא מוֹכַרְתָּ לְעוֹבֵד מִדַּת חֲסִידָתוֹ, שֶׁחֲזוּקָה בְּהַ מְכַעֲרָן
 שֶׁלֹּא לִקְבֵל מִחֲנָה, וְלֹא נִהְיָה מִשְׁעוּדוֹת רְשׁוּם, וְלֹא יִבְנוּ
 לְהַעֲבִיר

במאסף דלגו על עיון הח"צ בספרים היצוניים [אף לא בבית הכסא], וכן על בקיאתו ב"פילוסופיא"

להם להדפיס, וא"כ מדוע החליטו לדלוג על ענין זה: שהח"צ עיין בספרי חיצונים בבית הכסא, הלא אין בזה שום דררא של "ריב ומדון" כלשהו כלל.

ברם, לאחר התבוננות עמוק, נראה דטמון כאן גילוי נפלא, ולימוד גדול לכל מי שמבין דבר מתוך דבר, על כל "אופן" מהות עבודתם של זייפנים הללו. והיינו: שאותו "בעל הכת"י המסתתר, מי שמסרה להמאסף, ידע היטב: דבכת"ק של רבינו לא היה מוזכר מאומה מענין זה: דלימודו של הח"צ ב"ספרים חיצונים" כלל. כלומר, אף גם לא זאת לא היה כתוב שם: שהח"צ עיין בספרים החיצוניים ב"בית הכסא", ואלא שהמעתיק הזייפן לקח ידיעה זו מספר שאילת יעבץ, וכדלקמן (ענף ד, אות ב').

ובצירוף ההנחה הנ"ל (פ"א, סוף ענף ג): דהיינו טעמא, שמנעו מלהדפיס "כל" תוכן הכת"י המזוייף, משום שפחדו ורעדו מתגובתם של צאצאי רבינו, שהיו עדיין בחיים באותה תקופה ורק ל"ד שנים לאחר הסתלקותו]. אשר על כן, לא הרהיבו בנפשם אנשי המאסף להדפיס בשעתה, רק מה שהיה כתוב באמת בכת"ק של רבינו.

וביודעם היטב: דבכת"ק של רבינו לא היה ענין זה מוזכר שם כלל, ובצירוף האימרא: דלעיל (פ"א, ענף ח, אות ב'): ש"הכובע שעל ראש הגנב בוער". [ובפרט, לפי הגילוי דלקמן (פ"ח, ענף ג, אות א'): דבעל הכת"י היה המסית ומדיח אליעזר ריסער, מי שהיה "אומן" בזיוף כתבים וכדלקמן (פ"ט, ענף ג, אות ג), בודאי שראוי לאצטלא זו: להיות ה"זייפן" בעצמו של אותו הכת"י שיצא מתחת ידו, עיי"ש] היינו טעמא, שהיה ירא מלהדפיסה, ועל כן החליטו לדלוג עליה כל עיקר, דזולת זאת ליכא שום הסבר אחר, מדוע שידלגו על דבר כזה, החף מכל דררא של ריב או פשע.

י. גם על מלת "פילוסופיא" הכתוב בכת"י דלגו המאסף

וע"פ האמור לעיל (אות ט) יובן היטב, מדוע שהמאסף דלגו גם על מש"כ בהכת"י: שהח"צ למד "פילוסופיא" [ראה הצילומים (דפים ק"ל וקל"ב)].

ולכאורה גם בזה תיהדר קושיא הנ"ל (שם, ד"ה ודבר) לדוכתיה: דמדוע החליטו אנשי המאסף [ע"פ ציווייו של בעל הכת"י] לפסוח על דבר זה, בו בזמן שאכן כתוב שם כן, והלא גם בזה אין בה משום דררא ושמץ ד"מחלוקת" כלל.

אבל להנ"ל ניחא, דכיון שבעל הכת"י ידע האמת: שלא נמצא כן בכת"י של רבינו. וביודעם היטב, עד היכן שרבינו מכה על קדקדם של לומדי ה"פילוסופיא" וכדהעתקנו לקמן (פ"ד, ענף ג, אות ט') מלשונותיו החריפים מה שכתב באיסור לימוד זה. עד שיכולים לקבוע: שרבינו היה סמל ודוגמא של התנגדות ל"פילוסופיא", וכמש"כ בספר מליצי אש (ח"א, אות צ"ג) בזה"ל:

"הגאון יעב"ץ... היה שונא ה"פילוסופיא" כל כך, עד שכתב [ע"י מטפחת ספרים (פ"ח, אות ל"ז), ומגדול עוז (בית מדות, עליית הטבע)]: שאינו מאמין שרבינו הרמב"ם חיבר הספר מורה נבוכים, שנותן פתחון פה למינים", עכ"ל.

היינו טעמא מדוע שלא הרהיב אותו המסתתר להדפיס בשעתה שקר גלוי כזה בשם רבינו: שאביו הח"צ עסק ב"פילוסופיא", כשהיו חיים עדיין הרבה מצאצאיו ותלמידיו שהיו מכחישין דבר זה, וע"כ צוה להשמיטה, וז"ב.

יא. ילמוד סתום מן המפורש, על יתר הזיופים הטמונים שם

ומדוגמת "זיוף" מחפיר הנ"ל, מה שכאמור, שהרגשנו וחשדנו בה מעצמינו רק מהשערה בעלמא. ולאחר הבדיקה, נתאשרה במילואה: שאכן אירע כאן זייפנות משעויות, עם הכוונה הגלויה והזדונית: להכשיר שיטת המשכילים, שראוי ומותר להתעסק בלימוד ספרים חיצונים.

ממנה ייסד וממנה פינה: דמזה יוכל הקורא לשער, כמה זיופים כזאת ישנם עוד במגילת ספר, ד"אין בכלל אלא מה שבפרט", אלא שלא נתגלו עדיין. וממילא ברור לכל בר דעת, שאין להעמיד יסוד על שום דבר מה שנמצא בספר זה, כי כל הספר ספוגה ורוויה מהמוץ סילופים וזיופים.

יב. המשכילים "זייפו" אף את ה"כתב יד ה"מזוייף" כבר

ונחויק להדגיש עוה"פ מש"כ לעיל (ענף ב, אות ט): דלא ישתמע מדברינו, כאילו דמה שכתוב בהכת"י, אכן הוא העתק נכון וצודק מעצם כת"י של רבינו. דזה אינו, דהמשכיל שכתב הכת"י הכניס שם שקרים וכזבים בהשמצת גדולי ישראל, וחיזוקי שקר על דיעות כוזבות שלהם.

אלא דמשום שהפעם הוסיף כהנא על כת"י המזויף זייפנות מדיליה, כלומר, דאף את "הכת"י המזוייף – גם כן זייף", שהרהיב לקבוע בדפוס דיעות כוזבות, השונה אף מכפי הכתוב שם. ומן השמים סיבבו, שרשע זה, שהאפיקורסות היה מפעפע בקרבנו, לא יוכל ליתן רסן בעדה, להתאפק ולשלוט ברוחו שלא תתפרץ לחוץ, שימנע מלבצע זיוף בולט כזה. וקולמסו הכשילו בעל כרחו ושלא בטובתו לכותבה, כדי שיתגלה מסתורו ומהותו.

והיינו טעמא, מדוע שהפעם היה אפשר לעמוד עליה, דהרי הוא דבר שרואין בעליל אחר בדיקה קלה בהכת"י. וככה עלתה בידינו בעזהש"ת, לתופסו ברמאותו בידים אדומות... דהרי יש לנו הוכחה ברורה על זאת מלשון הכת"י. אבל ברור, דגם עצם הכת"י כשלעצמה, היא ג"כ רויה וספוגה בזייפנות וכדלקמן (ענף ד, ופרקים ד' וה'). וד"ב.

ענף ד

כיצד פעלו המשכילים בהשתלת הזיופים לתוך הספר

א. ידעו הכלל: ד"כל שקר אין אומרים בו קצת אמת אינו מתקיים"

כדאי לעמוד כאן על טעדקי ממוחשב, מה שהשתמשו בה המשכילים בדרך עבודתם. כיצד שפעלו, ובאיזה טעדקאות שהשתמשו בהם,

לפעול שהזיופים יתקבלו אצל בנ"א הקוראים את דבריהם, באימון מלא ובלי שום היסוס כלל.

נקח לדוגמא זיוף הנ"ל (ענף ג, אות ז), דבמקום שהיה כתוב [אף] בהכת"י [המזויף]: ש"בבית הכסא" היה הח"צ קורא בספרים חיצונים ובעניני העולם. **באו** הם, והדפיסו: ש"בשעות הפניות" שלו היה עוסק בספרים חיצונים, וכן מה שהחמיקו בהכת"י בסתמא: שלמד "פילוסופיא" וכנ"ל (שם, אות י). כדי לחזק את דעתם הכוזבת: דנכון ללמוד ספרי חיצונים ופילוסופיא.

דהנה, בהיותם חכמים להרע, וידעו היטב מדברי רש"י (פרשת שלח), ד"כל שקר שאין אומרים בו קצת אמת, אינו מתקיים", כלומר שאינו מתקבל אצל הבריות. על כן שימש להם דבר זה, כיסוד מוסד וככלל מונח, המבריח מן הקצה אל הקצה בספר זה, בכל זיופם מה שהשתילו בה.

וביון שהיו נמצאים ביניהם תלמידי חכמים מופלגים, שלמדו בהתמדה בנערותם, ואח"כ נחמצו ויצאו לתרבות רעה ועברו למחניהם, ונכמו ריסער בעל הכת"י, שהיה ת"ח, מה עשו בכדי לתבל ולחזק את זיופם בקורטוב של אמת?. הם עברו על כל ספרי רבינו, ובכל מקום שמצאו בעינם החודרת, איזה דבר שיש בה דררא דנדנוד של רמו קל, מה שיוכלו להתאחו עליה, לנצל אותה ולהרחיבה לצורך עצמם, עשו כן.

ועשו זאת עם החשבון: שאם יבא מישהו להטיל איזה צל ספק בתוקף אמיתת הדברים, מה שהכניסו והשתילו בזיוף לתוך הספר. אז יוכלו להצביע תיכף על אותה "מקור" שמתוך שאר ספרי רבינו, מה שבנאוו עליה, שתשמש להם כ"ראיה" על אמיתת "חלק" הסיפור מה שבדו מלבם..

ב. המקור בדברי רבינו דב"בית הכסא" מותר לעי' בספרים חיצונים

וזהו בדיוק מה שעשו גם אצל זיוף הנ"ל (ענף ג, אות ז), דהלא דבר זה שהח"צ היה מעיין בבית הכסא בספרים חיצונים, יש לה "מקור"

מפורש בדברי רבינו. דהרי הוא מעיד על זה בספרו שו"ת שאילת יעב"ץ (סי"י), מה שהוא עצמו הוציאה עוד בחיים חיותו.

רבינו מברר שם, שת"ח הלומד תורה כל היום כולו, וכל מחשבותיו ומעייניו וחפצו שקועים בה, וממילא קשה עליו מאוד להתאפק ולמנוע עצמו מלהרהר בד"ת בביה"כ. מותר לו לעיין שם בספרים חיצונים, בכדי שזה ידיח ממנו הרהורי תורה, לפי הכלל הידוע: שאין המוח יכול לתפוס שני מחשבות בבת אחת. [כמובן ואצ"ל, דאין כוונתו בהיתר זה, רק על אותן ספרים הנקיים מדיעות כוזבות, וכדוגמת ספר אריסטו, או ספרים המיוסדים על נפלאות הבריאה, וכיו"ב]. וז"ל שם:

שמעתי על הרמב"ן ז"ל, שהיה מעיין בספרי לשון לעז של חכמי אומות העולם בבית הכסא, כדי שלא להרהר בדברי תורה, וכן היה מנהגו של אבי מורי הגאון ז"ל, עכ"ל.

והמשכילים הנוכלים, כשראו דברים הללו, קפצו והתאחזו ושמחו עליה כמוצא שלל רב. דהרי זה יוכל לשמש להם כדף קפיצה, להוסיף ולבנות עליה נדבך ולערך מטעמים בצעד נוסף: דבשעות "הפניות" עיין הח"צ בספרים חיצונים, וכן שלמד "פילוסופיא". דאם יבא אדם ויתמה על זה, אז יוכלו להצביע לו על דברי רבינו הנ"ל בספרו שאילת יעב"ץ, ויאמרו לו בנצחון: הא לך כעין דוגמת ראייה משם למה שכתוב כאן...

ג. ההיתר הוא רק לת"ח השקוע במשך כל היום בלימוד התורה

אבל באמת, שאין שום ראייה מהתם לכאן, ואדרבה, הרי כל ההיתר לעיין בספרים חיצונים בביה"כ, היא בנויה רק על היותו ת"ח שמשוג דרגא גבוה כזה, שמוחו שקוע כל משך היום כולו בהרהורי תורה. ומובן ממילא, דזה לא שייך רק באדם ההוגה תמיד בד"ת בלי הרף וכל מעיינו בה, ולא במי ששייך אצלו המושג: ד"שעות פניות" מעסק התורה, ובפרט אם מעיין

אז במילי דעלמא. הרי אצל אדם כזה, ל"ש כלל הבעיה: שקשה לו להתאפק מלהרהר בד"ת בביה"כ. וזהו משני טעמים:

חדא, דכיון שיש לו "שעות פניות" שהוא מבטל אז מד"ת, הרי אינו בדרגא זו שמוחו שקוע כל כולו בד"ת, וא"כ אין לו קשיים כלל להתאפק מלהרהר בד"ת בביה"כ. ועוד, דאדם כזה המעיין בספרים חיצונים אף במקום שרשאים ללמוד, אין לו שום "שאלה" אם מותר לו לעשות כן בביה"כ, דהרי גם בזמן ובמקום שיכול ללמוד הוא עושה כן.

אבל כל זה לא איכפת להם להזיפנים המשכילים, דכל עוד שמצאו איזה פתח פתוח כלשהו אף כחודו של מחט, שנדמה להם שזה יאפשר להם לייפות ולאשר ולחזק את דיעותיהם הכוזבות. ואף אם לו יהא, שזה יועיל להם רק לשעה קלה, כיון דלאחר העיון והחקירה ודרישה, יתגלה חולשתה. מ"מ קפצו להאחזו עליה, על אף שלא יחזיק מעמד לזמן ארוך, דהם חיו עם הכלל: דחיי שעה ג"כ חיים היא...

וזהו כלל גדול, מה להשיב לה"מתחכמים" שבינינו, הבאים להוכיח על אמיתת חלק מהסיפורים שבספר זה, על סמך הצביעם על רמזים קלים הנמצאים לזה בספרי רבינו. דבאמת זהו טעות עצום להחשיב ד"ז כיסוד כלשהו על אמיתתן, דאדרבה, משם הוא שלקחנה, ועל זה הוא שבנו והרחיבו להוסיף עליה חלק המזויף שבה, וכדבר האמור.

ד. המזייפים הפכו ה"סיבה" ל"מסובב" וה"נלמד" ל"מלמד" ול"אות" ובכדי להסביר דבר זה ביתר ביאור, איך שפעלו המשכילים לטשטש המוחות, על ידי שהפכו את ה"סיבה" שתשמש להם כ"מסובב". נשתמש עם המשל הנפלא והמצויין מהמגיד מדובנא זצ"ל:

פ"א הביעו להמגיד מדובנא זצ"ל, תמהון והתפעלות על ה"אוצר" הגדול של "משלים" שיש לו, וגם על "זכרונו" המפתיע. דהרי תמיד יש לו

מן המוכן "משל" נאה, על כל מאורע, או פסוק, או מאח"זל, מה שרוצה להסביר. והלא נדרש לזה, שיאצור במוחו המון משלים רבים עד אין מספר, ושיקלוט אותם במוחם היטב לזכור כולם, כדי שיוכל לשלוף מביניהם אותה המשל המתאים לנידון המבוקש.

ועל תמהונם הזוה, השיב להם המגיד כדרכו ובמתק לשונו: פתרון דבר זה גופא – אסביר לכם עם "משל":

פעם אחת הלך מלך גדול לטייל ביער, ולהפתעתו הגדול ראה איך שהמון "מטרות" והנקרא "טארגעטן" בלע"ז] שהיו תולין ומדובקין על האילנות. וכולם ממש בלי יוצא מן הכלל, היו נקובים בדויקנות נפלא בנקודת מרכז האמצעי, ואף באחד מהם לא חיסר היורה את המטרה. ולרוב התפעלותו שאל ממלויו, מי הוא זה ואיזהו המומחה הגדול והנפלא הזה שהיה יכול לאמן את ידיו לירות ולכוון אל המטרה בדויקנות גדול כזה.

והשיב לו אחד ממלויו: אדוני המלך, היורה הזה הוא איש כפרי ואדם פשוט מאוד, ואינו מומחה כלל לירות בדויקנות. **אלא** שעשה תחבולה פשוטה: דבמקום לציין מקודם נקודת המטרה, ולנסות אחר כך לירות תוך אמצע נקודה המרכזית, וכדרך העולם.

עשה הוא להיפך, שמקודם ירה על טבלאות פשוטים ורקים, מבלי שום רשימה לנקודת המטרה. **ולאחר** שהטבלאות כבר היו נקובים מן היריות, רק אז צייר ורשם את העיגולים מסביבות נקבי היריות בדויקנות, כך, שהנקב תהיה בדיוק בנקודה המרכזית ממש.

בקיצור, הוא התחכם איך לשכנע את התמים, ולהוליכו שולל שיתפעל ממומחיותו, על ידי שהחליף את ה"סיבה" ל"מסובב". דבמקום שיתאמן להתאים את יריית החץ שתקלע לנקודת המטרה, דבר הקשור בקושיים ודורש מומחיות גדול, מה שהוא לא התמחה בזה כלל. **עשה** הוא

להיפך, שהתאים את עיגולי המטרה לפי נקודת הנקב, דבר מה שכל כפרי ובטלן ואדם פשוט יכול לעשות בניקל.

ככה הנני עושה, סיים המגיד בעוונותנו, את תשובתו על שאלתם, אין הדבר כלל כמו שהנכם סוברים, שיש לי מן המוכן אוצר גדול של אלפי משלים שונים, ובכל פעם כשנצרך לי משל, הנני שולף מן האוצר אותו משל המתאים ביותר לענין הנצרך. **אלא** הריני דומה לאותו כפרי, כי הפכתי את הסדר להיפך: דלכל דבר הנצרך לי משל, הנני מייצר ומצייר את המשל מסביבות אותו הדבר, כדי שיתאים היטב להענין, עכת"ד.

ה. ה"נמשל" לנידון דידן

וככה אנו משיבים, כלפי "מתחכמים" דנן, הרוצים להביא "ראיה" על אמיתת החלקים הבודיים שבתוך הסיפורים שבספר זה. **בהצביעם** על דברים דומים קצת הנמצאים בספרי רבינו, שיש בהם איזה רמז ואחיזה כלשהו עליהם. **דבאמת** אין זה ראיה כלל, כי אדרבה "משם" הוא שלקחו זייפנים הללו את ה"חומר" שלהם, וע"ז הוא שבנאוה וכו"ל (אותיות א' ובי):

דבכל מקום שמצאו איזה נקודה קטנה, מה שהבינו שיכולים להרחיבה ולנצלה, שתשמש כ"יסוד" ואישור על דעותיהם הכוזבות, על ידי בדיית "פרט" בתוך סיפור מורחב שמסביבה. **התנפלו** עליה כמוצא שלל רב, עם החשבון: שזה עוד ישמש להקורא התמים: כ"ראיה" על "אמיתת" הסיפור. **ותחבולה** זו עלתה בידם בהצלחה, וכדחזינן שאכן מנצלים זאת ה"מתחכמים" [ה"טיפשים"], כאילו שהיתה "הוכחה" על "אמיתת" שקריהם.

וזהו ההסבר גם על ההשמצות הנמצאים בספר זה על הגאון בעל כנס"י וכדלקמן (פרק ד', ענף ו', אות ג'). **דגם** כן נבנו על ההנחה (מוטעת) זו: דמאחר שנמצאים ביטויים חריפים עליו מרבינו, בדרך משא ומתן של הלכה שביניהם וכדלקמן (שם, אות ט'). **זהו**, מה שפתח את הפתח לפניהם, שירהיבו לכתוב כן, דהרי יש "חומר" שיכנוע על שיתקבלו הדברים.

[וכן] הוא גם כלפי הגריו"ג זצ"ל, כיון שידוע שרבינו לחם נגדו, ע"כ ניצלו זאת, לכתוב עליו השמצות חירופין וגידופים וקללות נמרצות, באופן גם ומבהיל, מה שבטח לא יצא מקולמסו של רבינו, וכש"כ לאחר פטירתו.

ו. המתחכמים שבימינו שהלכו שולל אחר טצדקאות הזייפנים

עוד הגיע לאזנינו טענת אחד ה"מתחכמים" שבימינו, ומן אותו הסוג שאנו מכנים אותם לקמן (פ"א): בתואר "משכילים חסידיים", מי ששואף ליתן גושפנקא דאישור על ספר זה. **בטוענו:** דמה שרואין בהכת"י, שנמצא שם בהרבה מקומות כמה נקודות, ומה שכהנא דלג עליהם, וכתב במקומם המלים: "נחזור לענין ראשון", וכדלקמן.

וההסבר הפשוט המתקבל על זה הוא: שכותב הכת"י שהעתיק מכת"י של רבינו, היה לו קושיים לקרות הכתב מחמת בליאותה. ועל כן רשם נקודות, במקום שהחסיר כמה מלים או קטע שלם...

ועל יסוד הסבר זה רוצה הוא להסיק, דמזה מוכח שאכן עשה כותב הכת"י, מי שהעתיק מכת"י של רבינו, את עבודתו בשלימות ובדייקנות הראוי. דהרי אנו רואים, דבמקום שלא היה יכול לקרות את הכתב, סימנה בנקודות, הרי שלא הרחיב לכתוב מדעתו אף מלה אחת, עכת"ד.

אבל באמת שאין מזה שום ראיה כלל, וזהו משני טעמים: **חדא**, דאותו רשע הכותב המסתתר, מי ששתל כל השקרים בתוך ספר זה, בודאי שהיה "חכם להרע". וגם בדעתו נפל תחבולה זו, לרשום נקודות בכמה מקומות, מטעם זה גופא: בכדי שזה יעניק לו סמכות של "דייקן"...

ועוד והוא העיקר, דאדרבה, בזה רק נחשפים מעשיו הטמונים של אותו כותב המסתתר, איך שפעל ועבד בנכליותו. **אלא** ש"מתחכם" דנן "התטפש", ולא חלי ולא הרגיש, איך שהוא מהפך היוצרות: לילך שולל אחר "סימן זיוף", כאילו שהיתה "סימן דייקנות"...

ז. בכ"מ שמעתיק הכת"י הכניס זיופיו עשה נקודות מחסרון המשך

דהנה, ראה לקמן (פרק ה, ענף ב, הערה א') שהסברנו: דבודאי שאכן היה ביד כותב הכת"י [שבאוקספורד] המסתתר, כתי"ק המקורי של רבינו. **דמשם** העתיק הדברים הישרים, והעובדות האמיתיים ביסודן, מה שנמצא בספר זה, שבטח אכן יצאו מקולמסו של רבינו, והוא כתבם.

אלא, דכותב הכת"י בדרך העתקתו, החמיק והכניס את שקריו וזיופיו במקומות רבים אין מספר וכנ"ל. [ואח"כ ביער את כת"י המקורי מן העולם, כדי שלא תשאר הוכחה ברורה על זיופיו, והיינו טעמא מדוע שלא נמצא כתי"ק של רבינו מספר זה, וכנ"ל (פרק א, ענף ה, אות א)].

והנה, עבודתו הזאת גרם לו דאגה גדולה, כי במקומות רבים היכן שהכניס את זיופיו, היה לו קישויים אחר כך, איך לקשר ההמשך מסוף קטע הנוסף והמזויף, להתחלת קטע הבא [האמיתי והישן שבכת"י המקורי]. דהרי מרוצת ה"המשך" מקטע הישן והאמיתי, לא התאים להקטע החדש מה שהוסיף בזיוף. והיה מפחד ויירא, דמזה גופא: מה שהקורא יראה, שהמשך הדברים בין הקטעים אין להם קשר, ירגיש שהדברים הזרים הוכנסו שם בזיוף.

על כן התחכם הכותב המסתתר, איך להתגבר על זה, עם העצה הפשוטה: שבכל מקום שהיה לו קושיים, בחסרון המשך הקטעים, מן החדש להישן. **הכניס** לשם כמה נקודות, כדי שידמה להקורא, דזהו משום שהכת"י המקורי היה מטושטש שם, ולא היה יכול לקרואתה, ויחשוב דהיינו טעמא מדוע ש"המשך" הדברים אינו עולים יפה...

ח. הטיפשים שבימינו הפכו מגורת הזייפנים כאישור לשקריהם..

ברם, כהנא וחביריו, לא היו שבעים רצון מנקודות הללו, כי בהאי פחדא. הוי יתבי: שזה רק יעורר שאלות וקושיות וחשדות אצל הקוראים. והיו יראים דלבסוף יעמדו על הצטדקי: שכותב המסתתר מי שהכניס בזיוף הדברים הזרים הנמצאים בסמיכותם, רצה לאשרם על ידי רשימת הנקודות.

על בן החליטו, שבמקום הנקודות, ידפיסו המלים: "נחזור לענין ראשון", או "נחזור לענין שעמדנו בו", או "נשיב למקום שהיינו" וכו'. דבר הרגיל בלשון כל ספר, ובפרט בספר "תולדות": שהכותב יצא בהמשך הדברים מענין לענין, ואח"כ יחזור להענין. והיו מקוים ש"תיקון" זה יכסה במדה מה, שלא ירגיש הקורא בשום דבר מוזר, [מה שהכותב עצמו ג"כ עשה כ"פ].

ועכשיו כהיום, באים החקרנים [טפשים] דגן, ורוצים לבנות ראייה על "דייקנותו" של המעתיק המסתתר, מהיכן?, מן "נקודות" הללו שנמצאים בהכת"י...! ולא חלו ולא הרגישו, שזהו ראייה לסתור, ודמיה לההוא עורבא דמייתי נורא לקיניה, כך הם מביאים ראייה על דייקנות המעתיק, מן עצם תחבולותיו מה שהשתמש בה אותו נוכל המסתתר, במה "לכסות על זיופיו" שהכניס שם...

מובטחנו, שאותו הזייפן והנוכל, מי שבהאי פחדא הוי יתיב האי גברא, שלא יתגלה קלונו וזיופיו על ידי חסרון ההמשך שבין הקטעים. ובלית ברירה אחרת, ניסה לכסות על זאת עם הנקודות, וקיוה שזה יתקבל עם האמתלא, שלא היה יכול לקרות שם הכתב המטושטש. **דבר**, מה שכאמור, לא הוי ניחא ליה לכהנא וחביריו, ועל כן תיקנו להדפיס תחתיהם המלים "נחזור לענין ראשון" וכדומה.

הם לא חלמו במיטב חלומותיהם, שעד כדי כך יצליחו להעניק סמכות לזייפנותם. **עד** שאותו דבר עצמו, מה שדאגו עליה וייראו ממנה, שלא יתגלה מצפונייהם על ידה, [דהיינו הנקודות, והיינו טעמא על שדלגו עליה בהנדפס]. **שזה** גופא, עוד ישמש להם בהכיוון דלהיפך, שעוד יבואו המתחכמים [טיפשים] דגן, לחזק ולאשר על ידה, את נכונותם ואמיתתם של הקטעים המזוייפים...

פרק ד

דוגמאות מדברים הזרים ודברי בלע מה
שהאפיקורסים הכניסו לתוך ה"מגילת ספר"

ענף א

הקדמה: הפלגת הערצת גדולי ישראל גדולת וקדושת רבינו

ועתה, לאחר שכבר עמדנו על מהותם ונכליותם של המעתיקים והמדפיסים ספר זה, ואופני טעדהקאותיהם העקומים השונים, איך שהתחכמו להחמיק הזיופים בספר זה. וטרם שנפן ונבוא להתטפל עם עצם תוכן הספר, להוכיח איך שכל כולו מלא בדברים זרים המבזים את מי שכותבם, והמעמידים את כל מהותו בקרן חשיכה. באופן, שאותן דברים עצמן מוכיחים, שלא יצאו מעולם מתחת יד אדם ישר וחשוב, וכש"כ דלא מאדם קדוש צדיק וגדול בישראל, כדוגמת רבינו המחבר זצ"ל.

לפני שנרד להעתיק הלשונות המבזים והנפרכים מה שהרשעים המשכילים הניחו ושתלו בזיוף לתוך קולמסו של רבינו, בכדי להשמיצו ולבזותו. אנו מרגישים, שיש צורך להקדים בתור "כח נגדי", להעתיק לכאן מדברי מאורי הדורות, בין מצד ה"חסידים", ובין מצד גדולי תורה והוראה. איך שכולם פה אחד, הודו והמליכו את רבינו, מחד גיסא, כ"איש קדוש" ובעל מדריגות גדולים, ומאידך גיסא: כשר צבא ה', בהעמידו את הדת על תלה..

א. עדות גדולי תורה ומנהיגי חסידות בהפלגת גדולת וקדושת רבינו ז"ל הגה"ק החקל יצחק מספיקנא זצ"ל בהסכמה לעץ אבות (סיגוט, תרע"ב):

"וכבר נודע ומפורסם, וכבר העידו בני רבינו הגה"ק מצאנו זצוק"ל בהסכמותיהם, איך ששמעו מאביהם שסיפר: אשר הבעש"ט זי"ע ועכ"א, אמר להגה"ק מוה"ר ר' אפרים זצ"ל, שהיה אחיו של הרב הגה"ק רבינו: "אף על פי שאחיך רבינו, נמנה בין כת המתנגדים, מכל מקום כל היום, הוא דבוק בעולמות העליונים", עכ"ה"ק.

וז"ל ספר צרור החיים (ליבערזאהן, בילגורייא תרע"ג, סוף אות נ"ו):

"חמשה בנים היה לו להחכם צבי זי"ע, ועל כולם אמר הבעש"ט זי"ע: שהופיע עליהם רוח הקודש. ואחד מהם הפליג מאוד בשבחיו. הרב הגה"ק מהר"ר יעב"ץ זצ"ל זי"ע, עכ"ל.

הרה"ק מאפטא כותב על רבינו בהסכמתו על ספרו עץ אבות (סיגוט, תרע"ב): "הגאון הקדוש". והרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל כותב עליו בהסכמתו: "המאור הגדול החסיד המקובל". וכן בהסכמתו על ספרו מגדל עוז (ויטאמיר תרל"ד), כותב עליו (תקצ"ד): "קדושת חיבורי הגאון הגדול האיש אלקים קדוש". והרה"ק מריזשין כותב עליו (שם, תקצ"ה): "הרב הגאון תפארת עוזינו הצדיק המפורסם... מאוד נעלה".

והגה"ק הגר"א מווילנא כתב (ערב סוכות תקל"ו) בזה"ל: "אני אומר שלום רב.. ובייחוד לדודו הישיש והזקן, זה קנה חכמה קנה בינה לתורה ולתעודה, בישישים חכמה כבוד שמו מפארים כמוהר"ר יעקב נ"י, המקום יאריך ימיו ושניו בטוב ובנעימים" עכ"ל, והועתק מכת"י ק בכתבי הגאונים (הורוויץ, פיעטרקוב תרפ"ח, סי' א'). והגה"ק מבוטשאטש כותב באשל אברהם (או"ת, סי' רפ"ה) וז"ל: "כתב בסידור הקדוש של מוהר"ר יעב"ץ ז"ל..". והגה"ק בעל שו"מ (מהדו"ק ח"ב סי' קע"ד ד"ה שלום. וסי' קע"ה ד"ה והנה. וח"ג סי' קל"א ד"ה והנה. ומהדו"ז סי' נ"ד) מתארו: "דו"ז סבא קדישא".

ב. החת"ס הסתמך על פסקיו וניצל סידורו ככור מבחן נגד שבתאות וכן מרן הגה"ק בעל חתם סופר זצ"ל, העריץ והחשיב מאוד כח הוראתו של של רבינו היעב"ץ. וכמו שכתב בהסכמתו למחזור הגדול שנדפס בוויען, הובא בהקדמת קרית סופרים לספר דרשות חת"ס (דף י"א) בזה"ל:

ורואה אנכי זכות הרבים, ללקוט באמרים מסידורו של הגאון הנ"ל (היעב"ץ) קיצורי דינים, ודברי מוסר השכל הנאמרים שם דבר יום ביומו, ובכל מועד מועדים וחצי מועד. כי דברי הגאון ז"ל, המה קילורין לעינים ומרפא לנפש, ולשונו צח ונקי.. והעולה על כל האמור, להדפיס בתחלת המחזור, ליקוטים מהקדמות הגאון הנ"ל לסידורו, כי היא מלאה לה חכמה ויראת ה', עכ"ל.

וכן העיד הגה"צ ר' עקיבא סופר (אבדק"ק פרעשבורג) במכתבו הנדפס בספר רבי עקיבא ותורתו (מכתבים, סי' ל"א) בזה"ל:

ונוסף לזה, כתב היעב"ץ בסידור תפלה שלו, בסולם בית א' וז"ל... העתקתי לשונו הקדוש, כי ק"ז בעל חתם סופר זצ"ל, הסתמך על פסקי הלכה של היעב"ץ, והיה לו לעינים בכל מקום, עכ"ל.

ופוק חזי, מש"כ תלמידו בליקוטי חבר בן חיים (הקדמה לח"ב, ד"ה ואחר) וז"ל:

ורבינו זה [החת"ס], מנעוריו נפשו חשקה בחיבורי הגאון מהר"י יעב"ץ, וסידור עמודי שמים מהיעב"ץ היה שעשועיו. והיה ביום ש"ק א' בבוא הבעלי בתים בעיר פרוסטיץ לשמוע מפי הבחור האשכנזי [החת"ס] השיעור. בא זקן אחד וישב למעלה בראש אצל רבינו, והסידור הי' מונח סגור על השולחן, ויפתח הזקן ספר החתום וכראותו כי הוא סידור מהר"י יעב"ץ, דחה אותו מעם פניו בשתי ידיו. וממעשה הזה הביין רבינו כי האיש הזה מכת ש"צ, וגער בו בחמת רוחו לאמרו: הלא אתה מכת ש"צ ומה תעשה בחבורתינו, עכ"ל.

ובן כתב הגה"צ ר' יוסף נפתלי שטערן זצ"ל בפנקסו, והובא בספר ספרא רבה דישראל (קונטרס המנהגים, סי' י"ד, ס"ו), בזה"ל:

סידור היעב"ץ היה חביב אצל החתם סופר, ובזה בחן ובדק השבתי צב"י. ובן כתב מרן הגאבד"ק מט"ד זצ"ל ברשימותיו, שק"ז רשכבה"ג החת"ס זצ"ל אמר לחתנו [הג"ר דוד צבי עהרענפעלד] הוא אבוב דשמואל מרן [החתן סופר] זצ"ל: שבקהל דרעזניץ הי' פרנסתו בהרחבה, אבל ציערוהו שם איזה אנשי בליעל מכת ש"צ ימ"ש.

"וכל ימי היותו שם, היה על שולחנו הטהור סידור תפלה עם פירוש הריעב"ץ זצוק"ל. ואם בא לביתו, מי שאינו ברור לו, שהוא אינו מכת הש"צ הארורים, הסתכל מרן ז"ל, באיזהו אופן הוא מביט על סידור עם פי' הלז. וזה היה למרן לאבן בוחן, שהוא מכת ש"ץ, וגער בו: לעזוב תיכף ומיד" עכ"ל. ווע"י שו"ת חת"ס (ח"ו, סי' נ"ט) שכותב על רבינו: "דבר גדול דיבר הנביא", וד"ב.

ענף ב

הסוגים השונים של דברים הזרים שהוכנסו בספר זה

ועבשיו, לאחר שידענו מי מהקדושים אשר בארץ, שהעידו על גודל מדריגותיו של רבינו זצ"ל, וכבר יש לנו השגה מעט מזעיר מ"מי" המדובר. נרהיב לצטט קטעים בודדים מספר מגילת ספר, מה שלפי שקרם וכזבם של המעתיקים והמדפיסים, הם אמורים להיותן יוצאין מתחת קולמסו הטהור של רבינו. אבל כל יהודי שיש לו קורטוב של יראת שמים, ויודע ומבין איך לערוך גדולי ישראל אמיתיים, אי אפשר שיאמין בשום פנים ואופן, שרבינו הק' אכן כתב דברים אלו.

א. ארבעה חילוקי הסוגים של "זיופים" שהוכנסו בתוך הספר

והנה, בדנתי הספר, ניחזי דנמצאים שם ארבעה חילוקי סיגים שונים של "זיופים", מה שאנו רוצים לעמוד עליהם. ואלו הם:

הסוג הראשון: כשעוברים בעין ביקורת על דפי הספר, ומסתכלים בה בעין חודרת הראוי, אז רואין בה דבר הצריך לעורר תמיה אצל כל אדם. והיינו, שכל הרעיונות והדיעות כוזבות, מה שהיו רגילין תמיד על לשונם של הסכלים המשכילים הארורים, נמצאים כולם בספר זה, וכמעט שאחת מהנה לא נעדרה, הלא דבר הוא.

הסוג השני: מה שכל הספר מליאה עם בזיונות והשמצות על רבינו עצמו, אלא בהיות שהדברים צריכין להתאים להשקר, כאילו שיצאו מקולמסו של רבינו עצמו. על כן התחכמו הרשעים הארורים, לכותבן בצורה נובליותי ומוסווה, כדי שהקורא לא יתפוס תיכף לפום ריהטיה, שזהו פשוט עשיית חוכא ואטלולא מן רבינו, וכדיבואר לפנינו.

הסוג השלישי: מה שכל הספר מליאה על גדותיו מדברי רכילות ולשון הרע על עשרות, ואולי מאות אנשים, בפירוט שמותם, ובלשון גס וזול, והרבה פעמים אף בלשון עלגים, ובנוסח "שיחת ילדים".

והסוג הרביעי העולה על כולנה, והוא העיקר: מה שכל הספר מליאה עם השמצות והשפלות נוראות על גדולי ישראל מפורסמים, שחיו בדור דיעה ההוא דלמעלה מר"ן שנים לשעבר. והדברים נכתבו בנוסח גס וזול אשר צריך להרעיד לב כל יהודי החרד לדבר ה', ולהבהיל את רעיוניו ממש.

ב. לא נביא רק מעט מזעיר דוגמאות, כי זה מזיק להנפש

והצד השווה היוצא מכל ארבעת הסוגים הללו ביחד, הוא דבר אחד, והיינו: השפלת כבוד גדולי ישראל באופן מבהיל, בכלל, ובתוכם השפלת כבודו של רבינו עצמו, ואביו הק', בפרט.

ואנו מדגישים בברירות, דאותן הקטעים מה שנצטט לכאן, הם רק דגמאות ספורים מיני הרבה מאוד, הנמצאים שם, ואם היינו באים לפרט את כולם, אז יכלה הזמן והם לא יכלו. ומלבד זה, הוא גם גועל נפש להתטפל עם זבל כזה, מה שמוחות חולאים ייצרו והמציאו, ונפשו היפה של כל אדם קצה מזה, וחויץ מזה גם מזיק להנשמה לקרות דברי בלע כזה.

ומה שאנו מרהיבים עם כל זה, לצטט מקצת מדבריהם המגועלים, זהו רק מתוך גודל ההכרח והנחיצות שבו, כדי להגיע אל התועלת המבוקש: שבני אדם ממחנינו יכירו ויבינו מ"מ" ומ"מה" המדובר. וממילא יבינו לבא ולהגיע להמסקנא הפשוטה: שאין לסמוך בשום אופן כלל, אפילו על אות אחת מה שכתוב בספר זה. ועל כן הגבלנו עצמינו, לדוגמאות ספורים מעט מיני הרבה, רק כפי הצורך וההכרח להגיע לתועלת הענין.

ועתה, נפן לצטט קטעים ספורים, מארבעה הסוגים המנויים לעיל.

ענף ג

דוגמאות זיופים מסוג א

דיעות כוזבות ורעיונות פסולים של המשכילים

א. תיאור מגוחך מאופן לימודו שפת ואותיות עכו"ם בהחבא

מסופר שם, כאילו שרבינו כותב על עצמו – איך:

שבאופן טמון ומוסוה למד לקרות כתב ואותיות של גוים, ואיך עשה זאת. כשהבחין "שאינ בני אדם רואין...", אז שאל במהירות מילד גוי שעבר לפניו: "איך קוראין אות זה", ואח"כ חזר ושאל על אות אחר וכו'. וכל זאת עשה באופן שבני אדם לא ירגישו בכך... ע"ש.

וכי מיהו פתי, להאמין למעשה ילדות וטיפשות שכזה, דממנ"פ, אם אכן היה ס"ל לרבינו, שהיה איש אמת: שרשאים ללמוד שפת עכו"ם, ואין שום גריעותא בכך, א"כ לא היה מטמין ומחביא עצמו מעיני בנ"א כשעשה זאת. **ואם** ס"ל, שהוא עוולה לעשות כן, אז בודאי שלא היה עושה זאת אף בצנעה, והכי היה ילד קטן, המחביא עצמו מעיני בנ"א כשעושה עוולה?

אמנם, הדבר נראה בעליל, שזהו פרי יצירת מוחם של המשכילים השקרנים. **בכדי** לאשר ולחזק בזה, את רעיונם הפסול, שצריכין ללמוד שפת המדינה, דבר ששום גדול בישראל לא התעסק בזה. **אבל** מכיון שלא יכלו לכתוב על רבינו, שלמד זאת בגלוי, דהרי זה יופרך מיד מן היודעי דבר, כשקר גלוי.

על כן, הוכרחו לייצר סיפור בדוי זה, כלומר, איה"נ שגדולי ישראל לא עשו זאת בגלוי, אבל בסתר אכן עשו כן... **ובחדא** מחתא דיבקו עליו ההשמצה: כאילו שמדת ה"אמת" היה ממנו ולהלאה, והיה אדם מתחפש שאין תוכו כברו, ובסתר עשה מעשים מה שבגלוי התריע עליו, ח"ו. **למותר** לומר שזהו שקר בולט וניכר, שייצרו כאן מעשה ילדות כזה על רבינו, ועוד כאילו שהיה בער גדול [ח"ו] כ"כ: שיכתוב כן על עצמו...

ב. הדופי בהטלת אשמה על הוריו, ששידכו אותו בלי הסכמתו

עוד מסופר שם, כאילו:

שרבינו מתאונן: שהשידוך של זיווגו הראשון, עשה עמו אביו הח"צ זצ"ל, על כרחו ושלא ברצונו והסכמתו... ומאידך הוא מתרעם על שידוך אחר שרצה בה מאוד מאוד... אלא שאביו לא הסכים משום איזה פגם קטן במשפחתה, למרות שהיו אנשי חסד... ולא היה לו ברירה אחרת כי היה מוכרח לשמוע אל אביו... וואין אנו רוצים ללכלך את הקולמוס והנייר, ולהעתיק באיזה דברי נבלה "ביק שאוליי" מגיב על זה במהדורתו.

אבל פשוט, שדברים הללו לא יצאו מקולמסו של רבינו, דהכל יודעין, שטענה זו, היא אחת מן ה"האשמות" מה שהטילו המשכילים על היראים: שאופן התחנתותם עם צאצאיהם, לגמור שידוכים עם ילדיהם בעודם קטנים, ווכל הדיעה וההחלטה, היו תלוי רק בדעת ההורים, ולא בבני הזוג עצמם, זה היה לדעתם רשעות כלפיהם... וממילא בכדי ליתן גושפנקא דאישור על שיטתם הנלוז, הכניסו בספר זה השקר הגס הזה, כאילו שגם רבינו קורא תגר בזה על אביו... עפ"ל.

ג. הטלת אשמה על אביו שהכניסו לחדר בגיל רך ושהמלמד הכהו עוד מסופר שם, איך:

רבינו קורא תגר על אביו הח"צ זצ"ל: על מה שהכניסו ל"חדר" בגיל רך מדי. ושדבר זה בעירוף מה שהמלמדים שלו היו "אכזרים", והכהו בלי חמלה, ועד כדי שהפילו את שיניו... וגם לחצו צפרני ידיו... כל זה הזיק מאוד לבריאתו, מה שסבל מזה כל משך ימי חייו... ע"כ.

ומי פתי יסיר הנה להאמין שדברים אלו יצאו מקולמסו של רבינו, דהכי מי אינו יודע, שזה היה אחת מטענותיהם העקריים של המשכילים, על היראים: שכל מהלך ה"חינוך" שלהם אינו ברמה די גבוה. ושפכו קיתון של שופכין על ה"חדרים", כאילו שמענים שם את הילדים, ע"י שמתחילים עמהם בגיל רך ביותר, וגם במה שהמלמדים מכים אותם באכזריות וכו' וכו'.

והרי על יסוד האשמות הללו, ייסדו המשכילים את ה"חדר מתוקן" שלהם [שגדולי ישראל כינהו "חדר מסוכן"...]. מה שמזה נצמח אח"כ, רשת בתי חינוך ה"תרבות" ברחבי פולין, [שהח"ח מתאונן עליהם חזור ושוב: ששם ה' אינו מוזכר שם, ושהם דומים לבתי ע"ז, ראה מכתבי הח"ח (מכתבים: ב', ט', י"ב, כ', ל', ל"ג, ל"ח, ל"ט, מ"ג, נ"ג, ס"ב, מ"ח, ע'), שהעתקנו חלק מלשונותיו הבווערים בספרינו תורת אמוך (ח"א), בפתיחה (אות ל"ח) עי"ש]. וקל לשער, איזה סוג "תלמידים" שיצאו משם, והיכן שצאצאיהם נמצאים כהיום...

וממילא מצאו כאן זייפנים הללו, מקום מוכשר להכניס טענה זו בקולמסו של רבינו הק', כאילו שגם הוא מתאונן בטענה זו על אביו הק' ח"ו, והכל בכדי לחזק בזה את דיעותיהם הפסולים... [ולדאבונינו, הלך שולל מחבר אחד מזמנינו, להכניס דברים הללו בתוך ספרו על חינוך הבנים, כאילו דלפי שיטת רבינו: לא יאות להכניס את הילדים בחדר בגיל רך...].

ד. הטלת דופי בה"משולחים" לקופת ארץ ישראל, שהיו גנבים

עוד מסופר שם (דף 14) בזה"ל:

הוא [החכם צבי] היה אב לאביונים... עיני השקפתו עליהם היה לטובה שיגיעו מעות א"י הנגבים בג' קהלות לידי עניי ירושלים, ושיתחלקו כסדר וביושר.

הנה עד כאן, ייתכן שהוא העתק אמיתי מלשונו של רבינו. אבל מה כתוב שם לאחר כן:

"לא כשאר קהלות אשכנזים, שכל מעות א"י הלכו לטמיון, ואובלים הגבאים הכוללים שלהם, (הגנבים הגדולים)^(א) המעשירים עצמם ממעות צדקה זו, ועניי א"י מתדלדלים, ומוכרחים לעזוב דירת א"י ולהיות נודדים ללחם גולים ומטולטלים"...

למה? על זה בא ההסבר – בהשמצה נוסף!

"כי הגבאים שהיו ממונים על כך בפראנקפורטדמיין, בווינא,

(א) מקולמסו של רבינו, שכידוע היה סופר מהיר ומומחה גדול בלשה"ק. **וכדאי** להדגיש, דהסוגריים העגולים שמסביב מלים הללו, הם גם בהכתי"י, וכמוכן דג"ז מעורר חשד..

(א) **כדאי** להצביע על המלים "הגנבים הגדולים", שהוא לעגי שפה ולשון עלגים וגם ילדיתית. ומזה גופא יש להבחין, שבטח שמעולם לא יצאו הדברים

ובוויניציאה, ובירושלים. כל אלו, היו חברי גנבים, ביניהם נתאכלו כל הממונות הרבים, ההולכים מדי שנה בשנה מכל ארץ אשכנז: פיהם, מעררין, אויסטרייך, הואלאנד, ענגלאנד, צרפת, פולין, רייסיין, ליטא, ומכללות הגולה בארצות המערביות הללו הנכללות בעאוראפי, שהיה עולה לסך גדול עצום מאוד".

"ואבד העושר ההוא בענין רע, אצל גוזלי הרבים, אוכלי שוד עניים הנ"ל..., לקנות מעות עניים במשיכה, מרשות הרבים לרשותם, להרבות בכבוד ביתם, וכמה ממון רב ועצום שקע ביד האנשים ההם" וכו', עכ"ל(ב).

הדבר ברור, דמי שיכול לחשוב, אפילו רק לרגע קט, שמלים מורעלים הללו שנכתבו בהפקירות נורא, ובנוסח של "כתב פלסתר" מובהק, יצאו מתחת קולמסו של רבינו. **בודאי** שיש בו אחת משתי אלה, או שהוא טיפש עצום, או שצריך בדיקה אחריו: אם אין ריח ההשכלה נודף ממנו.

דהיעלה על הדעת, שרבינו יכתוב דברי בוז וקלון כזאת, באופן כללי על "כל" גבאי קודש הנאמנים, ויאשים את כולם ממש בלי יוצא מן הכלל: ש"כולם" היו גנבים וגזלנים, אתמהה.

להדפיס זאת. ויש מזה רגלי"ד: שקטע זה ודאי לא יצא מקולמסו של רבינו, כמו שאר הדברים שהם החסירו להדפיס כנ"ל (פ"ג, ענף ג, אות ט). והיינו טעמא מדוע שבעל הכת"י המזויף מנעם מלהדפיס כמה קטעים, כיון שידע מרת נפשו שהוא ייצרם והכניסם שם. והיה ירא מתגובת צאצאי ותלמידי רבינו שחיו עדיין באותה תקופה, דבטח שלא היו שותקים ע"ז, וראה לקמן (הערה ג, ד"ה ויש).

(ב). **ראה** לקמן (אות ז): דכל קטע זה המדבר מגנות הגבאי צדקה, דלגו עליה המאספים, למרות שנמצא בהכת"י. ולפי דבריהם מש"כ בהקדמתם, שבעל הכת"י התנה עמהם: שלא ידפיסו דברי ריב, רק אותן הקטעים מה שירשה להם להדפיס וכנ"ל (פ"א, ענף ג). הרי ברור דמה שדלגו על קטע זה על אף שאין בה דברי ריב, הוא משום שלא הרשה להם זה

אותן גבאי קודש, מי שכתתו את רגליהם ממדינה למדינה ומעיר לעיר, לקבץ מעות לצדקת עניי ארץ ישראל. וברוב ימי השנה, היו נדים ומטולטלים וגולים ברחבי תבל, הרחק מבתיהם ומבני ביתם, וחיו חיי צער יגיעה וטורח בשכר מצומצם, בכדי להחיות את עניי ארץ ישראל. וידוע, שלא קבעו לעבודת הקודש הזה רק אנשים חשובים ונאמנים, תלמידי חכמים מופלגים ורמי מעלה, וכדוגמת הגה"ק רבינו החיד"א זצ"ל שהיה שד"ר.

היעלה על הדעת, שרבינו יכתוב עליהם בלשון מדברת גדולות כהנ"ל, ובנוסח של אופן כללי: שכולם ממש בלי יוצא מן הכלל, היו גנבים וגזולנים. ובשלמא, אם היה מזכיר, רק איזה מקרה פרטי ובודד, איך שאירע פ"א: שאיזה גבאי נתפס בגניבה, במקרה ובגדר יוצא מן הכלל, בודאי ייתכן שזה היה יכול להתרחש. ונגם בכה"ג ליכא שום הגיון להנציחה לזכר עולם.

אבל לכתוב בנוסח רחב וכללי בהפקירות כנ"ל, לקבוע בהחלט, כאילו שהדבר ברור: שכולם ממש היו גנבים, וכמו שמונה והולך שם כל קהלות הקודש ממש: פראנקפורטדמיין, ווינא, וויניציאה, ירושלים, כל ארץ אשכנז, פיהם, מערדין, אויסטרייך, הואלאנד, ענגלאנד, צרפת, פולין, רייסין, ליטא, וגם כללות הגולה בארצות המערביות הנכללות בעאוראפי...

הרי זהו האשמה כללית, על "כל" גבאי קודש, שבכל רחבי תבל, מה שהדבר אף בלתי אפשרי להיות במציאות: שרבינו הכיר את כולם, באופן שיוכל להעיד על מהותם. אשר על כן, יש לקבוע בוודאות מוחלטת, שזהו שקר גמור ובולט, ומעולם לא יצאו דברים אלו מקולמסו של רבינו.

ה. האיסור החמור לתת דופי בגובי צדקה

ומה גם, דבודאי לא עבר רבינו, על איסור פשוט וברור המבואר באורחות צדיקים (שער לשון הרע, ד"ה הששי), וז"ל:

המספר לשון הרע, על גבאים שהם גונבים הצדקה, ונושאים פנים,

ונותנים למי שהם רוצים ולקרוביהם. זהו לשון הרע, שאין ערך לעונשו, כי גורם שאותם גבאים יסתלקו, ויתמנו אחרים רעים במקומם. ונמצא שמונע טוב מן הנותנים צדקה, וגוזל העניים הטובים, כי אותם אחרים הרעים, לא יחמלו על הטובים.

ונמצא, שזה ביטל עבודת הקדוש ברוך הוא, ובייש עבדי הקדוש ברוך הוא, ובניהם וקרוביהם, כי תחת אשר היה לו לכבדם, לא די שלא כיבדם, אלא גם הרע להם. ומונע שאר יראי שמים מלהיות גבאים, כי יחשבו: למה נעשה דבר שיחשדו אותנו, כאשר נחשדו פלוני ופלוני יראי שמים, עכ"ל"ק.

וממילא הדבר פשוט וברור אצל כל יהודי כשר, שדברי השמצה בנוסח כללי כזאת נגד כל גבאי קודש. אינם מסוגלים לצאת רק מתחת יד מי שהוא רדוף משנאה כבושה על יהודים חרדים, וכדוגמת המשכילים. אשר כך דרכם מעולם, לתבל את כל שקריהם עם קורטוב של אמת, כדי שתתקבל וכנ"ל (פ"ג, ענף ד', אות א') ולקמן (ענף ו', אות ח').

וכיון שהדבר מפורסם, שהח"צ היה מתעסק עם המעות א"י, ומסתמא במדת האמת שלו, היה מקפיד בדיוקנות שהחלוקה יתבצע באופן של צדק ויושר, וכמו שכתוב (שם) בתחלה בזה"ל:

הוא היה אב לאביונים, עיני השקפתו עליהם היה לטובה, שיגיעו מעות א"י הנגבים בג' קהלות, לידי עניי ירושלים, ושיתחלקו כסדר וביושר.

על כן, מצאו כאן המשכילים מקום להכניס את דבריהם המורעלים, ולשפוך קיתון של שופכים על שאר כל הגבאי קודש של מעות א"י כולם.

ו. זה היה טענה מפורסם מהמשכילים: שהגבאים הם גנבים

ברם, הרי הדבר ידוע ומפורסם, שזה היה אחד מן הדברים שהמשכילים לא יכלו לסבול, מה שקיבוץ וחלוקת מעות א"י, היה מונח תחת יד

היראים והחרידים, וכל ימיהם לחמו נגד זה. והצעד היותר קלה, מה שהשתמשו בה בכדי להגיע למטרתם, היה, לזרוק השמצות על הגבאי קודש ימינה ושמאלה: כאילו שהם גנבים וגזלנים, האוכלים שוד עניים, בטומנם את מעות העניים בתוך כיסם, וגם: שעושים החלוקה שלא בצדק וביושר.

וככה עלתה בידם, לייסד לעצמם קופה נפרד לעניי א"י משלהם, תחת השם "קרן קיימת". מה שזה חתר לאט לאט, את כל קיום הקופה הישנה, מה שנוסדה ע"י היראים בראשות גדולי ישראל, והדברים עתיקים וידועים להבקיאים בזה.

כי משכילים הללו, בדרגתם הנמוך והירוד, לא יכלו פשוט לצייר בעצמם ולהאמין, שייתכן להיות דבר כזה: שמשולח מי שיש תחת ידו הון רב, מבלי שהיה עליו שום שוטר ומשגית, שיעקוב אחריו ולתבוע ממנו חשבון צדק. **דעם** כל זה, יהיה איש נאמן בתכלית הנאמנות, ושיוכל להתגבר על הנסיון של תאות הממון, שלא ליגע בממון שאינו שלו.

למה לא האמינו זאת? יען וביען כי הם היו ריקנים מכל זיק כלשהו של יראת שמים, ולא יכלו לצייר לעצמם מה זה "יראת חטא" אמיתית, ועל כן לא היו מסוגלים להאמין, שייתכן דבר כזה להיות מציאות אמת.

וממילא אין שום חידוש בדבר, שמצאו כאן מקום נרחב, היכן לזרות על פני האויר, את כל טענותיהם וחשדותיהם המעופשים מה שצעקו מאז ומתמיד: ש"כלל" גבאי קודש, מבלי יוצא מן הכלל, הם גנבים.

והאם יש הזדמנות יותר טוב, מלהטיל טענות אלו, לתוך קולמסו של רבינו, כדי שמעתה יוכלו לאשר ולהוכיח צדקת מעמדם וטענתם, על סמך דבריו. **כלומר**, הביטו וראו עד כמה שטענותינו הם מוצדקים ואמתיים, והא ראייה: דהלא רבינו עצמו ג"כ כותב כן להדיא...., וזהו נדבך נוסף על הפצת רעיונותיהם של המשכילים שבספר זה וכנ"ל (פרק ג, ענף ג).

ז. טענה זו נגד הגבאים, לא נדפסה בהמאסף, והטעם בזה

וכדאי להצביע, שבאותן עלים הספורים שנדפסו ב"המאסף" וכנ"ל (פ"א, ענפים: ב' ג', ו), נשמט כל קטע של דברי השמצה הללו על הגבאי קודש של מעות א"י. [כשם שנשמט משם הקטע דלימודו בספרים חיצונים, וכנ"ל (פ"ג, ענף ג', אות ב'), וכן נשמט שם לימודו ב"פילסופיא" וכדלקמן (אות ח')]. ולפי דברי המערכת, השמיטו מה שצוה להם בעליה המסתתר של הכת"י, ולא הדפיסו רק מה שהרשה להם וכנ"ל (פ"א, ענף ג', אות א', ד"ה וכן).

וכבר כתבנו לעיל (פ"א, ענף ח'): שככל הנראה, מסתמא היה "בעל הכת"י", גם ה"כותב", מי שאכן היה לפניו כתי"ק של רבינו. והוא מי שהוסיף והכניס בזיוף את כל הרעל לתוך ספר זה, וולקמן (פ"ט, ענף ג') חיזקנו רעיון זה עם "אותות חזקים" ב"אומדנות דמוכחי טובא", עיי"ש, ושהוא גם מי שביער את עצם כתי"ק של רבינו מן העולם, כדי שלא ייתפס בזיופו.

וממילא מובן, דאז כשהיה רק ל"ד שנים מפטירת רבינו, ועדיין חיו הרבה מצאצאיו, והרבה אנשים שהכירוהו היטב. התיירא הזויפן דנן מן הרעש מה שפרסום דברים הזרים הללו על שמו, עלולה לגרום. ועל כן צוה בשעתו להשמיט זיופו הגסים והבולטים מה שהכניס בכת"י שכתב וייצר.

ורק בשמנים ושבע שנה לאחרי כן, בשנת תרנ"ז, שכבר היה מאה ועשרים ואחד שנים מפטירת רבינו, אז הרהיבו כהנא וחביריו להדפיס את כל תוכן הכת"י, ועוד בתוספות זיפים משלהם וכנ"ל (פרק ג', ענפים ב' ג'). מאחר שבמשך כל שנים הללו כבר נשתרש אצל העולם, שרבינו הוא מי שכתב [כל תוכן] ספר זה.

ועצם השמטת הטענות נגד הגבאים בהמאסף, למרות שאינו ענין של "ריב ומדון", וגם אינה בזיון לשום אדם פרטי. משמש כראיה כללית נוספת, על זיופו של כל עצם הכת"י, וכדהוסבר לעיל (פ"ג, ענף ג', אות ט') כלפי הלימוד בספרים חיצונים עיי"ש, וה"ה לנ"ד.

ח. השקר: שהח"צ היה בקי ב"חמשה לשונות עכו"ם"

ובן מש"כ שם, (דף 16): כאילו שהגה"ק הח"צ היה מדבר בחמשה לשונות, ספרדי, איטליאני, טורקי, אשכנז. כל זה, מהיום זיופים גלויים, הניכר היטב שהם מהוספת המשכילים, שהכניסו זאת במגי"ס עם המטרה המובן והבולט: כדי לחזק בזה את רעיונותם הפסולים: שצריכין להשתלם ב"מדעים", תוך כדי להשימה בזיוף בקולמסו של רבינו.

ט. השקר הבולט: שהח"צ למד חכמת "פילוסופיא", מה שרבינו מגנה והאחרון הכביד, דמש"כ שם (דף 17): שהח"צ היה בקי ב"פילוסופיא", [שהושמט בה"מאסף" מאותו פסקא שנדפס שם, וכנ"ל (פ"ג, ענף ג, אות י)], הוא שקר בולט. דבהיות שרבינו היה מראשי הלוחמים נגד לימוד זה, על כן שתלוח האפיקורסים בקולמסו, כדי לחזק את רעיונותם הטמאה, ובחדא מחתא להתלוצץ ממנו, וכדרכס הנלוז בכל אורך ספר זה.

דהרי איפכא מזה כתב רבינו בספרו עין אבות (עמ"ס אבות פ"ד, מכ"ב) בזה"ל:

וכבר דיברתי הרבה, מהיזק גדול הנמשך לעוסקים בפלוסופיא שסופם יוצאים לתרבות רעה, ומשליכים כל התורה אחרי גיוסם. עכ"ז לא אוכל להתאפק בכל פעם שפגעתי במנוול זה, למשכו לבית המדרש לפרושים, קודם שימשוך הפתאים כשור אל טבח, וחיתם בקדשים.

והסתכל נא, מה עלתה לאומות הקדומות, אשר עלו מאד בסולם הפלוסופיא... מה היה סופם ואחריתם.. איה מעון אריות הפלוסופיא שבארץ יון... עתה מעון תנים, ואע"פ שלא נצטוו על לימוד התורה, נעקרו מן העולם, ולא עמדה להם חכמתם.

על אחת כמה וכמה, אנו שיש לנו חכמה אמיתית בטוחה, שנתנה לנו על מנת שנעסוק בה כל ימינו, ולא בזולתה. איך נקוה להשיג שום הצלחה נפשית או גופנית על ידה, הלא הנסיון הוכיח ההיפך, עכלה"ק.

וביותר הפליג רבינו בסידורו בית יעקב (שער השישי, חודש אב, "חלון המצרי – מוסר נאה"), להכות על קדקדם של ההוגים ב"פילוסופיא", וז"ל:

זאת ועוד אחרת, שנואה למקום, ונדמית אהובה לבריות (כבהמות נדמו), והיא מתנכרת, במצחה צרעת ממארת, בימינה חרב חלל הגדול החודרת, ומשמאלה מות ואבדון אוצרת. הלא היא ה"פילוסופיא" חכמת יונית הארורה, הפוקסת ראשה וקורעת בפ"ח יקוש מעייני"ה, לשוא יתייפו בה עוגביה.

בעליה היא מקברת, מנפש ועד בשר הורסת ועוקרת, לא תעזוב להם שורש למעלה, ושם ושארית למטה בארץ אינה משארת. ממנה יצאו כל משפחות המינין בארצותם לגוייהם, והיא שהולידה בנים זרים לאומתנו.

כל אותן הכתות הרבות והרעות, עקרבים וצרעות, מאז נכנס ארס חכמתם בארצנו, הניאו את לב העם מן התורה והעבודה. והתחילו להרכיב דברי התורה האלקית על חכמתם הברוויה, הרכבה שאינה קולטת לעולם. אכן התחכמו לעקר שרשיה ולקצץ ענפיה, כי רבו המתפרצים הרוצים לפרוק עולה מעליהם, ולהתנהג בחיי החפשיות..

הלא הוא שהמעיד רגלי בני עמנו בספרד להשמידם משם, ע"י שהעמיקו שחתו באותה חכמה שהיתה בעוכם "ללמדם להקל ראש באיסורים והפכו פנים בתורה שלא כהלכה עברו ברית חק הפירו". אבל חכמת מה להם רוב דברים מרבים הבל של חטא ואין להם יסוד ושורש כל עיקר, אך מבור הפלוסופיא נוקרו.

והוא שעקר והשמיד שארית ישראל, מכל ארץ צרפת, וביחוד ממחוז פרויניציה, שעליו התמרמר הרשב"א וסייעתו הקדושה,

והחרימו כל הלומד חכמות חזוניות. וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונהייתה ועשתה רושם מיד בשנה שלאחריה, נכרת משם כל זרע ישראל, לא נשארה פרסת רגל מהם, בכל אותה מדינה העדינה... צדיק הוא ה' כי כל דרכיו משפט, אל אמונה, לא עביד קוב"ה דינא בלא דינא.

וכמדומני, שגם השמדת בני ישראל מארץ אוקריינא, שגדלו והעשירו בה כמו"כ, וכפי מעלתם, כך היתה מפלתן ועקירתן מכל הארץ ההיא, עם שהיו בה ג"כ חסידי עולם. מ"מ נראה שפשתה המסתפחת של "פלוסופיא" גם באותו הדור, כמובן מתוך תשובת מהרש"ל להרמ"א (בתשובותיו, סי' ז'), ולא עביד קוב"ה דינא בלא דינא.

על כן אמרתי, הנגע הלז תם וישר הוא מכלה, כי כל החסידים שהיו בדורות ההם, בגליות ובגירושים, לא יכלו להצילם ביום עברת ה', כי גדלה קנאת ה' לתורתו. ביחוד כשאין מוחה ואין מכלים, איש הישר בעיניו יעשה, והגדול עיניו מעלים, על כן חרה אף ה' בעמו, ויכהו עד לאין מרפא, ולא נשא פני שרים וגדולים.

ועכ"ז עד היום, לא סר הצער הזה, גם בדור הגרוע ופחות הלזה, נמצאו שועלים קטנים, מחבלים כרם ה' צבקות, ע"י לימוד "פלוסופיא", בה חוקרים ושואלים, ואמרת קדוש ישראל נאצו ותורתו נועלים. אמנם אלו המקולקלים, לא ידעו בין ימינם לשמאלם, אין להם חלק ונחלה בחכמה, אף אם גאו, נשארו קרח מכאן ומכאן.

מעסק התורה יצאו, ועד הפלוסופיא לא באו, ודרכה לא ראו, לריק יגעו, בה' פשעו, ותורתו בל ידעו, בנים סכלים המה,

מהאחזה נסעו, את עצמן וגופן הנבזה רעו... בקי אני בהם, ובמעשיהם המכוערים געלה נפשי, הן היו לבני ישראל למבטח מזכיר עון להתפש בסרחון חכמתם, וכל התלאה אשר מצאתנו בחברתם, וכל הרעה באתנו בסבתם.

לפיכך, צריך לעקור ולשרש, אחר שורש פורה ראש ולענה זו, המרה באחריתה, ואם מתוקה היא בראשיתה. שלא יתפשט יותר, ושלא להוסיף חרון אף ה' על ישראל, ויסף עוד להניחו בבור השבי, ומתי נעלה לארץ הצבי, ותשורה אין להביא, עכלה"ק של רביה"ק הלוהט כאש בוערת באיסור לימוד "פילוסופיא".

הרי לנו, איך שהאריך רבינו בהפלגת גודל האיסור שבלמוד חכמת ה"פילוסופיא". ומעתה, איך יתכן לעשותו כמתעתע ח"ו: שישבח אביו שהיה בקי בדבר שמגנה בחריפות וכנ"ל^(א). ומזה נבין, ללמוד סתום מן המפורש: דכשם שאין ממש בזה, כך אין ממש בכל שאר זיופים וסילופים.

סוף דבר, כמעט שכל הרעיונות הפסולים של המשכילים, וכל טענותיהם שהיו רגיל תמיד על שפתותיהם, נגד יהדות החרדית הצרופה, נמצאים בספר זה, אחת מהנה לא נעדרה. והאם אין דבר זה כשלעצמה, דיה לשמש כהוכחה ברורה לכל הולך ישר ומבקש אמת: שידם של המשכילים, מי שהתטפלו בפרסום ובהדפסת ספר זה, ושלטו בהכת"י, הוא במעל הזה.

העוקר הדת אליעזר ריסער, [מי שהסית את אחב"י לתנועת ה"ריפארם"]: "שהכת"י שיצא מתחת ידו הוא העתק נאמן, מבצדקת רבינו.. הרהיב להכניס במהדורתו ההשמצות על גבאי קודש של צדקת א"י, וכן שהח"צ למד "פילוסופיא", הגם שרבינו מגנה ד"ז בספריו וכנ"ל. [ראה לקמן (פ"ב, ענף א', אות ה)].

(ג). והגם שזה אכן נמצא בהכת"י, אבל כבר כתבנו לעיל (פ"ג, ענף ג', אות ט'): דיש רגל"ד, דכל מה שנשמט בהמאסף מהכת"י, הוא בודאי הוספת הכותב של כת"י המזויף. ויש לציין, דבומבאך כמי שצועד בדרכם של: כהנא, ווירשובסקי, וביק, המעניקים יותר אימון ביישירותו של

ענף ד

דוגמאות זיופים מסוג ב

התלוצצות גם מרבינו עצמו והשפלת כבודו עד לעפר

א. ליצנות בסתירות בולטות מיניה וביה המשמשים בערבוביא

הנה, אחת מן הטצדקאות הכי חזקים, מה שהמשכילים השתמשו בה, להשפיל כבוד גדולי ישראל, הוא: "ליצנות", לעשותם "שקרנים" ו"הפכפכנים", כאילו שחיו חיים של "דו פרצופין": לעיני בנ"א, ייצגו עצמם כבעלי עבודה וקדושים, אבל בסתר היו בעלי גאווה ותאוה נח"ו, והדרך היותר קל לשכנע בנ"א בזה, הוא על ידי עשיית צחוק וליצנות.

וזהו מה שניצלו כאן, בהיות בידם כתי"ק של רבינו מהמגי"ס, ומה שביערו אח"כ מן העולם, וניצלו הזדמנות זה, כמקום הכי מוצלח ביותר לעשות כן, על ידי להניח "סתירות" בולטות בתוך קולמסו של רבינו, לעשותו כמתעתע וכסותר עצמו בתוכ"ד מיניה וביה. וניחזי אנן:

ב. "ענוה" ו"התפארות" משמשים בערבוביא

לפי הנדפס שם, כותב רבינו לשבח את עצמו חוזר ושוב – איך:

עד היכן שמדת ענותנותו מגיע... הוא שונא את הכבוד בתכלית השנאה, ולמרות של בני אדם רוצים לכבדו, הוא בורח מן הכבוד כמטחוי קשת.

ומיד בתוך כדי דיבור לאח"כ, הוא מונה וסופר את מעלותיו הכבירים של עצמו, וגם מה שבנ"א משבחים אותו בהם תדיר, וכגון:

שהוא מכובד בכל העולם כאחד הגדולים, והדרשות מה שהוא משמיע, הם כל כך יפים וגאוניים, שאין שומעין כזאת בשום מקום, ואף לא אצל גדולי הדור המפורסמים המשמשים ברבנות בקהלות הגדולות...

וכמו כן כתוב שם, שמשבח את עצמו – איך:

עד היכן שהוא אהוב ומקובל אצל הבריות, וכל מי שנפגש עמו אפילו רק פעם אחת, ומחליף עמו רק מלים ספורות, מיד הוא מתפעל ממנו, ונעשה לאוהבו באהבת נפש ועזה.

ומיד בתוך כדי דיבור שלאח"ו:

הוא זורק השמצות זולים נגד שונאיו באופן גס מאוד.

ככה מנסים הרשעים המשכילים הלצים, להטיל דופי באופן מוסווה ומכוסה על רבינו, כאילו שכל מדת ענוותנותו היתה צבוע ורק מן השפה ולחוץ [ח"ו] בכדי להעמיד פנים יפות, אבל באמת הוא ענוה מרומה, עפ"ל.

כי הם, המשכילים הארורים מחמת גודל שפלותם, לא היו מסוגלים להשיג, איך שאדם יכול להגיע עד שיא העניוות, ואיך שאצל גדולי ישראל היה לבם חלל בקרבם, והיו ענוותנים אמיתיים. ועד כדי שגעולה נפשם מן כבוד המדומה, והיה נפשם קצה בזה בתכלית, וזהו מה שהם רוצים להכחיש כאן באופן מוסווה ומכוסה.

והיינו טעמא, שחימקו בזיוף בתוך קולמסו של רבינו, כאילו שהוא מתאר את עצמו בתוך כדי דיבור, בשני מונחים ומושגים הפכיים הסותרים זה את זה, באופן בולט ומגוחך כל כך: דמיד לאחר שכותב להפליג את גודל ענוותנותו, הוא עצמו כותב תיכף אחר כך, את שבחיו המופרזים והמוגזמים... באופן שהקורא כבר יסיק את המסקנות שמזה, מעצמו...

מגילת פרק ד, ענף ד פלסטר קסג

ג. "אהבת שלום" ו"בעל ריב ומדון" משמשים בערבוביא

וכמו"כ חזרה ונשנה ליצנות זה, גם בהנוגע למדת אהבת השלום ואהבת הבריות, הוא כותב שם לתאר את עצמו חוזר ושוב:

עד היכן שגדלה מדת אהבת השלום שלו, ואיך שהוא מקובל מאד על הבריות, כולם אוהבים אותו ומתפעלים ממנו.

ומיד בתוך כדי דיבור הוא כותב להתאונן – איך:

שיש לו שונאים רבים, והוא מקלל אותם בקללות נמרצות ובזלזולים גסים ונוראים.

כמובן, שגם בזה הם רוצים לנטוע בלב הקורא, שיצחקו מגדולי ישראל, כאילו דכל אהבת הבריות שלהם, לא היה [ח"ו] רק מן השפה ולחוץ. והא ראייה, דהרי הם זורקים השמצות נוראות על חשבון שונאיהם..

ד. "בעל יסורים" בעצמו, ו"שומח לאיד" של אחרים..

וכמו"כ כתוב שם פעמים רבות, שמספר – איך:

שהוא שמח לאיד על מפלת שונאיו, ועל הצרות שבאו עליהם.

ואינו שוכח מלציין בכל פעם:

שכל הצרות לא באו עליהם, אלא בשביל שהתריסו כנגדו וציערו אותו, וא"כ הרי צרותיהם באו עליהם בצדק וביושר, והם אשמים בזה שגרמו זאת בעצמם.

ובתוך כדי דיבור הוא מרבה לספר – על:

הצרות הגדולות שבאו עליו, ועל המחלות המשונות ובזויות שהוא עצמו סבל מהם...

וזזהו עוד הפעם, אותו הליצנות הארסיי, של סתירות מיניה וביה, המברח בכל הספר מן הקצה אל הקצה: **מצד אחד הוא שמח על צרות שונאיו, וכותב שלא באו עליהם רק משום שהרהיבו לצערו. ובתוך כדי דיבור הוא מתאונן על צרות עצמו...**

ובזה רוצים הם, להחדיר בלב בני"א הרעיון הליצניי: דאם כל הצרות באו עליהם משום שציערוהו, אם כן למה באו עליו צרות רבות. **ובחדא** מחתא, הוא גם ליצנות מוסווה, מכל המושג מה שלימדוני חז"ל (ילק"ש, מלכים א', רמז ר"א): דהקב"ה מקפיד ומעניש על צערן של צדיקים.

למותר להדגיש, שכל זה הוא שקר בדוי מפרי יצירת דמיונם של המשכילים, כי רבינו היה לו יותר דברים נחוצים לכתוב, מאשר לתאר את צרות שונאיו. **ועכ"פ** לחזור על זה חוזר ושוב, אינו מדרך אדם כשר, ולא ראינו כן אצל שום אחד מגדולי ישראל, שישמחו על מפלתן של שונאיהם. והרי מקרא מלא דיבר הכתוב (משלי כ"ד, י"ז): **בנפול אויביך אל תשמח, וחז"ל קבעוה במשנה (אבות פ"ד, מ"ט), עיי"ש.**

ה. השקר: כאילו שרבינו סבל ממחלות נדירים ומגועלים

ואם כל זה אכתי אינה די להשפיל כבוד רבינו. באו המשכילים והכניסו שם איך שהוא מספר גודל צרותיו ומחלותיו מה שסבל מהם, ולמשל:

שסבל מ"צרעת" על קלסתר פניו, ועל מילתו, וכל רגליו היו מכוסה מעין שחין של איוב. ושבמשך שנים רבות, נטפו מימי רגליו כל היום כולו בתדירות, ובלי הרף^(ד).

מסוגלים להעלות על הכתב ולהעתיקם כי הם דברים שאסור לאומרם ולשומעם, וכש"כ שאסור להאמינם. ועוד כמה דברים

(ד). גם מתואר שם באופן בזוי וגס: עוד "חומר" אחר, מה שנטף ממנו מאו"מ כל היום, בלי הרף, מה שאין אנו

מה שלפי שקר גם זה, היה אסור לו ע"פ הלכה להתפלל וללמוד למשך שנים שלמים...

ו. השקר והליצנות המגועל מהתולעים הגדולים שתלו ממנו מאחוריו **אמנם** לשיא שפלותם והתדרדרותם, הגיעו רשעים הללו, בכותבם שם [במהדורת כהנא (דף 80), ובמהדורת ביק-שאולי (דף 107)], איך שסבל ממחלות מאוסים ומגועלים, המרעידים ומחרידים את לב כל השומע:

שהיו לו תולעים גדולים בתוך מעיו, ממש כקורת בית הבר, והוא מתאר את מדתם באורך של "כמה אמות"...

זאת אומרת לכל הפחות "שני אמות"! שהוא לפי המדות שבכאן, לכל הפחות "ארבעים ושמונה אינטש"עס" שלמים!...

ולא עוד, אלא:

שהתולעים הגדולים והארוכים הללו, היו תלויין מתוך פי הטבעת שלו ולחוי, בחציין השני...

זאת אומרת שהיו תלויין מאחוריו, באורך של "עשרים וארבעה אינטש"עס" שלמים..., והוא [כלומר הלצים ששמו זאת בתוך קולמסו] ממשיך:

שלא היה יכול בשום אופן למושכן משם החוצה, מחמת גודל הכאב ויסורים מה שמושיכתן גרמה לו..., וכו' וכו'

אנו תמהין ושואלים, אם נמצא טיפש אחד בקצה העולם, שמאמין להתיאור המוגזם הזה. **שלא** לדבר אם יש בכלל במציאות תולעים ארוכים כל כך.

אבל אפילו אם נניח שאכן יתכן במציאות תולעים גדולים כך, וגם שיימצאו בתוך בני מעיים של בן אדם. **עכ"ז**, האם מתיישב על הדעת, שאדם שסבל ממחלות בזיות ומגועלים שכזה, והוא שפוי בדעתו. **שיחשוב** לתועלת לכתוב זאת, ולהשאיר מזה זכר לדורות עולם, כאילו שנחוצו מאוד, שכל העולם כולל ניניו ונכדיו, ידעו מזה?.

האם אינו ברור ובולט, לכל מי שיש לו מח בקדקדו, שכל התיאורים המגועלים הללו הם שקר סרוח וגס, מה שבדו המשכילים מלבם, ליצנות זול שנוצר במוחם החולנית של הרשעים הללו, מה שמצווה ישר מתוך אצבעותיהם^(ה). **כי** שנאתם הכבושה על גדולי ישראל, העביר אותם

היה מונח על כתיבהם, באים "משכילים" בימינו המתחפשים תחת לבוש חסידי. **ומנסים** לגמור את ה"עבודה" מה שהם הניחו באמצע בלי הופכין..., לחזק אותם ולאשרם, ומחפים עליהם למלא את דבריהם לאמתם ולהחדירם בלב בני תורה, ולהעניק גושפנקה דחיוזוק להשמצות השקריים שלהם על רבינו ועל יתר גדולי ישראל, על ידי להשתמש עם אמתלאות המגוחכות שלהם.

דקרי כל מי שיש לו מח בקדקדו מבין, שלהכריז ולגלות על עצמו ענינים מבוזים וצנועים שכזה, אין לה שום שייכות למדת ה"אמת" רק למדת ה"טפשות". **ידוע** האימרא: "שקר" אסור לומר, אבל "האמת" אין מוכרחין לומר. [וראה לקמן (הערה י)].

(ה). **דבר** מה שה"מתחכם" **בומבאך** (מהדיר המג"ס ירושלים תשע"ב)

[כדלקמן (פ"ב)], מתאמץ (בהקדמתו) לייפות ולאמת את השקרים של האפיקורסים הללו, ואינו בוש להצדיקה עם הנימוק המגוחך: **באשר** ובכן, שרבינו היה "איש אמת", וממילא לא ניסה להעלים או להסתיר את חסרונותיו. **ורואין** בעליל, שדברי הרשע פישמאן/מימון שכתב כן [כדלקמן (פ"ו), ענף ב', אות א)], מדבר בזה מתוך גרונו, עפ"ל.

מי יגלה עפר מעיניהם של אפיקורסים הרשעים: **ריסער**, **כהנא**, **שפירא**, **ווירשובסקי**, וביק/שאולי, שלא היו מאמינים למראה עיניהם. **איך** שלאחר שלא נשאר מהם שם ושארית בעם ישראל, וגל של אבק

על דעתם ממש, וזהו מה שהדחיקם לנקוט צעדים מרהיבים ונפרכים כאלו, לבדות עליו דברים מאוסים כל כך, בכדי להתלוצץ ממנו ולהשפיל את כבודו בעיני הקורא, עד לעפר ממש. [וז"ל אגרות שלום (תשע"ד, לאדמו"ר משאץ לונדון וצ"ל, ס"י ק"י): המשכילים.. דברים קדושים בעיניהם לשחוק ר"ל.. ומי היו המשכילים הראשונים, חתני לוט, "ויהי כמצחק בעיני חתניו", עכ"ל].

עד כאן הבאנו [בעל כרחינו] דוגמאות ספורים מסוג א', איך שמתואר שם דברי בוז וקלון על רבינו עצמו. **קצתם** בדרך מוסווה ומכוסה, וקצתם באופן גלוי, תחת האמתלא של "הודאה" או "תיאור מחלה..".

ענף ה

דוגמאות זיופים מסוג ג

לשה"ר ורכילות מה שכל הספר ספוג ורוי ממנה

נחויץ לדעת, שכל הספר מליאה על כל גדותיו, עם השמצות בלי שיעור, על אנשים פרטים הנקובים בשמותם לחרפות ולדראון עולם. איך שהיו רמאים וגנבים, ואינשי דלא מעלי, ואם רצינו להעתיקם היו הדברים נמשכים על פני דפים רבים.

א. הטחת דברים על חמיו איך שרימהו

ולדוגמא אחת מיני הרבה, נעמוד על מה שהוא מדבר שם סרה על חמיו האמצעי, [שתי נשיו הראשונות מתו עליו], וכותב עליו:

דמלבד שלא קיים מה שהבטיח ליתן לו לנדן, שכתוצאה מזה סבל דחקות גדול, עד שלא היה ביכלתו להרכיש לעצמו אפילו ש"ס שלם.

ואילו חמיו, מי שהיה לו אוצר הספרים גדול, עם כמה שסיין, לא הרשה לו אף לנגוע בקצהו של הספרים שלו...

והדברים מעוררים תימה אצל כל הולך ישר, האם מתיישב על הדעת לומר, שחמיו אכן היה אדם צר עין ורוע לב כל כך, שפשוט לא הרשה לחתנו כבנו, אף "לנגוע" בספריו, מה שהיו לו בשפע. [עי' רא"ש (כלל צ"ג, סי' ג'): דיש לקנוס מי שאינו משאיל ספריו, ב"י זהובים לכל יום].

ואף אם נניח לרגע קט שאכן כן היה [ח"ו], אכתי יש לנו לשאול שאלה הנוקב ויורד על לתהום: האם מתקבל על הדעת, שאדם השפוי בדעתו, יחשוב: שיש נחיצות בדבר, לחרוט כל זה עלי גליון, שיתקיים לימים רבים. מדוע? בכדי: שניניו ונכדיו עד סוף כל הדורות, ידעו עד היכן שהגיע הפלגת רשעתו ורוע לבבו של זקינם?!

אבל יותר מזה, יש לשאול ולתמוה: האם רשאים לכתוב דברים כאלה, המהוים לשון הרע ורכילות מובהק, שנכתבו לשם "השמצה" בעלמא, ללא שום תועלת⁽¹⁾, ואף אם נכתבו כבר, האם רשאים לקרותה? האם אין כל זה משפיל את כבוד מי שכתבה, מה שלפי דבריהם הלא הוא רבינו זצ"ל, עד לעפר ממש, ה"י. והכי אין הדברים מוכיחים בעליל, שרשעים הכניסו כל זאת בקולמסו של רבינו, בכוונה תחלה להשמיץ ולהשפיל "אותו" רח"ל.

ב. תיאור אמיתי ממעלת ודרגת הצדיקים

אנו מרגישים, שאחרי תיאור דברים המגועלים הנ"ל, יש מן הנחיצות לנקות ולטהר את האויר מן העיפוש והסרחון, מה שדבריהם של הרשעים הללו

(1). ובזה נפרכים דברי ה"מתחכמים" דנן: כאילו שדברי בלע דשם יצאו מקולמסו של "סניגורם של האפיקורסים", רבינו. **בטוענים**: דהלא "לתועלת" מותר המנסים בכל כוחם לאמת את שקריהם: לדבר לשון הרע, וכך: דסבירא ליה לרבינו,

הפיצו על פני תבל. ולתכלית זה, נעתיק לכאן בתור כח נגדי, את לשונו הקדוש של רבינו תם מש"כ בספר הישר (שער סודות הבורא ית"ש והאמונה בו), מה שהועתק בשלה"ק (עמוד התשובה), בכדי שתשמש לנו כדוגמת ריח של בושם להבריא את העיפוש הסרחון של דברי אפיקורסות הנ"ל.

וזה לשונו הקדוש, בהסבר החילוק הבולט בין דרך הצדיקים האמתיים, לעומת החלשים והנכשלים הפוסחים על שתי הסעיפים, מה שכתוצאה מזה, הם נעשים לבסוף לרשעים גמורים. וכדי לקצר, נעתיק רק קטעים:

דע כי חסידי מעלה עליונה, המה הגבורים אנשי השם, יראי אלקים, עושי רצון הקל, ושומרי מצותיו, ומתאמצים ללכת בדרכיו מיום הוולדס, גם לילה גם יומם בתורת ה' יהגו. צנועים לקל ובני אדם, כובשים את יצרם בכל נפשם ומאודם, נבזים בעיניהם ונכבדים בעיני אדוניהם, לא ישבו בסוד משחקים, ואין שעשועיהם כי אם חוקים ומשפטים צדיקים.

חבורתם נכונה, ואהבתם אמונה, רמיה לא תמצא בפייהם, יברחו מן השררה והמלוכה, ויתחברו לכל נפש נמוכה ונבוכה, הם השמחים בחלקם. ולא יבקשו כי אם לחם חקם, למלאות ספקם, יתאוו אכילתם בעבור חיותם, ולא יתאוו חיותם בעבור אכילתם, לא יערבו להם מיני מדענים, ולא יתאוו ללבוש בגדי שנים.

יסורו הכעס מלבם, ויוציאו המשטמה מקרבם, לא ישיתו לב למחרפיהם, לנקום ולנקום, ולמקלליהם נפשם תידום, אין בלבם תוגה, ולא יגזן ואנחה, ולא עצבון. כי אין בעולם הזה דבר שיחמדוהו, ולכן

לא ידאגו אם יחסרוהו, לא יחרידו בבוא התלאות, ולא יבהילם חרדת התשואות, בבא אליהם תוקף וצרה, או יום חרון ועברה, לא יקציפו על דין אלקיהם, רק יצדיקו דינם ליסורים הבאים עליהם.

בלילות יקומו ועומדים לראש אשמורות, לתת בלילה זמירות, מכירים חטאתם, ומתוודים עונותם, ויורידו כנחל דמעה, גומלי צדקות מואסי בצע מעשקות, יליו המתים לקבורתם, לראות שמה מה אחריתם. נפשם מדמי חונף רחוצה, לא יתנהגו רק בענוה אשר תרחק הגאווה, לבס זך ובר, ורעיונם טהור ונבר, לא יבעטו אם יעשירו, והא' מנגד עיניהם לא יסירו, זאת נחלת עבדי ה', וזאת העבודה השלימה אשר בחר ה'.

אבל העבודה החסירה, אשר איננה שלימה, כל אנשיה מתרפים ובעבודתה נרפים, פוסחים על שני הסעיפים, לבס קשור בהבלי עוה"ז מנערוותם, ולא יוכלו להפרד ממנו. בעת עבודתם גבר עליהם היצר, ויהי למסך ביניהם ובין היוצר, צדקתם חלושה, ועבודם אנושה, ויפצירו להנשא, ויושפלו, כי העולם אשר נתן בלבם עצרם, ועם שוכני מטה הסגירם.

הפליאו בעבודתם, להראות לבני אדם צדקתם, למען יצא שמם בדורם, השתדלו בנגלות והתרשלו בנסתרות, בחרו מן העבודה הקלה, ונלאו לסבול הכבידה, התנאו בצדקתם על זולתם, ותמעט בעיניהם צדקת בלתם. נזהרו בכל מצוה אשר אין בה יגיעת נפש או אבידת הון, והעלימו עיניהם מהחמורות, אשר בהם יגיעה או היזק ממון, לא נמלטו ממכשולות המשונות, ולא הגיעו לגרם המעלות והמדריגות, כי לבותם קצרים וצרים מהכיל העבודות, עכלה"ק.

כמדומנו, שלשונו הלוחט של ר"ת הק', מדברים בעד עצמם, לבטל ולהפריך את הליצנות הזול מה שהמשכילים הארורים הכניסו

בזיוף לתוך ספר זה, ולעשותה כאפס וכאין. כי הוא מסביר באופן נאות מאוד, איך שצדיקים אמתיים מקבלים את היסורים באהבה, ומאידך הוא מתאר היטב, את הירידה הגדולה של הרשעים הרוצים לחטוף ולהתענג בכל תענוגי עוה"ז.

ג. התדרדרותם של ה"משכילים" ה"מתחכמים" והלימוד מזה

ונחויץ לדעת, שר"ת אינו מדבר שם מרשעים גמורים דמעיקרא, מי שבחרו בשאט נפשם להיות פוקרים. לא, הוא מדבר שם רק אודות אנשים אשר עבודתם אינה שלימה והם פוסחים על שני הסעיפים. ה**בוחרים** לעצמם עבודות הקלות, ורק אותם המעשים טובים, מה שרגילים לעושתם בפומבי לפני עיני אנשים הרואים.

וזהו מה שהיתה התחלת ירידתם של המשכילים, כותבי כתבי פלסתר הללו, הם הלכו שולל אחר הרעיון הכוזב, שייטכן לו לאדם לאחוז בשני העולמות בכל היקפים: מצד אחד, יחיו בעוה"ז חיי תאוות במלא ספקס, כמובן בתחלה רק באופן ההיתר, ומצד השני, יעלה בידם לישאר אנשים כשרים. ודין גרמא, שנפלו ממדריגה למדריגה, יען וביען דאם עיקר המטרה הוא לחיות חיי אושר בגשמיות, א"א לישאר ביהדות כדבעי, ואכן הם הם שהשמידו ברוחניות ובגשמיות, רוב מנין ובנין של יהדות איירופא.

[המתבונן] ומתעמק בזה היטב, יאחזו פחד ורעדה ממש, כשאנו רואין לדאבונינו שזהו המהלך העגום של דורינו: ש**רוצים** לחיות חיי יהדות קלה ונוחה, והדברים הקלים עושים בפומבי וברעש גדול, והדברים הקשים מניחים בצד, ישמור אותנו השי"ת ממה שזה עלול להסתיים, ה"י.

ואחרי כל זאת עלינו לזכור, דבשעה שרבינו מזכיר בסוף ספרו מוד וקציעה את ספרו מגילת ספר וכנ"ל (פרק א', ענף א'). הוא כותב שם בתוך כדי דיבור דברים ברורים בזה"ל:

לא עלתה על מטתי קללת אדם, "לא דיברתי בגנות אדם כל דהו, וכל שכן שלא פגעתי ולא נגעתי, בכבוד כשרים וישרים", ופה תהא שביתת קולמסי מקורותי, אשר מהם יש לי חיבור בפני עצמו קראתי מגילת ספר", עכ"ל. [וראה לעיל (הערה ה') ולקמן (הערה י')].

ומעתה, האם יעלה על הדעת, שרבינו, מי שבתוך כדי דיבור טרם שמזכיר את חיבורו הזה, הוא כותב שמעולם לא דיבר בגנות אדם כל דהו. שהוא פשוט משקר [ח"ו, אף] במילתא דעבידיי לאגליי, ואכן כתב שם כל השמצות הללו מבלי מעצור על ימין ועל שמאל.

האם אין זה סתירה גלויה ובולטת מיניה וביה, מה שאפילו אדם פשוט לא ייתפס בכגון זאת, דהרי במילתא דעבידי לגלויי לא משקרי אפילו סתם אינשי, וכש"כ גדול בישראל שכמותו. ודבריו הללו גופא, הם די לשמש לכל הולך ישר כראיה ברורה, שכל השמצות הנמצאים בחיבור זה, לא יצאו מקולמוסו, אלא שרשעים הכניסוהו לתוך חיבורו בזיוף.

ענף ו

דוגמאות זיופים מסוג ד

השמצות על גדולי ישראל שכל הספר מלאה מזה

א. השמצות על הגה"ק בעל כנסת יחזקאל

הנה, לא נתטפל כאן, במה שמונה והולך שם, שמותיהם של גדולי ישראל מפורסמים, ומשמיץ אותם באופן נורא וגס. ומספר באריכות על מדותיהם המגונים: כאילו שהיו ח"ו חונפים ורמאים ורודפים אחר הכבוד, דיברו אחד בפה ואחד בלב. הכל בדיוק גמור עם נוסח הארסיי, מה

שהמשכילים היו רגילים להאשים בה את גדולי ישראל בכזביהם עפ"ל, וכמובן שלא נרד להתטפל ח"ו עם זבל כזה.

אבל מה שאכן הננו מרגישים, כמוכרחים לעמוד עליה ולהתטפל בה, על אף האי נעימות שבדבר. הוא מה שמשמין שם חזור ושוב, את רבן של ישראל ה"ה: הגה"ק בעל כנסת יחזקאל זצ"ל, שהיה אבדק"ק האמבורג מקום מגורי רבינו זצ"ל.

ומה שאלצונו לירד ולהתטפל בזה, הוא מחמת הסיפורי שקר דלקמן (פרק ה', ענף ב'): כאילו שהח"צ תבע ונטל הון תועפות בשכר ד"ת, שנתקלנו בה בדרך עסקינו בבירור הלכות דיינים בספרינו "משפטים כהלכתם". ויש לה קשר ושייכות בלתי נפרד, עם ההשמצות על הגאון הנ"ל וכדיבואר להלן (שם), וממילא לא נשאר לנו ברירה אחרת כי אם להתטפל בזה.

ב. סקירה כללית בחומר הדבר להשמיץ גדולי ישראל

אבל טרם כל שיח יצמח, להתטפל עם הדברי בלע נגד בעל כנסי"ח זצ"ל הכתוב שם. עלינו לזכור ההלכה הידוע, שכשב"ד היה מוכרח לגבות עדות על מחרף ומגדף כלפי מעלה רח"ל, אז היו חייבין לקרוע את בגדיהם, [עי' (סנהדרין פ"ז, מ"ה)]. וכע"ז היה מתאים לומר, גם כשמוכרחים לשמוע או לקרות דברי זלזול על גדולי ישראל אמתיים.

אלא שידוע מה דמתאמרה משמיה דהגה"ק מיצאנו זצ"ל, שאילו היינו רוצים לקיים דין זה. אז הרי לפי ערך הדור: שהאפיקורסים היו רגילים לבזות ולהשמיץ בכתביהם את גדולי ישראל. הלא כבר היו בגדינו מלא קרעים קרעים, וממילא אי אפשר לקיים דבר זה.

וככה אנו אומרים ג"כ, דאילו היינו באים לקיים דבר זה, על כל האמור במג"ס המזויף. אז לא היו מספיקים אלפי בגדים, לפי ערך מספר הקרעים, שהיינו חייבים לקרוע, ה"י.

אבל זאת מיהא נדגיש, כדוגמת הידוע בשם צדיקים, שאם לומדים מורה נבוכים או שאר ספרי מחקר מגדולי ישראל. אז טוב להפך את הסדר, וללמוד מקודם את התירושים, טרם שלומדים את הקושיות, כדי שלא ישאר הקושיא בלב הקורא, אפילו לגרע אחד מבלי תירוץ.

וכמו"כ גם אנתנו מדגישים, עוד טרם שנתחיל להעתיק הלשונות המזוהמים, שמשמיעים בה את גדולי ישראל בספר זה: שהדברים הם שקרים גסים מה שהמזוייפים מצעו מאצבעותיהם, והעלהו בכתב בסילוף על שם רבינו, והם בטלים ומבוטלים לא שרירין ולא קיימים.

ועתה, אנו ניגשים לעבודה זו בלב קרוע ומורתח, ורק במובן של "ההכרח לא יגונה". כי אנו מרגישים, שיש בזה הכרח גדול מאוד, שיתווכחו בני אדם אחת ולתמיד, עם איזה סוג אנשים שפלים ונבזים, שיש לנו עסק עמהם בענין זה.

אנשים שלא נתנו רסן ומעצור בעד רוחם, המורעל עם שנאה כבושה על גדולי ישראל, מלהוציא עליהם לעז באופן הכי גס, מה שטרם נשמע כמזהו. כל עוד שנדמה להם שזה ישמש למטרתם, כדי שיבינו הכל, שאין לסמוך על שום דבר הכתוב שם.

ג. ההשמצה: שהכנסי"ח היה רגיל בשוחד, ולא ידע מקרא [ח"ו]

ז"ל המגייס המזויף (מהדורת כהנא, דף 41):

והרב החדש דג' קהלות [אלטונא האמבורג וואנזבעק] ר' יחזקאל [הוא הגה"ק בעל שו"ת כנסת יחזקאל זצ"ל]. אם אמרתי אספריה קצות דרכי האב ב"ד הלז, אשר השפיל כבוד התורה עד לעפר בעונותינו הרבים. יאריך הסיפור מאוד, ויצטרך לחיבור עצום בפני עצמו, כי לא יכיל כמה מגילות עפות מהנהגותיו ועניניו.

בקיצור, מיום בואו לאלטונא, נשתנו שבילי דמתא, אז ירדו לצערם

עם ה' בג' קהלות, אשר היה כגן עדן הארץ לפניו, ואחריו מדבר שממה. וכבר נלקח ממנו קרוב לעשרים שנה לפני מותו, הכח לדון ולשפוט בדין ישראל את בני ק"ק האמבורג. כי עוות הדין צעק למרום, והשוחד היה כהיתר גמור בבית דין שלו, על כן בטל דיני ישראל בהאמבורג, זה קרוב לשלשים שנה⁽¹⁾.

עד כאן הלשון המזוהם של ספר פלסתר זה. וחזן מזה נמצא שם גם הרבה דברי לעג ובוז על הגה"ק בעל כנסי"ח, כאילו:

שהיה [ח"ו] "עם הארץ" גמור, שאינו יודע איך לקרות עברי פשוט, וגם אינו יודע איך לתרגם פסוקים פשוטים שבמקרא...

וגם ליצנות גם וזול על חשבוננו, כאילו:

שכשהיה מתפלל לפני התיבה, ובנ"א היו שוחקים, נדמה לו מרוב טפשותו: שאדרבה, הם שוחקים מרוב הנאה, מגודל מעלתו ויכלתו, ולא הבין, ששוחקים מפני אי יכלתו להתפלל...

(1) וזול ומבוהל מאוד, רח"ל. ומעתה תמיהים אנחנו, מה יענו ה"מתחכמים" דגן המתאמצים להצדיק דברי האפיקורסים הללו בהתלותם שקריהם על קולר צואר רבינו. **במוענם:** ד"לשה"ר לתועלת" מותר, או דרכינו ס"ל: ד"לשה"ר על רשעים" מותר, וכנ"ל (הערה ו). **יבואו** נא "חכמים" הללו, ויסבירו לנו אם יכולים: דמהו ה"תועלת" בהשמצת גדולים אלו אחר פטירתם, או אם רבינו היה מחזיקם גם לאחר פטירתם כ"רשעים" בחייהם ח"ו. **איך** לא יראו מלחזק הש"ר על רבינו: כאילו שהוא "הוציא ש"ר" עליהם ח"ו, [ועי' לקמן (פ"ו ענף ב', אות ב', ד"ה ואת), עי"ש].

(1) יש להדגיש, דלפי השקר מה ששתלו האפיקורסים בקולמוס רבינו, הרי אמור הוא לכתוב זאת כבר לאחר פטירתו של בעל כנסי"ה, וכדיוצא מלשון "לפני מותו" שכתב לעיל (בקטע זה) הרי דבשעת כתיבת הדברים, כבר היה לאחר פטירתו. **ובן** נמצאים שם דברי חירופין וגידופין על הגאון בעל פנ"י לאחר פטירתו, כאילו שנתקבל לאב"ד פפד"מ באלמות ובשוחד בדיני ישראל ובדיני אוה"ע [ח"ו, וכדלקמן (אות י', ד"ה ולדוגמא)]. **וגם** על הגריו"נ כתוב שם לאחר פטירתו, כאילו שהוא מתלוצץ ח"ו מעצם פטירתו ומאופן פטירתו בדרך גם

כאמור, דמה שהעתקנו והזכרנו פה, הוא רק כטיפה מן הים, מדברי בלע ושחץ, מה שחימקו הנך רשיעי בספר זה נגד הכנס"י ושאר גדולי ישראל מפורסמים, [מלבד הדברי חשק ונבלה שאסור לקרותן, הנמצא שם].

ד. המטיל אפשרות כלשהו לאמיתת הדברים, צריך בדיקה אחריו **ופשוט**, דאסור להאמין, שגאון וצדיק קדוש כמו רבינו, מי שבעשטה"ק העיד עליו: שהוא דבוק כל היום בעולמות העליונים וכנ"ל (ענף א, אות א'), שיכתוב דברים כאלו, ובאופן גם וזול שכזה. **ובודאי** שאסור להעתיקן, וזה המעט שהעתקנו, הוא ג"כ רק מכח ההכרח הגדול [מה שלא יגונה]: בכדי להסיר מסוה הבלבול והטשטוש, והוא רחום יכפר עון וגו'.

והדבר ברור, דמי שיכול לחשוב אפילו לרגע קט, שרבינו הגה"ק זצ"ל התדרדר עד כדי כך, לכתוב דברי השמצה בוז וקלון כה גסים וזולים, על האי גאון הגאונים ופוסק דורו הגה"ק בעל כנסי"ח זצ"ל. מי שגדולי דור דיעה ההוא, כמו הגה"ק ר' דוד אפנהיים אבד"ק פראג, בעל שו"ת נשאל דוד זצ"ל, והגה"ק אבד"ק פראנקפורט, בעל שו"ת שב יעקב זצ"ל, וכן הגה"ק אבד"ק מיץ בעל שו"ת שבות יעקב זצ"ל, הריצו אליו ספיקותיהם, והתחשבו בדעתו ובהכרעתו בדבר ה' זו הלכה.

היעלה על דעת מי שהוא, שרבינו יהין וירחיב לכתוב עליו האשמות כבידות שכאלו, כאילו שזה היה מעשים בכל יום בבית דינו: שלקח שוחד (ח"ו), דבר שהוא מן החמורות שבחמורות. **ובפרט** בכשניקח בחשבון, שדברים הללו נכתבו כעשר שנים לאחר פטירתו של הכנס"י, וכמבואר מהמשך הלשון שם.

ועוד שיכתוב הדברים בנוסח זול של לעג וקלון לשון הרע ורכילות, וליצינות ילדותי: ששחקו ממנו כשהתפלל לפני התיבה, כנ"ל. **דבר**, מה שאפילו אדם פשוט, היה ירא מלכתוב בהתפקרות כזו, וכש"כ וק"ו גאון

וקדוש כרבינו. ומי שיכול לחשוב עליו כן, בודאי שצריך בדיקה אחריו, אם לא נתפס והורעל ונתחמץ עם דיעות כוזבות של המשכילים.

ה. גדולי ישראל מביאים הכנסי"ח ומתחשבים עם דבריו להלכה

וכדאי שנדע ונבין, מ"מי" המדובר, מי היה הגה"ק בעל כנסי"ח המתואר שם כ"עם הארץ", וכמי שלא ידע איך לקרות עברי ורח"ל. דמלבד מה שכאמור, שהיה אבד"ק דשלשה קהלות האמבורג אלטונא וואנובעק, משרה מכובד מאוד בימים ההם, ונפטר בשנת תק"ט.

הוא התחשב בימיו כרבן של כל בני הגולה, והגם שספרו שו"ת כנסת יחזקאל הוא ספר דק בכמות, ואינו מכיל יותר מק"כ תשובות. יש בה רב האיכות, וכמעט שלא נמצא שום פוסק מקובל שלאחריו, שלא יביא את דבריו למשקל ולמטרי בה. ונזכיר כאן חלק מהם:

הגה"ק בעל פני יהושע מביאו שני פעמים. הגה"ק החיד"א מביאו חמשה פעמים בספרו ברכי יוסף בלבד. הגה"ק בעל חתם סופר מביאו חמש עשרה פעמים. בעל ערוך לנר י"א פעמים. בעל זכרון יוסף ד' פעמים. ובעל נודע ביהודה ג"פ. וכן הובאו דבריו בשפת אמת, ובאור שמח, קצות החושן, רבינו עקיבא איגר, ושו"ע הרב.

וכן הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז [שהיה נכד הח"צ] מביאו בתשובותיו תשע פעמים. ובעל חי' הרי"ם ב"פ. והגאון בעל שואל ומשיב מביאו עשרים פעמים רק במהדו"ק בלבד. והגאון ר' יצחק אלחנן מביאו י"ב פעמים. ואבני נזר חמשה פעמים. ומהרש"ם תשע פעמים. והמשנה ברורה עשרה פעמים. ובאחיעזר חמשה פעמים.

ויותר מזה יש לדעת, שרבינו עצמו מביאו כ"פ בספרו שו"ת שאילת יעב"ץ, ומדבר לעומתו בהערצה גדולה ויותרת הכבוד. למשל כשמביאו (שם, סי' פ"ג), הוא מכתירו "אדוני מחותני הרב המופלג הישישי".

ואצל הסכמתו של בעל כנסי"ח על סידורו של רבינו, ונשדפס בסוף ח"ב וכדלקמן (אות ו)), מכתירו רבינו בזה"ל, "הסכמת מחותני הרב הגאון המפורסם בדורו", וגם הכנסי"ח כותב לעומתו שבחיים מופלגים מאוד. והיעלה על הדעת, שבחיים חיותו שיבת אותו, ואילו לאחר פטירתו גידפו והשמיצו באופן כה גס ונמוך, חס מלהזכיר מלהאמין.

ו. השקר שייצרו הליצים בענין הסכמת הכנסי"ח על סידורו של רבינו **ומענין** לענין באותו ענין, כדאי להדגיש, שרבינו מסביר מדוע שהדפיס את הסכמתו של הכנסי"ח בסוף הסידור, ולא בתחלתו כנהוג, וכותב שם בזה"ל:

אל יפלא בעיני אדם, כי הצגנו לאחרונה הסכמת המאה"ג, אשר בו אתפאר, כי לא הגעתני אלא לאחר שנצרף החיבור ח"א כולו בכור עיונו הנקי. כדי להעיד אחר החקירה והדרישה היטב, כי באלה חפצתי, וכבר ידוע שאין המקום מכבד את האדם, ומצינו אחרון חביב, ואין בתורה מאוחר ומוקדם, עכ"ל.

הרי לנו, "הסבר" פשוט כתוב מרבינו עצמו, מדוע שנשתרשב הדבר, שהסכמת בעל כנסי"ח, נדפס בח"ב. משום שלקח זמן רב, עד שגמר הביקורת שלו על כל הסידור, מהחל ועד כלה, ונשכנראה, הפציר בו רבינו על כך: שיעבור על דבריו בבדיקה יסודית. והיינו טעמא, מדוע שנתאחר הסכמתו, ולא נדפסה רק בח"ב.

מה עשו הליצים הרשעים, שכים נגרש והשקט לא יוכלו, מכיון שזהו דבר נדיר להדפיס הסכמה בסוף החיבור. הרי מצאו כאן כר נרחב ומקום להתגדר בו, התאחזו על זה והתנפלו עליה כמוצא שלל רב, לעשות מזה מטעמים של רכילות וליצנות כאשר אהבו. ועל כן בדו מלבם, דהיינו טעמא, מדוע שרבינו הדפיס את הסכמתו בסוף הספר, משום שרצה להתלוצץ ממנו, כן הכניסו במגילת ספר.

נתבונן נא, היעלה על הדעת, אפילו אצל מי שעלול לחשוב לרגע קט, שאכן כן הוא, שרבינו רצה לשחוק ממנו [ח"ו]. מ"מ הייתכן שיכתוב מישהו, להיפך ממה שכתב ופרסם בעצמו בהתנצלות כנ"ל; דאדרבה דוזה היה מחמת גודל הערצתו אליו, ועל כן רצה שיעבור בבדיקה יסודית על כל הסידור.

דמלבד מה, דלפי"ז יוצא ממנו "הודאה" ברורה: שכתב דבריו הנ"ל בסידורו בשקר [ח"ו]. הרי הרבה יותר מזה יש דברים בגו, דמגלה בזה את קלון עצמו לדורות עולם: כאילו שהיה נוכח זול [ח"ו ורח"ל]. דהלא הוא עצמו מגלה במג"ס: דמשו"ה הניח את הסכמתו בסוף הסידור, בכדי לבזותו, מה דהוי להיפך הגמור, ממה שכתב הוא עצמו בסידורו: דזוהו משום שלא הגיע אליו עד גמר ההדפסה.

היאומן, דמי שהוא שפוי בדעתו יעשה כן, הרי זהו כבר גם נגד יישרות השכל, שיפרסם אדם דברים המבזים את עצמו... אלא מאי, זה גופא יכול לשמש לנו כראיה ברורה [אם יש צורך לזה בכלל]: דהדבר ברור כשמש בצהרים, שזוהו רק טבעת נוסף בשרשרת הארוכה של זייפנות, מה שהרשעים הללו חימקו לתוך הספר. כי הרשעים הללו, לא דלגו על שום הזדמנות כלשהו שמצאו, איך להשפיל כבוד גדולי ישראל, שלא להשתיל שם איזה לשון הרע ורכילות או ליצנות.

ז. לשון גדולי ישראל בהפלגת גדלות הכנסי"ח

גם כדאי לדעת, באיזה הערצה וביתרון כבוד שהתייחסו גדולי ישראל מכל הדורות אל הגאון בעל כנסי"ח [המתואר במג"ס: כמי ש"לוקח שוחד" מעשים בכל יום, ה"י]:

מרן הגה"ק בעל חתם סופר כותב עליו בתשובותיו (אה"ע ח"ב, סי פ"ט):

אנו אין לנו אלא דברי כנסת יחזקאל, ישרים למוצאי דעת, עכ"ל.

ובן כותב (שם, ס"י קנ"ט) בזה"ל:

וכבר מחו ליה מאה עוכלי שלשה איתני עולם, ה"ה הגאון כנסת
יחזקאל, והגאון שבות יעקב, והגאון שב יעקב, עכ"ל.

הרי לנו, דמלבד מה שמכתירו בין "איתני עולם", עוד העמידו בראש
השורה, לפני הגאונים המפורסמים: השבות יעקב, והשב יעקב.

גם מרן הגה"ק בעל דברי חיים [מי שהיה נכדו של הגה"ק בעל ח"צ זצ"ל],
כותב על הכנסי"ח בתשובותיו (אה"ע ח"א, ס"י כ"ד), שהוא "מגדולי
האחרונים". ובן כותב (שם, ס"י ל"ג), "שמן הראוי לסמוך עליו". וכע"ז
מתארו (שם, ס"י ק') ביחד עם שאר גדולים: כ"גדולי הדור שלפנינו, שדבריהם
אין צריכין חיזוק". וגם מתארו (שם ח"ב, ס"י קנ"ב) בריש שאר גדולים כ"אבירי
ישראל, גדולי עולם", ע"ש.

ובשו"ת אור נעלם, מי שהיה גאון עצום ובן דורו של הכנסי"ח, יש כמה
חילופי תשובות ביניהם. ובולט מאוד ההערצה הגדולה שרווח
לו בעל אור נעלם ביתרון יראת הכבוד, ראה (שם, ס"י מ"ב) שכותב עליו:

"אדם גדול הוא בקראי ובתנאי ובכולי תלמודא, וענוותן הוא, אחד
מיוחד בגדולי דורנו". ובן (שם, ס"י מ"ד) כותב עליו "פה קדוש", ע"ש.

ואחרי כל זאת, האם ייתכן לחשוב, אפילו רק בתור ספק, דלשונות של
בוז וקלון הנ"ל (אות ג), שנמצא בספר זה נגד הגה"ק בעל כנסי"ח,
כאילו שאיסור "שוחד" היתה אצלו ח"ו כהפקר, דבר העושה את הלוקחו
לרשע גמור וכידוע. האם יתכן, שהאשמה שיש בה משום משקל כה כבידה,
יצא ח"ו מתחת קולמסו של רבינו זצ"ל, ודאי דלא, אלא שזהו שקר נוסף
מה שבדו וייצרו מלבם הנך רשיעי המשכילים, שנבעה מתוך שנאתם
הכבושה לגדולי ישראל, וכידוע.

ח. כל שקר שאין מטילין בו משהו אמת, אין לה אחיזה

וגם כאן חוזרת ונשנית אותה דבר, מה שכבר הצבענו עליה כמה פעמים, שהמשכילים הללו היו חכמים להרע. הם הבינו היטב, שאם יורקו השמצות על גדולי עולם בסתמא, מבלי שתהיה לה איזה קורטוב של אחיזה כלשהו דק מן הדק, עם האמת. **בודאי** שלא יתקבלו הדברים, ולא יעלה בידם להחדירם בלב הקוראים, אדרבה עוד יצא התוצאה דלהיפך: שירעשו עליהם, שזהו שקר מוחלטט ובולט.

הם ידעו היטב ממאחז"ל (סוטה ל"ה, א') המובא ברש"י עה"ת פרשת שלח (במדבר י"ג, כ"ז), **דכל שקר שאין בו מקצת אמת אינו מתקיים**. על כן התחכמו להזהר, דבכל פעם שהכניסו בספר זה איזה השמצה על גדולי ישראל, דקדקו והקפידו: שתהיה בו איזה דררא דשמץ קורטוב של אחיזה באמת, וזהו בדיוק מה שעשו גם כאן. **דכבר** כתבנו כ"פ, שבין הרשעים הללו היו נמצאים גם כמה ת"ח, שלמדו בנעריהם בהתמדה ואח"כ נתחמצו, שנו ופרשו ויצאו לתרבות רעה וכידוע.

וממילא היה ידוע להם היטב, דבשו"ת שאילת יעב"ץ לרבינו, ישנם כמה תשובות, שבהן הוא מפלפל עם הגה"ק בעל כנסי"ח [שהיה משמש בתור רב בעיר מגורו של רבינו האמבורג]. ורבינו כדרכו, כתב כ"פ דבריו בריתחא דאורייתא, וממילא נמצאים שם כמה ביטויים חריפים, מה שכתב עליו רבינו בדרך משא ומתן של הלכה, [עי' ח"א (סי' קנ"ו, וקע"א), וח"ב (סי' ל"ד – ל"ו, נ"ח, ס', צ"ט, וקנ"ג), עי"ש].

והיינו טעמא מדוע שהרהיבו הנך רשיעי, להחמיק ולהשתיל בתוך ספר זה, דברי בוז וקלון לשון הרע ורכילות על הגאון בעל כנסי"ח. כי עשו זאת עם החשבון: דהרי יש להם איזה דררא דאחיזה כלשהו, איך ובמה לאשר את שקריהם. **דאם** שאול ישאלו מהם, דהייתכן להיות אמת, שרבינו כתב כזאת על הגה"ק בעל כנסי"ח, אז יהיה להם תשובה מוכן בידיהם:

פוק חזי בספר שאילת יעב"ץ מרבינו, ותראה שאכן כותב עליו בלשונות חריפים, וככה היו מצפים ומקוים שיתקבלו דבריהם.

ט. ביטויים חריפים ב"מלחמתה של תורה" אינם בגדר "השמצות"

ברם, כל מי שיש לו השגה כלשהו בדברים כאלו, מביין ויודע, שאין הנידון דומה לראיה כלל, כי אינו דומה דברים חריפים שמשמיעים הצדדים זע"ז, כשהם משוקעים בריתחא דפלפולא דאורייתא. דבר מה שכל בר בי רב דחד יומא יודע, שנמצא כזאת בגמרא, וכדמצינו בח' מקומות בש"ס, איך שאמורא קרא חבירו בתיאור: "בבלאי טפשאי" (פסחים ל"ד, ע"ב, וש"נ).

גם מצאנו כ"פ התיאור: "תרדא", ע"י ב"מ (כ, ב'), זבחים (כ"ה, ב'), כריתות (י"ח, ב'), וע"י רש"י (ב"מ, שם) דמפרש תרדא: "משועמם", וכע"ז מפרש (בזבחים, שם) "שוטה בהול". ובר מן דין ידוע לכל צורב, לשונות החריפים מה שכותב הראב"ד בהשגותיו על הרמב"ם, וכן הרמב"ן בספר מלחמות על בעל המאור. וע"י בשו"ת חוות יאיר (סי' ס"ה, וקנ"ב) מה שמאריך בביאור ד"ז, ווע"ע מש"כ בזה רבינו בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב, סי' כ"א, וקמ"ו), עי"ש].

בקיצור, דבר זה, שיתבטא גדול אחד על משנהו, עם לשונות חריפים ובוטים, בדרך משא ומתן של בירור הלכה. הוא חזון נפרץ בספרי הפוסקים, ואין בה מן התימה, כי אין זה בגדר חידוש כלל, אצל צורב השקוע בעולם התורה.

אבל אכתי, אין מזה שום דררא דראיה כלל, על היתר הטלת "השמצות" ו"בזיונות" מגדול אחד על משנהו בסתמא. כלומר, בדברים שאינם נוגעים לא לדבר הלכה, ולא לחיזוק הדת, רק השמצה לשם השמצה בלבד, זהו דבר מה שלא נמצא בשום מקום.

וכש"כ שלא נמצא בשום מקום, שיכתוב כן גדול אחד על משנהו לאחר פטירתו מן העולם. וממילא פשוט וברור, שדברים הללו לא יצאו

מתוך קולמסו של רבינו מעולם, אלא שזהו פרי יצירת הנך רשיעי הזייפנים, שרצו להסתמך על דמיון שוא הנ"ל.

י. הרשעים רצו לנצל מחלקותו של רבינו על הגאון ריו"נ זצ"ל

עוד דבר אחד יש ליקח בחשבון, כשאנו באים להבין ולהסביר איך שהרהיבו הנך רשיעי, להתלות דברי בוז וקלון כה גסים על רבינו זצ"ל, כאילו שהוא כתבם על הגאון בעל כנסי"ח זצ"ל, ולא יראו מן הרעש מה שזה יגרום בעולם התורה.

והיינו דהיות שידוע, שרבינו הק' שגג במחלקותו מה שניהל על הגה"ק ר' יהונתן אייבעשיטץ זצ"ל, בחשדו אותו בשבתאות ורח"ל. וגם בספר זה הכניסו תיאורים גסים כאילו שרבינו כתבם עליו. והכל יודעים, שנתברר שהיה חף מפשע זה, ולא היה לו שום קשר ח"ו עם כת הארור ההוא.

ממילא על סמך זה חשבו הנך רשיעי, שעל רבינו יאמינו בנ"א, שכתב עליו ח"ו דברי בוז וקלון. ובחדא מחתא, כיון שהותרה הרצועה, החמיקו השמצות בתוך קולמסו של רבינו, גם על שאר גדולי ישראל, כמו הגה"ק בעל כנסי"ח, וכנ"ל.

ולדוגמא אחת מיני הרבה, כדי שלא לטנף את הקולמוס יותר מדאי, אבל מן ההכרח שהקורא יהיה לו קצת מושג, "איזה" השמצות שכתוב שם על גדולי ישראל. ננקוט מש"כ שם (דף ס"ו) (כאילו ח"ו): שהגה"ק בעל פנ"י נתקבל למשרתו כאב"ד בעיר פפדמ"א, "באלמות ובשוחד בדיני ישראל ובדיני או"ה שלא כדת של תורה", רח"ל ועפ"ל. וזאת, למרות שהפנ"י עמד לצד רבינו במחלקותו עם הגריו"נ זצ"ל, היאמין מי שיש לו מח בקדקדו שדברים הללו אכן יצאו ח"ו מקולמסו של רבינו.

והם עשו החשבון: שתוך כדי השתמשותם בשמו של רבינו, מי שכבר טעה פ"א במחלקותו על גדול בישראל, יעלה בידם בנקל להשמיץ עוד

הרבה גדולי ישראל. וגם תוך כדי שיזוהרו, לדבר דוקא מענינים מה שייתכן לתלות על חוט השערה, שבנ"א יתנו בהם אימון, ולא ירגישו איך שרימו אותם עם סיפורי כזבים, מה שמעולם לא יצאתה מעטו של רבינו.

גם ייתכן, שכותב הכת"י, העתיק השמצות הללו על רבינו, וגם על שאר גדולי ישראל, מה שגם זה מהוה למעשה השפלת כבוד רבינו עצמו, כאילו שהוא כתב השמצות גסים על גדולי ישראל. מאיזה כותב פלסתר שהיה לו צד במחלוקה זו שבין רבינו והגריו"נ, כי יתכן שהיה תלמיד [שאינו הגון] או קרובו של הגריו"נ, והיה לו שאיפה גדולה להתנקם ברבינו ולהשמיצו בכל מחיר, וככה יצא העגל הזה, וועפי"ז יובן סיבת ההשמצות על בעל פנ"י.

ענף ז

קטנים שהאשימו את רבינו במחלקותו על הגריו"נ

ומדי דברינו בענין זה, דמחלקותו של רבינו על הגאון ריו"נ זצ"ל. הרי כאן המקום, לקרות תגר על אנשים קטנטנים, שההתמודדו עצמם ליכנס בתוך פולמס זה. **ליצדד** צדדים, בהראותם אצבעת האשמה על רבינו זצ"ל, על שחשד את הגאון ריו"נ זצ"ל על לא דבר, ונציין לאיזה מהם:

א. שגיונו של מחבר ספר "דור דעה"

בספר דור דעה (קמלהאר, בילגוריי תר"צ, דף מ"ט), הרחיב את פיו לדבר קשות נגד רבינו זצ"ל, בדבר מחלקותו על ריו"נ זצ"ל. [אלא שבסוף מאמרו תיקן במקצת את מה שקלקל, בכותבו בזה"ל: אבל העיקר הוא, פוק חזי מאי עמא דבר, ישראל קדושים, אם אינם נביאים, בני נביאים הם, ובישראל גדול שמו לגאון ועדיק, ובשם "סבא קדישא" יכונה... עכ"ל.

ב. טעותו של מחבר ספר "גדולת יהונתן"

בספר גדולת יהונתן (צינץ ח"א, פיעטרקוב תר"צ, דפים כ"ח כ"ט, ועוד כ"פ) בנה מגדלים גבוהים על יסוד דברי מגילת ספר בגנות רבינו זצ"ל, וּבְדִלְקֵמֶן (הערה ט', ד"ה שלב ד'). וּחְבַל שֵׁנְדָמָה לוֹ שֶׁהִסְפֵּר נִדְפַס מֵעֵצֶם כְּתִיבָק, [דגם בכה"ג ל"ה להרחיב את פיו שלא בתחומו, וכש"כ לפי האמת] דלא חלי ולא הרגיש, שאין לסמוך כלל על מה שכתוב בספר זה.

ג. דברי בלע וסתירת מחבר ספר "הרב ר' יהונתן אייבשיץ"

בספר הרב ר' יהונתן אייבשיץ (גרינוואלד, ניו יארק תשי"ד, בהקדמה דף ג', ובפרק ה'), הרהיב להאשים ולגנות את רבינו זצ"ל בהתפרצות של עזות. וגם התחצף לכתוב בהסבר סיבת המחלוקת שניהל רבינו זצ"ל על הגריו"נ זצ"ל, שזהו לאור היותו "מתקנא" ברבנותו של הגאון ריו"נ בעירו. [וידוע לנו היטב מבטן "מיי" יצאו הדברים, מדברי "משכילים" למיניהם שכתבו כן].

וגם הוא מונה והולך להוכיח שם, את גריעותו של רבינו זצ"ל, מתוך מה שכתב הוא עצמו בספרו מגילת ספר. ונקט בתמימות מעושה, כאילו שזה משמש בבחינת "הודאת בעל דין כמאה עדים דמי". אבל מתעלם מן הטענה הגדולה ד"ערבך ערבא צריך", דהרי כל כולו של ספר זה, היא ספוגה ורוייה עם זיופים, ואין ליתן לה שום סמכות כלל.

ופלא גדולה עליו, דאיך שכח דברי עצמו, מה שכתב (שם, דף ד', הערה ה'): שכהנא הרשיע לגרוע ולהוסיף ב"מגילת ספר" כאדם העושה בתוך שלו, וכמובא לעיל (פרק ג', ענף ב', אות ח'). וא"כ איך עלתה על דעתו, שיכולים לבנות על מה שכתוב שם.

ומה שהעתיק (שם, דף כ"ד) בשם ספה"ק נתיב מצותיך (להגה"ג מקאמארנא זצ"ל, פרעמישלא תרמ"ד, שביל התורה, שביל ב', אות ב') בזה"ל: ואם הייתי בעת מחלוקת רבינו יהונתן, הייתי אומר לו, צדיק שתוק ואל תענה, ואל יתבלבל

מחשבתך הקדושה, בדברי היתול ושחוק של אלו "היצורים", בודאי היה מתבטל תיכף המחלוקת... עכ"ל, ווכן העתיק גם בספרו בית יהונתן (דף י"ט).

אבל זהו שיבוש עצום, מה שיש בה גם משום גנאי על רבינו זצ"ל, כאילו שהרה"ק הנ"ל כינה בזלזול את מתנגדי הגריו"נ זצ"ל בתואר "יצורים"... ובאמת כתוב שם מלת ה"מצירים", וכן נעתק בכל הספרים, כמו בספר גדולת יהונתן (צינץ, כנ"ל אות ב), ותל"מ.

ולא עוד, אלא שאף שכח מה שכתב בעצמו בספרו בית יהונתן (סיגוט תרס"ח, דף ט"ז, וי"ט) להכות על קדקדם של אותם הדוברים עתק על רבינו זצ"ל, כאילו שמחלקותו עם ריו"נ זצ"ל, היתה ח"ו בשביל "קנאה" זו, ודוחה זאת ומוכיח בראיות ברורות שז"א, עיי"ש. ברם מ"ו שנים לאחר כן (ניו יארק, תשי"ד), נכשל הוא עצמו בחטא זה, שמאשים את רבינו זצ"ל בטענה זו, מה שהוא עצמו דחאה בשתי ידים וכנ"ל.

וכנראה, דבאותו שעה (תרס"ח) כשדר באירופע, עדיין כשר היה, והא ראייה שקיבל אז הסכמות על ספרו בית יהונתן מגדולי ישראל היראים. ה"ה: הגה"צ ר' יהודה גרינוואלד זצ"ל, אב"ד סאטמאר, הגה"צ אברהם יצחק גליק זצ"ל, אב"ד טאלטשווע, הגה"צ צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל, אב"ד פלונסק, הגה"צ יחזקאל בענעטה זצ"ל, אב"ד וואראל, הגה"צ חיים דוב גראס זצ"ל, אב"ד פעטרעווע. אלא דאח"כ, בשמותו במדינת אמעריקע, הושפע לרעה מאויר המדינה, והפך הקערה על פיה, ה"י.

ד. שגגת מחבר ספר "דרכי חיים"

בספר דרכי חיים (תרצ"א, להגה"צ חיים יעקב נפתלי זילבערבערג, דף מ"א), כתב להסביר, דמה שרבינו זצ"ל חשד את הגריו"נ זצ"ל בשבתאות רח"ל, דזה נגרם ממה שרבינו סבל ממחלת המרה שחורה. וז"ל, "ואין להביט כלל על אותו הגריו"ע, כי יען שנולד בעת שהיה אביו הגאון זצ"ל

מרה שחורה, וכמו שהעיד ע"ז בעצמו^(ח). ולפעמים גרם גם עליו המרה שחורה של אביו הגאון זצ"ל, ועשה מה שלא היה לו לעשות, וחשד במה שאין לחשוד כלל, והוא רחום יכפר עון... עכ"ל.

הנה כבר היטב להגיב על דבריו, בקונטרס תולדות יעבץ (גליקסמאן) שבסוף ספר פרק שירה (עם ג' פירושים, לודזש תרצ"ד), בזה"ל:

ראיתי בספר "דרכי חיים", שמחברו, צדיק תמים, מזלזל באופן מבהיל, בכבוד רבהון דיהודאי הזה, בגלל מחלוקתו עם הרבי ר' יונתן, [א"ה: מסתמא כוונתו על הביטוי ד"אותו הגריע" שמכנה את רבינו זצ"ל].

הנה, זאת היא אולת והעזה יתירה, מי זה יסכל היום, למשל, לזלזל בכבוד הגר"א מווילנא, בגלל חרפו מערכות החסידים הראשונים,

עם החשבון, שזה ישמש להם כ"ראיה" כללי על סמכות כל הספר, לאמת את השקרים מה שהוסיפו שם. **בהצביעים:** דהלא על הרבה דברים הנמצאים שם, יש עליהם "מקור" בדברי רבינו במק"א, וכמו שהסברנו לעיל (פ"ג, ענף ד', אותיות ד' וה').

ומצדקי זה, עלתה בידם בהצלחה רבה, וכדחזינן שהמתחכמים דגן לא החכימו להבחין בזה ולעמוד עליה, אדרבה נפלו בפח זה והלכו שולל אחריה, כאילו שזה מעניק סמכות להספר. **ובאילו** שזה מאשר גם את השקרים מה שהכניסו שם, בו בזמן שאף דברים האמיתיים דשם, רובם נלקחו מדברי רבינו בשאר מקומות, [או מדברים שתלו עליו בשקר בשאר מקומות].

(ח). כוונתו על מה שכתב רבינו בהקדמתו לספר שאילת יעבץ (ח"ב), ע"ש. ויש לציין, דמשם לקחה מזייפי המגוי"ם והכניסוה לשם, וד"ז נראה בולט בכל אורך הספר, דאפילו הדברים האמיתיים שנמצא בה, נלקחו מלשונות רבינו מה שכתב במקומות אחרים.

ובן עשו בקטעים שלמים מספר זה, שערכו אותה מדעת עצמם, ע"פ מש"כ רבינו במק"א, וכ"פ אף לא טרחו לשנות הלשון, אלא העתיקה לשם כדמותו וכצלמו ממק"א. [דבר, שבודאי אינו מעשה ידי רבינו, להעתיק לשון עצמו מספר לספר מבלי להודיע על כך, וזה גופא מפריך סמכותו של ספר זה, ואכמ"ל]. ועשו זאת

וכדומה. הן גאונים וקדושים כמוהם, בודאי כוונתם לשם שמים, ואם גם טעו, אסור לפגוע בכבודם, עכ"ל.

ה. ה"כלי חמדה" לא הרגיש שאין לבנות קושיות מכח המגילת ספר

בספר מרביצי תורה מעולם החסידות (סורסקי, בני ברק תשמ"ז, ח"ג, דף קי"ח), בתולדות הגאון בעל כלי חמדה בתוב בזה"ל: הוא אף לא היסס לצאת בהתקפה קשה, נגד דברים שכתב הג"ר יעקב עמדן זצ"ל ב"מגילת ספר" שלו, אם כי נוהר מאד בכבודו, כבוד התורה", עכ"ל.

הנה לא נודע לנו, איה מקום המאמר הזה, ווייתכן שהוא בבטאון דגלנו (תרפ"ב) (שמדבר ממנה לפנ"ז), ולא ראינוה. אבל אחת ברור, שאם דברי הגאון הנ"ל בנויים על דברי רבינו ש"במגילת ספר" דנק, זהו רק משום שנדמה לו שספר זה נדפס מעצם כתי"ק, דלולא זה היה מבין שכל עצם ספר זה אין לה שום סמכות כלל. וממילא פשוט, דאין לבנות ממה שכתוב שם, שום "קושיות" כלל על גאון ישראל וקדושו רבינו זצ"ל, כי "כולה מוקשה", ועכ"פ הדברים המוקשים ודאי שלא כתב.

ו. רק המשכילים ורשעים הפכו ועסקו בענין מחלוקת זו

ולסיכום דהך עניינא נאמר, דבודאי שאנחנו קטני קטנים, לא נכניס ראשינו בין ההרים הגבוהים הללו, וכנ"ל (אות ד') מספר תולדות יעב"ץ. **ודבר** ידוע הוא, שכך נמנה ונגמר בשם גדולי עולם: שבענין זה טמון מסתורין טמירין, כיון ששני הצדדים צדיקים וקדושים גמורים היו.

וממילא הוי כדוגמת המחלוקת שבין השבטים הקדושים, שאין לנו שום מושג כלל בזה, דלאו כל מוחא סביל דא, ליכנס במקום להבת שלהבת אורן של ת"ח וקדושים. **סולם** מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו, ובאתר דזיקוקין דנור ובעורין דאשא מאן עייל בר נפחא לתמן.

ומרגלא בפומייהו דצדיקיא: שיש לנו תורה שלמה משני גאונים וצדיקים הללו, חיבורים יסודיים בכל מקצועות התורה. ובזה יש לנו לעמול בדחילו ורחימו, הפך בה והפך בה דכולה בה.

אבל בענין הפולמוס, יש למעט הדיבור בכל האפשרי, שלא לעורר הישנות מפני כבודן של הצדיקים שמשני הצדדים. ובפרט הספרים שיצאו בשעתה בפולמוס זה משני העברים, לא הועלו בזכרון בספרן של גדולי בישראל, כי השתיקה יפה ונאה בזה אף לחכמים, וכש"כ וק"ץ לטפשים.

ורואין במוחש, דרק קלים ומשכילים ועוקרי דת, שאינם חסים על כבוד גדולי ישראל, ואדרבה הם שמחים לדבר בגנותן, הם עסוקים ראשון ורובן בסוגיא זו, מה דמזה גופא מוכח הפרכת הדבר. ועל כן, גדולה מאוד הכאב, בראותינו איך שהמתחכמים ממחנינו הרהיבו לעורר הישנות להתטפל בזה, וכדי בזיון וקצף וכן לא ייעשה^(ט).

שאינו מרגיש טעם באכילתו..., וממילא אכן מותר לו ליכנס ולהתערב.

וככל החזיון הזה, התנהג גם משניהו: ה"מתחכם" מקר"י דבשביל רדיפתו להראות כוחו ב"מדע", ל"ה יכול להתאפק ולתת רסן בעד קולמסו לחוס על כבוד רבינו. ודוגמא אחת מהרבה, איך שדברי המסכילים נשתרבו לתוך מחנינו, נקוט:

הנה ידוע, דבשעת המחלוקה חיבר הגאון ריו"נ זצ"ל ספר לחות העדות (אלטונא, תקט"ו) לנקות עצמו מן "שבתאות" שנחשד בה. ולעומת זה יצא ספר נגדי בשם שכירת לחות האון (זאלקוי, תקט"ז), מאת דוד אוז [גאנז] המתאר עצמו כתלמיד רבינו, ושם

(ט). ומתאמרא בשם גדולי ישראל: "כל זמן מ'פיהעלט א טעם אין יאך מיט קאשע, זאל מען זיך נישט מישן אין די זאכן", ע"כ.

והנה, למרות שבומבאך מביא אימרא זו במהדורתו (דף רס"ד, הערה י"ב). עכ"ז הרהיב להכניס שם השמצות וזלזולים על גדולי ישראל, וכמובן, דאין לך "התערבות" גדולה מזה: להדפיס דברים הללו ולפרסמם ברבים. **וכנראה**, שצוחק מהאימרא מה שמביא בעצמו ואינו מאמין בה, [וכמש"כ הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל, שכן דרך המתחכמים: לדבר בדברי הבאי ולהתלוצץ, ראה לקמן (פ"י, ענף א', אות א', ד"ה ובכלל)]. זולת אם הוא סובר, שכבר הגיע להדרגא:

על כן מהרתי ואתפוס קסת הסופר בימיני, ואשוב אותו על עקב בשתו, לא הנחתי לו אות אחת שלא הראיתי מערה עזותו... העדר ידיעתו, ונגלית לעיני מאהביו. קראתי שם תשובתי עליו: "שבירת לוחות האון"... וידעו כי ספרו הנ"ל, כולו מקשה אחת, מקור שחת, גם מן הפח נפל בפחת, עכ"ל.

ועל זה כתב כהנא בהגה שמתחת לקו בזה"ל: מכאן נראה, שהגאון יעב"ץ חבר בעצמו את הספר הזה, ויחס אותו לתלמידו: ר' דוד און, שלא היה ולא נברא, עכ"ל הסרוח. [ועל יסוד דבריו ציינו כל מוציאי ספרי "קאטאלאגים" דרשימת ספרים ומחבריהם, כדבר המוטל בספק: מי המחבר הספר, און או עמדין. ע"י אוצר הספרים (בן יעקב, ווילנא תר"מ, דף 565), שמות ספרים העברים (ולאטקין, מישיטל תש"י, דף 171), בית עקד ספרים (פרידברג תש"י, דף 964), ועוד].

שלב ג: ועל "יסוד" דברי המגילת ספר הנ"ל, פער בעל חכמי אח"י (דוקקעס, האמבורג תרס"ח, דף 70) ["מסכיל ארטאדוקסי"] את פיו ולשונו על רבינו בזה"ל: **ועתה** קורא נכבד, תדין אתה... בכמה מקומות בשברי לוחות כתב המחבר: שאין היעב"ץ כותב דברי פלסתר, כי שם קורא את היעב"ץ: אדמ"ו הגאון המפורסם, ועוד תוארים נפלאים... ועתה ידענו בבירור: שהוא הכותב. והמחבר תחת מסוה שקר... הטעה בזה הענין את דעת הבריות, שיחשבו שהוא איש תם יושב אוהלים... ואינו יודע מה שנעשה בעולם, ורק למלאכת שמים כל מגמתו, והוא אינו מחויב לעמוד על המשמר בכל העולם, שלא יקים איש להדפיס שום דבר נגד האב"ד, עכ"ל הסרוח עפ"ל.. [א"ה: טיפש זה עושה שחוק מדברי עצמו,

הוא משבח ומפאר את גודל צדקת וגדולת רבינו, ולאידך גיסא הוא לוחם שם בעוז ותעצומת נגד הגריו"נ. וקיבל הסכמה מהגה"צ אברהם כהן מזאמוטש זצ"ל, אב"ד טארלא ובריסק שהי' מגדולי הדור [בעהמ"ס בית אברהם (בערלין, תקי"ג) עם הסכמות מהרבה גדולים מדור דיעה ההוא].

ועתה נתאר ה"שלבים" איך שנשתרכבה החלטת ה"ידעונים": שרבינו חיבר ספר זה, אלא שהתחפש תחת שם בדוי..

שלב א: בספר תולדות יעב"ץ [וואגנה, אמסטרדם תרכ"ט] (דף 60, הערה 239), כתב דכנראה שנדפס באלטונא, וז"ל: כי אותיות מעידות, [כלומר, שתבנית האותיות דומות לאותיות שבדפוס אלטונא, ראה השערים של הספרים: לוחות העדות, ושבירת לוחות העדות שתבנית האותיות דומות זל"ז], ומלת "זאלקווע" [שלא נכתב רק עם "ו" אחד, שלא נמצא כתובה כן בשאר ספרים שנדפסו שם] תוכיח: שלא נדפס בזאלקווא כי אם באלטונא, עכ"ל. [ור"ל, דהמדפיס באלטונא לא רצה לאשר בהשער: שהדפיס ספר הלוחם נגד הגריו"נ שהיה האב"ד דשם, ע"כ שינה מפני הכבוד מקום הדפוס: לזאלקווא. אבל לא עלה על דעתו לומר בזה שרבינו חיברה או הדפיסה].

שלב ב: ב"מגילת ספר" (מהדורת כהנא, דף 181) כתוב בזה הלשון: בו בפרק נראה ספר "לוחות עדות" של העור לב, אשר חשב כל העולם סומים... ורצה להתנקות ולהזדכות הפעם בפומבי... בולו פסולת וכזב, סוגים על חרש מצופה.. לא ידע בצורתא דשמעתתא... [דלגנו על הזלזולים, ובפרט כשספר זה אין לה סמכות, וממשך]:

את לוחות העדות... אין זה כי אם תליית פרי דמיונו של עצמו על אחרים. וממשיך:]

וְגַם על ה"אוז" הלז, אשר בכל נוצה מכנפו כתב ספר אחר. ע"ז אוכיה, כי האוז הזה לא ידע מזה מאומה, והוא ישן בין האוזים. אך היעב"ץ ראה "אוז" בחלומו, והוא בכבודו ובעצמו חבר הספר הזה, ויחס אותו לתלמידו האוז. ראה בספרו מגילת ספר (צד 183) כותב... [ולאחר שמעתיק לשון מגי"ם הנ"ל (ד"ה שלב ב) מסיים בזה"ל]: כי הרבי והתלמיד איש אחד הוא, והרבי בעצמו הוא המדבר ולא איזה תלמיד... ולא הסתפק היעב"ץ בספר אחד או שנים שהוציא לאור, כי אם הוציא לאור (חושך ולא אור) ספרי ריב בכל יום ויום חדשים לבקרים... עכ"ל הסרות, [ומגוחכים מטעם הנ"ל (סוף שלב ג)].

שלב ה: ועל יסוד דברי עזותם של מחרוזת "סכלים" הנ"ל, שלא היינו מרהיבים להעתיק לשונם המביאים לידי גועל נפש, לולא ש[בא] "מתחכמים" שממחנינו וקפצו על מציאה זו, ופרסמו כ"מציאות" פשוט וברור: שרבינו "חיבר" ו"הדפיס" השבירת לוחות האבן. ע"י מגי"ם (מהדורת בומבאך תשע"ב, דף י"ט) וז"ל: [שנת] תקט"ז הדפיס שבירת לוחות האבן, עכ"ל.

והאחרון הכביד, מה שמשניהו המתחכם מקר"י, כתב במצח נחושה בגליון עין חיים (ברוקלין אב אלול תשע"ג, חוברת כ, דף ס"ב) בזה"ל: ואמרנו לספח כאן מדברי רבינו בספרו שבירת לוחות האבן מאשר כתב... עכ"ל. ומביא קטע משם, המשבח ומפאר את גודל חכמת רבינו, והחיבורים הרבים שחיבר, ובתוך הדברים מתואר שם רבינו: כ"צדיק עתק", ו"ידו גדולה בכל

דלשיטתו: שכל מה שנמצא במגי"ם יצאתה מקולמוס רבינו, אם כן מדוע מרעיש עליו "שתפסו", הלא רבינו "הודה" בזה מעצמו].

שלב ד: ואחריו קם בעמח"ס גדולת יהונתן (צינץ, פיטרקוב תר"צ), שנדמה לו: דבשביל שכותב תולדותיו של הגריו"נ, כבר הותר לו להכניס את ראשו בין ההרים לחרף כל גדול בישראל שהיה נגדו. [ולדוגמא, הוא כותב בספרו (ח"א, ריש פ"ב, דף 66) השקר: כאילו שהגה"ק בעל פני יחושע [שעמד במחלוקה זו לצד רבינו] נפטר מתוך חולי צרעת רח"ל. ואח"כ הוכרח לחזור מזה בלוח הטעות והתיקון לח"א (הנדפס סוף ח"ב) עם האמתלא המגוחך: ד"טעות הדפוס"...]. [ובן התחצף לכתוב (ח"א, דף 69) נגד רבינו בזה"ל: ויהי בתחלת שנת תקט"ז הוציא רבינו [ריו"נ] לאור בעיר אלטונה, ספרו לוחות העדות, עדות לכל באי עולם שכל גדולי הדור עמדו לימינו.

והנה כאשר יצא הספר הזה לאור, תיכף נטל היעב"ץ העט בימינו, וכתב נגדו ספר בשם שבירת לוחות האבן לבטל דברי רבינו האמורים בספר לוחות העדות... אך על שני דברים אעיר בכאן: מה שנכתב על שער הספר שם המחבר "דוד ברי" אב"ד, וגם מקום הדפוס "זאלקווע". הנה שניהם כאחד לא טובים, כי הספר הזה נדפס בבית היעב"ץ באלטונה, כאשר הוכיח בטוב טעם ודעת החכם וואגנה בספרו תולדות היעב"ץ (צד 60). [א"ה]: זה שקר, כי לא כתב כלל: שרבינו חיברה או הדפיסה בעצמו, רק כתב: שמתבנית האותיות נראה שנדפס באלטונה ולא בזאלקווא וכנ"ל (ד"ה שלב א). ואנו שואלים מ"חכם" זה, דאטו משום דמיון תבנית האותיות יחליט: שרבינו הדפיס גם

נצחונם ישיתו אל המדבר פניהם, להוכיח שפלות רבינו כהנה וכהנה [ח"ו], דמוטב שיכניסו את החץ בנו, ולא ברבינו.

ובנראה שכל "ידעונים" הללו המשוקעים ראשם רובם ב"מחקר", ששמחו

על "ידיעה" זו מה ששאבו ממגי"ס המזויף. לא ידעו שרבינו מזכיר ספר זה בספרו מור וקציעה (אלטונא תקכ"ח, אר"ח ח"ב, סי' ש"א) בזה"ל: לענין דינא דקמיעין, האינדא דנפשי רמאי אתרעו להו חזקה דכותבי קמיעות, עיין הלכה פסוקה, וע"ע: שא"מ, ושלה"א [ר"ת ש'בירת ל'חות הא'וין] תשובת המינין, לכן צריך שמירה יתירה.. עכ"ל. גם לא הרגישו, דרבינו לא העלים מעולם, שיש קטעים שנדפס בשלה"א שהם מפרי עטו. דהרי כתב כן בגלוי, בשאילת יעביץ (ח"ב אלטונא תק"ל, סי' ס"ו, קכ"ו, וקנ"ב), וגם בלהם משנה (אלטונא תקכ"ח, יומא פ"א, מ"ח), עי"ש.

ברם, אכתי אין זאת אומרת: שרבינו חיבר הספר או שהדפיסה, דהרי אין הגיון בדבר: שיגלה על עצמו מה שהכחיש [ח"ו] מקודם. ובפרט שיעשה כן לאחר שכבר התברר לכל העולם צדקת הגריו"נ, ומה גם לאחר פטירתו [בשנת תקכ"ד, דספרים הנ"ל הדפיס רבינו לאח"ז], ושישווה עצמו הדרנא ו"שקרנא" [ח"ו]. ובבדי להצדיק את רבינו בהשוואת כל דבריו, עכ"ל: דעיקר הספר אכן נערך ע"י תלמידו, [שיתכן שהדפיסה באלטונא, באותו בית דפוס שהדפיסו את לוחות העדות], אלא שיש בו גם קטעים מפרי עטו, מה שהרשהו להכניס שם, וז"פ.

ובר מכל דין, הלא שאלה אחת וגדולה הנוקבת ויורדת עד לתהום, נשאל מ"מתחכמים" דנן. דאף לפי דעתם הקלוקל שרבינו כתב והעריך כל דברי הספר [מה

התורה], ו"כל תורתו לשמה אמיתית".... עי"ש. וזהו "רשעות" מופלג, ללגלג מרבינו בעזות מצח עם דברי היתול שכזה: כאילו שהוא משבח את עצמו בתוארים הנ"ל. ורק מי שמוחו מפותם ומורעל כבר מארס ליצנות הנ"ל שהמשכילים עושים מרבינו, יכול לכתוב כן. ורואין בעליל שדברי הרשע דוקקעס הנ"ל (ר"ה שלב ג') מדבר מתוך גרונו. וחבל תוך העמדת פני תם: כאילו שאינו רוצה כלום, רק להוכיח: שרבינו חיבר ספר עה"ת.... מה שמבשר לנו שמתכוונן להוציא לאור, ותל"מ.. [ממש כמעשה המשכילים, שתוך כדי עבודתם דפיענוח כת"י מגדולי ישראל, הפיצו את רעלם, כדלקמן (פ"י, ענף א', אות א)], ולא יאבה ה' סלוח לו.

ולא עוד, אלא שחשף את זרועו (שם, בהגה מתחת לקו) להראות כוחו הגדול, שעלה בידו לתפוס את רבינו: שהוא המחבר, איך? בזה"ל: כי דו"ד או"ז עם ב' הכוללים, בגי' יעק"ב ב"ן צב"י במספר קטן עכ"ל. כמובן שדבריו מגוחכים, לקבוע כזאת על רבינו על סמך גמטריאות עקומות שכזה... ותמהים אנחנו, אם היו יכולים לשכנע אותו: שהוא "שקרן" ו"מוציא שם רע", דהרי שמו [ושם משפחתו] עם ג' הכוללים בגי': "שקר ענה באחיו" (דברים י"ח, י"ט), וכן: "כי הוציא שם רע" (שם כ"ב, י"ט), חושבנא דדין כחושבנא דדין [אף] ב"מספר גדול".... דוק ותשכח...

הא לכם השרשרת הארוכה עם כל שלביה "מהיכן" שהמתחכמים דנן שבמחננינו באים. הם מפטמים את מוחם של בני תורה תמימים בצחנת הרעל של הרשעים: ריפער, כהנא, דוקקעס, ציניץ המפפעע בקרבם. ולא נבזבו זמן, ולא נשחית הנייר ליכנס עמהם בפלמוס זה דכש"כ דפקרי טפי. ומתאוות

ה"ליטעראטור" של אפיקורסים הנ"ל, רצים אחריהם כסוסים לאשר ולחזק את דבריהם.

ודא עקא: שהם מתאמצים להחדיר ארסו של עכנאי הזה בלב קוראים תמימים, תוך כדי שמתארים אותו בלעגי שפה חזור ושוב כ"רבינו"... מה שאין לך התפקרות וליצנות גדול מזה: שקבלו מרות מ"רב" כזה מי שהם רדופים לתארו כ"כותב פלסתר"...

בדיוק ממש כמש"כ הגה"ק ר' צדוק מלובלין על דרך ה"מסכילים": ש"כל עניניהם לדבר בדברי הבאי ולהתלוצץ... ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים" וכדלקמן (פ"י, ענף א', אות א'). [ולולא הכאב והצחוק מכאיב שיש בזה, היינו מליצים עליהם: דלפי הערכתם את היעב"ץ כמי שהיה ח"ו "כותב פלסתר" בעלמא, אם כן שפיר ראויין הן לאותו איצטלא להקרא כ"תלמידיו" המובהקים, ואף: כ"תלמידים המחכימים את רבם"...].

וליכא הסבר אחר על זה, רק שזהו כבר התחלת קיום "עונשם": שמתוך להיטתם בהתגלות לבם ב"מדעם הגדולה והרחבה". **התמפשו** להקדיח את תבשילם ברבים, ולגלות: שהם מוכנים לעשות כן, אף על חשבון השפלת כבוד רבינו, ה"י. **כדי** שתשמש כלימוד גדול: עד לאן שמגיעים אותם החכמים בעיניהם, המבלים את ימיהם ב"חקירות", ומפטמים את מוחם עם רעל ה"אפיקורסות" של המשכילים. **דבסופו** של דבר, ארס זה מפעפע בקרבם עד כדי שמתפרץ ומבצבץ לחוץ בעל כרחם ושלא בטובתם, מבלי שיכלו ליתן רסן בעדה. והי"ט שהארכנו להוכיח איך שה"הנחה" החצופה והמוטעת הלזו, נשתרבה שלב אחר שלב, החל מן המשכילים, עד שהללו באו והחדרו לתוך מחנינו וכדי בזיון וקצף.

שז"א וכנ"ל]. מ"מ אף לשיטתם, גם אינהו מיהא קמודי עכ"פ: דלא הוי ניחא לרבינו שיתגלה הדבר, דהלא לפי טענתם [דבשקר], הרי הסתיר את שמו, ותלאה על "רוד אוז" וכנ"ל. **ואם** כן, הרי עצם הדבר, לחשוף ולפרסם זאת כ"מציאות" פשוט: שהוא המחבר, הוא חטא בל יכופר בבחינת רבם דקרו. **וכרחוינן** שהרעישו גדולי ישראל כשהדפיסו את המוגי"ם וכדלקמן (פ"ו, ענף א'), אף לפי מה שדימו אז: שאכן נעתקה מעצם כתי"ק של רבינו [מה שז"א וע"ש (הערה ג)].

והלא על כה"ג אחז"ל (שבת צ"ו, ע"ב): "בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין", אם כדבריך, "התורה כיסתו ואתה מגלה אותו", ואם לאו - "אתה מוציא לעז על אותו צדיק", וה"ה ממש לנ"ד. גם ידועים דברי חז"ל (מ"ק י"ז, ע"א. מנחות צ"ט, ע"ב): "כסהו כלילה", ומפרש רגמ"ה: שיהא כבודו חביב עליך ככבודך, עכ"ל. ויותר מזה כתב בשו"ת רבינו אברהם (בן הרמב"ם, סי' ד') וז"ל: כסהו כלילה, אע"פ שהוא אינו מכסה עצמו, אלא מגליוהו כיום, אם הוא גרם לעצמו להתדלדל..., לא נצא אנחנו מדעתנו... לזלזל בכבודו..., עכ"ל. **וא"כ** כש"כ בנ"ד, כשאף לפי דעתם המופרך, עכ"פ אכן כיסה עצמו, מי הרשה להם לגלותה ולפרסמה, כמעשה כל רשעים הנ"ל שניחא להו בבזיון גדולי ישראל. היבן ראו בדברי גדולי ישראל, שייחסו ספר זה על שמו של רבינו, אתמהה.

כאמור, שכתבנו טענה זו רק בדרך "אם תמצי לומר", דאף "לשיטתם" הנלוז: שרבינו חיבר את כל ספר זה [מה שז"א], דמ"מ יש בפרסום הדבר משום פשע בל יכופר. **אוי** לנו לאן שהגענו והקלענו, שסכלים הללו, שפיטמו את מוחם עם רעל

ז. סניגוריא על רבינו במחלוקת זו

ואמרנו להרשות לעצמינו להביא מים וקמח, ולהוסיף תבלין בהסבר קצת על ענין נשגב זה, לפי קט שכלינו ומיעוט ידיעותינו. וכמובן, מבלי ליכנס בפרטי הדברים, רק בדרך כללי, בכדי להצדיק את הצדיק דמעיקרא, האי ניהו רבינו הקדוש. והיינו:

על פי מה ששמענו לפרש, הא דאיתא בגמרא (ברכות כ, א'): קמאי הוי קא מסרי נפשייהו אקדושת השם... כי הא דרב אדא בר אהבה חזייה לההיא כותית דהות לבישא כרבלתא בשוקא, [ופירש במהרש"א (שם) בשם הערוך: בגד אדום... שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו, שהוא פריצות ומביא לדבר עבירה, עכ"ל], סבר דבת ישראל היא, קם קרעיה מינה, אגלאי מילתא דכותית היא, שיימוה בארבע מאה זוזי... ע"כ.

לא. עי' בספר גדולת יהונתן (ח"ב, דף 285) שמביא בהוספות שבשם הגה"צ אברהם סג"ל אויטונגא [מח"ס שיחת חולין של ת"ח החדש] (אות ו'): שהגה"ק מסאטמאר זצ"ל סיפר: שהגה"ק מצאנז זצ"ל, בתור נכד הח"צ זצ"ל, ביקש מהגה"ק בעל יש"מ זצ"ל [שהחזיק עצמו ל"בר מזליה" של הגריו"נ]: שלא ידבר עמו מפולמס זה מטוב ועד רע, היות שהיעב"ץ היה דו"ז ע"ש, [הובא במקור חיים (מיכלזאהן, בילגורייא תרע"ב, אות תק"ד)], והייתכן להזדרק עמו בזלזול כזה, וכדי בזיון וקצף.

אין זאת, כי אם הלחץ הרובץ על מוציאי גליונים: להספיק להציבור "חומר" מושך, "ושאני מינות דמשכא" ... דין גרמא, שלא הרגישו בהאיזמל שתחכו כזה בלב רבינו, ה"י, וחכמים הזהירו בדבריכם. [עי' פ"י, הערה ח', אות י') מחאת שבה"ל בכה"ג].

והפלא היותר גדול בכל זה, הוא על מערכת גליון עץ חיים (ברוקלין), המתיימרים בכבוד הגה"ק מצאנז זצ"ל [לרשום על גליונם מבחוץ: שנקראת על שמו הקדוש] מי שהתיימר בכבוד רבינו וכנ"ל (ענף א', אות א'). הלא הם מכריזים על גליונם מבחוץ: שהוא מוקדש ל"ברורי הלכה", "פלפולי דאורייתא", "מנהגי ישראל", ו"מילי דחסידותא". תמהים אנחנו, באיזה סוג מאלו המנויין, מתאים דברי בלע הללו על רביה"ק היעב"ץ זצ"ל, מי שהגה"ק מצאנז העיד עליו בשם הבעשט"ק: "שמוחו קשור כל היום בעולמות העליונים" כנ"ל (שם) עי"ש.

האם יש הוי אמינא, שהגה"ק בעל ד"ח היה מסכים שידפיסו על רבינו השמצה כזו, כאילו שהיה "כותב פלסטר" ח"ו, ודאי

ולכאורה יפלא, דאס חז"ל רצו להראות באצבע, על דוגמא של "מסירת נפש על קדושת השם", מדוע נקטו דוקא בדוגמא זה, מה שלבסוף נתגלה שהיתה "טעות" מעיקרו וכנ"ל. גם יפלא, דלמה לא נקטו דוגמא ד"מסירת נפש" ממש, וכגון מעשיו של התנא הק' ר' עקיבא, דכשהיו סורקין את בשרו במסריקות של ברזל, היה קורא קריאת שמע בשמחה רבה, וכדאיתא בגמרא (ברכות ס"א, ע"ב).

ואפילו אם מאיזה טעם, רצו לנקוט דוקא מסירת נפש על הצלה מעבירה. **אכתי** קשה: למה נקטו דוקא דוגמא דמחאה ומניעה "באחרים" מלחטוא. **מדוע** לא נקטו דוגמא ד"מסירת נפש" ד"מניעת עצמו" מלחטוא, וכגון העובדא דר' צדוק, שנכנס בתנור מוסק כדי להנצל מן עבירה, וכדאיתא בגמרא (קידושין מ', א'). **או** הא דר' כהנא, שקפץ מן הגג כדי להנצל מן העבירה, וכדאיתא בגמרא (שם). **או** העובדא דמר עוקבא, שנכנס לתנור מוסק, כדי שלא יתבייש העני שקיבל ממנו צדקה, וכדאיתא בגמרא (כתובות ס"ז, ב'), או כיו"ב.

ותירין, דזהו בדיוק מה שרצו חז"ל להשמיענו: דאפילו "מסירת נפש" שאינו בשביל להציל את עצמו מן העבירה, וכמו בכל אותן עובדות הנ"ל. **אלא** אף מסירת נפש כזה, שהיא בענין "מחאה" גרידא, כדי להציל את אחרים מן העבירה: שלא תצא אשה בשוק עם מלבוש פריצות.

ולא עוד, אלא אפילו כשהיא באופן כזה: שלבסוף התברר שכל המחאה היתה ב"טעות" יסודה. **עם** כל זה, כיון שהמוחה מצד עצמו כיוון לשם שמים, שוב נחשב לו הדבר ל"מסירת נפש" גמור עם כל ההידורים, והיא רצויה ומקובל לפני הקב"ה, ומקבל עליה שכר.

וככה ממש הוא גם בנ"ד, היות שאין שום ספק בדבר, שרבינו זצ"ל עשה מה שעשה, בכוונה רצויה לשם שמים, א"כ שוב אין שום נפקא מינה בדבר, איך שהסתיים. **דאפילו** אם נתברר לבסוף, שמחאתו היתה בטעות,

והגריו"נ זצ"ל היה צדיק גמור וחף מפשע, מ"מ אכתי נשארה מעשי רבינו זצ"ל בגדר "מסירת נפש" עם כל פרטיה ודקדוקיה.

ח. רבינו מעיד על עצמו שמעולם לא פגע בכבוד כשרים

ולסיומא דהך פירקא, נחזור על מה שהזכרנו לעיל (ענף ה', אות ג'), איך שרבינו כשמזכיר בסוף ספרו "מור וקציעה" [מה שהדפיס בעצמו] את ספרו "מגילת ספר" וכנ"ל (פרק א', ענף א'), הוא כותב שם בתוכ"ד:

לא דיברתי בגנות אדם כל דהו, וכל שכן שלא פגעתי ולא נגעת
בכבוד כשרים וישרים". ופה תהא שביתת קולמסי מקורותי, אשר
מהם יש לי חיבור בפני עצמו, קראתי "מגילת ספר", עכ"ל.

ומעתה, האם יתכן לחשוב, שרבינו, מי שבתוך כדי דיבור טרם שמזכיר חיבורו "מגילת ספר", הוא כותב: שמעולם לא דיבר בגנות אדם כל דהו. שאכן כתב כל ההשמצות הנמצא שם על גדולי ישראל מפורסמים מבלי מעצור וכנ"ל (ענף ו'), כאילו שהם לא היו בעיניו אף בגדר "כשרים".

האם אין זה סתירה גלויה ובולטת, מיניה וביה – בתוכ"ד, מה שאפילו אדם פשוט לא ייתפס בכגון זאת, דהרי במילתא דעבידי לגלוי לא משקרי אפילו סתם אינשי, וכש"כ גדול בישראל כרבינו. אלא מאי, מזה גופא ברור, שכל השמצות הללו הם שקרים בדויים מהנך רשיעי שהתטפלו בהעתקת ובהוצאת ספר זה [שלא נדפסה מעצם כתי"ק, רק] מכת"י שיצא ממסית ומדיח ל"ריפורם" [כדלקמן (פ"ה, ענף ג')], שהם הכניסוה לשם⁽¹⁾, וז"פ.

דחיבן נאבד נאמנותו כשכותב: שלא דיבר בגנות כשרים, מה שלפי דעתו המורעל מן המשכילים וכנ"ל (שם): הר"ז "שקר" גמור, ונמצא דא"ל נאמנות ד"איש אמת" רק בנוגע לחסרונותיו לבד ולא לשום ד"א, חבל חבל..

(י). ושאלתינו מן המתחכם דגן בומבאך, הרוצה לאשר כל הדברים מגועלים מש"כ במג"ס על רבינו בהאמתלא המגוחך: דבהיות שהיה "איש אמת" על כן גילה את חסרונותיו... [ראה לעיל (הערה ה')].

פרק ה

הפרכת עובדות הברדיות: כאילו שהגה"ק החכם צבי
תבע וקיבל ח"ו הון רב ב"שכר דין תורה"

ענף א

הפלגת גנות "רדיפת בצע" וגודל שבח "שנאת בצע"

ועתה, לאחר שכבר הוכחנו בראיות ברורות ומוכיחות, איך שהמגי"ס המזויף, הוא מלא וגדוש עם "סיפורים [חלקיים] בדויים", וב"שקרים גסים" וב"סתירות" בולטות בתוכ"ד. מה שברור, שלא יצאו מעולם מתוך קולמסו של רבינו, אלא שהרשעים הכניסוה לשם, בכדי לעשות חוכא ואטלולא ממנו ומאביו, ומשאר גדולי ישראל.

נפץ להתטפל עם שני סיפורים המובאים שם, כאילו שרבינו מספר על אביו הגה"ק בעל ח"צ זצ"ל: איך ששימש כ"דיין" בד"ת, ו"תבע" וגם "קיבל" ע"ז הון רב ומוגזם מאוד. ולא עוד, אלא שבמקרה ה"בוררות", כשצידו אבד הד"ת, אמר להבעל דין שלו: שהשליש עיוות עליו את הדין.

ובהיות שעובדא זו, נשתרבעה לתוך ספרי הלכה, ומחבר אחד מזמנינו רוצה להסיק מזה: הצדקת הטלת שכר מוגזם עבור ד"ת מה שנפרץ מאוד כהיום, וכדלקמן (ענף ה'). אשר על כן הרגשנו, שיש נחיצות גדול, להבהיר ענין זה בביאור יסודי ומקיף, והקדשנו פרק מיוחד ע"ז.

א. הטצדקי ד"סתירות" המברית מן הקצה אל הקצה בספר זה **וכדאי** להבין רשעתם של האפיקורסים, איך שהתטפלו בעריכת ספר זה, תוך כדי להגיע לשאיפתם להכניס בה את זיופם, כיצד הוא, נסביר:

בכל מקום, שרבינו כתב איזה שבח ומעלה על אביו הק' בעל ח"צ, הכניסו לצים הללו בתוך העובדא או בסמוך לה בתוכ"ד, כמה פרטים בדויים המורים להיפך. **מה** שתשמש כ"מעשה לסתור" להיפך הגמור מן הקצה אל הקצה מן השבח שלפניה, מה שתעניק צורת "חוכא ואטלולא" לכל דבריו.

טצדקי זה, מברית בכל הספר מן הקצה אל הקצה, וכדהבאנו לעיל (פ"ד, ענף ד', אותיות: א' - ד') כמה דוגמאות מזה. **ועשו** זאת, עם המטרה הממוחשב המורשעת: להשפיל כבוד רבינו [ואביו ועוד גדולי ישראל] עד לעפר, לעשותו בעיני הקורא כמתעתע, הסותר את דברי עצמו בתוכ"ד.

וככה, ע"י שהקורא יתבלבל ממראה ה"סתירות" שלנגד עיניו, וישאר משתומם: דאיך אפשר שיתקיימו שני העובדות המכחישות זו את זו. **יעלה** בידם, להחליש את דבריו, להטיל בהם חוסר אימון, או עכ"פ לכל הפחות: להכניס ספיקות בלב הקורא באמיתת צדקתם וכדיבואר להלן.

ב. לשונות חריפים בתוקף גנות מדת ה"רדיפה אחר בצע"

אבל טרם שננחות לצטט העובדות הבריות, נחוץ לצטט מקודם מדברי חז"ל והפוסקים, ואח"כ מדברי הח"צ ומבנו היעב"ץ עצמם, איך ששיבחו את גדולת מדת "שנאת בצע". **ולאידך** גיסא: איך שגיגו והפריכו בכל לשן לחישותא, את מדת ה"רדיפה אחר הבצע" [אף בדלא פתיך ביה "איסורא" כלל מדינא...]. **בכדי** שנבין מה שלפנינו, ובמה המדובר.

זה לשון הירושלמי (ביכורים פ"ג, ה"ג):

ר' מנא מיקל [זלזל] לאילין [דיינים] דמתמניי בכסף וזהב. רבי אימי קרא עליהון: "אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשון לכם". א"ר: אין

עומדין מפניו, ואין קורין אותו רבי, "והטלית שעליו כמרדעת של חמור", עכ"ל. ובשו"ע (ח"מ סי' ח, ס"א) קמסיים עלה: ולא עוד, "אלא שמצוה להקל ולזלזל בו", עכ"ל. [והובא ברמב"ם (סנהדרין פ"ג, ה"ט), וחינוך (מצוה תי"ד), וב"י (שם), וביאור הגר"א (שם, אות ז), ועי' מהרש"א (ח"א, סנהדרין ז' ע"א, ד"ה בשביל), ומשך חכמה (שמות כ' כ', ד"ה אלהי) עיי"ש].

וזה לשון הזוה"ק (ח"ג, רעיא מהימנא פנחס, דף ר"ל, ע"א):

שונאי בצע, כבר נש שמח בחלקו, ולא כערב רב, בנוי דשפחה בישא, דאינון כחויא, דכל ארעא קדמיה, הדא הוא דכתיב (ישעיה ס"ה, כ"ה): ונחש עפר לחמו, ודחיל למשבע מעפרא, דבחיל דתחסר ליה, והכי מארי בצע, דלא שבעין מכל ממון דעלמא, עכלה"ק.

פי', הדיין צריך להיות שמח בחלקו, ולא כערב רב מבני שפחה רעה, שדומין לנחש, שכל הארץ לפניו ויכול לאכול כמה שירצה אלא שירא שיחסר עיי"ז, כן הוא בחומדי ממון: שאינם שבעים מכל ממון שבעולם:

וז"ל הרא"ש (שו"ת כלל ט"ו, סי' י') בשם תשובות הרמ"ה, [עיי' ביד רמה (כ"ב פ"א, סי' פ"ב), והובא במהרלב"ח (סי' ק"מ), ובמהר"ם גלאנטי (סי' קט"ז)]:

תלמידי חכמים, ש..לא דיין לעשות במלאכתו, כדי למצוא פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, אלא שהם יגיעים להעשיר... [ולקבץ ממון הרבה... הרי אלו כקלים שבציבור, ולא אמר הכתוב (דברים ל"ג, ג') אלא כל קדושיו, והן הן שאין פרענות באה לעולם בשבילם. יצאו אלו, שמחללין שם שמים בגלוי, ועל כיוצא בהם נאמר (מיכה ג', כ"ב): לכן בגללכם ציון שדה תחרש, עכ"ל.

ושם (סי' ח') כתב בזה"ל:

כל אדם שעושה תורתו קבע, ומלאכתו עראי... ואינו מטייל בשוקים וברחובות... כדי.. לאצור ולהרבות ממון. לזה אני קורא ת"ח...

שאם אין מעשיו מתוקנים, יותר גרוע הוא מעם הארץ, עכ"ל:

וזה לשון הרשב"א (ח"ג, סי' תצ"ו):

וששאלת: קהל שהסכימו.. שכל מי שיקלל את הדיין, או יחרף או יגדף אותו, שיפרע חמש מאות דינרים, ועבר אחד מהם על זה, ורצו להגבות הסכום הנזכר מן העובר, אם יש על הדיין תקלה בכך, או לא.

תשובה: מאחר שעובר החוטא על גזירת הקהל, דין הוא לשלם מה שנתחייב, אבל מכוּעַר הדיין שמבקש לו דרך לשלול שלל ולבוז בז להתעולל עלילות.. כדי שיתחייב לו תשלומין, ואם עשה כן.. יצא מכלל שונאי בצע ובא לכלל הנוטים אחרי הבעע... עכ"ל.

וזה למהרי"ק (שורש קי"ז), [והובא דבריו בבנימין זאב (סי' רנ"ד)]:

דהפסוק "לא תטע לך אשירה" מזהיר: שלא להעמיד דיין שאינו הגון מפני רשעו, כגון שהוא.. "רודף שלמונים", ואפילו הוא חכם טובא כדואג ואחיתופל... כיון שאינו הגון וירא אלוקים... עכ"ל.

וזה לשון הרמב"ן (שמות י"ח, כ"א, ד"ה שונאי בצע):

במכילתא... שונאי בצע וכו', אלו שהן שונאין ממון עצמן, אם ממון עצמן שונאין, קל וחומר ממון חבריהם... רבי אלעזר המודעי דרש: "כי הם השונאים הממון הרב, ואין להם חפץ ברבוי כסף וזהב".. שלא יקבלו ממון מבני אדם במתנה, או בהלוואה לעולם, שלא ישאו להם פנים בעת המשפט, וכענין שאמר (כתובות ק"ה, ב'): האי דינא דשאל שאלתא [הרגיל לשאול כלים] אסור למידן דינא, עכ"ל.

וזה לשון העקרים (מאמר ד', פרק כ"ז):

אולם מדות השופטים, כבר נתבארו בתורה... שונאי בצע... ולא יהיה "חמדן". שהרועה שהושם לשמור הצאן, אין ראוי לו לגזול עורם

מעליהם, ושארם מעל עצמותם. שאז ישוב הענין בהפך: שיהיו הצאן לפרנס הרועה, ולא הרועה לשמור הצאן, עכ"ל.

וזה לשון רבינו בחיי (שמות י"ח, כ"א, ד"ה מכל העם):

אי אפשר שיהיה המשפט על הנכונה, בלתי.. שיהיו שונאי בצע, כלומר שונאי ממון, ואין צ"ל ממון אחרים, אלא אפילו ממון עצמם, עכ"ל.

וזה לשון הרד"ק (שמואל א', ח' ג', ד"ה ויטו אחרי הבצע):

הם נטו אחרי הבצע, כלומר: שהיה לבבם נוטה לממון, והיו נבהלים להון, ואין טוב להיות שופטים אנשים כאלה, אלא שונאי בצע כמו"ש בתורה. והם האנשים המסתפקים בחלקם... ואינו רודפים אחר הממון, וזהו פי' שונאי בצע. ואין לפרש שונאי גזילה וחמס ושחד, כי כבר אמר יראי אלהים אנשי אמת... עכ"ל.

ושם (ישעיהו ל"ג, ט"ו, ד"ה מואס בבצע מעשקות), כתב בזה"ל:

הנה אומר בתורה בשופטים: שונאי בצע, אמר "בצע" סתמא, כי "כל ממון שונאים", שאינם רודפים אחר הממון, כי מתוך שאינם חומדים, לא יטו אל השוחד... עכ"ל.

וזה לשון הרלב"ג (משלי כ"ח, ט"ו, ד"ה נגיד):

וזה דרך הנגיד, שהוא חסר תבונות ו"רב מעשקות"... שיכסוף לטרפם... כן הענין ברשע המושל על עם דל, כי לא יוכלו שאתו... אך מי שהוא שונא בצע יאריך ימים על ממלכתו, עכ"ל.

וזה לשון הזרע ברך (השלישי, בהקדמתו):

ובפירוש איתא בילקוט על הפסוק (משלי כ"ה, ח'): אל תצא לריב מהר,

כתיב "ריב", וקרינו "רב", אמר הקב"ה: אל תקבל עליך שררה רבנות בשביל ממון.

ואין לאותן רבנים [הנוטלין שכר על הד"ת] זכיה בתורה, ללמוד על פי האמת. כי המלאך המשחית הנקרא "ריב" יושב בצידו תמיד, ומחשיך עיניו ללמוד שוא ושקר. ונקרא "ריב" על שם הר"ת: ר'אשיה ב'שוחד י'שפוטו, שהוא ר"ת "ריב", ונקרא "שוחד", "שהוא חד", ואין לו שותף הקב"ה, עכ"ל:

וזה לשון ראשית חכמה (שער הדינין):

גרסינן במכילתא (פסיקתא דר"ב ט"ו, איכה ט') [על הפסוק (ישעיה א', כ"ד): יתום לא ישפוטו וכו', וריב אלמנה לא יבא אליהם]: אמר רבי יוחנן, בראשונה היה אדם עולה לדין בירושלים, והיה הדיין אומר לו, בקע לי שני בקעיות של עצים, מלא לי שתי חביות של מים, והיו יציאותיו כלים ויוצא בפחי נפש.

והיתה האלמנה פוגעת בו, ואומרת לו, מה נעשה בדייך, והוא אומר: כל יציאותיו לא הועיל לו כלום, והיתה אומרת, ומה אם זה שהוא איש, לא הועילו לו כלום. אני שאני אלמנה, על אחת כמה וכמה, חוזרת לה, הדא הוא דכתיב וריב אלמנה לא יבא אליהם, עכ"ל:

וזה דגל מחנה אפרים (וירא י"ח, א', סוד"ה וזהו):

וכמו ששמעתי בפירוש מן א"ז נ"ע זל"ה [הבעשטה"ק]: כי אברהם יצחק ויעקב, הם תלת דיינים, והסימן הוא: כי אותיות שניות מן שמות האבות הוא "בצע", [אברהם, יצחק, יעקב], והוא רמז על הדיינים, שצריכים להיות שונאי בצע, עכ"ל.

וזה דברי ישראל (מאדויץ תרס"ד, פרשת יתרו, שמות י"ח, כ"א), ובשער הספר כתב המחבר: שקיבל את כל דבריו "איש מפי איש" עד הבעשטה"ק,

דהוא קיבל מאביו הקי' שמואל אליהו מזוואלין זי"ע, והוא קיבל מהרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר זי"ע, (ומהרה"ק מקאזנין, לובלין, ופרשיסחא זי"ע), והוא קיבל מזקיני הרה"ק ר' צבי הירש זי"ע, שקיבל מרבו הבעש"ט הקי':

אמר אאמור'ר זצוק"ל [הרה"ק מזוואלין]: אמאי השופטים דוקא [צריכינן להיות שונאי בצע], הלא כל ישראל מצווינן על זה.

אלא דיין שהוא חומד ממון, החמדה הזאת, מגשם אותו יותר מכל התאוות. לכן המה ביותר צריכים לשמור את עצמם מתאוות ממון, שיהיו שונאי בצע. כמו שידעתי מרבני זמנינו, כשבא דין תורה לפניו, שיוכל לחטוף דינר "פסק געלט", הוא תיכף מוכן לשמוע הטענות, וכשבא לפניו שאלות... עכ"ל.

ומעתה, אחרי כל דברי חז"ל וספה"ק הנ"ל, החוצבינן להבות אש בגודל הגנות של "חמדת ממון". נפן למש"כ במגי"ס, איך שהגה"ק הח"צ זצ"ל, היה זהיר בתכלית הזהירות במדה זו:

ג. תיאור גודל "שנאת הבעע" של הח"צ - במגי"ס

הנה, אחת ממעלותיו של הגה"ק בעל הח"צ זצ"ל אבי רבינו, הכי בולטים כמעט בכל דף שבספר זה. הוא מדת "שנאת בצע" שלו, ענין זה חוזרת ונשנית חזור ושוב בספר זה, ונעתיק לכאן כמה ציטוטים בזה משם:

היה שונא בצע, ומאס אפילו בממון, שהוא של יושר אצל רבנים אחרים, ומימיו לא קיבל מתנת ממון מיחידים, עם שפעמים הרבה, רצו להעשיר אותו קציני עם עשירי דורו. ופעמים רבים הביאו לו דורנות, כלי כסף וכלי זהב יקרים, והשיב פניהם ריקם, ולא אבה לקבל מהם מאומה...

אם היו נותנים לו כל כסף וזהב ומרגליות שבעולם, לא היה מקבל מבן אדם, לא הכיר פנים במשפט, ולא עשה רק הישר

בעיני ה' בלבד. והפלא הגדול, שלא יכלה תאות הממון ואהבת הכסף, אשר יענה את הכל, להטות לבבו אליה, עם היותו מטופל בבנים ובבנות, וביתו ריקן מהכנסה מרובה, נהג בהסתפקות האפשרית למען לא יצטרך למתנת בשר ודם...

פעם אחת, נזדמן לאלטונא הקצין הנדיב המפורסם, כבוד הגביר הירץ הנובער ע"ה, שהיה עשיר עצום מאוד, מכמה פעמים מאה אלפים רייכס טאלער כידוע. וביקש ממנו [מן הח"צ]: שיתרצה ללמוד בשבילו שעה אחת בכל יום, והוא יתן שכרו, ואין בו העדר כבוד כלל, כי בלאו הכי הוא שוקד על התורה, יום ולילה לא ישבות, ואין אדם זולתו יודע מזה.

והשיב: חלילה לי מעשות זאת ללמוד בשביל בנ"א להרבות שכר ח"ו, אינני לומד תורה אלא לאהבת הבורא, לידע התורה, לשמור ולעשות ולקיים, ורצה הנ"ל ליתן לו מתנה גדולה, ויצא מלפניו בפחי נפש...

לא עזב מדת חסידתו, שהחזיק בה מנעוריו: שלא לקבל מתנה, ולא יכלו להעבירו על דעתו, להתרצות ולקבל דורנות. שהיו כמה קצינים רוצים להעשירו, וקדמו פניו בתשורות כלי כסף וזהב, כמו למלך יובילו שי למורא, אבל לא עלתה בידם...

והנה חלו פניו, גבירים רבים וקצינים כבירים, בתשורות ודורנות, איש כמתנת ידו, בקשו לתת לו כסף מוצא, יובילו שי למורא, שהיה נחשב בעיניהם, כהקרבת ביכורים לאיש האלקים. אך, הוא לא רצה לשנות מדתו, אפילו בשעת הדחק, ולא חפץ לקבל מתנה משום אדם פרטי, אף על פי שהיה דחוק מאוד בעת הזאת... עכ"ל.

הרי זאת אומרת באופן הכי ברור והאפשרי: שהגה"ק הח"צ זצ"ל הצטיין במדת "שנאת בצע" באופן יוצא מן הכלל, ולא רצה ליהנות בשום

אופן מבני אדם, ואף לא במה שרצו ליתן לו בתורת מתנה. על אף שדבר זה, מותר לת"ח לכל הדיעות, לקבל תמיכה שיוכל ללמוד מתוך הרחבת הדעת, בלי דאגת פרנסה. מ"מ נהג סלסול בעצמו, ובחר לחיות חיי צער ועוני, ובלבד שלא לקבל שום תמיכה כלשהו מבנ"א.

ד. אף מקופת ה"פסק געלט" שהיה מונח על שולחנו לא נהנה

ואף יותר מזה כתוב שם, דלא רק שמיאן לקבל מתנת חנם מבנ"א שרצו לתמוך בו. אלא, שאף מיאן ליהנות משום שירות קודש, מה ששרת להקהל, ולא נהנה מן קופת ה"פסק געלט" שהיה מונח על שולחנו, בזה"ל:

אע"פ שנטפל אבי מורי הגאון ז"ל לדיניהם, ועשה משפטים בין איש ורעיהו וקהלו, לא נטל מהם פסק מעות, שקצבו לו בשטר הרבנות. אלא קופה מיוחדת של קהל, היתה מונחת על שולחנו, וכשבאו בעלי דינין לפניו, היו משליכין הפסק מעות, הנקצב מן הקהל, לתוך הקופה דרך חור שבדלתו. וכראות הגבאי, כי רב הכסף ונתמלאה הקופה, ויביאו את הכסף לארגו הכללי של הקהל, שממנו מספיקים צרכי ציבור.

והכנסה של פסק מעות, נדר אבי מורי הגאון ז"ל לקהל, וכן כל ההכנסות של גיטין וחליצות, שהיה קצבה על זאת מהקהל, לא נהנה אמ"ה ז"ל משום דבר ההכנסות האלה, עכ"ל.

בקיצור, הדבר מפורש בברירות גמור: שהח"צ לא רצה ליהנות בשום אופן אף מה"פסק געלט" שקצבו לו בשטר הרבנות, לא עבור הנהלת דין תורות, ולא עבור סידור גיטין וחליצות, אלא שעשה הכל בחנם ממש.

ה. בנו רבינו המחבר ברא כרעא דאביהו במדת "שנאת הבעע"

וכדאי לדעת שרבינו בתור "ברא כרעא דאביהו", היתה מדת "שנאת בעע" זו מוטבע גם אצלו כטבע שני. וכמו שרבינו מאריך בספרו

לחם שמים [עץ אבות] על דברי המשנה (אבות פ"ד, מ"ה): "ולא תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא קרדום לחפור". שכותב שם: דלכתחלה מוטל על הת"ח לפרנס את עצמו ממעשה ידיו, אלא שאם אין הדבר עולה בידו, אז מותר לו ליהנות מבני אדם, עיי"ש.

גם ידועים הדברי מליצה של רבינו, איך שהתבטא כמה פעמים בספריו, שמברך בכל יום ברכת שלא עשאני "אב"ד", הוא כותב מליצה זו ארבע פעמים בספרו שו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב (סי' ס"א, קנ"ג, קס"ח, וקצ"ז), עיי"ש.

כלומר, שמודה להשי"ת על שאינו צריך לקבל עליו "משרת הרבנות", כדי שלא ליהנות מד"ת, ושלא לעשותה "קרדום לחפור בה" פרנסה. וידוע, שרבינו היה מפרנס את עצמו ממעשה ידיו, שהיה לו בית דפוס בביתו שהתפרנס ממנה.

וכן יוצא מדברי רבינו (שם, סי' כ"ב): שנתן פ"א עצה מחוכם לבחור אחד, איך להציל את ירושתו מעזבון אביו, שלא יוכלו אחיו לקפחו ממנה. וכותב שם בדרך אגב, דעל אף שהנפטר אביו של אותו בחור, נשאר חייב לאביו הח"צ שמנה מאות רייכסטאלער, והון רב של בערך כארבעים אלף דולר בימינו, שכ"יורש" היה יכול לתובעו ע"ז.

מ"מ התעלם מזה, ולא מנע עצמו מליתן עצה לאותו הבחור בחנם, מבלי לבקש ממנו אף פרוטה אחת עבור זאת. ורבינו מוסיף להדגיש שם: דהגם שהעצה עלה בהצלחה, ואותו בחור נתעשר מזה מאוד, עכ"ז לא ביקש ממנו שום שכר עבור זה, וכותב בזה"ל:

בשמים עידי, ובמרומים סהדי, כי בצע כסף לא לקחתי בשביל זאת העצה הטובה לו, כי לא נסיתי באלה. לא שאלתי ממנו מאומה, ולא בקשתי, ואף הוא לא עלה על דעתו, להנות אותי בכלום, אפילו לפייס אותי מתביעתי הנ"ל, עכ"ל.

ופוק חזי מש"כ רבינו בשו"ת שאילת יעבץ (ח"ב, סי' קנ"ג):

כאשר קרה בזה וכיוצא בו, שאירע איזה פעמים שבאו לדון לפני, אך בצע כסף לא לקחתי, בשמים עד וסהדי בעדי, שאפילו בדבר גדול, וריב בין אנשים בסך מסוים מכמה אלפים.

כאשר עתה מקרוב, חילו פני שני בעלי דין מסוימים, להזדקק להם לעמוד לפני לדין, בעסק שביניהם מסך שני אלפים ר"ט [רייכסטאלער] ויותר, ולעשות ככל היוצא מפי, כאשר אגזור אומר כן יקום דבר.

ונמצאתי להם על פי בקשתם, ושפטתי להם משפט צדק שלום ואמת, והיו כזכאים כשקבלו עליהם את הדין, איש על מקומו יבוא בשלום, אזלו באורחא וזמרו זמר כפול, שגם לא הצטרכו להוציא על ד"ז "פסק מעות" כנהוג... שהיה עולה לסך רשום.

ואנכי לא נהניתי מזה באצבע קטנה, אפילו משהו פרוטה ולמעלה, כך אני עבד לעם הזה.. בלי מחיר כסף... טוב לי ארוחת ירק באהבת אבי שבשמים, וטוב מעט ביראת ה', עכ"ל.

ולהדיא כתב רבינו בספרו לחם שמים בפירוש המשנה (בכורות פ"ד, מ"ו):
הנוטל שכר לדון דיניו בטלים, בזה"ל:

להורות בשאלות וספיקות... הכל חייב המורה ללמוד בחנם, ואסור ליטול עליהן שכר כלשהו, בין קצוב ובין שאינו קצוב, במקומו ושלא במקומו, בזה אין ספק. אלא שבעו"ה נתקלקלו הדורות, משרבו בעלי הנאה, נתעוותו הדינים ונתקלקלו המעשים, ואין נוח בעולם, עכ"ל.

ענף ב

הפרכת העובדא מהדין תורה שבין האלמנה ולבין חתנה

ומעתה, לאור כל המקובץ לעיל (ענף א'), בגודל שבח מדת "שנאת הבצע", בין מדברי רבותינו הקדושים, ובין מדברי רבינו עצמו. בודאי מסתבר לומר, שכל מה שהעתקנו לעיל (שם, אותיות ג' ד') מהמג"ס, שמסופר שם גודל הפלגת "שנאת בצע" של אביו הח"צ. דכן היה כתוב באמת, גם בעצם כתי"ק של רבינו המקורי של המג"ס, ובפרט כשהוא עצמו היה גם כן נזהר מאוד במדה קדושה זו, וכנ"ל (שם, אות ה').

א. עובדא הא': איך שתבע וקיבל הון תועפות ב"שכר דין"

ברם, תיכף ומיד, לאחר הסיפור שהעתקנו לעיל (ענף א', אות ג', ד"ה פעם), איך שהח"צ לא רצה ליהנות בשום אופן מן הגביר ר' הירץ הנובר, כי לא לקח ממון משום אדם. וכדרכם הליצני: שמילאו את כל ספר זה עם סתירות שבאופן ד"מיניה וביה" וכנ"ל (ענף א', אות א'. ופ"ד, ענף ד', אותיות: א' - ד'). **הכניסו** המשכילים הלצים והשקרנים, כמה מילים בתוך העובדא שלאחר זה (דף 12), מה שתשמש להם כ"מעשה לסתור", בזה"ל:

אך לא יצא רביע שנה, ונפטר הנדיב הנ"ל, ובסיבת פטירתו, נפלו הפרשות ומריבות, בין אלמנתו ובין חתנו. ונסע אבי מורי הגאון ז"ל, ושהה שם איזה ימים, ועשה תיקון אשר ישר בעיניו ונתקבלו דבריו.

ונתנו לו אלף רייכס טאלער או יותר, בשכר טרחו, ואחר עבור איזה שנים, חזרו ונמלכו בו... ועשה את שלו והצליח גם בפעם ההוא, והמה נתנו שכרו משלם, [א"ה]: מסתמא לא פחות מאלף רייכסטאלער כמקדם, עכ"ל.

אבל מפורש יותר מזה, כתוב שם להלן (דף 38), דכשנפלו עוד הפעם הפרשות בין האלמנה וחתנה, והוכרח לפשר ביניהם פעם ג', בזה"ל:

"והתחייבה [האלמנה] לתת לו 'אלף וחמש מאות רייכטסטאלער', נוסף על זאת התקשרה [התחייבה]: 'לתת לו לכל נישואי בן ובת, מאה אדומים', ועל דבר זה "השווה" אבי מורי הגאון עמה..."

כלומר, שהיו "מתווכחים" זע"ז על דבר "קביעת המחיר", ולבסוף "השווה" עמה, דהיינו שרק ב"מחיר" זה "הסכים" הח"צ לדון ביניהם, ולא בפחות מזה... זאת אומרת: שהיה "חמדן" גדול כ"כ, עד שאף התדרדר והגיע גם לבחינת להיות "תובע בפה" ממש..., ח"ו.

ולשם בירור מילתא, כדאי לדעת: שאלף רייכסטאלער היה הון רב בימים ההם, וכמו שכתוב שם (דף 20), שסכום זה היה זקוק להח"צ לפרנס את בני ביתו על משך שנה תמימה!; והוא היה מטופל בבנים רבים. ולפי החשבון בהתאם לערך הממון דכהיום, נמצא: דהסכום של שלשת אלפים וחמש מאות רייכסטאלער, ס"ה מה שקיבל בג"פ שניהל ד"ת זה, עולה לכל הפחות להסך המוגזם: של שבעים וחמש אלף דולר בימינו.

ב. עובדא השני, איך שהח"צ תבע וקיבל הון רב עבור בוררות

ואם כל זה, אכתי לא היה די, להשביע את רבעונם וצמאונם של הנך רשיעי, להשפיל כבוד הח"צ, לעשותו כאחד הריקים, ורודפי שלמונים. באו והוסיפו עוד נדבך (דף 40) בכדי לחזקה, בזה"ל:

ר' אבריל לונדון ור' אפרים גיסו, היו תובעים זה את זה סך עצום מאוד, והעמידו הקהל שידונו ביניהם בזבל"א וזבל"א. בכך בחר לו ר' אבריל את אבי מורי הגאון ז"ל [הח"צ].

"וכתב אליו ר' אבריל: שימלא את כל רצונו בשכר טרחו,

וטלטול הדרך הרב. והתרצה לו אבי מורי הגאון, בשכר שבע מאות אדומים דוקאטין טבין ותקילין, מלבד הוצאת הדרך והאכסניא, שעולה גם כן לחשבון גדול".

זאת אומרת, שזהו כבר הפעם השניה, שהח"צ "תבע" הון גדול עבור ניהול ד"ת, אלא שבעוד שבעובדא הנ"ל (ענף א') היה זה בד"ת רגיל. הרי עובדא זו שהיה ב"בוררות", תבע כאן שבע מאות דוקאטין. [ואם "דוקאטין" הוא היינו הך כמו "רייכסטאלער", הרי זה עולה לחשבון של שלשים וחמש אלף דולר לפי ערך הממון דכהיום]. ולא עוד, אלא דמלבד סך הנ"ל, גם "תבע" וקיבל בנפרד על הוצאת הדרך והאכסניא, "שעולה גם כן לחשבון גדול".

דמלשון: "והתרצה לו.. בשכר..". יוצא המשמעות: שהיו "מתווכחים" זע"ז על "קביעת המחיר", ולבסוף "התרצה" הח"צ... דהיינו שרק ב"מחיר" זה "הסכים" לדון ביניהם, ולא בפחות... כאן חוזר ונשנית אותו השקר הגס: כאילו שרבינו הח"צ היה "חומד ממון", וגם "תבע בפה"... ח"ו.

ג. רשעים כים נגרש השקט לא יוכל

הא לכם עוד הפעם, רשתם העז של המשכילים, תוך כדי מהלכם הליצניי הנ"ל (פרק ד, ענף ד, אותיות: א' - ד'), לנטוע בתוך הספר דברים הסותרים זה את זה בתוך כדי דיבור. עם הכוונה הזדונית: להראות לעין כל, שגדולי ישראל הם צבועים [ח"ו].

דבעוד שמצד אחד, הראו לעין כל: את חסידותם ושנאת ממון שלהם, וכמסופר לעיל (ענף א, אותיות ג' ד'): איך שסלד מלהנות משום אדם, ואף לא מקופת ה"פסק געלט" שהיה מונח על שולחנו.

באים הם להראות ולהוכיח בשקרם וזיופם: דזה היתה רק "הצגה" מעושה, לעיני רואין, וגם רק כשהמדובר מ"פרוטות" ספורים, אז וויתרו

משלהם, כדי להפגין לעין כל את גודל חסידותם. אבל מצד השני, כשהדבר התרחש "בחשאי", רחוק מעיני הציבור, ובפרט כשהמדובר מ"הון תועפות", אז היתה נפשם רחבה כל כך, עד שכל ממון שבעולם לא השביעה את עיניהם [ח"ו], עפ"ל.

והכי אינו מובן וניכר, לכל מי ששפוי בדעתו, הליצי ליצנות והשקר הבולט הטמון כאן: **דמצד** אחד, לא רצה ליהנות מבני אדם בשום אופן וכנ"ל (ענף א, אות ג' וד'). **ולא** עוד, אלא שעד כדי כך הגיע מדת הסתפקותו במיעוט, שאף במה ששאר הרבנים נהגו ליהנות וליטול כ"פסק געלט", מ"מ נהג הח"צ סלסול וחומרא בנפשו שלא ליהנות ממנה, ונדבה לקופת הקהל.

אבל מה עשה הח"צ בצנעה..., הוא סחף מן אלמנתו של אותו הגביר, מי שבחיי לא רצה ליהנות ממנו בשום אופן, [שרצה לתמוך בו, שיוכל ללמוד בהרחבת הדעת בלי דאגת פרנסה, על אף שזהו דבר שאין בו שום חשש וכמבואר בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ו, ס"א)]. **אולם** לאחר מותו, תבע מן אלמנתו בצנעה, ההון המוגזם של **שבעים** וחמש אלף דולר, עבור ניהול ד"ת [לא "בוררות"] שבינה ולבין חתנה, בהסכסוך שנפל ביניהם על הירושה....

זאת אומרת, שאותו "שונא בצע" ומסתפק במיעוט, ה"ה הגה"ק בעל ח"צ זצ"ל, מי שלא רצה בשום אופן ליהנות מבני אדם, ואף לא משכר רבנותו. **וכש"כ** דלא משירות מצוה כ"פסק געלט" או "שכר גיטין וחליצות", דלא רצה לעשות את תורתו קרדום לחפור בה, ובחר יותר לחיות חיי צער ועוני, מליהנות מבני אדם.

צדיק זה, נתהפך פתאום כרגע, מן אל הקצה, ונעשה ל"נפש רחבה" מי שחמדת ותאוות ממון בוער בקרבו, מבלי שיוכל לשות בעדו שום רסן וגבול. **ועד** כדי שהתדרדר לתבוע, וגם נטל, הון רב, עבור ניהול ד"ת, בניגוד הגמור לכל גדרי היתר שכר בטילה, וכדלקמן (ענף ד').

האם חושב מישוהו, שנחויץ לבזבוז מלה אחת, בהוכחת השקר הגס המונח בחלק זה של הסיפור. וישזהו רק טבעת נוסף בשרשרת הארוכה של ה"זיופים", מה שאפיקורסים המשכילים הכניסו בתוך דברי רבינו שבספר זה.

ד. ברור שמילים אלו החמיקו בשקר ובזיוף בתוך סיפור העובדא

ואף מי שמחלת ההשכלה כבר דבקה ונגע בו רח"ל, והוא מסתכל על גדולי ישראל לפי מבטם הירוד ה"י, ויחשוב שהדבר ייתכן להיות אמת ונח"ו. מ"מ צריך הוא להיות טיפש גדול לחשוב, שרבינו יכתוב זאת לדורות, להשפיל כבוד אביו, דהרי הוא עצמו גינה מאוד, הלהיטה אחר ממון בעד שירות מצוה, בכמה מקומות בספריו [שהדפיס בעצמו] כנ"ל (ענף א, אות ה').

ואיך יעלה על הדעת, שרבינו מי שבעצמו היה נוהר בכל תוקף הזהירות, שלא להכשל מהנאת "שכר דין", וגינה זאת בכל לשון לחישותא. יכתוב דברים אלו על אביו, ועוד בדרך השתבחות והתפארות: שתבע וקיבל הון רב, על "שכר דין", היאמין כן מי שיש לו מח בקדקדו, ודאי דלא.

וברור, דבעצם כתי"ק של רבינו ומה שביערו מן העולם, היה כתוב להיפך: שאביו לא לקח אף פרוטה אחת עבור ניהול הד"ת למרות טירחתו הגדולה והכבידה. וכמו שכתוב כמ"פ לפני זה: שהיה דן בחנם לבני הקהלה, ובשו"א לא רצה ליהנות אף מן ה"קופה" שהיה מונח על השולחן, שהבע"ד שלשלו לתוכה "פסק געלט" כפי מסת יכולתם. אלא דרשעים הללו, עם רעל שנאתם הכבושה לגדולי ישראל, ובדרך רפידתם להשמיצם בכל עת מצוא, החמיקו מלים הללו בתוך הסיפור, בזיוף בשקר ובליצנות^(א).

(א) את הקערה על פיה, ולעשות את הח"צ ל"רודף שלמונים" מובהק. דהרי כל מה שנצרך להם למטרת דבר זה, הוא: דבמקום להעתיק כמו שהיה כתוב בכתי"ק: "ולא

(א). כדאי להתבונן, באיזה קלות שהיה אפשר להמזיזים, להכניס רק מלים ספורים באמצע הסיפור. בכדי ששיגו רשעים הללו את מטרתם: להפוך

ה. דברי "נבלה" לשם "נבלה" בעלמא

וכל האמור עד כן, הוא מלבד הסיפור המנוול, מה שהחמיקו באותה עובדא בין השורות, כאילו שהגבירה האלמנה העמידה עצמה על התנאי: **שבמשך** כל זמן ניהול הד"ת, ישלח הח"צ את בני ביתו ואשתו מעליו למקום אחר, והוא ידור עמה בביתה בלבדו... אלא שהח"צ מיאן בדבר....

הא לך, נדבך נוסף במחרוזות סילופס: ב"סיפור נבלה" לשם נבלה בעלמא, מה שייצרו הנך רשיעי במוחס המזוהם, שכבר לימדו את לשונם לדבר שקר ונבלה. **עד** שפשוט לא יכלו להתאפק מזה בכל עת מצוא. ויובמבאך מעתיק זאת במהדורתנו, כאילו ד"לא חלי ולא מרגיש...".

[ומזה יש ללמוד, גם על ה"סיפורים" האחרים שמעין זה, מה שאין אנו רוצין להעלות על הכתב, דהוי ג"כ יצירת פרי מוחס המזוהם, מה שלא היו דברים מעולם].

פרט אחד של שקר לתוך סיפור אמת וכנ"ל. **ומערתה**, יאמרו נא לנו "מתחכמים" דנן: אם הם "מכירים" ברוב מומחיותם "סגנון לשונו של רבינו" במלים ספורים הנ"ל שהדגשנו...

דהלא זיוף קל כזה, להחליף מלים ספורים הללו, הוא דבר מה שכל "כתבן" רגיל יכול לעשות בניקל מאוד, מבלי להשאיר אחריו שום חשד, וכש"כ "כתבן" אומן. [וק"ו לפי מה שנתברר, שהכתי" יצא מתח"י הרשע אליעזר ריפער מי שהיה "כתבן אומן", וכדחזינן מספרו **זכר צדיק**, והצטיין במיוחד במומחיות מופלא: להוסיף בלשון זולתו וכדלקמן (פ"ט, ענף ג', אות ג'), אעכ"כ שאצלו זהו דבר קל מאוד]. וזהו טענה ניצחת, מה שאין עליה שום תשובה כלל.

לקח עבור זה אף פרוטה אחת". **החליפו** זאת עם המלים: "נתנו לו אלף רייכס טאלער בשכר טרחו...", ועל ד"ז השווה אבי מורי עמה, מלבד הוצאת הדרך והאכסניא, שעולה גם כן לחשבון גדול, וחסל.

וזח מפריך כליל, טענתם של ה"מתחכמים" דנן, בראייתם: דעל כרחך צ"ל ד"כל" מה שכתוב בספר זה, הוא מפרי יצירת קולמסו של רבינו, דהרי נראה בעליל ש"סגנון לשונו" מבריה בכל הספר. **אבל** זהו תשובה "שלא ממין הטענה", דכי מי טען ש"כל" הסיפור בדויה, דלמה יטרחו לייצר סיפורים שלמים בשקר. **דמלבד** גודל הקישוי שבדבר, הם עלולים יותר להתפס ככה"ג בשקרם, דלמטרתם די להם: להכניס

ענף ג

השמצות נוראות על הגה"ק בעל כנסי"ח בעובדא זו

א. הוצאת ש"ר על הח"צ: שנכשל באיסור רכילות

ועתה, נוסיף מים וקמח, בהוכחה נוסף, איך שפרטי עובדא זו, היא ספוגה ורוויה מזיזופים בולטים, מה שהאפיקורסים החמיקו לתוכה, בכדי להגיע לשאיפתם המוסרח: להבאיש ריחם של גדולי ישראל. דהנה בהסיפור השני, מה"בוררות" כנ"ל (ענף ב, אות ב), הובא השתלשלות הדברים בזה"ל:

אז נסע אמ"ה [הח"צ] להאמבורג..., [וכאן אנו מדלגין במכוון על כמה שורות, וכדיבואר להלן (אות ב)], והיה לו לאמ"ה יגיעה רבה לזכות את ר' אבריל הצדיק בדינו, ולא עלתה בידו. ואע"פ שכתב לו תשובה, לבאר הפסק הישר ע"פ ד"ת, לא הועיל, צווח ככרוכיא וטרח בכדי, כי האב"ד עם הנברר האחר, היו בעצה והסכמה אחת לחייבו...

והוצרכו להוסיף עוד נבררים, שנים אחרים, והכל לא הועיל, כי רבו עליו לחייב את ר' אבריל, אף אם צווח אמ"ה ז"ל שעושין לו עול וחמס, לריק יגע עמהם, והוציאו את ר' אבריל נקי מנכסיו. וכשנפרד אמ"ה ז"ל מר' אבריל, כך היו דבריו אליו לנחמו: "הנה נא ידעתי שהעבירו עליך את הדרך, ועשו לך עיוות הדין...", עכ"ל.

הנה, חוץ ממה שעובדא זו מופרך ועומד, מכח כל הלין טעמי שהצגנו לעיל (ענף ב): דהייתכן להאמין על "שונא בצע" כמו הגה"ק הח"צ, מי שבנו רבינו מספר עליו ומשבחו: שלא רצה ליהנות משום אדם, וגם לא ממשרת רבנותו, ולא נגע ל"פסק געלט" שהיה מונח בקופסא על שולחנו, אלא שנדב זאת לקופת הקהל. שיכתוב עליו רבינו תוך כדי דיבור: איך שנהיה פתאום

ל"רעבתן ממוני" ח"ו, ועד כדי לשכוח מכל חסידותו, ולתבוע הון רב כזה עבור ניהול ד"ת, וכנ"ל (שם).

אמנם, אם סתירה זו, אכתי אינה די להוכחת השקר שבזה, הרי לפי הוספה הנ"ל, עבר הח"צ על דברים הנוגעים לאיסורים חמורים נוספים, וכדיבואר לקמן (ענף ד), עיי"ש. כמדומנו שכל טענות החזקות הללו, יש בהם די כוחם לשמש כראיות ברורות ומוכיחות לכל בר שכל, שישכיל להבין: דשני הנחות הללו בעובדות אלו, הם שקרים גסים מפרי יצירת הנך רשיעי המשכילים, בכדי לבזות ולהשמיץ גדולי ישראל.

ב. הוצאת ש"ר על הכנסי"ח לאחר פטירתו: שנכשל בעיוות הדין

ועתה נוסיף עוד שלב, בכשנגלה: מי שהיה ה"שליש" באותו ד"ת, מה שלפי הסיפור המבודה, היה הוא מי ש"עיוות את הדין" לדברי הח"צ, [מה דלעיל (אות א, ד"ה אז) דלגנו על שמו במכוון, וכאמור שם]. דהנה השליש הזה לא היה אחר מרבינו הגה"ק בעל כנסת יחזקאל זצ"ל.

ואותן השמצות הנוראות שהעתקנו לעיל (פרק ד, ענף ו, אות ג) מספר זה על גאון וצדיק זה, כאילו ש"קבלת שוחד" היתה חזון נפרץ בבית דינו והיו מעשים בכל יום, עיי"ש. [מה שאף אם היה כתוב כן בעצם כתי"ק ח"ו, ל"ה לו נאמנות ע"ז ע"פ הלכה, והיה אסור להאמין זאת, וכדלקמן (ענף ד, אות ג), וכש"כ בל"ז]. כ"ז כתוב שם, כהמשך בהנוגע לסיפור זה, מהד"ת בין שני הגבירים הנ"ל, היכן שהח"צ היה הבורר של ר' אבריל, ותבע ממנו השכר המוגזם של שלשים וחמש אלף דולר לפי ערך שוויות הממון דכהיום.

שם באותו העובדא, היה בעל כנסי"ח ה"שליש", וכשצידו של הח"צ אבד את הד"ת, אז אמר לו הח"צ: שהשליש, כלומר הגה"ק בעל כנסי"ח, עיוות עליו את הדין. ובנוגע לד"ת זה, הוא שכתוב עליו שם בדפים ספורים לאח"כ, כל השרשרת הארוכה של ההשמצות והבזיונות העצומים הנ"ל, כאילו שהיה אחד הרקים ממש..., רח"ל.

ומעתה בין יבין כל מי שיש לו מח בקדקדו, דכשם שאין ממש באותן חלקים מהסיפור: שרבינו מאשים את הכנסי"ח ב"קבלת שוחד", והח"צ מאשימו ב"עיוות הדין", דלא ייתכנו בשו"א. כך אין ממש גם באותו החלק מהסיפור: שהח"צ תבע ונטל הון רב עבור ניהול הד"ת, דג"כ בשקר יסודה, ד"עדות שבטלה מקצתו בטלה כולו". דכל הולך ישר מבין, שאין לבנות יסוד על עובדא, שחלקים יסודיים ממנה, הם שקרים גלויים ומוחלטים.

ענף ד

האיסורים החמורים שהח"צ נכשל בהם [ח"ו] לפי עובדא זו

ועתה, נוסיף עוד מים וקמח, בדרכינו להוכיח: שסכום המוגזם ד"שכר דין", מה שהח"צ תבע וקיבל, לפי שני עובדות דלעיל (ענף ב, אותיות א' וב'), בשקר יסודם. נבוא להוכיח, דמלבד הגנות ד"רדיפת בצע", מה שרבינו ואביו היו זהירים בזה מאוד, המפריך את כל סמכות העובדא וכדלקמן (ענף ו, אות ה'). הרי יותר מזה יש דברים בגו: דהלא לפי עובדות הנ"ל אף נמצינו, שהח"צ נכשל [ח"ו], עם שלשה "איסורים חמורים להלכה", ואלו הם:

א. האיסור החמור: שלא ליטול "שכר" עבור "דין תורה"

ראשית, האיסור הגמור: שלא ליטול "שכר לדון", זולת כשהוא "שכר בטלה הניכרת". כלומר, רק כשהוא מתבטל מאיזה מלאכה מה שיש לו ממש, וולא מה שהיה יכול להיות לו, וכמבואר להדיא בשו"ע (חומ"ס ט', ס"ה), עי"ש.

ב. האיסור החמור דנטילת "שוחד"

שנית, האיסור החמור ד"שוחד" גמור, כשנוטלין שכר רק מצד אחד. דאף מה שנהוג כהיום ב"בוררות": שכ"א מן הצדדין משלם רק לבורר

"שלו", מן המאתלא: דמאחר ששני הבוררים מקבלין סכום שוה, א"כ אפוכי מטרתא למה לי, באמת דלא אריך למיעבד הכי, מכח כמה טעמים שאכמ"ל. אבל לקבל מצידו, מבלי לתלותה ולהבטיח שצד השני ישלם סכום שוה להבורר שלו כמוהו, וכבנ"ד שהח"צ השתווה עצמו על המחיר רק עם הצד שלו בינם ולבין עצמם, ודאי דאסור^(ב). וכש"כ בעובדא הא' שלא היתה ב"בוררות", איך הותר לו ליקח "שכר" רק מצד אחד.

ועד היכן, דהפסול דמכל דררא כלשהו ד"טובת הנאה" מצד אחד, מגיע, מכח לתא ד"שוחד". חזינן מגמרא (סנדהרין ק"ה, ע"ב. וכתובות ח', ע"א): דאפילו טובה קלה כנפיחת נוצה מעל גבי בגדו של הדיין, או אפילו "קדימת מתנה מזמן הרגילו", כבר הו"ל "שוחד", עיי"ש.

וכן יש ללמוד עד היכן שחומר הדבר מגיע, מלשון הרמב"ם (עדות פט"ו, ה"ה. ופט"ו, ה"ד), שנעתק להלכה בשו"ע (חומ"מ סי' ז', סי"ב. וסי' ל"ז, סכ"א) בזה"ל:

"שיבין עיקר המשפטים, וידע דבר הגורם לדבר אחר, ויעמיק לראות, אם ימצא לזה.. צד הנאה.. אפילו בדרך רחוקה ונפלאה, הרי זה.. לא יהיה דיין בדבר..", עכ"ל.

הרי לנו, שמוטל על הדיין להיזהר, להעמיק לחתור ולבדוק, אם אין לו איזה "טובת הנאה" כלשהו מאחד הבעלי דינים. ואפילו אם ה"הנאה" הוא רק באופן "דק מן הדק", ו"בדרך רחוקה ונפלאה", כבר פוסל אותו מלדון בדבר. וא"כ כש"כ וק"ו ד"הנאה" גדולה ה"קרובה ופשוטה" כזה: מה שרק צד אחד שילם לו הון רב, ודאי דנחשב כ"שוחד" גמור.

מצד השני. **וכתב**, דכן יוצא גם מדברי ה**הנתיבות** (סי' ל"ד, ח"י סקכ"א) עיי"ש, וכש"כ כשרק אותו הצד ביררו וכבנ"ד, וכמש"כ **בעמק התשובה** (ח"ג, סי' קי"ד, ד"ה והנה מה).

(ב). עי' ערך ש"י (חומ"מ סי' ט' ס"ה, סוד"ה ולפי"ז), שכתב להדיא על כה"ג דנ"ד, שצד אחד הביא דיין ממרחקים, דאסור לו ליקח ממנו יותר מהסכום שלוקח

והיעלה על הדעת, שרבינו מעיד כאן על אביו, שנכשל בלקיחת שוחד ח"ו. ולא עוד, אלא שגם עושה כן, תוך כדי שמהוה סתירה בולטת, בתוכ"ד מכשמאשים בכך [לפי הכת"י המזויף] את הגה"ק בעל כנסי"ח זצ"ל וכנ"ל (ענף ג, אות ב. ופ"ד, ענף ו' אות ג). **האם** אין בולט וניכר כאן, אותה הליצנות הזול, המבריח מן הקצה אל הקצה בכל אורך ספר זה, מה שהמשכילים שתלו בה חזור ושוב: להשפיל ולבזות גדולי ישראל.

ג. האיסור שלא לגלות להבע"ד "מי" שהכריע את הקו לחייבו **ושלישית**, האיסור: שלא יגלה הדיין להבעל דין שאבד הד"ת: שהוא זיכהו, אלא שרבו עליו חבריו וחייבוהו, וכמבואר בשו"ע (ח"מ סי' י"ט, ס"א), עי"ש. **היעלה** על הדעת: שרבינו מעיד על אביו הגה"ק הח"צ: שנכשל ונפל בפח יקוש של שלשה איסורים חמורים בב"א, הס מלהזכיר⁽²⁾.

וברור, דאף אם דברים אלו היו כתובים [ח"ו] בעצם כתי"ק של רבינו, ואף אם היה מעיד כן על הח"צ בבי"ד ובפניו [ול"ה הפסול ד"קירבה"ו]. ג"כ היה אסור להאמין לו, דהלא "עד אחד" אינו נאמן כה"ג, אדרבה מלקין אותו על "הוצאת שם רע", [וכדלקמן (פ"י, הערה ח', אות ח)]. **ומעתה**, כש"כ כשעד מסתתר מעיד בכתב על רבינו שלא בבי"ד ושלא בפניו, שהוא כתב "הוצאת ש"ר" על אביו הק': שעבר על ג' איסורים הנ"ל, ודאי דאינו נאמן, [וק"ו כשנתגלה שע"א זה, הוא הרשע אליעזר ריסער הפסול לעדות], וזפו"ב.

(צ'), מנח"י (ח"ג, סי' קל"א), באר משה (ח"ד, סי' קמ"ח. וח"ה בהקדמה, וסי' ק"ע), שבח"ל (ח"ז, סי' רי"ג. וח"ח, סי' ש', וש"ב. וח"ט, סי' רפ"ה, ורפ"ו). **תשוה"נ** (ח"ב, סי' תרצ"ז, ותרצ"ט. וח"ה, סי' שנ"א, אות ג'. וח"ה, סי' קר"ח), חיי הלוי (ח"א, סי' ק"ד, סיכום אות ד'), עי"ש. **וכנספה"ק תפארת שלמה** (ליקוטים על רות) כתב: דאם בא להדיינים שום טובת הנאה מן הדיין, [אפילו

(ג). **וע"ע**: מרכה"מ (אלשקר, אבות פ"ד מ"ז), טושו"ע (סי' ט', ס"א), סמ"ע (סי' ד', סקכ"ח. וסי' ט', ס"א), ונתיח"מ (שם, סקט"ו), ופת"ש (שם, סקט"ו), וערוה"ש (שם, סכ"ב), צוואת המעיל צדקה (אות כ"ה) [בריש ספרו כנפי יונה (על יו"ד)], דבר שמואל (סי' קנ"ו), שאילת דוד (דף ע"א ע"א, סוד"ה סק"ג), גט מסודר (בתולדות המחבר), אבן ישראל (ח"ח, סי'

ענף ה

המסקנות המוטעות מה שרוצים להסיק מעובדא זו

א. ה"מנחת סולת" מה שמח"ס מביא כהיתר ליקח "שבר דין" מוגזם

והאומנם, דלאחר כל האמורים הניתנין לעיל (פרקים א' - ד') שהוכחנו, איך שהמשכילים, מי שהתטפלו בהוצאת ספר זה, בין בהעתקת הכת"י, ובין בהדפסתו והוצאתו לאור. הם הם המזייפים, מי שהחמיקו והכניסו לתוך ספר זה, שקרים וכזבים אשר בדו מלבס, חזור ושוב, בכדי להשמיץ ולהנמיך את כבוד גדולי ישראל. באמת, דשוב לא היה עוד שום צורך, להתפלל במיוחד בעבדא זו, מה שאינה רק אחת הטבעות בשרשרת ארוכה זו של זיופם.

ברם, בהיות שראינו, איך ש"סיפור" זה כבר מצאה לה קן בספר מנחת סולת (זעהמאג, לובלין תרצ"ו, ח"ב, סוף מצוה ע"ד) שהיה גאון עצום, ודבריו הללו נעתקו ונדפסו בילקוט שו"ת מהרש"ם (ירושלים תש"נ, ח"ט סי' קל"ו) שיצא לאור ע"י נכדו].

ובפרט כשראה ראינו, איך שאחד ממחברי זמנינו המתפרנס מ"דיני תורה" ו"בוררות", רצה לנצל סיפור זה מהמגי"ס כמוסמך ומאושר, בהיות שמועתק בספר הנ"ל. וכאילו שיכולה לשמש כיסוד מוסד להלכה, להכשיר ולהצדיק על פיה כל האיסורים החמורים שבה' דינים הנ"ל (ענף ד'), בהביאו סיפור זה בהקדמת ספרו (תשס"ה, ענייני דרוש, בהערה מתחת לקו), וז"ל:

באופן המותר]. לא נאמר על כה"ג: דשמיא לכווין אל האמת, וכמעט שלא ייתכן "אלקים נצב בעדת קל", ואין להם סיעתא שימלטו מלהטות את הדין, עי"ש.

ובספר מנחת סולת.. כתב: ועי' במגילת ספר מהגאון יעב"ץ ז"ל, שסיפר: שאביו החכם צבי ז"ל, היה בורר, ולקח הרבה מעות על זה, ואחר כך יצא צד שלו חייב, ואמר לו שאינו על פי דין, רק השליש עוות הדין, עי"ש, עכ"ל.

ובהיות שכמה אברכים מלומדי כוללי חו"מ, הלוטשים את עיניהם, בציפוייתם שיוכלו ליכנס לתוך ה"ליין" [האומלל] של "דיינות" ולהתעשר מזה. פנו אלינו, תוך כדי להצביע על דברי מחבר הנ"ל, כאילו שיש מזה איזה סמך כלשהו לומר, שהותרה הרצועה ליטול הון רב ושכר מוגזם מבעלי הדין, כדרך שנוטלין כהיום, ה"י.

והרגשנו, שסכנה עצומה מרחפת על עתידם של אברכים הללו, השוקדים על דלתי התורה בכוללי "חושן משפט", שלא יוכלו עמוד בנסיון הקשה: שלא יושפעו מדבריו של מחבר הנ"ל. **בכשיאמרו:** דאם הגה"ק בעל הח"צ זצ"ל עשה כן, והדברים יוצאים מפורשים מפי בנו עצמו ה"ה הגאון יעב"ץ זצ"ל, א"כ אנו למה נחשוך עצמינו מעשירות הגדול הזה. ע"כ יש נחיצות גדול, להבהיר הדברים מבלבול ערפולת וטשטוש העשן הזה.

וזהו מה שהביא אותנו בתחילה לידי מדה זו, לישב על מדוכת ה"מגילת ספר" דנן, לירד ולבדוק ולהתטפל בסמכותה, בהראותם לנו דברי מחבר הנ"ל. **עד** שנתבארו הדברים כשמלה מחוורת, והוכחנו בשער בת רבים, שספר זה הנקרא "מגילת ספר", האמורה להיות פרי עטו של הגה"ק רבינו זצ"ל. **באמת** שיד משכילים שלטו בה ועשאוו פלסטר, על ידי שזייפו להניח בתוך קולמסו של רבינו, השמצות מוסוות על גדולי ישראל, אשר זה דרכם כסל למו מעולם, להטיל דופי בקדשי שמים ולהשמיצם עד לעפר.

וממילא יבורר, שמעולם לא יצאו דברים המזדרים דשם, מתוך קולמסו של רבינו זצ"ל, ולא מר בר רב אשי חתום עלה, אלא שהוא פרי יצירתם של רשעים ה"מסכילים", שידם היתה במעל הזה, לשתל בתוך

ספר זה דברי בוז וקלון על גדולי ישראל. וחלק זה מהסיפור שאנו עומדים בה: איך שהח"צ תבע וקיבל הון רב עבור ד"ת, הוא רק אחת מיני הרבה מהם. וממילא ברור, דדברי מחבר דנן בראיה זו, הם בטלין ומבוטלין לא שרירין ולא קיימין, כי הדבר פשוט: שאין מביאין ראיה מדברי שוטים הללו.

ב. גדולי ישראל לא היו "חוקרים" לברר סמכות הספר ומקורה

וטרם כל שיח נכון להדגיש, דליהוי ידוע, דבאמת שהמנחת סולת אינו יחיד בזה, להסתבך ולהאמין לפי תומו, שכל מה שנדפס במג"ס, הוא העתק אמיתי מכת"ק של רבינו. **דיש תח"י**, שרשרת ארוכה של גדולי ישראל שנסתבכו בלא יודעין בטעות עצוב זה, בסוברים לתומם כאילו שנוסח המג"ס כפי שנמצאת בידינו כהיום, יש לה סמכות^(ד)

ה. אמרי חיים (תניינא, לערנער, ירושלים תשל"ב, דף של"א, ד"ה וכן) תשובה מהגאון אריה יהודה לייב ליפשיטץ זצ"ל, [במה שמובא במג"ס: לענין היתר עשיית תמונות].

ו. ילקוט המאירי (איזוראעל, כרך א', ברוקלין תשל"ח, ר"ה דף י"ח ע"א, ד"ה שם וכולן). **ושם** (יומא דף כ' ע"א, ד"ה גמ' ל"ל). **ושם** (דף כ"א ע"ב, ד"ה גמ' נטע). **ושם** (מגילה דף ט"ו ע"ב, ד"ה שם, ר"א). **ושם** (חגיגה דף ה' ע"ב, ד"ה שם איכא צורבא). **ושם** (כרך ב', ברוקלין תשמ"א, סנהדרין דף צ"ו ע"א, ד"ה רש"י ד"ה הוי) [בענינים שונים].

ז. שמח זבולון (פיש, ירושלים תשמ"ד, פ"א, דף י"ט. וח"ב, ירושלים תשס"ח, פרק ז', אות ח', דף צ"ח), [במה שמובא במג"ס: כנ"ל (אות ב)].

ח. עלי תמר (תמר, ירושלים תשנ"ב, סדר מועד כרך ג', ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ז, דף שס"ב), [בענין חיוב קריעה על גדול הדור].

(ד). ונביא דוגמאות מ"ספרי הלכה" (ע"פ סדר הזמנים שנדפסו), שהביאו לתומם ממג"ס כאילו שהיתה מקור מוסמך:

א. שו"ת חבלים בנעימים (גרויבארט, לודזש תרפ"ח, ח"ג, אה"ע סי' פ"ט, ד"ה ואף) [בענין אם פרסה נדה תוכל להיות מעוברת].

ב. שם (חור"מ סי' צ"ח, ד"ה ועי'), [אם יכולים להשתתף בתמיכת לומד, ע"פ המעשה במג"ס: שהח"צ לא אבה לקבל בשו"א].

ג. כל בו (גרינוואלד, ברוקלין תשי"א, שו"ת בדניי אבלות, סי' ד', אות ד'), [מוכיח ממעשה במג"ס: שאין להכניס מתים בביהכ"נ].

ד. שו"ת מהרי"ץ (דושינסקיא, ירושלים תשט"ז, ח"א סי' קכ"ו, ד"ה ובגוף), [דקשה מאוד להתיר עגונה וכמעשה המובא במג"ס: שראו עדים שחתכו ראש הבעל, וחזר חין].

הטוב (מיכלזאהן, פיעטערקוב תרס"ה, דף ס"א ע"ב, אות קס"ב). (ג). **בית משולם** (פיעטערקוב תרס"ה) בקונטרס **כבוד הבית** (דף כ"ח ע"ב בהערה, ועוד כ"פ). (ד). **סדר הדורות השלם** (ליינער, ווארשא תרס"ז) בקונטרס **מגלת יוחסין** (מיכלזאהן, דף ה' ע"ב בהערה). (ה). **הוט המשולש החדש** (סופר תרס"ח, דף נ"ז). (ו). **צבי לצדיק** (איילבערג, פיעטערקוב תר"ע) בקונטרס **בית צדיק** (מיכלזאהן, דף פ"ו ע"ב, ועוד כ"פ). (ז). **שמחת ישראל** (ברגר, פיעטערקוב תרע"א), בקונטרס **תורת שמחה** (אות ש"ל). (ח). **כתבי הגאונים** (הורוויץ, פיעטערקוב תרפ"ח, דף י"ז, ודף ל' ע"ב, ודף ס"ד ע"ב). (ט). **חדות שמחה** (אייבשיץ, ווארשא תרצ"א), במכתב **יוחסין של הרה"ק מפאראשיסחא זצ"ל**, שהעריך הגה"צ חיים ישכר גראס (שם דף ה', אות ו'). (י). **דור דעה** (קמלהאר, בילגוריי תרצ"א, דף מ"ד, ודף נ"ב). (יא). **דברי גדולים** (מיכלזאהן, פיעטערקוב תרצ"ג, בהקדמה דף י' ע"א, ועוד כ"פ). (יב). **תירוש ויבחר** (מיכלזאהן, בילגוריי תרצ"ז, ס" קצ"ב, סוף אות כ"ט), עי"ש.

וכן: (יג). **תולדות רבינו צבי הירש אשכנזי** (ירושלים תשי"ג). (יד). **תולדות רבינו המהבר** (קליין, ירושלים תשי"ח) שנספח לספר **לחם שמים** (לרבינו, סדר זרעים). (טו). **ד"ת משה וישראל** (גלרנטר, רמת גן תש"ך). בקונטרס **מגילת יוחסין** (בסוף הספר, דף קנ"ח). (טז). **שארית ישראל** (אלמלנדורף־הומינר, ירושלים תשכ"ד, ח"א פל"ד, דף רפ"א, הערה ח'). (יז). **בנין אריאל** (לאווינסטאם, ירושלים תשכ"ח), בקונטרס **תולדות רבינו** (שטערן, דף נ"ה). (יח). **אלף מרגליות** (וונדר, ירושלים תשנ"ג, פ"ג דף שפ"ח, ועוד כ"פ). (יט). **להורות נתן** (געשטעטנער, ח"א תשס"א) בקונטרס **בית מנחם זאב** (אות י'). (כ). **שנות דור ודור** (דסלר, ח"ב ירושלים תשס"ד, דף שס"ח). (כא). **בנין שאול** (האגער, ירושלים

מ, נטעי גבריאל (ציננער, תגלחת הילדים, כסליו תשס"א, פרק י"ט, דף ק"ב, הערה ג'). [בענין מש"כ במג"ס: דמה שאביו הח"צ מיהר להכניסו לחדר בגיל רך, הזיק לו. וראה מש"כ בזה לעיל (פ"ד, ענף ג', אות ג'), עי"ש].

י. בשבילי השחיטה (ליבערמאן, צפת תשס"א, סי' ג', אות ד'), [בהמעשה המובא במג"ס: שהח"צ כשהגיע לאמסטערדאם, הבחין בשוחט של"ה לו הרגשה בבדיקת הסכין]. **ושם** (סי' י"ג, אות ח'), [בהמעשה המובא במג"ס: שהגר"א ברודא היה לו ויכוח עם הח"צ דמי צריך להקדים ביקור למין].

יא. בתורתו יהנה (פלך, ירושלים תשס"ד, ח"ג, קונטרס יששכר זובולין פ"ב ס"ג אות ב', דף פ"ה), [בענין שמובא במג"ס: שהח"צ לא רצה ללמוד אפילו שעה א' עבור גביר שרצה לשלם לו עבור זה, וכנ"ל (אותיות ב' וז')].

יב. חיי משה (סקלאזש, בני ברק תשס"ו, יו"ד ח"א), קונטרס החזקת התורה ולומדיה, (פ"ד, ס"כ, דף ס"ט הערה מ"ו). [בענין שמובא במג"ס: שהח"צ לא רצה ללמוד אפילו שעה אחד עבור גביר שרצה לשלם לו עבור זה, וכנ"ל (אותיות ב' ד' וי"א)].

יג. עמלה של תורה (ברעוודא, ירושלים תשס"ח, דף מ', ד"ה וכן). [במש"כ במג"ס: בהתמדת התורה דהלומדים בק"ק ווילנא].

יד וכן הובאו דברי המג"ס בספרים רבים, כאילו שהיה מקור מוסמך לסיפור "תולדות רבינו ובית אביו", ואלו הם (לפי סדר הזמנים שנדפסו):

ספר (א). כלילת יופי (דעמביצער, קראקא תרמ"ח ח"א, בהערה שבסוף הקדמה, ודף צ"א ע"א אות ג', ודף צ"ט ע"א, אות ה'). (ב). **שמן**

ומה שהביאו דברים מספר זה, הוא משום דגדולי ישראל לא בילו את זמנם היקר לישוב על מדוכת ה"חקירה", לברר מבטן מי שיצאו. אלא ישבו עמלו ושקדו על דלתי התורה בשקידה עצומה, ולא היה להם פנאי לבלות את זמנם היקר ב"חקרנות".

וממילא אין מן התימה כלל, על שנסתחפו לתומם ע"פ הרושם המסולף המתקבל אצל כל קורא תמים מ"נוסח שער הספר", מה שהזייפנים "שתלו" שם בנכליותם בשאט נפש: כאילו שכל מה שנמצא בספר זה נדפס מתוך עצם כתי"ק של רבינו, וכנ"ל (פ"א, ענף ד, אות ב'), וז"פ.

ומלבד זה הדבר ברור, דאילו היה בעל הגאון בעל מנחת סולת מעיין במה שכתוב שם, בכמה דפים לאח"ז, כהמשך בהנוגע לסיפור זה. והיה רואה "מי" שהיה השליש באותה ד"ת, מי שכתוב עליו שם: שלקח שוחד לעוות את הדין, דזה כתוב שם על הגה"צ בעל כנסי"ח זצ"ל.

היכול נוכל להעלות על הדעת, שהגאון בעל מנחת סולת היה מזדקק לספר כזה, בודאי לא. **דפשיטא**, שלא היה מתחשב כלל עם ספר פלסטר שממין זה, שכתוב שם השמצות כה נוראות על גדול הדור, והיה נזהר אף מלנגוע בקצהו, וזפו"ב.

המחברים הללו דימו לתומם שהספר נדפס מעצם כתי"ק של רבינו, ע"פ מה שהלכו שולל מלשון המוסרה בהשער, וכנ"ל (פ"א, ענף ג, אות א'). **וביזן** דבאמת הרי לא נדפסה מכתי"ק [שנעלם], רק מכת"י שיצא מתחת ידי משכילים שכבר נתפסו ב"זיופים" וכנ"ל (פ"ג, ענפים ב' וג'). **א"כ** פשוט, דאין במה שהביאו ממנה בשגגה, בכדי כח לשנות מן האמת: דאין לבנות שום יסוד על ספר זה.

תשס"ה), בקונטרס תולדות רבינו והליכותיו בקודש, (מיערס, דף ק"ח הערה ק"ה), עי"ש.

מרחנו לאסוף ולצבור עד כמה שדינו מגעת, מספרי קודש שהביאו מדברי המגילת **ספר** כאילו שהיתה מקור מוסמך. **בכדי** לקדם בזה סתימת פיות המתחכמים, שיבראו עלינו עם הטענה: "הלא ספר פלוני הביאו...". **כי** ברור, דכל

וכנראה, שמישהו הראה לו קטע זה, ולפוס ריהטא סבר לתומו על פי מה שהתרחש בטעות, מן הנדפס שם בפתח השער בלשון מוסווה, כאילו שהספר כולו נעתק מעצם כתי"ק של רבינו זצ"ל. וממילא נדמה לו אגב ריהטיה ושטפיה, שיש לבנות ראייה מזה, לענין דין שמיעת הבורר טענת הבע"ד שלו, שלא בפני צד השני, כי לא קרא יתר דברי הספר, ולא ראה מה שכתוב שם אח"כ.

אבל אילו היה יודע האמת: דליכא שום ראייה על סמכות אמיתתה של הכת"י, ולעומת זה יש המון ראיות חזקות על סילופה. וכש"כ, אילו היה יודע מתח"י "מי" שיצאתה כדלקמן (פ"ט), וק"ו אילו היה רואה ההשמצות שכתוב שם על הגה"ק בעל כנסי"ח בנוגע לסיפור זה, בודאי שהיה משליכה מעל פניו, ולא היה עולה על דעתו שיש ליתן סמכות כלשהו לספר שכזה^(ה).

ופשוט, דטעות לעולם חוזר, ולמעשה אין להסתמך על שום דבר שכתוב בספר זה, ואף לא על ה"סיפורים", וכש"כ בכל הנוגע ל"הלכה" אין לסמוך עליה כלל. דכיון דהדבר ברור בלי שום צל ספק, שיד ליצים משכילים ועוקרי הדת שלטו בהכת"י, איך נוכל ליתן לה "סמכות" כלשהו, בניגוד הגמור לאזהרת רבותיה"ק וכדלקמן (פ"י) עיי"ש. בקיצור, על המחברים שציטטו מהמגי"ס, עליהם ליכא תמיהה כלל.

ג. התמיהה הוא על ה"חקרנים" היודעים השתלשלות ומקור הספר **ברם**, התמיהה הגדולה, הוא רק על ה"מתחכמים" וה"חקרנים" שבנינו, היודעים היטב את כל השלבים של השתלשלות אופן פרסום ספר זה, איך שנהייתה. והם יודעים האמת הברור, דלא רק: דליכא שום הוכחה

(ה) הגאון הגדול מהרש"ם, שכתב הגהות על הירושלמי (קדשים) המזויף, ונדפסו שם, ולא הרגיש בדבר למרות בקיאותו המבעית וד"ב.

(ה). וכבר היה לעולמים: שעלתה ביד זייפנים לרמות אף גדולים שהעניקו את החמה בקומתן. ולדוגמא:

כלל על סמכותה של הכת"י מספר זה, אלא אדרבה: כל האומדנות החזקות מוכיחים על זיוף, ובפרט אחרי שבקיאים הם מי ומי שהיו המתטפלים בה.

אלא שלדאבונינו הרב ולחרפתינו הגדול, הרי לבס האבן שכבר מורעל מדבריהם של המשכילים שהתפטמו בהם, מושך אותם יותר: לייפות את השקר, ולזכות את מעשי רשעים הללו. **משימשוך** אותם: לזכות את רבינו ואביו הח"צ ושאר גדולי ישראל, המושמצים בספר זה באופן מבהיל וגס, וכדלקמן (ענף ו), ה"י.

ד. המנחת סולת לא הביא זאת כראיה להלכה כלל

ומלבד כל זאת נחוץ להדגיש, שהמעייין בדברי המנחת סולת שם, יראה שלא הביא הסיפור לענין האיסור: שלא יקח הדיין "שכר דין". רק בנוגע לענין האיסורים: ד"שמיעת טענת צד אחד שלא בפני חבריו". וכן לענין: אם מותר "להודיע להבע"ד מי מהדיינים שהכריע את הכף לחיבו". וגם לענין: אם מותר לבורר ליקח שכר "מבעל דינו" בלבד, וכמובן כשצד השני משלם להבורר שלו סכום שוה, וכנ"ל (ענף ד' אות ב'), עי"ש.

אבל לא הביאה כלל לענין האיסור: שלא יקח הדיין יותר מכפי "שכר בטלה" הניכרת, הגם שמזכיר שם דבר זה: שהח"צ לקח הרבה כסף מצד שלו. מ"מ לא כתבה רק בהעברה בעלמא ודרך אגב, ואצ"ל שלא הסיק מזה שום מסקנות להלכה, עי"ש וד"ב.

קיצור היוצא, דדברי המגיי"ס [המזויף], שהכותב מעיד [בשם רבינו]: שהכנסית"ח והח"צ עברו על איסורים חמורים, [בלי עד שני, ושלא בפניהם], הו"ל "הוצאת שם רע" גמור, מה שמלקין ע"ז. [ואף אם היינו רואין שכך כתוב בעצם כתי"ק ח"ו, ל"ה לו נאמנות ע"ז להלכה]. **וכש"כ**, שאסור להאמין לאותו הכותב ה"מוציא ש"ר" גם על רבינו עצמו, דהרי מעיד "עליו" [ביחידי ושלא בפניו]: ש"הוא" נכשל ב"הוצאת ש"ר" עליהם. וכל המאשר ד"ז, קעבר איהו גופיה על איסור החמור ד"הוצאת ש"ר" ה"י, וז"ב.

ענף ו

דיחוי דברי המתחכמים שבינינו הרוצים לאמת שקר זה

א. דברי "מתחכם" הרוצה להצדיק העובדא המזויף ד"שכר דין"

וכאן המקום, להשיב על דברי "מתחכם" ממחנינו⁽¹⁾ המתאמץ בכל כוחו, ליתן גושפנקא דסמכות להכת"י המזויף, [מה שיצא מתחת יד עוקר דת מסית ומדיח לתנועת ה"ריפורם", וכדלקמן (פ"ט, ענפים א' וב')]. ולהיטתו הזה דחפו עד כדי שיעשה כן אף על חשבון בזיונו של הגה"ק הח"צ זצ"ל, לייפות ולאמת עליו את השקר הבדוי הנ"ל (ענף ב, אותיות א' וב'): כאילו שתבע וקיבל הון רב בשכר לדון דיני תורה [ח"ו].

ובכדי לסלק מעליו התמיהה הגדולה מה שהעלינו: דאיך ייתכן שהח"צ תבע וקיבל הון רב על הד"ת. ובפרט, דלפי כל האמור עד כאן (ענפים א' - ה') נתברר, דהוי מוקצה מן הדעת לכל הולך ישר, שדברים הללו יצאו מקולמסו של רבינו. הוא מנסה לייצר אמתלאות [מופרכים ודחויים כדלקמן] כדי לאמת ולחזק שקר גס זה, וכאילו שהיה "חיובא" או "מצוה" בדבר, לאשר ולאמת דבר מכוער ומופרך שכזה על הגה"ק הח"צ. מה שאין עליה שום ראייה ומקור, רק זאת: שכך העלה איזה אפיקורס על ה"כתב" על שם רבינו, ולא זולת כלל, [וראה לקמן (פ"י, הערה א', סוף אות ז)].

זה, תוך כדי לגלות רשעתם ואי סמכותן של המשכילים: כהנא, שפירא, וביק. הרי כסניגור שלהם, מצא עצמו "נפגע" מזה, וכאילו ש"נכנסנו לתחומו".... ולכן מתאמץ לאמת ה"שם רע" שהח"צ תבע ולקח הון רב עבור ד"ת עם האמתלאות המגוחכות דלהלן.

(1). ה"ח: המתחכם מקר"י, מי שהתייצג עצמו בקובץ עץ חיים (ברוקלין, חוברת ח', שבט תשס"ח, דף רנ"ט): כ"בר פלוגתא" דנן. היות שיצאנו להגן על כבוד הגאווה"ק: הח"צ, רבינו היעב"ץ, הכנסי"ח, הפנ"י, ושאר גדולי ישראל המושמצין בספר

אשר על כן, נבוא על דבריו לפי סדר האיסורים הנ"ל (ענף ד), על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. ונתחיל בענין איסור נטילת "שכר דין":

ב. שלשה דיחוסים על דברי מתחכם דנן להתיר האיסור ד"שכר דין" **דהנה**, הוא רוצה ליישבה, עם האמתלא העלוב: דהממון שלקח, לא היה עבור הדין תורה, רק עבור טורח הדרך בקור הגדול, והוצאת הדרך, וזה מותר, דהרי אינו "שכר דין", עכת"ד⁽¹⁾. ברם, דברי אמתלא זו

או ה"עדות", ע"ש, והוצרכו להביא ממרחק לחמם. ולא כתבנו זאת בכדי להתכבד ח"ו בקלון מיעוט ידיעתם, רק כדי להבליט מצב העגום: שהולך וצץ בינינו צמח זר של כת "חקרנים" המבלים את ימיהם בזה, ועוד מתפארים בזה כדוגמת המשכילים דלשעבר. וראיה לקמן (פ"י, ענף א', אות ח'): שהגה"ק בעל לכו"מ מתארם: כה"נשארים מיתר הרפאים המשכילים", והוא מתאונן שם איך שזה גורם לשכחת התורה שבזמן קצר הם מהתפכים לע"ה גמורים, כי עזבו מקור מיס חיים תוה"ק. דבמקום לשקוד על דלתות תוה"ק, הם מבלים את זמנם עם חקירות של מה בכך: באיזה שנה דר היעב"ץ בעיירה זו, ובאיזה שנה וחודש עזב את המקום כדלקמן (פ"יא, ענף ב'). ותחת שיגדילו ויעריצו את הבקיאות ב"תורת" היעב"ץ מה שהשאיר לנו בריווח, ויתאוו להתמחות בה, בחרו בהתגלע לבם במדע "זמנים" בתולדותיו.

ולא יבואו להתגולל עלינו עם הטענה: ד"תולדות צדיקים" ג"כ הוא "תורה שלימה" כשלעצמה, וכידועים דברי חז"ל במדרש (בר"ר, פ' ס', ס"ח ח'): יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, [והובא ברש"י

(1). ובן טחן את קימחא דיליה: בומבאך שהביא במהדורתו השמצת שקר זה על הח"צ: שתבע וקיבל הון רב עבור ד"ת, וכתב (דף נ"ה, הערה י"ג) וז"ל: צ"ע, דהא דיין אסור לו לקחת שכר. הוא מותיב לה [מד"ע, מבלי להזכירה בשם אמרו דהרי קבע בהקדמה: "דכל דברינו ישאם הרוח"]. והוא מפרק לה [הפעם בשם אומרן] בזה"ל: וראיתי בקובץ עץ חיים (חוברת ח', עמ' רנ"ט).. שהרב מנחם מנדל גולדשטיין תירץ לנכון: שכאן הי' לח"צ טירחה גדולה לבוא ממרחק בקור הגדול, והביא מערך שי (חומ"מ סי' ט'), ומשו"ת מהרי"ץ (סי' קמ"ב), דכיון שאין הדיין חייב לבא ממרחק לדון, מותר לו לקחת שכר טירחה מהצד שקורא לו, עכ"ל.

ופלא, דלמרות התייצגותם בשער בת רבים כ"מומחים" עצומים בכל הנוגע לרבינו היעב"ץ, עכ"ז לא ידעו לציין: דכן כתב רבינו עצמו להדיא בספרו לחם שמים (בכורות פ"ד, מ"ד, ד"ה גס): דרב המתבקש לישב בסידור גט, וכן עדים המתבקשים לילך ולראות עובדא, מותרין ליקח שכר על ההליכה, כיון דאינם מחוייבים לילך לשם, והאיסור ליקח שכר הוא רק על עצם ה"דין"

בנ"ד, הם נדחין מתלתא טעמי, מה שכ"א מהם די בכוחה בפני עצמה להפריכה, וכש"כ בצירוף כולם יחד, ואלו הן:

ראשית, דכל עצם דברי אמתלא זו, ממקומה מוכרעת שהיא מופרכת ועומדת. **חדא,** דמה יענה על הד"ת של האלמנה שהיתה בקיץ "אחר הפסח" שאינה זמן ה"קור". **ואם** אמור יאמר: דמ"מ יש עכ"פ "טורח הדרך", מה יענה על מש"כ שם להדיא: ששלמו לו בנפרד על הוצאת הדרך, וכנ"ל (ענף ב, אות ב). **ואם** אמור יאמר: ד"שכר טירחת הדרך" לחוד ו"שכר הוצאת הדרך" לחוד, ושניהם מותרין מדעכ"פ אינם "שכר דיין".

מה יענה על ג"פ האחרים שהד"ת היו בעברו ממילא דרך שם, וכמ"ש (שם, דף 12): "בנסוע אמ"ה ז"ל להונבר ושהה שם איזה ימים... ונתנו לו אלף ר"ט". **ועודה פ** (שם): "בעברו דרך אליהם... ונתנו שכרו משלם". **ועודה פ** (דף 37): "בעבור אמ"ה דרך עליה... שנתחייבה לתת לו אלף וחמש מאות ר"ט... הלא לא היה שייך שם, לא "טורח" ולא "הוצאות" הדרך כלל...".

שנית, דמה יענה על מש"כ שם (דף 38) באותה העובדא עם האלמנה: מה שהקציבה לו בנוסף ל"שכר טורח והוצאת הדרך", בזה"ל: נוסף על

בספר הזכרון לרבינו החת"ס זצ"ל, או בספר מגילת איבה לרבינו בעל תיווי"ט זצ"ל, [שכרוור שהם כתבהו בעצמם בכת"ק], המליצה מוסר ויראת השם. **מדוע** בחרו לילך בשדות אחרים, ללקוט קוצים מתולדות היעב"ץ שמקורה מהמשכילים, ומהולה עם השמצות נוראות על גדולי ישראל, אין זה רק משום ד"שאני מינות דמשכא". **ועכ"פ** זה מיהא פשוט, דבילוי זמן יקר לקביעת "זמנים" ואירועים של מה בכך, אין לה שום שייכות כלל ל"תולדות צדיקים".

(חיי שרה, כ"ד מ"ב). דוה נאמר על ההגיון בתולדותיהם, בכדי להסיק מסקנות לענין דרך בעבודת השם, ובזיכוך המדות, אבל לא להתפלפל בקביעות "זמנים" של מה בכך. **ובש"כ** כשרואין בעליל דהתוצאה מחקירות אלו הוא להיפוך: שכבוד אותן גדולי ישראל שמתטפלים ב"תולדותם", מושפל בעיניהם עד לעפר. **וכרחוינן** בנ"ד, שמתאמצים לאשר ולחזק כל דברי כוז עליהם, אין זה "תולדות צדיקים" שדיברו עליהם חז"ל. **וטרם** ראינו, שאחד מהם ישקיע את מוחו

זאת, התקשרה לתת לו לכל נישואי בן ובת, מאה אדומים... ועל ד"ז הושווה אמ"ה עמה". הרי מפורש: שתבע וקיבל שכר חוץ "טורח והוצאת הדרך"^(ח).

ושלישית והוא עיקר גדול, דבר מן כל דין, הלא צחוק [מכאיב] עשה לנו באמתלא זו, שאינו רק דברי הבל ועשיית חוכא ואטלולא מכל עצם האיסורים החמורים ד"שכר דין" וד"שוחד". דהרי כל הולך ישר מבין, ד"היתר" זה לא שייך, רק כשסכום ה"שכר" הוא במקביל לפי ערך שוויות ה"טורח". אבל כשמשלמים "הון מוגזם" כזה, לא מהני ה"אמתלא": ד"טורח הדרך" להכשירה כלל, אלא נשארת במהותה האמיתית: ד"שוחד" גמור.

דהלא הכל יודעים, שהוצאות וטירחת הנסיעה אינו מגיע אף לחלק אחת מיני אלף, דסכום מוגזם כזה. והגע עצמך, דאם טצדקי זה היה מועיל להתיר לקיחת שכר גדול, א"כ בטלו לגמרי האיסורים ד"שכר דין" וד"שוחד". דהרי לעולם יכול הבע"ד לפטפט ולומר בשקר, דהממון מה שנתן להדיין, אינו עבור הד"ת, וגם לא נתנה לו כלל בעבור שיצדיקנו בדין, רק בשביל "שכר טירחה" דבואו מביתו עד מקום ישיבת הבי"ד....

ג. שלשה דיחויים על הצדקת שקר זה עם האמתלא ד"שכר פשרה"

גם מש"כ מתחכם דנן: דעל פשרה מותר ליקח, [עיי' ב"ח (ח"מ סי' ט'. ושו"ת ישנות, סי' נ"א, ונ"ב) שכ"כ, והובא דבריו בש"ך (שם, סק"ז), ובאה"ט (שם, סק"י) עיי"ש]. ברם, מלבד שלא מוזכר שם: שהד"ת היו ב"פשרה", ומהלשון שם (דף 40) משמע להיפך. מלבד זה, יש שלשה תשובות בדבר, ואלו הן:

(ח). ואם אמור יאמר, ד"פרט" זה מש"כ שם: ד"חוץ מזה" התחייבה לו לשלם הוצאות החתונות, הוא שקר. הרי פשוט, דברגע שכבר מוכרח להודות: שידי זרים שלטו בהכתי"י, ושהוא מעורב עם דברי שקר. **שוב** נפלה כל סמכות הכתי"י בבירא,

דשוב אין לה שום נאמנות כלל, וגם לא באותה חלק הסיפור: ש"תבע" וש"קיבל" שכר מוגזם. ובמש"כ להדיא הגאווה"ק: ר' צדוק מלובלין, ובעל אבנ"ז זצ"ל, וביותר מפורש כ"כ: הגה"ק בעל מנח"א, והאגר"מ, שהעתקנו דבריהם לקמן (פ"י), עיי"ש.

ראשית, דכבר כתב הפנמ"א (ח"ב, סי' קנ"ט): דאף להב"ח, זהו רק לענין לעכב הפס"ד אחר הדין עד שישלמו. אבל להקציב מתחלה "שכר פשרה", גם איהו מודה דאסור, ונהובא דבריו בפת"ש (שם, סקי"ג). והלא בעובדא דהח"צ כתוב להדיא: שהתנו להדיא שכר קצוב מקודם.

שנית, דהלא הפנמ"א (שם) דחה "היתר" זה במוחלט, עם הטענה הניצחת: דהלא ברגע שהבעלי דין מסכימים להתדיין באופן ד"פשרה", הרי שוב מתקיימת בזה "מצות הדינים". דהרי קימ"ל בטושו"ע (ח"ו"מ סי' י"ב, ס"ב): דכשם שאסור להטות הדין, כך אסור להטות הפשרה לצד אחד יותר מחבירו. וא"כ שוב הו"ל "שכר דין" שאסור לקבלה, ונהובא דבריו בפת"ש (שם, סקי"ג), ופשוט דכן הלכה, דהלא "כללא" אית לן: ד"הלכתא כבתראי".

ושלישית, דבר מכל דין דבריו מופרכים, דאם כדבריו: שהח"צ הסתמך ליטול שכר בהנך עובדי, על נימוק ההיתר: ד"שכר פשרה" מותרין ליקח. א"כ הגע עצמך, מדוע מיאן מליהנות כלל, ממעות ה"קופה" שהיה מונח על שולחנו, מה שהבעלי דין זרקו לתוכה "פסק געלט", וכדלעיל (ענף א', אות ד'). הלא רוב רובם של הדיונים, ונבפרט כשבנ"א באים לפני רב העיר, בלא"ה אינם ב"דין גמור" רק בדרך "פשרה" וכידוע. ועכ"פ איך שיהיה, היה יכול ליחד קופה מיוחד ל"מעות פשרה" וליהנות מזה.

אלא ודאי, דהח"צ לא נגע אף ב"שכר פשרה", ואי משום "סלסול", או משום "איסורא" וכהפנמ"א הנ"ל (ד"ה שנית), וא"כ הרי נפלה כל דברי "מתחכם" דנן בבירא. ועל כרחך, דפרטים הללו מהסיפורים, כאילו שרבינו מספר על אביו: שתבע ולקח הון רב עבור הד"ת, הם בדויים מהאפיקורסים שהחמיקוה לתוך הסיפור, בכדי להשמיץ את הח"צ, ובשקר יסודם, וד"ב.

ד. על האיסור החמור ד"שוחד" לא השיב מאומה

ועוד, דבר מן כל דין ודין, הרי "מתחכם" דנן לא התטפל רק עם האיסור ד"נטילת שכר לדון", ודגם בזה דבריו נפרכין וכנ"ל (אותיות ב' ו"ג).

אבל התעלם עצמו מן האיסור החמור ד"שוחד" והשייך אף ב"פשרה" וכנ"ל (אות ג, ד"ה שנית), דהרי כשרק צד אחד משלם לו, יש בה משום "שוחד" גמור וכנ"ל (ענף ד, אות ב). והייתכן לחשוב, שרבינו מעיד על אביו: שנכשל בפח איסור ד"שוחד" [בעוד שבכת"י המזוייף הוא מאשים בזה את הכנסי"ח כנ"ל (ענף ג, אות ב)], ומתחכם דנן מתעלם כליל מזה מבלי להשיב ע"ז כלום.

ה. מתחכם דנן עדיין לא מלט את הח"צ ממדת "רדיפת בצע" הבזויה

ברם, כל מה שכתבנו עד עתה, הוא רק ליתר שאת ולרווחא דמילתא, בכדי לטפח על פני ה"מתחכם" דנן, ולהראות לו: דעל כרחך, דלפי איך שהעובדא מתואר שם, ברור שיש בה משום העברה על "איסורים" חמורים ל"הלכה", וממילא עכצ"ל שהוא שקר בדוי, וכנ"ל.

אבל באמת, שאין אנו צריכין לכל זה, כי עדיין לא הגענו למדה זו, לפלפל: אם יש בזה משום "איסור" גמור "להלכה", או לא. דהלא אף אם לו היה כדבריו, דאופן זה אינו נכלל באיסורים ד"שכר דין" ו"שוחד", [מה שז"א וכדלעיל (אותיות ב' - ד)]. מ"מ, איך יש הוי אמינא לחשוב אף לרגע קט, שאמת הדבר: דרק תמורת הון רב התרצה והשתווה לדון וכנ"ל (ענף ב, אותיות א' ובי). בו בזמן, דעכ"פ מידי מדת: "נפש רחבה" ו"רדיפת בצע" ו"חמדת ממון" ודאי דלא נמלט, מי שתובע בפה ונוטל הון עתק כזה.

והלא עצם מדה מגונה זו: דרדיפה אחר הממון, צריך להיות מאוס ומבוזה אצל כל "דיין" וכנ"ל (ענף א, אות ב). ובפרט כשהמדובר מן הגה"ק ה"חכם צבי" זצ"ל, שהיה מפורסם כ"שונא בצע" מובהק, ולא היה מחפש אחר "קולות" בכל הנוגע ללקיחת ממון בעבור שירות שום מצוה. **אדרבה**, התרחק כמטחויו קשת אף מהדומה לדומה, וכש"כ בהנוגע ל"שכר דין", וברח מצ"ט שערי היתר כדי שלא ייכשל באיסור, וכנ"ל (שם, אותיות ג' וד), עיי"ש.

א"כ איך יעלה על הדעת, שפתאום ירחיק הח"צ להשתמש עם "התירים" דחוקים ומגוחכים ע"ז, ומה גם שבנו רבינו עוד "ישבח" אותו בזה. בו

בזמן שד"ז נפרך כליל מהפוסקים בלשונות של גנאי, וכדהעתקנו לשונם (שם, אות א')^(ט), וגם רבינו עצמו מגניהו בספריו שהדפוס וכנ"ל (שם, אות ה). וכל בר דעת מביין: דעם "סניגוריא" כזו, מה שמתחכם דנן רוצה להצדיק בו את הח"צ, מי שהיה "זהיר טפ"י בענין זה, שוב אין הוא זקוק ל"קטיגוריא" כלל...

וכי רק בשביל, שכך "כתוב" באיזה "כתב", מה שיצא מתחת יד הרשע והאפיקורס ומסית ומדיח לתנועת ה"ריפורם": אליעזר ריסער, וכדלקמן (פ"ח, ענף ג'. ופ"ט, ענפים א' וב'). משום כך, כבר יש "מצוה" לאשרה לחזקה ולאמתה על חשבון בזיונו של הח"צ, חס מלהזכיר ישתקע הדבר ולא ייאמר.

ו. ההצדקה המופרך על ההעברה על איסור רכילות

ומה שמתחכם דנן מנסה לאשר ה"רכילות" של הח"צ, מה שאמר לבעל דינו: שהשליש עיוות עליו את הדין, דשאני מקרה של טעות בדבר משנה, דבכה"ג שרי לגלויי. הנה, הוא מעלים עין ועושה עצמו כאילו לא ידע, שאין המדובר שם מן "טעות", רק מן "עיוות הדין" שבמזיד. וזהו מלבד מה שמתעלם עצמו כליל, מ"מ"י שהמדובר שם, דעל "מ"י" שמוסב האשמה הכבידה הזו: על הגה"ק בעל כנסי"ח זצ"ל, וכדלעיל (ענף ג', אות ב').

יש להשתומם, דאיך נהייתה זאת, שדבר כזה, המופרך מכל הצדדים וצידי צדדים, בין ממבט ה"הלכה" וכש"כ ממבט ה"השקפה", יתאמץ מתחכם דנן להצדיקה על קדושי עליון. מדוע? משום שאיזה אפיקורס מהמשכילים

הלעז מה ששמו משכילים בקולמוס רבינו כאילו שמתפאר שאביו הק' הח"צ נכשל בזה [ח"ו]. ופלא שבומבאך לא בוש לציין בשער מגי"ם שלו: שבו מבואר הנהגות קדושות ומדות תרומיות של הח"צ..., [ראה הצילום לקמן (דף שמ"ז)], וכאילו ש"חמדת הממון" הוא אחת מהן..., רח"ל מהאי דעתא.

(ט). תמהים אנחנו מה יענו "מתחכמים" דנן על המקורות האיתנים שהעתקנו מדברי חז"ל, רשב"א רא"ש מהרי"ק, וגם מגדולי החסידות: הרגל מ"א והרבני ישראל מש"כ בשם הכעשטה"ק וגם מדברי רבינו עצמו, המפליגים בגנות "חמדת ממון" ושהוא "חילול השם". איך מרהיבים לחזק

[שהמיטו עלינו ה"שואה" וכנ"ל (פ"א, ענף ב', אות ג')] שנתחשק לו להשמיץ גדולי ישראל, הטריח את עצמו: ליקח קולמוס בידו, והטבילה בדיו, ושירטט דברים הללו על פיסת נייר...?. כל בר דעת מבין, שבמהלך זה הוא מפריך את עצמו, יותר מכל מלה נוסף שיש ביכולת זולתו לומר בהנידון, וד"ב. [וראה לקמן (פ"ב, ענף ג') שכתבנו קצת "הסבר", על תופעה המוזר הזה].

ענף ז

הלכה פסוקה: דאין למדין הלכה מפי מעשה

וליתר שאת ולרווחא דמלתא, נפן עתה להדגיש, דאפילו אם לו היינו מניחים לרגע קט, שעובדא זו אכן יצא מעטו של רבינו זצ"ל, ואכן אירע מעשה זו כמו שמתואר שם, [מה שז"א וכנ"ל (ענפים ב' - ו)]. מ"מ אכתי לא היה שום מקום ללמוד מזה הוראה לדורות להלכה ולמעשה, כאילו שכבר הותרה הרצועה לעשות כן.

א. מדברי הגמרא והפוסקים ד"אין למדין הלכה מפי מעשה"

דהרי גמרא ערוכה הוא (ב"ב, ק"ל ב'): ד"אין למדין הלכה מפי מעשה עד שיאמר לו לך ועשה". וכן פסק להלכה בשו"ת הריב"ש (סי' ז) אף בנוגע הוראת עצמו, וז"ל:

מה שהעיד הזקן ההוא, שתיקן שם בכיוצא בזה ע"פ הוראתי... הוראת שעה היתה. וכבר אחז"ל: אין למדין הלכה מפי מעשה, עד שיאמר לו הלכה למעשה, עכ"ל.

ובעי"ז כתב הריב"ש עוה"פ (שם, סי' ש"א) וז"ל:

ומה שאמרת, שפעם אחת באת אשה אחת לגבות כתובתה, לפני

מורינו הרב ר' נסים זצ"ל, ודן ... אין למדין הלכה מפי מעשה, ואולי היו שם תנאים ודברים אחרים בגו... כי חלילה שנתלה בוקי סריקי במורינו זצ"ל נגד כל המפרשים ז"ל, עכ"ל.

ודברי הריב"ש הללו מובאים ב"פ להלכה, בספר בעי חיי (חומ"מ ח"א, סי' י"ב. ושם, סי' צ"ג. ושם, סי' ק"ו), עיי"ש. וכן פסק גם בשו"ת מהרי"ט (חדשות, סי' י"ג) בזה"ל:

מפי השמועה שמענו, שהרב הגדול מוהרר"י ׳ן לב ז"ל, עשה מעשה בקושטנדינה, בבן גדול שלא חיה אחר אמו ל' יום, שיחלוקו... וראיתי בתשובה למוהר"ר שמואל יפה, שכתב בפשיטות שהבעל יורש, וכתב ואל תחושו להוראת זקן [המהריב"ל] שהוא לעצמו [כלומר שפסק כן לטובת עצמו] שיחלוקו, רמז בה על מהר"י ׳ן לב זלה"ה.

אמנם, העיד לנו החכם כמהר"ר יצחק ׳ן פארג', על חכם אחד מחכמי הדור ההוא, שאמר כי היו דבריו עם הרב ז"ל, [כלומר, שאחד מחכמי הדור דיבר עם מהר"י בן לב עצמו בענין זה] לאמר, כי לעזה עליו המדינה לומר, מימינו לא ראינו כך, [כלומר שחכם ההוא שאל מהריב"ל, על פסק דינו הנ"ל, שהכל היו תמהין עליו שאינה כהלכה].

והשיב הרב ז"ל: כל מה שנתן משלי נתן, כי כזאת וכזאת היה חייב לי, ונתקרה דעתנו, כי בעדות זה אמרנו, ברוך שבחר בחכמים ובדבריהם, שאמרו אין למדים הלכה מפי מעשה, כי זה לא ראינוהו בתוך פסקיו, לא מהראשונים ולא מאחרונים, עכ"ל.

וכן נפסק להלכה גם בשו"ת משיב דבר (ח"ד, סי' כ"ה) וז"ל:

הכלל בענינים הללו: אין למדין הלכה מפי מעשה, שעקורות הן ואין למדין דבר מדבר, עכ"ל.

מגילת פרק ה, ענף ז פלסטר רלה

וע"ע בחזו"א (או"ח, ה' עירובין סי' ט"ו, אות י"א) שכתב בזה"ל:

הוראת הגאון תמוה ואולי בכגון זה אין למדין הלכה מפי מעשה עכ"ל.

ב. גם "מרא עובדא" דידן הח"צ ס"ל דאין למדין הלכה מפי מעשה

אמנם, אף אם ירצה המתקש לשדות נרגא בדברינו אלה, בכשיאמר:

דאולי לאו כו"ע ס"ל כן. ברם ישתקעו הדברים, דהרי מצאנו

שחכם צבי בעצמו [כלומר "בעל העובדא" של סיפור המבודה הנ"ל], ג"כ

פסק להדיא: דאין למדין הלכה מפי מעשה, דז"ל בתשובותיו (סי' ס"א):

אטו משום דאישתכח פעם אחת, שהחזירו אפילו כל הנדוניא,

על ידי זה יקבע המנהג, להוציא ממון חלילה, צא ולמד מה

שכתב הריב"ש (סי' ש"א) [כנ"ל] וז"ל, ומה שאמרת, שפעם אחת

באת אשה אחת לפני מורנו הר"ן ז"ל כו', "אין למדין הלכה מפי

מעשה"⁽¹⁾, אולי היו שם תנאים ודברים אחרים בגו וכו' עי"ש.

והחכם צבי ממשיך שם בזה"ל:

וכן כתב הרב הגדול מוהרי"ט (ח"ב א"ה, סי' ה'): ואף אם אירע שום

מעשה כו', אין משם ראיה, דשמא כך נתרצו באותה שעה...

והביא ראיה מדברי הרא"ש ומוהר"ם, שאין להביא ראיה ממה

שכמה פעמים סלקו האלמנה, עכ"ל.

ומעתה עכצ"ל, דמה שהמנחת סולת מזכיר בספרו סיפור זה וכנ"ל (ענף

ה, אות א'), אין זה משום שמסתמך להלכה על סיפור עובדא זו

(1) ויר"ד, סי' ש"א. וח"ו, סי' ס"ד, וגם בסופו (שם).

ודברי יואל (או"ח סי' ל', אות ד', ויר"ד סי' צ"ז, אות

י"ג), ויראל משה (ח"ב, סי' ס"ז), עי"ש.

(1) וע"ע בענין אין למדין וכו': צמח צדק

(הקדמון, סי' ע"ה) מש"כ בשם

מהר"ם מיניץ (הקדמון, סי' ע"ט, אות י"א), וחת"ם

בנוגע השאלות: אם מותר לבורר לשמוע טענת צדו טרם הד"ת, וכן אם מותר לומר לו: שהוא זיכהו אלא שהרוב חייבוהו, וכדדימה מחבר הנ"ל (שם).

דהרי מהלך זה: לבנות בסיס לדבר הלכה על סיפור מעשה, נפרך מהלכה פסוקה הנ"ל: ד"אין למדין הלכה מפי מעשה", וכדפסק הח"צ גופא, מי שאמור להיות "בעל העובדא" בעצמו. והמעייין בדבריו יראה, שמסתמך בעיקר בנוגע שאלות הנ"ל על הנימוק ד"קבלו עליהו" (מה דא"א לכוף ע"ז), וכמש"כ להדיא. ולא כלפי היתר נטילת שכר מוגזם על ד"ת [דע"ז ל"ש ההיתר ד"קבלו עליהו"], ואינו מביא הסיפור רק כסניף בעלמא, עי"ש.

ועכ"פ נמצינו: דה"ראיה" מעובדא זו, על היתר נטילת שכר דין מוגזם, נפרך משיטת "בעל המעשה" עצמו, אף אם לו היתה אמת, [וכש"כ כשזה שקר וכנ"ל (ענפים ב' - ו)]. ופשוט, דבהפרכת היסוד נופל כל הבנין.

ג. דברים מאלפים בענין זה מחכימא דיהודאי הצב"א זצ"ל

וכדאי להעתיק כאן דברים מחכימים ומתאימים היטב לנ"ד, מש"כ הגה"צ הצב"א זצ"ל, בעל נחל אשכול (במבוא אות ג', אמצע הערה 7) בזה"ל:

מזה תשפוט, כמה צריך אתה לזוהר בקבלת דברים, שתמצא בספרים חדשים, אשר מחבריהם אין לאל ידם לירד בעומקה של הלכה. כי אם לעבור על כל הש"ס כולו וכל הפוסקים, על רגל אחת, לציין שמות ו"מעשיות", ולכתוב על פי "תולדות קדמונים", למען יקראו בנחלתם "ליטעראטארען".

ואין קצף על החכמים האלה, שאין מגמתם ומטרתם לקבוע הלכה, אבל על אלה שלא קראו ולא שמשו ת"ח, ובאים לקבוע הלכה, להשיא רבים מעמי הארץ. על אלה המתעתעים נאמר, "כי רבים חללים הפילה" וגו'... מראים הפסולת תחלה... עכ"ל.

וככה ממש קרה עם המתחכמים דנן: דמבלי שיש להם ידיעה כלשהו בגדרי דין ד"שכר בטילה" ו"שוחד" וכדהוכחנו לעיל (ענף ו). הרהיבו לאשר ולקיים התירים מסולפים בזה, רק בכדי לחזק ההשמצות על הגה"ק הח"צ, מה שיצא מתח"י רשעים ומשכילים, תחת המסוה ד"תולדות צדיקים". והכל כדי להראות כחם ב"מדע" ו"ליטעראטאר", בדיוק כדברי הגאון הנ"ל.

ד. העובדא מהח"צ בלא"ה אינו יכול לשמש כהצדקה להמצב בימינו וכל האמור עד כאן הוא מלבד מה, דגם אף אם לו היינו מניחים לרגע קט: שהסיפור אמת, שהח"צ נטל בכמה מקרים שכר מוגזם בעד ד"ת, ומה שז"א וכנ"ל (ענפים ב' - ו). מ"מ אכתי לא היה מזה שום דררא דיסוד כלל, להכשיר על פיה מנהג בתי דין שבימינו, וכמו שדימה מח"ס הנ"ל (ענף ה, אות א, ד"ה ובפרט). **דהרי אין הנידון דומה לראיה מכח שני טעמים, ואלו הן:**

ראשית, דכיון שקבעו עצמם להתפרנס מזה, ויש הרבה בתי בכל עיר, הרי מתייצר עי"ז התחרות ביניהם על כל נידון: דמי מהם שיוכה שתבא לידו. דבר המטיל על הדיינים לחץ של "שיעבודים" חזקים ד"שמור לי ואשמור לך" בל ישוער ויתואר, מה שמשועבדים לאותו הצד [או ה"טוען" או ה"בורר" שלו] שהביא את הנידון [או שבכוחו להביא נידונים] לשם.

וממילא פשוט, ד"נגיעה" זו, פוסל אותם כליל מלדון, וכדקימ"ל ברמב"ם (עדות פט"ו, ה"א. ופט"ז, ה"ד) **ובטוש"ע** (חומ"מ סי' ז, סי"ב. וסי' ל"ז, סכ"א): דכל "נגיעה" קטנה, ואפילו כשהוא רק "בדרך רחוקה ונפלאה", כבר פוסל את הדיין מלדון באותו דבר, עי"ש. **וכש"כ** וק"ו ב"ב של ק"ו: "נגיעה קרובה וחזקה" כל כך, מה שכל הצלחת פרנסתו שבעתיד תלויה בזה, וזפו"ב.

ושנית, דשאני התם בעובדא [הבדוין] דהח"צ, שהיה נוטל שכר קצוב על כל הד"ת. משא"כ כהיום, שנוטלין שכרם לפי "מספר השעות", והם מבליים הזמן היקר לבטלה, בדברים בטלים, בטלפונים, בשתיית קאווע, ותפלת מנחה מעריב, וכדומה. דבר שהוא בזבז ממונם של הבע"ד באופן

מבהיל, מה שאינם מוחלים ע"ז, וא"כ יש להדיינים דין רשע ד"חמס" דקימ"ל בטוש"ע (ח"מ סי' ז, סי'): שפסולים מלדון. ומעתה, תינח כשהבע"ד מתרצים ע"ז כדהתם, אז הי' מועיל היתר ד"קיבלו עלייהו" [על ה"חמס" אבל לא על ה"שוחד" וכנ"ל (אות ב', ד"ה דהרי)], אבל להכריח ע"ז כבימינו, אין שום היתר.

לאור כל הנ"ל פשוט, דדברי מחבר הנ"ל, שרצה לנצל את דברי המנחת סולת, מה שציטט לתומו מהמג"ס. כאילו שזה יכול לשמש כמין "הסכמה" על סמכות כל התוכן מש"כ בהספר, זה נפרך מיסודו. ואצ"ל שח"ו לבנות מזה, גושפנקא דהיתירא על ה"סיסטעם" שבימינו, בלקיחת הון תועפות בשכר ד"ת, מה שמופרך מהלכה, וכל גדולי דורינו צעקו ע"ז(א).

ואחת ברור, דאם "סיפור" זה הוא ה"מקור" היחיד מה שמצאו להצדיק בה ה"סיסטעם" שבימינו. מלבד שזה גופא הוי "אות חולשה" מובהק... גם הו"ל עכ"פ הודאת בע"ד דכמאה עדים דמי: שמקור אחר לא נמצא ע"ז. והכי יעלה על הדעת: דיש בכח "סיפור בדוי" להכריע את הקו נגד השו"ע והפוסקים ודאי לא, דאטו לא תהא תורה שלימה שלנו כשיחה בטלה שלהם.

ובר מן דין, הלא אף מי שכשר לעדות אינו נאמן להעיד כן ביחיד אף על אדם פשוט, [לא על: שנכשל בזה, ולא על: שכתב כן על אחר], אפילו אם היה מעיד כן בבי"ד ובפניהם, אדרבה היו מלקין אותו על הוצאת ש"ר. וא"כ כש"כ כשמעיד כן על הגאווה"ק הח"צ ורבינו זצ"ל. וק"ו: כשמעיד כן רק "בכתב" ו"שלא בפניהם". ועאכו"כ: כשאותו "יחיד" [המעיד בכתב ושלא בפניהם] הוא רשע גמור ה"פסול לעדות" [כדלקמן (פ"ט)], בודאי דע"פ הלכה אינו נאמן ואסור להאמינו [וכדלקמן (פ"י, הערה ח', אות ח')], וזפו"ב ותל"מ.

(יא). ע"י באר משה (ח"ד, סי' קמ"ח. וח"ה בהקדמה. ושם, סי' ק"צ), ואבן ישראל (ח"ח, סי' צ'), ושבת הלוי (ח"ז, סי' ר"ג). וח"ח, סי' ש', וש"ב. וח"ט, סי' רפ"ה). מה שמרעישים על הפירצה דאופן ההתדיינות דכהיום: בשכר גדול ומוגזם, עי"ש.

פרק ו

סקירה וסיכום כללית ממהדורת כהנא

ענף א

דברים המעוררים תימה וחשד על כהנא

א. הספר רוי בליצנות לשה"ר ורכילות והשמצות על גדולי ישראל

והנה, היות שבמהדורא זו נמצאים בה דברים אסורים, תמוהים ומזורים מאוד, הכולל: דיעות כוזבות וכנ"ל (פרק ד', ענף ג'), ליצנות מחפיר וכנ"ל (שם, ענף ד'), לשון הרע ורכילות על המון אנשים וכנ"ל (שם, ענף ה'), והשמצה מבהיל על גדולים מפורסמים בדור דיעה של רבינו וכנ"ל (שם, ענף ו'), ואף בזיונות עצומים על רבינו עצמו וכנ"ל (שם, ענף ד', אות ו'), וגם בזיונות על אביו הח"צ וכנ"ל (פרק ה', ענף ב'), עי"ש.

הרי כל אחד מדברים אלו בפני עצמו, צריך להרעיד את לב כל ישר הולך, וכל שכן כולם ביחד. דזה עצמו, כבר היה שתשמש כראיה ברורה לכל יהודי מאמין בה' ותורתו, שהדברים מוזרים ואסורים הללו, לא יצאו מעולם מתוך קולמסו הקדושה של רבינו.

אלא כיון דכל המתטפלים עם ספר זה, בין ה"ממציא" הכת"י המסתתר, [שלימים נתגלה שמו: אליעזר ריסער, רשע מסית ומדיח לריפורם, וכדלקמן (פ"ח, ענף ג'. ופ"ט)], ובין ה"מעתיק" שפירא, ובין ה"מוציא" כהנא,

וה"מגילה" וירשובסקי, ובין ה"משלים" ביקששאוּלי. כולם כאחד, היו נמנים על כת המשכילים והאפיקורסים ו"עוקרי הדת", שהיו שונאים את גדולי ישראל בתכלית השנאה וכידוע.

היינו טעמא, שהחליפו, הוסיפו, מילים, שורות, וקטעים שלמים, בזיוף, על מה שהיה כתוב בעצם כתי"ק של רבינו זצ"ל, והכל עם הכוונה הזדונית, להבאיש ריחם של גדולי ישראל ולבזותם. וזהו מלבד המון ה"הוכחות" שבאומדנות דמוכחי טובא וברגלים לדבר, מכל הצדדים וצידי צדדים מה שיש על זה, וכנ"ל (פ"ג, ענף ג, אות ח'. ושם, הערה ה').

ב. המשכילים ידעו שהרבה שונאים יש לרבינו

עוד יש להבין בהסבר הדבר, מה שדחפו לכותב הכת"י המסתתר, להרהיב ולהכניס שם דברים המבזים מאוד גם את רבינו עצמו. דזהו, משום ידיע היטב שלא היו חסרים אנשים ששנאו אותו:

ראשית, בהיות שהיה קנאי ולוחם מפורסם נגד כל פירצה, בודאי שרכש לו הרבה שונאים, וכידוע מחז"ל (כתובות ק"ה, ע"ב): **האי צורבא מרבנן דמרחמינ ליה...** משום דלא מוכח להו במילי דשמיא.. **ושנית**, לאור מלחמתו החריף נגד כת ש"ץ ימ"ש, בודאי שהם נעשו שונאי נפשו.

ושלישית, דבפרט בכשניקח בחשבון, את מלחמתו הכבידה מה שניהל נגד הגה"ק ר' יונתן אייבעשיץ זצ"ל, שחשדו בשבתאות וכידוע. **ובודאי** שלא חסרו אנשים שחשבו, שלעומת זה "מצוה" להבאיש את ריחו של רבינו וח"ו, ראה לעיל (פרק ד, ענף ו, אות י'). **ועכ"פ** בטח, שכל זה רכש לו שונאים הרבה, שחיפשו מקום הזדמנות, להשפילו ולבזותו ולהשמיצו, בכל מחיר.

והכי יש לך הזדמנות יותר טובה מזה: ליקח כתי"ק של רבינו מספר שכתב, ולהעתיקה תוך כדי להכניס שם דברים זרים ובזויים, מה שלא כתבם

מעולם, ולתלותו על שמו הגדול, ולבער אח"כ את כתי"ק מן העולם, כדי שלא ייתפס בזיופו, ויתגלה צדקת רבינו. וזהו בדיוק מה שעשו.

ג. אותה הטצדקי שגרם לבזיון ריו"נ, גרם לבזיון של רבינו

ועלינו לזכור, דאותה ה"גורם", מה שהביא את רבינו לחשוד באותו צדיק בשבתאות. והיינו: על ידי דברים הזרים, שהיה בהם ריח של שבתאות, מה שהכניסו אינשי דלא מעלי בזיוף, בתוך כתביו של ריו"נ זצ"ל, בכונה תחלה להבאיש את ריחו, וכמסופר במליצי אש (ח"א, אות צ"ג) בזה"ל:

"והיה אהבה בין הגה"ק ריו"נ ובין הגיעב"ץ, כבדו זא"ז וביקרו זא"ז, וכ"א ידע והכיר גדולת חבירו בתורה ובחכמה ובקדושה וטהרה. בשנת תקי"א גבר השטן... ובא ליד הגיעב"ץ קמיע אחת אשר לא יצא מתחת יד הר"ר יונתן, שבה רשומות שמות שכתבו הני שדבקה נפשם באמונת הש"צ, ויצא קול שהרר"י נמי מכת הש"צ ימ"ש".

"והביאו הקמיע הנ"ל להגיעב"ץ בבלבול ושקר, שזה יצא מתחת יד הרר"י, והגיעב"ץ האמין להם, ואש עברת קנאתו בערה בו. וברב כחו נפח אש קנאה נגד הרר"י, כי היה ברור לו שהקמיע שקרא נכתב מאיש שמאמין בש"צ, ומאליו מובן שהגיעב"ץ בתומו ללחוס מלחמת מצוה, פתח פיו ולשונו נגד הגר"י...". עכ"ל.

אותו הדבר ממש, חזרה ונשנה גם אצל רבינו עצמו, דבוראי שהיו נמצאים אינשי דלא מעלי ממין זה, גם בעבר צד השני, שחיפשו מקום איך להבאיש את ריחו של רבינו. והם השתמשו עם טצדקי זו, להכניס דברים זרים ובזויים בקולמסו כאילו שהוא כתבם.

וממילא פשוט וברור, שאין ליתן שום אימון או סמכות כלשהו בכת"י שנכתב ע"י איזה אדם מסתתר, כשברור שאין זה כתי"ק של רבינו עצמו, ונבפרט לפי מה שנתברר אח"כ "מיהו" וכדלקמן (פ"ת, ענף ג).

דבו בזמן, שמצד אחד: יש בה דברים זרים, מה שאף רק על פי השכל הישר אין שום הגיון בדבר להאמין, שאדם השפוי בדעתו יכתוב זאת. וכש"כ ובפרט, כשיש שם גם דברים אסורים, מה שאף אסור להאמין על גדול הדור שיכתוב כן. הרי מצד השני: הלא היו לו שונאים רבים, מי שבודאי רצו להבאישי את ריחו.

ואם נקח בחשבון כל הצדדים וצידי הצדדים הללו, פשוט דבכה"ג אין שום מקום לילך שולל ולהאמין בעינים עצומות ובתמימות מופרז, לדברי איזה כותב מסתתר: **שאכן** העתיק את כל הדברים הזרים והאסורים מה שכתב, מעצם כתי"ק של רבינו, מה שנעלמה באופן נסתר וחשוד, אדרבה הדברים מוכיחים בבירור להיפך הגמור מזה.

ד. איגלאי מילתא למפרע מדוע שהמאסף יראו להדפיס הכל

גם כדאי להדגיש, דלאחר שנדפס מהדורת כהנא, ונתגלה בעולם בפעם הראשון: שתוכן הכת"י מליאה לשון הרע ורכילות ליצנות וניבול פה, והשמצות נוראים על גדולי ישראל. **שפיר** הובן למפרע, מדוע שלא הרשה בעל כת"י המסתתר לבעלי המאספים להדפיס את כל תוכנה, זולת מה שהוא יצביע וירשה להם.

ואיה"נ, דבהחומר שהדפיסו בעלי המאסף, אנו רואים, שדלגו על כל הדברים הזרים מה שהדפיס כהנא, ויכמו שכותב בעצמו וכנ"ל (פרק א, ענף ג' אות א, ד"ה וכן. ופ"ג, ענף א, ד"ה וחישי). **ובמושכל** ראשון, יכול לעלות על לב הקורא לפום ריהטא, דזהו משום שבעל הכת"י היה חס על כבודו של רבינו, שלא יושפל בהתגלות דברים הנ"ל.

אמנם, לאחר התבוננות קצת, נראה בעליל דהטעם בזה הוא משום שהיה ירא מלהדפיס אז בשעתה, את הדברים הזרים שבהכת"י. **מכיון** שלא היה אז רק ל"ד שנה מפטירת רבינו, ועדיין היו חיים וקיימים בניו ותלמידיו, ואלפי אנשים שהיו מכירים אותו היטב מקרוב. מי שבטח לא

היו שותקים ע"ז, אלא שהיו מכחישים בכל התוקף: שמעולם לא יצאו דברים הזרים הללו מקולמסו של רבינו, והיו מרעישים עולם ומלואה למחות על הזיוף הגדול והמחפיר הזה המבזה אותו ושאר גדולי ישראל.

ובהאי פחדא הוי יתבי, גם חברי מערכת של המאסף עצמם, וממילא הבינו שעדיין אין הזמן גרמא, לגלות את כל התוכן של הכת"י, ועל כן בחרו לגלות טפח ולכסות טפחיים. ורק בשמנים ושבע שנים לאחרי כן, בא כהנא, והרהיב כבר לגלות הרבה יותר, אבל עדיין היה ירא לגלות את הכל, עד שבאו וירשובסקי וביק\שאולי [ובומבאך] וגילוי הכל, וכדלקמן.

ה. החילוק שבין חברי המאסף ולבין כהנא וחבריו

ייתכן, שכהנא אף לא ניסה לייצר הרושם, כאילו שהעתיק את הספר מעצם כתי"ק של רבינו עצמו, כמו שעשו בעלי המאפסים בשנת תק"ע. כי כנראה שבשעתו, לאחר פ"ז שנים מאז שהופיע חלקים מספר זה בהמאסף, כבר התפתחה העולם יותר. ושוב לא היו האנשים תמימים כל כך, שיהא אפשר למכור להם סיפורים, מבלי רקע ובסיס כדבעי.

וממילא לא היתה עוד אפשרות למכור השקר, כאילו שאכן נעתקו הדברים מעצם כתי"ק של רבינו עצמו. כי היראה מן השאלה הפשוטה והבולט, מה שזה היתה מעורר אצל בנ"א, שיאמרו: אנו רוצים לראות את הכת"י... זהו מה שעצר בעדו מלמכור שקר זה, כי אז בקל היו נתפס בשקריו.

על כן בחר לו כהנא דרך אחר, הוא מנסה לילך בין הטיפין, לגלות טפח ולכסות טפחיים: הוא מודה, שהספר נעתק מכת"י המונח באוקספארד, מה שאיננה מן רבינו עצמו. אלא שמתאונן, שאותה הכתב יד היא מוטעת מאוד, ובמקומות רבים מטושטשים וחסרים מלים שלמים, ולפעמים אף שורות שלימות, והראה דוגמא מזה בסוף הספר.

וטוען: דזהו מה שאילצהו, למלאות החסרונות על פי "סברת עצמו", או "על פי דברי רבינו" שבמקומות אחרים בספריו... **כמובן,** ש"כסות עינים" זה, העניק לו "כתפיים רחבים" להוסיף בהספר, כאדם העושה בתוך שלו... **ואכן יש להסתמך עליו:** שניצלה היטב מאוד, ועד כדי אף להחליף בזדון ובשאט נפש מילים ברורים, וכנ"ל (פ"ג, ענף ג').

ו. ברור מעל כל ספק: שהכת"י שממנה נדפס הספר אינו מרבינו

כהנא גם מאשר, שמה שנדפס בהמאסף, גם כן העתיקו מן אותה הכת"י שנמצא עתה באוקספארד, וכדברי שטיינשניידער הנ"ל (פרק ג', ענף א', אות ב', ד"ה בשנת תר"ח), וכדברי המהדירים את ספר נחלת יעקב וכנ"ל (פרק ב', ענף ב', אותיות ד' ה'). **כלומר,** שמאשר בזה – בהודאת בעל דין דכמאה עדים דמי: שמעולם לא העתיקו, אפילו רק אות אחת, מעצם כת"ק של רבינו, לא המאסף, ולא הוא, וזהו גילוי גדול ונחוץ מאוד וכדלקמן.

מקודם מעתיק כהנא (בריש מהדורתו) את ה"כותרת" ממערכת המאסף הנ"ל (פרק א', ענף ג', ד"ה מגילת), וגם הקדמתם המתחיל במלים "אמרו המאספים" הנ"ל (שם, ד"ה אמרו). **והוא** מציין שם בהערה שמתחת לקו: שלשון הכותרת וההקדמה הללו, נמצאים באותו כת"י המונח באוקספארד, אלא שמעיר: שלפי תיאור הכתב נראה, שזה נכתב מסופר אחר, ע"כ.

וכיון שדבר זה אמת, דהרי בקל יכולים לראות זאת כהיום וראה הצילום לעיל (דף נ"ה), ממילא יוצא, שמוזה מתחזקים דברי שטיינשניידער חכמאוויטץ וכהנא: שהמאספים העתיקו דבריהם מכת"י זה, מה שאינה כת"ק של רבינו עצמו^(א), אלא שנכתב מאיש לא ידוע, ומסתמא מאותו

(א). ולרווחא דמלתא נחוץ להדגיש: שהכת"י שהיתה ביד המאסף, הוא אותה הכת"י המונח באוקספארד, שאינה מעצם כתיבת יד קדשו של רבינו. ואפילו אם שטיינשניידר חכמאוויטץ וכהנא, המעידים:

אדם המסתתר מתחת נקודות מי שמסרה להם, [ששמו כבר נתגלה כהיום: כהמסית ומדיח לתנועת הריפורם: אליעזר ריסער, וכדלקמן (פ"ח, ענף ג)].

ענף ב

ההתנגדות העצום מה שהופעת הספר גרם בימים ההם

א. הודאת עצמם: שגדולי ישראל ערערו על הספר

וליתר שאת ולרווחא דמילתא, נחוץ להדגיש, דאפילו אם נתעלם לרגע קט מהנחה הברורה: שהדברים המוזרים והאסורים, לא יצאו מקולמסו של רבינו. ואף לדברי המבלבלים מ"השערה" המופרך והמוטעת: שאכן יצאו אף דברים הללו מקולמסו של רבינו [מה שז"א ח"ו]. מ"מ איך שיהיה, זה מיהא ברור לכל ירא שמים ובר דעת, אף לפי דיעה מוטעת זו: הי' אסור לפרסמם ולהדפיסם, דדברים שמסוג זה צריכין להעלימם ולכסותם.

ואישור מלא על הנחה זו יכול לשמש, מה שאחד העיר תשומת לבינו, על דברי המסרחיטט יהודה ליב פישמאן\מימון, עורך גליון המזרחי "סיני", מה שכותב שם (כרך ל', דף קע"ב, שנת תשי"ב). וחזר על דבריו

הנמצא עתה בידינו ממהדורת כהנא וביקשאולי ובומבאך, המלאים דברים תמוהים וזרים. דהרי הם אכן מודים ומאשרים בפה מלא: שמהדורתם הועתק מן הכת"י שבאוקספארד, ולא מכת"י"ק של רבינו עצמו. וא"כ ממנ"פ הדרן לדברינו: דעכ"פ הספר השלם כמו שהיא לפנינו כהיום, בודאי שאין לה שום סמכות כלל.

היינו סוברים, שאכן היה בידם עצם כתי"ק של רבינו. ואף אם נאמר שהם שיתפו פעולה עם בעל הכת"י, להכניס שם השנויים, אלא שלא הרהיבו להדפיסם אז.

מבל מקום, אכתי לא היה זה משנה כלום, בנוגע לענין דיונינו העיקרי, כלפי סמכותה המעורפל של המגילת ספר השלם

עוה"פ (כרך ל"ג, דף ק"ב, שנת תשי"ג), שמספר דבר זה, בבחינת: עלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה, בזה"ל:

"זוכר אני כי בימי נעורי, בשנת תרנ"ז, כשיצא לאור הספר "מגלת ספר" מאת הרב יעקב עמדין (יעב"ץ), שבו הוא מתאר וכותב את תולדות חייו. "יצאו עוררים מאת גדולי ישראל בימים ההם, על המנוח דוד כהנא, על שהוציא לרשות הרבים ספר זה", שאינו נותן כבוד למחברו".

"ולא פעם אחת פגע [היעב"ץ] בכבודם של גדולי דורו, ולא רק בכמה מגדולי ישראל, אלא גם בכבוד עצמו. בספר תולדותיו זה, גילה את כל הפגימות שבאפיו, ולכן התרעמו גדולי ישראל, על שנתפרסם ספר זה בדפוס", עכ"ל הסרוח.

כמובן שהוא כותב מה שכותב, לפי דעתו המוסרח: שרבינו אכן כתב כל מה שנמצא בספר זה, ושהדברים המבזים אותו, המה אמיתיים [ח"ו] (ב). ולענייננו, ננקוט מיהא אותו חלק עדותו והודאתו: דעכ"פ נעשה רעש גדול בעולם כשיצא ספרו של כהנא, וגדולי ישראל ערערו עליה, וד"ז אנו מאמינים לו במילואה.

ב. המחאה החריף על הרשע כהנא מהמקובל מח"ס "כבוד חכמים" **הנה** לעת עתה, אין ידוע לנו מחאה "בכתב" נגד כהנא על מה שהדפיס המגי"ס. זולת, מש"כ נגדו הרב המקובל מנחם מענכין היילפרין זצ"ל, בספרו כבוד חכמים (ירושלים תרס"ב, דף י"ד בהערה), בזה"ל:

(ב). **כבר** הצבענו לעיל (פ"ד, הערה ה'): שקיבלו באימון מלא את דברי חציפתו ועזותו, כאילו שרבינו עצמו מגלה בספר זה את "חסרונותיו" ... [ח"ו], וכדי בזיון וקצף. **כבר** הצבענו לעיל (פ"ד, הערה ה'): איך שדברי פוקר זה מדבר מתוך גרונם של המתחכמים שממחנינו. **מי**

..מה אומר ומה אדבר על "ד"ך" [ר"ת: דוד כ'הנא], אשר אינו יודע בין ימינו לשמאלו, ודרכו רק לחפש במומין של אחרים, בכדי לבזות ולהשפיל גדולי ישראל קדושים וטהורים, גאונים ואדירי התורה... מבזה אותם לעד ולדורות, והכל בערמה.

"כאשר עתה הדפיס ספר "מגילת ספר", התולדות של הגאון יעב"ץ ז"ל. אשר בספר הזה השליך את כבוד הגאון יעב"ץ ז"ל עד לעפר... מלא לשון הרע על כמה אנשים ועל כמה גדולי ישראל...".

"מי התיר לספר לשון הרע, אשר העון חמור עד מאוד, אשר כרתו דוד עליו השלום ברוח הקודש. וחמור יותר מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים, וכאילו כופר בעיקר, ואין לו חלק לעולם הבא...".

"וזאת הוא חילול ה', לומר הותרה הרצועה ח"ו, לעבור על כל התורה, באמרם אשר הגאון יעב"ץ ז"ל, דיבר הרבה לשון הרע בלא שום תועלת. ויאמרו מלכה ושריה בגוים אין תורה ח"ו כפשוטו, והוא עקירת כל התורה ח"ו...".

"והוא הד"ך בא להדפיס אותם, בכדי לבזות לגאוני ישראל: הגאון האדיר המחבר כנסת יחזקאל ז"ל, והגאון הגדול ר' משה חגיז ז"ל, גם להגאון יעב"ץ ז"ל בעצמו...". עכ"ל.

ג. גדולי ישראל בשעתה לא ידעו שהספר לא נדפס מכת"י רבינו

והנה מלשונו מה שכותב שם: "ויכול להיות, כי הגאון יעב"ץ ז"ל רשם זאת בפנקסו, לידע זאת לאיזה תועלת, [א"ה: כגון בכדי לרדוף ולבער כת ש"ץ ימ"ש]. אבל להדפיס אותם לדורות לדראון עולם, בודאי לא היה דעתו ח"ו, וחם לומר על צדיק כמותו זאת", עכ"ל.

מזה רואין בעליל: שגם הוא וכמו כמה גדולי ישראל, הלך שולל מלשונו של כהנא ב"שער הספר", דמשתמע מיניה: כאילו, שהכת"י שממנו העתיק את מהדורתו, הוא מעצם כתיבת יד קדשו של רבינו, וכנ"ל (פרק ג, ענף א, אות א), עיי"ש. והיינו טעמא, דלא נשאר לו לפי"ז מקום לערער על עצם ה"אי סמכיות" של הכת"י, רק על פרסום הדברים.

אמנם יתכן וכן מסתבר, דבאמת היו נמצאים גדולי ישראל, שערערו על כל עצם "אי סמכותה" של ספר זה, הבנוי על כת"י פלאי ומכוסה בסודות, ואינו ידוע למי. ומאחר שהיא מליאה עם דברי בלע, ממילא פשוט לכל מאמין דבודאי לא יצאו דברים אלו מקולמסו של רבינו, והכותב הנסתר אין לו שום נאמנות ע"ז, כי בודאי אותן הדברים אינם רק ממציצת אצבעותיו ומיצירת כפיו.

אבל בין כך ובין כך, איך שיהיה, ואפילו לפי סגנונם של המשכילים, כאילו שכותב הכת"י נאמן בהעתקתו. מכל מקום, גם הם עצמם מודים עכ"פ בעובדא המציאותי הזאת: שגדולי ישראל ערערו בשעתה על ספר זה כשיצאתה בדפוס. כי טענו, שזה מהוה בזיון גדול ומחפיר בכבודו של רבינו זצ"ל^(ג), אלא שלא עלתה על דעתם לחשוב שהכת"י שממה נדפסה, הוא

וכן בומבאך משבח בהקדמתו את עבודת הרשע כהנא, ומציין לדבריו בהגהותיו לספר מור וקציעה (תשנ"ו) כאילו שהוא "בר סמכא". ומעלים עצמו מן העובדא: שהיה עוכר ישראל מפורסם, וכנ"ל (אות א, ופ"ג, הערה א) מדברי גדולי ישראל עליו. וגם אנחנו זכינו לגלות קלונו לעיל (פ"ג, ענף ג, אות ד), עם "זיוף" מחפיר מה שהעמיס בתוך קולמסו של רבינו דיעות כוזבות משלו, מה שלא נמצא כלל אף בהכת"י. ומה עשה

(ג). הנחה הפשוטה הזו: שאין לפרסם דברים המבזים את גדולי ישראל, אף לפי הטעות: שהם עצמם כתבוה בגילוי שמותם על מנת לפרסמה, וכנ"ל. לא הבינו ה"מתחכמים" וה"מסכילים" במחנינו, שדלעתם הנלוז אכן ראוי לפרסם ספר זה. על אף שמבזה את רבינו ושאר גדולי ישראל באופן מחפיר וגס, וכאילו שהם מבינים יותר מחז"ל וכל גדולי ישראל, ה"י, [ראה לעיל (פ"ד, הערה ט, ד"ה והלא)].

[העתק] מזויף מאחר, דהרי חשבו לתומם, לפי לשון המוסוה של כהנא בשער הספר: כאילו שהספר אכן נדפס מעצם כתי"ק של רבינו.

ומעתה כש"כ וק"ו לפי האמת הברור הידוע לנו כעת: שכל עצם סמכותו של הכותב הוא מופרך בתכלית, ושהוסיף בזיוף דברים זרים לתוך הספר, בודאי שפרסום הדברים, הוא בגדר: "הוצאת שם רע" [דשקר] על רבינו, ה"י. וכש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, כשכל ה"מקור" לדברים הללו, נובעים רק מאיזה "מסתתר", מי שנתגלה שמו כמסית ומדיח לתנועת ה"ריפורם" [וכדלקמן (פ"ח, ענף ג'. ופ"ט, ענף א)], שכל מגמתם להשפיל כבוד גדולי ישראל.

וק"ו לפי מה שהוכחנו לעיל (פ"ג, ענף ג'), שכהנא עצמו נתפס בזיוף מחפיר, בהחליפו המלים [אף שבכת"י המזויף]: **בשעי דבית הכסא**, להמלים: **בשעות פנויות**. בכדי להטעות את הקורא, כאילו שהח"צ עסק בספרים חיצונים ב"שעות פנויות", כדעתם הנפסדת והכוזבת של המשכילים, רח"ל. **א"כ** לפי"ז מתאים היטב מאוד דברי מחבר הנ"ל, מש"כ על הד"ך בהתפיס אותו בזיופיו [בענין אחר], בזה"ל:

ופלא, איך שבתור "חוקרים" לא הבחינו לעמוד על התמיהה הגדול מה שהצבענו עליה (שם, אות ח'): דאיך אירע "במקרה" שכל האפיקורסים שבאו אחרי כהנא, ובדקו אחריו להגיה השינויים שיש במהדרתו מן הכתוב בהכת"י, ה"ה: חיים ווירשובסקי, וביקשאוולי שר"י, דכולם לא הרגישו על התחמקות דברי אפיקורסות שבטעות.... **האם** אמור יאמרו דגם זה גופא הוא רק "מקרה" בעלמא, בו בזמן שכל מביין יודע, הכלל: ד"המקרה לא יתמיד" להתרחש ב"טעות" חוזר ושוב אצל כמה בנ"א, וד"ב.

המתחכם דנן המתאבק ברפש רגלם של המשכילים, הוא מיהר לבא לעזרת רשע זה ללמד עליו זכות ולחפות עליו: שלא עשה זאת בזדון חס ושלום. **אלא** ש"טעה" להחליף המלים: "בשעי דבית הכסא" עם המלים "בשעות הפנויות", וכנ"ל (שם, הערה ו). **והוא** מתעלם עצמו מן המציאות הפשוט, דהחלפת מילים שהם שונים לגמרי זה מזה, אינו דבר הנעשה "בטעות" רק "בזדון". **ובפרט** כשחילוף זה משמש לו להחדרת "דיעות כוזבות" של המשכילים, בודאי מובן לכל בר דעת: דאין זה "טעות".

אך יען כי באמת אינו דורש האמת, ואין כוונתו רק לדמאות
לאחרים, כי לא חשב מעולם, אשר יבוא אחר לבדוק אחריו,
לראות אם האמת אתו, או לא, אך עתה נתפש כגנב להעלים
האמת... עכ"ל, ופירושים והשוואות לנ"ד מיותרים.

"בדברי שמים, אם לא חזר בו כסתר, מכלימין אותו ברכים
ומפרסמים חטאו, ומחרפין אותו ומבזין ומקללין אותו עד
שיחזור למוטב" רמב"ם (דיעוט פ"ו, ה"ס)

"ויש מי שרואה בני אדם הולכים בדרך רעה ותעו מן הדרך
הישרה, וזה היה ירא מהם להוכיחם, או היה מתבייש מהם, עד
שנמנע להורות להם הדרך הישר, עליו הכתוב אומר (יחזקאל
ג', י"ח): הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש, בכל אלה
הדברים וכיו"ב קשה מהם מאוד התשובה"

אורחות צדיקים (שער השוטה)

"המדה הזאת [עזות] משובחת מאוד בעזות התורה והעבודה,
להעז פניו נגד הרשעים, ולהקשות עורף כנגדם שלא לשמוע
לעצתם, ושלא להודות על שקריהם ותועבותיהם, ושלא
להחניף להם... אשר מקבל שכר על קשיות ערפו"

שם (שער העזות)

"אם הוכחת את חבירך בדברים קשים עד שהוא שונאך, וכמו
שאמר דוד ובתקוממך אתקוטט, אל תתחרט על אותה קטטה,
כי אם תתחרט ותבקש ממנו מחילה, אז יתחזק בטעותו"

שם (שער הסרטה)

פרק ז

נכד הח"צ והחוו"ד שהדפיס עוד הפעם העלים שנדפסו בהמאסף

ענף א

ראיה על אי התקבלותה של ספר זה אצל החרדים

א. המג"ס שהדפיס כהנא לא נתקבלה כלל אצל היראים

כדאי לעמוד על דבר תמוה: שבחמישים ושלוש שנים לאחר שנדפס מהדורה הראשונה של ספר נחלת יעקב בשנת תר"ט וכנ"ל (פ"ב). חזר והדפיס מה"ו יעקב קליגהויפט, מי שהיה ג"כ נכד החוו"ד והח"צ, מהדורה שניה מן הספר נחלת יעקב הנ"ל, בעיר לעמבערג בשנת תרס"ב, זאת אומרת חמש שנים שלימות לאחר הופעת מהדורת כהנא של המגילת ספר, בווארשא בשנת תרנ"ז וכנ"ל.

ולמרבית הפלא הגדול, חזר גם הוא להדפיס עוד הפעם אותן העלים הספורים מספר "מגילת ספר" מה שהעתיק המו"ל הראשון בשנת תר"ט מן ה"מאסף". ולא עוד, אלא שגם חזר והדפיס את ה"הקדמה" של המהדיר הראשון ספר נחלת יעקב, אות באות כנ"ל (שם, ענף א, אות ב), ואף חזר והדפיס גם החתימה של אותיות "ד"ה" כנ"ל. וגם הוסיף להזכיר הדבר גם בשער הספר בזה"ל:

ספר

נחלת יעקב

חידושים על אנרות הש"ס

מלח הרב סגאון האמיתי עשרת הגולב רבינו יעקב ז"ל
 אבד"ק ליסא בעל המחבר ס' חוזה דעה. נחיצות המשפט.
 מקור חיים. תורה גימין. ציון יעקב. קטלם יעקב. נחלת יעקב.
 ח"ר. וה"ש. מעשה ניסים. מגלת ספרים. לרור המור.
 אמרי יוסף. פלגי מים. העלימות חכמה. וסדר דרך חיים.

עם לוחותו הקדוש

וגלווה חס קונטרס מגלת ספר מהגאון הקדוש
 מוסי' יעקב עמדין ז"ל בו יוסף באורך מאורעות
 ותולדות אביו סגאון הגדול גדורו החכם צבי ז"ל.

ודברים אחרים. מחסב נחמדים. בכלכס ואגדס
 נחמדים. מאחי סגאון המחבר ס"ס סגאון סחסיד מוכר'ר
 יעקב משה ז"ל אבד"ק זבארוז בעל המחבר ספר
 חידושים על מסכה כריחות. בן לאוחו לדיק סגאון המקובל
 חלקי מוסי' נתן ז"ל מבראל בסגאון החכם צבי ז"ל

נדפס פ"י סרביני מוסי' יעקב קלינסויפט כ"י מבראל'

נכד רבינו הגאון המחבר

לפיק

לעמב ערג

ונלווה בזה קונטרס "מגלת ספר", מהגאון הקדוש מוהר"י עמדין ז"ל, בו יסופר באורך מאורעות ותולדות אביו הגדול בדורו הח"צ זצ"ל ע"כ.

ב. לא הזכיר כלום ממציאות המגי"ס מהדורת כהנא

וזה מעורר תמיהה גדולה, איך שחוזר על דבריו של מדפיס נחל"י הראשון: שעדיין משתוקק גם הוא, להשיג הכת"י שבאקספארד בכדי להדפיסו כולו. והכי לא ידע, שבנתיים כבר חלפו חמש שנים מאז שהדפיס כהנא בווארשא (בשנת תרנ"ז), את מהדורתה המליאה של המגילת ספר, מאותה הכת"י שבאקספארד. וקשה מאוד לומר, שנכד החכם צבי שהדפיס את הספר נחלת יעקב בלעמבערג, לא שמע כלל, שזה כבר חמש שנים מעת שיצא המגילת ספר במילואה בווארשא.

וייתכן שתמיהה זו יכולה לשמש כעוד ראיה נוספת, על אי התקבלותה של ספר זה אצל חובשי ביהמ"ד, ובפרט בבתי היראים והחרדים, עד שפשוט לא ידעו מזה כלל. או, שזהו עדות עכ"פ על חרות אפס של נכדי הח"צ על עבודת כהנא, ועל אי התקבלות מהדורתו בעיניהם כהעתק מוסמך ומאושר. ועד כדי שסברו, שעדיין מונח שם באקספארד כת"י אחר, שאכן הוא עצם כת"י של רבינו, דאל"כ אינו מובן מה שכתב שמשתוקק להשיגה ולהדפיסה, לאחרי שכבר נדפסה כולה ע"י כהנא, שמתעלם מזה כליל, והבן.

קמץ זה שייך לקמן (דף ס"ד, הערה ו') ומאפס מקום שם הצננוה כאן

ח"א הצביע לדברים נוראים שכתב היטלער ימ"ש"ו ב"מיון קאמפף" (דף 60):

"מה שעם ישראל הרפו מקיום תומ"צ, זה מובן מגודל הצרות שמסבלו בעדה בכל הירוות. אבל מה שהשמיצו את גדולי אומתם וסחבו אותם לתוך כיב של שופכין, זה אינו מובן כלל". והנה מובא בשם הגה"צ אלחנן וואסערמאן זצ"ל: דמשפסקה נבואה, הקב"ה מדבר אלינו ע"י "שונאי ישראל", ומה שהיטלער אומר הוא כ"בת קול" מן השמים!. ומה אנו רואין? שרשע זה רוצה להצדיק שנאתו הכבושה על עם ישראל, על היסוד שהם שפלים כ"כ: להשמיץ בשקר את גדליהם! (דהגוים ידעו האמת: שגדולי ישראל בימי קדם היו ענקים בצדקות ובמדות).

לפי"ז ייתכן שאליעזר ריסער דגן [שהיה היהודי הראשון שהשמיץ גדולי ישראל לעיני הגוים בהדפיסו קונטרסו שלום רב (תקע"ט) בלשון גרמנין], יש לו חלק בהשמדת מליוני אחבנ"י.!

ומזה יובן גודל חטאם של ה"מתחכמים" שבינינו, המתאמצים לאשר שה"כתב יד" [שממנה נדפס ה"מגילת ספר" הכולל השמצות נוראות על גדולי ישראל] מה שיצא מתחת יד עוכר ישראל זה, כאילו שהוא העתק צודק מכת"י של רבינו [ח"ו], שיתבוננו, שזהו משחק עם אש לא נופח!

פרק ח

"מהדורת ביקושאולי" של ה"מגילת ספר" תשל"ט

ענף א

הופעת מהדורתו גילה את "כל" תוכנה של הכת"י

א. הופעת מהדורתו אישר עוה"פ: כמה שחיבבו אפיקורסים המגי"ס

בשנת תשל"ט, לאחר פ"ב שנה, משיצא מהדורא הראשון של ה"מגילת ספר" ע"י כהנא בשנת תרנ"ז וכנ"ל (פרק ג', ענף א'). הופיע בירושלים מהדורא חדשה מספר זה, ע"י הפוקר אברהם ביקושאולי ששימש כ"מזכירו" של "קוק", ומי שמייחס את עצמו כ"בן משפחה" של רבינו.

מבט השקפתו הירוד והמגושם הוא כאחד הריקים ממש, הוא משתעשע עם הסיפורים המנוולים שבספר, ומעמיק בהם להסבירם עם "תוספות הסבר" מדיליה, והוא גועל נפש ממש לעבור על דבריו, וגם אסור לעשות כן מטעמים מובנים. ומשל למה הדבר דומה, לנבזה וחדל אשים, שיכור ובעל תאוה מזוהם, שיקח על שכמו לכתוב דברי הערכה על מהות מבטו ומהלך רוחו של גאון ואיש קדוש..., והדברים מזעזעים עד דכדוכה של נפש.

ודבר זה גופא, מה שכבן משפחה של רבינו, לא עלתה על דעתו להוציא מהדורא חדשה של ה"שאלית יעבץ" או משאר המון ספרי רבינו, אלא שקפץ דוקא לערוך מחדש את ה"מגילת ספר". רק מאשר ההנחה

מגילת ספר

קורות חייו וזכרונותיו של הגאון

רבי יעקב עמדין זצ"ל

טפ"י כתב היד השלם אוקספורד
ההדיר והוסיף מבוא, מקורות והערות
אברהם ביק (שאולי)

הוצאת ספריית מורשת ירושלים
התשל"ט 1979

שהצבענו עליה לעיל (פ"ג, הערה ה'): עד היכן שהאפיקורסים חיבבו המגיים ולא זזו ממנה דומיא פח זבל ששרצים וזבובים מסבבין אותה ומלקקין ממנה.

ב. ביק זייף שהכת"י מרבינו, ומדפיס חירופי גדולי עולם שכהנא דלג

הנוכל ביק, מי שמאשים בהקדמתו את כהנא וחבריו בסילופים: שהוסיפו וגרעו מן הכת"י כמי שעושה בתוך שלו. לא התבייש לזייף בגלוי דברי שטיינשניידער כאילו שכותב: שהכת"י הוא "מכתבת ידו" של רבינו, ותוך כדי לדלוג על מלת "מועתק" הכתוב שם! ראה צילומים (דפים צ"ה רס"ב).

ועיקר עבודתו: "להחזיר עטרה ליושנה...". שהכניס במהדורתו ה"תיקונים" מה שהפוקר ווירשובסקי ["פראפעסאר" במחקר "קבלה הנוצרית" שמת תשל"ז], ציין על גליון מהדורת כהנא וראה הצילום (דף קכ"ד). **שרובם** הם: קללות וגידופים חריפים מהכת"י על גדולי ישראל שכהנא דלג עליהם במהדורתו, ואז נתגלה לראשונה ברחבי עולם "תוכנה" האמיתי של הכת"י.

[אבל לא "יחשוד" שום אדם את כהנא, דמה שדלג על הגידופין והקללות החריפים במהדורתו, הוא מחמת שחס על כבודם של גדולי ישראל. לא מיניה ולא מקצתיה, דהרי הוא לא מנע עצמו מלכתוב חירופין וגידופים מדיליה על: דהמע"ה, ועל התנא האלוקי רע"ק, ועל האריה"ק ותלמידו רח"ו. וגם היה רגיל לפרסם בתכיפות בתוך גליוני המשכילים, מאמרי זלזול על ראשי גולת אריאל בימיו, להשפילם עד לעפר וכנ"ל (פ"ו, ענף ב, אות ב').

אלא שכנוכל מובהק ורשע ערום, ידע מן הכלל: ד"תפסת מרובה לא תפסת", ועל כן הביין: דלטובת השגת גושפנקא דסמכות להכת"י, עליו "לוותר" על החירופים והקללות הכתובים שם. **דאם** היה מדפיס כל הגידופין כמו שהן כתובין בהכת"י, אז היה מתייצר רעש גדול בעולם, הרבה יותר ממה שנתייצר בשעתה וכנ"ל (פ"ו, ענף ב'), וזה היה מזיק מאוד לסמכותה של הכת"י, על כן כבש את רצונו והתאפק מלהדפיסם. **אבל** ביק הביין, דבשמנים שנה שלאחריה כבר יכול להרהיב להדפיסם, וכן עשה וכנ"ל.

ענף ב

ביק משתמש בזייפנות לייצר גושפנקא דסמכות להספר

א. מנצל את שמו של החו"ד בכדי לייצר גושפנקא מזויף להספר

הנה, מיד כשדפדפנו קצת במהדורתו של פוקר זה, נתקלנו עם דבר מוזר מה שעורר אצלינו תימה גדולה. והוא: דמיד בהתחלת הספר יש דף שלם שנדפס שם דברי הערכה על הספר, שנכתבו כאילו ע"י הגאון בעל חו"ד זצ"ל בעצמו... שמסתיים באותיות גדולות כמעין "ציון מקור", בזה"ל:

"הגאון רבינו יעקב מליסא, נחלת יעקב, ברעסלוי תר"ט"

לרגע קט עמדנו נבהל ומשתומם על המחזה, האם זאת אומרת שהגאון הזה, שנמנה על צאצאי הח"צ, אכן אישר את סמכותה של ספר זה? ברם, מצב הטשטוש והבלבול, לא ארכה יותר מכמה דקות, כי תיכף ומיד נתאוששנו ועמדנו על זיופו הגס של הפוקר ביק, והבה נסביר מה שעשה כאן:

ב. מייצג הקדמת המו"ל של הנחלת יעקב כאילו שהחו"ד כתבה

כבר הסברנו באריכות לעיל (פרק א', ענף ד', ופרק ג', ענף ב'), היגיעות הגדולות מה שהיה להם לכל המשכילים שהתטפלו בהוצאת ספר זה, החל מן מערכת "המאסף" בשנת תק"ע, ועד כהנא וחביריו בשנת תרנ"ו. איך להעניק איזה גושפנקא של "סמכות" כלשהו להספר, מה שמקורה מעורפל מאוד, דהלא הכת"י נכתב ע"י איש מסתתר, והיא מליאה דברים מפוקפקים ובזויים, השולל כל אפשרות שאכן נכתבה ע"י רבינו.

דבר זה כירסם במוחו ולבו של הזייפן הפוקר ביקושאולי, כי הוא הבין היטב, שישנם כאן אומדנות דמוכחי טובא על זייפנות, ומאידך גיסא חסרים כל אישור כלשהו על סמכותה. ומי כמוהו כמשכיל מובהק, הבין

הדברים האלה נכתבו ושום בספר מיוחד מכבוד דודי זקני הגאון האמתי המפורסם בכל קצוי ארץ מו"ה יעקב אב"ד דק"ק עמדן זצלה"ת, וקרא שמו מגילת ספר, בו יסופר באורך מתולדותיו וקורותיו אשר קרו לו בחיי עצמו, גם מקורות אבותיו ואבותי, אזירי כל חפץ, מעשים נפלאים ונוראים, כל שרמעיהם תצילנה שתי אזניו.

אוצר מגילת הספר כתובה מאצבעות המנוח הקדוש הזה, היתה כמוסה וטמונה ימים רבים בין גנזי אוצרות הספרים של גביר אחד בהאמבורג, מקום מולדתו של הענק הגדול הזה, זה מקרוב נמכר עקד הספרים האלו מיורשי הגביר המנוח להביביליאטעק הגדולה אשר באקספורט הבירה במדינת ענגלאנד, בתוכם גם חיבור יקר הזה עודנו בכתובים ולא זכינו לאורו, לולא כי ה' הותיר לנו שריד, כי העתיקו איזה דפים מהמגילה הלזו. אמרתי אני הצעיר, ענף עץ אבות משפחת הקדושים האלו אשר בארץ המה, להעתיק כאן הדברים האלה אות באות...

והיה אם יזכני ה' להשיג חיבור היקר הזה כולו אקבענו בדפוס לזכות את הרבים.

→ הגאון רבנו יעקב מליסא, נחלת יעקב, ברעסלוי תר"ט

היטב שאי אפשר לדרוש נאמנות מבלי שום "ראיה", וכטענתם המפורסם של המשכילים הרגיל על לשונם, וכנ"ל במבוא (אות ב').

גם כבר הזכרנו לעיל (פרק ב'), איך שנכדי הגאון בעל חו"ד, שהיו גם נכדי בעל הח"צ, כשהדפיסו בשנת תר"ט לראשונה את ספר נחלת יעקב מזקנים החו"ד, שהכניסו לתוכה גם אותם העלים הספורים שהיו מודפסים בגליון המאסף בשנת תק"ע. דהם הדפיסו שם הכל כמו שהופיע בהמאסף, כולל גם ה"הקדמה" מדברי המערכת של המאסף, ועד כדי כך שגם הדפיסו החתימה של הר"ת ד"ה שבסוף דברי המערכת, עי"ש.

מה עשה הפוקר ביקושאולי?, בראותו איך שנדפס בספר נחלת יעקב מהחור"ד, דברי המערכת של המאסף וכנ"ל. הרי כזיפן מובהק, נצנצה תיכף במחשבתו הברקה מצויין, איך להעניק גושפנקא של אישור וסמכות על ספר זה, והתנפל עליה כמוצא שלל רב: דמתחת דברי המערכת של המאסף, [מה שהדפיסו נכדי החו"ד בספר נחלת יעקב כ"הקדמה" להעלים מספר זה שהדפיסו שם], השמיט משם חתימת הר"ת ד"ה [א' מחברי מערכת המאסף], ובמקומה הדפיס באותיות בולטות את המלים: "הגאון רבינו יעקב מליסא, נחלת יעקב, ברעסלוי תר"ט".... [ראה הצילום (דף רנ"ח)].

כמובן, שאין שום הסבר אחרת על הדפסת מלים הללו שם, מה שאין להם שום שייכות שם. זולת הכוונה הבולט, שרצה לטשטש בזה את לב הקורא, שידמה לו כאילו ש"הקדמה" זו [מה שכתבו חברי מערכת של המאסף] נכתב לא על ידי אחר, מרבינו הגאון בעל חוות דעת זצ"ל בעצמו. **והאם** נצרך אישור יותר טוב על סמכותה של הספר מזה...? (א).

סמוכתה של הכת"י. וע"ע לקמן (פי"ב, ענף א', אות ב') איך שבומבאד ג"כ ניצל טצדקי דומה, להעניק "סמכות" מוסווה למהדורתו.

(א). ראה לקמן (פי"א, ענף ב', אות ב'), איך שהמתחכם מק"י ניסה לשכנע אותנו עם זיוף זה: כאילו שהחור"ד מאשר

ענף ג

ביק\שאולי מגלה שם המלא של בעל הכתב יד המסתתר
[שהיה עוקר דת ומסית ומדיח מפורסם לתנועת ה"ריפורם"]

א. ביק הבין שכבר הגיע העת שא"א להסתיר עוד שם בעל הכת"

כבר הזכרנו לעיל (פרק א, ענף ה) איך שחברי המערכת של המאסף בשנת תק"ע הסתירו שמו של בעליו של הכת"י [מי שמסרוה להם על מנת להדפיס ממנה אותו חלקים מה שירשה להם, תחת כמה "נקודות". והסברנו שם שהוכרחו לעשות כן, כי הזייפן היה ירא מלגלות שמו האמיתי. ולמרות דהסתרת שמו, עלול לעורר "חשד" על אי סמכות הכת"י, מ"מ לא היה להם ברירה, כי היו יראים שגילוי שמו, עוד יקלקל להם יותר.

גם הסברנו לעיל (פ"ג, ענף ב, אות א'): איך שכהנא וחבריו רצו לתקן "חסרון" זה, ועל כן חידשו לגלות במהדורתם שנת תרנ"ו, שמו החצי של בעל הכת"י, שמסרוה למערכת המאסף, שהיה: "אליעזר". אבל יותר פרטים, כשם משפחתי ומקום מגוריו, לא גילו גם הם, מה דבאמת קלקלו בזה יותר משתיקנו, כי "אופי הסודי" שמסביבות בעל הכת"י, נתבלט עוד יותר עי"ז.

ודבר זה, העיקר מאוד על לבו של הפוקר ביק\שאולי, כי הבין שעצם נתינת שם פלאי ומוזר כ"אליעזר" סתם, מבלי לפרש יותר מזה. הרי היא מעוררת יותר קושיות וחדשות, מאשר שמשייבם, דהרי כל שקרן יכול לייצר שם כזה בנקל מאוד.

גם ייתכן, דבשנת תשל"ט כשכבר התחיל להתפתח הקלת אפשרות גישה להכתבי ידות שבאקספארד, ע"י התקדמות מכשירי אלקטרוניים [קאפייס, פעקס'עס, ו"אי-מעיל"]. הבין ביק, דכבר א"א לשמור בסוד את

שמו של בעל הכת"י, דהרי היא כתובה בכת"י הקדמת המאסף וכנ"ל, ואם הוא לא יגלהו, בלא"ה יתגלה ע"י אחרים.

ועל כן הדפיס בתוך מהדורתו: "שמו המלא" של בעל הכת"י, שאינו אחר מן: "אליעזר קצנעלנבויגן", [ששינה אח"כ את שם משפחתי שלו ל"ריסער" וכדלקמן (סוף אות ג)]. **דכן** כתוב בהכת"י בדברי המערכת של "המאסף", אלא שאח"כ החליטו שלא להדפיס את שמו, ומתחו קו על מלים הללו, לסימן שלא לפרסם ד"ז בדפוס, [ראה הצילום (דף נ"ה)].

ולא עוד, אלא שמגלה שבעל הכת"י יש לו גם ייחוס נאה, דמלבד שאבותיו היו רבנים חשובים מדורי דורות. הרי היה גם חתנו של הגה"צ רפאל הכהן זצ"ל אב"ד האמבורג, בעל שו"ת ושב הכהן, [ראה הצילום (דף רס"ב)]. ואף חיבר והוציא ספר זכר צדיק תולדות חמיו כדלקמן (פ"ט, ענף א, אות א').

ב. ביק נזהר מלעשות עסק מגילוי שם "אליעזר ריסער" כבעל הכת"י

אלא שדבר אחד אכתי נשאר תמוה אף לאחר גילוי הזה של ביק, דמדוע החמיק את ידיעה הגדולה הזו מה שהיתה טמון ומכוסה עד היום. רק בדרך אגב ובהעברה בעלמא, וכאילו שלא חידש מאומה, וכאילו שזה היה דבר פשוט וידוע מכבר. **למה** לא עשה פרסום ורעש גדול מהמצאתו, שעלה בידו לגלות פיענוח השם שמתחת קו מחיקה, המתוח בדבר מערכת המאסף.

דהלא כך הוא דרכן של החוקרים, דכשעולה בידם למצוא פתרון כלשהו על שום דבר קטנטן שהיה נעלם טרם כן. אז הם מתארים בכל פרטיה ודקדוקיה, איך שעלתה בידם להגיע לזה, והאם מדת ענוותנותו מנע אותו מזה... וזה העלה עוה"פ על המחשבה, שיש איזה "חסרון" הקשור עם גילוי זה, מה שרוצה לכסותה, אבל עדיין לא ידענו "מהו".

ברם, לאחר הבדיקה במהותו של ברנש זה, מתברר שהפעם אכן יש להאמין להם בדבר זה במאה אחוז. כי ברנש זה דמתקרי אליעזר

הקדמה

מגילת ספר, פרשת חיינו חכרונותיו של הגאון רבי יעקב עמדין זצ"ל, שהופיע - אמנם מקוטע ובלתי שלם - יותר ממאה ושלושים שנה אחרי הסתלקותו, יצא לו מוניטין חכה להצלחה אצל הקור-אים העברים, כי ספר זכרונות עברי מסוגו לא נכתב לפני כן.

המחבר הזכירו בספרו "מור וקציעה" (חידושים על טור אורח חיים, חלק א, אלטונא תקכ"א) - "זכרון חסדי ה' שעשה עמי בשאר מקומות בית וביבשה ובמלחמות הויב לה' הקשה, זכרתי נחיבור **מגילת ספר**". כשלושים שנה אחר פטירתו הופיעו ב"המאסף" (תקופה ראשונה, קניגסברג תק"ע), קטעים מחפרקים הראשונים

של הספר מתוך כתב היד שנמצא בידי ר' אליעזר קאצנלנבויגן, איש המבורג, חתנו של הגאון ר' הפאל הכהן. ממנו עבר כה"י לידי החכם והביבליופיל ר' חיים מיכל, ומעזבונו לספריית בודלי-אנא באוקספורד. וכך הוא נזכר בקאטאלוג נייבויאר ובאוצרות חיים למ' שטיינשניידר (עמ' לו): "מגילת ספר להג"מ יעב"ץ מכתיבת ידו והוא פלאי".

בשנת תרנ"ז הוציאו לאור דוד כהנא (דפוס האחים שולדבערג, ווארשה). אבל בניגוד לדבריו, שהעתיק את כל הספר בשלימותו, נראה לאחר בדיקת כה"י - הנמצא במכון לתצלומי כ"י של האוני-ברסיטה העברית ובמכון שוקן בירושלים, - שנהג בו מדהיתירה של חופש. הוא השמיט קטעים שלמים וגם הכניס בו דברים משלו

וייחס להמחבר דברים שמעולם לא כתבם. המעיין בכה"י המקורי בהשוואה למהדורת כהנא (עמ' 7, 41, 82, 128, 145, 155, 188, 200), יראה שכהנא קיצר ומחק והוסיף דברים משלו במקום המחוק.

עברתי כמה פעמים על כל כה"י ואטפתי את הקטעים שהושמטו

ביק מנגלה שם אליעזר ריסער בהעברתו. והוזר על שקר כהנא בשם שטש"נ: שכתב "והוא פלאי". וגם דלג מלת "מועתק" (מכתיבת ידו), לרמות כאילו שזהו עצם כתי"ק של רבינו!!

קצנעלנבויגן, נחמץ בערך בשנת תקס"ה, בראותו לאחר פטירת חמיו: שמיאנו מלמנותו על משרה חשוב, ןוכדלקמן (פ"ט, ענף א, אות א), עי"שׁ.

ומתוך "אמתלא" זו, יצא לתרבות רעה, ונהיה לרשע גמור ועוקר דת מובהק, מי שהעמיד עצמו לצד הריפורמים. ומיגו דחטא לנפשיה, חטא גם לאחריני, והוציא (בשנת תקע"ט) קונטרסיו: שלום רב שבו הוא מלגלג על מנהגי ישראל, ומסית ומדיח את אחבנ"י לתנועת ה"ריפורם".

והוא מתחצף שם באופן מבהיל נגד גדולי דור דיעה ההוא: מהר"ם בנעט, רעק"א, החו"ד, השמן רוקח, והחת"ס ועוד, ומחרפם ומגדפם על שמיחו בתנועה זו. והקים בהמבורג את ה"טעפמל" הראשון בעולם, שבו שינו נוסח התפלה, קצרוה וקבעוה בלשון עכו"ם, ובזמירת נשים, ובנגינת כלי שיר בשבת וימים טובים וכדלקמן (פ"ט, ענף ב).

ולא עוד, אלא דמיגו דחטא לנפשיה ולאחריני, הכשיל גם את בנו גבריאל ריסער לשלחו לגימנאזיום, בהיותו עוד קטן בן י"א שנה, והתאכסן בבית גויים נוצרים. ואכן התדרד כליל מיהדותו, ולא מיחה בו כשפרק ממנו כל עול תומ"צ, באומרו "שלא מצא בהם שום תועלת" [עפ"ל]. וגם עבר על עבירות בפרהסיא, ורצה לבטל כליל מצות מילה, לא נשא אשה מעולם, ועל קברו הוצב מצבת פסל של אשה פרוצה, ןוכדלקמן (פ"ט, ענף ד).

ומעתה בהגלות "מעשיו הטובים" של ברנש זה "בעל הכת"י" ד"מגילת ספר": אליעזר קצנעלנבויגן, אכן נודע פשר להתמיהה המשולש: [א], מדוע התאמצו בעלי המאספים להסתיר כליל את שמו. [ב], ומדוע לא הרהיב כהנא רק להזכיר "חצי שמו". [ג], ומדוע כשנאלץ ביק לגלותו לגמרי, עשה כן רק בדרך אגב ובהעברה בעלמא, מבלי להדגיש זאת.

דכל תמיהות הללו, מתורצים כולם בחדא מחתא, דהיינו [טעמא דשופר – והיינו] טעמא ד"מגילת [ספר]...:

יען וביען, דכולם הבינו היטב, דגילוי זה יזיק מאוד למטרת שאיפתם: להעניק אימון וסמכות להכת"י. **וגם** ביק הבין מטעם זה, דמוטב לו שלא לעשות "עסק" מגילוי שמו של בעל הכת"י, כדי שלא לפתוח בזה פתח לחתור ולבדוק בקופה של שרצים התלויה לו מאחוריו של ברנש זה. **דהרי** זה רק ישמש: כראיה והוכחה להפרכתה הכליל של כל סמכותה ונאמנותה של הכת"י, ושאינ ליתן אימון בשום דבר הכתוב בספר זה^(ב).

שמוחו לא הורעל עדיין ממבט השפקתם של המשכילים והאפיקורסים, לא יאמין בשו"א על רבינו שכתב זאת. [דהרי מזה הטעם השמיט כהנא דברים הללו, ולא משום שחס על כבודן של הצדיקים וכנ"ל (ענף א', אות ב)]. **ועוד** והוא העיקר, מה שגילה בפומבי שמו של בעל הכת"י, שכאמור שהיה עוקר דת מפורסם, ומסית ומדיח לתנועת הריפורם, מה שזה מגביר את תוקף הפרכת סמכותה ונאמנותה של הכתב יד. **ועל** "זה" הוא שלא יכלו להבליג על צערם.

גם יוכן בזה פתרון התמיהה: מדוע שמים כל המתחכמים הללו יד לפה ומקצרים בכשנתקלין עם בעל כת"י הזה, [ראה לקמן (פי"ב, ענף א', אות ד)]. **ולכאורה** אינו מובן, דאדם שהציל לדורות את ספר מגילת ספר מרבינו, האם אינו מגיע לו כמה מלים להערכתו. [כמוכן לשיטתם: שכתב ידו נאמן, אבל באמת: הלא לולא בגידת ריסער: שזייף ההעתק שלו, והעביר כת"ק של רבינו מן העולם, אז היה בידנו כהיום נוסחה האמיתי של המג"ס]. **ברם**, נוכלים הללו הבינו, שאם רוצים להגיע למטרת שאיפתם: להעניק סמכות ואימון בהכת"י, אז כל מה שימעטו מלדבר מברנש זה, מוטב להם...

(ב). **ובזה** יוכן היטב, הקצף הגדול מה שהמתחכם מקר"י וכן משנהו בומבאך מקציפים על ביק, בהאשימם אותו שהוא זייפן, ושאינ לו שום סמכות וכו', [והמתחכם מקר"י אף ניסה להכחיש את מציאות יחוסו של ביק לרבינו...]. **תוך** כדי שבחדא מחתא הם משבחים ומפארים את מהדורת כהנא [כאילו שהוא לא זייף...]. **ובמושכל** ראשון יפלא, מדוע מצאו בו עוול יותר מבכהנא. **הלא** כהנא, מי שלחם נגד גדולי ישראל וביזה והשפיל אותם עד לעפר, הזיק הרבה יותר ליהדות מביק|שאולי, מי שזולת הוצאתו את המג"ס לא שמעו ממנו.

ברם מעתה, לאחר שנתגלה "מהותו" של הברנש דמתקרי אליעזר קצנעלנבויגן מי שביק פרסם שמו. **ובצירוף** מה שביק הכניס במהדורתו כל החירופים והגידופים הכתובין בהכת"י על גדולי ישראל, שכהנא דלג עליהם במהדורתו. **אכן** מובן דזהו מה שעורר עליו חמת אפם של מתחכמים הללו, [ולא רשעת עצמו או זיופיו, דבזה גרע כהנא טפי מיניה וכנ"ל]. **דהלא** על ידי גילוייו התברר הפרכת סמכותה של הכת"י בכפילא: **חדא**, מכח החירופין וגידופין שכתוב שם על גדולי ישראל, מה ששום הולך ישר, מי

ג. עצם השתדלות המשכילים והמתחכמים שבימינו: להסתיר רשעתו של אליעזר ריסער, מחייב אותנו לגלותה

והנה, בראותינו, איך שהמשכילים דלשעבר, וגם המתחכמים שבימינו, מונעים עצמם מלדבר מ"מהותו" של ברנש זה דמתקרי אליעזר קצנעלבוֹיגן. ורואין בעליל, שהם רוצים להעלים ידיעה זו מן הקורא, מן הטעם הפשוט: משום שהכירו והבינו, שזה רק ישמש להגביר הפרכת סמכותה של הכת"י, מכיון שיצאתה מתחת יד אדם רשע שכזה.

זהו מה ששיכנע אותנו להרחיב את הדיבור ממהותו של ברנש זה, והחלטנו להקדיש פרק מיוחד לנושא זה. בכדי שיתברר לכל, שאין ליתן שום אימון וסמכות כלשהו להכת"י מה שיצא מתחת יד ברנש שכזה.

[ומכאן והלאה (זולת בעישוטים ממקורות אחרים), נתאר אותו בשם: אליעזר "ריסער", (דלאחר שנתחמץ ויצא לתרבות רעה השתמש רק בשם זה, וזנח לגמרי שם "קצנעלנבוֹיגן". כנראה משום שהוא "יהודית" יותר מדאי, והיתה משפחה חשובה של רבנים מפורסמים, ולא היה לו נוח מזה, על כן השתמש בשם "ריסער" בלבד מה שיש בה הד "גויי" יותר...)].

פרק ט

המסית ומדיח אליעזר ריסער בעל הכת"י מהמגי"ס

ענף א

ציטוטים מספר "חכמי אה"ו" על מהותו של אליעזר ריסער

א. יען שלא מינוהו דיין אחר פטירת חמיו התנקם ויצא לתרבות רעה

הנה, ז"ל ספר חכמי א'ה"ו [ר"ת: אלטונא, המבורג, ונזבעק], מהמחבר יחזקאל דוקקעס (המבורג תרס"ח, דף 110), (המכנה את עצמו: כ"ושב בית המדרש קלויז באלטונא"), שמתאר את "מהותו" של אותו האיש "אליעזר ריסער" כדלהלן, וכמובן דאין זה אישור כללי על מהותו של מחבר ספר זה, וכדהסברנו לעיל (פ"א, הערה א, אות ב), וד"ב, וז"ל:

בשנת תקפ"ח מת בהמבורג הר"ר אליעזר ליזר בן הג' מוהר"ר יעקב ריסער לבית קצנאלנבוגן. הוא היה חתנו של הרה"ג מוהר"ר רפאל כהן.

כל ימי חיי חמיו הגדול, היה ר' אליעזר ריסער "מורשה" (פריפאט – אדוואקאט) בבית דין באלטונא, וא"ה: מסתמא הכוונה למה שקוראין היום "טוען רבני", ופוק חזי מה עלתה בו... אבל חפצו ותקותו היתה להיות אחד מדייני העיר, או לפחות "נאמן הקהלה" (שקוריין זעקרעטער).

ספר

זכר צדיק

כולל

שתי דרשות אחרונות,

אשר דרש חותני אמו הרב הגאון המפורסם החסיד האמתי
 מופת הדור ונר ישראל כמוהורר רפאל הכהן זצ"ל,
 אשר היה אביד בשלש קק אהז יעא :

המספרים

אשר נעשו לו במותו :

ותולדות

האיש הזופת הזה, מיום הולדו ועד יום מותו. ←

כל אלה חברו

על יד חתנו ותלמידו אשר יצק מים על ידו,

אליעזר ליזר בן הגיה מוה יעקב זצ"ל לבית קצנאילנבונן.

אלטונא תקס"ה

על ידי האחים המשותפים כמר שמואל וכמר יהודה בון סג"ל,
 קעניגליכע פרווילעגירטע בוך דרוקער.

ספר

זכר צדיק

כולל

שתי דרשות אחרונות

אשר דרש חותני אמו הרב הגאון המפורסם החסיד האמתי
מופת הדור וגר ישראל כמות"ר רפאל הכהן זצ"ל אשר היה
אביד בשלש קק אהו יע"א *

המספרים

אשר נעשו לו במותו

ותולדות

האיש המופת הלוחי * מיום דולדו ועד יום מותו *

כל אלה תברו

על ידי חתנו ותלמידו אשר יצק מים על ידו

אליעזר ליזר בן הגה מ"ה יעקב זצ"ל לכית קצנאילנבוגן.

ווילנא

בדפוס ר' אברהם צבי נ"י בהרב ר' נחום אליהו זצ"ל קאצינעלינבויגן.

שנת תרל"ט לפ"ק

ויהי אחרי מות חותנו, ראה שתוחלתו נכזבה. אז התחיל משא ומתן עם גורלות, ותקע אהלו בעיר ליבעק, שם הצליח במסחרו, ושב להמבורג בעשירות גדול. וכאשר זרחה לו שמש הצלחה פנה אל רהבים.

"איש אשר כתב ספר "זכר צדיק", ומהלל בשער בת רבים את מעשי ודרכי חמיו החסיד, אשר היה מתנגד לכל התחדשות, ומסר נפשו על דברי חכמים, אפילו על מנהג קדמונים".

"האיש הזה אליעזר ריסער נהפך לאחר. ועמד בראש המתחדשים, הבונים בית תפלה לעצמן, ושינו סדר התפלה, ועשו שאר דברים נגד דברי חכמינו ז"ל".

"לא זכר עוד מה שכתב בספרו (דף 26) [בוזה"ל]: אשכח ימיני אם לא אזכריהו כל עוד נשמת אלוקי באפי", [עכ"ל].

"מהר שכח צדקת וחסידות חמיו הגאון, ונעשה חבר לאיש משחית, והוציא לאור [אלטונא תקע"ט, הקונטרס]: "זענדשרייבן אן מיינע גלויבענס – גענאססען אין המבורג", להדיח את אנשי עיר המבורג". [ראה הצילום (דף ר"ע)].

"כל זה היה רק שנאה כבושה בלבו, על שלא בחרו אותו אחרי מות חמיו לדיין הקהלה. ורצה להנקם מהדיינים הזקנים, וחירף אותם בדברי גנאי ובזיון, הגם שגיסו הדיין ר' מיכאל שפייער היה אחד מהם".

"כאשר בא החכם בערנייס [הוא היה רבו של רש"ר] להמבורג [בשנת תקפ"א], היה ר' אליעזר ריסער פרנס הקהלה [אצל המתחדשים] והראה לו חיבה. וחשב בדעתו שהחכם יעשה כרצונו בענין התנהגות הקהלה, וגם רצה שישא החכם בערנייס

זענד שרייבען

אן מיינע גלויבענס - גענאסען

אין

ה מ ב ו ר ג ,

אָדער

ז י י נ ע א ב ה א נ ד ל ו ג

איבער דען ישראליטישען קולטוס

שלוש רב

לאוהבי תורתך, ואין למו מבשול.

מאת

אורב אמר, דורש טוב לעמו,

איעזר ליזר ריסקער בן הג"ה מו"ה יעקב זצ"ל

לבית קצנאילנבוגן.

ז ל ט ו נ א ר' ק' ע' ט'.

גערדוקט בייה דען געברידערן באַן. קאַניגליכע

פרוויילענירטע בוך - דרוקער.

את בתו, אבל לא עלתה בידו, כי החכם הכיר מעשה תעתועיו והתרחק ממנו. ר' אליעזר ריסער מת יום כ"ג אדר תקפ"ח...", עכ"ל.

ובן כתב שם עוה"פ (בדף 111), ובהערכתו של גיסו הדיין הה"ג ר' יחיאל שפייער זצ"ל, בזה"ל:

"וראה נא צדקתו וחסידתו של ר' יחיאל שפייער, שהוא הלא היה גיסו של אליעזר ריסער, אשר היה "ראש כת אנשי הטעמפל". ובכל זה לא הכיר פנים, אלא קם נגדו, ואמר לאביו ולאמו לא ראיתיו, ואת אחיו לא הכיר...". עכ"ל.

ב. מהות ה"טעמפל" מה שנבנה ע"י אליעזר ריסער לה"ריפורמים" ושם (בדף 107), ובהערכתו של הדיין הה"ג ר' יעקב יפה זצ"ל, הוא נותן פרטים יותר במהות ה"טעמפל", בזה"ל:

ביקש ר' יעקב לישוב בשלוה על התורה והעבודה, קפצה עליו רוגזה של "המינים והאפיקורסים". כי בשנת ת[ק]ע"ט בנו להם בית תפלה הנקרא "רעפארם טעמפל" להיותם ככל הגוים.

"והבית הזה יהיה סגור כל ששת ימי המעשה, וביום השביעי יפתח. שמה יפסחו על שתי הסעיפים, להתפלל מקצת התפלה בלשון עברית, ומקצתה בלשון העמים. והדפיסו סידור תפלה כפי הנאות להם, ושינו את המטבע שטבעו חכו"ל. וגם מנגנים בשבתות בכלי שיר וזמר".

"אז התעוררו ביד"צ בהמבורג, ועמדו לגדור גדר ולעמוד בפרץ, וקראו לאחיהם בני ישראל היושבים על כסא משפט, להיות להם לעזר ולסעד במלחמה נגד המדיחים ומסיתים. ויבואו כל גאוני

אלה

דברי הברית

ליעקב לחק לישראל בריה עולם, אחת דבר אלהים ולא יסיר דחו לעולמים; עפ"י החורה, אפסק דין אשר יצא מפני בית דין צדק דק"ק המבורג יע"א. ועל יום החזיקו רבאונים הגדולים אשר בטרניה אשכנזי, פולין, צרפת ואיסטעליען, וטרניה בעהטען, סעהררען ואונגארן. כולם כאחד ענים ואוסרים, בגזירת עירין פחנטא, ובמאטר קדישין שאלחא, להפר דת חדשה, (אשר ברו מלכם איזה יחידים הרויסים שאינם בני חורה) ליפר מנהגים שלא כדת משה וישראל. על כן קטו הנאונים חסירים וקרושים רבנים המפורסמים, לחקוע יחד במקום גאטן בקעה טצאו וגררו גדר, לאסור איסור על שלשה פשעים אשר חטאו בנפשותם, ואלו הן:

- א) אסור לשנות סדר התפלה הנהוגה בישראל, מן ברכות השחר עד אחר עלינו לשבח, ומכ"ש שאין לגרוע ממנה.
- ב) אסור להתפלל סדר התפלה הלז בלשון אחר חוץ מלשון הקודש, וכל תפלה הנדפסת שלא כתקונה ושלא במנהגינו היא פסולה ואסור להתפלל מחובה.
- ג) אסור לנגן כבה"כ בשום כלי שיר בשבת וכ"ש אפי" ע"י אינו ישראל.

אשרי אדם שומע לגזירת חכמים בית דין צדק, ולדברי הנאונים חסירים וקרושים, ואל יפרוש עצמו מן הציבור, למען ילך בדרך טובים. זשומר נפשו ירחק שלא לעבור ח"ו על דבריהם, כמאמר חב"ל הוי הויר בנחלתן כו'. וטי האיש תירא ה', ולא ירא מדברי ארבעים חסידים וקרושי עליון רחחחחחחח בספר הזה, ולא יחוס על נפשו ונפשוהו ביתו?

בפקודת בית דין צדק דק"ק המבורג.

נרפס באלטונא בשנת ת'קע"ט.

על ידי האחים המשותפים במד שמואל והורה בון סג"ל, קאנגליכע פרווילעגירטע בוהררקער.

שער "אלה דברי הברית" מודייני המבורג, עם מכתבי מוחאה ממהר"ם בנעט חת"ם הרוד"ד ושמן רוקח נגד ה"טעמפל" שבנה אליעזר רייסער (בעל כת"י המזויף דמגז"ם)

וגדולי הארץ לעזרת ה' בגבורים, והסכימו לפסק ביד"צ
בהמבורג...", עכ"ל.

ג. אכן נודע הדבר מבטן "מיי" יצא העגל הזה: הכת"י המזויף דהמגי"ס

וכשראינו זאת ברכנו ברכת הנהנין, ואמרנו: "שישו בני מעי שישו, ומה
ספיקות שלכם כך, וודאות שלכם על אחת כמה וכמה" (ב"מ
פ"ג, ע"ב). **דמעתה**, לפי שנתברר מכת"י של דברי המאספים [שמתחת קן
המחיקה]: דאותו האיש בעל הכת"י המסתתר, היה לא אחר: מאליעזר
[ריסער] קצנעלנבויגן [ראה הצילום (דף נ"ה)], מי שנחמץ לאחר פטירת חותנו.

והקדיח את תבשילו ברבים, "לעמוד בראש כת המתחדשים לבנות
"טעמפל", ושינו שם סדר התפלה, ושרו בכלי שיר בשבתות
וימים טובים. ולא עוד, אלא שגם הוציא קונטרס שבו הסית והדיח לתנועת
ה"ריפורם", תוך כדי לשפוך קיתון של חירופין וגידופין על רבותינו ראשי
גולת אריאל, ה"ה: מהר"ם בנעטה, רעק"א, החו"ד, השמן רוקח, והחת"ס.

והרי כבר "איתמחי גברי ואיתמחי קמיע", דהלא המדובר מברנש שהוא
"מומחה" לאותו דבר: "לכתוב השמצות וזלזולים על גדולי ישראל".
וממילא נאים הזלזולים על גדולי ישראל, הנמצאים ב"מגילת ספר", למי
שנכתבם ו[הנציחם לדורות, ויאים לו "כפרזלא סומקא לסוסיא חיורתא...".

המתבונן בזה יאחזו רעד, דהרי המדובר מרשע עריץ, מי שבסיבת
הסתתו לתנועת ה"ריפורם" לפני כמאתיים שנה, יצאו אלפים
מאחב"י מן הדת והתערבו בגוים. מה שטמיון רבבות צאצאיהם מאז ועד
עתה תלויין על קולר צוארו, שהי' הדוחף לזה מבפנים בבחינת "מכס ובכס".

ונתברר ונתלבן תוקף אמיתת דברינו: שאין ליתן שום אימון וסמכות
כלשהו לספר זה, מה שכל מקורה הוא מכת"י מה שיצא מתח"י
של רשע עריץ זה, והוא מופרך ועומד מאיליה, ואין לה שום סמכות כלל.

ענף ב

ציטוטים מ"אלה דברי הברית" במלחמתם נגד אליעזר ריסר

א. חומר האיסור בשינוי נוסח התפלה מה שכתבו שם גדולי ישראל יש לדעת, ד"היכל" [טעמפל] זה שהוקם בהמבורג בראשותו והמלצתו של אליעזר ריסער דנק, זה היה ה"טעמפל" הראשון בעולם כולו שממין זה, [מה שנקרא כהיום "ריפארם טעמפל"]. דמלבד ששינו שם עצם נוסח התפלה, גם שינוה ללשון עמים, וגם שרו שם בכלי שיר בשבתות וימים טובים, מה שכל גדולי ישראל יצאו נגד זה במלחמת תנופה^(א).

ונחויק לנו לדעת, "מיי" שהיו הלוחמים נגד הקמת "בית תיפלה" זו, כדי שנדע: נגד "מיי" שהתמודד החצוף דנק: אליעזר ריסער שהוא "בעל הכתב יד" של המגילת ספר המצוי כהיום. המציאות הוא: דרשע זה

"שטאטסקווא", למרות שהם עצמם לא נטו זיו כלשהו מההלכה המקובל, ועשו הכל בדיוק גמור ממש כמו אצל הארטאדאקסן. ועב"ז, רק משום שלא רצו להצטרף למלחמתם נגד הנעאלאגן, אסרו ליכנס לביהכ"נ שלהם, משו"ה החמיר עד כדי כך: שלא לילך אף בתוך ד"א מבניינם. א"כ מה נאמר בביהכ"נ של הריפורמים עצמם.

ובאמת, דאף יותר מזה פסק בספרו שו"ת קרן לדוד (סי' קע"ב): דאף בכדי להציל יתומים משמד, גם כן אסור לשתף פעולה עם אנשי ה"שטאטסקווא", עי"ש.

(א). ועד היכן שהדברים מגיעים, בחומר האיסור של "בתי תיפלה" שלהם, יש לראות ממש"כ מו"ר הגה"ק מפאפא זצ"ל בשו"ת ויען יוסף (ח"א, סי' נ"ה, אות ב') בזה"ל:

"ועובדא ידענא, דאדמו"ר דודי הגה"ק בעל קרן לדוד זצ"ל, היה נוהג להרחיק ד"א בעברו בעיר סאטמאר ברחוב שהיה שם ביהכ"נ של קהל שטאטסקווא, שירד מצידי הרחוב, והלך באמצע הרחוב", עכ"ל. והדברים מאלפים מאוד, דמה אם חזינן דנהג כן אף בביהכ"נ של קהלת

דמתקרי "אליעזר ריסער", התמודד בזה נגד "כל" גדולי ישראל שבדור דיעה
ההוא, עמודי התורה וההוראה עד היום, שאסרו את ה"היכל" שלו במוחלט.

ואלו הם, הגאווה"ק: בעל בגדי כהונה, מהר"ם בנעט, רעק"א, חתם סופר,
תשובה מאהבה, שמן רוקח, החוות דעת, ועוד הרבה גדולי ישראל.
וכמו שנדפסו דבריהם בספר אלה דברי הברית שהוציאו הביד"צ דהמבורג
בשנת תקע"ט, והרעישו שם על החיבורים "נוגה צדק" ו"אור נוגה" מה
שכתבו הריפורמים לאשר ולקיים את השינויים.

ב. מדברי הביד"צ דג' קהלות אה"ו בספר אלה דברי הברית

ושם בכתוב הביד"צ שבתחלת הספר, הם כותבים בזה"ל:

"אך עתה בעו"ה פסתה המספחת בעדת ישראל, כי החילו איזה
אנשים להקבץ יחדיו ולחקוק חקקי און, לשנות מנהגי ישראל
נגד דברי חז"ל הקדושים. "וחוברי חבורים עמל ואון, סייעו ידי
עוברי עבירה, לאמור להם כי טובה הדרך אשר דרכו בה, ויקשו
את לבם לעמוד במרדם"^(ב).

"וזה החילם לעשות, לשלוח יד במנהגי וסדרי תפילותינו
המסורות לנו מאנשי כנסת הגדולה וחכמינו ז"ל. כי זה שנה
אחת אשר נקבצו יחדיו איזה אנשים מבני קהלתנו, אשר לא נגה
עליהם אור תורה, לא רועים ולא מנהיגים. וגילו מזימת לבבם
לשנות סדר תקון תפלתנו, גם לנגן בכל שיר (ארגעל) בבית
תפלתם, ולהתפלל בלשון אשכנז נגד מנהג כל ישראל..."

אחב"י בעיר המבורג: שיקשו את ערפם,
ולא ישמעו לפסק דינם של גדולי הדור
שאסרו את ה"טעמפל" וכנ"ל (ענף א', אות ב').

(ב). לשון זה, הוא רמז ברור על קונטרס
שלום רב מה שפירסם הרשע
אליעזר ריסער דנן, להסית ולהדיח את

"אנשים האלה המרו בעצתם ויסוכו בעונם, ובנו להם בית תפלת אשר קראו שמו "טעמפעל", והוציאו לאור סדר תפלה... וגרעו בנוסחאות התפלה כאות נפשם. דלגו ברכות השחר וברכה"ת... השמיטו כל המקומות שנזכר בהם אמונת קיבוץ גליות..."

"ועל ידי זה העידו על עצמם שאינם מאמינים כלל.. בעקרי הדת מתוה"ק... ומי שמכחיש באמונה הזאת, הוא כופר בעקרי הדת. זמרן נשי וענין גברי בפתיחת ארון הקודש, נגד דין ערוך בגמרא ובפוסקים "קול באשה ערוה"... עכ"ל.

ג. תחנוניו של השמן רוקח מאליעזר ריסער שיחדול ממעשי הירוסיו

ושם (דף צ"ג) בקטע אחד ממכתבו של הגה"צ בעל שמן רוקח אבדק"ק טריטש במדינת מעהררין. הוא פונה ישר מול פני מסית ומדיח דגן אליעזר ריסר, וכותב לו מנת תוכחה מהול עם תחנונים, על שהרהיב לפרסם את קונטרסו שלום רב שבו הוא מחרף ומגדף לכל גדולי ישראל, בזה"ל:

"הביטו וראו, איך מעשה שטן הצליח, להסית ולהדית, כי שמענו שקם "אחד מתושבי קהלתכם", וכתב שטנה על כל הרבנים וייש שם כוכב כזה *), ומתחת לקו כתוב בזה"ל: זעה "זענד שרייבן אן מיינע גלויבענס גענאססען", וזהו שם האשכנז של הקונטרס שלום רב מה שהדפיס אליעזר ריסר דגן, לחזק ידי הריפורמים, ולהשמיץ את הרבנים שאסרוה, ראה הצילום (דף ר"ע). ועל הרועים חרה אפו ויוכיחום: מדוע לא יתנו המה יד לעושי חדשות האלה".

"יאמר נא הכותב הזה, אם פיו ולבו שויין בדבר הזה, היש בסוג האפשרי שהרבנים תופסי התורה ומאמינים בה' ובמשה עבדו, יתנו יד לעבור על אחת ממצות ה'?. ואלו הדפיסן בגופן שלנו החרשתי, כי את צנועים חכמה, אך על זה ידו כל הדוים! כי הוסיף על חטאיו פשע, שהביא הדברים בדפוס בלשון העמים

אלו שכבר נרשמו מוסן רב פירוש החפלות, גם הלשון קל הוא להבין, בוודאי חובה עלינו להחפלא בלשון הקודש, הוא הלשון המסור לנו מששח ימי הבראשית שבו נברא העולם, ונהגו בו בכל חפוצות

טעפה לחשוועהכם וחשוועת עמו ישראל ביהו נקיים מכל פשע ושלמים לה' ולעבודתו, ונקובץ סארבע' ננפוח הארץ ונבוא אל ציון ברנה. יום ד' כ' אדר תקע"ט.

הק' נפתלי הירש לקא"ב אב"ד המדינת וראשון לקאנסיסטאריום
בג'ע רייהן יע"א.

(ך"א)

מכתב שנית

מהרב הגאון המפורסם לשבח, מהורר אליעזר נר"ו, אב"ד
דק"ק טריטש במדינת מעהרדין.

ברית החיים והשלום להעומדים על הפקודים, אלה הם הצדיקים והחסידים אשר לדבר ה' חררים, ועל דלתי החורה שוקדים, אנשי השם אהובים וחמוצים, הרבנים הגדולים דיני מומחי' וטובהקים, ואל אצילי שופטים וסחוקקים ושאר יחירי סגולה, קראתי לשלום וצדק ושוב כל הימים, כל אחר ואחר לפי מעלתו והחלחתי חירב ברכתו וגדולתו.

זה ימים אחד באחי בטגלה ספר כתוב אל הור כבודם הרמה, על קול ענות חלושה אשר שטענו

לכם אנשים יראי ה' אנשי אמת ושונאי בצע, וככל היוצא מפייהם הנשו, ורשטענו וחתי נפשיים ונפש עולליכם, וחוכו לראות כנועם ה', ויפה שעת אחת בהסוכה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, וקורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה, והייחם לכרבה ולא לקלה, וחרפת עמי לא השאו עוד.

עם קדוש! בטטוחא טיניינו אם פלטה הקולטם דבר נגד רצונכם וכבודכם הרמה, נא א ישוחו עלי חטא ועון, כי אין אדם נחפס על צערו, וטרוב שיחי וכעמי דברתי עו כה, וקנאר' ה' צבאות תעשה ואח, וטה אעשה ואבי שבשמים גור עלי ועל כל ישראל כטצוה המפורשת בחורה: „הוכח חוכיה אח עסיחך ולא חטא עליו חטא“, והוריתי אחכם בדרך טובה וישרה, וגם אנכי חלילה לי טחודל להחפלא בערכם.

ואשא, כפי א ה', ואחפלה א אהי השמים והארץ וכל צבאם, אנא שא נא לפשע עבדיך כיי לכל העם בשגגה, ונחח להם לב חדש ורוח נכון חדש בקרכם, ויעשו כולם אגודה אחת לעבודך בלב שלם וכשפת אחת ודברים אחדים. ויהי ה' אלהינו עמנו כאשר היה עם אבותינו א יעובנו ואל יטשנו לחסות לכבינו איו אמן כן יהי רצון.

אליעזר רייטער מאמיום אזניו מתחנני הנח"ק בעל שמן רוקח: שיחודל מ"הירום הדת" שלו

ככתבן וכלשונם, ויתפזרו בקצה הארץ. והמה לא יודעים שהאמת אתנו, שאין בידינו להתיר את האסור."

"יאמר נא ישראל, היש חילול השם גדול מזה, להבזות את מחזיקי אמונתנו בין העמים והשרים, היש מכאוב כמכאובינו, אשר עלל לנו. ועל זה היה דוה לבנו, ועל אלה חשכו עינינו, להיותנו למשל ולשנינה כאלו אין משען ומשענה, ורפו ידי כל אנשי חיל אשר חילם לאורייתא."

"אל תחשבו כזאת חלילה! חלילה! תהלה לאל יתברך שמו ויתעלה זכרו לעל ולנצח נצחים. כי לא אלמן ישראל, יש ויש אתנו לאלפים ולרבבות גדולים בתורה ובמצות, צדיקי וחסידים עולם המאמינים בה' ובמשה עבדו, ובכל עבדיו הנביאים, ובכל פינת הדרת הקדושה והטהורה."

"היעלה על דעתכם, שמכם יראו וכן יעשו בשאר קהלות?, וכי כן הסית אליעזר ריסר דנן בקונטרסו: שגם שאר קהילות בישראל יעשו כהריפורמים בהאמבורג. חלילה, לא תהיה כזאת בישראל, והעולה על רוחכם היה לא תהיה, וכל אחד מכם יתבטל באלף ורבבה המחזיקים בתורת ה' בכל נפשם ובכל מאודם."

"ואשית פני אל המבקר מומי הרבנים [ה"ה הרשע: אליעזר ריסר דנן], ותמה תמה אקרא, מה ראה על ככה ומה הגיע אליו, לריב על ריב לא לו, וכי מקודם לא נמנה בגלוי על כת הריפורמים, רק לאח"כ נעשה לפרנס קהלתם. ולפגום בכבוד תלמידי חכמים אשר הוקש כבודם לכבוד המקום, והבאיש את ריחם אצל כל עדת ישראל, וגם לא חס על יקרא דשכבי."

"אמנם העבר אין, ועל העתיד אני מבקש, כי מפי השמועה

— צג —

לכם אנשים יראי ה' אנשי אמת ושונאי בצע, ונכל היוצא מפייהם הנשו, ורזשעו וחמי נפשיכם

עם חכם ונבון! הביטו וראו איך טעשה השמן הצליח להסית ולהרית, כי שטענו שקם אחד מתושבי קהלתם וכחב שמנת * על כל הרבנים, ועל הרועים חרה אפו ויוכיחום: טרוע לא יחנו הטה יר לעושי חרשות האה. יאמר נא הכותב הוה — אם פיו ולבו שווין כדבר הוה — היש בסוג האפשרי שהרפנים חופסי החורה ומאטינים בה' ובמשה עכרו, יחנו יר לעבור על אחרת מטעות ה' ? ולו הרפיסן בגופן שלנו החרשתי, כי אה צנועים חכמה, אך על זה ידו כל הרוזים! כי הוסיף על חמאיו פשע, שהביא הרברים ברפוס בלשון העטים כנחבן וכלשונם, ויחזרו בקצה הארץ, והטה לא יורעים שאטח אחנו שאין בירינו להחיר אח האסור. יאמר נא ישראל היש חילול השם גדול טוח להכות אח מחויק אמונחנו בין העטים והשרים, היש טכאוב כטכאובינו אשר על לנו ? ועל זה היה רוה לבנו ועל אה חשכו עינינו, לחיחינו למשל ולשנינה כאו אין טשען ומשענה, ורפו ידי כל אנשי חיל אשר חילם לאורייחא, א חחשבו כואח חלילה! חלילה! חהלה לאל יחכרך שטר ויחעלה זכרו לער ולנצח נצחים, כי לא אטן ישראל, יש ויש אחנו לאפים ורככות גדולים בחורה ובמטוח צדיקי וחסידי עולם המאטינים בה' ובמשה עבדו ונכל עבריו הנביאים, ונכל פינר רזורת הקדושה והטהורה, היעלה על דעהכם שטמכם יראו וכן יעשו בשאר קהלות ישראל? חלילה לא חהיה כואח בישראל, והעולה על רוחכם היה לא חהיה, וכל א' טמכם יחכמל באלף ורכבה דמחחויקים בחורה ה' בכל נפשם ונכל מאורם.

← ואשית פני אל המבקר טומי הרבנים, וחטה חטה אקרא מה ראה על ככה וטה הניע ליו, לריב על ריב לא לו, ולפגום בכבוד חלמידי חכמים אשר הוקש ככודם לכבוד הטקום, והבאיש את ריחם

אצל

(צד)

אצל כל עדת ישראל, וגם לא חס על יקרא דשכבו, אטנם טה טעכר אין, ועל העתיר אני טבקש. כי טפי השטועה ידעתי אותו כי הוא נבר דכולא בי, ויש לו יר בצחות וכליטורם, יראה נא לכילכל דבריו בטשפט, ולחקן את אשר קלקל, ולא יוסיף עוד לדאכה ארת בני ישראל, ויבקש רחמים טאח בעל הרחמים, שיטהיל על אשר חמא לאהיו, ופגם בכבוד לומרי חורתו הקרושה, וח' יטחול לו, וגם כרוך יהיה.

ועתה הקצבו ושטעו בני יעקב כולכם, גם בני אדם גם בני איש, יחר עשיר ואביון חושבי עיר ואם בישראל קחל המבורג יעא, מי ככם ירא ה' השומע בקול עבדיכם, המו אזניכם לאמרי פי בדברים היוצאים מן הלב, ויהא דעוא דאיטא מילחא דחחקכל ויכנסו בלבביהם ויעשו פרי למעלה. וטרם אחלה לדבר, אבקש מחילה מכבודם הרטה, כבוד הרבנים הגדולים, דיניי מטחיים

* זיעהע זענד שרייבען אן מינע גלויבענם - גענאסען א.ו.וו. →

— קא —

אויסציע

אויס דען פארהערגעהענדען בריפען, מוהרבנים
הגדולים גאוני הזמן נ"י.

אינס דייטשע איבערזעצט -

— קנו —

(21)

צווייטעם שרייבען מוהרב הגאון מוה"א אליעזר נ"י, אביד דקק מריטש יע"א.

שלום — — וכו'.

פֿאַר איינער צייט האָבע איך אַן אייערע האָבזורדען אין שרייבען ערגעהן לאַססען, אין וועלכעס איך מיך נעגען דראַ ניאָע אָרדנונג דעס גאַטטעס דיענסטעס אין יענעם טעמפעל ערקלאָר-
— קנס —

צועהען קאָננטע ? איך זאָגן אַלס אייערע קינדערן, דאָ אירר נעמליך ווערער דען יודען גאָך דען קריסטען אַנעהאַרט ? ווען אירר האָך יעצט פֿאַן גאַטט מיט דיבֿהיסערן געווענעט ווייט, איז ריעס דער דאָק, דען אירר דען אַללייטיגען דאָפֿיר אַכשהאַטטעט ? בערענקט אירר ניכט דאָס אירר איינסט פֿאַר דעם אַללויססענדען צור רעכענשאַפֿט געזאָגען אַררעט ?

ועהעט מיינע מיטברידער וויא ווייט עס שאַן געקאָממען, שאַן האָט איינער פֿאַן אייער גע- מיינדע זיך אונטערפֿאָנגען איינע שרייבֿט הערויסצוגעבען * וואָרן ער זיך אויספֿאַלע אויף אַללע ראַבינער ערלויבט, אונד זיך ערפֿרעכט איהנען פֿאַרווייפֿע צו מאַכען, דאָס זיא דען ניאָערען ניכט דיא דאָגמאָרע צו אירען ניאָערונגען בעטען - איז דויעס ווירקליך דיא היינערע מיינונג דויעס מאַנגעס ? איז עס איהם אונבעוואוסט ; דאָס עס דען ראַבינערן, דיא גאַטט אונד ווינעס היילי- גען געזעצט מיט גאַצעס הערצען צוגעשראָן זינד, אונטאָגליך איווט, דיא האַנד צור איבערטערעטונג דער געזאַע גאַטטעס צו בעטען ? וואָס ויין פֿערברעכען נאָך פֿערטעהרט, איז, דאָס ער ווינע שרייבֿט דייטש, אונד מיט דייטשען לעטטערן הערויסגעבען, וואָרויך ער אונס ביא אַגערן פֿאַל- קערן אין איבעלן רוף צו ברינגען שרייבֿטעס ; אינדעם דויע מיט אונערן געזעצט אונטעקאָנט, עס זיכט וויססען דאָס דויע ניאָרונגען געזעצט ווירדיג זינד, האַנד וויר אַרזאָ דאָס אונטערלויכע זיכט ערלויבען קאָנגען - איך פֿראַגע דויען שאַרעלויכטיגען מאַן, וואָס האָט איהם צו דויעם שרייטעס בעוואָגען ? וואָרוס ניסע ער זיך איינער זאָגע אן, דיא איהן ניכטס אַנעהעט, האַנד בערליידיגט איינסציִיבֿעטע געלעהרטע, דענען ער עהרפֿורכט שולדיג איז, זאָגער דיא ערער דער מאַרמאָן האָט ער ניכט געשאַגט - דאָך דיא זאָגע איז איינטאָהל געשעהן ; יעצט ביסטע איך דויען פֿאַר- פֿאַסער, דער מיר אַלס אין מאַן פֿאַן אויסגעדייטטעטען קאָנגטיסטען בעקאָנט איז, מאַגע ער ויין פֿערגעהען וועדער ניט צו מאַכען טראַכטען ; מאַגע עס איהם וועדער איינפֿאַללען ישראל וועהע צו פֿהון, אים גענעטווייל ליענט עס איהם יעצט אַב, דיא גנאָדע דעם אַללכאָרטהעריגען אַנצפֿלעהען, דאָס איהם דיא ווירע, דיא ער נעגען גאַטט אונד דיא לעהרער ווינעס הייליגען וואָרמס בעזאַנגען, פֿערגעבען ווערער, דער הערר פֿערגעבע איהם אונד געהטע איהן וועדער צו גנאָרען אויף-

* ועהע ועגשרייבען אן מיינע גלויבעסגעאָססען א • י • 11
היר (20)

דף ממדודר אידיש-דייטש מספר "אלה דברי הברית": תרגום מומכתבו של הגח"ק בעל שמן רוקח, איך שמוחה נגד קונטרס "שלום רב" מאליעזר ריסער ומתחנן אליו שיחזור בתשובה

ידעתי אותו "כי הוא גבר דכולא ביה, ויש לו יד בצחות ובלימודים" [רמזו על צחות לשונו בספרו "זכר צדיק"]. יראה נא לכלכל דבריו במשפט, ולתקן את אשר קלקל, ולא יוסיף עוד לדאבה את בניי. ויבקש רחמים מאת בעל הרחמים, שימחול על אשר חטא לאלקיו, ופגם בכבוד לומדי תורתו הקי...". עכ"ל.

ובסוף הספר, כתבו הביד"צ דהמבורג: שהחליטו שלא להשיב עוד שום דבר להמסיתים ומדיחים. וכנראה, שרצו לרמוז בזה, שלא ישיבו על קונטרס שלום רב מש"כ אליעזר ריסער דנן, מאחר שהוא לא בא עליהם, עם ראיות מש"ס ופוסקים, כמו שעשו הפוקרים ליבערמאן וחבריו. אלא שכתב סתם דברי הסתה לריפורם, ודברי השמצה על גדולי ישראל, ווע"ע מש"כ בספר אוה למושב (דוקקעס תרס"ג, דף ק), עיי"ש].

ד. תגובה בספר "צרור החיים" על דברי אליעזר ריסער ב"שלום רב"

גם בהקדמת ספר צרור החיים (אמסטרדם, תק"פ), מהגה"צ אריה ליב (אבד"ק עמדן), שנתחבר במיוחד על פירצה זו, דבניית הטעמפל בהמבורג, מה שאליעזר ריסער דנן, היה מראש הבונים המחריבים, דג"כ מתטפל בעיקר עם החיבור נוגה צדק מהפוקר ליבערמאן. אבל ברמז נכלל בדבריו, גם תגובה על קונטרס ההסתה: שלום רב הנ"ל מאליעזר ריסער דנן, שכותב בזה"ל:

בכל דור ודור הקים לנו [ה'] רועים, רואים בעין חכמתם העצומה אור נוגה תוה"ק, המה לעוצם צדקתם, נתעלו נפשותם מהמשך אחר מקרי חומריותם... המה המפיקים חכמה, המפיעים דעת, הרועים צאן מרעית עדת ישורון, איש על מקומו ועל מעמדו...

לא כן הימים האלה, כי רבים מהעם אשר לא התקדשו למדי, בענין אמונתם נבוכים, ויחזו למו משאות שוא ומדיחים. פירשו בפרסום מדרכי אבותיהם. שינו את טעמם במנהגייהם ותקנותיהם, בתפילותיהם וברכותיהם, ויצחקו על מנהגי ומצות אבותיהם, חכמיהם וזקניהם...

ספר

צרור החיים

כולל תשעה שאלות ותשובות הנקראים בשם

- א) קול השיר,
  - ב) עונה לחש,
  - ג) שפתי ישנים,
  - ד) לשון אש,
  - ה) בישישים חכמה,
  - ו) שפה נכריה,
  - ז) ננינותי נננן,
  - ח) כסוי חמאה,
  - ט) קץ הימין.
- זו יסוד שמואל להתפלל בבי"כ בלילות בלי שיר הנקרא פ' ר' ג' ל.
 זו יסוד היסוד להתפלל תפלה בלחש.
 זו יסוד הלימוד, לשנת טהרה התפלה או הנכרות.
 זו יסוד שהתפלל או הנכרך בל"ק פ'ף שליש חזק זה שאל אומר
 פל די חכמו.
 זו יסוד שכן רלוי להשפיע לשנת מהגס לחטא כבוד, ולס
 הסמדים לחטא אשכט, וילמד את כל הסמדים קדי היגנה.
 זו יסוד שמואל להתפלל או למד כלמי בל"ק לנהו.
 זו יסוד קריאת התורה בעיסות ומצויי מחזאים, והסורק השפיעים
 לשנת מנעם שלהם למסודים ומסודים לשפיעים, ומינן הקריאה לר"מ
 בשם זש פני.
 זו יסוד, פ' יסוד גלוי הרלב בבי"כ או בעסק דבר מליה ולסמי
 יסוד גלוי הרלב דבר הרבות. ג' יסוד קינוק אכבים וכאים בבי"כ
 יחד. ג' שלסר להגות שס בוי"ה בלותחית.
 זו יסוד קינן אשכט כל אים כירלל בגיאת העיניו שגל' ב"ב,
 ולסין הלוחיה הלת ושלסיה ממגרת בשם פניס להגנת לרמי סלקי,
 החמלה כחמד נחור על כל אים וליס.

חברתי אני הצעיר אברהם באא"מ הנאון מוהר"ר ארי' ליב
 וצל"הו, נושא על כתף משא עבודת ד' לתורה
 ולתעודה בק"ק עמ"ן יע"א:

→ נדפס בפעם ראשונה בחיי המחבר באמשטרדם שנת תקפ"ו ויען כי
 יקר מליאתו, הוצא שנית לבית הדפוס ע"י מוהר"ר אברהם
 קעלנער מר"ם בלוהעלי. וע"י שיהפו מו"ל חיים ברייט מדוקלא.

באוהעלי

בשנת תרכ"ט לפ"ק

שער ספר "צרור החיים" נגד ה"טעמפל" מזה שבנה אליעזר ריימער [בעל הכת"י המזויף של המגיל"ם]

"הן המה אנשי משחית, חוברי חבר... המרחיבים פה, המאריכים לשון, לדבר תועה על עדת ה'. המה המתפארים בלבכם הנבער מדעת, להראות כי תעו מדרך הישר כל גדולי ישראל במנהגיהם אשר היו נוהגים זה קרוב לאלפים שנה, ובה' יצדקו ויתהללו".

"אלה הפורשים מדרכי אבותיהם, אשר בדלו עצמם משאר אחיהם במנהגיהם ותקנותיהם. העיזו פניהם, ויאמרו לעיני כל ישראל, אנחנו נעלה ונלחמנו עם אלה הגבורים, מלומדים מלחמתה של תורה... כי יכול נוכל והשג נשיג...". עכ"ל.

ה. ליצנותא דע"ז ממהר"ץ חיות נגד הטעמפל של אליעזר ריסער ובעי"ז כתב הגאון מהר"ץ חיות בספרו מנחת קנאות (תר"י), שלשים שנה לאחר בניית ה"טעמפל" בהמבורג, בזה"ל:

וכבר חרצתי משפטי... על דרכי המתחדשים הללו, אשר התחילו בימינו להחזיר הנשכחות, מן מייסדי ההיכל "טעמפל" בעיר המבורג, זה ערך שלשים שנה. אשר נתקיים בהם המקרא, וישכח ישראל עושהו ויבן היכלות, והזידו ביד רמה להנהיג, שיהיו מתפללין בלשון אשכנז. ושיהיו משנים מטבע ברכות שמ"ע, אשר תקנו לנו אנשי כנה"ג, ובהם כמה נביאים, ושלא יהיה שום זכר ורמז בתפלתם מן בנין בית המקדש, והחזרת מלכות בית דוד, ותחיית המתים.

אולם תודות לה, נשכחו מעשיהם ערך חמש ועשרים שנה, ונשארו בודדים במעשיהם הזרים... [ושם בהערה]: כי זה כמה זמנים ועדנים, נשכחה תורת א' מפיהם, ובתי כנסיות [שלהם] שוממים מבלי באי מועד. "והבנים לא ידעו, כי מעם ה' אלה ומארצו יצאו, למדו כל הלשונות, חדשים וגם ישנים... ולא נשאר להם שורש וענף... ולחרפה היותר גדולה בעיניהם, אם אמור יאמר להם: כי מעם ישראל הם... והמה קרח מכאן וקרח מכאן...".

"אולם היראים והשלמים בעיר המבורג, והדיינים בראשיהם, צעקו מרה על מעשה המתחדשים, וערכו מלחמה נגד המיסדים... והכריזו בהמבורג, כי מעשיהם אלו מתנגד לתורת משה ולדת ישראל... והציעו הדברים בספר "אלה דברי הברית", שמה העריכו כל מעשיהם של המתחדשים, ושמה קראו לרבני אשכנז, פולין, אונגארן, בעהמן, מעהרן, ואיטליא... לנדות ולהחרים את כל פועלי העוולה האלה, אשר עושים שכם אחד, לעשות ענינם בפרסום נגד התורה".

"בין כך ובין כך, הדפיסו המתחדשים.. כי צדקו עדת הטעמפליאנער, וכדין עשו... ואולם כל הרבנים המפורסמים: הגרעק"א, הגרמ"ס, ורבני ניקלסבורג, פראג, טרעביטש, ברעסלוי, טריעסט, אמשטרם, ראוויטה, האנוי, ליסא, כולם פה אחד להם: להחריץ משפטם לרעה על תהלוכותיהם... ומחויבים אנו להחזיק טובה להגאונים, אשר כולם כאחד קמו כמו נד, להחריץ משפטם על בית התפלה, ועל המיסדים, לרעה, להרחיקם מעדת הגולה. ותוקף דבריהם, נקבצו ובאו יחד בספר "אלה דברי הברית"... עכ"ל.

כלומר, דהחירופין וגידופין מה שאליעזר ריסער דנן כותב בקוטריסו שלום רב נגד ה"רבנים האוסרים", המה נפנים ומכוונים לעומתם של ארזי לבנון ואדירי התורה הנ"ל, שכל בית ישראל נשען עליהם ועל הוראתם בקדושה. האם יש לנו מושג מגודל רשעתו של אליער ריסער דנן, שהרהיב להתמודד נגד מנהיגי ישראל ראשי גולת אריאל הנ"ל, ולחלוק עליהם. וברנש זה, הוא "מיי" שמשמש ככל ה"מקור" על הגירסא דמגילת ספר המצוי כהיום, ועל זה מחפים ה"משכילים החסידיים" שבינינו, בינו זאת.

וקלענו ב"ה היטב אל השערה בהשערתינו הנ"ל (פ"א, ענף ח'), דהלא אותו האיש נחמץ בערוב ימיו, להקדיח את תבשילו ברבים, ונתהוה "עוקר הדת" "מסית ומדיח" מובהק, שהקים "טעמפל" ושינה סדר ונוסח התפלה, וגם כתב "כתבי פלסתר" על גדולי הדור, זאת אומרת שנתהפך

ל"שונא חכמים" מובהק. הרי לו נאה ולו יאה לכתוב אותן השמצות הכתובים במג"ס על רבינו ואביו הח"צ, וא"כ הרי זה משמש כ"אישור" מלא על כל דברינו הנ"ל, ועלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה.

ו. אליעזר ריסער מסר הכת"י מהמג"ס להמאסף לאחר שכבר נחמץ

ובפרט, שלאחר בדיקה קלה נוכחנו לדעת, שזה מתאים היטב לפי מוצא סדר הזמנים, דהרי חמיו הגה"צ ר' רפאל המבורגער זצוק"ל, נפטר ביום כ"ו מרחשון תקס"ד (מליצי אש (ח"ב, אות תכ"ז)) וחתנו הזה אליעזר קצנעלנבוגן דנק, הוציא לאור את ספרו זכר צדיק, שבו מספידו תמרורים ומספר בגודל שבחו וצדקתו, בשנה שלאחריה שנת תקס"ה, וכנ"ל (דף רס"ז), ושם רואין שהיה "כתבן" אומן עם לשון לימודים יפה מאוד... ע"ש.

וא"כ, הרי בזמן שנתן את ה"כתב יד" של המג"ס לעורכי גליון המאסף בשנת תק"ע, שאז היה הפעם הראשון שנתגלה ברבים קטעים מספר זה וכנ"ל (פ"א, ענף ג). זה היה שש שנים לאחר פטירת חמיו, וחמש שנים לאחר שהוציא לאור ספרו זכר צדיק, כשכבר ראה שתקותו וחלומו: שיובחר לדיין הקהלה, לא התגשמה.

ונמצינו, דמאז [שנת תקס"ה] ואילך התחיל התדרדרותו, כתוצאה מן התאכזבותו בראותו שלא עלתה מחשבתו לפועל, ונעשה [או שגילה בהתתיה שהוא] "שונא דת" מובהק, וכתב "כתבי פלסתר" נגד דיני המבורג, כמש"כ בספר חכמי אה"ו הנ"ל. וא"כ הרי אתמחי גברא ואתמחי קמיע – כמומחה מובהק לכתוב כתבי פלסתר והשמצות נגד גדולי ישראל, מי שארס שנאתו הכבושה על שלומי אמוני בניי היראים בכלל, ועל גדולי ישראל אמיתיים בפרט, כבר היה מפעפע אז בתוכו וגם בברו.

ומעתה, האם נשאר עוד צל ספק בלבינו, מי הוא זה ואיזהו שהכניס בהמג"ס את כל הדברים המוזרים המבזים ומשפילים את כבוד רבינו, וכבוד אביו הגה"ק בעל ח"צ, ושאר גדולי ישראל כמו הגה"ק בעל

כנסי"ח ופנ"י זצ"ל ועוד. והאם יש עוד איזה הגיון בדבר, שניתן בו אימון כלשהו, שנתלה כל אותן הדברים המוזרים – הכתובים ב"כתב יד" שיצא מתחת ידו של רשע ועוכר ישראל שכזה – על רבינו הק' ח"ו.

דבו בזמן, שפוקר זה היה בעליו של הכת"י, וומסתמא גם ה"כותב", וכדלקמן (ענף ג, אות ב), הרי הדברים ראויין ונאים לו היטב מאוד... מאחר שכבר נטר אז שנאה כבושה לגדולי ישראל, ולחס נגד כל הקדוש לנו וכנ"ל. וא"כ, בודאי שאין ליתן בו שום אימון כלשהו כלל, דהיכן ימצא אדם ממורמר כמוהו, הזדמנות יותר טוב איך להשמיץ את היראים, מלהכניס דברי חירוף וגידוף על גדולי ישראל בתוך קולמסו של גדול בישראל כרבינו.

ולפי"ז יוצא, שאנו חייבים להכיר טובה להפוקר ביקושאולי, במה שפירסם ברבים את שמו של בעל הכת"י, [הגם שלא נתכווין לטוב]. דהרי מגילוייו הזה, מתברר הוכחת הפרכת סמכותה של ספר זה עד היסוד.

דרך אדם שמ"מין" זה וש"בדרגא" זה: שהוא ספוג ורוי מבית ומבחוץ, עם "שנאה כבושה" לגדולי ישראל אמיתיים, מסוגל להוציא "אשפה" כזה מתחת ידו. "ולא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב": לפרסמה דוקא אצל בעלי "המאסף" אכסניותה של משכילים וריפורמים, "אלא מפני שהוא מינו".

ענף ג

גינוני "זייפנות" שהצטיין בה אליעזר ריסער דנן

א. אליעזר ריסער מעיד על עצמו שהוא "מחונן" באומנות "זייפנות" **והנה**, לפי גילוי זה: ש"בעל הכת"י" דנן היה אליעזר ריסער, מי שהיה רשע עריץ שהסית והדיח לתנועת ה"ריפורם" וכנ"ל (ענפים: א, וב). **כמעט**

ברור, שהוא היה גם ה"כותב", או עכ"פ ה"מייצר" נוסחה המזויף של הכת"י, [או ששיתף פעולה עכ"פ עם רשעים אחרים, כמו חברי מערכת של המאסף, ביצורת "נוסחתה"..], והואוהם הכניסו את קטעים המוזרים בתוך הכת"י.

דהרי המתבונן היטב, והמסתכל בעין חודרת, בין יבין שאכן ראוי הוא "אליעזר ריסער" דנן לאותה אצטלא: להיות ה"זיפן" עצמו, מי שהכניס הזיופים בתוך ספר זה, שהם יצירת פרי עטו, וזהו מכמה טעמים:

ב. "סגנון לשונו" של אליעזר ריסער שהיה כתבן גדול מברית במגי"ס

ראשית, דמלבד שהיה "כתבן" נפלא ומחונן בלשון למודים ומלוציי, וכמו שרואין בספר זכר צדיק שחיבר. הרי המתבונן היטב בלשונו, ירגיש שנמצאים שם הרבה גינוני לשונות, מבטאים ומליצות, המתאימים מאוד לאותן הנמצאים במגילת ספר שלפנינו, ותואמים יחידיו, דוק ותשכת.

ואחת מני הרבה ננקוט: דהנה לעיל (פ"א, הערה ו') הצבענו, שההגות הנרשמים על הכת"י של "דברי המאספים", דומים מאוד לכתב ידו של אותו הכותב מי שכל המגי"ס נכתבה על ידו. גם כתבנו שם: דמסתברא שאותו המגיה אינו איש אחר מ"בעל הכת"י" עצמו, שלפ"ז יוצא: שאליעזר ריסער הוא גם ה"כתבן" של אותו הכת"י של המגי"ס המונח באוקספורד.

והנה, אותו כתבן המגיה, מחק נוסח תיאור הספר מכפי שהיה כתוב בכת"י של חברי המערכת, בלשון: מגילת ספר "של איש גדול ורם בענקים". והוא מתח עליהם קו מחיקה, ורשם במקומם: מגילת ספר "תולדות איש מופת..", [ראה הצילום (דף נ"ה)]. ואכן כך נדפס ב"המאסף" כפי הגהתו: "תולדות איש מופת..", [ראה הצילומים (דפים: נ"ב, וצ"א)].

ועתה ניטי ספר זכר צדיק, מה שחיבר והוציא אליעזר ריסער בסיפור תולדות חותנו בעל ושב הכהן. וניחזי שתיאר אותו ב"שער" הספר ממש בלשון זה: "תולדות איש המופת..", [ראה הצילום (דף רס"ז)]. וחזר

מעללי איש

→ תולדות איש מופת,

חותני אמ"ו הגאון המפורסם מופת הדור

כמוה'רר רפאל הכהן זצ"ל,

מיום הולדו ועד יום מותו,

בשבעה

מכתבים אשר הכינותי

אני חתנו וחלמידו אשר יצק מים על ידו,

→ אליעזר ליזר בן הג"ה מו"ה יעקב זצ"ל

לבית קצנאילנבוגן.

לתארו כן עוה"פ שם בשער קונטרס מעללי איש – בסגנון לשון זה ממש:
 "תולדות איש מופת". וראה הצילום (דף רפ"ט).

ורואין בעליל, איך שביטוי זה היה חביב אצלו, והיתה סגנון הרגיל על
 לשון קולמסו^(ג). והר"ז משמש לנו, כ"הוכחה חזקה" לאמיתת

ושם (דף כ"ח) במכתב החמישי (סוד"ה לבבתי):
 חי האמת "איש מופת" הוא, "מופת" הוא
 לרבים, "מופת" לדורו, ו"מופת" לדור אחרון.
 [ד]. ושם (ד"ה והאיש): ו"האיש המופת"
 הזה... [ה]. ושם (דף כ"ט ע"ב) במכתב
 השישי (ד"ה הן): להעתיק "תולדות איש
 מופת"... [ו]. ושם (דף ל', אד"ה הן): ועתה
 ראה ובחון את אומץ לבב ה"איש המופת"
 הזה... [ז]. ושם: כי כל אורחות ה"איש
 המופת" הזה ממעל לאורחות הטבע... [ח].
 ושם (דף ל"א ע"ב) מכתב השביעי (ד"ה אני):
 ה"איש המופת" הלזה נולד... [ט]. ושם (דף
 ל"ב ע"א, אד"ה המדה): גם אלה השלימו
 והתאחדו מאוד בנפש ה"איש המופת" הזה...
 [י]. ושם (ע"ב): בנפש ה"איש המופת" הזה
 היתה המדה הזאת... [יא]. ושם (דף ל"ג ע"א,
 ד"ה ציון): ספר זכר צדיק אשר הכינתי לכבוד
 ה"איש המופת" הזה... [יב]. ושם (דף ל"ג
 ע"ב, אד"ה עתה): הא לך המעט אשר אספתי
 מתכונות נפש ה"איש המופת" הזה, אפס
 קצהו... [יג]. ושם (דף ל"ד ע"א, אד"ה הנ"ל):
 גם באלה הפליא לעשות ה"איש המופת"
 הזה... [יד]. ושם (דף ל"ד ע"ב, ד"ה ביום
 השמיני): בכינוי ה"איש המופת" הזה את
 השם... ס"ה מצאנו שמשתמש בביטוי נדיר
 הזה: י"ז פעמים!!! ומעתה, האם חידוש
 הוא, מדוע שפלטה קולמסו להגיה בשער

(ג). ובכרי לסתום פיות המתחכמים
 הליצנים, שבודאי יצחקו
 ויטענו, זהו "מקרה" בעלמא: דגם אליעזר
 ריסער השתמש בביטוי ד"איש מופת" שהוא
 תיאור נפרץ בספרי תולדות. נדגיש: דביטוי
 זה "איש מופת" הלקוח מלשון הכתוב (זכריה
 ג, ח'): כי אנשי מופת המה, לא היתה רגיל
 על לשון הכותבים בימי קדם לפני כמאתיים
 שנה. רק לאחר מכן השתמשו בה החסידים
 לתאר כן צדיק "פועל ישועות" חוץ לדרך
 הטבע כ"בעל מופת", אבל בזכר צדיק וכן
 במגיש הכוונה בתיאור "איש מופת" ל"איש
 המעלה והשלם" המשמש כ"דוגמא" לרבים.

גם נציין, שאצל אליעזר ריסער דגן לא היה
 ביטוי זה "מקרה", אלא שהיתה חביבה
 עליו עד מאוד, וחזר עליה פעמים אין מספר.
 דמלבד מה שציין כן בשני ה"שערים" כנ"ל
 בפנים, וגם כתבה בקונטרסו שלום רב [ראה
 הצילום (דף רע"א)]. מצאנו אחרי החיפוש
 בקונטרס מעללי איש שחזר על ביטוי זה י"ד
 פעמים!! ואלו הן [אנו מציינים הדפים ע"פ
 דפוס ווילנא תרל"ט, ראה השער (דף רס"ח)]:

[א], בסוף המבוא: לכתוב "תולדות האיש
 המופת" הזה... [ב]. שם (דף י"ז):
 המספרים "תולדות האיש המופת" הזה... [ג].

השערתנו: שאליעזר ריסער דנג, הוא ולא אחר, היה גם ה"מנסח" וה"כתבן" של הכת"י מה"מגילות ספר" המזויף המונח באוקספורד, וזהו "גילוי" נפלא...!

ג. דוגמאות מגינוני "זייפנות" ו"רמאות" של אליעזר ריסער

ושנית, דהקורא בספרו זכר צדיק שחיבר, יתקל שם עם תופעה מוזר: שהוא משתמש שם חזור ושוב, עם כל אופני וגינוני ד"כיסוי" "הטמנה" ו"הברחה". **ויבחיז מיד,** כי זה היה תכונת נפשו של ברנש זה מאז ומתמיד, אף עוד טרם יחמץ להקדיח תבשילו ברבים לצאת לתרבות רעה:

שלא לכתוב דבריו ביישרות וכדרך כל הארץ, רק כהפכפכן בלשונות המאופפים ומכוסים בגינוני "סודיים", וכל כתביו ולשונותיו מורגלים

האפקורסים מבצדקת גדולי ישראל, ורדופים להעניק סמכות לכת"י פלסתר זה, הם לא יודו לשום דברי טעם המטיל פגם בסמכותה, ולא יועיל כלום. דהרי האדוקים בזה, ניחא להם יותר לבנות מגדלים פורחים על כל דררא דרמז של שטות המסייע לדיעותיהם הנפסדות, וכמו לאיזה ר"ת שבמספר קטן... [ראה לעיל (פ"ד, הערה ט, ד"ה ולא)].

ובהרמ, כשזה מיהא ברור עכ"פ: שהכת"י יצאתה מתח"י של אליעזר ריסער, וג"ז ברור: שהיה עוכר ישראל מסית ומדיח, שונא גדולי ישראל ומשמיצם. וגם זהו ברור: שבחר לפרסמה דוקא אצל המאסף שעורכיה היו אפיקורסים [כנ"ל (פ"א, ענף ב)] ושונאי נפשם של גדולי ישראל. בזה בלבד, כבר יש די והותר לכל מבקש אמת, שיבין שאין להעניק סמכות כלשהו לחיבור זה, אף אם לו יהא: ש"הוא" אינו המייצר והמחולל של הנוסח המזויף, רק איזה פוקר אחר וז"פ.

המגילות ספר המזויף [מה שהוא כתב וייצר], הביטוי: "תולדות איש מופת". בו בזמן דחזינן שסגנון לשון ביטוי זה היה חביב עליו, וכבר היתה רגילה על קולמסו ט"ז פעמים בספר זכר צדיק מש"כ חמש שנים טרם שהביא הכת"י שלו ממגי"ס המזויף להמאסף (כשנת תק"ע). וזהו "גילוי נפלא" מה שזכינו לעמוד עליה בזכות רביה"ק.

והגם שיש לנו גם דוגמאות אחרים כהנה וכהנה, משיגרא דלישנא של מלים אחרים הרגיל על לשונו של אליעזר ריסער בספרו זכר צדיק שחוזרים ונשנים במגי"ס. אבל לא ראינו תועלת להאריך עוד בזה, כי ממנ"פ: לההולך ישר הרי כבר יש במה שהבאנו די והותר. להכיר דיש כאן יותר מ"אומדנא" חזקה: שאליעזר ריסער לא היה רק ה"בעל הכת"י", אלא שהוא גם ה"מייצר והמחולל של נוסח המגי"ס המצוי כהיום. ואילו להפתאים ה"מאמינים" יותר ביישרות

ומתובלים בזה. [וזה מתאים היטב מאוד לאומנתו, ששימש כ"טוען רבני" וכנ"ל (ענף א, אות א, ד"ה כל), שהם מרגילים ומלמדים את לשונם לדבר שקר, עד שכמעט שנבצר מהם מלדבר אמת... וכידוע]. וחזינן עכ"פ, ד"סוד סוד" ו"רו רז" תפסיה לההוא גברא... מה שריח גדול של "סילוף" "זיוף" ו"רמאות" נודף מהם.

ונציין כמה דוגמאות מלשונותיו המוזרים והתמוהים:

א, בחלק "מעללי איש" שהוא סיפור תולדותיו של חמיו הגה"צ בעל ושב הכהן זצ"ל. הרי כמובן, דכיון שהוא לא היה "בן דורו", נבצר ממנו לכתוב את תולדותיו מימי נעוריו בתור "עד" רואה.

אמנם, במקום שיכתבם ביישרות ובשם אומרם, או: "שמעתי" מפי זקנים, "התחכם" לערכם ולחלקם ל"מכתבים". שחלק מהם (מכתב א'), כתב לאיזה "רב ישיש", מי ש"שמו" הוא "מאופף בסוד" גדול... וחלק מהם כתב לאיזה "חכם השלם" (מכתב ד' ה' ו' ז') [שחותם עליהם "אחיך וריעך"...].

ב, במכתב הרביעי, מה שכותב לאותו "חכם השלם", הוא מסיים בזה"ל: "חתום וסתום הדברים, ויהיו לך לבדך, ואין לזר אתנו".

ג, בחלק המכתבים (ב' וג') מה ש[כאילו] כתב אליו אותו "רב ישיש", מסיים מכתב השלישי בזה"ל:

"אך השמר לך מאוד... לבל תשא את שמי על ראש מכתבי אלה... ולמה זה תשאל לשמי... והוא פלאי", עכ"ל.

והפלא גדול: מהו "הסוד" בזה, "מיהו" אותו ישיש שכתב לו תולדות חמיו מימי נעוריו. האם אין רואין בעליל שיש בו גינוני "שקרן" ו"ייצרן" למצוין "דמיונות" מבין אצבעותיו... מה שמתאים מאוד ליצירותיו בהמגי"ס..

ושלישית מה שהוא עיקר גדול ונפלא, שהוא מאשר שם על עצמו: שהוא מומחה גדול ו"אומן" מופלא במיוחד בשטח זה: ד"לשנות להוסיף ולגרוע בלשון זולתו". דהנה, בסוף מכתב השלישי מה ש[נכאילו] כותב אליו אותו "חכם השלם", הוא אמר להרשותו על זה, בזה"ל:

ואתה קרב נא אל המלאכה לעשות אותה, והפץ גם את דברי אלה בשער בת רבים. "גרע והוסף ככל אשר לאל ידך, וגם הלבש אותם מחלצות מליצות צחות ונאותות, כאשר תמצא ידך...". ובחר לך לשון למודים למען ירוץ הקורא בס... עכ"ל.

ואכן הוא מאשר בעצמו אח"כ במכתב הרביעי: שעשה כן, וז"ל:

עוד טרם בוא דבריך אלה, כתבתי אל שארנו "הרב הישיש"... ולמען השלים חפצך. הנה אנכי שולך לך את המכתבים ההם אשר "שניתית את לשונו, הוספתי וגרעתיו...", ועשיתי לך מטעמים כאשר אהבת, וכפי אשר מצאה ידי... עכ"ל.

הרי לנו, שמעיד על עצמו: שהיה "מומחה" – בהאומנות: ד"לשנות הנוסח – להוסיף ולגרוע בלשון זולתו", וזהו גילוי הפלא ופלא...!!!

וגם רואים בעליל: שהיה נרדף מאיזה "עקמימות" מוזר, בסבלו ממחלת ה"זיפנות" עד כדי שממש בחל ב"ישרות". וניצל את כשרונותיו כ"כתבן": ללמד לשונו לדבר שקר ולהפיח כזבים מבלי שום תועלת^(ד), ולהיפך ממה שמכתיר עצמו בשער קונטריסו שלום רב: כ"אוהב אמת", ראה הצילום (דף ר"ע). ובנוסף לזה, היה לקוי גם במחלת ה"הסתרה", לכתוב הכל "בלשון מכוסה" וב"אופי סודי", שהי' לו איזה הנאה ושעשוע מוזר מזה...

(ד). וזה לשון שערי תשובה (לר"י, שער ג', דברים, ...ומחליף קצתם במתכוין, ואין לו תועלת בשקריו ולא הפסד לזולתו. אבל כה אות קפ"א): "המשקר בספור

מכל הנך "סימנים" מובהקים ו"אומדנות דמוכחי טובא", יוצא חיזוק ואישור ברור לההשערה ההגיוני: שאליעזר ריסער עצמו, היה "מי" שיצר והכניס את כל הזיופים שבספר מגי"ס שלפנינו, כי האומנות: ד"ייצור כתבי זייפנות" הולמתו היטב מאוד. ובפרט בכשנתבונן, דמסירתו ה"כתב יד" למערכת המאסף, היה בשנת תק"ע, תקופה של בערך חמש שנים לאחר שכבר נתחמץ ויצא לתרבות רעה וכנ"ל (ענף א, אות א). הרי שפיר ראוי הוא היטב לאותה אצטלא מכל הצדדים וצידי הצדדים, וזהו "גילוי" נפלא!

ענף ד

ה"חינוך" מאליעזר ריסער לבנו האפיקורס "גבריאל ריסער"

א. ציטוטים מדברי המשכילים עצמם על רוע מהות אליעזר ריסער ולהשלמת התמונה מאותו האיש דנן הנקרא אליעזר ריסער, שיהיה לנו מושג ממהותו ומבטו על "יהדות" בכלל, נצטט כאן מחיבור

"אהבת השקר". וכדחזינן, דמבלי שום תועלת, בחר לסדר ולערוך את תולדות חמיו בחיבורו זכר צדיק, באופן מעורפל ומכוסה באופי "סודי" תמוה ומוזר ונדיר. עד שנתדרדר ויצא לתרבות רעה, ואז הגיע לשלב השני, שנתקיים בו דברי ר"י הנ"ל: שתביאחו המדה הזאת, להעיד שקר באחיו, "ולענות בו פרה", אחרי אהבתו השקר. וזיין את נוסח המגילת ספר, והפעם אכן באופן ד"להזיק", שהכניס שם שקר ודיעות כוזבות, ובזיונות עצומים על גדולי ישראל, ה"י.

משפטו מאהבתו שקר.. ופעמים שהוא בודה מלבו סיפור הדברים. גדול מאוד ענשו, בעז פניו ואהבת השקר, ויכבד עונו, כי יאהבהו לבלי תועלת.. תדע כי תביאחו המדה הזאת, להעיד שקר באחיו, ולענות בו פרה, אחרי אהבתו השקר", עכ"ל. [והובא באורחות צדיקים (שער השקר, ד"ה והרביעי)].

וזמן ממש מה שקרה כאן עם אליעזר ריסער דנן, דאף בעודו כשר עדיין טרם שיצא לתרבות רעה, כבר היה נרדף ממחלת

הנקרא חיי אנשי השם (ווארשא תרע"ד)^(ה), [מה שאחד הקוראים בספרינו מהדו"ק, שלח לנו כראיה לדברינו]. "ספר" זה נכתב ע"י המשכיל: ד"ר שמעון בערנפעלד, מי ששום אדם לא יחשוהו ב"קנאות", ותוכן ספר זה הוא: מאורעות חייו [תולדות] של גבריאל ריסער, מי שהיה בנו של אותו האיש אליעזר ריסער דנן.

אנו מעתיקים משם, כי יש בה גם משום גילוי מהותו של אליעזר ריסער עצמו, בבחינת "עלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה" וז"ל:

"גבריאל ריסר נולד.. בליל ט"ו ניסן תקס"ו, וא"ה: זאת אומרת שנה תמימה מעת שאביו יצא לתרבות רעה, וכנ"ל (ענף א, אות א'). **אביו**

שהכל יכירו לקרותו השם הידוע "ממזר"... עכ"ל. ובאדרא רבא (כרך ג, דף קמ"ד ע"א) וז"ל: "אנשי השם", מנהוג נפקין רוחין ושרין לעלמא, לאתדבקא ברשיעיא, עכ"ל.

ואין לתמוה לפי"ז על שם ספר הידועי **אנשי שם** שעל האלפסי. כי "אנשי השם" לחוד ו"אנשי שם" לחוד, ורק "אנשי השם" נדרש לגריעותא: ש"ה שימו את העולם" וכנ"ל. וכמו שכתב להדיא בזוחיק (כרך א, דף רס"ד ע"א) וז"ל: דא הוי גוברין דסטרא בישא... דכתיב אנשי "השם", אנשי "שם" לא כתיב, אלא אנשי "השם".. עכ"ל. **משא"כ** אנשי "שם" כתיב (קרא, במדבר ט"ז, ב) על המרגלים [טרם שהרשיעון] לחשיבות, כמש"כ רש"י (סנהדרין נ"ב ע"ב, ד"ה למה) וז"ל: שהיו "תלמידי חכמים" דכתיב (שם): קריאי מועד "אנשי שם".. עכ"ל. ולעיל (פ"א, הערה א, אות ב) הבאנו מקורות, דבכגון דא יאית להביא מדבריהם, גירא בגירא דידהו.

(ה). **והיטב** קלע אל השערה המחבר, בקראו ספרו "אנשי השם" היות שמיוסד להקים שם לאפיקורסים ומשכילים. **מה** דמבלי ספר זה, לא היה שום אדם יודע שברואים הללו הסתוכבו אי פעם בעלמא הדין, דהרי כבר נתבוללו הם וצאצאיהם בין הגוים, ולא נשאר להם שם ושארית בישראל. **דהלא** תיאור זה: "אנשי השם" הכתוב (בראשית ו', ד) פירושה חז"ל **במדרש** (רבה, פרשה כ"ו, סי' ד) לגריעותא וז"ל: "בני נבל, בני בלי שם, שהשימו את העולם, ושהושימו מן העולם, ושגרמו לעולם שישום", עכ"ל, [והובא ברש"י (שם)], ובמדרש (רבה, שם) פירושה גם על "בעלי מחלוקת" ע"י"ש.

ועי' זוהר (כרך א, דף כ"ה ע"ב), שפירשו לשון זה על אחד מכתות של ה"ערב רב", ע"י"ש. ובמדה"נ (כרך א, דף ק"ח ע"א) וז"ל: "המה הגבורים אשר מעולם" שאין גבור ופריץ ועריץ כמו ה"ממזר", "אנשי השם",

אליעזר ריסר, אשר באמת היה כנוי משפחתו "קצנעלנבוגן"... הסב אליעזר אח"כ את שמו ויכנה למשפחתו שם "ריסר". [ראה לקמן (סוף פ"ח)]. "בימי עלומיו [של אליעזר ריסר] יצא לו שם טוב בתור בחור מופלג בתורה, והרב המפורסם ר' רפאל הכהן אב"ד בקהלות אה"ו נתן לו את בתו פרומט לאשה..".

"הרב הגדול ר' רפאל הכהן, אשר נודע ומפורסם בספרות התלמודית כאחד הגדולים בימים ההם... היה רב "בסגנון הישן", קנאי וחרד לדבר ה', ולכל מנהגי הדת הישראלית. כנודע מיחוסו לתרגום התורה מיסודו של הרמבב"ם [הוא הרשע הידוע משה דעסויער שר"י], אשר אמר להחרימו..", [והוא היה הראשון להחרים את רמ"ד, ולאסור את פירושו עה"ת, וכידוע].

"מטבעו היה [אליעזר] ריסר אדם נוח לבריות, ולכן התרחק מן הקצוות בריב המפלגות שפרץ אז בין שומרי משמרת הקודש ה"אורתדוקסים", ובין הנמשכים אחרי ה"ריפורמיציון הדתית"... ובעתות הפנאי עסק בתורה וחכמה כחפצו ותשוקתו. אליעזר ריסער השתלם גם בידיעות חול, ויהי תורני משכיל... לא היה קנאי לשטום את אחיו החפשים בדעותיהם, ובכלל היה אדם מעורב בין הבריות ורצוי לכל המפלגות".

ב. אליעזר ריסער שלח את בנו לגימנאזיום בהיותו בן י"א שנה "בנו הקטן גבריאל.. במלאות לו עשתי עשר שנה, נכנס אל הגמנזיום אשר בעיר ליבק במחלקה הרביעית... [א"ה: ע"ש, דכשתור אליעזר לדור בהמבורג בשנת תקע"ט, ובנו גבריאל היה אז בן י"ג, הניחו בעיר ליבק לדור אצל משפחה נוצרית, כדי שיוכל להמשיך שם בגימנאזיום, וממשיך]: בראשית הקיץ שנת (1821) [1824, תקפ"ד] במלאות לו שמונה עשרה שנה, אביו גמר בלבו לשלחהו אל האוניברסיטה ללמוד תורת המשפטים".

ג. אליעזר ריסער שאף ל"ריפורם" ותמך בהם נגד גדולי ישראל
 "להבנת דרך החינוך של גבריאל בימי נעוריו, עד אשר יצא
 לרשות עצמו, נחוץ לנו לברר "יחס אביו אל שאיפת זמנו":

"מצד אחד: ל"השאיפה הריפורמי" אשר אחזה אז את כנסות
 ישראל בגרמניה, וביחוד בעיר המבורג אשר שם נלחמו בימים
 ההם על אודות ה"היכל" ו"סדר התפלה החדש" מיסודם של
 פרנקל ובריסלוי [שר"י] שהרעיש אז את עולם היהדות. ומצד
 השני: קמו הקנאים האורתודוקסים, להסב בכח, או יותר נכון:
 רק בדבר שפתים, את שלבי גלגל הזמן אחורנית...".

"אליעזר ריסר... האורתודוקסים חשבו עליו: כי להם הוא. ולכן
 הרבו להתפלא עליו, כאשר יצא בשעת פולמוס ה"היכל" בכרוזו
 הנודע לצדד בזכות המתחדשים ובתוכחה גלויה להאורתודוקסים
 הקנאים... כי מעולם לא היה נחשב אליעזר ריסער על כת
 האורתודוקסים הקנאים..."⁽¹⁾.

ד. אליעזר ריסער כפר ב"ערבות" אלא כל איש הישר בעיניו יעשה
 "עצת ריסער היתה: ללכת "בדרך הממוצע" ב"דרך שלום
 ואמת", היינו, כי יתאחדו המשכילים ויקומו להם בית תפלה על
 פי הסדר החדש ושם יתפללו כחפץ לבם, והאורתודוקסים יחזיקו
 במנהגי אבותיהם בלי מפריע, ועצת שלום⁽¹⁾ תהיה בין שתי

(1). עלינו לזכור ש"איש השלום" הזה מי
 שאחזו ב"דרך הממוצע", לא
 היה יכול לסבול גם כן הריב והמדון מה
 שרבינו ניהל בעוז נגד המתחדשים... וכמו

(1). בקיצור, "צבוע" מובהק, מצד אחד:
 היה "מתנהג בחיצוניותו
 בכל מנהגי היהדות", ומצד שני: "לא היה
 נחשב על כת הארטדוקסן" ואף לחם נגדם...

הכתות האלה.... הוא הודה בדבר: "כי אולת היא מצד האורטדוקסים אשר יקנאו לדתם על דבר שינוי כלשהו בסדר התפלה..."^(ח).

"ולכן היטב חרה לו, כי יצאו הדיינים בכרוז נגד בני ה"היכל" ואמרו להכריח אותם בכל תוקף ועזו לשוב לביהכ"נ הישן "עם כל מנהגיו המכוערים...". הפתיות [כלומר "המשוגעת"] להכריז...: דכל המשנה ממנהג גורם לבלבול התפלות בפמליא של מעלה.... ולכן נבין לו, כי יצא בשנת (1809) [1819, תקע"ט] בכרוזו הנודע נגד האורטדוקסים הקנאים^(ט)..."

ה. אליעזר ריסער בגד בהאחריות הרובץ על אב בחינוך בנו "אליעזר ריסער.. לא מנע את בניו גם מלימוד החכמות הנחוצות לכל אדם משכיל, "הוא שלח את בניו אל בית הספר הכלליים, דבר שלא היה אז נפרץ כל כך בין היהודים...". במובן ידוע,

וערבות מואב ואהל מועד, עם רבבות "כריתות בריתות", וכמבואר ב**גמרא** (סוטה ל"ז, ע"ב), ו**בתוס'** (שם, ד"ה אמר), עי"ש.

(ט). רשע זה, מתאר את ה"מנהגים הישנים", לא פחות ולא יותר מ"מכוערים" עפ"ל. ואת האיסור שלא לשנות נוסח התפלה, מה שרבתיה"ק מסרו את נפשם עליה: כ"פתיות" כלומר "משוגעת" עפ"ל. ו**בזה** הוא "מלמד עליו זכות" מדוע שיצא ללחום בעזות וחוצפה בקונטריסו הפלסתר שלום רב נגד גדולי ישראל שאסרו "טעמפל" שלו [ראה הצילום (דף ר"ע)], ומובן דעם "לימוד זכות" שכזה, אינו זקוק עוד לשום דברי "קטיגור" כלל...

שהסבירו בעלי המאסף מדוע שדולגים על קטעים מסויימים וכנ"ל (פ"א, ענף ג') עי"ש.

(ח). הא הא לך "דו פרצופין" מובהק, דלמרות דלא רק: שלא מיחה בריפורמים, [כעין ה"שטאטוסקווא" שנחרמו בעבור זה מרבתינו], אלא דגם לחם לצדם בעוז ותעצומות, ועכ"ז הוא מתארהו: כמי שהלך ב"דרך הממוצע"... ומלבד זה, הלא בטענתו הזו: שלא למחות בהריפורמים, אלא להניח לכל צד לעשות כאות נפשם, הרי בזה גופא בלבד, כבר די לנו להחליטו כ"כופר גמור". דהרי הוא מכחיש בטענתו הזו את כל עצם חיוב ה"ערבות" מה שכל ישראל מושבעים ועמדים עליה מהר סיני

עזב את בניו לנפשם, ולא כהה בהם^(י) אם סרו באיזה פרט מדרך האמונה... ולא כפה [על בנו] את מנהגי הדת באונס...^(יא).

"וכאשר היה [גבריאל בנו] לאיש ועמד על דעתו, פרק מעליו מעט מעט עול המצות המעשיות... כי איננו מוצא בהן שום תועלת מוסרית, והוא עובר עליהן בפרהסיא... עזב את דת אבותיו, מנעוריו נטר איבה להיהדות האורטודוכסית...".

ו. שיטת בנו גבריאל ריסער: יכולים להיות יהודי בלי שמירת תומ"צ "שיטת [גבריאל] ריסר היתה כשיטת אביו אליעזר ריסר: לבלי לעשות קרע ביהדות, להפרידה לשני אומות. אבל מצד השני היה הוא אדם חפשי בדעותיו הדתיות, ובשום אופן לא אבה להכנע תחת עול החוקים הדתיים. דעתו היתה בכלל: כי כל איש הישר בעיניו יעשה בעניני הדת [!..], ועם כל זאת כולם נמנים על דת ישראל".

"[גבריאל] ריסר נחשב בעיני עצמו, בתור "גרמני אמיתי", אלא שעל פי דתו ומולדתו [א"ה: לדאבונן] הוא יהודי... בעוד כי כל מצות המעשיות היו חולין בעיניו... לכן התייחס על חברת המתחדשים, הם בעלי ה"היכל" בהמבורג, אשר בחרו בריסר [אביו] בתור פרנס ומנהיג...".

"הרב ברניס [רבו של רש"ר הירש זצ"ל] חדש את הכרוז שהכריזו רבני

(יא). עי' רמב"ם (תשובה פ"ד, ה"א), דמנה בין העשרים וארבעה דברים המעכבים את התשובה: הרואה את בנו יוצא לתרבות רעה, ואינו ממחה בידו, וע"ע

(י). ר"ל: שלא "מיחה" בהם, אלא שמשכיל זה לא היה יכול להזכיר מלה זו, מרוב שנאתו בכל הענין ד"מחאה", וכדלקמן (פי"ג, ענף א', אות א').

המבורג בשנת תקע"ט לאסור את הסידור החדש... יחס ריסר למחלוקה הזאת נוכל להבין בנקל, הוא יצא בכרוזים ובחבורים להוכיח צדקתו וצדקת בני ה"היכל"... בין אנשי המעלה אשר נתנו את לבם ליסד את הריפורמה על בסיס נאמן, נחשב גם ריסר...".

ז. לפי גבריאל ריסער אין די לכפור בתלמוד באמונה ובביאת המשיח 'ועד הריפורמה העמיד בכרוזו את השקפתו הדתית על שלשה עקרims... (ב) אין אנו שומעין בקול התלמוד, לא בדברים הנוגעים באמונות ודיעות, ולא במעשה. ג) אין אנו מחכים לביאת המשיח אשר יקבץ את נדחי ישראל ויובילם לארץ פלשתינה, ואין לנו חפץ בגאולה כזו. ארץ מולדתינו היא הארץ אשר נולדנו בה, ובה אנו יושבים ומתאזרחים...".

ח. גבריאל ריסער רצה לבטל מצות מילה, וכפר בכה"ת כולה 'בתופס הראשון של הכרוז, אשר עליו אמר גם ריסר לבוא על החתום, היו עוד שני סעיפים: ד) המצות המעשיות אשר היו נהוגות בזמן הבית בעת שהיה לישראל קבוץ מדיני, בטלו כבר. ה) ביחוד בטלה כבר מצות מילה. את שני הסעיפים האלה, מחקו בטופס השני, כדי לפייס במעט את קצת היהודים שטענו: לכל הפחות בתורה שבכתב על תגעו!..".

'ריסר התנגד לטופס השני, כי לפי דעתו ראוי היה "להתם כל שקר דתי בישראל", ולא לעשות הדבר לחצאין. על כל המשכילים באמת, לפרוק מעל צוארם עול הדת המעשית באומר ובפועל, ככל אשר הם עושים תמיד בחייהם".

'בנוגע למצות מילה, אמר ריסר בפירושו: כי יותר היה ראוי לבערה מבית ישראל, מהתלמוד והאמונה בביאת המשיח. גם התנגד ריסר לדברי הכרוז, כי פורקים מעליהם עול התלמוד,

שהרי מכלל הן אתה שומע לאו: כי עול תורה שבכתב לא ימישו מעל צוארם, וזה לא יתכן בעיניו מכל צד, ישנן כמה מצות כתובות בתורה, אשר ראוי להשכיחן...".

"ריסר יעץ לאלה, כי יכנסו בעובי הקורה לטובת החרות הדתית... העיקר הוא: לבטל כל כפיה ואונס בישראל... דעתו היתה, כי הרשות לכל אדם לעשות בענינים דתיים כחפצו...".

ט. גבריאל ריסער בעט אף ב"ריפורם" ומן הארוטדוקסים התגעל "בהמשך הימים, נפרד ריסר מחברת הריפורמטורים לגמרי, ולא חפץ להתערב כל עיקר בדברי ריבותם. הסיבה האמיתית לזה היתה: כי נקעה נפשו מכל וכל מהחיים הדתיים של ישראל. וגם הצורה החדשה שאמרו חברי הריפורמה להמציא להיהדות, לא היתה לפי רוחו".

"בשנת תר"ד כתב לריעו שטירן בנימינגן: "האורתודוכסיה היתה לי לגועל נפש בתכסיסה והעויותיה, אבל גם הריפורמה לא תמצא חן בעיני".

"אם נחפוץ לחרוץ משפט אמיתי על דברי יחס ריסר אל היהדות בימיו האחרונים, עלינו להודות, כי יהדותו היתה רק בזה... שלא התנצר"... [מה שלא התנצר אינו מכח "יהדותו", רק מכח שיטתו ד"הפקרות": שלא להיות מוגבל לשום ענין "דתני" וכנ"ל (אות ח)].

י. מת ביסורים ושגעון, והמצבה על קברו הוא פסל אשה פרוצה בימי מחלתו נתקלקלו כלי מבטאו, עד כי רק בקישוי עלה בידו להביע לאדם חפצו... גם קפץ פעמים אין מספר ממטתו, ויאמר לצאת מן הבית...". [וכנראה שנתבהל מ"מלאכי החבלה" שראה אותם באים לקראתו לקדם את פניו... אבל כבר הי' מאוחר מדי...].

"ומת בשנת הנ"ז לימי חייו... וגם רבים מחשובי הנוצרים התאבלו עליו... [איזהו כבוד...], גדולי השררה וחברי בית המועצה דייני בתי המשפט, פרופיסורים ואנשים מכל פינות העם השתתפו בהלווית המת... [איזהו כבוד...], בשבת [...] שלמחר הלוויה הספידוהו הדרשן ד"ר פרנקפורטר בבית הכנסת "היכל"."

"המצבה היא אבן שיש פסל תמונת אשה [פרוצה, ולא נשא אשה, וכדלקמן (סוד"ה הוא), כנראה בכדי להפגין: "חופש מדת" מיד במצוה הראשון], סמל האמת, אשר ברגליה תרוצץ ראש תנין השקר...".

"אביו הנאור והמשכיל הדריכהו בדרך ישרה... לאהוב את האמת ואת הטוב והישר, מבלי לצוות עליו במפגיע בתור אדון ומושל... אליעזר ריסר לא כפה על בנו תורת המוסר והצדק".

"הוא היה ריע וידיד לבנו וינהלהו בעצתו, אבל לא משל בו בגערתו ולא איים עליו מעודו", [נ"שיטה" שנדמה ל"המתחכמים" בימינו כ"חידושים", כבר ידע ריסער לפני מאתיים שנה, ופוק חזי הפרי באושים]. "מסיבה זו התפתח גבריאל מנעוריו בכשרונו ובמדותיו הטובות, עיקר תכונת נפשו היתה: "אהבת האמת והצדק...".

"גבריאל ריסר לא היה מטבעו איש מלחמה... אדרבה הוא אהב את השלום ואת הריעות... היה איש טוב ונוח לבריות... ובנקל התרועע עם אנשים כנים וישרים, אפילו אם לא כדעתם דעתו. [פזמון" הידוע מהמשכילים: "שלום שלום"]. אם כי בכל ארחות חייו פרק מעל צוארו עול המצות הדתיות, לא שנא מעולם את אחיו האורתדוקסים" (יב).

(יב). זה נסתר ממש"כ לעיל (אות ה', ד"ה וכאשר): ש"מנעוריו נטר איבה

בארות המיב (שם), ולבו"מ (מהדו"ד, סי' רפ"א) מש"כ בזה. [וע"ע לקמן (אות י', ד"ה אביו)].

"הוא קצף רק על האורתודוכסים, אם באו על אחיהם בתוקף המלכות לאנסם בעניני תפלה בצבור, מצות מילה וכדומה"^(ג). לא נשא אשה מימיו, ולא נתן צוארו בעול משפחה^(ד)..". עכ"ל.

הרי לנו עדותו של "עד" מי ש"כשר ונאמן" להעיד עליו לכל הדיעות, ומדבריו אנו רואין עד היכן שהגיע התדרדרותו של אותו האיש דמתקרי אליעזר ריסער", מי שמהוה ה"ממציא" וכל ה"מקור" של ה"כת"י" שממנה נדפסה המג"ס, ו"עלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה".

ופשוט, דעל "עדות" כזו, שפיר מתאים האימרא הידועה: ד"עם המלצה שכזה, שוב אין אנו זקוקים עוד להשמיצו". ומעתה, הכי נצרך לנו לבזבז עוד מלה אחת נוסף, בכדי לשכנע את הקורא, שאסור להסתכל בתוך ספר שיצא מיד רשע ועוכר ישראל שכמותו, וד"ב.

יא. הלימוד היוצא מזה הוא: שאליעזר ריסער אשם בהתדרדרות בנו

הארכנו מה שעלתה בסופו של גביאל ריסר, הגם דבודאי אין זה "כלל": דכל שהבן יצא לתרבות רעה, דזהו באשמת אביו. דהרי מי לנו גדול מאברהם אע"ה, שהיה לו בן רשע: ישמעאל, וכן יצחק אע"ה היה לו בן רשע: עשו, דהלא ה"בחירה" חפשי ביד כל אדם להרע או להטיב, וכידוע.

"הכרה ממשלתי" כיהודים כשרים, מה שזה היה כופה אותם להצטרף להם. ונהפוך הוא: דה"ריפורמים" רצו לכפות את שיטתם על השומרי תורה ומצות, שלא יוכלו להתפרד כקהלה נפרד, וכידוע.

(יד). כנראה דזהו בזכות זקיננו הגה"ק בעל ושב הכהן, שלא ישארו ממנו ח"ו נכדים גוים.

ליהדות האורתודוכסית", וגם נפרך מדברי ריסער עצמו שכתב: "האורתודוכסיה היתה לי לגועל נפש", וכנ"ל (אות ט', ד"ה בשנת).

(יג). גם זה שקר מוחלט, כי מעולם לא ניסו האורתודוקסים לכפות קיום המצות על הריפורמים, כי פשוט לא היה להם כח לזה בזה"ז שאין יד ישראל תקיפה. הם לחמו רק בעד זכותם, למנוע מהם

אמנם, בד"א, שאין האב אשם ברשעת בנו, כשהאב מצידו קיים את חיובו הרובץ עליו: לחנכו לשמירת תורה ומצות ויראת שמים ולמונעו מלחטוא, אלא שהבן בחר מעצמו לבעוט בתורת ה', אז דאין להאשים את האב. לא כן בנ"ד, שאביו אליעזר ריסר שלח בנו לעיר אחרת בעודו נער קטן, שילך ל"גימנוזיום" דשם "להשתלם" בלימודי חול והאכסינו בביתם של גוים נוצרים, מה יעשה הבן שלא יחטא.

ולא עוד, אלא שלימדו משחר נעוריו, שכל הענין של "יהדות", הוא דבר התלוי בבחירת האדם מרצונו. [ובטענה זו התוכח גם עם גדולי ישראל: מדוע שמיחו על אנשי ה"טעמפל", "רעיון" שהוא כפירה גמורה בכל עצם החיוב ד"ערבות", מה שכל ישראל מושבעים ועומדים ע"ז בריבי רבבות "כריתות ברית" וכנ"ל (סוף הערה ח'), וכש"כ בנוגע מ"אב" כלפי "בנו"].

וזה היתה גישתו בכל הנוגע לחינוך בנו: "הפקרות" כליל, שיש לו רשות לעשות כאוות נפשו, ועל כן לא מיחה בו, כשראה שפרק מעל צווארו עול כל המצות. בודאי דבכה"ג, עליו ליתן את הדין על איך שהסתיים הדבר: שחי חיי גוי גמור, וכפר בכל התורה כולה, ועד כדי שלא רצה לחתום אף על "תקנות" הריפורם, מדוע, משום שרצו להחזיק עדיין במצות מילה, [וכנ"ל (אות ח', ד"ה בנוגע)]. דאם אמרו: דהרואה את בנו יוצא לתרבות רעה, "ואינו מוחה בו", מנדין אותו בשמים [וכנ"ל (הערה י"א)], כש"כ כ"שגרם" לכך.

מברנש כזה, שלחם בעד ה"ריפורמים", וחינך את בנו לכפירה. ממנו יצא הקרח הזה דמתקריא: "מגילת ספר", דהוא "מי" שהנציח לנו את נוסחה המצוי כהיום... האם יש הו"א להעניק לה סמכות כלשהו.

יב. מדברי ספה"ק משכיל אל דל על כה"ג

והא לך לשון ספה"ק משכיל אל דל (כלל ד', פרט ו', אות ב', ד"ה בוא):

"האב הנוטל את בנו הקטן, ונותנו למורה דרך כזה, לעקרו מדרך התורה והיראה והאמת, וללמדו לשונות העמים, וישפיק בילדי נכרים,

הנקרא "שטודירען". וגלוי ומפורסם לכול, שעל ידי כן ישרש מלבן אור האמת ועיקרי האמונה, וישריש בלבן כל מיני כפירות ואפיקורסות ותאות רעות. שעל ידי כן תכרת נשמת הבן מעץ חיים של מעלה, ומקריבו לפני היצר הרע, שיהיה נשרש בטומאה כל ימיו".

"מה יהיה סופו של אותו האב, הרחמן, לפי דעתו הסרוחה, הדואג עבור הצלחת בנו. האם יהיה די לו, בכל שבעה מדורי גיהנם, ובכף הקלע, למרק עונו", עכלה"ק ותל"מ.

יג. סיכום היוצא מפרק זה:

היוצא לנו מכל האמור בפרק זה, שאליעזר ריסער דנק, שהוא ה"ממציא" המשמש כה"מקור" של נוסח ה"מגילת ספר" המצוי כהיום, ואם לא גם המייצרה והמחוללה כפי מה שכל האומדנות מוכיחים כן, וכנ"ל (ענף ג').

למרות ש"בחיצוניותו" צעד כשומר תומ"צ, ולא עבר עבירות בפרהסיא, מ"מ ב"דיעותיו" היה מורקב מיסודו. ולבסוף אילגאי בהתתיה: שהוא רשע גמור, שהסית והדיח בגלוי את אחבנ"י לתנועת "ריפורם", ועמד בראש ה"טעמפל" שלהם. ולחם בחוצפה ובעזות עם ראשי גולת אריאל: מהר"ם בנעטה, רעק"א, החו"ד, השמן רוקח, החת"ס ועוד, וכתב עליהם השמצות. ולא עוד, אלא שחינך את בנו גבריאל לתרבות רעה, עד שבעט בכה"ת וכפר בכל יסודי הדת, ועשה פעלים לעקור מצות מילה רח"ל.

ומעתה, האם נשאר עוד ספק כלשהו בדבר, אצל כל מי שיש לו מח בקדקדו: אם יכולים לסמוך על כת"י שיצא מתחת ידו. בו בזמן שהיא מליאה על כל גדותיו עם השמצות וזלזולים נוראים על גדולי ישראל, דבר שהוא "התמחה" בה. ודאי דלא יחשוב כן, רק מי שמוחו כבר הורעל מדעת המשכילים, ומבטו על גדולי ישראל הוא ע"פ השקפתם ומבטם רח"ל.

פרק י

האיסור מאזהרת רבותינו: שלא לעיין אף בספרי גדולי ישראל, אם ה"מוציא לאור" אינו ידוע ליר"ש

ענף א

ציטוטי לשונות מדברי רבותינו הקדושים בזה

ומעתה, אחרי שהראינו והוכחנו באותות חותכות וברורות, שרשעים גמורים שלחו ידם בתוכן ספר זה, לגרוע ממנה ולהוסיף בה כפי חשקם ורצונם. ולא עוד, אלא שהכניסו לתוכה קטעים שלמים מארס ורעל של "דיעותיהם הכוזבות" וכנ"ל (פ"ג, ענף ג'. ופ"ד, ענף ג'). האם עוד נשאר אצלנו צל ספק, אם מותר לעיין בספר זה, או לא, בו בזמן שרבותיה"ק התרו בנו: שאסור אף רק להחזיק ספר כזה בתוך הבית, ואצ"ל שאסרו לקרות בו.

א. "גילוי" משתומם מעדותו של הגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל: דכל עצם עיסוקם של המשכילים בפיענוח כתבי ידות מגדולי ישראל, היה רק בכדי שיוכלו להחמיק בתוכם דיעות כוזבות שלהם **דכן** העד העיד בנו הגה"ק הנ"ל, בספר הזכרונות (מצוה א', אד"ה ודבר) בזה"ל:

"וגם החיבורים שמדפיסים על שם הקדמונים גדולי עולם, כל שהמוציא לאור היה איש אשר לא ידענוהו לירא אלוקים ומאמין

בכל דברי התורה^(א). צריך בדיקה, אם לא נתערב בו על ידו דברים זרים להתעות בני ישראל^(ב), כאשר נתברר אצלי שעשו כן בכמה חיבורים.

“ועוד יותר נתברר זה, על פי מכתב כתב יד מהראש שבהם, אשר התחיל לעורר צרעת הזו בארצות אשכנז בדורות שלפני פנינו, [הכוונה על משה דעסויער שר“ן], אשר בכבודו יתיימרו כולם” [כלומר כל ה”משכילים” מתכבדים בו..].

“הוא, במכתבו לאחד מריעיו במדינת פולין, יעצו בפירוש על זה: “להדפיס דברים על שם הקדמונים כרמב”ן וחביריו, ויכתוב בהם ככל העולה על רוחו, ובזה יוכל להמשיך לב העם אליו”^(ג).

ה. וכן ה”מגיה” הפוקר ווירשובסקי, אפיקורס מפורסם, שהיה “פראפעסור” מומחה על “קבלה הנוצרית” רח”ל וכנ”ל (פ”ג, הערה ה.). וכן כהנא שהוציאה לראשונה, היה כופר המלגלג על חז”ל וראשונים, וכעדותם של גדולי ישראל עליו וכנ”ל (פ”ג, הערה א. ופ”ו, ענף ב, אות ב.). וכן המהדיר ביק היה פוקר ומנובל ממדריגה הראשונה, וכנ”ל (פ”ח, ענף א.). כודאי דעל כל כי האי גוונא, ודאי דנאמרה עליה אזהרת הגה”ק ר’ צדוק צצ”ל הנ”ל.

(ב). וכש”ב בנ”ד, כשאנחנו עומדים כבר לאחר ה”בדיקה”, וגם לאחר ה”מציאה”: שאכן הוכנסו בספר זה “דיעות כוזבות” וכנ”ל (פ”ד, ענפים ג - ו), עי”ש.

(ג). על”נו להתבונן בעומק משמעותה של “גילוי” זה, מי שהמעיד עליה

(א). וכש”ב בנ”ד, שידוע להיפך: ש”כל” המתטפלים בהעתק והוצאת המגילות ספר היו כולם - בלי יוצא מן הכלל - רשעים ידועים ו’אפיקורסים’ מפורסים.

החל מן אליעזר ריסער, מי שה”כת”י יצא מתחת ידו, שהיה רשע ועוקר דת מפורסם, שעמד בראש מייסדי ה”טעמפל” בהמבורג, והוציא כרוז להסית ולהדיח אחב”י לתנועת ה”ריפורמים”, ושפך קיתון של בוז וקלון על גדולי ישראל שלחמו נגדו, וכדלעיל (פ”ט). ועד לבעלי ה”מאסף” ששיתפו עמו פעולה, שהיו “אפיקורסים”, וכעדותו של הגה”ק מהר”נ מברעסלאב וכנ”ל (פ”א, ענף ב, אות ה) עי”ש.

וכן המעתיק שפירא שהיה רשע ולוחם ידוע, נגד גדולי החסידות מתלמידי תלמידי הבעשטה”ק וכנ”ל (פ”ג, ענף ב, אות

"ולאשר לא עלתה לו לריעו הנזכר עצתו זו, סופו המיר דתו, כן יאבדו כל החפצים להחטיא את הרבים".

"וכל קובץ וחיבור הנדפס ויצא אור ע"י אנשים כאלו, צריך חקירה ודרישה הרבה, אם לא נמצא בו תערובת זר.. [כין] על הרוב המבקר אחריהם ומחטט היטב, ימצא מה שבלבם".

"ובכלל כל עניניהם לדבר בדברי הבאי ולהתלוצץ במנהגי ישראל הקדושים.., "ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים" [ממש כבנ"ד, וכדלעיל (פ"ט, ענף א)]... וכופרין בעיקר..".

"וזה אמת [ש]יכלו להעיד עליו מעדות הנסיון ומעשים בכל יום מאנשים כאלה. ולפיכך כללנו זכרון זה באזהרת: "השמר פן תשכח", כי הוא הגורם בסוף שכחה וכפירה בהשי"ת, וד"ב", עכלה"ק.

ב. הגה"ק בעל אבני"ז: אסור להחזיק בבית ספר שהמו"ל היה רשע ובעי"ז כתב גם הגה"ק מסאכטשוב זצ"ל בעל אבני נזר, בספרו אגלי טל (שם, בסוף הקדמתו), בזה"ל:

"להסיר מכשול מדרך עמי, הנני להזהיר: היות כי ראיתי רשעים קבורים שהדפיסו ספרים בשם גדולים, שהיו בדורות שלפנינו.

בהדפסת ספרים מכתבי יד של גדולי ישראל, "הוא רק בכדי שיוכלו להכניס שם רעיונותם הטמאות", ובשביל כך היה כדאי להם כל הטורח הגדול שיש בזה, וזה מבהיל הרעיון ממש לכל המתבונן היטב בזה.

הוא הגה"ק ר' צדוק הכהן מלבוזין זצ"ל בכבודו ובעצמו. דהרי זה מהוה "גילוי" נורא ממקור הכי נאמן ומוסמך אצלנו: שקיים במציאות "הודאת בעל דין בכתב ידו של הראש שלהם": דכל עצם התעסקותם

וצפנו בתוכם סף רעל, לצודד בהם נפשות נקיים ותמימים, כי הרואה יאמין לתומו, כי הדברים האלו ממקור נאמן יצאו.

"לזאת ידע כל איש, אשר ספרים הנדפסים בשם איש שהיה מהדורות שלפנינו, בלתי הסכמות גדולי ישראל^(ד), שידעו שאמת הדבר, שממקור נאמן יצאו הדברים, או לכל הפחות: "שראו את כולו מעבר אל עבר, שנקי הוא מחשש זיוף". פיגול הוא לא ירצה. ואינו נכון שיקנה אותם שום אדם, ולא יביאם אל ביתו, ולא יביט בהם כלל", עכ"ל^ק.

ג. הגה"ק בעל בני יששכר: ספר כזה הוא "עבודה זרה" ממש

וזוה לשון קדשו של הגה"ק בעל בני יששכר בספרו דרך פיקודיך (מל"ת י"א, דף נ"ה ע"ב בהג"ה):

"שמעתי מגדול אחד, שיש בידו קבלה: כשיש בבית איזה ספר מספרי המינים הללו [המשכילים], אסור לספר דברי תורה, כי

כמה מהם, והודו לנו: שלא ידעו מאומה מאופן השתלשלות של המגילת ספר, וסברו לתומם שנדפסה מעצם כתי"ק של רבינו. אבל טעות לעולם חוזר, וצריך לעקור דפים הללו, או לגנוז את כל הספר, וכדלקמן (פי"א, ענף ג). וכש"כ ואצ"ל, דהמגילת ספר מהדורת בומבאך (ירושלים תשע"ב), שאין עליו שום הסכמה כלל, [זולת שעל ספרי המו"ל הקודמים, והדפיסם שם למטרת "הסוואה" והטעאה...]. הרי על כגון דא ממש, נאמרה אזהרת הגה"ק מסוכטשוב זצ"ל: שאסור להחזיקה בבית, וכש"כ שאסור לעיין בה, וכדלקמן (פי"ב, ענף א', אות ב'), עי"ש.

(ד). הנה "אזהרה" הזו, המפורש יוצא מן הגאון הקדוש מסאכטשוב זצ"ל, שספרים הנדפסים בשם גדולים מדורות שלפנינו, ואין עליו הסכמה מגדולי ישראל, שידעו שבאמת ממקור נאמן יצאו הדברים, "פיגול הוא לא ירצה, ואינו נכון שיקנה אותם שום אדם, ולא יביאם אל ביתו, ולא יביט בהם כלל". מתאימים גם על קונטרס "תולדות המחבר" שבספר מפיחם ומפי כתבם (ח"ב, קריית יואל תשס"ח), כ"מבוא" לספר עדות ביעקב, שהדפיסו שם קטעים מן המג"ס המזויף המבזים מאוד את רבינו. דהגם שיש שם "הסכמות" מרבנים חשובים, אבל דיברנו עם

היא עבודה זרה ממש, ועבודה זרה היא כמו צואה, צא תאמר לו, ומסתבר הוא".

"וכתות הרשעים האלה, מחברים בזמנינו כמה וכמה ספרים, ובאים בחלקלקות לשונם להסית המון העם להפר התורה, והמון עם אינם יודעים הדבר. ובראותם הספרים, ביופי הכתיבה וקשירה, לוקחים הספרים ההם, ולומדים בהם לעתות הפנאי, ונלכדים ברשת זו טמנו להם..".

ודבר אחד מדברי חכמינו, באיזה ספר קטן שחיברו, יספיק ביותר מכל דברי המון עריצים הרשעים, אך הוא אשר ערב להם לחם שקר ע"כ בילדי נכרים ישפיקו. על כן אני אומר, מהראוי לחכמי הדור ללמוד להמון עם, ולגזור עליהם: לבל יקנו ספרים חדשים מקרוב באו, רק ספרים המפורסמים מקדמונים. ועל ספרים חדשים ישאלו את פי מבין בחכמת התורה אם הם כשרים לבא בקהל ד', וכתורה יעשו, עכלה"ק.

ד. "קול קורא" תרמ"ב: אסור להחזיק ספרים שיצאו מתח"י רשעים וז"ל "קול קורא" מגדולי ישראל בשנת תרמ"ב, [הובא בשו"ת אבנ"צ (הוספות, סי' ל'), אגרות שפירין (סי' כ"ב), תורת אמת (תשנ"ב, פרק י"ז):

קול קורא במדבר, פנו דרך ה', ישרו בערבה מסילה לאלוקינו... בעת החל רוח חדש לפעם, ואש המינות יצאה ותאכל בקצה העם, לנתק מעל צאוורו עול התורה, להפשיט מעלינו אדרת האמונה... אולם מבלי עולם לא ינוחו ולא ישקוטו ממעללם, ויתהפכו בערמימות ונכלי"ם מנכלי"ם שונים, כגלגל באופנים.

"וכל רצונם ומאוויים: לנצל מבני ישראל את עדים, להציגם ערום מתורה ומצות כיום הולדם, להשפיל כבודם תפארתם והודם, עד אשר תמצא ידם".

"זה ינסה כוחו להוציא רוחו, ויתן יד להדפיס ספרים ישנים מן הקדמונים קדושים עליונים, למען הצג בפתח השער הקדמה עם רעיונות מלאו[ת] מינות. ועוד יוסיפו אשמה, לבא בחדר פנימה, ויעשו הערות זרות, ארוכות וקצרות, אמרות מלאו[ת] ארס, סביבות המחברת, ויחמרו את הספר מבית ומחוץ בכופ"ר, ויטיחו דברים, אשר רבותינו לא שערום".

וגם בתורת ה' תמימה כבר שלחו ידם... להשקות את העדרים, ילדי העברים הרכים והצעירים, ובאו המים ונהפכו למים מאררים המרים. וכל השומעים, וכש"כ הרואים, ישתוממו פלאים, איך לא לבשו אלו המחברים חוברי חברים, חרדה ורעדה, לגשת לזאת העבודה, לפרוץ גדר.. למען ספות הרוה את הצמיאה. לכן חוב קדוש על רועי ישראל, להציל צאן מרעיתם, מיד מבקשי רעתם... שלא יעלו הפורצים והמתחדשים.. כפי דעתם בתורתנו הקדושה.

"ואנחנו גוזרים באיסור גמור על כל איש ישראל.. את הספרים אשר יוציאו.. הנוגעים בדתי המלך מלכי עולם ודתו ותורתו ואמונתו. שלא לאספם אל ביתו, ומכל שכן לקרות בס, כי עקרב כרוך על עקבם. והנמצאים כבר, יחושו לבער, לבל יראו ובל ימצאו בכל גבול ישראל, אלו ספרי מעל, למען ישיב ה' מחרון אפו עלינו...". עכ"ל.

והתמו על כרוז זה מסלתה ושמנה של גדולי ישראל שבאותה תקופה, ה"ה הגהאודה"ק: [א], בעל יטב לב מסיגוט. [ב] בעל שם שלמה ממונקאטש. [ג] בעל מעלגי צדק מדעעש. [ד] בעל מחנה חיים מפעסט. [ה] בעל שבט סופר מפרעשבורג. [ו] בעל חתן סופר ממאטערסדארף. [ז] בעל פני יצחק מקליינווארדיין. [ח] בעל יד יוסף מפ' לאדיין. [ט] בעל בית שערים מחוסט. [י] בעל שבילי דוד מווייטצען. [יא] בעל נהרי אפרסמון

מפוטנאק. [יא] בעל ילקוט אליעזר מפאקש. [יב] בעל נטע שורק מטשאט. [יג] בעל וידבר משה מבאניהאד. [יד] ובעל אפסי ארץ מנאנאש, זכר כל הצדיקים לברכה. ועוד גדולי ישראל, [אלא שלא מנינו כאן רק אותם הידועים ומפורסמים כהיום], עי"ש.

ה. הגה"ק מחנה חיים: אסור להחזיק ספרים אלו אף כשהמחבר קדוש ומכתב מיוחד כתב על זה הגה"ק בעל מחנה חיים זצ"ל, הובא בק"ן סופרים (מכתב קי"ג) וז"ל:

.. "ואני חלוש מאוד להאריך בענין חרבן ספרים כאלה... לכן ראוי לגזור בכל כח, שלא יבואו ספרים כאלה במחנה יהודים... על כן, טוב לגדור גדר על ספרים כאלה, אפילו אם יהיה מחברו גדול וקדוש, וק"ו על אופן הזה: הערות חדשות מלאים תוך ומרמה. דברי הכותב לשם שמים, שלא לשכוח ח"ו תורת משה רבינו, הק' חיים סופר", עכ"ל.

ו. הגה"ק ר' עקיבא יוסף שלעזינגער: אסורים מפני "תערובת המינים" וזה לשון הגה"ק ר' עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל, בספרו בית יוסף חדש (דף ל"ה, ע"ב):

וביותר צריכין לזרז.. למען ידעו להזהר בנפשם, שזה ביאר [הרמ"ד עה"ת] מצוה לבערו מן העולם, ואסור לבא בקהל, וק"ו לבקש תורה מפיהו... ובאזהרה שלא ליגע בהם למען לא ימיטו רגליהם בעוה"ב, ומעתה הירא את דבר ה', ידע את אשר לפניו.

"וישמור מהם וכיוצא, ספרים חדשים אשר יוצאים בדור הזה, ואף גם אם נדפסו על שם ראשונים נוחי נפש ז"ל, צריכין דרישה בדיקה וחקירה ושמירה יתירה "מפני תערובת המינים", עכ"ל.

ז. הגה"ק בעל ערוה"ב: המחפש היטב בהם ימצא דברי אפיקורסות ודא לך לשונו של הגה"ק בעל ערוגת הבשם בצוואתו הקדושה בספר הכנה דרבה (סי ג):

"אני פוקד עליכם... שתהיו זהירים מאוד מאוד, לבל לקרות שום עתון אשר נושא ונותן בדברי יהדות... אם לא תדעו נאמנה, ויתברר לכם מתחלה: ש"המוציאו לאור"^(ה) הוא יהודי כשר ישראל סבא, ממאמינם בני מאמינים בתורה הקדושה ובכל דברי רז"ל. ואני אוסרכם באיסור גמור, וכן לקרות בשום ספר, אם לא נתברר לכם שהמתברו הוא ת"ח נאמן להשי"ת ולתורתו הקדושה, בכל פרטיו ודקדוקיו", עכלה"ק.

ושם (סי ה) כותב בזה"ל:

"חלילה לכם ללמוד.. מהמשכילים הזמניים, אפילו אם לפום ריהטא לא נמצא בו דבר פשע או מינות. מ"מ משכיל על דבר ימצא בכמה מקומות דברים מתנגדים לקבלת רבותינו האמיתיים ז"ל... כבר כתבתי, שחלילה לכם לעיין בשום מחברת, קודם שנתברר לכם שמחברו הוא יר"ש... שצריך זהירות הרבה יותר ממה שאפשר לפרש בקולמוס...", עכלה"ק.

ח. הגה"ק לבו"מ: ה"מבקרים" בלבוש יראים שיריים מה"משכילים"

וז"ל לבושי מרדכי (מהדר"ק או"ת, בהקדמה בהערה מתחת לקו):

"גם מצאתי מקום להזהיר ולהשמר, בזמן הזה אשר קמו כמה

(הערה א). **ופשוט**, דבנ"ד גם המעתיק [המסתתר] של הכת"י, בודאי דנכלל בסוג "מוציא לאור", וכש"כ כשיצאתה מתח"י רשע מסית ומדיח מפורסם וכנ"ל (שם).

(ה). **הנה דקדק להדגיש**: ד[גם] ה"מוציא לאור" צריך להיות יהודי כשר. ומה נענה בנ"ד, דכל המתטפלים בהדפסת ספר זה, כולם היו אפיקורסים ידועים, וכנ"ל

וכמה, אשר נתנו שמות בארץ בשם "מבקרים". והם נשארו מיתר הרפאים ה"משכילים", ועתה בתרמיתם מתעטפים בטליתות של יראי שמים"⁽¹⁾.

"ועל ידי כן מעבירים על דעת רבנים להשיג מהם מכתבים והסכמות, ואחרי אשר היתה הרווחה, וכלומר, לאחר שעולה בידם להשיג "הסכמות" מרבנים. וכבוד לבם, מתכבדים להביא "כותבי התולדות והדורות" אשר מפורסמים שהם כופרים בתורה שבכתב ובעל פה, כאשר ראיתי בעיני בפני חיבורים שלהם"⁽¹⁾.

כ"חסידים" למען כחש], הם המבלי עולם הדוחפים כהיום עגלת ה"השכלה" הארוכה [מה שהמיטה עלינו ה"שואה" וכנ"ל (פ"א, ענף ב', אות א)], וכדלקמן (פי"א), ה"י מהם.

(1). נפלא הדבר, איך שהלבושי מרדכי מדגיש כבר על "המבקרים" שבימיו: שמצאו פתח איך להסב לב בני"אחורנית מאת ה', כמה שהביאו מ"כותבי התולדות והדורות". **כי** ידעו היטב איך לנצל הכמיהה של אחב"י לרוות צמאונם בידיעת תולדות צדיקים וגדולים, ושם צפנו הרצל שלהם. וזוהו ממש מה שאירע בני"ד, דתחת מסוה חיבור של "תולדות הח"צ והיעב"ץ", הצליחו האפיקורסים להכניס ארסו של עכנאי בלבבות בני"א התמימים. ומה מאוד מתאים על נ"ד, גם סיום לשונו הנ"ל: "אשר מפורסמים שהם כופרים בתושב"כ ובע"פ, כאשר ראיתי בעיני בפני חבורים שלהם". **ויכולים** לומר, שרוה"ק נזרקה מקולמסו על המגלת ספר, כי כל מלה ואות מלשונו מתאים בדיוק על המצב סביבותיה.

(1). ביאור דבריו, דה"משכילים" שמימי קדם לחמו בגלוי נגד הדת, והתייצבו עצמם לצד ה"ריפורמים". **וכיון** שסופן של ה"ריפורמים" כבר ידוע: שצאצאיהם נתבוללו בין העכו"ם, ולא נשאר להם שם ושארית בעם ישראל. **על** כן התחכם היצה"ר, והעמיד כלפני מאה שנים [בזמן המחבר] כת חדשה של "משכילים פנימיים". **כלומר**, יהודים שבחיצוניותיהם היו שומרי תורה ומצות, אבל בפנימיותם נרקבו והורעלו עם דיעות כוזבות, והם הם מי שהלבושי מרדכי מכנה אותם כאן בשם "מבקרים מיתר הרפאים המשכילים".

ובהיום, התחכם היצה"ר יותר: שהעמיד בינינו "בכם ומכם" "משכילים פנימיים" שבחיצוניותם הם לבושים בשמנה בגדים של ה"חסידים" [שהיו מראשי הלוחמים נגד ה"משכילים" כידוע]. והם [מי שאנו מתארים אותם כ"משכילים חסידיים", כלומר שבפנימית מחשבתם הם "משכילים" מובהקים, אלא שבחיצוניותם הם מלובשים

"על כן, כל אחד יעמוד על המצפה, שלא לשלוח יד [כלומר, שלא לקרות] בספרים שלהם, וכמה כבר נתפסו על ידי, ודי בזה להזהיר הזהירים ולזרו הזריזים", עכ"ל.

ט. הזקן אהרן בשם הגר"ח מוולאזשין: אין הצלחה מספרים כאלו
וז"ל שו"ת זקן אהרן (ח"א, סי' ט):

ושמעתני, שהגר"ח מוולאזשין היה אומר: כי הלומדים בספרים הנדפסים על ידי אדם שאינו הגון, אין להם הצלחה, ועיי' מש"כ בספר חסידים (סי' תשע"א), עכ"ל.

י. הגה"ק החזו"א: זהו עבוי' ואסור להשהותה אף אם יתבטל ת"ת
וז"ל הגה"ק החזו"ן איש (קובץ אגרות ח"ב, סי' מ"ז):

.. "בנוגע לשימוש בספרים שחיברום מסיתי עם ישראל לאמונות כוזבות, ודאי אין שום היתר בזה. ואין נפקותא אם יש מינות במאמר זה או לא, אחרי שמחברו מפורסם למרציא על יסודות המינות... השימוש בפרי ספרותו, מרעיל את לבות הרכים, ורעתם בטוחה... אין שום מכריח בעולם שיתיר את הדבר".

"ולא הלימוד בהם לבד אסור, אלא אסור להחזיקם בבית. ואף אם יתבטל בית ספר בשביל ביעור עבודה זרה זה. "יבטלו אלף כיוצא בהן, ואל יבטל אות אחת מן התורה", חבל שצריך לדבר בזה", עכ"ל.

יא. הגה"ק ממונקאטש: דאי אפשר לברר הטוב מן הרע בשום אופן **ומעתה**, אחר כל דברים החוצבים להבות אש מרבתינו הקדושים הנ"ל, האם יש עוד צורך לבזבז אף מלה אחת, על האיסור לעיין בהמגי"ס המצוי כהיום. בו בזמן, כשידוע לנו בבירור: שכל המתטפלים מסביב לחיבור זה – היו משכילים ואפיקורסים מובהקים.

ולא עוד, אלא שרובם ככולם כבר נתפסו בזיופים, ותעל צחנתם ובאשם אשכולות מרורות בהשמצת גדולי ישראל, וומעולם לא יצא ספר זה עם "הסכמות" מגדולי ישראל, ראה אזהרת האבנ"ז הנ"ל (אות ב.). הרי אנו מוזהרים ועומדים: שלא להחזיק ספריהם בבית, וכש"כ שלא לעיין בדבריהם, וק"ו שאין לסמוך עליהם ולקבל את דבריהם כאמיתיים, וכ"ז פשוט וברור לכל מי שיראת ה' נוגע ללבבו.

ואם יבאו ה"מתחכמים" ויטענו: שהם יבררו הדברים הטובים מן הרעים, ולא יפרסמו רק הדברים הטובים, [כמו שטעו בזה כמה ממתחכמי זמנינו, וכדקלמן (פי"א, ענף ג'. ופי"ב, ענף א', אות ה.)]. עליהם לדעת, שהגה"ק בעל מנחת אלעזר זצ"ל מכחישם בספר חמשה מאמרות (כלפי ס' "חמד"י) וז"ל:

"יהיה איך שיהיה, גם אם מחברו היה צדיק תמים, בעל כרחך שלטו בו ידי זרים, וערבבו בו דברים אשר המה אסורים. גם אם נחליט: שהוא רק באיזהו מקומן, "מאן חשיב מאן ספין ומאן רקיע, לברר הפסולת מתוך האוכל, או להיפך..".

"ומי יודע, איזה מהם ומהמונם שעירב דברים אלו בתוך הספר... והדפיסו הכל כאשר מצאו בראותם שהוא טוב בכללתו... ומי יודע מה נמצא עוד שם, מה שעירבבו... בדרך ערמה... כדי שלא יכירו וירגישו מבטן מי יצאו הדברים... לאשר בטח שלטו בהם ידי זרים... ועל כן הרחיקוהו... אדרבה ניחא להו לצדיקים דלא ליכשלו בדברי ספריהם ששלטו בו זרים", עכלה"ק. ווע"ע דברי יואל (ש"ת סי' ג', אות ז'. ועה"ת חיי תצ"ח, ושלח שמ"ג. ומכתבים ח"ב, סי' ר"ד).

וכמו כן ממש, הוא גם בני"ד, דכיון דזה מיהא ודאי מעל כל ספק: שידי זרים שלטו בהמגילת ספר והכניסו בו דברים זרים ואסורים. שוב נפסל כל תוכן הספר, דמאן ספין לברר האוכל מתוך הפסולת, ובודאי לא ניחא לרבינו המחבר זצ"ל, שיכשלו בני"א בגרמת ספרו ח"ו, וזפו"ב.

ענף ב

הפלמוס בדבר פירוש עה"ת על שם ריה"ח

א. דברי האגרות משה: ד"כל הספר נפסל" מכח התערובות

וכן כתב באגר"מ (יו"ד ח"ג, סי' קי"ד): דברגע שברור לנו, שידי זרים שלטו בספר המיוחס לגדול מפורסם. שוב אין בכח שום אדם לברר האוכל מתוך הפסולת, וכל הספר נידון לגניזה, וז"ל:

בדבר פירוש התורה המיוחס לר"י החסיד, [שמצאו שם ג' דברים, מנוגד לחז"ל]... עכ"פ.. מי שאומר: שאיכא אפילו רק אות אחת [בתורה] שכתב משה (ב) [מ]עצמו [לא מפי הקב"ה], הוא כופר בתורה ובכלל כי דבר ה' בזה, וכש"כ מי שיאמר: שאיכא איזה דבר שאף משה לא כתבו, אלא אחרים... ונמצא שהמזויף, היה רשע ואפיקורס וגם שוטה... וכבר הביא באבן עזרא מאפיקורס אחד בשם יצחקי, שאמר כי בימי יהושפט נכתבה זאת הפרשה, ומסיק האבן עזרא: חלילה, חלילה שהוא כמו שדבר על ימי יהושפט, וספרו ראוי להשרף.

"ונמצא, שכבר הוא דין פסוק מאבן עזרא: שצריך לשרוף ספר כזה, ואיך נדפיס עתה מחדש ספרים אחרים בכפירה זו. וספר זה עוד גרע, כי הרי הכופרים הרשעים זייפו זה בתוך ספר שנקרא על שם ר' יהודה החסיד, כדי להטעות את העולם בהסתה והדחה כזו: שגם ריה"ח אמר זה."

"לכן פשוט שאסור להדפיס ספר זה, ועוד גרוע הוא מספרי מינים ששם המחבר כתוב עליו, שהרבה אפילו מפשוטי העם לא יאמינו לזה. אבל כששם ריה"ח כתוב [בשער], יש לחוש שגם יותר יטעו, ויעשו כופרים בתורה, ולכן ברור שאסור באיסור היותר גדול: ד"מחטיא את הרבים".

פרושי התורה לר' יהודה החסיד

יוצא לאור

בפעם הראשונה על פי כתבי יד קמברידז' ומוסקבה

ועל פי כתבי יד נוספים וספרים שנדפסו

עם מראי מקומות והערות. על ידי

יצחק שמשון לנגה

נדפס בסיוע קרן וורצוילר

ירושלים תשלה

"ואני הייתי אומר שלא ידפיסו כלל, אף לא הדברים האחרים, כי אפשר לא נבדק היטב, ובפרט כי נעשה ספק גדול ממילא, על כל הספר: מי הוא מחברו. "ואף אם נמצא שם איזה דבר, שנמצא בשמו של ריה"ח בספרי הראשונים, אין ראייה על שאר הדברים, מאחר שאיכא ריעותא גדולה כזה..."(ח).

אחרי כתבי השיגו הספר ציוני של ר' מנחם ציוני, ומצאתי.. שמביא זה בשם הרי"ח. אבל זה אינו מתרץ כלום, שודאי הוא כפירה בתורה, ומי שיאמר זה, הוא כפירה בתורה, וגם ענין של גדוף על דוד המלך... וכנראה, שהעתיק מה שנמצא באיזה ספר על שם ריה"ח בלא עיון. ואני הייתי אומר, שאסור למכור ולקנות גם ספר ציוני, מאחר שנמצא [בו] דבר כפירה זו, עכ"ל.

והכא נמי יש לישיב שבעה נקיים, ושלוש מאות גרבי שמן, ולדרוש דברי רבינו יהודה החסיד, ולא לגונזן, ובי"ה עיינתי בדבריהם, וראיתי שיש לפרשם לפי דרכו בקודש ע"פ ההלכה, אלא שאין כאן מקומן, עכ"ל.

ב. ומסגנון לשונו של המשנה"ל [שישב כל ימיו בד"א של הלכה, ולא בילה את זמנו בחקירות] משמע. שנדמה לו, דאותן כתבי ידות, בין מפירוש רי"ה עה"ת, ובין מפירוש הציוני עה"ת, היו מעצם כתב יד קדשם של המחברים, ולכן כתב דמצוה לטרוח וליישב הדברים התמוהין שנמצאים שם. דהרי הוא מדמה אותו לספר יחזקאל, ושם הרי היה ידוע בבירור, שהדברים יצאו ממנו, דהרי ספר יחזקאל נכתבה ע"י אנשי כנה"ג: חגי זכריה ומלאכי, וכמבואר בגמרא (ב"ב ט"ו, ע"א), עי"ש.

(ח). א. הנה, במשנה הלכות (חי"ב, סי' רי"ד) הגיב על דברי אגר"מ הנ"ל בזה"ל: על דבר אשר תמה, [על] מה שראה בספר אגר"מ, שכתב שספר הציוני... דברים זרים מכת"י הנ"ל, לכן יש לאסור גם הספר הציוני לעיין בו. וכת"ר תמה עליו היאך יעלה על פי צדיק לאסור ספר הקדוש הציוני, שהי' קדמון קדוש ה'.. והאריך בדבר. להקשות על דבריו.

לא אאמין אשר דברים אלו יצאו מפי הגרמ"פ, אלא נלפענ"ד שאיזה תלמיד טועה כתבו, והכניסו בין מכתביו לאחר פטירתו, וידי זרים שלטו בו, ותלה עצמו באילן גדול... אלא מי שהוא אחר הכניס בתשובתו, ושאריו ליה מארי להאי אחר. ובאמת, כי לפי"ז גם הכת"י של ריה"ח אין לרחק ולגנוז, אלא כמ"ש (שבת י"ג ע"ב)...

ג. ובוזה נפרכין דברי ה"מתחכם" שכתב בגליון קובץ בית אהרן וישראל (גליון ק"כ), ללגלג על דברי אג"מ הנ"ל, ע"פ דברי משנה"ל הללו, והד של קרירות וליצנות זול נשמע מבין בתרי דבריו, [וגם ריה חזק של אפיקורסות נודף הימנן]. ומה שכותב השני מחי ליה אמוחא (שם, גליון קכ"א), בטוענו בשם "חכם" אחר: דהמו"ל ספר פי' ריה"ח עה"ת זייף את הכת"י. ואח"כ חזר בו אותו המוחה (שם, גליון קכ"ב) מן האשמה הזו, בהתנצלו: שנתוודע לו בבירור, שאכן כתוב בהכת"י כמו שהעתיק המו"ל בדפוס, ע"ש.

ברם כל דבריהם, בין של המיימינים ובין של המשמאילים, הם מופרכים כליל, וזהו מכח שני טעמים, ואלו הן:

ראשית, דמנוסה תגובתם יוצא הרושם המגוחך, כאילו שהם רוצים לייצג עצמם כהממשיכים להלאה כהיום, את הפולמוס הישנה שבין תלמידי הבעש"ט ותלמידי הגר"א... וכיון שהאגר"מ לא נמנה על כת החסידים והפריך דברים שנאמרו על שם ר' יהודה "החסיד". נדמה בעיניהם, כאילו שפגע בזה נגד ה"חסידות", וממילא כבר הותרה אצלם הרצועה, להגיב על דבריו בלגלוג וחוצפה גס, צחוק מכאיב..

ולא חלו ולא הרגישו, שלדאבונינו אנו נמצאים כהיום במצב עגום ונורא, שה"מבקרים" היום [שכמותם], הם שיריים מיתר הרפאים ה"משכילים" דלשעבר, [כמו שכתב הלבושי מרדכי וכנ"ל (ענף א', אות ח')], מה שלאט לאט מתבצר כת זה בינינו. [וזה נגרם, על ידי קלות אפשרות הגישה כהיום להחיבורים מהמשכילים דלשעבר, דהגם שכבר אזלו מן השוק ולא נשאר מהם שארית מי שירצה לחדשם בדפוס. מ"מ יש

[וזה פשוט, דלא היה שייך חשש זיוף בנוסח ספר מספרי הנביאים, מה שנתפשטה אצל כלל ישראל, והנוסח היה מקובל מדור דור. דהרי אין המדובר שם מספר [יחזקאל], שהיתה אבודה מכלל ישראל למשך מאות בשנים, ופתאום בא אדם עם תופס הספר, בנוסח הסותר לד"ת. דאילו היו מסופקים ח"ו בסמכות נוסחה, אז לא היו מבקשין רק לגנוזה, אלא שהיו מאבדין אותה, כיון שדבריה סותרין דברי תורה, וזפ"ב. אבל היות, שספר יחזקאל היה מצוי ביניהם במשך כל הדורות מעת שנכתבו, בלי הפסק, וממילא ידעו בבירור שהנוסח שבידם מספר זה, הוא מוסמך ומאושר ממסורת הדורות. והיה ברור כשמש, שנוסח זה יצאתה מקולמסם של חגי זכריה ומלאכי, ורק משום כך, הוא שטרחו וייגעו עצמם לתרצה ולקיימה, וזפ"ב].

ואילו ידע בעל משנה"ל האמת: שאינו כן, אלא שהפירוש ריה"ח עה"ת, נדפס מכת"י של איזה "כותב" לא נודע, [דבימים קדמונים טרם שכלול הדפוס, היו שוכרים "כתבן" שהעתיק ספרים שנכתבו מ"כתבן" אחר, וכידוע]. **בדאי** של"ה כותב מה שכתב, דמהו המצוה לטרוח וליישב דברי כפירה, רק משום שכן נמצא כתוב על שמו של גדולי ישראל, מאיזה "כתבן" לא נודע.

דהכי היו חסרים אפיקורסים בימי קדם, שנצלו את עבודתם כ"כתבנים", להחמיק דיעותיהם הכוזבות וכפירתם, בתוך בתרי הד"ת של גדולי ישראל שהעתיקו את ספריהם, כדי שיתפרסמו על שמם ויתקבלו הדברים. **אדרבה**, ידוע כהנה וכהנה, [ראה לעיל (ענף א', אותיות א' ב' י"א) בדברי הגאון"ק ר' צדוק הכהן מלובלין, האבנ"ז, והמנח"א].

ביכולת בן תורה להגיע לפתחה של גיהנום בלחיצת כפתור, וכנ"ל במבוא (ענף ד), ה"י.

וסכנה גדולה מרחפת מזה עלינו בכפליים, **ברוחניות**: דבריהם פוגמים במוח

התלוי באבנתא דליבא, וכל באיה לא ישיבון ולא ישיגו אורחות חיים. **והלא** ה"משכילים" ע"י "התחכמותם" גרמו לאט: שרוב יהדות איירופא יצאו מן הדת, למרות שבתחילתם היו שומרי תומ"צ מלאים כידוע. **וגם** סכנה **בגשמיות**: דהלא התדרדרות זה הביא עלינו חורבן ה"שואה". ע"י דברי הגה"צ **אביגדור מילער** זצ"ל בס' **עשן הכבשן** (מאמרים ה', ז', ח', י"א, כ"ה): שהרשע משה **דעסויער** שר"י הביא ע"י ה"השכלה" שלו לקיום ה"תוכחה" באירופא בצורת ה"שואה", ה"י. **ואם** חזינן דשמירת תו"מ לא הועיל למנוע ההתדרדרות ותוצאותיה הנוראות, איך נדמה ל"מתחכמי" זמיננו ד"לבושם החסידי" אכן יועיל לזה...

והמתבונן בעין חודרת בתוך המאמרים המתפרסמים כהיום בגליוני

תורה אף מחוג היראים, ישאר מרעיד, איך שדבריהם ספוגים ורוויים מדברי המשכילים דלשעבר. **[וב"פ** אף נודף מהם ריח של אפיקורסות ממש והם ה"מסכנים" האמיתיים את כל עתידה של כלל ישראל, ה"י. **ואין** דברינו מופנים להתווכח עמם דכש"כ דפקרי טפי, רק להרוצים לדעת האמת, כדי להשמר מזרם מים הרעים השוטף והולך בלי הרף].

אז הלא יוכח לדעת, דהמאבק כהיום איננה בין "חסידיים" ו"מתנגדים". רק המאבק הישן שניהלו **האורטודוקסים** נגד ה**ריפורמים**, [אלא דכהיום הוא נגד אותם שהולכים עם לבוש ארטודוקסין], ומה שניהלו ה**יראים** נגד ה**משכילים** [שכהיום הוא נגד אותם שהולכים בלבוש חסידי...]. **ובמלחמה** זו, הרי הושו

כל המחנות והצדדים, בין "תלמידי הגר"א" ובין "תלמידי חת"ס" ובין ה"חסידיים", כולם כאחד לחמו מלחמה זו בחירוף נפשם, ולא הי' בזה שום חלוקי דיעות ביניהם כלל.

ד. **ושנית** והוא העיקר: שהחסירו המטרה כמה שמתעלמים מעצם נקודת קוטב הדין, דעל מה היא תלויה, והחליפוה בדבר אחר בבחינת "עורבא פרח". **כי** מדבריהם ומאופן תגובתם יוצא כאילו שקוטב הפולמס תלוי: באם אכן כתוב בהכת"י כמו שהדפיס המו"ל, או לא. **וכאילו** דאם אכן כתוב כן בהכת"י, אז שוב מוטל עלינו לקבל הדברים בעינים עצומות כאילו שהיתה תורה מסיני, או לייגע עצמינו ולטרוד ז"נ בכדי ליישבה.

והמעיין בדברי האגר"מ יראה, שלא כתב כלל: שה"מוציא לאור" כהיום

הוא שזייף להכניס דברים אלו לתוך הספר בשינוי מהכתוב בהכת"י. דהרי כתב:

"הכופרים הרשעים זייפו בתוך ספר שנקרא על שם ריה"ח.. דברי כפירה בתוה"ק... שרשעים זייפו וכתבו שם "בשהעתיקו את הספר" דברי כפירה.. **ולא** ה"י כתב: רשעים מסיתים ומדיחים "משנים דיש מאות ושבע מאות קודם זמיננו העמידו בספר פירוש ריה"ח כדי להטעות את העולם", עכ"ל.

הרי לנו, דאין נפק"מ בדבר, "מי" שהיה הזייפן ובאיזה "זמן" שנעשית, דאף

אם כתוב הכת"י שמלפני מאות שנים היה הזייפן. **אכת"י** אין זה נותן שום אישור כלשהו כלל להדברים המופרכים, רק משום שנכתבו לפני מאות בשנים, דזה אינו משנה כלום מהמסקנא: שצריך לבער הספר. **וא"כ** מהו החכמה של "מתחכמים" דגן להתעלם מכל זה, ולהפנות השקו"ט לכיוון אחר: אם "המו"ל" שינה מהכתוב בהכת"י, או לא...

[תמהים אנחנו, לפי חוזק האימון מה ש"חוקרים" הללו מעניקים לכל דבר מוזר, רק משום שנמצא כתוב "בכתב". א"כ הגע עצמך, אם היה נמצא כתוב על אחד מהם, [לא בחתימת ידו, ולא בחתימת עדים]: שהוא חייב לחבירו איזה סך ממון. האם גם בכה"ג היה עומד בשיטתו המוזר: דכל מה שכתוב ב"כתב", כבר מוכרח להיות אמת ואי אפשר להכחישה, וממילא היה משלם כפי שכתוב שם, רק משם שכך העלה מישהו "בכתב"... ודאי לא, אין ספק דבכה"ג היה צועק בדיוק כטענתנו ההגיוני: דמאן יימר דרק משום שאחד שירטט כן בכתב, שזה כבר יחייב אותו בממון. הרי זאת אומרת, דבנוגע להפסד כמה זודים שלו, שפיר מבינים היטב, שיש בכוחם להכחיש ולבטל דררא חיוב לשלם, למרות שכן כתוב ב"כתב". ורק בנוגע להפסד אמונתנו הקדושה, שם הם מוכנים למוכרה בעד נזיד עדשים, רק משום: שמישהו "כתב" כן...].

ז. ומלבד זה, ידוע מש"כ החזו"א (עירובין סי' ס"ז, אות י"ב) על פי ר"ח, שנדפס מכת"י בש"ס ווילנא, בזה"ל: "לא ידענא, אם אפשר לסמוך על הנדפסין מחדש [מכת"י], שכבר הפסיקה המסורה בינינו. ואין אנו יודעין מי המה המעתיקים, שמלאכת ההעתיקה כבירה מאוד, ואף ע"י זרוזין ומדקדקים מצוי ט"ם הרבה, ואם יעבור הדבר ע"י איזה רפיון בדקדוק הדברים, יוכל הדבר להשתנות לגמרי.

ולבן הפוסקים שלא הפסיקה המסורה בינם ובינינו בכל הדורות, ששקדו עליהם חכמי דור דור, לשמרם ולנקותם, צריכים אנו לחשוב את ספריהם ליותר דוקנית. ובש"כ במקום שאין ללמוד מכוונת הדברים, אלא מדקדוק לשונם, שקשה לסמוך

ה, ונראה בעליל, שבכוונה תחילה הפנו את הפלפול לדבר "שאינו ממין הטענה": אם אכן כתוב כן בהכתי" או לא, כדי לבלבל ולטשטש דעת הקורא בגדר "עורבא פרח". דהלא "חוקרים" ו"מבקרים" הללו, יודעים היטב מאוד דאין המדובר כאן מדברים מפוקפקים הנמצאים כתובים לפנינו בעצם כתי"ק של ריה"ח עצמו, או בכתי"ק של הציוני עצמו, [וכמו שנדמה להמשנה"ל וכנ"ל]. אלא שהמדובר מדברים מוזרים שנמצאו כתובים מאיזה "כתבן" לא נודע, מי שכתבם על שם ועל חשבונם.

וממילא, שוב לא נשאר שום מקום כלל לכל דברי ההתווכחות שבין הצדדים: אם הדברים המוזרים כתובים בהכתי" או לא. דאין שום נפק"מ בזה כלל, דאף אם אכן הם כתובים שם, אכתי אין זאת אומרת דמשום כך כבר צריכין להעניק לה "סמכות" כלשהו כלל, ולישב ז"נ ולטרוח ליישבם. [דשאני דברי הראשונים שהיו נפוצים במשך הדורות בלי הפסק, ועברו עין בקורת של גדולי הפוסקים, וכדלקמן].

ן. דהלא שאלה גדולה וחזקה הנוקבת עד לתהום, נשאלת כאן אצל כל הולך ישר: דאמו לא תהא הסמכות והאימון ב"תורה שלימה" שלנו, חזקה לכל הפחות כל כך [ואף אלף פעמים יותר, מ]כמו ב"דברי מינות" הנמצאים ב"כתב" שנכתב מאיזה "כתבן" לא ידוע.

דאמו רק משום שאותו ה"כתבן", היה די "חכם להרע", להעלות דברי המינות "בכתב", ולערבה בין בתרי ד"ת של איזה גדול שמגדולי עולם כדי להתלותה על שמו. כבר מוטל עלינו, לטרוח ולישב ז"נ כדי להחליקה וליישבה, דמהו ההגיון בזה.

נאמן בעדותו להלכה וכגון שהוא "עד אחד" בלבד. לא רק שאין אנו דנים את מי שהעיד עליו בעונש אותו החטא שהועד בו, דו"פ דהרי בעינן מן התורה שני עדים. אלא דאף אנו מאשימים את אותו העד: ב"הוצאת שם רע", ואנו מלקין אותו על כך, [למרות שהוא עצמו "יודע" בכירור שהאמת כדבריו...].

וכראיתא בגמרא (פסחים ק"ג, ע"ב): שלשה הקב"ה שונאן... והרואה דבר

ערוה בחבירו ומעיד בו יחידי, כי הא דטוביה חטא, ואתא זיגוד לחודיה ואסהיד ביה... נגדיה לזיגוד, אמר ליה טוביה חטא וזיגוד מינגד. א"ל איך, דכתיב (דברים י"ט, ט"ו): לא יקום עד אחד באיש... ואת לחודך אסהדת ביה, שם רע בעלמא קא מפקת ביה... ע"כ. [ונפסק כן להלכה ברמב"ם (רוצח י"ג, י"ד), הגהות מיימוניות (עדות פ"ה, ה"א), ורמ"א (ח"מ סי' כ"ח, ס"א), עיי"ש]. זאת אומרת, שאנו מחזיקין את המעיד כ"שקרן" מוחלט, וכמי ש"מוציא שם רע" על אדם החף מפשע, מדוע, רק משום שהעיד עליו באופן שלהלכה אין דנין על פיו.

וא"כ הגע עצמך, הלא אף אם מהותו של אותו הכתבן, היה ידוע לנו כאדם ישר ומוחזק בכשרות והיה מעיד בבי"ד על ריה"ח: שאמר, או שכתב אותן דברי כפירה [ח"ו]. מה היתה חריצת משפטו של אותו העד, הוא היה נידון בבי"ד כ"שקרן" וכ"מוציא שם רע", והיו מלקין אותו על כך וכנ"ל. **ומעתה**, אטו רק משום שמהותו של אותו "כתבן" אינו ידוע לנו, ואין אנו יודעים אם הוא כשר לעדות בכלל, וגם לא בא בבי"ד להעיד בפני ריה"ח, אלא שקבע הדברים "בכתב" לפני מאות בשנים. משום כך, כבר צריכין אנו להעניק לו נאמנות

על החדשים, עכ"ל. ובן כתב (שם, סי' ל"ט) קונטרס השיעורים (אות ו', ד"ה אח"כ) וז"ל: "שאינו לסמוך על כתבי, הנמצאין בהפסקת מסורת דור דור... עכ"ל. והובא דבריו להלכה: בשבט הלוי (ח"י, סי' ק"ס), וקובת"ש (ח"א, סי' קע"א, ד"ה וכבר), ויא" (ח"א יוד, סי' כ"ג אות ב', וח"י, ח"מ סי' א'). ובן כתבו מד"ע: הדברי חיים (אה"ע ח"ב, סי' קכ"ו), ודברי יואל (סי' צ"ז, וקל"ט), עיי"ש. [וע"ע הדור והתקופה (שלעזינגער, עמודים: י"ח, מ"ח, וע"ב), עיי"ש].

קרי לנו, דהכתבי יד מחידושי ראשונים שמתגלים כהיום לאחר שהיו ספונים וטמונים מאות שנים, קשה לסמוך עליהם להלכה. דביון שלא היו לפני הפוסקים הקדמונים, ולא עברה עליהם עין ביקורת שלהם, לא נתלבנו מן השיבושים כדרך דברי שאר הראשונים. וחזינן מזה, דעצם הדבר מה שנמצא "בכתב" אינו מעניק לה סמכות מליאה, אפילו כשיש רק "חשש" בעלמא: ד"אולי" נפלה בו טעותים בשגגת המעתיק.

ומעתה, כש"כ וק"ו, כשאנו רואים באיזה "כתב", דברים תמוהים ומוזרים שהם בניגוד לשרשי אמונתנו. היעלה על הדעת, דרק משום שהדבר נמצא "בכתב", כבר יש להעניק לה איזה סמכות כלשהו, או שנצטרך בשביל כך לטרוח ולייגע עצמינו ליישבה. וידועים מש"כ הרמב"ם באגרת תימן וז"ל: שראוי לך לדעת שדברים האלה וכיו"ב שוא ושקר, ולא יהיה לך לראיה לפי שתמצאם כתובים בספרים, שהמכזב, כמו שהוא מכזב בלשונו, מכזב בקולמוסו, ואין זה נמנע עליו, והכסילים הבורערים הם שיעשו אצלם לראיה הדבר בהיותו כתוב... עכ"ל.

ח. אדרבה, אף "להלכה" אנו מוצאים, דהמעיד על אדם שחטא, באופן שאינו

בדברי חז"ל והפוסקים, משא"כ בנוגע ל"דברי מינות", הם מתהפכים כמו רגע בעינים עצומות ל"תמימים" ו"מאמינים" הכי גדולים... וכן"ל במבוא (ענף ב)).

הל"א איפכא שמעינן מדבריהם המפורשים של גדולי ה"חסידות" בר' צדוק הכהן מלובלין, האבנ"ז, ומנח"א: דכל שנמצא רק נדנוד חשש זיוף, אז שוב נפרך כל תוכן הספר וכן"ל. והל"א זהו ממש כדברי האגר"מ, ומה הם רוצים ממנו, ואטו רוצים "מתחכמים" דנן לחלוק גם עליהם. הל"א אם אמנם אכן כן הוא, אז הרי הכרעת פתרון הבעיא דנן ממילא ברור לכל יר"ש.

י. וכבר צעק בשבט הלוי (ח"ג, סי' א') על עורכי ומוציאי הירחונים, על שמרהיבים להדפיס דברי נאצה ובלע, [כנראה מתוך הלחץ להתחרות עם שאר קובצים: להמציא להקוראים "חומר מושך"], וז"ל:

"למחות נגד רב מפורסם, אשר נדפס בשמו באיזה ירחון, שכתב על הרמ"א זי"ע, שהאמת ניתנת להאמר, שכמעט רוב הדברים בהג"ה, אינם עניני הלכה יסודיים כל כך. ובדרך כלל אינם אלא ע"פ מנהגים מקויימים בארצות אשכנז", ע"כ. [ולאחר שמכה על קדקדו של ה"מתחכם", ומפריך דבריו, מסיים בזה"ל]:

"ול"א היה כדאי להשיב על הדברים הנ"ל, לולא שידענא, שהיים אנו בדור שמדפיסים יחד, באין מבדיל קודש וחול, טהור ולא טהור. ובפר"ט הנערים מתפעלים מכל דבר נדפס, והדור העני הזה, לא קבל המסורה שלו מפי מעתיקי השמועה, ויש חשש שיטילו דופי הם ושלום כמנהיגי עולם..", עכ"ל, וד"ב למבקשי אמת, ותל"מ.

מליאה, היכן נאבד ממנו דין "שקרן" ו"מוציא שם רע", עד שנהיה זקוקים להתחשב בדבריו, ולייגע עצמינו לישוב שבעה נקיים בכדי ליישבם.

והל"א "זהו" כל עיקר נקודת הקוטב, מה שעליה תסוב הציר, במה שאנו דנים עליה בני"ד, כלפי אי סמכותה של המגילת ספר: דמבין שנמצא בה דברים מנוגדים להלכה ולמסורת, מלבד ההשמצות הנוראות ו"הוצאת שם רע" על גדולי ישראל. בודאי דאין להכותב כן בשם רבינו, יותר נאמנות מ"עד אחד", דאף אם היה מעיד כן על יהודי פשוט בב"ד ובפניו: שכתב כן, לא היה נאמן, אדרבה היו מלקין את המעיד כמוציא ש"ר. וא"כ כש"כ כשמעיד כן על רביה"ק, ורק בכתב, ושלא בפניו, ושלא בב"ד, וגם מסתיר עצמו, דע"פ הלכה אסור להאמינו שרבינו כתב כן. ועאכו"ב לאחר שנתגלה: ד"מ"י שמידו יצא הכת"י, הוא "רשע" גמור ועוקר דת, מי שהסית והדיח אחבנ"י לתנועת ה"ריפורם", בודאי ש"פסול לעדות", וע"פ הלכה אסור להאמינו בזה.

מ. ומאידך גיסא, האם אמנם חושבים "מתחכמים הללו, דרק משום שכן נמצא "כתוב" מאיזה כתבן לא נודע. כבר הותרה הרצועה לעשות צחוק מגדול בישראל, לשפוך עליו קיתון של זלזול, רק משום שאינו נותן אימון בדברי כפירה הכתוב ממישהו ע"ש ריה"ח, ומשום שרוצה להגין על טהרת דעת תוה"ק.

[היכן נעלם פתאום מ"חוקרים" הללו, חוש ה"ביקור" וה"אי אימון" מה שהם מתפארים בה תמיד, שאין להאמין רק במה שמתווכחים בחוש. כנראה דהפכפכנים הללו, מנצלים חוש זה רק כלפי אמונת אומן

ב. עוד מדברי האגר"מ שמדגיש: ד"אי אפשר" לנקות מן התערובות

וכן כתב עוה"פ (שם, סי' קט"ו), וז"ל:

מחמת שידידי.. ראה [בהספר] עוד קודם שגמר המוציא לאור... "דברי כפירה בתורתנו הקדושה, אשר רשעים מסיתים ומדיחים משנים, דשש מאות ושבע מאות קודם זמננו ויותר העמידו בספר פי" על חומש שהיה על שם ר' יהודה החסיד, כדי להטעות את העולם".

והחלטנו.. לומר להמוציא לאור, שאסור לו לגמור הדפסת הספר, כדי שהכופרים דנמצאים עתה, לא ידעו מזה, וירצו להדפיסו להטעות העולם... ואמר לי הרה"ג... אשר הדר"ג שליט"א... קראו להמו"ל, והבטיח שלא ימכור יותר מאלו שהדפיס, אם ירשו לו להדפיס מחדש, בלא ג' המקומות. ושם יודיע בתחלת הספר, שהספר שנדפס מכבר, היו שם ג' זיפים ונסתלקו.

"אבל הא פשוט וברור, שאין להאמין גם לכל דברי הספר המזויף הזה, ששלטו בו ידי רשעים מסיתים ומדיחים. כי מי הוא אשר יוכל לעיין ולדקדק בכל הספר, לראות עוד הרבה דברים דכפירה ודברי נבלה".

ואני ראיתי, כשנשלח לי מהרה"ג ר"ד הנ"ל טופס אחד, עוד דבר: שכיוונו הרשעים להקליש איסור... וכשמקשים על איסור זה, מאי טעמא, הוא כמסיר בזה כל הנבלה שיש בזה, ומסיר מזה הבושה והחרפה, ומזלזל בזה לגמרי.. שזה אסור להדפיס כמו כפירה, לבד דהוא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, וכהאי גוונא אפשר למצא בעוד מקומות. "ומכיון שודאי אין מי שיעיין בכל הספר מתחלתו ועד סופו, אסור להדפיס אף דבר אחד משם...".

וגם בלא זה, הא מצינו דבשביל שלא ידעו חכמים לפרש דברי יחזקאל,

אף שידעו שהוא נבואה מהשי"ת, וכל הכופר בנבואת יחזקאל הוא אפיקורס ורשע גמור. מ"מ כיון שמחמת זה, אפשר לטועין ח"ו לחשוב, שאיכא סתירה מיחזקאל הנביא, לספר התורה שניתנה ע"י משה רבינו, ויבא לכפור ח"ו, או בתורה, או בנביאים, או בשניהם.

רצו בשביל זה לגנוז, אף שהוא דבר האסור, דהא ניתנה ליכתב לדורות, והוא מניעה מדבר תורה, דכל המקרא, אף בנביאים וכתובים, הוא תורה שבכתב, ואיכא חיוב ללמוד כולן. וגם, דהא ספר יחזקאל וכל ספרי הנביאים, הם דברי נבואה שנאמרה לדורות, ובשביל זה נכתבו, כמפורש במגילה דף י"ד: נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה, שא"כ הוא כמניעה מלשמוע דברי הנביא, שהוא עוד איסור.

"אבל מ"מ ראו חכמים, שטוב לגנוזו, אף שהוא עקירת תורה מספר זה, בשביל קיום עיקרי האמונה, שלא יכשלו אינשי בהו... לטעות ולחשוב שהוא סתירה, ויבאו להכחיש הקראי דבמלכים ודברי הימים". וא"כ הא יקשה, דלא היה להו לגנוז כל הספר, אלא רק מקומות שהוקשה להו... הרי נמי איכא עת לעשות לה, כדי שיוכלו לקרות ספר יחזקאל ומשלי וקהלת, במקום שליכא שום חשש.

"אלא צריך לומר, דכיון דחזו בהו דברים, שאף לחכמים גדולי העולם היו מוקשים. חששו שאולי סתם אינשי יטעו בעוד מקומות, אף שלהחכמים לא נראה להו שיש לטעות, שלכן רצו לגנוז כל הספר".

"וא"כ בספר של אחד מרבותינו, שרשעים זיפו וכתבו שם, כשהעתיקו את הספר, דברי כפירה להטעות את העולם, בכוונה שיאמרו שהצדיק הגדול ח"ו כתב זה. ודאי אין לסמוך על מה שנוציא משם מה שראינו, דודאי אפשר שהרבה דברים, לא ראינו לפום ריהטא".

“וצריך גם לבער, ממש ע”י שריפה. והוא זכות היותר גדול לרבנו ר’ יהודה החסיד, שלא יכשלו ע”י גדלו ושמו הטוב, יותר ממה שנקיים אף דברים הטובים שכתב הוא. דליכא שום חיוב ומצוה על האדם שילמוד ספרי כל רבותינו... ויכול אדם ללמוד בספרים המפורסמים לטוב [שאין בהם חשש זיוף]... ויש לפרסם, שספר הנדפס על החומש, בשם ר’ יהודה החסיד, הוא מזויף, וצריך לבערו מן העולם”, עכ”ל.

למותר לומר, דעל פי דבריו הברורים, נסתר ונפרך רעיונם של המתחכמים דנן, הרוצים לשכנע אותנו, כאילו שעשו דבר טוב בהפיצם דברי המג”ס. וקטני קטנים הללו טועין ומתעים, כאילו שאכן יש בכוחם לברור האוכל מתוך הפסולת, ולהחליט ולקבוע מהשערותם כסומא בארובה: איזה דברים שאכן יצאו מקולמסו של רבינו. אבל זה אינו, דברגע שברור לנו שידי זרים ואפיקורסים שלטו בספר זה, הרי כל הספר “כולו” נדון לביעור על ידי שריפה וכנ”ל, ותל”מ.

ענף ג

בדבר פירושי יוסף כספי שהוכנס בחומש “אוצר הראשונים”

א. היה פילוסוף מובהק, ומלגלג על מרע”ה אונקלוס ודברי חז”ל **הנה**, בקשר למה שהבאנו לעיל (ענף ב) הפלמוס בדבר אי סמכותה של ספר ריה”ח עה”ת. נתעוררנו ע”י אחד מהקוראים החשובים: שבחומשים **אוצר הראשונים** [שהדפסתם ע”י מכון “תורת הראשונים” התחיל בשנת תשס”א] הוכנסו קטעים מפירוש זה המפוקפק והנאסר.

ולא עוד, אלא שהכניסו שם קטעים גם מפירושו של ר' יוסף כספי, תוך כדי להתעלם שגדולי ישראל עוד מדורות הקודמים כבר החליטהו כ"רשע" מי שיש לו דיעות כוזבות ביסודי האמונה. והצביע לדוגמא, מה שהדפיסו בשמו (פרשת בהעלותך, פסוק: כי אשה כושית לקח), איך שהוא מלגלג ממשה רבינו ע"ה, על שנזקק להשתמש בחכמתו של אונקלוס הגר שתירגם פירש הדברים להיפך ממשמעותו הפשוט...

והוא טוען שם בחוצפה גם: דאם לאונקלוס ולחז"ל הותר להוציא פסוקים ממשמעותן, א"כ מדוע אין רשות גם לו לעשות כן, ואם הוא אינו רשאי לעשות כן, אז גם לחז"ל ולאונקלוס אין רשות לעשות כן... ובזה גילה בהתניה: שכופר בתושבע"פ ובוטט בדברי חז"ל שאמרו (מגילה ג, ע"א), [וע"ע רש"י (קידושין מ"ט ע"ב, ד"ה הר"ז מחרף)]: שתרגום אונקלוס הוא הללמ"ס, עי"ש. וסיפר לנו: שכשהראה להמרא דאתרא של ביהמ"ד שמתפלל בו, את הפולמוס שמסביבות פירושים הללו, הורה מיד להוציא את חומשי "אוצר הראשונים" מבית מדרשו החוצה, ונתבקשנו להבהיר ענין זה בקיצור.

ב. מדברי רבינו קלונימוס ב"ר קלונימוס על כספי

ז"ל רבינו קלונימוס ב"ר קלונימוס [בן דורו של כספי], בקונטרס תשובה שהשיב החכם הכולל ר' קלונימוס (דף ט, ועוד), מה שערך נגדו:

במה שכתבת: וחלילה וחס שיהיו אותן האותות והמפותים חוץ מן הטבע וכו'... כמה תמיהות בדברים, אמרת בכאן שנביא שקר אמנם יעשה פעולות חוץ מן הטבע הנהוג, ולפי הפרק שאחריו השוית בשוה בין שליח השם ונביא השקר... יראה בביאור מדבריך, שלא תפרש בין נביא השקר לנביא האמת והצדק, מצד מופתותיהם... עכ"ל.

כללו של דבר, הרבית המבוכה, לא הגדלת הבידור בדבר מזה, ומה לך עוד צדקה ולזעוק לאויבך ואוהבך, כלח מדברותיך על דברי הר"ם ז"ל... מה שכתבת בענין העון, בלעתי והקאתיו, לפי שכאשר הגיע

בתוך מעי, עוררני סבוב הראש אחפוף קיא, ואולי איך ולמה, לא אומר אותו לכבודך רק פה אל פה... עכ"ל. [הרי שהוא מאשימו בדעות כוזבות, ועד כדי שדבריו מביאים אותו לגיעול נפש ממש].

ג. מדברי האברבנאל על כספי

ז"ל האברבנאל (בפירושו על המורה, פל"ז):

וכבר השתדל אבן הכספי, והביא האפוד לייחס אל המאמרים האלה, שמין ע"ז בהיותם נבנים על דעות נפסדות, נתלים בו יתברך. ודבריו בזה, הבל המה מעשה תעתועים... עכ"ל. ושם (פמ"ב) ז"ל: וכבר נתאמץ הכספי ליישב הפסוק הזה, ואמר שהוא מהשתוף הא' או הב', אשר זכר בשם נפש, והוא מבואר הביטול.. ומה שהביא בן כספי... לא כיוונו השלמים האלה חלילה.. כמו המפרש כספי "ברשתו", עכ"ל. [הרי שמתאר דבריו: "הבל ומעשה תעתועים", ומכנהו: "רשע"].

ד. מדברי התשב"ץ על כספי

ז"ל שו"ת התשב"ץ (ח"ג, סי' נ"ג):

דע כי במקום הזה נטה אבן כספי בפירושו שחבר לספר המורה, ז"ל... עכ"ל "הנוטה" הזה. ואני אומר, תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק בגאווה ובוז, כי הוא טועה, ותולה ברבו טעותו שהעולם הוא קדמון כדעת אריסטו, ודברי הרב נכונים הם, אין בהם נתפל ועקש... והמפרש הזה לא הבין כוונת הרב ז"ל... והאמת הוא מש"כ, עכ"ל. [הרי שמכניהו כ"נוטה" כלומר "סר מן הדרך", ומקללו].

ה. מדברי החסיד ר' יוסף יעבץ על כספי

ז"ל אור החיים (להחסיד ר' יוסף יעבץ, פרק ט'), [ממגורשי שפאניע, וגיסו של בעל העקידה, נפטר בשנת רס"ז, ובשה"ג מכניהו: "צדיק הראשון מחסידים האחרונים", והגה"ק הבני"ש עשה ביאור מעין גנים על ספר זה]:

של מגילת פרק י, ענף ג פלסטר

וראיתי קונטרס אחד שעשה בן כספי, בקוצפו את הקצף לפני השי"ת, הוא הצוואה אשר צוה לבנו, לרדוף אחר החכמות. אשר האיש הזה היה ריק אף מדיני איסור והיתר, כמו שהורה בעצמו על דין כף חולבת שקרה בביתו. והלעיג על החכם התלמודי אשר עכבוהו בביתו על הדין ההוא, ואמר בתוך סכלותו ויין גאונותיו...

כי בהיותו אוהב מאוד החכמות החיצוניות אשר עוררתו עליהם הרב הגדול, רצה ללכת למצרים, כי אמר בלבו מקום שיפול העין שם יהיו פירותיו ועליו, וקרא על עצמו: ויוסף הורד מצרימה. ומצא שם בני בניו של רבינו משה ע"ה, עוסקים בתלמוד ועושים ממנה עיקר גדול, ולא היו מגיעים לקרסוליו בחכמות. אז קרא על עצמו: הוי היורדים מצרים לעזרה, וחשב הסכל כי עבד משכיל כמוהו, ימשול בזרע הרב... עכ"ל. [הרי שמתאריהו כ"סכל" ו"אוהב חכמות חיצוניות" ה"ריק" מדיני או"ה ומלעיג עליהם].

ו. הודאת המו"ל שלא הודיע לה"מסכימים" הפלמוס ולא שאל חו"ד

לאורך כל זאת, התקשרנו עם המו"ל של חומש זה (ב' טבת, תשע"ה), ועל שאלתינו: אם הרבנים ה"מסכימים" על חומש שלו, יודעים מהפלמוס נגד פירושי כספי וריה"ח, השיב: ש"אינו יודע"...^(ט). ועל שאלתינו: אם אינו חושב שזה "עוולה" מצידו, להוציא "הסכמות" מרבנים, כדי לייצר רושם המסולף כאילו שהם מאשרים סמכותן של הנך פירושים, ולהכשירם בשקר על חשבונם, השיב: "לא"..., וכדי ביוון וקצף וכן לא ייעשה.

הללו, אם לאו, [כי ידע היטב מאוד, מה שהיתה תשובתם על שאלה זו...]. אלא הוציא מהם "הסכמה" במרמה תוך כדי להעלים מהם האמת. וכך דרכן של בדאים, כבעובדא דלקמן (פי"א, ענף ג', אות ג'), עי"ש.

(ט). זאת אומרת, "הודאה" גמורה מפיו: דעל כל פנים "הוא" מצידו, לא הודיע להם שמץ מן הפלמוסים שמסכיבות פירושים הללו. ואצ"ל שלא שאל מהם את חוות דעתם בהענין, אם להדפיס מפירושים

ז. סיכום היוצא בדבר "חומש אוצר הראשונים" וכתבי הכספי

היוצא לנו מכל הנ"ל, שאסור להחזיק בבית פירושי הכספי, וכש"כ שאסור לעיין בדבריו. ומעתה, חומשי "אוצר הראשונים" שנדפס בתוכה וקטעים מפירוש ריה"ח עה"ת, שדינו לשריפה וכנ"ל (פ"י, ענף ב'), ובנוסף לזה הדפיסו קטעים מפירושי הכספי, מי שגדולי ישראל יצאו נגדו בכל תוקף ועוז, וכנ"ל. ולא עוד, אלא שנדפס בתוכה גם קטעים שיש בהם דברי כפירה ממש, התלוצצות גלוי ממשה רבינו, ומאונקלוס, ולגלוג מדברי חז"ל, רח"ל.

מכל הלין טעמי והמקובץ, פשיטא שאסור להחזיק חומשי "אוצר הראשונים" בבית, וכאזהרת כל רבותיה"ק המועתקים לעיל (ענף א'), ולהשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב, א"ס.

"למחות... אשר נדפס.. צאיזה ירחון, שכתב על הרמ"א זי"ע... שכמעט רוצ הדצרים צהג"ה אינם עניני הלכה יסודיים כל כך...".
 "ולא היה כדאי להשיב על הדצרים הנ"ל, לולא שידענא שחיים אנו צדור שמדפיסים יחד צאין מצדיל קודש וחול, טהור ולא טהור".
 "וצפרט הנערים מחפעלים מכל דצר נדפס, והדור העני הזה לא קיבל המסורה מפי מעתיקי השמועה, ויש חשש שיטילו דופי צמנהיגי עולם"

שו"ת שבט הלוי (ח"ג, סימן א')

פרק יא

פירצת ה"משכילים החסידיים" שבמחנינו

ענף א

האיסורים שהם נכשלים בה ממבט ההלכה

א. הקדמה קצרה בהסבר מהותם של "משכילים חסידיים"

בהקדמת ספר הנפלא דברי שלום [מהגה"ק ר' אברהם שלום הלברשטאם מסטראפקאוו זצ"ל, בן הגה"ק משינאווא זצ"ל], מה שכתב נכדו הגה"צ ר' יחזקאל שרגא ליפשיטץ הלברשטאם זצ"ל (הקדמה ג) כתב וז"ל:

לפרש.. מאחז"ל (עירובין ס"ה, ע"ב): "ישראל ונכרי בפנימית, וישראל בחיצונה, בא מעשה לפני רבי ואסר, ולפני ר' חייא ואסר...". ונראה לי שמרומז כאן הדרכה ושכל עמוק, דהנה אמת ברור, שסוד קיום עמנו בני" הוא התוה"ק הנותנת לנו חיים רוחניים וגשמיים. והסטרא אחרא, הרוצה ח"ו לאבד קיומנו, הוא בא בעצות שונות לבטל ח"ו את הבר ישראל מן התורה..

ובא רב לעורר אותנו: "ישראל ונכרי בפנימית", שבפנימיות לבו, יש לו כח "ישראל", דהיינו ידיעות.. התוה"ק ששייך ל"ישראל". אבל יש לו גם כן "ידיעות נפסדות" וחוקות הגוים ה"נכרים", שיש לו בלבו

מגילת פרק יא, ענף א פלסטר שלג

דיעות המקרבות אותו לשנות ממנהגי אביו ורבותיו. וזהו "ונכרי בפנימית", ש"בפנים" נמצא טינא של "מאדערניסמוס", או שינוי מדרכי אבותיו.

אף על פי ש"ישראל בחיצונה", היינו אע"פ ש"בחיצונותו" צורתו כצורת "ישראל", מכל מקום "אסור", משום דעתיד להתגלע בהתותיה, ולבצבץ לחוץ הדעות נפסדות.

דאם ח"ו נקודה פנימית שבלב, יש בו נטיה מדרכי אבותיו... אזי לא טוב, דנתברר לעיני כל... ונתרבה הרבה ח"ו, מכח הרע שבפנימיותו ודיעות כוזבות שבלבו... כי צריכים ומחוייבים אנחנו להחזיק התוה"ק בפנימיות לבבנו [וגם] בחיצונות אברינו... כולם שוים לטובה... עכ"ל.

ככל החזיון הזה, הוא כלפי "חסידות" ו"השכלה", שכידוע המה שני הפכיים ונגדיים זה מזה ממש, [דהמשכילים שנאו ורדפו את ה"חסידים", ביתר שאר וביתר עוז]. וכשם שאי אפשר לאש ומים להתאחד, כך אי אפשר ל"השכלה" ו"חסידות" להתאחד. דבעוד שה"משכילים" שאפו לחדשות ולהתחכמות, היה ה"חסידות" דורש "יישנות", שלא לשנות שום דבר כלשהו מיהדות, וגם "תמימות": שלא לתור לחתור ולהתחכם.

כהיום נמצאים בינינו לדאבונינו, בנ"א שיש להם "דו פרצופין", דבו בזמן ש"בחיצונותם" הם שומרי תומ"צ, ואף מתנהגים ומלובשים בשמנה בגדים ד"חסידות". אבל ב"פנימיותם" כבר נתפטמו בדבריהם של ה"משכילים", מה שכהיום יש גישה קלה לדבריהם ולחיבוריהם וכנ"ל במבוא (ענף ד'), והם מורקבים ומורעלים עם "דיעות כוזבות" שלהם.

עד שנתדרדרו והגיעו לדרגא השפילה: שבפנימיותם הם מעריצים ונותנים אימון, הרבה יותר לדברי ה"משכילים", מלדברי רבותינו הקדושים,

מגילת פרק יא, ענף א פלסטר שלד

שמבוזים בלבותם, רח"ל. סוג אנשים הללו, אנו מכנים בהתיאור: "משכילים חסידיים", כלומר, דבעוד ש"בחיצונותם" הם מלובשים עם שמנה בגדי ה"חסידות", הרי ב"פנימותם" בתוך תוכיותם הם "משכילים" מובהקים. [עלינו לזכור: ש"אליעזר ריסער" ו"כהנא" ו"ביק" היו שומרי תומ"צ...].

ב. המחפה על המשכילים עובר על האיסור: ד"אין טוענין למסית"

ורחמנות גדולה עליהם, כי לא חלו ולא הרגישו, דבעצם אישור דברי האפיקורסים לחזקה ולאמתה, עוברים על האיסור: ד"אין טוענין למסית" כמבואר בגמרא (סנהדרין כ"ט, ע"א). וכ"כ להדיא הגה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל, [מח"ס לב העברין] בספרו בית יוסף חדש (דף ל"ה, ע"א. ול"ז, ע"ב), [ונדפס בגליון אוצרות ירושלים (חלק קמ"ח, דף תשס"ג)] וז"ל:

ומתוך דברים אלו, בין תבין את אשר לפניך, בחומש רמ"ד, שעל פי הרמב"ם בפסקיו עולה להלכה: שמצוה לשרפו... ופוק חזי, הוכיח סופן על תחילתן, איך החברת פועלי און אלו, רובם המירו דתם בעצמן... ולא נשאר להם נין ונכד בישראל, לקיים מה שנאמר: יכרת ה' לאיש העושה זאת וגו'. ואיך יניח מכשול לבקש תורה מפיהם ח"ו... והמניחו בביתו עובר בכל רגע על: אל תשכון באהליך עולה וגו', ולא תשים דמים בביתך וגו', ובערת הרע מקרבך וגו'.

ויען כי ראיתי איזהו טועים, אשר.. באו כמליצי יושר להחזיק באזני רמ"ד, כנגד מה שארז"ל "אין טוענין למסית", צריך אני להוסיף... [ולאחר שמביא דברי ההפלאה והחת"ס שהזהירו שלא לעיין בפירושו עה"ת, קמסיים עלה]: ואתם רחוקים רצונכם לטהר אותנו, אוי לאותה בושא, וי לאותו כלימה... ותלמידי המירו את הדת בחייו, ואחריהם כל זרעו כבר יצאו מן הדת, לא נשאר לו נין או נכד אפילו נצר אחד בזרע ישראל.

ואתם מחזיקים עוד באזני וכו' [הכלב]... אוי לעינים שכך רואות, וי

מגילת פרק יא, ענף א פלסטר שלה

לאזנים שכך שומעות, תלבישו בושת וכלימה, אמרו בלבבכם חטאתי כי לא ידעתי. ובזאת יכופר עון אשר למדתם תורה ממין, עיי שבת דף ע"ה: הלומד דבר אחד מן אמגושי חייב מיתה ר"ל, ופירש"י: אמגושי, צדוקי או מגדף ה' עיי"ש. אם תעלו עשן מספרו, להוציאו לבית הדשן, ושבו והיה לבער, בזאת יכופר עון, עכ"ל.

ואם כתב כך, על הממליצים על פירוש רמ"ד עה"ת, שרק בקישוי גדול מצאו בה דברי מינות ברמז נסתר: שנכשלו באיסור ד"אין טוענים למסית"א, וביסס דבריו על העובדא, שכל יוצ"ח יצאו מן הדת. **מה** נאמר על ספר מגי"ס דנן, שיצאתה מתח"י אפיקורסים מפורסמים וכנ"ל (פ"א, ענף ב'. ופ"ח ענף ג'), ורואין שהכניסו שם דיעות כוזבות והשמצות על גדולי ישראל.

ובפרט, כשידוע לנו, שממציא הכת"י אליעזר ריסער, היה מסית ומדיח וכנ"ל (פ"ט, ענפים א' וב'), וגם חינוך את בנו גבריאל להתפקרות גמור, שכפר בגלוי בכה"ת כולה וכנ"ל (שם, ענף ד'), ולא נשאר ממנו שם ושארית בישראל. **פשיטא**, דכל הממליצים על מעשיהם, לאמת ולחזק ולאשר את המגי"ס שיצאת מתחת ידם וכדלקמן (ענף ב', אות ב'. ופ"ב, ענף ב'), נכשלו בזה בהעברה על האיסור החמור: ד"אין טוענין למסית".

ופוק חזי מה שכתב חותנו של הפוקר דנן אליעזר ריסר, ה"ה הגה"ק בעל שו"ת ושב הכהן אב"ד המבורג, בספרו **מרפא לשון** (דף כ"ט) והועתק בספר אלה דברי הברית (דף ע"ח) כהערה מתחת לקו על מכתבו של הגה"ק בעל חות דעת נגד המהרסים בהמבורג, מייסדי ה"ריפורם", מי שחתנו הנ"ל עמד לצידי, וז"ל:

(א). ועיי' חו"י (סי' קס"ו): דענין "מסית" ויי"ד ח"א, סי' קמ"ט) מדנפשיה, וע"ע בית שערים (מכת"י, סי' ע"ב), ויד חנוך (סי' ס"א).

וב"כ באג"מ (או"ח ח"א, סי' צ"ט. וח"ב, סי' ד'. ויי"ד ח"א, סי' קמ"ט) מדנפשיה, וע"ע בית שערים (מכת"י, סי' ע"ב), ויד חנוך (סי' ס"א).

ועיי' חו"י (סי' קס"ו): דענין "מסית" ויי"ד ח"א, סי' קמ"ט) מדנפשיה, ולא דוקא בע"ז, ות"י בזה קושיית הצדה לדרך עיי"ש.

שלו מגילת פרק יא, ענף א פלסטר

והחונף חונף בשתים: שמשבח מעשה הרשעים, ואומר שמעשיהם טובים. שנית, שמגנה מעשה הצדיקים בפני הרשעים... עכ"ל.

ובנ"ד הרי שני האופנים הנ"ל, נעשו ע"י ה"מתחכמים" שבימינו "בחדא מחתא". דבמה שמצדיקים מעשה ידיהם של הרשעים, ה"ה הכת"י שיצא מתחת ידם, לאשרה ולחזקה וליתן לה סמכות. בזה גופא, הם מגנים מעשה הצדיקים, כאילו שבאמת היו אנשים שפלים ונבזים, וכפי שמתוארים באותו כת"י. [וכנ"ל במבוא (ענף ו) בביאור הפסוק מצדיק רשע וגו'].

ג. בעצם החיפוי על משכילים יש בה משום "שנאת השם" רח"ל **גם** עוברים, במה שמצדיקין ומאמתין את דברי האפיקורסים, בהשמצתם גדולי ישראל, לחזק ולאשר את דבריהם. משום האיסור החמור והנורא "שנאת השם" רח"ל, דכ"כ בשערי תשובה (לר"י, שער ג', אות ק"ס) וז"ל:

וענין שונאי השם, נמצא לפעמים גם באנשים שהם עושים המצוה, ונזהרים מכל עבירה במעשה ולשון... האנשים אשר עינם צרה בכבוד תלמידי חכמים הישרים והצדיקים, ושונאים עטרת תפארתם, או ירע לבבם אם עדיהם תאתה ובאה ממשלת הדור, וכן כתוב (שמואל א ח, ז): "כי לא אותך מאסו, כי אותי מאסו ממלוך עליהם".

וכל שכן, אם יבקשו כבודם לכלימה או ישפילו, וכן אם יאהבון כבוד הרשעים ומשלם על עפר. כי אלה באמת "שונאי השם", ואין רצונם בקיום עבודתו, ולא יחפצו בהדרת קדש יראתו, ואשר ירבון מאד עבדיו ויראיו, עכ"ל [והועתק דבריו באורחות חיים (לר"י מלוניל, דין אהבת השם ויראתו, אות י"א) ע"ש].

הרי לנו יסוד גדול, דכל אלו שניחא להם בהשפלת צדיקים, וכש"כ אם מרבים כבוד רשעים, הם הם "שונאי השם" רח"ל, אפילו אם הם מקיימים מצות השי"ת. ומעתה, כשאנו דנין על כת"י שיצאתה מתחת ידי

מגילת פרק יא, ענף א פלסטר שלז

רשעים ואפיקורסים, ואין לנו שום הוכחה דכל מה שכתוב שם, אכן הועתק מכת"ק של רבינו וכדבריהם. ומאידך גיסא יש הוכחות רבות להיפך, וגם נמצא שם דברים המבינים ומשמיעים גדולי ישראל באופן גס ומחפיר.

א"כ, כל מי שעושה סניגורין לדבריהם, לחפות על צדקת אמיתת הדברים, לחזק ולאשר את סמכותן, הוא מראה בזה בחוש: שהוא "מכבד הרשעים", על החשבון: ד"בזיון הצדיקים". דהרי הוא נותן אימון וסמכות יותר על ישרות דבריהם של הרשעים: שדברים הללו נכתב ע"י רבינו. משנותן אימון בצדקת הצדיקים: שאינם "כותבי פלסטר", דאל"ה ל"ה מאשר סכמות הכת"י, רק משום שכך יצאתה מתחת ידי רשעים. וממילא פשוט לפי דעת ר"י: דנפלו בפח איסור החמור והנורא ד"שנאת השם" רח"ל.

ענף ב

טמטום לבם של ה"משכילים החסידיים" שבימינו

א. פלפול "מבקרים" בקביעת "זמנים" ושתיקה על בזיון גדולי ישראל

בשנת תשד"מ, כותב מישהו מלונדון, מאמר בירחון "מוריה" (שנה י"ג, גליון א' ב', אדר א' תשד"מ). הוא מתאונן שם מאוד על ביקושאולי, שבו בזמן שהוא מאשים את כהנא בסילופים וששינה מן הכתוב בכת"י, אין הוא טוב ממנו במאומה. **אדרבה,** הוא עוד גרוע ממנו, שגם הוא עשה כן, שגרע והוסיף על הכתוב בהכת"י ככל העולה על רוחו.

ומה מעיק על לבו?, הוא מוכיח על סילופיו בראיות "היסטוריים" והוכחות על פי ה"זמנים", שכמה מאורעות שכתובים בספר, כאילו שאירעו באיזה זמן מסוים ובאיזה מקום מסוים, וכאילו שרבינו שהה אז באותה מקום.

טוען מבקר דנן ומרעיש עליו, שזה לא ייתכן, דהרי לפי המבואר במקומות אחרים, היה נמצא אז רבינו במקום אחר...

וכן כותב ברוח זה ממש, המבקר והחקרן מקרית יואל מאנרוי ניו יארק, באיזה "רבעון" משכיליחסידי היוצא במאנסי ניו יארק, (שנה י"א, קובץ ג, ניסן תשס"ו). וגם הוא מאריך שם (אות ה') בבזבוז הרבה נייר ודיו, להוכיח שביק היה זייפן, ומבסס זאת על ראיות "היסטוריים" כדוגמת כותב הנ"ל.

הדברים נכתבו בנוסח חקרני קר ויבש, בלי שום רגש יהודי החרד על דבר ה', וכל העובר על דבריהם, יוכל להיות סבור, שהמאמרים הללו נכתבו ע"י "אנשי מדע" חילוניים מובהקים. בדיוק כמו שמכנה הגה"ק בעל לבו"מ את ה"מבקרים" שבימיו, שהם "מיתר הרפאים" שנשארו מן ה"משכילים" וכנ"ל (פ"י, ענף א', אות ח'). אלא דבעוד שבימיו היו הם "יהודים מודרניים" שומרי תומ"צ, הרי כהיום הם "חסידים" המלוכשים בשמנה בגדים.

הלב מתפלץ מכאב, בראותינו לאן שהגענו, שאנשים ממחנינו יבזבוז טירחות ויגיעות, להוכיח על פוקר דנן ביקושאולי שהיה זייפן, ואיך הם מוכיחים זאת?, על ידי הוכחות "חקרניים" על דרך המדעים החילוניים. ומהו פשעו של הפוקר ביקושאולי לפי דעתם?: מה שהכניס שינויים בספר זה, שונה ממה שכתוב בהכת"י המונח באוקספארד, וכאילו שדבר פשוט הוא, שאותו הכת"י אכן ראוייה היא לאישור כל דהו.

הצער הוא איום ונורא, אנה אבדו את הרגשותיהם היהודית, האם זהו הדאגה מה שצריך להעיק על לבו של יהודי חרידי נומה גם חסידין, על שבא פוקר וסילף איזה "זמנים" בסיפוריו, או משום שסילף ושינה מן הכת"י. איזה כת"י?, כת"י שהיא מליאה השמצות נוראות על גדולי ישראל, שנכתב על ידי איזה איש מסתתר, שאין לה שום סמכות כלשהו כלל. כת"י מה שהפוקר הידוע: אליעזר ריסער, מי שהיה רשע מסית ומדיח גלוי לתנועת ה"ריפורם", מסרה לדפוס בעילום שמו.

מגילת פרק יא, ענף ב פלסטר שלט

ובזמן, שכל המתטפלים עם הכת"י, ה"ה: אליעזר ריסער, ר"י שפירא, דוד כהנא, ווירשובסקי, ביק\שאולי שר"י, כבר נאבד זכרם ביחד עם הרבבות שנשתמדו כתוצאה מן רעיונם הכפרני המשכילי שלהם. באים כהיום אנשים ממחנינו, ועושים שקלא וטריא ארוכה בקריאת תגר על ביק\שאולי על שהרהיב לזייף "זמנים" בהספר... וכאילו שזהו כל החסרון, ובלתי זאת הכל בסדר.

בו בזמן, שדם רבינו ושאר גדולי ישראל, נשפכים ארצה כמים הניגרים ושותתים ויורדים למטה, שהם מתבזים ומושמצים עד לעפר באותו הכת"י, הם עסוקים וטרודים עם שטותים והבלים כאלו. מבלי להזכיר ולהתריע אף במלה אחת או ברמז קל על עצם הדבר: איך שרבינו הקדוש מתטפל בכת"י זה, בגסות שטרם נשמע כמותו. וגם על מה שכת"י זה מליאה על כל גדותיה עם השמצות נוראות על שאר גדולי ישראל.

התימה גדולה, איך שפעלו בעצמם אנשים ממחנינו, לשתוק שתיקה משוועת כזה, מלהתריע: שזה גופא, מה שהספר מלא עם השמצות גסים על גדולי ישראל, כבר די בכוחה לשמש כהוכחה היותר ברורה וחזקה אצל כל יהודי כשר:

שכל עצם הכת"י של ספר זה, שנכתב על ידי מי שמסתיר את שמו, ויצאתה מיד רשע ועוקר הדת אליעזר ריסער דנן, ונדפסה ע"י משכילים, הוא מלא זיופים מתוכו ומברו, ואין להעניק לה שום סמכות כלל. וממילא לא איכפת לך, במה שבאו אחרים וסילפו את הכת"י המזויף כבר, עם סילופים נוספים של מה בכך, ב"זמנים" בלתי מדוייקים...

גם יפלא, דאיך לא הרגישו "חקרנים" הללו ממחנינו, על שני הסילופים הגדולים והבולטים, מה שאנחנו הרגשנו בה בהרף עין: האחד: מה שהרשע כהנא החליף "שעי דבית הכסא" על "שעות פנויות", וכנ"ל (פ"ג, ענף ג). והשני: מה שהרשע ביק שאולי ניסה להעניק גושפנקא מזוייף על המג"ס

ע"ש החור"ד, וכנ"ל (פ"ח, ענף ב). **איה** מומחיותם והתפתחות הרגשתם החקרניי, אם החסירו ודלגו מלעמוד על סילופים בולטים שכאלו.

ב. השתמשות המתחכמים עם "שקרים" לחפות על זיוף הרשעים **אמנם**, לא רק שלא הרגישו בזה, אלא שהחקרן השני הנ"ל, בחשבו שלא עמדנו על סילופים הללו, אף רצה לשכנע אותנו בסמכותה של הכת"י, תוך כדי לנצל ולהשתמש עם סילוף השני הנ"ל... דמקודם טען כנגדינו: דאיך נוכל להטיל ספק בסמכותה של הכת"י, הלא יצאתה מתח"י מו"ה "אליעזר קצנעלנבויגן", מי שהיה חתנו של בעל שו"ת ושב הכהן...

והקושיא צועק עד לב השמים: איך הרהיב לנסות לשכנע אותנו בתוקף סמכות הכת"י, על סמך "יחוסו" של "אליעזר קצנעלנבויגן", בהיותו חתנו של בעל שו"ת ושב הכהן... בו בזמן, שידע היטב "מהותו" של ברנש זה, ועכ"ז עשה עצמו כתם... כאילו שסובר שיש בכדי אישותו להעניק סמכות על הכת"י, רק משום שעדיין היה נעלם אז מאתנו "מהותו". **עד** כדי כך הטריח עצמו "לייפות השקר דהשמצת גדולי ישראל" בכל מחיר.

ולא עוד, אלא שאח"כ ניסה מזלו פעם שני בטוענו לנו: דאיך נוכל להטיל נרגא בסמכות הכת"י, בעוד שהגאון החור"ד מאשר סמכותה והעתיק חלקים ממנו... **וכשענינו** לו: דהלא זהו אחת מזיופיו של הנוכל ביק וכנ"ל (פ"ח, ענף ב), וראה שאין לו מה למכור לנו, כי כבר קידמנו ועמדנו על סילוף זה. **במקום להתנחם** ולסוג אחר, הלך והדפיס מאמר בקובץ "עין חיים" (חוברת ח'), שמנסה שם להתעקש בחיזוק סמכות המג"ס על חשבון בזיונם של גדולי ישראל המושמצים שם, מבלי שהשיב על טענתנו כלום. [וכבר הפרכנו דבריו לעיל (פ"ג, הערות א' ו' ופ"ד, הערה ט', ד"ה והאחרון. ופ"ה, ענף ו').]

ג. עצם הכריחם להשתמש ב"שקר" מוכיח הכרתם שאין האמת אתם **מה** אנו רואין כאן? שניסה פעמיים להשתמש עם "טענות" כאלו, מה שהוא עצמו ידע שאין בהן ממש! אלא שרצה לנצל תמימות זולתו. וזהו

לימוד עצום בכפליים: חדא, שיש בו אותו גינוני "שקר" מה שנתפסו בה כל אותם מכנופיית המתאמצים ליתן גושפנקא דסמכות על המגייס המזויף. ועוד, דעצם הדבר: מה שהיה נאלץ להשתמש עם "שקרים", משמש כהוכחה היותר חזק, שידע היטב: שעם ה"אמת" אינו יכול להוכיח כלום, חבל, חבל.

עד כדי כך הגענו לדאבונינו הרב, דלאחר שמכל אותן הפוקרים מי שייצרו את הזיופים בה"מגילת ספר", ועשו כל המאמצים לאמתה. לא נשאר מהם זכר ושם ושארית בעם ישראל, וצאצאיהם כבר נטמעו בין הגויים רח"ל. באים אנשים ממחנינו למלאות מקומם, והם הם מי שדוחפים בכל כוחם את עגלת השקר הגס הזה, לאשרה ולחזקה ולתמכה.

איך הסבר אחר לזה, כי אם שמרוב קריאתם והתעסקותם והתטפלותם בבוע של המשכילים, נתהפכו גם הם בפנימיותם ובתוכיותם למשכילים גמורים, וכבר נאבד מהם כל רגש יהודי אמיתי. וכל מהלך המחשבה שלהם הוא כמותם ממש, אלא שבחיצוניותם הם מלובשים בלבוש חסידי, מה שאנו מתארים אותם כ"משכילים חסידיים" וכנ"ל, ה"י.

ענף ג

הכשלון הגדול בהדפסת חלקים מהמגייס במחנינו כהיום

א. הערכת והדפסת "תולדות רבינו" ממגילת ספר ב"עדות ביעקב" ו**כאן** המקום להתריע, על שגגה גדולה מה שאירע במחנינו, שאנשים תמימים המתעסקים בהוצאת ספרים מסיפורי צדיקים. וכוננתם הרצויה נראה מתוך מעשיהם שהוא לש"ש, בכדי להרבות אמונת צדיקים בישראל. אבל מתוך תמימותם ואי ידיעתם, הדפיסו לאחרונה חלקים שלמים מהמגייס המזויף, בספר: מפייהם ומפי כתבם (ח"ב, קרית יואל תשס"ח),

בעזרת השם יתברך ויתעלה

זה שמו הגאון אשר קבענו לו

ספר

עדות ביעקב

והוא לקם יושר מספר 'שמוש' הגדול

הכינו גם חקרו שר התורה נאון ישראל וקדושו

הנה"ק רבי יעקב ישראל אשכנזי וצוקללה"ה

רב ואב"ד דק"ק עמדין יצ"ו

בספרו 'שמוש' הגדול אשר הדפיס מרן המחבר היעב"ץ זצ"ל בבית דפוסו ודווציאו לאור עולם כשנת תקכ"ג לפ"ק במספר מצומצם ומאז ועד עתה לא נתחדש אורו

וכעת נערך ונסדר בעזה"י לקט יושר דברי אמת עם הוספות רבות ונכבדות מעצם כתב יד קדוש מרן המחבר אשר רואות אור הדפוס לראשונה

ויו"ל על ידי חברי

מערכת מעיין הברכה

פה ק"ק קרית יואל יצ"ו

שבט תשס"ח לפ"ק

עדות ביעקב

יב

תולדות המחבר:

- מרן היעב"ץ זצ"ל להיותו ספרא רבה בישראל, חיבר ספרים בכו"כ מקצועות התורה כידוע ומפורסם, גם העלה במצודות קורות ימי חייו, בספר אשר קרא 'מגילת ספר'. ספר זה נותר לנו לפליטה בחסדי ה' בכת"י, (ואם כי כבר נדפס רובו ממנו, עדיין מצאנו ראינו בכת"י שינויים רבים והוספות, ועוד חזון למועד). גם בכמה חיבוריו שהדפיס מרן המחבר בחיים חיותו מביא ממאורעות ותולדות ימי חייו. ובכן ידענו בכרמים, ללקוט שושנים, מתולדות חיי המחבר הקדוש, אשר כתב ושרטט בעצמו, בלשונו הטהור, בס' ויקם עדות ביעקב, מתג לחמוד, מטפחת ספרים, שבירת לחות האון, שו"ת שאילת יעב"ץ, מוד וקציעה, מגילת ספר כת"י הנ"ל, מגילת פורים כת"י, ומעוד כת"י המחבר זצ"ל, וסדרנום והצגנום הנה בראש המחברת בשם 'תולדות המחבר', לכבוד ולתפארת, והמה קיום קצרים לתולדתו, ולתולדות משפחתו וזמנו, וכל ענין

כפתיחה לספר עדות ביעקב, תחת שם "תולדות המחבר" מה שסיפחה לתוך ספריהם של סיפורי מעשיות מצדיקים [ראה הצילום (דף שמ"ב)]^(ב).

והם בתמימותם ומחוסר ידיעתם, הדפיסו מן ה"מגילת ספר" כל מה שהיה נראה להם במושכל ראשון, שהיא נקיה מן דברים זרים ואסורים. כי הלכו שולל אחרי ה"מתחכם" שהסתיר מהם: שהכת"י המצוי מספר זה אינו כתי"ק של רבינו, וחשבו לתומם: שכל הכתוב שם בודאי שיצאתה מקולמסו של רבינו, ע"כ רצו "לנקותה" מהדברים הזרים מה [שכאילון] "הוא" כתב...

אבל שגו ונכשלו בטעותים חמורים, הם העתיקו תיאור המחלות המגועלים, מה שרבינו סבל מהם, לפי השקר הבדויה של המשכילים וכנ"ל (פרק ד, ענף ד, אותיות ה' ו'), ועוד דברים בזויים ונוראים שאין להעלותם על הכתב. וכן העתיקו את הסיפור השקר: מן ההזן רב מה שתבע וקיבל הח"צ על ניהול ד"ת, [כנ"ל (פ"ה, ענף ב, אותיות א' ובי)]. **בהיות** שנדמה להם, שאם ידלגו על ההשמצות הכתובים שם על הגה"ק הכנסי"ח זצ"ל: שלקח שוחד והטה הדין וכנ"ל (פ"ד, ענף ו, אות ג, ופ"ה ענף ג, אות ב), אז כבר "הכשירו" בזה את הסיפור.

ולא חלו ולא הרגישו, שעצם הדבר: כאילו שהח"צ תבע וקיבל הון רב עבור ניהול ד"ת, הוא השצמה נוראה עליו כשלעצמה, מה שבודאי הוא שקר גמור ומוחלט, וכדהוכחנו הדק היטב לעיל (פ"ה, ענף ד). **ונמצא**, דבמקום להרבות אמונת צדיקים בלבן של ישראל, השיגו המטרה דלהיפך: שפירסמו השמצת גדולי ישראל, הנובע מפרי עטם ומיצירת מוחם המזוהם של המשכילים. וזהו מלבד מה, דבעצם אישור ד"ו, נכשלו באיסור החמור: **ד"הוצאת ש"ר**, וכנ"ל (פ"ה, ענף ד, אות ג, וענף ה, אות ד, ופ"ה, הערה ח, אות ח).

(ב). **וכדי** להשתמר מן הטעות: כאילו שיש תחת ידם כתי"ק של רבינו מן ה"מגילת ספר", וכדיכול להשתמע מלשונם בשער הספר ובהקדמתם. **לבן** נחוץ להודיע שז"א, רק שמצאו עמודים ספורים מכת"י ק, מה שאינם מספר זה כלל.

להשתמר מן הטעות: כאילו שיש תחת ידם כתי"ק של רבינו מן ה"מגילת ספר", וכדיכול להשתמע

ב. את הבוץ אי אפשר לכבס ולנקות בשום אופן

וזהו לימוד גדול דכמה גדולים דברי חכמים, שהזהירו: דספר ששלטה בו ידי זרים, א"א לנקותה עוד וכנ"ל (פ"י). **דעם** זבל ובוץ אין להתעסק כלל, כי כל שידמה לאדם שהצליח לכבסו ולנקותו, עדיין ישארו במהותם.

ובטח שהמשכילים מי שייצרו שקרים הללו, לא חלמו במיטב חלומותם, שאי פעם, לאחר יותר ממאה שנים מעבודתם, בעוד שלא נשאר עוד זכר מצאצאיהם מי שיתטפל עם חומר שלהם. **יבואו** אנשים ממחנה היראים, מי שאבות אבותיהם לחמו כנגדם בחירוף נפשם, ויפרסמו בדפוס מחדש את שקריהם הישנים והשמצותיהם המורקבים, על גדולי ישראל.

ג. הודאת הרבנים: שנתנו ה"הסכמות" על הספר בשגגה ובלא יודעין

עוד לימוד נחוץ וגדול יש ללמוד מזה. דהנה יש על ספר זה הסכמות מרבנים חשובים בדורינו. והדבר ברור, שבאם לא היינו שואלים מהם פתרון הדבר בנוגע לזה וכדלקמן, הרי ברור שבעשרות שנים מהיום, לאחר פטירת מסכימים הללו לחיי עוה"ב, נכשלא יוכלו עוד לשאול מהם פשר דבר הסכמתם. **בודאי** שהיה מתקבל הדבר כהנחה פשוטה וברורה, כאילו שהם "מסכימים" ומאשרים בזה: את תוקף סמכותה של הכת"י שה"מגילת ספר" נדפס ממנה, דהרי נתנו "הסכמתם" על ספר שנדפס בו קטעים שלמים ממנה.

ברם האמת הוא: דלאחר העיקוב והבדיקה הקלה, שנתקשרנו עמהם ושאלנו מהם על זאת, הודו ואמרו שדימו בתמימותם שספר זה אכן נדפסה מעצם כתי"ק של רבינו. ולא ידעו כלל, שספר זה לא נדפסה מעצם כתי"ק של רבינו, מה שנעלמה באופן מוזר, ושסמכותה של ספר זה אין לה שום תוקף, ושהיא מזוייפת מבית ומבחוץ בכופר, ושבינן "כותב" הכת"י והאמורה להיות "העתק" מכת"י ק, ובינן ה"מביאה לדפוס" הסתירו את שמם.

כי מעולם לא עלתה על דעתם, שיש מן הצורך לירד ולעקוב ולבדוק אחר כל זה, בסברם בתמימותם שסמכותה של ספר זה הוא למעלה מכל

ערעור ושמץ ספק. [ואין אנו מאשימים אותם על זה, כי אין דרכם של רבנים חשובים לבלות את זמנם עם "חקרנות"]. אבל עכשיו שנתוודעו מאתנו הפרטים הנ"ל, הודו בפה מלא ובכאב: שאין מקום ליתן לספר זה שום סמכות כלל, ובפרט כשהיא מליאה השמצות נוראות על גדולי ישראל. [וכדאי להדגיש דחזרתם מהסכמתם היתה אף טרם שנתוודענו: שה"ממציא" הכת"י להמאסף, היה העוכר ישראל: אליעזר ריסער, ואעכו"כ לאח"כ].

וזהו לימוד גדול, שהסכמה כללי אינה משמש כהסכמה על פרטי הדברים. [וראה לעיל (פ"י, הערה ד)]. וממילא יש ללמוד מהודאתם הזה בחדא מחתא, עוד לימוד גדול ונחוי, בדרך "ילמוד סתום מן המפורש": דכן הוא גם כלפי אותן הגדולים מדור הקודם, שהזכירו בספריהם דברים מספר זה וכנ"ל (פרק ה, ענף ה). דזה אינו משמש כאישור והסכמה על סמכותה של הספר, דבודאי שלא ירדו להתטפל ולבדוק אחר זה כלל.

דהלא הדברים ק"ו, דמה אם נתברר דאף "הסכמה" מפורשת על חלקים שלמים מספר זה, אינה יכולה לשמש כהסכמה על סמכותה, וכמו שהודו לנו המסכימים עצמם וכנ"ל. אם כן כש"כ וק"ו, ד"הבאת" קטע אחד לבד מהספר, ודאי שאינה יכולה לשמש כהסכמה על סמכותה, וד"ב לסתום פיות המבלבלים והמטשטשים. [וראה לעיל (פ"י, ענף ג), איך שעלה ביד המו"ל את חומשים "אוצר הראשונים" להוציא "הסכמות" מזקני גדולי הדור, למרות שיש בו אפיקורסות גמור, וחייבים לבערו, עי"ש].

וכש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, שמהדורת בומבאך מהמגי"ס, שלא קיבל עליה שום הסכמה כלל, ורק השתמש עם הסכמות מוסוים שעל ספרים אחרים, כדי לטשטש בהם את עין הקורא התמים, בודאי שאסור להשהותה בתוך בית ישראל, וכדלקמן (פ"יב) עי"ש. [ופשוט, דאף אם לו היה לו "הסכמה" מפורשת על "עבודת הנקיון" דהמגי"ס, ג"כ לא היה מועיל כלום. דכבר החליטו רבותיה"ק: דבכל ספר ששלטו בה ידי משכילים, אי אפשר לנקותה בשום אופן, והיא נידנת לגניזה או לשריפה, וכנ"ל (פ"י), וזפו"ב.

פרק יב

"מהדורת בומבאך" של ה"מגילת ספר" תשע"ב

ענף א

הפירצה המשעויות בהפצת ספר זה במחנה היראים

א. מלאכתן של המשכילים נעשה ע"י החסידים

בשנת תשע"ב, זאת אומרת שלש שנים לאחר שיצאנו [במהדור"ק של ספרינו הזה], להתריע על אי סמכותה של המגי"ס. החליט המתחכם בומבאך ממחנה היראים על דעת עצמו: להדהיר מחדש את ה"מגילת ספר", למרות שכבר ידע וראה את טענותינו החזקים המעררים את כל יסוד סמכותה של ספר זה.

ובזה התחבר והתאגד עצמו בצמיד פסול, עם יתר כנופיית מתטפלי ומוציאי ספר זה הקודמיו. ה"ה האפיקורסים: בעלי המאסף, אליעזר ריסער, ר"י שפירא, דוד כהנא, חיים ווירשובסקי, אברהם ביק\שאולי, שר"י. והצטרף עצמו לכנופיית מרעים, להעשות "טבעת" נוסף בתוך "שרשרת" של רשימת רשעים ומסכילים הנ"ל.

כמובן שעשה זאת, תחת המסוה של "חיבוב דברי רבינו", בדיוק גמור כמו מוציאי לאור הקודמיו המנויין ברשימה הנ"ל, שגם בתוכם בער האש קודש לנצח תולדות צדיקים... תוך כדי שמתעלם עצמו: שרבינו

אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי (תהלים 88)

מגילת ספר

זה ספר תולדות אדם הגדול בענקים

הגאון ר' **עבי אשכנזי** זצ"ל המכונה **חכם עבי**

הנהגותיו הקדושות ומדותיו התרומיות

נכתבו על ידי בנו ברא כרעא דאבוה

הגאון ר' **יעקב** זצ"ל **אב"ד עמדין** המכונה **יעב"ץ**

והוסיף עליהם את קורות חייו

מוגה על פי כתב יד עם הערות וביאורים בעזה"י מאת

אברהם יעקב במוה"ר יוסף אשר ז"ל בומבך

ירושלים עיה"ק ת"ו

שנת תולדותיהם של ענקים בתורה

היעב"ץ, מי שלחם נגד כל חשד ופגימה דקה של השתייכות למעשה הירוס הדת. היה הראשון, מי שהיה לוחם נגדו להוקיע את מעשיו ברבים.

ב. צועד בדרכו של ביק להעניק להמגי"ס "הסכמה" מוסווה ומזויף ומיגו דחטא לנפשיה, דאג להחטיא גם לאחרינא, במה שהרהיב לטשטש עיני התמימים, בהדפיסו שם "הסכמות" ישנות מה שקיבל על ספר אחר מהגאווה"צ: מוה"ר משה אריה פריינד זצ"ל, ולהבחל"ח הגה"צ הישישי מוה"ר שמואל וואזנער שליט"א. [וראה לעיל (פ"י, סוף הערה ח'. וסוף פ"א)].

וככה סחף לתוך בוץ הזה את הגאווה"צ הללו, שאין שום ספק בדבר, שלא היו מסכימים בשום אופן ששמותם ישמשו כ"כסות עינים" להכשרת מעשה קלוקל הזה. **וצעד** בזה בדרכי זיוף של הפוקר ביק, שהדפיס "הסכמה" מוסווה על המגי"ס על שם החו"ד וכנ"ל (פ"ה, ענף ב'), עיי"ש.

ג. האימון באפיקורסים הוא סתירה לאימון בצדקת רבותינו הקדושים **הקושיא** נוקב ויורד עד לתהום: דהרי עצם הדבר: מה שבמשך מאתיים שנים מעת שיצאתה בוץ זה על פני האדמה, לא התטפלו עמה, רק רשעים אפיקורסים ומשכילים וכנ"ל. **כבר** דיה לשכנע כל הולך ישר, על השחתתה ורוע מהותה, דוגמת אשפה: שרק זבובים ושרצים צובאים עליה ומנקרים בה. **ועכ"ז** הרהיב מי שאמור להשתייך לחוג ה"יראים" לקפוץ לתוך האמבטיה הרותחת, להתטפל בהפצת אשפה הזה ולהקירה לאחריים.

והפלא הוא, מה שהחליט להאמין בתמימות מעושה, לדברי המסית ומדיח אליעזר ריסער שר"י: דסיבת העלמתה של כתי"ק של רבינו מספר זה, הוא: משום "ששלטה בו הרקבון". **דמדוע** לא עלתה על דעתו של "חקרין" דנן, התמיהה הפשוטה שהצבענו עליה לעיל (פ"א, ענף ח', אות ב'): **דאיך** נהייתה הדבר, דבו בזמן שכל שאר המון כתבי ידות של רבינו הגה"ק המחבר, מעשרות חיבוריו, שהרבה מהם כבר נדפסו בחייו, ולא רק שלא נגנזו, למרות שכבר לא היה צורך בהם, אלא שאף לא בלו כלל.

ולא שלטה בהם הרקבון עד עצם היום הזה, למרות שכבר עברו כמאתיים וחמשים שנה לאחר שנכתבו בקולמסו של רבינו המחבר, ועדיין נמצאים כהיום במצב יפה וטוב. **ודוקא** כתי"ק מחיבור זה, מיהר הרקבון לשלוט בה בזמן קצר כל כך: של רק שלשים וארבע שנים מהסתלקותו, ועד כדי כך: שנאלצו למהר להעתיקה בכדי להצילה מטמיון. **האם** אין זה "אות" על זיוף ושקר: שפשוט ביערו כתי"ק, כדי שלא ייחשף זיופם?.

והיותר תמוה, דלמרות שראה הנקודות המוזרים שבדברי המעתיק עצמו בדף הראשון של הכת"י המזויף, [שהדפיס צילומה במהדורתו (דף ב)]. **עכ"ז** לא הרגיש שזהו "גילוי" עצום על זיופה וכנ"ל (פ"א, הערה ח'), וכתלונת הנביא (ישעי' ו', ח'): **וראו ראו ואל תדעו...** השמן לבן... **ועיניו השעו..** פן יראה בעיניו.. **ושב ורפא לו,** ["ואין דעת היצר נוחה מזה" (מצויד שם)] עי"ש.

וברור, דאילו היה נותן אימון ב"צדקת" הגאווה"ק: רבינו ואביו הח"צ ואתם עמם כל יתר הקדושים זצ"ל, אשר כבודם הושפל עד לעפר בחיבור זה. **באותה** מידה, [או אפילו בפחות מ]מה שנותן אימון ב"ישרות" האפיקורסים שהתטפלו בהדפסת והפצת תוכן הכת"י ["המועתק" בזיוף] הזה.

אז לא היתה עולה על דעתו, להאמין לאמתלאותיהם המוזרים, במה שהם מנסים לאמת את תוכנה של אותה הכת"י, ולמוכרה לנו. **בו** בזמן שבחדא מחתא יוצא מזה אישור, על כל הבזיונות הכתובים שם על רבינו ושאר גדולי ישראל זצ"ל. **ולאידך** גיסא: ישנם המון הוכחות חזקות על זיוף.

וכן ברור גם לאידך גיסא: דאילו היה להמהדיר דנק, אחוז קטן מה"שנאה", מה שיהודי מאמין חייב להרגיש לאפיקורסים ועוקרי דת, [כמש"כ ריו"ג כדלקמן (סוף דבר, הערה א')]. **כפי** שרואין בספרי רבינו ואביו הח"צ, ואתם עמם כל יתר הקדושים שלחמו נגדם, אשר מסיבה זה הוא דהושפלו עד לעפר בחיבור זה: משום שערכו נגדם מלחמת תנופה בחירוף נפשם. **בודאי** של"ה נותן אימון בדברי כנופיית אפיקורסים שנטרו עליו שנאה כבושה כמים פא"פ.

דהרי לא ייתכן בשום אופן, דמי שחס על כבודו של רביה"ק המחבר, ובפרט מי שמעריך אותו כיאות וכראוי. וכש"כ מי שמעריך כדבעי את מהלך רוחו בדרכו: ללחוס ולרדוף עד החרמה את כל מי שרק נדף ממנו ריח של נטיה כלשהו מדרך המסורה, וכידוע. שיוכל לפעול אצל עצמו, להפיץ עליו דברי בוז וקלון הכתובים בספר זה, רק משום שאפיקורסים ועוקרי דת מצהירים שהדברים יצאו מקולמסו. בו בזמן שאין להם שום הוכחה כלשהו לבסס זאת, וכש"כ כשלאידך גיסא אכן יש ראיות חזקות טובא, המוכיחים להיפך הגמור, וזפו"ב.

ד. מנסה להעלים "מהות" אליעזר ריסער ממציא הכת"י של המגי"ס

והנה, המהדיר דנן שידע היטב, אמיתת קביעת ביקו\שאולי: שבעל הכת"י המסתתר, היה **אליעזר ריסער** וכנ"ל (פ"ח, ענף ג'), דהרי מאשר בהקדמתו: שראה באותה הכת"י, דבהקדמת המאסף נרשם קו מחיקה על שמו. וגם בו בזמן, שידע היטב טיבו ומהותו של אותו האיש דמתקרי **אליעזר ריסער**, שהיה עוקר הדת ומסית ומדיח מובהק וכנ"ל (פ"ט, ענף א').

עכ"ז הוא מחפה על כבודו של רשע זה, ולא הזכיר אף מלה אחת בגנותו, איך שהגדיל לפשוע ולהרוס בחומת הדת, להסית ולהדיח את יושבי המבורג לתנועת הריפורמים וכנ"ל (שם, ענף ב'). **וטעמו** בזה בולט מאוד: בכדי להעלים מן הקורא, שלא ידע: "מי" ששימש ככל ה"מקור" על ספר זה, מה שמגיש לפניו בתמימות מעושה. **שלא** יבינו על "מי" שבונה את משענתו דקנה הרצוץ הזה, דהרי אז יתנפץ כל בניינו לרסיסים כשבר נבל למבועים^(א).

שמזכירו בהקדמתו בדרך העברה בעלמא וכנ"ל]. **למרות** ש"הוא" משמש ככל ה"מקור" וה"יסוד" על "מי" שבומבאך בונה את כל בניינו הרצוץ. [ואין זה משום שאינו מזכיר שם רשעים, דהרי הציג שם "שכתי

(א). **ועד** היכן שהגיע הסתייגותו מגילוי מהותו של אליעזר ריסער דנן עד שפשוט התבייש מזה. יש להוכיח ממה שהחסיר מהזכירו ב"מפתח שמות אישים" וכאילו שלא היה קיים מעולם, [על אף

מגילת פרק יב, ענף א פלסטר שגא

והלא על כה"ג נאמר מליצת חז"ל (סנהדרין כ"ט, א): סהדי שקרי אאוגרייהו זילי, ופירש רש"י (שם): השוכרים אותם, מבזים אותם, וקלים הם בעיניהם, עכ"ל. וכן פירש רבינו יהונתן (על הרי"ף, שם): מי שמעיד עדות שקר, נבזה ונמאס הוא בעיני מי ששוכרין אותו... עכ"ל. ומוסיף ע"ז בתורת חיים (שם): אפילו השוכרין שנהנין מהן, מבזין אותן, כש"כ שאר כל אדם... עכ"ל.

כלומר, דאותם הגנבים השוכרים את עידי השקר שיעידו לטובתם, הם עצמם מביטים עליהם בבזיון איך שהתדרדרו להגיע עד לדיוטא שפילה כזה: דבשביל הרווחת ממון, הם מוכנים להעיד עדות שקר בבי"ד.

וככה הוא ממש גם בנ"ד, דהמהדיר דנק, מי שמצד אחד הוא מתאמץ ליפות בעיני אחרים את השקרים שהמציא הרשע והנוכל דמתקרי אליעזר ריסער, מי שהסית והדיח את ישראל לתנועת ה"ריפורם". [בניגוד לאזהרת חז"ל (סנהדרין כ"ט, א): ד"איין טוענין למסית", ונפסק כן להלכה ברמב"ם (סנהדרין פ"א, ה"ה) וכן"ל (פ"א, ענף א, אות ב)]. הרי מצד השני, נזהר לעשותה ממרחק תוך כדי להסוות ולכסות עליו, יען שהוא מבזה בעיני כל, והוא מתבייש להמצא בחברתו, וע"כ ממעט הדיבור אודותו ככל האפשר.

והקושיא המתעורר בכאן, הוא הסתירה הגלויה העולה על לב כל מבין: דממנ"פ, אם אכן הבין שההתטפלות וההתעסקות בשמו ובמהותו של אותו האיש דמתקרי אליעזר ריסער, רק יגרום נזק למטרתו, והיינו טעמא שהתחמק בכל האפשרי מלהזכירו ומלדבר ממנו. א"כ הרי

לולא בגידת ריסער: שזייף ההעתק שלו, והעביר כתי"ק של רבינו מן העולם, אז היה לנו היום נוסח האמיתי של המגי"ס]. האם אין זה מעיד, שהבין: דאם רוצה להצליח שספרו יתקבל אצל התמימים, אז מוטב לו כל מה שימעט מלדבר אודות אותו האיש...

צבי", וא"כ מדוע לא הציג גם את אליעזר ריסער דנק]. הלא משום "הכרת הטוב" היה ראוי לו להזכירו, דהרי לולא הוא שהמציא את "כתב ידו" [המזויף] להמאסף, אז לא היה לו לבומבאך "מה" להדפיס... [כמובן] לשיטתו: שכתב ידו נאמן, אבל באמת: הרי

התמיהה על חיקו תשיב: מדוע לא חש ולא נרתע מלהכשיל אנשים תמימים ממחנה היראים עם בוץ כזה, מה שיצא מתחת יד ברנש רשע שכזה.

ואילו לאידך גיסא, אם ינסה להעמיד פני תם, כאילו שאינו מרגיש שום אי נעימות או בושה בחבורתו של אותו האיש. א"כ עליו להסביר לנו, מדוע שלא הקדיש אף קטע אחת בעבורו, לספר אודותו ועל תולדות חייו. הלא סו"ס, הרי "הוא מי" שמהוה כל ה"מקור", והמשמש ככל ה"יסוד" שעליו מושתת כל ספר זה, מדוע לא ידעו הקוראים מאומה מ"תולדותיו"...

כמדומה, שזהו טענה גדולה, מה שאין עליה תשובה אחרת, זולת: דבהאי פחדא הוי יתיב ההוא גברא המהדיר דנן. שלא להתטפל עם פרטי תולדות אותו האיש..., משום דמוטב לו כל מה שימעיט מלדבר ממנו..

ה. כחומר ביד היוצר וכעושה בתוך שלו תוך הנחת הרבה רפש וטיט

המהדיר דנן נהג עם חיבור זה, כאדם העושה בתוך שלו, הוא בלבד הסדר [מה שזה גופא משמש כהודאה ממנו: שידי זרים שלטו בספר זה, דאל"כ איך הרהיב לבלבל סדר מעשה ידיו של רבינו]. גם השמיט מה ששפט מדעת עצמו כסומא בארובה: שצריכין להשמיט, תוך כדי שהשאיך שם הרבה רפש וטיט, בהשפלת גדולים וקדושים עד לעפר, ה"י.

ואחת מני הרבה ננקוט, מה שהדפיס (דף כ"ד, ד"ה גס) השקר: שהח"צ למד חכמת ה"פילוסופיא". מה שאף הרשע אליעזר ריסער הבין לצוות להמאסף להשמיטה וכנ"ל (פ"ג, ענף ג, אות י. ופ"ד, ענף ג, אות ט), עי"ש.

ועשה בזה לעג וקלס מרבינו לעשותו כמתעתע וכגבר עברו יין, כאילו דקמשתבח באביהו במידי דאיהו גופיה קמצווח עלה ומגני לה בכל לשן לחישותא בספריו הק' [מה שהדפיס בעצמו], וכמועתק לעיל (פ"ד, ענף ג, אות ט). וכאילו שסותר ומבטל כאן את דברי עצמו. ובזה אישר והראה עוה"פ: שנותן אימון יותר בהאפיקורסים מבצדקת רבינו... וכנ"ל (אות ג), ה"י.

ו. הדפיס ליצנות זול מרבינו, מה שאף כהנא מנע מלהדפיס

גם הדפיס ה"הוצאת ש"ר" הגס, על גבאי קודש דצדקת א"י הנ"ל (פ"ה, ענף ג, אות ד), וכן השקר: כאילו שהח"צ תבע וקיבל הון רב עבור ד"ת וכנ"ל (פ"ה, ענפים ב, ו), דבהדפיסו ד"ז, **עבר על החטא החמור ד"הוצאת ש"ר" וכנ"ל** (פ"ה, ענף ד, אות ג, וענף ה, אות ד, ופ"י, הערה ח, אות ח). **אמנם**, היות שבמשך דברינו עד כאן, כבר התטפלנו עם הרבה מעיקומיו והתרענו עליהם^(ב), לכן לא נתעכב כאן רק על דבר אחד, שממנו ילמד הקורא על הכלל כולו.

הנה כבר הצבענו לעיל (פ"ה, ענף א, אות ב), איך שאף הרשע כהנא הבין בנכליותו: הכלל ד"תפסת מרובה לא תפסת". **ועל** כן הוכרח "לוותר" ולהבליג על שאיפתו, ודלג על כמה זלזולים טפשיים או קיצוניים, שהיו כתובים בהכת"י. **לא** משום שחס על כבוד רבינו, רק בכדי שלא להטיל עי"ז נרגא בכל סמכותה של הכת"י, עי"ש.

ואחת מני הרבה הדברים מה שכהנא דלג עליה מהאי טעמא, הוא ה"ליצנות" הזול שמסופר שם: **איך** שהגה"ק בעל כנסי"ח זצ"ל, ל"ה ההנהגה בידו לשלוט על בני קהילתו, אלא שתמיד כרע ברך לעשירי הקהל לעשות כרצונם. והיה רגיל לכנות את אחד מהם בתואר הכבוד "זיידע" בכל פעם ששאל ממנו "הדרכה", איך שיעשה בהנהגת הקהילה...

אולם בומבאך החליט לצעוד בדרכם של הפוקרים: ווירשובסקי וביק, ואכן הכניס במהדורתו "ליצנות" זול זה העושה חוכא ואטלולא מהגה"ק בעל כנסי"ח זצ"ל, [ראה הצילום (דף שנג)], וכדי בזיון וקצף. ופשוט, דאסור להשהותה בבית יהודי, וכנ"ל (סוף פ"א) ולקמן (ענף ב, אות י, וענף ג, אות ו).

ה' (ענף ב, אות ה), ושם (הערות ד' וט), ופרק ו' (הערות: א, וג), ופרק ח' (הערות: א, וב), ופרק י' (הערה ד'), ופרק י"ג (הערה ו), עי"ש.

(ב). **ראה** פרק ג' (הערה א, אות א, מד"ה והנה), ושם (הערה ו), ופרק ד' (הערות: ג), ושם (הערות: ה, ו, ז, ט, וי), ופרק

ענף ב

מחוסר יכלתו להשיב על טענותינו מנסה להתעלם מהם

א. רוצה להפיח כזבים על טענותינו ברוח שאינה מצויה

והנה, בהיות שלא מצא מענה על הוכחתנו באי סמכותה של הכת"י מה שספר זה בנוי עליה, ניסה לבטל את דברינו במחי יד בכתבו בזה"ל:

ברור למעלה מכל ספק, לכל המכיר בלשון רבינו ובטיב מליצותיו: שזה העתק מכתב ידו, ודלא כבעל קונטרס "מגילת פלסתר" (מאנסי, תשס"ט) שיצא לערער על כך. "עיינן היטב בהקדמתי זו, וממנה תבין: שכל טענותיו – ישאם הרוח", עכ"ל.

ונבוא על סדר דבריו:

ב. מה ראייה יש מן ה"עיקר האמיתי" על ה"תוספות שבשקר"

מה שכתב: דמי שמכיר בלשון רבינו ובטיב מליצותיו, ברור לו למעלה מכל ספק: שזה העתק מכתב ידו. הרי דבריו אלו נפרכים ועומדים מכח ארבעה טעמים, ואלו הם:

ראשית, דהרי סתם ולא פירש, דמה בכך שנמצאים שם סימנים מובהקים מלשונו של רבינו, דכי מי כיחש אי פעם לומר, שרבינו לא כתב אף מלה אחת מה שנמצא בספר זה. **בודאי** אמת הדבר, דמשפטים ומליצות רבים, ואף קטעים שלמים הנמצאים בספר זה, אכן יצאו מקולמוסו.

אבל מאי דררא דתשובה יש מזה על טענותינו, הכי לא ידע דבטצדקי זה משתמשים כל הזיפנים: שמערבים את השקר שלהם בתוך דברי אמת. **ביודעם** היטב מן הכלל: ד"כל שקר שאין בה אמת אינה מתקבל",

והבינו דאדרבה: זה רק יועיל להם שיתקבל שקרם יותר, כשהוא מהול עם אמת, וכדחזינן ממהדיר דנן עצמו... איך שכרע ונפל בפח יקוש זה...

והכי בשביל שישנו שם דברים הרבה ממש"כ רבינו, כבר יש ראייה כלשהו, שלא הכניסו בה סוגים מורעלים מדיעות כוזבות שלהם, או אולי סובר, דיש בכח הדברים האמיתיים, להכשיר את השקרים שהוסיפו. ואטו רוצה לחלוק על כל רבותיה"ק שכתבו להיפוך: דכל ששלטו בה מחוסרי יר"ש, אסור להכניס הספר בבית, וכש"כ שאסור להסתכל בו וכנ"ל (פ"י).

ג. רשעים הללו "הכירו לשון רבינו" לא פחות ממהדיר דנן

ושנית, דבפרט לפי שהוכחנו לעיל (פ"ט, ענף ג' אות ב'): דאותו רשע מסית ומדיח אליעזר ריססער, מי שמתחת ידו יצאתה כל העגל הזה. היה "כתבן" אומן נפלא בלשון לימודים מאוד בזכות עצמו, וכמו שרואין מספרו זכר צדיק מה שחיבר.

ואין ספק שהוא התחקה היטב בלשון רבינו, לא פחות כלל מ"מתחכמים" דנן וחבריו "מבקרי" זמנינו, ובודאי שהתיאור: "מכיר לשון רבינו", הולמתו היטב. **ופשוט**, דל"מומחה" בדבר שכמותו, הוא מן הדברים הקלים לשתל את זיפיו, תוך כדי להשתמש עם לשונות הרגילים בכתבי רבינו, כדי שיתאים ליתר סגנון הלשון שבכתביו.

ד. ה"נקודות" שימש להם כאמתלא על חסרון ההמשך במקום זיפם **שלישית**, דבר מן דין מעיקרא דינא פירכא, דמאן יימר שלהכניס זיפוס, מצטרך "מומחיות גדול" בכלל. כבר הצבענו לעיל (פ"ג, ענף ד', אות ז'): דזהו הפתרון על ה"נקודות" טרם הקטעים המתחילים ב"נחזור להענין":

דלאחר שהכניסו את זיפוס מענין לענין באותה ענין, והיה קשה להם לקשר המשך הדברים בתוכן הספר שבקטע הבא. אז התחכמו

להתשמש עם הטצדקי: לרשום שם נקודות, לרמות בזה את הקורא כאילו שלא יכלו לקרות המלים שבשורה המקשר את ההמשך...

ה. יש בכח מילים אחדים להפוך הקערה על פיה

רביעית והוא עיקר גדול, דהלא ברוב פעמים די לזיוף הנוסח המקורי, רק בהחלפת מלה אחת או שתיים בלבד, שכבר יהיה בה משום חזיון לרעיונותיהם הפסולים של המשכילים. וכדהוגמא שהבאנו לעיל (פ"ג, ענף ג, אות ז): איך שהחליפו המלים: ד"בית הכסא" עם המלה: ד"הפניות", תוך כדי כוונתם הטמאה: להכשיר עי"ז לימוד חכמות חיצוניות רח"ל, עי"ש.

וכן הצבענו לעיל (פ"ה, ענף ב, אות ד, ושם, הערה א), איך שניקל מאוד להחליף המילים: "ולא לקח אמ"ה אף פרוטה אחת בעבור זה", עם המילים: "והתחייבה לתת לו אלף וחמש מאות רייכסטאלער.. ועל ד"ז הושווה אמ"ה עמה". וברור, דכדי לעשות חילוף זה, לא נדרש לכך שום "מומחיות" כלל.

והאם סתור יסתור מישוהו אפשרות זיוף פשוט כזה, עם הטענה הטפשית: דא"א שהתרחש כן, יען דהמכיר בלשון רבינו, רואה שהספר מלא ממליצותיו וביטוייו הרגילים. וכי מה בכך, האם בשביל זה מן הנמנע הוא: להחליף או להכניס בו כמה מלים, או אף שורות שלמים. והאם אמור יאמר מתחכם דנן: שמכיר במלת "פילוסופיא" [שהוסיפו בזיוף וכנ"ל פ"ג, ענף ג, אות י]: "סגנון לשון רבינו", והיי"ט שהדפיסה [וכנ"ל (ענף א, אות ה)]... אתמהה.

ו. החוש והמציאות מטפח על פני טענת המהדיר דנן

וחמישית, דאנו רואין בחוש סתירת טענה זו, דהרי למרות שאכן התרחש שהחליפו המלים: ד"בית הכסא" עם המלה: ד"הפניות", וכן מה שהכניסו מלת "פילוסופיא" וכנ"ל (אות ה). עכ"ז לא הרגיש בזה אף אחד מן ה"מתחכמים" דנן שבימינו שהתטפלו עם בוץ זה, וכולל כל ה"מומחים" שכתבו מאמרים בענין זה בירחונים, שהיו עסוקים עם זיופי "זמנים"... וכנ"ל (פי"א, ענף ב).

עד שבאנו, והרתענו על "זיופים" מחפירים הללו.

ומעתה, האם אמור יאמר המהדיר דנן, דמשום כך לא הרגישו בזה, משום שזיופים הללו אכן מתאימים היטב עם סגנון לשונו של רבינו... דמלבד מה שזה מגוחך וכמובן, הרי זה גם סותר טענת עצמו, דהלא מאות כאלה היו יכולים להעשות ע"י הכותב המסתתר. [בידעם, שאין לנו כתי"ק של רבינו עצמו, מה שהמזייפים העבירוהו מן העולם, כדי שלא ייתפסו, על כן א"א להוכיח זאת]. אבל האם יכחיש מישהו תוקף אפשרות דבר זה, ע"פ כל ה"הוכחות" החזקות וה"אומדנות דמוכחי טובא" מה שמנינו.

ז. מנסה להשתמש עם הטצדקי ד"עורבא פרח"

ומש"כ המהדיר דנן, שהמעייין היטב בהקדמתו יבין: שכל טענותינו ישאם הרוח. תמהים אנחנו, איך שחשב שבמשפט קצר זה, מה שאין בה קורטוב של דברי טעם והגיון כלל, יעלה בידו לפטור עצמו מלהשיב על טענותינו הערוכות בטוטו"ד. וכבר כתב הרא"ש (כלל ק"ו, סי' ו') וז"ל: "השקר צריך קיצור, כי אין לו מעמד רגלים, ואם היה ארוך, בקל יפול", עכ"ל.

בר מן דין, האמת נגיד ולא נכחד, שעברנו פעמיים ושלוש על דברי הקדמתו, ולא יכולנו לעמוד על כוונותיו העמוקים, איך שטמון שם תשובה על טענותינו אפילו ברמז קל. גם שאלנו פשר דבר זה מחכמים ונבונים, ואין פותר ואין מבין, והפטירו בשפה: דכל הפכפכן הנתפס בטשטושי וזיופיו, ואין לו מענה במה להצדיקה, וברצונו להטמין את ראשו בקרקע כבת היענה. מנסה להשתמש עם ביטוי החסר תוכן כזה: "עי' היטב בדברי ותמצא מענה", אבל האם אכן חשב, שזה יועיל לשכנע את הקורא...?

ח. אם יש בכוחו לסתור את טענותינו ינסה לעשות כן בגלוי

אדרבה, אם אכן גבר בגוברין הוא, ויש בכוחו לעמוד בקשרי מלחמה מה שחגר עלינו, ואם יש מענה בפיו לדחות טענותינו. הרינו מזמינים אותו שיעשה כן בגלוי, ואז נראה מה יהיו חלומותיו... וכנראה שנעלם ממנו מאמה"כ (מלכים א', כ' י"א): "אל יתהלל חוגר כמפתח...".

דעד שישב על "כל" טענתינו ותמיהותינו הנ"ל (אותיות ב' - ה' ופ"ג. ופ"ה, ענף ו'), וב"סוף דבר" (ענף א', אות ו'), וולא רק על הקלושים שנאמרו כסניף בעלמא, לא אמר כלום. דמהו ההסבר על התחמקותו מלהשיב דברים ברורים על טענתנו החזקים, אם לא פחדנותו מאי יכלתו לעשות כן.

ועצם העדר עשותו כן, דיה לשמש לכל מבין כ"סימן חולשה" מובהק מצידו. **דמפני** שאין בכוחו לענות על טענותינו המוצדקים, על כן מנסה הוא לברוח משדה המלחמה עם "אימרה" ריק הנ"ל, מעשה פחדן. ואיך שיהיה, הרי הקוראים אינם טפשים, שיכולו לזרוק חול בעיניהם, ולטשטש מוחם עם "אימרות" רקים מכל תוכן שמסוג זה.

ט. כך דרכם של לצים: להרחיק פעולות זולתו מה שהוא לא התחיל **ומה** מתאים בכה"ג לשון האורחות צדיקים (שער השתיקה, ד"ה השלישי), וז"ל:

"יש לועג לדברים.. ונמרחיק פעולות שיש תקוה ואחרית לפעולתם. והלץ הזה הוא חכם בעיניו, וכל מעשה שהוא לא התחיל, נראה לו שטות ולועג עליו.

ופעמים תביאהו המידה הזאת לידי מינות... וזה הלועג אינו מקבל תוכחה... ועבור שהוא חכם בעיניו מתלוצץ בפעולת אדם אחר. והוא המידה שאין לה תקוה, שנאמר (משלי כ"ו, י"ב): **ראית איש חכם בעיניו, תקוה לכסיל ממנו, עכ"ל.**

י. ע"פ אזהרת רבוה"ק אסור לעיין או להחזיק מהדורת בומבאך בבית **וזה** מובן, דע"י עצם הדבר, מה שמתחכם דנן ביצע מעשיהו בפועל, והוציא אשפה זה ברה"ר, עדיין לא פגע אף במלא נימא בתוקף טענתנו, וכמו שהכל מבינים: דאיסור טריפות אינו ניתר ע"י אכילתהו. **אדרבה**, ברור, דבמעשה התפקרות זה, עבר על לפנ"ע, להכשיל אחב"י החרדים עם חומר קריאה, מה שנאסר להדיא ע"פ אזהרת כל רבותיה"ק וכנ"ל (פ"י).

דהלא כל רבותיה"ק שהעתקנו לשונם לעיל (פ"י), מזהירים אותנו בכל התוקף חזור ושוב: דאף ספר מאיזה גדול קדמון, אם יצאתה מתחת יד אנשים שאינם מוחזקין ליראי השם, אסור לעיין בה, ואסור אף להחזיקה בבית. וגם הדגישו להדיא: דכל שנראה שיד זרים שלטו בה, אי אפשר בשום אופן לנקותה ולטהרה מן הסיגים, להיפך מדעתו של המהדיר דנן, שחשב שאכן יש בכוחו לעשות כן לפי החלטת וקביעת דעת עצמו.

וברור, דאם מתחכם דנן הצועד כמשתייך לעדת ה"יראים", היה מתחשב עם דברי רבותינו הגאון"ק כנ"ל. **בודאי** שהיו ידיו ורגליו מרתתים מפחד, ולא היה מעלה על דעתו להתטפל עם הרפש והבוץ של הרשעים. **וכאלו** שאכן יש בכוחו לנקותה [היפך דבריהם המפורשים], ולהחדירה בבתי ישראל כשרים, והיה נסוג אחור מזה, ופשוט שאסור להחזיק מהדורתו בבית.

ענף ג

קריאה מעומק הלב לה"מתחכמים" שבמחנינו

א. הכח הדוחף המוזר: להתעסק בדברי אפיקורסים ולחפות עליהם **הרבה** יגענו להבין, דמהו ההסבר על תופעה המוזר הזה, דאנשים המשתייכים לחוג יראים [ו"חסידים"]. יתחשק להם לחזק ולאמת את שקריהם של משכילים רשעים ואפיקורסים, ועד כדי: דאף אם מתוך כך יתאשרו בזיונותיהם על גדולי ישראל, דמהו הסבר לכח הדוחף המוזר הזה.

וייתכן, שהענין יובן ע"פ הידוע משמיה דהאר"ז: דבדורות האחרונים אלה, כמעט שלא נמצאים נשמות חדשות בעולם. אלא דרובם ככולם, הם גלגולים מדורות הקודמים, שנשלחו עוה"פ לעוה"ז כדי לתקן את חטאם שנכשלו והשתקעו בה בגלגולם הקודמים.

ב. טרם ביאת המשיח נותנים הזדמנות לתקן הגלגולים הקודמים **והנה**, מאתמרא משמיה דהגה"ק מבריסק זצ"ל: דה"ציונים" שבימינו, הם גלגולים מן ה"בריונים" שחיו בתקופת חורבן בית השני, שמרדו במלכות רומי בניגוד לדברי חז"ל. והם עצמם, כבר היו אז גלגולים מן ה"מפעילים" שבדור המדבר, שעברו על ציווי ה': שלא ילחמו נגד הגוים.

ומאז ועד עתה לא היה להם מנוחה, וסבלו קשות על עוונם תחת יד מלאכי חבלה, והם באו לבי"ד של מעלה וטענו: שיתנו להם עוד הזדמנות אחד להטיב ולתקן את מעשיהם. ונתקבל בקשתם, וירדו לעולם הזה עוה"פ, ויצא מהם מה שיצא, שנעשו לבריונים הציוניים, ולא רק שלא תיקנו כלום, אלא שעוד קלקלו יותר מבגלגולם הקודמים, ה"י^(א).

ג. החטא שהאדם נכשל בה בגלגול הקודם, מושך אותו לחטוא בה **והסבר** הדבר, מדוע שנכשלו יותר ויותר באותה החטא, בכל פעם בואם לעוה"ז בשביל לתקנה. מובן היטב, בהקדם היוצא מצירוף דברי הספה"ק^(ב): דיש סימן להאדם, איך שיוכל לדעת, בשביל איזה "חטא" שירד לעוה"ז לתקנה. והיינו, דאותו חטא מה שהאדם מרגיש ורואה שהוא נמשך

(ד). עי' תורת המגיד (עמ"ס ברכות), אור המאיר (פרשת נשא. ושה"ש ג', ב'), מאור ושמש (שבת חוהמ"ס), תפארת שלמה (וישב, ד"ה ויאמר אליהם. ונצבים, ד"ה א"י אתם), צדקת הצדיק (אות מ"ט), שם משמואל (הגש"פ, ספה"ע ד"ה והנה), שבט מוסר (פ"א, אות י"ג), ובן איש חי (ואתחנן). וז"ל מאה שערים (ח"ב "אמרי קודש", סי' מ"ט): "וכדוגמת קליפה זו של הצדוקים, ישנו בכל דור ודור עד ימות המשיח, אך שהוא בענין רוחני יותר, בלא הגלות נגלות כ"כ, עכ"ל, ועי"ש שכתב: שהם גרועים יותר מעובדי עבודה זרה.

(ג). ועפי"ז הסביר הגה"צ מדעברעצין זצ"ל, בעל שו"ת באר משה, שהיה מראש הלוחמים נגד הדיינים שבימינו שלוקחים שכר מוגזם בעד דיני תורה ומעוותים את הדין באופן מבהיל, [וכנ"ל (פ"ה, הערה י"א)]. שאמר עליהם: שהם גלגולים מדייני דורות הקודמים, שנכשלו בלקיחת שוחד. וגם אצלם אירע כנ"ל: שהתחננו אצל בי"ד של מעלה שיתנו להם הזדמנות חד פעמית וסופי לתקן מעשיהם. ולבסוף לא רק שלא תיקנו, אלא שקלקלו הרבה יותר מבגלגול דלשעבר ה"י.

אחריה ביותר, ויש לו נסיונות גדולים עליה, וקשה לו מאוד לפרוש ממנה. מזה ידע נאמנה, שבשביל חטא זה שנכשל בה בגלגוליו הקודמים, הוא כל עיקר ביאתו לעוה"ז, בכדי ליישר אותה המעוות ולתקנה.

וזהו הטעם, מדוע שהאדם נמשך מאוד לאיזה חטא מסוים, עד שכ"פ המשכתו לאותו החטא, הוא באופן מזור ואף בניגוד לשכל האנושי. משום דבהיות שהיה שקוע בה בגלגולו העבר, וכבר השריש בנפשו נטיה לאותה חטא, על כן החטא גופא מושך אותו בעבותות של ברזל שייכשל בה עוה"פ. וגם היצה"ר מסייע לזה, להמשיך אותו בשלשלאות של ברזל שירדוף אחריה, כדי שייכשל בה עוה"פ, ולא יהיה לו תיקון עולמית ח"ו.

ועל כן, מזה גופא מה שרואה האדם, שהוא נמשך מאוד אחר איזה חטא מסוים, ידע מזה: שדוקא לצורך תיקון "חטא" זה, הוא כל תכלית ביאתו וירידתו לעולם הזה. ויגביר חיילים לעשות משמרת למשמרת שלא ייכשל בה עוה"פ, עכתדה"ק.

ד. ייתכן שה"מתחכמים" בימינו הם גלגולים מ"המשכילים" שבעבר **ובכל** החזיון הזה, ייתכן להיות הסבר התמיהה כלפי המתחכמים שבימינו, ד"מהו" כח הדוחק המזור המושך אותם להתעסק עם בוץ זה, דבר מה ששום אדם ממחנה היראים לא עשה מעולם.

לפי דברי ספה"ק הנ"ל, עליהם להתבונן היטב, אולי הם מגלגוליו של אותו האיש אליעזר ריסער, שכבר עברו כמעט מאתיים שנה ממותו, ועדיין לא בא אל המנוחה בגלל עונותיו הקשים. ובכללם פשעו החמור: מה שנתן לפרסום הכת"י המורעל והמזויף מהמגי"ס, תוך כדי שהכניסו בקולמסו של רבינו, דברי בוז וקלון על גדולי ישראל, ועי"ז נגרם בעיקופין להסית ולהדיח את בני" מאמונתם. או אולי הם גלגולים מן הרשעים: שפירא, כהנא, ווירשובסקי, ביק, הסובלים קשות על חטאם: מה שהפיצו אשפה זו בעולם.

ייתכן שבקישוי גדול פעל אליעזר ריסער ואולי בזכות אבותיו הק': שיוכל להתגלגל עוה"פ על מנת לתקן את מעוותו, ובא כלפני ק"ן שנה בעוה"ז בדמותו של כהנא, אבל למעשה קלקל עוד יותר, בהדפיסו "כל" תוכן הכת"י וכנ"ל (פרקים: ג' - ו'). ואח"כ פעל שנית, להורידו עוה"פ בעוה"ז, ונולד בדמותו של וירשובסקי או ביק\שאולי, [שכולם (פרט לוירשובסקי) גם כן היו שומרי תורה ומצות בחיצוניותם, אלא שהיו מורקבים מבפנים עם דעות כוזבות של המשכילים], וקלקל עוד יותר ויותר וכנ"ל (פ"ח).

עד שלבסוף נתנו להם ההזדמנות אחרונה וחד פעמית, טרם ביאת המשיח, שיוכל לתקן את מעוותם, וירדו לעוה"ז בדמותם של ה"מתחכמים" וה"מבקרים" שבזמנינו. ולא רק שלא תיקנו [עדיין], אלא שכמסתובבים במחנה היראים [והחסידים], קלקלו הרבה יותר מבגלגוליהם הקודמים, ה"י.

ה. הדחיפה המזור להתעסק עם המגי"ס מעורר חשש

והמתבונן על התופעה המזור מה שלנגד עינינו, שספר נדח זה, מה שלמשך מאתיים שנה מעת שהתחילו להדפיסה, היו "כל" המתטפלים שמסביבה, דוקא ממחנה המשכילים ועוקרי הדת. הלא תמה תמה יקרא, דאיך נהייתה הדבר, שבדורינו זה יקומו דוקא אנשים ממחנה היראים, ויתחילו להתטפל עם בוץ זה, ואם ב"קביעת זמנים" שמסביבה, ואם להדפיסה מחדש], דבר ששום אדם כשר, לא נגע בקצהו מדורות עולם.

איין לזאת שום הסבר הגיוני אחר, כי אם - שדבר זה גופא: מה ש"חטא מזור" כזה מושך אותם בעל כרחם שיכשלו בה. משמש להם ע"פ דברי ספה"ק הנ"ל, כ"סימן מובהק": דבחטא זה ממש הוא שקלקלו^(ה)

(ה). **אנו** מבינים היטב, שהללו צחוק דאם יתבוננו היטב יבינו, דגם ריסער וכהנא וביק צחקו פעם בעבר [אבל לא עתה...], מינות דמשכא. אבל מ"מ החלטנו לכותבה, כל המתחכמים והמשכילים והלצים, דשאני

בגלגולם הקודמים. וע"כ חבש היצה"ר את כל כוחותיו, שיקלקלו עוה"פ בדבר מוזר כזה, משום שרוצה להחטיאם עוה"פ במה שכבר נכשלו בעבר, כדי שלא יהיה להם תקומה עולמית ח"ו⁽¹⁾.

ו. סוף דבר: שאסור להשהות ה"מגילת ספר" בבית יהודי

ועכ"פ, בין אם אכן כן הוא, כהשערתנו הנ"ל המבוסס ע"פ מש"כ בספה"ק כנ"ל, או לא. אבל אחת מיהא ודאי ברור, דקושטא קאי: ואנו אין לנו אלא אותו ה"אמת" מה שקיבלנו מפי רבותיה"ק: שאסור להתטפל ולהתעסק ולקררות בספרים שמעין זה, וכנ"ל (פ"י).

דפשוט, דבמה שהוציא המהדיר דגן של "מהדורת בומבד" (תשע"ב) איזה קטעים מספר זה, דאכתי לא הועיל בזה כלום לטהר את השרץ עי"ו. אדרבה, זה גופא מה שהוכרח להוציא כמה קטעים, לאור ערעורינו החזקים, רק משמש כ"אישור" וכ"הודאה" בעל כרחו: שהכת"י שממנה נדפסה ספר זה, אכן הוכנס בה דברים זרים שלא יצאו מקולמסו של המחבר זצ"ל, וממילא ברור דשוב אין לה שום סמכות כלל⁽¹⁾.

דהדבר מובן, דברגע שיד רשעים ואפיקורסים שלטו בספר זה, מה שהיתה מונחת בידם וברשותם כחומר ביד היוצר, לעשות בה כחפצם

ורעשו חשבון צדק, דסו"ס הרי לא יחיו לעולם, ויבא זמן שיצטרכו ליתן דו"ח על רשתם: להכניס קרירות בלב צעירי הצאן. ועליהם לחשוב: דאולי ואולי.... אכן כן האמת, וממילא כדאי להם לוותר על כבודם ונצחונם המדומה, וישתדלו לתקן המעוות. ומכאן ואילך יבדלו מדברי המשכילים, וכש"כ שיתדלו מלהביא דבריהם, והמהדיר דגן יקנה בחזרה את ספריו שהפיץ בכסף מלא, כולי האי ואולי יחוננם ה' א"צ. הגם

שרחוק בעינינו שיהיה להם השכל והעוז לעשות כן, מ"מ אף על ספק אחד מיני אלף, כדאי היה לנו להציע זאת, והיה זה שכרינו.

(1). **מה** ששייך כאן, נדפס לעיל (דף רנ"ג) [במסגרת, מאפס מקום פה] ע"ש.

(2). **לא** שאנו נזקקין לאישורו והודאתו, דהרי הדבר מוצדק בפע"צ, בין אם יודה לזה ובין אם לא יודה, וכמש"כ

ורצונם ככל העולה על רוחם, באין מעצור [דהרי ביערו כתי"ק]. שוב ברור, דנאבד עי"ז: "סמכותה" ו"נאמנותה" של "כל תוכן הספר", ו"כולה" נידנת כספרי מינים שאסור להסתכל בה, וכהאזהרה המפורשת הנ"ל (פ"י) מרבוה"ק:

דאין בכח שום אדם אף בדורות הקודמים, וכש"כ קטני קטנים כהיום, לבא להחליט ולקבוע על דעת עצמו: איזה חלקים שממנה אכן הם "מקוריים", ואיזה חלקים ממנה הם "מזוייפים", וכדמיונות שוא של המדהיר דנן, בעוד שעושה זאת כסומא בארובה על טהרת "דמיונותיו וחלומותיו".

דהלא כבר קדמוהו בזה רבותינו הגאווה"ק, המכחישים ומפריכים להדיא אפשרות כזה, וכדהבאנו לעיל (פ"י, ענף א, אות י"א) מהגה"ק ממונקאטש זצ"ל, שכתב בזה"ל:

בעל כרחך שלטו בו ידי זרים, וערבבו בו דברים אשר המה אסורים. גם אם נחליט: שהוא רק באיזהו מקומן, "מאן חשיב מאן ספיין ומאן רקיע, לברר הפסולת מתוך האוכל, או להיפך... ומי יודע מה נמצא עוד שם, מה שעירבבו.. בדרך ערמה... כדי שלא יכירו וירגישו מבטן מי יצאו הדברים...". לאשר בטח שלטו בהם ידי זרים... ועל כן הרחיקוהו... עכלה"ק.

ובן הבאנו (שם, ענף ב, אות ב) מהאגר"מ בזה"ל:

"וא"כ בספר של אחד מרבותינו, שרשעים זייפו וכתבו שם,

כיון דדבר זה: שיד משכילים ושונאי גדולי ישראל משמשו בהכתב יד, הוא "מציאות" ברור. א"כ, לא תחלש בהכחשתם, ולא תתחזק בהודאתם, אלא דרק רצינו להדגיש, דהמציאות כן הוא: דבעל כרחו אישר דבר זה בעצמו וכנ"ל, וד"ב ותל"מ.

הרמב"ם (מור"ח"ב, פט"ו) בזה"ל: "כי כל מה שהתבאר במופת, לא תוסיף אמיתתו, ולא יתחזק הנכון שבו, כהסכמת כל העולם עליו. ולא תגרע אמיתתו, ולא יחלש הנכון שבו, אף אם יחלקו כל אנשי הארץ עליו", עכלה"ק והמאלפים. ובן הוא גם כנ"ד,

כשהעתיקו את הספר, דברי כפירה להטעות את העולם, בכוונה שיאמרו שהצדיק הגדול ח"ו כתב זה. ודאי אין לסמוך, על מה שנוציא משם, מה שראינו, דודאי אפשר שהרבה דברים, לא ראינו לפום ריהטא, וצריך לבער ממש ע"י שריפה", עכ"ל.

וע"כ אזהרה יוצאת מכאן: לכל מי שיראת השם נוגע ללבבו, ואזהרה כפולה ומוכפלת במשנה תוקף, לכל מי שמחזיק עצמו כמי שנמנה על עדת ה"חסידים". דמורא יעלה על ראשו, מלהכניס שום מהדורא מספר זה לתוך ביתו, פן יכזה בגחלת אזהרת רבותינו הגאון"ק הנ"ל, וד"ב.

יעזור השם יתברך וירא בעני עמו, להצילנו מן המחריבים בכרם בית ישראל, ובפרט מאותן שמבפנים שהם בבחינת "מכם ובכם", וע"י רש"י (ויקרא כ"ז כ"ג, ד"ה ורדו). **ויתקיים** בנו ייעוד הנביא (ישעיהו י"א, ט): לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, וישלח לנו משיחו הולך תמים, במהרה בימינו, אמן סלה.

גם מצאתי מקום להזהיר ולהשמר בזמן
הזה אשר קמו כמה כתות אשר נתנו
שמות בארץ בשם "מבקרים"
והם נשארו מיתר הרפאים ה"משכילים"
ועתה בתרמיתם מתעטפים בטליתות
של יראי שמים

שו"ת לבושי מרדכי (מהדו"ק או"ס הקדמה, נהערה)

פרק יג [נספח]

הזיוף הגדול מה שהכניסו המשכילים בפולמוס
המתחלוקה של המהרי"ק עם הר"ם קפסולי

ענף א

תיאור "רדיפת שלום" המזויף של ה"משכילים"

א. הקדמה קצרה בהסבר הריסת הדת של ה"משכילים" איך שפעלו
הנה, בכדי להבין העקמימיות המונח בשני הטענות מה שאליעזר ריסער
מתגולל עלינו בהם בקונטרסו חזור ושוב. הראשון, הוא בא עלינו
עם מסוה ה"שלום" בקראו את קונטרסו בשם העדין שלום רב, ובפיו שלום
את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו (ירמיהו ט, ז). וטוען: שהיראים לא ילחמו
עם המתחדשים, דמדוע להם להתערב במעשה אחרים... אלא דיניתו לכל
אחד מהצדדים להתנהג כרצונם, ושלום על ישראל, וכדלעיל (פ"ט, ענף ד').

ידוע שטענה זו היתה רגיל מעולם על לשונם של כל הקלים למיניהם, שהיו
מייצגים את עצמם, כאילו שהיו אנשי "חובבי שלום". בידעם היטב,
דרך דרך זו של "מחאה" והתרעה על מעשיהם המקולקלים, יכול לשמש
כחומה בצורה ליתן רסן בעד מזימותיהם. וע"כ לא יכלו לסבול זאת, וכעסו
ובעטו במיוחד על זה, בבואם עם טענת ה"שלום", וה"אי אנישיות" מה שיש
בה"התערבות" ב"עסק של אחרים", דמה להם לאחרים להתערב בעניינם.

אבל באמת, שטענה זו מופרך ועומד, כי בפיהם ידברו שלום עם רעיהם ובקרבים ישימו ארבים. דהלא טענה זו מהוה כפירה גמור בחיוב ה"ערכות" מה שכל בר ישראל מושבע ועומד עליה מהר סיני וערכות מואב ואהל מועד, עם רבבי רבבות "כריתות בריתות", וכמבואר בגמרא (סוטה ל"ז, ע"ב), החשבון העצום, [ועי' בתוס' (שם, ד"ה אמר) עי"ש].

הרי זאת אומרת להיפך הגמור מטענתם, דאכן מוטל חיוב "אחריות" על כל איש מישראל: ש"יתערב" בשמירת תורה ומצות של חבירו. ואם אינו "מתערב" למחות על העבירות דאחרינא, הוא עצמו נענש עליהם.

ב. טענת "הצלת התורה" שניצלו המשכילים עם המטרה דלהיפוך

וטענה השני, מה שג"כ חוזר עליה שם פעמים אין מספר, הוא: "הצלת היהדות". כלומר, שמייצג עצמו כדואג לעתידה של היהדות, דאם לא נתיר לאותם היהודים החלשים לעשות כרצונם: לשנות ולהקל אופן שמירת תומ"צ, הרי יצאו לגמרי מן הדת. והוא מרעים וצועק חוזר ושוב על ראשי גולת אריאל: דמי יוכל ליקח על שכמו "אחריות" גדול כל כך, לעמוד מנגד כשרואין מספר כה גדול מבני עמינו יוצאים מן הדת, וישתוק.

כמובן, דגם טענה זו הוא מופרך ועומד, כי ה"יהדות" אינו "שלנו" שנוכל לנהוג בה כמעשה "סוחר" במסחרו: להשקיע קימעה ולהרוויח הרבה, כלומר להתיר עבירות קטנות, בכדי להרוויח: שלא יחטאו בגדולות. כי הקב"ה לא הרשה לנו בתורתנו להציל את התורה והיהדות, רק ע"פ גדריה, ואם אי אפשר להצילה ע"פ גדריה. אז לא רק: שאנו "פטורים" מלהציל, אלא דאף "איסור" יש בדבר: להציל באופן המנוגד לגדריה.

ולא כתבנו זאת, אלא כדי להדגיש דכן הוא האמת: דאפילו אם לו היה בזה "הצלה" אמיתית. כלומר, אף אם דרך זה היה מועיל שישארו בעיקרי דת יהדות, ג"כ היה אסור לנו להציל באופן המנוגד לגדרי תוה"ק, וכדעת כל גדולי תורה הנ"ל. אבל כהיום, לאחר שכבר נתברר מן

מגילת פרק יג [נספח], ענף א פלסטר שסט

ה"מציאות" הגלוי, דכל אותן שרצו להציל באופנים אלו, עלה בידם חרס, שוב אין שום צורך להאריך ולהוכיח: דאין זה "הצלה", רק "חורבן" ו"הירוס".

דהלא ידוע, דלא נשאר שארית בישראל מכל אותם ה"חכמים" בעיניהם שהתחילו בשינויים וקולות, כי יוצאי צאצאיהם כבר נתערבו ונטמעו בין הגוים, עד כדי כך: שרובם אף אינם יודעים, שאבות אבותיהם היו שייכים לעם ישראל. וגם אליעזר ריסער דנן שהיה "חכם" בעיניו, ולא מיחה בבנו גבריאל כשהתחיל להתדרדר משמירת תומ"צ וכנ"ל (פ"ט, ענף ד, אותיות ה' ו"א), חיש מהר פרק מעליו כל עול תומ"צ, ועבר על כל האסורים החמורים, וחי חיים של גוי גמור, ולא נשאר ממנו זכר.

ג. "הריסת הדת" אינו תלוי ב"כוונה" ב"חיצוניות" או ב"חוג" מסוים **והגם** דכל זה פשוט כביעותא בכותחא, מ"מ לאור המצב ד"שכחת התורה" השורר כהיום אף בחוגים של יראים, שרבים מהם אין להם מושג כלשהו עד היכן שמגיע תוקפה של קוטב ההנחה: **דאפילו**, אם לו יהא שכוונת המיקל הוא לטובה בכדי "להציל", מ"מ זה לא מועיל כלום לחפות עליו בשביל זה, אלא דעכ"ז הוא נחרץ ל"רשע" ו"עוקר דת" מובהק.

ובעיקר שורר בלבול המוחות אצל בנ"א, שנדמה להם שהדבר תלוי ב"חיצוניות". כלומר, דדוקא אם ניכר על אותו המורה המהרס והמקיל באיסורים, שהוא "קל", על ידי מלבושיו החיצוניים, שמתלבש עם בגדים מודרניים, ומגלח את זקנו. לא כן, אם אותו המורה מלובש בשמנה בגדים של "חסידות" ובאדרת שיער ואיצטלא דרבנן, בודאי דאינו עוקר דת.

עוד טעות גדול נשרש בדעת ההמון, והוא מה שסוברים ש"הירוס דת" תלוי דוקא במה שה"מהרס" משתייך לאיזה "חוג" מסוים המצהירים בגלוי ובקולי קולות: שרוצים לשנות תורת מרע"ה. לא כן, אם ה"מקיל" [קרי: ה"מהרס"] הוא מורה המשתייך לחוג היראים, ואינו מצהיר בגלוי שרוצה בשינויים, [אלא שהוא עושה כך מבלי להכריז כן], אז אינו "עוקר דת".

אבל כל שלשה הנחות הללו, הם טעותים עצומים ויסודיים, כי אין "הריסת הדת" תלויה ב"כוונה להרס". או רק כשנעשה ע"י מי שמלוכב ב"בגדים מודרניים". וגם אינה תלויה בהשתייכות ל"חוג" המהצהירים בגלוי שרוצים בשינויים. אלא שתלויה בדבר אחד: בעצם "מעשה ההירוס" בלבד.

כלומר, דאם מורה בוחר ומחליט לנקוט כהמקילים, באופן שהוא בניגוד ל"כללי הוראה והכרעה" המקובל לנו משו"ע וגדולי הפוסקים, אז הוא נחרץ כ"מהרס הדת". **משום** ש"זהו" מה שהוא "עושה" בפועל, אף אם לו יהא ש"כוונתו" הוא לטוב: "להציל", ולמרות שהוא מלוכב בשמנה בגדים ובאיצטלא דרבנן, וגם משתייך לחוג היראים, דכ"ז אינו משנה כלום.

ובכדי להראות אמיתת דברינו הנ"ל, ולשרש ולעקור טעותים הנ"ל, אמרנו שכדאי להבהיר, דיסוד זה: דהפוסק כדעת המקיל בניגוד ל"כללי הוראה והכרעה", הוא "עוקר דת". כבר מצינו בקדמונים מלפני חמש מאות שנה, דורות הרבה טרם שהתחילה תלבושת המודרני וגילוח הזקן, וטרם שהתחילה החוגים של "הריפורמים" וה"נעאלאגים".

ענף ב

המיקל בניגוד ל"כללי הוראה" – הוא "עוקר הדת"

א. המהרי"ק: אף המכריע לקולא באופן דקיום מ"ע הוא "עוקר הדת" **בשו"ת** מהרי"ק (שורש קמ"ט) הרעיש נגד מורה אחד, שרצה לנקוט כדעת המקיל באופן קיום המצות עשה דציצית. **כלומר** שרצה להסתמך על שיטות הפוסקים בגד של ה' כנפות, מלהטיל ציצית על ד' מהם, בזה"ל:

"דאפילו היה זה תלוי בפלוגתא דרב רבתא, מי הוא שיורה להקל

מגילת פרק יג [נספח], ענף ב פלסתר ששא

ומקלו יגיד לו. הלא דבר פשוט הוא: דבשל תורה הולך אחר המחמיר, ומה מאד היתה שגגה גדולה ומכשלה תחת יד מי שאמר דמצי למימר קים לי כר' שמחה, דאמר דבעל ה' פטורה מציצית...".

"והלא הלכה רווחת היא בישראל, עד כי תינוקות של בית רבן יודעים אותה: דספק איסורא לחומרא... מי יקל ראשו כנגד תורתנו להתיר איסורא מספק, חלילה לא תהא כזאת בישראל...".

"ועל המתירים מאד נבהלת... כי ידוע הוא שבכו"ה רבו היום המתפרצים "פורצי גדר התורה" וארצינו שממה, בקעות פרצות אין חומה. תחת [ל]חזק את בדק התורה ולגדור את גדרה... כי יתירו להם היתר אשר לא גבלו ראשונים, אז ח"ו ירבה "המינות" וכסו פני הדור חרולים וקמשונים...". עכ"ל.

והובאו דבריו אלה להלכה בתורת חיים (למהרח"ש, ח"ג סי' י"ז, ד"ה אמנם לבין), ובשבו"י (ח"א, סי' נ"א), עי"ש].

ומעתה, אם חזינן דמתאר את המקיל במצות ציצית, בניגוד לכללי הוראה: כ"מינות". [על אף דבית דין של מטה אין מענישין עליה, ותשובה לבד מכפרת על זה, וכדאיתא בגמרא (שבועות י"ב ע"ב. וזבחים ז', ע"ב)]. א"כ מה נענה אנן, כלפי התרת ל"ת חמורים שבית דין של מטה מענישין עליה, ואינה מתכפרת בתשובה ויום הכיפורים רק ביסורים, אעכו"כ דהעושים כן נחלטים כ"עוקרי הדת".

ב. דברי הגר"ח"ע החרפים נגד מקיל בעגונות

וכדאי להעתיק לכאן לשון אגרות רח"ע (סי' שפ"ט), מש"כ נגד איזה "מתחכם" שרצה להקיל בדיני אישות, וז"ל:

"הנה הגיעני מהבד"צ בלאנדאן מחברת... חתום עליו: יוסף שאפאטשניק... ובקראי בו נבהלתי והשתוממתי, הקורא לאסורים דרור ומתיר אסורים חמורים.. בלי שום יסוד ושורש בהלכה, רק גיבובי דברים שאין להם טעם".

"ושיבושים, הן בעצם העובדות, שאינן מתאימות עם המציאות, והן במקורי הדינים, בוחר קטעי דברים מתשובות.. שנאמרו בדרך הו"א לסניף בעלמא ולפלפולא, וכ"ז להטעות את הקוראים מקופיא".

"וכל יודע ומבין לעמוד על שרשי הדברים ועקרי ההלכות, מכיר ומבין את ה"שיבושים" ו"דברי בורות" ו"שגעון" שנאמרו שם, ושזהו נגד התלמוד ודברי רבותינו הראשונים והאחרונים, ואין כלל לפלפל בד"ת בדברים המובנים לכל המעמיק בתלמוד ופסקי הלכות".

"ולא אאמין כלל בעדותו בשם רבנים אחרים... ש"שקר" הדבר ולא התיר למעשה. ואוי לדורינו שעלתה בימינו כך, שהמתכנה בשם "רב" ו"מורה", טועה ומטעה בדבר הלכה בעניני איסורי תורה וערוה החמורים".

"לא הייתי מתפלא, אם היה המתיר "רעפארמער", שאינם מאמינים בקדושת התורה ומכחישים בתושב"כ ושבע"פ, ויורו ככל העולה על רוחם, שזה דרכם כסל למו, וגם העם המאמינים בני מאמינים הנאמנים עם המסורה, לא ישמעו להם".

"אבל מה נורא הדבר, אם בא המתכנה ל"רב" ו"מורה", לעשות אחיזת עינים [כאילו] שעושה כן ע"פ יסודות התורה. ותולה את עצמו בגדולי המורים, ובאמת עושה כוונים להפוך ולסרס

דבריהם ולעקור איסור מה"ת, הלא ראוי לקרוע על שמועות רעות מהוראות כהנא".

"והנה מגיס לבו בהוראה... כי הכין "בית חרושת" להתיר עגונות.. "בואו הנה ואתיר אתכם מכבלי העיגון"... אשר על זה כבר אמרו במשנתנו "הגס לבו בהוראה הר"ז שוטה רשע וגס רוח". אלא שאין זה "הוראה" אלא "טעות" ו"בורות" ו"קלות ראש" בעניני ערוה החמורים, ועל גדולי ישראל בתפוצות הגולה לגעור בנזיפה ולמחות על זה, ושאין לסמוך על הוראותיו כלל".

"צר לי מאוד לפגוע בכבוד איש, אבל למען הסיר מכשול, הנני מוצא את עצמי מחוייב בדבר לפרסם גילוי דעת זה... ומי יתן ויתבונן לשוב בדרך האמת ולא יוסיף להטעות, ויודיע גלוי: ברם דברים שאמרתי טעות הן בידי", עכ"ל.

ג. דברי מרן הח"ח: על אותו נידון ועל כיוצא בו

ומי לנו גדול, בהזהירות מאיסור "מחלוקת" ו"לשון הרע" מרבינו החפץ חיים זצ"ל, והוא הוסיף לאחר דברי הגר"ח"ע הנ"ל (אות ב) בזה"ל:

"יש לי צער גדול מאוד, שכן עלתה בימינו, שימצאו אנשים שרוצים לעלות בראש ההר, ולהכניס עצמם בפירסום בעניני עריות החמורות, ולהתיר בקל איסורי לאווין וחיוב כריתות... גליתי צערי... ובודאי ישיבו ויכתבו כדת מה לעשות... וה' הטוב ירא בענינו ויגדור פרצת עמו", עכ"ל. ויש שם גם חתימת האדמו"ר מגור זצ"ל, עיי"ש].

אבל עוד הרבה יותר חריף כותב מרן החפץ חיים זצ"ל, נגד הר' רובינשטיין מי שרץ ונבחר כ"רב" בעיר ווילנא, בו בזמן שהגר"ח"ע היה מוכר כה"רב מווילנא וכמנהיג כל יהדות ליטא, וז"ל:

"מהנעשה בעיר ווילנא בדבר שאלת הרבנות דשם, אשר פרצוה ברגל גאווה ובוז, פרצת יסודי התורה והאמונה... למנות אלוף לראשם מי שאינו ראוי לכך.. ע"י שונאינו העומדים מקרבינו ומסיתים ומדיחים את עם ה' מתורתו ועבודתו.. לחתור מחתרת דת קדשינו בכונה צפונה לחלל כל קודש ולהכחיד גם הרבנות יסוד ההוראה מישראל...".

"ופתרון שאלת הרבנות בוילנא עתה, הוא התחלת ריפורם... עלינו לחגור שארית כח ולמחות.. במחאה גלויה נגד העוול הנורא שנעשה בקהלת ווילנא... וכל מי שיש לו יד במעל הזה.. עתיד ליתן את הדין בזה ובבא", עכ"ה"ק. [הובא במכתבי הח"ח (סי' ט"ז) שיצא לאור (כסלו תרצ"ט) ע"י בנו מהר"ר אריה ליב ז"ל].

ולא עוד, אלא דלאחר שראה, שלעזו על מכתב הנ"ל, כאילו שלא נכתבה ע"י הח"ח, דהרי הוא המזהיר הגדול נגד לשה"ר ומחלוקת, ובודאי שאנשים מסביבו שלטו עליו בזקנותו. חזר וכתב מכתב שני, בזה"ל:

"שמעתי כי בהעתון "מאמענט" נדפס מאמר מכותב אחד שמתפלא עלי, איך לא נזהרתי במכתב מחאתי בדבר הרבנות בוילנא, באיסור לשה"ר ומחלוקת והלבנת פנים. אשר הנני בע"ה עוסק בזה כל ימי חיי, ואשר גם עתה בודאי נזהרתי בזה, גם הוציא מזה משפט שקר ומעוקל, כי לא מדעתי נעשה זאת, ובהשפעת אחרים עלי נעשה".

"על כן הנני מודיע בזה בשער בת רבים, שבמקום הריסת וחורבן הדת - נעשה כל זה כהלכה, כאשר ביארתי במחאתי. מצוה רבה וחובה גדולה, לעשות כל מה שביכולת לתקן הדבר, ולגדור גדר ולעמוד בפרץ, ואין בזה משום חשש איסור...". עכ"ל, [הובא במכתבי הח"ח (סי' מ"ז) שיצא לאור ע"י בנו הנ"ל].

ענף ג

מחלקותו החרף של מהרי"ק נגד הר"ם קפסולי

אבל יותר מהנ"ל, יוצא הוראה לדורות, איך שצריכין להתטפל עם "מקיל" באיסורים בניגוד ל"כללי הוראה", אפילו אם עושה כן עם כוונות טובות: "לרחם" ו"להציל". בכשנגולל כאן פרשת המלחמה, מה שמהרי"ק ניהל נגד הר"ם קפסולי על שהיה מקיל באיסורים.

ובהיות שאנו מרגישינן, שפרשה זו לא נלמדה עדיין כפי הצורך. ודין גרמא, שמאידך גיסא, באו "משכילים" עם מדת ה"רדיפת שלום" המזויף שלהם. **והכניסו** זיופים בעצם העובדא, בכדי לנקות אותו המהרס המקיל, דבר שנשתרבב אח"כ והגיעה למחנינו, ונהניחו לנו מן השמים עוה"פ מקום להתגדר בה, דכמדומנו דגם בזה לא קדמנו שום אדם, וניחזי אנן:

א. לשונותו החרפים מש"כ מהרי"ק מש"כ על הר"ם קפסולי

בשו"ת מהרי"ק (שורש פ"ג) וז"ל:

"זה האיש משה קפסילי מחטיא את הרבים ומחלל שם שמים במכשול הרבים... אני גוזר עליו שלא יוסיף על חטאתו פשע להלוך אחר חטאותיו, אלא ישיב מדרכו הרעה, ויאסור מה שהתיר...".

"יחזור בו וגם ישיב ויבקש תשובה וכפרה על חטאתו אשר חטא להתיר עריות, כי מאוד הרבה אשמה וחטאתו כבדה.. כי פשט את ידו בהתרת איסורים החמורים...".

"ואם ח"ו ימאן משה קפסילי לשמוע לדברי אלה, יבדל מקהל הגולה ומכל ישראל... שלא לשאול שום הוראה ולא שום דין

לאיש הזה משה קפיסלוי. יען ראיתי לעיני, כי לא הגיע אפילו לרועה צאן, ואינו יודע צורתא דשמעתתא."

"ומה לנו ולסמיכתו, אשר אינה ראויה לו, הא לאו בתר שמא אזלינן אלא בתר טעמא אזלינן, והנה אין בו לא טעם ולא ריח תורה... וגוזר אני בכח על כל רואי כתבי זה או יודעי: שלא יקראו לו לאותו משה קפיסלוי לא רב ולא חבר, כי לא ראוי לכך כלל וכלל, לבן הסירו המצנפת והרימו העטרה [מ]על ראשו, לא רב ולא חכים יתקריי, עכ"ל.

וז"ל שם (שורש פ"ד):

"איש היה בארץ עויץ אויב שמו, וישים את כסאו מעל השרים בחוצות קונשטנטינה... ויאמר מושב אלהים ישבתי... ומי כמוני מורה... ומי פתי יסור הנה... כי זה האיש משה קפיסיל מפיל חללים רבים... להורות נתן בלבו וכל רוח אין בקרבו, יודע בקרב כסילים עושה חלולים, וגם עושה ממזרים...".

"הנה נא הואלתי לסלק המסילה מאבני מכשוליו, ולמרק כלי הקודש מגיעולי פיגוליו כאשר הראינו מן השמים... על כן.. אומר אני, שאותו הממרא עתיד ליתן את הדין, ואוי לו ולמי שסמכו, כי רואים אנו שאינו יודע בין ימינו לשמאלו, רק הוא בעור הממשש באפילה, וגם הוא מרבה ממזרים בישראל...".

"והרי רבו האוסרים על המתירים, ואפילו [אם] הוו כי הדדי האוסרים והמתירים, או אפילו נפשי המתירים. מ"מ באיסור חמור כזה, דהיינו חומרא דאשת איש, פשיטא ופשיטא דהיה לנו לחוש לכל הני רברבתא דלעיל שפסקו לאסור... והיה ראוי להלך אחריהם אפי' להקל, כש"כ להחמיר באיסור חמור כזה...".

שיש להלך אחר המחמיר... ולא להשען על משענת הקנה
הרצוץ הגס לבו בהוראה, שוטה רשע וגם רוח", עכ"ל.

וז"ל שם (שורש פ"ה):

"ועל אודות היבמה [שהמת היה מומר] אשר התיר לשוק, אוי
לעינים שכך רואות ולאזנים שכך שומעות... ואוי לו למי
שהתירה בלא חליצה, כי רבים חללים מפיל", עכ"ל.

וז"ל שם (שורש פ"ז):

"ואודות האשה שנתקדשה לאיש אחד... עד שבאתה לפני
"המשוגע" הזה, והתירה בלא גט ע"פ עדות קרובים שאמרו שלא
נתקדשה אלא בפניהם... כמה נשתבש ועלה באשו ותעל
צחנתו, כי הגדיל לעשות הרע בעיני השם יתברך", עכ"ל.

ב. הלקח הגדול מדברי רבן של ישראל המהרי"ק

והנה, מחלקותו החריף של המהרי"ק נגד הר"ם קפסולי, מי שהיה רב בעיר
קושטנדינא הגדולה המליאה חכמים וסופרים. על שהקיל בכמה
שאלות חמורות בדיני גיטין קידושין וחליצות, שמכניהו בכל לשון לחישותא
של בזיון ושפלות, [כמועתק לעיל (אות א)]. ותשובות הללו של רבינו
מהרי"ק, אשר כבר מבררן בבי מדרשא זה חמש מאות שנים, מאז שנדפסו
לראשונה (בשנת רע"ט), המהווים יסוד להלכה בכל ספרי הפוסקים. הוא מן
הדברים הצריכין לימוד.

והיות, דבאותו עובדא יש לנו מקורות המגלים קצת את פני הלוט
המעורפל על מהותו של הר"ם קפסולי. אשר על כן כדאי
להתעמק בכל הפרטים הידועים לנו מעובדא זו, כדי ללמוד מזה לקח גדול.
דהרי תורה שלימה היא לנו, לידע: איך שצריכין להתטפל "להלכה", עם
מורה "המקיל באיסורים" בניגוד ל"כללי הוראה".

ובחדא מחתא, נסלק הקמשונים והטשטושים מה שהמתחכמים "הולכי קדימה" ניסו להכניס בשקר בסביבות "מלחמה" זו. כי כאמור לעיל (ענף א, אות א), הרי ענין זה ד"מחאה" ו"התרעה" על מקילים באיסור, הוא דבר מה שה"מתחדשים" כועסים עליה, ואינם יכולים לסובלה, עי"ש.

ג. מהותו של הר"ם קפסולי

והנה, דרגת גדולתו של הר"ם קפסולי בתורה, עמומה וסתומה, דאין בידינו שום תשובה או "בירור הלכה" ממנו, מה שיוכיח על "גדלות" מופלגת בתורה, או שהיה בכוחו למישקל ולמטרי בבירור הלכה כאחד הגדולים. **דאותה** תשובה היחידה שיש בידינו ממנו, מה שהובא בשו"ת בנימין זאב (סי' ע"ה) [להתיר יבמה לשוק, כשהיבם הוא מן ה"אנוסים", המועתק לקמן (ענף ז, אות ט)], היא קצרה מאוד ואין בו שם "בירור" כלל.

ואדרבה, מה שרצה להשוות ולדמות שני ענינים הרחוקים זה מזה, ולומר: דמדחזינן דיש סוברים דיבם "משומד", אינו זוקק ליבום וחליצה, דלדידהו אתיא ממילא: דגם יבם "אנוס" אינו זוקק. הרי דחיית "דמיון" זה מובן מאליו, וכמו שדחה דבריו בבנימין זאב (שם, סי' ע"ו) בשתי ידים, דאין שום דמיון מ"משומד" שאינו בגדר "אחיד" כלל, ל"אנוס" שעובר על קצת מצות תוה"ק מאונס סכנה לחייו, והביא לזה ראיות ברירות ומוכיחות, עי"ש.

ד. "קורא הדורות": היו יראים לחלוק על ר"ם קפסולי מאימת מלכות

וז"ל קורא הדורות (קונפורטי תק"ו, ובדפוס פיטרקוב תרנ"ה, הוא בדף כ"ו, ע"א):

ה"ר משה קפסולי.. היה דן את כל בני העיר בהורמנא דמלכא המלך התוגר. וחכמי העיר בדורו, כולם היו כפופים אליו מחמת אימת מלכות, ולא היה להם כח ויכולת לדבר בפניו על איזה דין שהיה דן, ולא היה מתכשר בעיניהם. על כן כתבו תערומת אל הרב מהר"י קולון, שיוכיחיהו על פניו ועל דיניו ועל דבריו. ואמר לי ח"א מתושבי קושטנדינא, כי הוא ראה כתבים אחרים שכתוב

מגילת פרק יג [נספח], ענף ג פלסטר שעת

בהם מרורות קשות יותר מן הראשונות שנדפסו, שכתבו ב' הרבנים הנזכרים [מהרי"ק והר"ם קפסולין] זל"ז, ולא נדפסו מפני הכבוד, עכ"ל.

הרי לנו, שהיו יראים לחלוק על פסקיו של הר"ם קפסולי מחמת אימת מלכות דהורמנא דיליה. וכמובן, ש"דברי מרורות" מה שמזכיר, אינו ראייה כלל על "פלפול בד"ת", אלא שהתווכחו זע"ז בטעו"מ, ותל"מ.

ה. המלצתו הליצני של המשביל "ליקוטים שונים" על הר"ם קפסולי

ומה שרצה להמליץ ע"ז בליקוטים שונים (לאטיש, פדוואה תרכ"ט, דף ט"ז) [מי שהיה "משביל" ו"מתחכם", ראה אודותיו לקמן (ענף ד')] להצדיק את הקיצור המשונה של תשובת הר"ם קפסולי הנ"ל (אות ג') בזה"ל:

ותשובת ר' משה היא בדרך קצרה, "כמדת הגאונים הראשונים, ורחוקה מדרך בני גילו, יען אשר לא האריך להביא ראיות ולפלפל בענין לחזק את דעתו להתיר", עכ"ל.

הרי הדבר מובן שצחוק עשה לנו בזה אותו "משביל" ו"מתחכם", דמי ישתכנע מן אמתלא העלוב הזה. דהלא כל מי שיש לו מח בקדקדו מבין, דבאופן זה יכול כל קל וריק להצדיק כל "פסק סתום" לקולא, שבניגוד ל"כללי הוראה והכרעה", ואינו יכול לבסס את פסקיו עם יסודות אמיתיים, ובפרט לאחר מאות שנים שמהותו (סתום): שמחמת "גדלותו לא האריך..".

ו. דברי חלומות ועזות מן מו"ל זקן אהרן נגד מהרי"ק והפרכת דבריו

ובן מש"כ הר"ר בנימין מוטאל, מו"ל ועורך המפתחות של שו"ת זקן אהרן (קושטא, תצ"ד) [מו"ל גם ספר תמת ישרים (וויניציה שפ"ב) והכניס שם מאמר כל דאי (מהזק"א)], בתיאורו (בהקדמתו) את המחבר בעל זקן אהרן בזה"ל:

יצק מים על ידי הרב הנערב השר הגדול כמהר"ר משה קפיסאל זלה"ה, כאשר העיד עליו באגרתו, והליין (בפדי) [בעדו] בכל מה

שהשיג והשיב עליו מהרר"י קולון זלה"ה. והביא תשובות ההשגות שהשיב מהר"ר משה קאפיסאל למהרר"י קולון, בביטול כל דבריו בגאווה ובגודל לבב... ורבינו הרב [הזקן אהרן] משתבח במלוליו ונותן טעם לדבריו, ומתגדל ומתנשא לאמר שהוא מקטני תלמידיו [של הר"ם קפסולי], עכ"ל. [והובאו דבריו בשה"ג כדלקמן (הערה א)].

ז. דברי הבאי נוספים מבעל "ליקוטים שונים"

ובעי"ז זה כתב גם בליקוטים שונים (דף ט"ז) [הנ"ל (אות ה)], בזה"ל:

ולהראות מ' משה חכמתו, תפש כל שיטות חמורות שבתלמוד, ופלפל עליהם, ושלח בידו, עכ"ל.

כלומר, שהר"ם קפסולי שלח פלפולים עמוקים להמהר"ק בכדי להראות לו כוחו וחילו באורייתא. [ומש"כ, דהר"י מיניץ, והג"ר יעקב מרגלית עמדו ליד הר"ם קפסולי, וכתבו כתבים חריפים נגד המהר"ק, כמובן שאין לו נאמנות על זה, מבלי להוכיח זאת עם שום ראיה כלל].

ח. הפרכת דבריהם המעורפלים של המשכילים

הנה פשוט, שאין אנו חייבים להאמין בעינים עצומות לדברים אלו. דהרי מובן, שהממליצים על הר"ם קפסולי הרגישו, שבכדי להגיע למטרתם לנקותו, אז הדבר הראשון מה שיש בה צורך גדול ונחוץ מאוד, הוא: לייצר תמונה [מזויף], כאילו שהשיב להמהר"ק על טענותיו העצומות נגדו בד"ת.

דהלא יש לנו יסוד מוסד בכה"ת כולה: "שתיקה כהודאה דמיא", כלומר: דאם מפריכין מישהו בד"ת, ואינו משיב, הרי זה גופא מה שנאלם מלהשיב, משמש כ"מכריע": שהוא "מופרך" ואין הלכה כמותו. [דבימי קדם, אכתי לא ידעו מן הטצדקי העלוב, מה שהקלים שבימינו משתמשים בה, באמרם: דהגם שיש להם מה להשיב בחרו לשתוק... בהיות שדברי הצד שכנגדם הם מופרכים ועומדים מאליהם... דבר שכל אחד יכול לומר...].

ט. איה הפלפולים הגדולים של הר"ם קפסולי מה שמספר עליהם

דמלבד התמיהה הגדולה המתעורר ע"ז: דאם אכן כנים הדברים: שהר"ם קפסולי חגר עוז והראה כוחו וחילו באורייתא, ודחה והפריך את כל דברי מהרי"ק. **א"כ** הפלא גדול, דאיך נהייתה הדבר שלא נשאר שום זכר מן ה"פלפול" הגדול והעצום הזה, מה שהיה בין המהרי"ק ולהר"ם קפסולי בשום מקום, הלא זהו דבר המטיל חשד גדול על כל עצם ההנחה^(א).

ומש"כ המו"ל ספר זקן אהרן: דתלמידו של הר"ם קפסולי, ה"ה הרב המחבר בעל זקן אהרן, דחה דברי מהרי"ק וכנ"ל (אות ו), [שהחיד"א מביא זאת וכנ"ל (הערה א)]. הרי ד"ז צריך בדיקה, דא"כ אמאי לא נשאר שמץ כלשהו מזה בכל אורך ספרו זקן אהרן, דהכי מסתבר דדוקא כל הדברים האמורים להיות נכתבים ביישוב דברי הר"ם קפסולי, בין מעצמו, ובין מתלמידו, כולם נעלמו ונאבדו באופן פלאי ושלא נשאר שום זכר מזה...

י. המו"ל זקן אהרן מתחצף נגד גדולי ישראל וצריך בדיקה אחריו

והמתבונן בסגנון לשונו של המו"ל ספר זקן אהרן, והמעקב אחר דבריו, ראה שבעצמו מעורר חשד, על מהותו ועל נאמנותו. ראשית, דהרי חזינן שהוא מתאר את רבן של ישראל המהרי"ק ז"ל, בזלזול עצום ובלעג, כאילו שדבריו נכתבו **"בגאווה ובגודל לבב"** [ח"ו] וכנ"ל (אות ו).

(אותיות י" וי"א). חו"ץ מזה [חזינן חזינן, שדלג על מש"כ שהר"ם קפסולי דחה דברי מהרי"ק, וכנראה שלא האמין לו ע"ז, וע"כ לא זכר רק מש"כ: שהזקן אהרן השיב עליהם. **אבל** באמת דג"ז לא נמצא בשום מקום וכדלקמן. [ועי' נודב"י (תניינא, אה"ע סי' קל"א) שהר"ם קפסולי היה הדיוט, והאגר"מ (אה"ע ח"ד, סי' קי"ח) כתב בשמו: שהי' הדיוט גדול רק עשה עצמו מורה הוראה ועי' לקמן (ענף ז' אות א)].

(א). **וכן** יוצא מלשון החיד"א, שכתב בשח"ג (גדולים מע' א', סי' קס"ט), על מהר"ר אליה הלוי וז"ל: הרב המחבר.. [שו"ת] זקן אהרן, והיה תלמיד הרב משה קאפסאלי, והוא יצא לישע רבו נגד מהרי"ק במחלוקת העצום ורב שהי' ביניהם.. כמש"כ הרב בנימין מוטאל בהקדמתו לספר זקן אהרן עכ"ל. [דמלבד שסמך על מו"ל הנ"ל (אות ו), שכל נאמנותו מעורפל וכדלקמן

ומהלכו המוזר הזה, מבצבץ ויותר וחוזר ונשנה גם ב"מפתחות" (שם, לסיי קי"ט) [שנערך על ידו], איך שכותב בזלזול נורא וגס גם על הבנימין זאב, בזה"ל:

"מורה הוראות שלא כהלכה מרבנותו, ומגלה טעיותיו". [ושם (לסיי קצ"ז) כותב עליו בזה"ל: תוכחת מגולה.. להוכיח במישור את הר' בנימין זאב, במה שהורה.. דלא כהלכתא... "ו[המחבר] שיבר כל תעתועיו ושקר מליו"... עכ"ל.

הדבר מובן לכל בר בי רב, דאין זה משנת חכמים, ולא אורח ארעא הוא, לצאת בכותבת הגסה בצורה שפילה כזו, נגד גדולי פוסקים מובהקים כמהרי"ק והבנימין זאב. אשר חלק גדול מיסוד השו"ע נבנה ומושתת על הוראתם בקדושה.

דהרי רבינו הב"י מזכיר את המהרי"ק בערך חמש מאות פעמים, ורבינו הרמ"א מביאו במפה שלו יותר ממאתיים וחמישים פעמים. וכך גם פסקי הבנימין זאב נקבעו להלכה בהגהות הרמ"א לשו"ע כעשרים פעמים, האם אורח ארעא לכתוב עליהם בלעגי שפה שכזה.

ואילו מאידך גיסא, הרי אנו רואין ממשמעות ספר זקן אהרן גופא, ההיפך מדברי המו"ל הנ"ל. דהרי הוא מזכיר בהרבה מתשובותיו את המהרי"ק ביותרת הכבוד, כיאות וכראוי לעמוד ההוראה שכמותו, וולדוגמא עי' זקן אהרן (סיי כו, ל"ד, נ"ז, צ"א, וק"נ) עי"ש].

יא. דברי מו"ל זקן אהרן מוכחשים מדברי מהרי"ק וגם מדברי הרא"ם **ושנית** והוא העיקר, דהלא המהרי"ק עצמו מכחיש את דבריהם לחלוטין, דהרי כותב להדיא שלא היה לו להר"ם קפסולי שום פתחון פה כלל מה להשיב על טענותיו החזקים נגדו, דו"ל (שורש פ"ג):

והנה אין בו לא טעם ולא ריח תורה, "והעד הגדול... כשתפסו עליו

על כך, רואה אני דלא ידע לאהדורי סברא. [ו]אפילו קצת הפוסקים שהיו (מ) [ל]צידו, כגון... לא הביא אפילו אחד מהם, כי לא ידעום, אלא הלך אחר דברי תוהו ותעתועים.. וכשהראו לו [דברי] רבינו משה, נאלם, ולא ידע להביא אחד מהפוסקים המתירים... ואולם, (כי) אפילו [אם] ידע הפוסקים, לא היו מספיקין לו להתיר כמו שביארתי.. שרבו האוסרים... אלא שלא שלטה בהן עינו... עכ"ל.

הרי לנו דברים ברורים ממהרי"ק, איך שמעיד עליו: שלא ידע לאהדורי כלום, לא רק ב"סברא" לא היה בכוחו להשיב ולפלפל, אלא דגם ב"בקיאות" לא היה לו יד ושם, שהיה חסר לו ידיעות יסודיים אף ממציאנתן של שיטות הפוסקים המקילים המסייעין לדבריו. [אלא שמהרי"ק מדגיש תיכף: דבלא"ה ל"ה מועיל לו ידיעת שיטת המקילים, דכיון דהם מיעוט נגד הרוב, אינן לו הכח להחליט כמותם, דהרי זהו בניגוד ל"כללי הוראה", וז"פ].

ומעתה האם נשאר עוד אצלינו בגדר ספק: ל"מי" שנאמין, אם לדברי משכיל וכתבן ומו"ל, המנסים לחדש "המלצה דלמפרע" על הר"ם קפסולי לאחר מאות בשנים, בכדי "לנקות המקיל". או לדברי רבן של ישראל המהרי"ק, מי שכל בית ישראל נשען על הוראותיו, שמכחיש בהחלט את דבריהם, בקבעו: שהר"ם קפסולי לא השיב כלום על טענותיו.

ושלישית, דכל עצם הנחת המו"ל הנ"ל: שבעל זקן אהרן [מוהר"ר אליהו הלוי ז"ל], היה "תלמידו" של הר"ם קפסולי. הם מוכחשין מדברי הרא"ם (סי' נ"ו, ד"ה וכן) שכתב: שהר"א הלוי [ועוד] למדו תושבע"פ עם הקראים, ולא שמעו להר"ם קפסולי שמיחה בהם, ופשוט דהלכה כמותם שהיו בעלי הוראה, ומי יוכל לחלוק עליהם, עי"ש. ואם איתא שהר"א הלוי היה תלמיד הר"ם קפסולי, איך מלאו לבו לסרב לרבו איה כבוד ומורא רבו..

מכל הלין טעמי ברור, שאין לסמוך כלל על דברי המו"ל הנ"ל, לא במש"כ שהזקן אהרן היה תלמיד ר"ם קפסולי, וגם לא במש"כ שהוא

דחה את דברי מהרי"ק^(ב), וכש"כ דלא במש"כ שהר"ם קפסולי עצמו השיב ודחה כל טענותיו של מהרי"ק מעליו. **ובנראה**, דמאיזה טעם [מחמת קורבה או שכר או קלות], שאף אותו המו"ל להליץ בעד מהר"ם קפסולי, וע"כ שפך את חמתו בכותבת הגסה על המהרי"ק והבנימין זאב, מפני שחלקו עליו.

ענף ד

עדות שקר של המשכיל בעל ליקוטים שונים

א. שפיכת בוז מהמשכיל "ליקוטים שונים" על גדולי ומאורי הדורות **ברם**, מש"כ בספר ליקוטים שונים (דף י"ג) [הנ"ל (ענף ג, אותיות ה' וז')]: שהוא מעתיק מספר דבי אליהו (בכת"י, מר' אליהו קפסולי) [מי שהיה בן בנו של אחי הר"ם קפסולי, והוא היה גדול בתורה דיש לו פתחון פה בהלכה עם גדולי הפוסקים, עיי' מהר"ם אלשקר (סי' ע'), רדב"ז (ח"ג, סי' תקכ"ז, ותקע"ז, וח"ד, סי' ק"ז, וח"ה, סי' ט"ז), מהר"ם פדואה (סי' ל"ב), וזקן אהרן (סי' ג'), בזה"ל:

בקוסטדינא נתקנאו ארבעה חרשי משחית על נשיאותו של מהר' משה [קפסולי, ונחוץ לדעת: שהם אותם שהמהרי"ק מזכיר את שמותם (ריש שורש פ"ג), ואחד מהם הוא רבינו הר"א מזרחי...]. וייחסו לאותו צדיק

המהרי"ק, ובאמת לא הורה הר"ם קפסולי מעולם אותם ההיתרים מה שהמהרי"ק מייחס אליו. **דאם** כדבריו, מדוע הוצרכו הר"ם קפסולי והזקן אהרן לתרצם וליישבם, בו בזמן שמעולם לא יצאתה ממנו אותן ההוראות המוטעות... **אבל** כך דרכם של בדאים: שהם עצמם סותרין את דבריהם...

(ב). וב"ז הוא מלבד מה דהנחת המו"ל ספר זקן אהרן: כאילו שהר"ם קפסולי והזקן אהרן הפריכו את טענותיו של מהרי"ק, והוכיחו את צדקת פסקיו של הר"ם קפסולי. **מהוה** עכ"פ סתירה גלויה להנחתו של בעל ליקוטים שונים [דלקמן (ענף ד), אות א]: כאילו שאנשי ריב ומדון הטעו את

מגילת פרק יג [נספח], ענף ד פלסטר שפה

דברים אשר לא חשב ולא דמה ולא עלו על לבו. ויעשו גם המה בערמה, ויוציאו עליו עדי שקר ויפח חמס, [וישלחו] הכתבים אל מהר' יוסף קולון בארץ רחוקה. והוא האמין תיכף לדבריהם, ומבלתי שמוע לרב הנ"ל, מיהר וכתב נגדו דברי ריב ומצה אשר לא כדת... עכ"ל.

והיוצא מדבריו, דמה שהמהרי"ק מרעים על הר"ם קפסולי: שהרס בקולותיו נגד הדין, לא היו דברים מעולם, דהר"ם קפסולי לא התיר מעולם אותם האיסורים מה שהמהרי"ק מחייס אליו. אלא שאנשי ריב ומדון הלשינו עליו בשקר לפני המהרי"ק והטעו אותו, והוא קיבל את דבריהם במהירות, מבלי שיחקור אם הדברים כנים או לא, עכת"ד.

ב. לפי המשכילים נכשל המהרי"ק [ח"ו] בקבלת לשה"ר שלא כדין **אצ"ל** דדברים אלו אסור לשומען, וכש"כ שאסור להאמינם^(ג), דאיך מרהיב להאשים את רבינו מהרי"ק, כאילו ש"האמין תיכף לדבריהם" ו"מיהר וכתב נגדו דברי ריב ומצה אשר לא כדת". הרי זאת אומרת לפי דבריו, שהמהרי"ק נכוה בפלמוס זה בחמי חמין: לקבל לשה"ר על רב ומורה גדול וצדיק, מבלי לברר אמיתת הדברים, אלא שתיכף יצא נגדו לכתוב עליו דברי בזיון והשפלה אשר לא כדת [ח"ו].

והלא זה מהווה האשמה כבידה וחמורה מאוד על רבינו מהרי"ק, כאילו שנכשל בכפילא, בשני עבירות קשים שהם מן החמורות שבחמורות:

מספרי (שם), דמשה אמר: "שאם בא לפני מעוטף בטליתו, איני יודע אם הגון הוא" עכ"ל. הרי דייתכן להטעות אף נביא ובעל רוה"ק עי"ש. [והלא כן אירע גם לרביה"ק: שיצא ללחום נגד הגריו"נ ע"י שהטעיהו עם קמיעות מזויפות, וכנ"ל (פ"ו, ענף א', אות ג')]. רק מן הטעמים המבוארים בפנים, וד"ב.

(ג). לא מפני דא"א להטעות אדם צדיק, דזה אינו, דודאי שיתכן להטעות אף אדם גדול ואפילו בעל רוה"ק. וכמש"כ בספה"ק דברי שלום (להגה"ק מסטרופקוב, פרשת נצבים): דמי שחושב שא"א להטעות את הצדיק, הוא כופר בתורת מרע"ה, דהרי דברים ברורים כתב רש"י (דברים א', י"ג) [והוא

הראשון: "קבלת לשה"ר והוצאת שם רע", השקול כנגד ג' עבירות החמורות שהם ביהרג ואל יעבור.

והשני: "הלבנת פנים ברבים" [בחירופים וגידופים קשים שכתב עליו כנ"ל (ענף ג', אות א')], מה שעליה אמתז"ל (אבות פ"ג, מ"א), וכן נפסק להלכה ברמב"ם (דיעות פ"ו, ה"ח. חובל ומוזיק פ"ג, ה"ז) ושו"ע (או"ח סי' תר"ו, ס"א. וחו"מ סי' ת"כ, סל"ח ול"ט): ש"אין לו חלק לעוה"ב", ו"יורד לגיהנם ואינו עולה", ו"אין לו כפרה עולמית", ע"ש.

ואם כך הוא, אף במלבין פני אדם פשוט, כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, בכשמלבין פני ת"ח גדול וצדיק, בו בזמן שבאמת הוא חף מפשע ואין שום עול בכפו. ואין שום ספק בדבר, דיש בקבלת דברים הללו גופא, משום איסור קבלת לשה"ר על רבן של ישראל המהרי"ק, ובזיון ת"ח ופוסק מופלג מי שחלק ארי מהשו"ע מושתת על פסקיו^(ד).

ג. לא יאמין לדברי המתחכמים רק מי שהורעל מרעיונות המשכילים

וברור כשמש, דרק מי שכבר נתרוקן מהרגש יהדותו, ומי שלבו נוקפו באמונתו, וכבר נאבד ממנו ההערצה וההערכה הנכון, איך שצריכין

רבינו הרא"ם ז"ל, שבודאי בירר הדברים כדבעי טרם כן. [ג], שם העידו צדיקים: שהיה טמון בזה ענין נסתר ונעלם וכנ"ל (פ"ד, ענף ד', אות ו'), מה שלא נאמר כן על פולמוס זה משום גדול בישראל. [ד], והוא עיקר גדול, דשם הרי נתברר ונתאמת צדקתו של הגריו"נ בכל העולם כולו בלי שום חולק כלל, תיכף ומיד בזמן קצר לאחר שהתגלע הריב. לא כן בני"ד, שהמשכילים באים לשנות מציאות קבוע לאחר מאות שנים ע"פ סיפורים מעורפלות ומגוחכות, וד"ב למבין.

(ד). **כמוכן**, שאין מזה שום דמיון כלל, להפולמוס שבין היעב"ץ ולבין הגריו"נ, וזהו מכח כמה טעמים פשוטים, ואלו הם. [א], דהתם היה החשד על אמונת הש"ץ ימ"ש, שהוא דבר נסתר התלוי באבנתא דליבא, והיו מביאים להיעב"ץ הוכחות [מזוייפים] ע"ז וכנ"ל (פ"ו, ענף א', אות ג'). [ב], דהתם היו המביאים ההוכחות המזוייפים, שקרנים מחרחרי ריב ואינשי דלא מעלי, משא"כ בני"ד נמנה בין המתרעמים לפני מהרי"ק על הר"ם קפסולי:

פּלסטר פּרָק יג [נספח], ענף ד מגילת שפז

להעריך ולהסתכל על גדולי ישראל אמיתיים. יכול לחשוב כן על המהרי"ק, מי שכל בית ישראל נשענים על הוראותיו ופסקי דיניו.

ורחמנות גדול הוא, על מי שיוכל אף להסתפק באמיתת דבר זה. דא"כ איזה תורה וש"ע יש לו, אם נתחברה ע"י אנשים שנכשלו בחמורות שבחמורות ח"ו. [רעיון מובהק של ה"משכילים", מי שרצו לגשם את מהותם של גדולי ישראל, על פי קני מדת השוואתם לשפלות וגסות עצמם, וכנ"ל (פ"א, ענף ב, אות ג), כדי להגיע למטרתם: לבעוט בכח השו"ע].

דמלבד מה שרבינו הב"י מזכירו בערך חמש מאות פעמים, ורבינו הרמ"א מביאו במפה שלו יותר מר"ן פעמים, וכנ"ל (ענף ג, אות י). הרי גם "נושאי כלי השו"ע" ה"ה רבותינו: הסמ"ע, והטו"ז, הח"מ, הש"ך, המג"א, הב"ש, הגר"א, הפרמ"ג, הקצוה"ח, הנתיה"מ, השערי תשובה, הפת"ש, והמשנה ברורה לא זזו מדבריו. ומביאים את פסקיו, יותר מאלף ומאה פעמים, ס"ה נזכר המהרי"ק בשו"ע ונו"כ, בערך אלפיים פעמים, מה שלא זכו לזה כ"א גדולי ראשונים ספורים: הר"ם מר"ב, הרא"ש, והרשב"א ז"ל.

ונמצינו, דבמלא מובן המלים, יש לתאר את המהרי"ק: כ"רבן של ישראל", מי שחלק הארי של השו"ע ותורת ההלכה אשר בידינו מקובל ונבנה על סמך פסקיו. והיעלה על הדעת להאמין, שמחמת חפזון רצונו להפריך, נכשל ונכזה ח"ו בחטאים חמורים כ"כ, ודאי דלא.

ד. שליש פסקי ה"חפץ חיים" בדיני לשה"ר נבנה על תשובת מהרי"ק **ובפרט** בכשניקח בחשבון: שמרן החפץ חיים בנה חלק גדול מהלכות לשון הרע שבספרו שמירת הלשון, על יסוד דבריו של רבינו המהרי"ק (שורש קפ"ז). בהיות שהוא מן הפוסקים היחידים ממש, שטיפלו בדין איסור זה, והח"ח אף העתיק לשונו המלא בסוף ספרו וכידוע. וא"כ איך ייתכן לחשוב, שרבינו המהרי"ק, מי שמשמש כאחד מן המקורות היסודיים על

איסור קבלת לשה"ר מה שיש בידינו כהיום, כאילו שהוא עצמו נתפס ונכשל באותו עון, מחמת אי זהירות בעלמא, חס מלהזכיר.

[וזהו מלבד מה, דהנחתו הלז: כאילו שהטעו את המהרי"ק, ומעולם לא הוציא הר"ם קפסולי פסקים הללו. **נסתר** עכ"פ מהנחתו של מו"ל ספר זקן אהרן הנ"ל (ענף ג, אותיות ו' ז): כאילו שהזקן אהרן והר"ם קפסולי דחו דברי המהרי"ק, והוכיחו צדקת ר"ם קפסולי בראיות ברורות. **דאם** כנים דברי הליקוטים שונים הללו: דל"ה דברים מעולם אלא שאנשי ריב רימו את מהרי"ק, א"כ מדוע הוצרכו להוכיח צדקת פסקים, מה שלא הורה מעולם...].

ה. דברי בורות ועם הארצות מהמשכיל בעל "ליקוטים שונים" **לאור** כל הנ"ל, עכצ"ל אחת משתי אלה: או ששקר בפי מחבר "ליקוטים שונים", כאילו שדבריו בהאשמת המהרי"ק, מועתקין מלשון הר"א קפסולי בכת"י, [מי שהיה ת"ח גדול וכנ"ל (אות א)]. **בהיות**, שמחבר הזה אין לו נאמנות, כי ריח "השכלה" מבצבץ ויוצא מבין השיטין בדבריו.

ודוגמאות אחדים מה שקלטה עינינו, כשעברנו בין בתרי "דברי עצמו" בדפים ספורים הללו העוסק בענין זה, נעתיק לכאן, כדי שיבין הקורא ב"מי" המודבר. דז"ל (שם, דף י"ג):

איש גדול [ב]חכמה היה הרב משה קפשאלי, והוא היה דורש כפי יכלתו את שלום העם, וכאשר היו מביאים לפניו כל ריב למשפט, "לפעמים היה גוזר את הדין ברוחב בינתו כפי צורך השעה, לבלתי אחוז תמיד בדברי רז"ל...". וירע הדבר בעיני חכמי דורו אשר בעיר, "כי דעתם קצרה מהשיג את כוונתו הישרה והנכונה, אשר עשה למען הסיר את העם מעון...". עכ"ל.

הנה, אחרי מחרוזת "מרגליות" הללו מדבריו, שוב אין אנו זקוקין להוכיח שהיה "משכיל" מובהק, מי שמוחו ספוג ורוי עם דעות כוזבות

ומופרכים במלא מובן המלה. ומחמת שפלותו מגודל הערצתו להר"ם קפסולי משום שהיה "מקיל", הוא רוצה לשמש בעדו כ"סניגור"...

והסכת ושמע "איך" שהוא "ממליץ" בעדו: דהיי"ט מדוע שנטה בפסקיו מדברי חז"ל, באשר ובכך... "למען הסיר את העם מעוון". כלומר ד"כוונות טובות" דחפווה לכך, לפי "צורך השעה" כדי "להעמיד הדת על תלה"... **אלא**, דבמקום שיעשה זאת כדבעי למיהוי: להפרישם מלחטוא, התחכם עם "המצאה" גאונית: "להתיר" אותם העוונות. דעי"ז נרוויח: דבעברם עליהם, שוב לא יהיה בזה משום "חטא" כלל, דהלא כבר הותרו...

כמדומנו, דאחרי "סניגוריא" שממין זה על הר"ם קפסולי, שוב אינו זקוק לשום "קטיגוריא". **דאם** "זהו" האמתלא מדוע שהתיר איסורים ונטה מפסקיו מדברי חז"ל, משום שרצה להציל את העם מעוון... **מה** שזהו דוגמא מובהק מה"אמתלאות" הרגילים תמיד על לשונותם של כל עוקרי הדת למיניהם מעולם: שרוצים להציל את הדת ע"י קולות, כדי שיתרבו שומרי תומ"צ. [והלא "זהו" טענתו של אליעזר ריסער דנן: ד"משו"ה צריכין לשתוק על הירוס המתחדשים בשינוי נוסח התפלה "בכדי להצילם משמד גמור" [וכנ"ל (ענף א, אות ב)], המדבר מתוך גרונו...].

ו. שנאה גלויה וקטיגוריא על ישראל מהמשכיל "ליקוטים שונים"

והאחרון הכביד, והוא מש"כ (שם, דף י"ד) [ג"כ ע"ש הגאון הר"א קפסולי] בזה"ל: ובהיות בעונות, נמצאת בעולם, ובפרט בין האומה ישראלית, מדת ההתנכרות... עכ"ל. כלומר, לא פחות ולא יותר, **אלא**: שעם ישראל קדושים, בני אברהם יצחק ויעקב המצויינים במדת החסד, הם גרועים ולקויים יותר מכל אוה"ע במדת ההשחתה ד"כפיית טובה" [ח"ו].

ובזה הרי הוא מעיד על עצמו כהודאת בע"ד יותר ממאה עדים: ש"הוא" עצמו מושחת ומורעל מדעות כוזבות. **אלא** שרוצה להעמיסם בשקר על חשבונו של הגאון הר"א קפסולי, כאילו שהוא כתב ח"ו דברי כפירה

כאלו. ממש כמו שעשו המשכילים עם ה"מגילתספר": שהכניסו שם דברי אפיקורסות על חשבוננו של רבינו היעב"ץ זצ"ל.

וברור, דרך יהודי הסובל מ"שנאת ישראל עצמיי", [שכועס על עצמו מדוע שנולד להורים יהודים, ומאיך גיסא הוא מקנא בלבו דרכי הגויים ומעריצם], מסוגל לכתוב לשון מגואל ודברי נאצה ושקר שכזה. ואין ספק בדבר, שבשקר הטיח את הרעל הזה על הר"א קפסולי, וממילא פשוט שאבד בזה לגמרי את נאמנותו, ושוב אין להאמינו בשום דבר מש"כ בשמו, כולל דבריו הנ"ל (ענף ג', אות ז') בדבר פלפולו הבדוי של הר"ם קפסולי עם מהרי"ק.

ענף ה

השקר כאילו שמהרי"ק חזר מהתנגדותו על הר"ם קפסולי

א. שקר מהמשכיל "ליקוטים שונים": שמהרי"ק פייס מהר"ם קפסולי

ברם העולה על כולנה, הוא השקר הגס מש"כ בספר זה (דף ט"ז) [ג"כ ע"ש הג' אליהו קפסולי וכנ"ל (ענף ד', אות ו'), דלאחר שהר"ם קפסולי שלח להמהרי"ק פלפולים וראה כוחו בתורה כנ"ל (ענף ג', אות ז'), הוא כותב] בזה"ל:

ובבואם הכתבים בידי מ' יוסף קולון, היטב חרה לו עד מות, כי ראה והכיר בחכמת מ' משה קפשאל ובחסידתו, ושלא התנהג עמו כשורה, וניחם מאוד על הדבר. מעיד אני עלי שמים וארץ, כי שמעתי למרי האלוף מ' יצחק לוי אינגליהם אשכנזי ז"ל, שגם מעלתו למד עם מ' יוסף קולון, איך ניחם מאוד מ' יוסף קולון במה שעשה, והיה מחרף ומגדף את מי שהיה הסיבה ויפתוהו ויסיתוהו.

לא עברו ימים מועטים, עד שחלה את חליו אשר מת בו מ' יוסף קולון,

מגילת פרק יג [נספח], ענף ה פלסטר שיצא

ובחסידתו קרא לבנו הגדול מ' פרץ ז"ל, והשביעו לילך בקוסטנדינא לפייס את הרב הנזכר. ובן עשה, ובא מ' פרץ הנזכר לפני מ' משה ופייסו, וגם הרב בחסידותו קבלו בסבר פנים יפות... עכ"ל.

הנה פשוט, שלא יועיל לו העמדתו את השמים ואת הארץ כ"עדים", על אמיתת וצדקת דבריו, אף אם יצרף להם את האחד עשר כוכבים. **שנאמין** לו בשביל כך, הסיפור היפה הזה מה שמצץ מאצבעו, ומה שמספרה לנו רק לאחר פטירת הר"ר פרץ ונכמו שנראה ממה שמתאריהו ב"ז"ל".

דברור הדבר, שסיפור זה הוא מזויף מתוכו ומברו, והוא שקר בדוי מוחלט, מה שייצרו המשכילים וקרוביו של הר"ם קפסולין, בנסיינם לנקותו ולהחליש כח המלחמה נגד מקילים באיסורים. כאילו שהמהר"ק חזר טרם פטירתו ממחלקותו על הר"ם קפסולי, וניחם מהתנגדותו עליו.

אבל באמת לא היו דברים מעולם. דהרי מובן לכל בר דעת, דאם אכן כנים הדברים: שמהר"ק ניחם מדבריו החריפים אשר כתב נגד הר"ם קפסולי. א"כ יקשו כמה קושיות גדולות וחזקות מאוד, ואלו הם:

ב. ראיות ברורות להפרכת שקר בדוי זה

ראשית, דא"כ איך לא מיהר המהר"ק לכתוב אגרות שניות, להודיע ברבים שחוזר מדבריו הראשונים, דהכי כזאת "תשובת המשקל" ייקרא: לפייסו "בצנעה ובהחבא", על "בזיון" מופלג מה שעשה לו "ברבים". דהלא תשובות המהר"ק נתפשטו בכת"י עוד בחייו אצל כל הלומדים, אף טרם שנדפסו (בשנת רע"ט) [ל"ט שנים אחר פטירתו (בשנת ר"מ)]. וכמש"כ הר"ר יחיאל אשכנזי בן דורו של מהר"ק בזה"ל: ולא אביא לשונותיו, יען כי תשובות מהר"ק מצויות בבית כל בר בי רב, זיל קרי בי רב... עכ"ל.

ומעתה, אם אמת היה הדבר, שניחם על מה שביזהו ברבים בטעות וללא עול בכפו, איך היה יכול לעלות על דעתו, שיתכפר לו עון זה

בריצוי ופיוס שבסתר ע"י בנו, מה ששום איש לא ידע מזה מאות בשנים, בו בזמן שהדברי בוז שכתב עליו, מבדרן בבי מדרשא זה חמש מאות שנים^(ה).

שנית, דאף אם יאמר האומר, שהיה נמנע מן מהרי"ק לכתוב אגרות שניות, מפני תשישת כוחו מסיבת חליו [כפי מהלך הסיפור הבדוי]. מ"מ, מדוע אף גם זאת לא עשה המהרי"ק: לקרות למיטת חליו אנשי עירו, או מקצת מתלמידיו, או אנשים אחרים שהיו מצויים בסביבותיו, ולהודיע להם, שטעה במחלקותו על הר"ם קפסולי, ושיפרסמו בשמו שחוזר מדבריו. ובמקום שביקש מבנו, לכתת רגליו למרחקים לר"ם קפסולי ולפייסו בצענה לאחר פטירתו, מדוע לא צוהו לפייסו בשמו לפני אנשי עירו בעודו בחיים.

שלישית, דמי יאמין לדברי אותו הכותב, כאילו שהר"ם קפסולי נתפייס מיד, ותיכף ענה לבנו של מהרי"ק [בצענה]: שמוחל לאביו בלב שלם, והוא הסתפק בזה, וחסל. **מדוע** לא תבע ממנו, שעכ"פ יודיע ד"ז ברבים, בכתב או לכה"פ בעל פה, בכדי לקיים הציוי ד"והייתם נקיים" וגו'.

ורביעית והוא העיקר, דהאות היותר חזק לאמיתת דברינו: שכל סיפור זה בשקר יסודה, ומעולם לא חזר המהרי"ק ממחלקותו על הר"ם קפסולי, וגם לא שלח אליו את בנו לפייסו. יכול לשמש המציאות הפשוט והגלוי: מה שבנו של מהרי"ק, ה"ה הר"ר פרץ ז"ל, מי שלפי הסיפור הבדוי, היה הוא השליח לפייסו. **לא** רק: שלא הודיע דבר זה ברבים מעולם.

אם הוכחת אותו בדברים קשים עד שהוא שונאך, כדרך שאמר דוד (תהילים קל"ט, כ"א): ובתקוממין אתקוטט. אל תתחרט על אותה קטטה, כי אם תתחרט ותבקש ממנו מחילה, אז יתחזק בטעותו, עכ"ל. ומקור דבר זה הוא מגמרא (מו"ק י"ז, ע"א) בעובדא דרב יהודא עם האי צורבא מרבנן, עי"ש והבן.

(ה). דהרי כתב באורחות צדיקים (שער התשובה): ודוקא כשלא ביזהו ברבים, אבל ביזהו ברבים, לא די שיבקש ממנו מחילה בפיוס בינו לבינו, עכ"ל. ברם כשבזהו כדין, וכמו למכשיל את הרבים וכבנ"ד, שפיר מובן מדוע שלא פייסו כלל. וכמ"ש"ב איהו גופיה (שם, שער החרטה) וז"ל:

אלא דאף גם זאת עשה: שהניח לפרסם תשובות הללו בדפוס בתוך ספר שו"ת מהרי"ק (שרשים פ"ג – פ"ז), עם כל הלשונות והכינויים החרिפים על הר"ם קפסולי הנ"ל (ענף ג, אות א'). ואף גם זאת לא השתדל: שישמיטו עכ"פ את שמו של הר"ם קפסולי מאותן התשובות, כדי שלא ישאר שמו לדראון עולם בחנם על לא דבר. והכל למרות שידע [לפי סיפור הבדוי]: שהוא חף מפשע ואין שום עול בכפו, היכול מישהו להעלות כן על הדעת...?

וזה גופא, מה שלא עשה כן, משמש לנו כהראיה היותר חזק וברור: שכל הסיפור כאילו שהמהרי"ק חזר בו ממחלקותו על הר"ם קפסולי, וכאילו ששלח את בנו לפייסו. הוא שקר בדוי, מהמסכילים הקלים דבהפקירא ניחא להו, ואינם יכולים לסבול כל הענין דיציאתו של המהרי"ק בחריפות כזה נגד מי שמקיל באיסורים. על כן מצצו סיפור זה מאצבעותיהם, כדי להחליש הוראה זו לדורות: איך שצריכין להתטפל עם מהרסי דת, [וכדלקמן (ענף ז)].

ענף ו

טעותם המשוועת של מו"ל זמנינו

א. מו"ל זמנינו מוריקים מכלי אל כלי דברי המשכילים הנפרכים **ומה** שכואב מאוד הוא, ש"מכון ירושלים" שכבר זיכו את הרבים בהוצאת מאות ספרי קודש, והוציאו לאור תעלומות חכמת רבותינו מן העלם הכת"י שהיו מונחים בסתר, אל הגלוי, לשמחת הוגי תורה. אף הם, כשהדפיסו (בשנת תשמ"ד) את ספר שו"ת ופסקי מהרי"ק החדשים, הלכו שולל אחרי דברי חיבור הנ"ל (ענף ה, אות א'). והעתיקו את כל דבריו במבוא, כאילו שהיתה תורה שלימה והלממ"ס, מה שאין לפקפק אחריה כלום, ולא התביישו לכתוב על מהרי"ק בזה"ל:

תקיפתו זו של מהר"ק, מכל פגיעה שהיא, בעקרונות היהדות, עמדה לו פעם לרועץ, והכניסתו לריב ומדון עם אחד מגדולי הדור, רבי משה קפסאלי, "עד שנודעה לו טעותו המרה", עכ"ל.

בקיצור, הם "יודעים" להחליט ללא שום צל ספק: שהמהר"ק אכן נכשל בטעות ובלא יודעין, באיסורים החמורים ד"הוצאת שם רע" וד"הלבנת פני אדם ברבים". וקיימו בזה במילואה את הפסוק: הגם לכבוש את המלכה "עמי בבית"...? דאין לך הטלת דופי יותר גדול מזה, בכל אישותו של המהר"ק, צדקתו ויישרותו, וכנ"ל (ענף ד', אותיות: ב' - ד').

ב. חכמים הזהרו בדבריכם

והתימא גדולה מאוד, דאיך לא עלה על דעתם לחפות על כבודו של המהר"ק ולזכותו, ועכ"פ ממבט דרכם של מוציאי לאור ספר מכת"י, להעריץ ולהפליג במעלת מחבר הספר: תוך כדי שישימו את לבם, להרגיש עכ"פ במקצת טענותינו ההגיוניים הנ"ל (ענף ה', אות ב'), ולהטיל עכ"פ "צל ספק" כלשהו בסמכות אמיתת סיפורו של אותו הכתבן⁽¹⁾.

מדוע לא זכה אצלם רבינו המהר"ק ז"ל, מי שהיה רבן של ישראל וכנ"ל (ענף ג', אות י'), אותה "הענקת אימון" ואותה ה"סמכות", לכה"פ כמו שהעניקו לאיזה כתבן משכיל לא נודע מיהו. הכי רק משום שהעלה את

הוא: שהמזייפים הכת"י של המג"ס, לקטו האירועים המפורזים שרבינו מזכיר בשאר חיבוריו, ו"משם" הכניסוה להמגילת ספר המזויף, כדי להעניק בזה סכמות להשקרים מה שהוסיפו, וכנ"ל (פ"ג, ענף ד', אותיות ד' וה'). ופ"ד, הערה ח'). והם הפכו הקערה על פיה, לעשות הסיבה למסובב, כאילו שהמג"ס המזויף משמש כמקור לדבריו בשאר ספריו.

(1). **ובעי"ז** נכשלו גם במהדורתם ספר מור וקציעה (תשנ"ו) מרבינו, שהלכו שולל אחר העורך בומבאך, שנתן אימון מלא במגילת ספר של כהנא, המליאה זלזולים נוראים על רבינו, והוא מציין אליה חזור ושוב ("ג פעמים), כאילו שהכתב יד שממנה נדפסה י"ל סכמות לשמש כ"מקור" למש"כ בשאר ספריו. ולא הרגישו, דנהפוך

מגילת פרק יג [נספח], ענף ו פלסטר שצה

דבריו הבודיים מה שמצץ מאצבעו "בכתב", כבר מוכרחין להאמין לדבריו, ולפרסמה ברבים כאילו שהיתה הלממ"ס, וכדי בזיון וקצף^(ז).

וּלְפִי מצב דורינו העלוב, שאף אצל בני תורה חסר הגיאות דקדושה, לא היינו נפתעים כלל. אם ביום מן הימים, יופיע מהדורא חדשה משו"ת מהרי"ק תוך כדי השמטת שמו של הר"ם קפסולי באותן התשובות. ולא עוד, אלא שגם יקבל ע"ז הסכמה ו"דעת תורה" מאיזה גדול: שכך נאות ויאות לעשות, בתור "אנישויות" [המסולף שנשתרש מ"התחכמות" דורינו].

מה דבאמת, מהוה ד"ז לאידך גיסא, הטלת פגם מובהק ובזיון מוחלט לאישיותו הטהור של מהרי"ק, כאילו שהם באו לתקן את מה שהוא עיוות וקלקל רח"ל. וכאילו שהם מבינים יותר טוב מכל גדולי הדורות, שהעניקו את החמה בקומתן, זה ה' מאות שנים מאז שנדפסה שו"ת מהרי"ק עשרות פעמים, ולא עלתה על דעתם לעשות כן, ומלבד שהבינו שזהו הוראה נחוצה לדורות כדלקמן (ענף ז). **מדוע**, כי כולם לא נאורו כמותם, מאור חכמתו של אותו משכיל: מי שמספר לנו: שהטעו את המהרי"ק, ה"י.

קטע זה שייך לקמן (סוף דף ת"א) ומאפס מקום שם הצננוה כאן

וז"ל שו"ת שבט הלוי (ח"י, סי' ק"ס):

"הוראות רבינו הב"י ורמ"א, נתקבל בבי"ד של מעלה ומטה כניתן בסניני... אם נוטים מ"כללים" אלה, במקום שהט"ו ומג"א, הסמ"ע והש"ך, הח"מ וב"ש - הסכימו להשו"ע. כמעט מהרסים ח"ו בנין עולם... תורה חתומה נתנה מן השמים - השולחן ערוך", עכ"ל.

בשבעות החרידי דאם אידישע ליכט (ברוקלין, תשע"ג חוברת י"ז, פרשת עקב), [ראה לעיל (פ"י), הערה ח', אות ז', ד"ה וא"כ, פסקא וידועים] מה שהבאנו מדברי הרמב"ם], וכדי בזיון וקצף.

(ז). **ומשם** הורק מכלי לכלי, ונשתלשלו והגיעו לתוך ביתם של יראים המדקדקים ונזהרים בחומר קריאה כשירה. ע"י שנתפרסמו דברים מופרכים הללו

ענף ז

הוראה לדורות מהמהרי"ק: דאף המיקל באיסורים עם כוונה הטוב: "להציל היהדות", עכ"ז מוחלט כ"רשע" ו"עוקר דת"

א. ייתכן וגם מסתברא: ש"כוונת" הר"ם קפסולי היה "טוב"

והנה, אחרי כל האמור עד כאן, אכתי נשאר לנו לבאר דבר אחד, מה שתמוה במושכל ראשון, אצל כל העובר על פרשה זו, והוא: דהן אמת שהר"ם קפסולי לא השיב מעולם על טענות המהרי"ק וכנ"ל (ענף ג, אותיות ו' - י"א), וגם לא ניחם המהרי"ק מעולם ממלחמתו נגדו וכנ"ל (ענף ה').

מ"מ מאחר שהר"ם קפסולי היה "רב" בעירו, ודבריו מובאים בבנימין זאב (סי' ע"ה), [ומגין על כבודו (שם, סוס"י רמ"ח)], ובהרא"ם (סי' נ"ז), ובכנה"ג (אור"ח סי' ש"א, הגה"ט), ומדברי מהרש"ם (ח"ב, סי' קי"א) משמע, שהי' בגדר "ת"ח", ובתשובה שלמה (ח"ב, סי' ח' ט') כתב: שהיה "מורה הוראה לרביס", [ועי' מנח"י (ח"א, סי' צ"א): שהנודב"י (הנ"ל, הערה א') שכתב: שהיה "הדיוט", לא ראה דברי החיד"א (הנ"ל, שם) עי"ש, וכן צ"ל גם על האגר"מ (הנ"ל, שם)].

ובספר תקנות קנדיה (סי' מ"ז) יש מכתב ממנו בזה"ל:

וששאלתם על הגט.. שניתן במעמד הרקים, שמעתי ותרגזו בטני איך נעשתה מכשלה הזאת בקהלה.. שמדקדקים על המצות כחוט השערה והולכים אחר החומרא. ובאיסור ערוה החמורה.. איך נעשתה זאת הפירצה, להנתן גט במעמד הרקים.. כל מי שאינו יודע הלכות גיטין ומתעסק בהן, קשה לעולם יותר מדור המבול מפני שמתיר אשת איש.

אותם האנשים שאינם בקיאים בהלכות גיטין, ונכתב הגט בפניהם.. שלא נכתבו הגיטין כהלכתן, או שלא ניתנו כהלכתן, ונישאו אותן

הנשים לאחרים, עדיין הן נשי חבירהון. וכן דיינים שדנו באשה שהדין נוטה שהיא מקודשת וטעו והורו שאינה מקודשת מעלה עליהם הכתוב כאילו הם המנאפים עצמם, שהם גורמים הניאוף בהוראתם המשובשת וכאילו הם המולידים בנים מנשי חבריהם, ויורדים במדרגה התחתונה של גהינם... אותם שסמכו [על] (ב)הוראתם ונכשלו בעוונות באיסור א"א והולידו בנים מנשי חבריהם, מי יודע אם יהי להם כפרה... עכ"ל.

ממכתב זה, וכן מפסקו: שאסור ללמד תושבע"פ לבני הקראים, המובא בהרא"ם (סי' נ"ז), [אלא שכתב: דלא שמעו לדבריו, כי אין ספק שראוי לסמוך על המתירים, שהיו בעלי מעשה ובעלי הוראה, עיי"ש]. וכן מפסקו: שאסור לצאת בשבת בסודר מקופל על הכתף, המובא בכנה"ג (סי' ש"א, הגה"ט), [אלא שכתב: שאין נוהרין בזה, עיי"ש]. מכל זה משמע, שהר"ם קפסולי היה עכ"פ: בגדר "ירא שמים" ו"מדקדק במצות".

ומעתה, הרי יש לנו למשכוני נפשין להבין טעמו ונימוקו של רבינו הגדול המהרי"ק ז"ל, למה מצא לנחוץ לכנות את הר"ם קפסולי בכל לשון לחישותא של בזיונות הנ"ל (ענף ג, אות א). דאי משום שהיה ביניהם "חילוקי דיעות" בהלכה, הרי היה די לו בזה, במה שכתב את ראיותיו לדחות את דעתו מהלכה, וכדוגמת מעשהו של הבנימין זאב (סי' ע"ז) [כנ"ל (שם, אות ג)], מדוע הרגיש צורך לבזותו ולהשפילו בכל לשונות החרפים שכתב עליו.

והלא לדידן תורה שלימה היא, דהרי ללמוד אנו צריכים, איך להתטפל עם מורה המקיל באיסורים בניגוד לה"כללים" שיש בזה. [וגם בכדי להוציא מלבם של המתחכמים בימינו, שמרוב גסותם וטפשותם הם חושבים, שמבינים יותר מרבן של ישראל, איך שצריכים להתטפל עם מורה שכזה].

ב. הסבר ע"פ דברי הפוסקים מדוע המקיל נגד הכללים הוא עוקר דת ברם, הענין מובן היטב ופשוט מאוד, ע"פ הכלל הגדול מה שכבר הבאנו כ"פ: דכל מורה הנוטה בפסקיו מ"כללי הוראה", ובפרט כשהוא

"להקל" באיסורים, וכש"כ כשהמדובר מאיסורי עריות ומזורות. אפילו אם לו יהא: שעשה כן בכוונות טובים, מחמת "רחמנות" על האשה, או בכדי להציל הדת: דע"י שייקל לקיים התורה, עי"ז יתרבו שומרי תומ"צ וכדומה. עכ"ז יש לו דין "דיין שקר" "עוקר הדת" "מיין" ו"רשע", כי הוא רוצה להקל באיסורי תורה, באופן שלא נתנה לו התורה הכח לעשות כן.

ג. הריטב"א רא"ש מהרי"ק רמ"א ויכין ובוועז: בגדר "הוראה מוטעת"

דכן פסק להלכה הריטב"א (ע"ו, ז' ע"א, ד"ה ורב יוסף): דהוראה בטעות "אפילו מפי גדול הדור" לאו הוראה היא, ולא חיישינן לה כלל. וכן כתב הרא"ש (סנהדרין פ"ד, ס' ו'): דהמורה בניגוד להכללים, הו"ל "דיין שקר", והובא דבריו להלכה ברמ"א (ח"מ ס' כ"ה, ס"ב), ועוד הרבה פוסקים.

וכן פסק גם רבינו מהרי"ק עצמו (שורש קמ"ט), אף על מי שרצה להקל באופן קיום המ"ע דציצית, בניגוד להכללים, דהו"ל "עוקר הדת" ו"מיין" וכנ"ל (ענף ב', אות א'). **וכע"ז** כתב ביכין ובוועז (ח"ב, ס' כ"ג): דהו"ל "רשע", עי"ש.

ד. הנודב"י: הוראת המורה אין בכוחה לשנות את המותר או האסור

ודברים ברורים כתב הנודב"י בספרו צל"ח (ברכות ס"ג ע"ב, ד"ה וכל) בזה"ל:

"דאטו דיני התורה תלויים בהוראת המורה, הטהור והמותר נשאר בטהרתו ובהתירו, אפילו אם יורה המורה בהיפוך, [וכמובן דה"ה לאידך גיסא: שהטמא והאסור נשאר בטמאתו ובאיסורו אף אם יורה המורה בהיפוך]. והוראת המורה הוא רק להודיע איך הוא דין תורה...

ומה שאמרו: שאפילו אמרו על ימין שמאל, היינו שאפילו נראה לך שאומרים לך על ימין שמאל צריך אתה לקבל מהם. אבל הם עצמם חלילה שיאמרו על ימין שמאל, ואם טעו בדין ואח"כ עמדו על האמת, חייבים הם עצמם לחזור מהוראתם להורות כהלכתה, ולא אמרינן אתם אפילו מוטעים.. רק.. בקידוש החדש, עכ"ל.

ה. דברי מרן החתם סופר: הוראה בניגוד "כללי הוראה" עקירת הדת ומרן הח"ס כתב דברים כדרבונות, נגד רעיון זה, כאילו שיש בכח למורים להקל באיסורים לפי מצב הדור, במכתבו שבספר אלה דברי הברית (דף מ'), ונדפס בשו"ת חת"ס (ח"ו, ליקוטים סי' פ"ו), נגד החיבור נגה צדק שרוצה לחזק ידי המהרסים בהמבורג [מי שאליעזר ריסר דנק, בעל הכת"י המזויף של המג"ס, העמיד עצמו לצידם, ולחם בעדם בקונטרסו שלום רב, וכנ"ל (פ"ט, ענף א')], וז"ל:

כתב המחבר [נוגה צדק] עוד: וכן בכל דור ודור, התורה נתונה בידי חכמי הזמן להקל ולהחמיר לאסור ולהתיר לפעמים לפי ענין הדור, ואף לפעמים נגד דבר תורה אם השעה צריכה לכך, עכ"ל.

והנה, אם כוונתו שביד בי"ד לעקור דבר מה"ת, והיה כן לעולם מפני (הדור) שנשתנה הענין מאשר היה בדורות הקדמונים. השם יצילנו מזה וכיו"ב, אפילו נביא נהרג על זה...

וזה לשון רי"ו בשם רמ"ה, הובא בב"י בדק הבית ביו"ד סי' רמ"ב: סומכין על המתיר אם יש ראיות מה"ת או מדברי סופרים.. אבל המראה פנים בתורה שלא כהלכה, [וכן כשמכריע כמקיל יחיד נגד רבים, מאחר שזה בניגוד ל"כללי הוראה והכרעה" וכדלקמן (ד"ה כמו)], הרי זה מין באמת, ואין צריך לומר שאין סומכין עליו, עכ"ל.

ושם (דף מ"ד) כתב בזה"ל:

ואם אמור יאמר: דאיכא למיחש להמרות דת [אם לא יתירו להם השינויים בדת], לזה לא חשו חז"ל. אלא חששו [להיפך]: שישארו באמונת ישראל, ויבנו במה לעצמם, ואתי לאמשוכי ישראל אבתריהו, כצדוק ובייתס בימי חכמי המשנה, וענן ושאל בימי הגאונים, ואין אחריותם עלינו, עיי' ברכות דף ס"ג ע"ב... ונא יבא

בעל הכרם, וקוצים מכרמו יעקר... ולא ישעו עוד בדברי שקר...
עכ"ל. [וע"ע (שם, סי' פ"ד)].

וז"ל בשו"ת חתם סופר (יו"ד, סי' שנ"ו):

והנה ר' הלל בפי חלק צ"ט ע"א אמר "אין משיח לישראל", פירש"י
אלא הקב"ה בעצמו יגאלם בלי שליח... דודאי גם לר' הלל יש גאולה,
אלא שאין משיח מלך, וגם בזה לית הלכתא כוותיה.

והאומר אין משיח, וקים ליה כר' הלל: [שהקב"ה יגאלם בלי שליח],
הרי הוא כופר בכלל התורה דכיילי: "אחרי רבים להטות", כיון
שרבו עליו חכמי ישראל ואמרו דלא כוותיה, שוב אין אדם
(ראוי) [רשאי] להמשך אחריו.

כמו על דרך משל, במקומו של ר' אליעזר, [דס"ל דמכשירי מילה
דוחה שבת], היו כורתים עצים, לעשות פחמין, לעשות ברזל, לצורך
מילה. ואחר דאיפסקא הלכתא על פי רבים מחכמי ישראל דלא
כוותיה, העושה כן בשבת בעדים והתראה, סקול יסקל, ולא מצי
למימר קים לי כר"א... עכ"ל.

ו. מהר"ץ חיות: דיעה לקולא נגד רוב מנין ובנין כמאן דליתא דמי

וז"ל בספרו מנחת קנאות בנוגע ה"היתירים" שחידשו המתחדשים:

גרם החטא כי שתיים רעות עשה עמי, כוונותיהם ומעשיהם אינם רצויים
מצד אחד פרצו הגדרות... ונעשה אצלם כהיתר... והרבנים בראשם
מצדיקים מעשיהם לאמר כי הדין עמהם וכתורה הם עושים, ויש להם
על מה שיסמוכו מאיזה מאמרים בודדים ויחידים אשר נאמר בתלמוד.

ותולים עצמם בדיעה יחידה ודחוויה, אשר נמצא לפעמים בפוסקים, או
לשון מסופק שנמצא באיזה פוסק, אשר בהשקפה ראשונה נראה איזהו

סמך רחוק... אף כי אחר העיון במקור הדברים, אנו מכירים, כי לא ירדו.. לעומק הפשט.

ועוד, אפילו לו יהא כדבריהם, בכל זאת אנו יודעים, כי אין כדאי בדברים בודדים, ומאמרי יחידים כמו אלה, לדחות שאר דברי חז"ל [והפוסקים] המפורשים במקומם.

בכל זאת, הספיקו עצמם בעלי אסופות אלו, בראיות שדופות וצנומות כאלו, למען הכשיר פעולותיהם לעיני המון הרב, אשר אין להם חלק בחכמה.. להבחין בין אמת ושקר. ורק אותם הם מבקשים לצודם למדחפות, להתעות אותם מן המסילה, ולסמות עיניהם לאמר, כי חכמה מאתם תצא, ותורת א' על לבם חקוקה, ולהם משפט הבכורה בכל מקום, על שאר רבני הדור.. אשר עמלים בתורה.. להגיע עד יסודה ולשדד תלמיה.

ושם, בהגה מחתת לקו, הוא ממשיך בזה"ל:

...והרי בעניני הלכה, אנו מוצאים דברי יחידים, ונדחו דבריהם על פי המרובים, כמו שראינו: במקומו של ר' יוסי היו אוכלים בשר עוף בחלב... וענינים אלו וכיוצא בהם, המה מאמרי יחידים שנדחו מהמרובים, אין לעשותם אפילו סניף בעלמא, כיון שנדחו דבריהם, לא נשאר להם שום קיום והעמדה.

[1]המורה כדעת היחידים, טעה בדבר משנה, וחוזר הדין, אחר שסוגיא דעלמא הולכת נגד סברותיהם, והרבה סברות ודיעות נזכרו בתלמוד ובפוסקים שנדחו.. על דרך שאמרו במשנה פ"ק דעדיות, דמזכירין דברי היחיד בין המרובים, לבטלם, שאם יבא אחד ויאמר כך שמעתי, יאמרו כדעת היחיד שמעת, ונדחו דבריו.. עכ"ל. [כאן שייך הקטע הנדפס לעיל (דף שצ"ה) במסגרת].

ז. הפוסק בניגוד ל"כללי הוראה" ובפרט לקולא הוא "עוקר דת"

הרי לנו חזור ושוב מפורש יוצא ה"כללי" הגדול הזה, מדברי אריות ונמרים הנ"ל: דמי שמקיל בניגוד ל"כללי הוראה והכרעה", כגון מי שסומך על דעת יחיד המקיל נגד רבים המחמירים. הרי הוא: "רשע" ו"מין" "עוקר הדת" ו"כופר בכל התורה" שגזרה: "אחרי רבים להטות", וכנ"ל.

ח. לפעמים יש "מינות" אף בהוראה לחומרא בניגוד ל"כללי הוראה"

ובאמת, דעד כדי כך מגיע כוחה ותוקפה של "כללי הוראה והכרעה", ובתוכם הכלל: ד"הלכה כרבים". דאף "להחמיר" כדעת יחיד נגד רבים, אם הוא באופן שהטלת ספק בעיקר הדין, יש בזה משום איסור וחשש "מינות", כיון דהו"ל בניגוד להכלל: דהלכתא כרבים. עי' מרדכי (חולין פ"ח, רמז תרפ"ז), וברכי יוסף (יו"ד, סי' י"ז, אות ב'), דעת תורה (למהרש"ם, יו"ד סי' ל"ה, סק"י) עי"ש, [זולת בתור "חומרא" או "גדר קדושה" רשאים להחמיר].

אבל "להקל" כדעת המועטין, נגד רובא המחמירים, בודאי דיש בזה משום "מינות" ו"עקירת דת", אף בנוגע לביטול מ"ע, וכש"כ בנוגע לעבור על ל"ת, וק"ו בנוגע לעבור על איסור ש"ב כרת ומיתת בי"ד, וכנ"ל. ולהדיא הסכימו כל הפוסקים כולם פה אחד, בלי יוצא מן הכלל: דאין לנו הכח להקל באיסורים, מכח הרגשת "רחמנות", ואפילו לא בכדי להציל מטמיון רוחני ושמד^(ח).

סי' רפ"ו. וח"ז, סי' י"א), שמש צדקה (יו"ד, סי' מ"ח), חרות יאיר (סי' קמ"א), דרכי נועם (אה"ע, סי' ג'), דבר אמת (מוסונייגו, סי' נ"ה, ד"ה וכתב), גבעת פנחס (סי' מ'), יהודה יעלה (מהרי"א ח"ב, סי' ק"מ, וקמ"ו), חתם סופר (אה"ע ח"א, סי' ל"ה, ול"ו, וח"ו, סי' פ"ו, וקובץ תשובות, סי' נ"ח. וח"י מס' ע"ז, לדף ס"ד ע"א, ד"ה ירושת), אמרי אש (סי' י'),

(ח). עי' עקירת יצחק (שער כ', וירא), רא"ש (כתובות פ"ה, סי' ל"ה), ריב"ש (סי' ש"ס), ריב"ב (שור"ת, סי' קע"ט), רא"ם (סי' מ"ו, ד"ה שישית. וסי' ס"ז), בית יוסף (שור"ת בדיני גיור"ק, סי' ז'). ובדין משאל"ס, תשובות א' ג' וד'), ושם טוב אלפרגי (מבית דינו של הבי"י, בתשובתו שם, דין ו'), רדב"ז (ח"א, סי' קפ"ז, ורנ"ח. וח"ג, סי' תל"א. וח"ד,

ט. הר"ם קפסולי הקיל מכח הרגישי רחמנות בניגוד ל"כללי הוראה" **והנה**, מכל המקובץ לעיל נבין, דזה ממש היתה טענתו העיקרי של מהר"ק על הר"ם קפסולי: **דכיון** שהרהיב להקל באיסורים נגד "כללי הוראה והכרעה", ממילא פשוט, דאף אם לו יהא שעשה כן עם כוונות טובות: מחמת רחמנות על האשה, או בכדי להציל הדת וכדומה, מ"מ הוא "עוקר הדת" וכנ"ל.

וד"ז יוצא ברור מדברי עצמו של הר"ם קפסולי, מה שכתב באותה תשובה היחידה והקצרה שיש ממנו, הנדפס בבנימין זאב (סי' ע"ה) [הנ"ל (ענף ג, אות ג)], שדן שם אם יבס "אנוס" זוקק לייבוס ולחליצה. **ורוצה** לחדש: דיבס "אנוס" אינו זוקק לייבוס, דומיא דיבס "משומד" שאינו זוקק לייבוס לפי כמה דיעות.

והא לך לשנו, מש"כ שם בנימוקיו הקצרים:

על הדין שיצא מלפנינו, על האנוסים שמתו בלא בנים, להם אחין (1)[ש]נטמעו בין הגוים, אם נשותיהן מותרות לינשא היכא דשבו לדת האמת. כך ראינו שמותרות, שכך ראינו בתשובות הגאונים ז"ל, וז"ל: על יבמה שנפלה לפני אח משומד, שמותרת לינשא ואינה צריכה

דרכי תשובה (י"ד סי' קצ"ו, סקפ"ג), קרן לדוד (סי' קע"ב), **הכצלת השרון** (תניינא, סי' י"ב), **מנחם משיב** (ח"א, סוס"י מ"ה), **באר מים חיים** (רולר ח"א, סי' מ'. וח"ב, סי' כ"א. וח"ג, סי' מ"ט), **הלכת יעקב** (י"ד, סי' ב', אותיות ח' - י'), **דברי יואל** (סי' צ"ז, אות י"ד), **מנחת יצחק** (ח"ו, סי' ק"ו), ועוד: **דאין** בכוחינו להקל מכח "רחמנות", או בכדי להציל משמד או מטמיון רוחני, עי"ש.

משיב דבר (ח"ב, סי' מ"ג, ומ"ד), **כתב סופר** (י"ד, סי' ס"ח), **מהר"ם שיק** (אר"ח, סי' ש"ג), **שורש מיעקב** (ח"ב, י"ד סי' קצ"ו, סי"א), **שאילת שלום** (טויבש ח"ב, סי' צ"ו), **שו"מ** (קמא ח"א, סי' ה', וכ"ב), **פרי השדה** (ח"א, סי' ק"ה, וק"י), **דברי מלכיאל** (ח"א, סי' ע"ד), **בית שלמה** (אה"ע, סי' כ'), **זכרון יהודה** (ח"א, סי' קע"ח), **מהרש"ם** (ח"א, סי' ז'. וח"ז, סי' ק"ד, וק"ו), **נטע שורק** (אה"ע, סי' ח').

חליצה מן המשומד... ואף לדברי המחמירים ומצריכים חליצה מן המשומד, מודו בענין האנוסים.. שנסויהם מותרות לינשא.

ואותה האלמנה שנשאת בק"ק אוולונא, ומכאיבים לבה ואומרים, שיש לבעלה אח מן האנוסים שנטמע בין הגוים, "שלוחי ע"ז נינהו, ואין מחשבתן רק למנוע האנוסות מעבודת השם יתברך". והם יחשבו כשומעם שלא יוכלו לינשא, מפני שיש לבעליהן אחין שניטמעו בין הגוים, "לא ישובו לעבודת השם ב"ה, ויחזרו לסורם".

וכל זה מחשבתם, להדיחם מעל עבודת השם ב"ה, והם קרובים למדיחים, וכמעט דינם ליהרג כדין מסית ומדיח, ע"כ. ואנחנו לא מפני שלא יחזרו בין הגוים פסקנו, או מפני שלא יחזרו לסורם, התרנו לינשא, אלא מכח הדין, ולא היה פנאי להאריך, "ותתרו בהם שלא יפצו פה על האנוסים, שלא יתבזו", עכ"ל.

ונראה בעליל מדברי עצמו, דכל יסוד התירו בנוי ומשוכלל על טהרת "הרגישים" ו"רצונות" [טובים]: הן "בין אדם לחבירו": "לרחם" על אותן הנשים שלא יתעגנו, והן "בין אדם למקום": "להצילן שיחזרו לדת היהדות" ולא יטמעו בין העכו"ם.

דהרי שאלה זו היה עומד על הפרק בתקופת פרשת ה"אנוסים" משפאניע: דהרבה מן הנשים שעלה בידן לברוח מתחת ממשלתם הרשעה, היו אלמנות מי שבעליהם מתו או נשרפו עקד"ה.

ואותן ה"אנוסות" [במובן הדרת], מי שבעליהם הניחו אח או אחים בשפאניע, מי שהיו עדיין במצב "אנוסתם", עמדו לפני בעיא גדולה שהרי נשארו נזקקין לחליצה. וכמובן, דאם לא יוכלו להנשא בלא חליצה, היה חשש גדול שלא ירצו לחזור לדת ישראל, או שיחזרו לסורן כדי שלא יתעגנו, ויטמעו בין העכו"ם.

וע"ז בא הר"ם קפסולי מתוך רצונו העז "לרחם ולהציל", וחידש בכפליים: **חדא**, דכמו שאח "משומד" אינו זוקק לפי דיעה מסויימת, ה"ה דגם אח "אנוס" אינו זוקק. **ועוד**, דאדרבה: לדידיה "אנוס" עדיפא ליה אף מ"משומד", וממילא אף רוב הפוסקים דסבירא להו ד"משומד" זוקק לייבום, יודו ד"אנוס" אינו זוקק.

אבל דא עקא, שאינו כותב אף מלה אחת בהסבר דבריו, לא על ה"השוואה" מה שחידש מ"אנוסים" ל"משומדים", וכש"כ דלא על ה"עדיפות" של האנוסים על פני המשומדים, מה שחידש. **וע"ז** יצא הבנימין **זאב** (סי' ע"ז) לחלוק עליו, דאין הנידון דומה לראיה, דשאני "משומד" שאינו בגדר "אחיד". **משא"כ** "אנוס", על אף שעובר על כמה מצות, מ"מ כיון שעושה כן באונס, בודאי דאכתי הוא בגדר "אחיד", וממילא פשיטא דאכן הוא זקוקה לייבום וחליצה.

ונראה בעליל מלשון הר"ם קפסולי, דכל דבריו מיוסדים על "כוונות טובות": "לרחם" על הנשים האומללות האלו, וגם "להצילן ברוחניות" שישארו ביהדותם. **דהרי** הוא מאריך לחזור ולשנן ד"ז כ"פ חזור ושוב: שח"ו לחייבם בחליצה, שע"ז יחזרו לסורן, וכופל דבריו בזה ללא שום תוספות ותועלת וכנ"ל. **ורק** בבוא התור, להוכיח צדקת דבריו להלכה, אז הוא משתמש פתאום עם האמתלא העלוב: ש"אין לו פנאי להאריך"...

ועצם הדבר, מה שמצא לנחוץ להפקיע [בדרך הבלעה], שלא על הנימוק: ד"בכדי להצילן מטמיון" – הוא מייסד את התירו, רק על טהרת ההלכה וכנ"ל (ד"ה וכל), אלא שאינו מסביר אף מלה אחת ע"ז ומן האמתלא: שאין לו פנאי...]. **הוא** הראיה היותר חזק: דבאמת אכן דבריו מיוסדין ע"ו.

ובזה גופא, מה שאינו מוכיח צדקת מעמדו להלכה בהתאם ל"כללי הוראה והכרעה". **כבר** עבר על התחום והגבול מה שגבלו ראשונים: דאין לנו הכח לעשות כן בשום אופן שבעולם, וכנ"ל (אותיות: ג' – ז).

י. ה"סניגוריא" על מהר"ם קפסולי משמש כ"קטיגוריא" היותר גדול וכן יוצא גם מדברי הסניגוריא מש"כ עליו מחבר ליקוטים שונים ומה שהבאנו לעיל (ענף ד, אות ה), שהיה מ"הולכי קדימה" וכדהוכחנו לעיל (שם, אות ו), שבמהלך סניגורו על הר"ם קפסולי הוא כותב בזה"ל:

איש גדול [בחכמה היה הרב משה קפשאלי, והוא היה דורש כפי יכולתו את שלום העם. וכאשר היו מביאים לפניו כל ריב למשפט, לפעמים היה גוזר את הדין ברוחב בינתו כפי צורך השעה, לבלתי אחוז תמיד בדברי רז"ל...".

וירע הדבר בעיני חכמי דורו אשר בעיר, "כי דעתם קצרה מהשיג את כוונתו הישרה והנכונה, אשר עשה למען הסיר את העם מעון...". עכ"ל.

והר"ז אמתלא עלובה שאין כמוה, דמשו"ה סר הר"ם קפסולי מדברי חז"ל, משום שהיה "דורש את שלום העם" ו"לצורך השעה" עשה כן, מדוע: "למען הסיר העם מעון", וכדהסברנו לעיל (שם, אות ה): דזה כבר אומר הכל. והגם שאין מביאים ראיה מן השוטים, דהרי מחבר הזה נלקה בדיעות כוזבות, וכדמבצבץ ויוצא מדבריו וכנ"ל (שם, אות ו). מ"מ די לנו לנקוט מיהא מדבריו, דלא לחנם הוא מנסה לחפות על הר"ם קפסולי, רק משום שהרגיש עצמו "אחים לדיעה" עמו על ידי ה"קולות" שהמציא... והבן.

יא. קיצור ותמצית סיכום הלימוד היוצא לנו מפולמוס זה:

תוכן הדברים, דמה שהמהר"ק יצא ללחום בעוז ותעצומות נגד הר"ם קפסולי. אינו משום שהיה מהרס בשאט נפש, מי שבכוונה שאף ורצה לעקור דת משה וישראל, או משום שהיה משתייך לחוג של "עוקרי דת" וכדוגמת ה"ריפורמים" שבדורות האחרונים. רק מן הטעם היחיד והברור: משום שהקיל באיסורים בניגוד ל"כללי הוראה", ולמרות שעשה זאת עם כוונות טובות לרחם ולהציל, עכ"ז אין זה מועיל כלום להגין בעדו.

וזוהו התשובה הברורה, על השאלה הנ"ל (אות א): מדוע לא הסתפק המהרי"ק במה שדחה את דבריו מהלכה, וכמו שעשה הבנימין זאב, ולמה הוצרך לצאת נגדו במלחמת תנופה בשצף וקצף גדול כזה. **משום** דבכה"ג, כשהמדובר ממי שמקיל באיסורים, על סמך הגיונות טובים שכאלו, הוא מסוכן יותר להיהדות, ממי שמקיל מכח התפקרות בעלמא.

ובכה"ג אינו די במה שמביאין ראיות להפריך את דבריו מהלכה, דהרי המון העם דבהפקירא ניחא להו, יענו ויאמרו: דיש כאן "חילוקי דיעות בהלכה" בין המורים, וכ"א יש לו הברירה לבחור למי לשמוע, ומובן מעצמו "מה" שיבחרו ל"מי" לשמוע. **וממילא** ליכא עצה אחרת, רק לצאת נגדו בחרב ובחנית, לגלות את קלונו ברבים, ולצעוק עליו בקולי קולות האמת: שנתפס ונכשל ב"מינות" ו"עקירת הדת" והוא "רשע" גמור, ואסור לקבל תורה והוראה מפיו.

ובכדי להשתמר מן הטעות, נדגיש, דלאו משום "מיגדר מילתא" ו"צורך השעה" אנו מתארים אותו כ"עוקר הדת", בכדי שלא יגררו אבתריה. **אלא** משום דכן הוא האמת "במציאות": דלמעשה הוא "עוקר דת", וכן הוא הדין גם ע"פ הלכה הברורה: דיש לאדם כזה דין "עוקר הדת", וכמו שכתבו הפוסקים הנ"ל (אותיות ג' - ו')^(ט). **[ואפילו** כשאינו עושה כן עם

המהרי"ק: מפני שהיה במדינה אחרת שאינה מאותה המלכות, ול"ה אימתו מוטלת עליו, [וכנ"ל (ענף ג', אות ד')]. **וכנראה**, דהבנימין זאב אכן היה דר תחת ממשלת אותה המלכות, וע"כ נבצר ממנו מלעשות כן, והוצרך להסתפק בלית ברירה בדיחוי דבריו עם הוכחת וראיות שאין הלכה כדבריו.

(ז). **ומה** שהבנימין זאב השיב לו בהכנעה גדולה, ולא יצא נגדו בחרב ובחנית, ייתכן דזהו מחמת שהיה לו להר"ם קפסולי כח הרבנות גם מטעם המלך, וכולם היו כפופים אליו מאימת המלכות. **וכמש"כ** בקורא הדורות (קונפורטי, דף כ"ו ע"א), דהיי"ט שהתרעמו עליו אצל

כוונה זו, וגם אינו פורק עול בדרך כלל, אלא אדרבה הוא מדקדק במצות ומחמיר באיסורים, וכדלקמן (אותיות: י"ב, י"ג).

יב. יכולים להיות "מדקדק במצות" וגם "עוקר הדת" בבת אחת

ולמדנו מכאן נדבך חשוב נוסף, מה שהוא עיקר גדול ב"הלכה" זו, והיינו, דטעות עצום הוא לחשוב: דרק אם אותו מורה המקיל בניגוד ל"כללי הוראה", הוא "קל" ופוקר בכל המצות, ובכוונה זדונית הוא מקיל באיסורין, משום שרוצה לעקור את התורה. כאילו דרק בכה"ג צריכין לצאת במלחמה נגדו, משא"כ כשמתנהג כירא ושלם ומדקדק במצות, אז די לחלוק עליו בהלכה, ותו לא, דזה אינו.

אלא אדרבה, כל שהמורה המקיל, מתנהג יותר בדקדוק שמירת המצות, הוא עוד מסוכן יותר, וצריך לחגור נגדו כלי מלחמה ביתר שאת וביתר עז. [דומיא דחזינן אצל הר"ם קפסולי: שהיה "מחמיר" גדול בכמה איסורים ובה' שבת, ובדין לימוד עם קראים, אף במקום שלא נתקבלו דבריו וכדהבאנו לעיל (אות א)]. דהוא הנותן, שילחמו נגדו בתקיפות יותר, משום דה"חומרות" שלו משמשים ככיסוי ואמתלא לההמון לטעון: שראוי לסמוך עליו, דהרי הם יצביעו על הדברים שהוא מחמיר בהם, להוכיח מזה שאינו "קל" בעלמא, וממילא הוא מסוכן יותר שיתקבלו קולותיו באיסורים.

וזהו לימוד גדול ועצום, הנעלם מרוב הלומדים בדורינו, החושבים לתומם בטעות: דלא יתכן לתאר מורה המקיל באיסורים כ"עוקר הדת" מי שמצוה להדפו ולרדפו עד החרמה, רק אם עושה כן להכעיס, והוא קל הדעת ופוקר המזלזל בכלליות בקיום המצות. אבל כשהמורה הוא מדקדק במצות, ובפרט אם הוא מחמיר באיסורים שונים, אז אכן יש לו הכח לפסוק להקל בניגוד ל"כללי הוראה" עכ"פ אם עושה כן עם כוונות טובות לרחם ולהציל.

וע"ז בא המהרי"ק ללמדנו, דדקדוקו בקיום המצות וגם מה שמחמיר בשאר איסורים, [דומיא דהר"ם קפסולי שהיה מחמיר גדול בכמה

הלכות וכנ"ל, אינו מועיל כלום להסיר ממנו דין "עוקר דת". דכל עוד שהוא מקיל באיזה איסור באופן שהוא בניגוד ל"כללי הוראה והכרעה", חייבים לרדפו ולהדפו בכל מיני ביזיונות. מדוע, משום דכיון דלהלכה ולמעשה הוא "עוקר הדת" [במציאות], שוב אין אנו יכולים להתחשב עם "כוונתיו הטובים" בשום פנים ואופן.

יג. כשעוקר הדת הוא גדול בתורה ומדקדק במצות הסכנה גדול יותר ומינה, דכש"כ אם אותו מורה המפריו להקל באיזה איסור, הוא גם ת"ח גדול ומפורסם, היודע למשקל ולמטרי בדבר הלכה, ומבסס את פסקיו עם בירורים במקורות ונימוקים. וק"ו אם גם פקיע שמיה כ"גדול" [אי משום שרבים פונים אליו בשאלות, או משום שהעמיד תלמידים הרבה]. ועאכו"כ אם בנוסף לכ"ז, הוא גם יר"ש מרבים המדקדק במצות, וגם פוסק "להחמיר" בכמה איסורים.

אם לאחר הבדיקה בדבריו ונימוקיו, מש"כ לביסוס קולותיו המופרזים, רואין שמסקנותיו הם בניגוד ל"כללי הוראה והכרעה", [דומיא דהר"ם קפסולי שהיה מחמיר גדול בהלכות שבת, וכן לענין שלא ללמד תורה להקראים, ולעומת זה הקיל בדיני אישות בניגוד להלכה]. ובכלל זה: אם הוא מרהיב לחלוק על פוסקים קדמונים מ"סברא" בעלמא, מה שע"פ כללי הפוסקים אין לנו הכח לזה⁽¹⁾. או שמקיל באיסורי אישות מכח רגשי "רחמנות" על האשה.

ואפילו אם עושה כן בכדי להצילה מטמיון רוחני, [כדי שלא תזנה עם אחרים בעודה אשת איש, שאין לנו הכח לזה ע"פ "כללי הוראה" וכנ"ל (הערה ח)]. חזון חדש לדאבונינו אצל מורי זמנינו, מה שלא נמצא כמוהו בשום פוסק מדורות הקודמים, שירהיבו להקל אף בכה"ג בניגוד

(1). עי' רשב"א (ח"ב, סי' שכ"ב), ותה"ד מטה אהרן (ח"ב, סוס"י ק"ו), ברב"י (תו"מ סי' כ"ה, אות ב'), הובא בפת"ש (שם, סק"ג), עי"ש. (פסקים וכתבים, סי' רמ"א), פרח

ל"כללי הוראה". דמי לנו גדול מן המהרש"ם, המפורסם לאחוז ב"כוחא דהתירא" הגדול, ואחריו לא קם פוסק כמוהו בבחירתו ובקיאותו המבעית, ועכ"ז אינו נוטה לזוז אפילו זיז כלשהו מ"כללי הוראה", וכידוע.

בכה"ג צריכין להחריף את אמצעי המלחמה, ולזלזל בו עוד יותר. דכיון דהדבר ברור: ד"כללי הפוסקים" המסורין לנו מגדולי הקדמונים ובשו"ע, מחייב ומגביל את כל מורה בישראל תחת גדריה, יהיה מי שיהיה, ואף מי שכגובה ארזים גובהו, אין בכוחו לנטות מהם או לשנותם לקולא. שוב אין עצה ואין תבונה לנגד ה', וצריכין לצאת נגדו במלחמת תנופה, דמשנה שלימה שנינו (אבות פ"ג, מ"א): "המגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעוה"ב" (א").

דככל שהחשש מצוי וקרוב יותר: שההמון ישפיעו ממנו ויגררו אבתריה, הרי גם החשש יותר גדולה ועצומה, שיגרום הירוס בחומת הדת. וזה מחייב שגם אופני ואמצעי המלחמה נגדו, יהיו יותר חזקים וכבדים, ואין לירא ולהתפעל כלל מכוחו וחילו בתורה. רק להכריז: שהוא "עוקר הדת" כיון דע"פ "כללי הוראה והכרעה" אין הלכה כמותו, ואסור להסתמך על קולותיו^(ב), דאין זה משום "קנאות" רק מ"עיקר הדין", ופוי"ב וד"ב ותל"מ.

(יא). ונחוי' להדגיש, דכל האמור עד כאן, הוא אף כשהמיקל בניגוד להכללים, כוונתו באמת ל"טובת היהדות" או מחמת רגשי "רחמנות", דעכ"ז הוא "עוקר דת" ו"מין" וכנ"ל. ברם המורים שנוקטים להקל תוך שמשתמשים עם אמתלאות הנ"ל, אבל אמיתת הסיבה מה שדוחף אותם "להקל", הוא בכדי לקנות שם לעצמם: כ"פוסקים גדולים" אצל כתבי עת וההמון דבהפקירא ניחא להו..., [וזוקק חשבון צדק שלא לרמות עצמו בזה]. רחמנות גדולה עליהם, דאין

לך "שפלות" גדול מזה: "לכנות כבוד עצמו ע"י עקירת הדת...", וגדול עונם מנשוא, ה"י. **(יב).** ובמקרה שיש "סכנה" לצעוק לעומת מורה מפורסם שהוא "עוקר הדת ומין", וכגון שיראים מפגיעת מעריציו, מסתברא דליכא חיוב לסכן עצמו על כך, וכדחזינן מהבנימין זאב וכנ"ל (הערה ט). אבל זה עכ"פ חייבין להכריז אף בכה"ג: דע"פ "כללי הוראה והכרעה" אין הלכה כמותו בד"ז, ושאסור לסמוך עליו בקולא זו.

סוף דבר

סיכום היוצא מתוכן ספר זה

ענף א

כל השלבים איך שספר זה התפרסם - מורים על זיוף

א. הנה, אם יתבונן מישהו, ב"אופן" התפרסומה של ספר זה ברבים, החל מיום הוולדה, בודאי שיודה שצריכה לעורר "חשדות" גדולים אצל כל הולך ישר, שמהו אינו בסדר התרחש כאן.

ומשל למה הדבר דומה, אם יבא מישהו כהיום עם תכריך כתבים בידו, ויתנם לפרסום למערכת של איזה ירחון, ויספר לנו "מעשה": שחידושים הללו נעתקו ע"י איזה "כותב" לא ידוע, מתוך עצם כתי"ק של איזה גדול מפורסם שנפטר זה לא כביר, לפני ל"ד שנה. **[ובכדי** לסבר את האוזן עם דוגמא מוחשית: נצייר לעצמינו, שלפי דבריו יש בידו "העתק" מכת"ק של הגה"ק מסאטמאר זצ"ל, שכהיום הוא ל"ד שנה מפטירתו (בשנת תשל"ט)]. **אלא** שהכת"י המקורי איננו, כי לאחר שסיים ל"העתיק" ממנה, הוכרח לגונזה מפני שבלתה ונשחתה...

האם היה מאמין לו מישהו, אפילו אם לא היה נמצא שם שום דבר מוזר, בודאי דלא, כי יחשדוהו שהתחשק לו לפרסם את חידושי עצמו על שם איזה גדול. **דהרי** השאלה הראשונה והפשוטה מה שישאלו בני אדם, הוא, מאן יימר שאכן היה תחת ידו של כותב המסתתר, עצם כתי"ק של אותו גדול.

ב. ואף אם נאמין לו שאכן כן הוא, שהיה תח"י עצם כתי"ק, הרי התמיהה בולט: דאיך אירע שבזמן קצר כזה, כבר בלה ונשחתה הכת"י המקורי כ"כ, עד שהוכרח לגונזה כליל, אולי כל הח"ת מה שפירסם הם פרי יצירת עצמו. **ואפילו** אם יש רגלים לדבריו: כי בהרבה מקומות ניכר "סגנון לשונו" של אותו גדול, אכתי מאן יימר שאכן העתיק "הכל" משם, אולי הוסיף או גרע ככל העולה על רוחו. **וממילא** פשוט, דכל שאין הכת"י המקורי לפנינו, שנוכל לבדוקה, אם אכן כתוב שם "כל" מה שהדפיס, לא היינו מעניקים גושפנקא דאישור על סמכותה.

ג. והנה, אם יתוסף על זה עוד שלב: דאותו אדם שמסר להדפיס את הכת"י האמורה להיות העתקה מדוייקת מן הכת"י המקורי, התנה עמהם: שהם חייבים להעלים את שמו, ואסור להם לגלות לשום אדם מיהו. **בודאי** שזה רק היה מחזק יותר החשד אצל בנ"א, לומר שהוא שקרן וייצרן, ולא יצאו "כל" ח"ת הללו מקולמסו של אותו הגדול, והיינו טעמא שמסתיר את עצמו. **וכמובן** שכל זה הוא, אף כשלא היינו מוצאים באותן הכתבים שום דבר מוזר ופלאי, מה שיכחיש האפשרות ש"כל" הדברים אכן יצאו מקולמסו של אותו גדול.

ד. ועתה, אם יתוסף בזה עוד שלב על כל הנ"ל. **דלא** רק, שאותו אדם אינו יכול להציג לפנינו את הכת"י המקורי, וגם מסתיר את עצמו. **אלא** שגם נמצא באותן הכתבים דברים מוזרים מאוד, מה שאינו עולה על הדעת, שאכן יצאו מקולמסו של אותו אדם גדול. **ולא** רק דברים מוזרים, אלא גם דברים אסורים ממש, ואף דברים שהם להיפך הגמור, ממה שהיה רגיל על לשונו של אותו גדול להשמיע, ובניגוד הגמור ממה שכתב בספריו שהדפיס בעצמו.

וכגון, לפי דוגמא הנ"ל (אות א', ד"ה ומשל), היה נמצא בהכתבים האמורים להיות העתק מכת"ק של האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל: **איך** שהוא משבח מאוד בשם אביו הק' את מעלת טיבם של ה"ציונים"... להיפך הגמור מכל דבריו בכתב ובע"פ, וכידוע. **[דומיא** מה שבכת"י זה, משבח רבינו את אביו הק' הח"צ: שלמד "פילוסופיא", בו בזמן שהוא מרעיש על זה במקומות אין מספר בספריו, כדהועתק בפנים (פ"ג, ענף ג', אות ה)]. **היעלה** על הדעת, שהיינו מתחשבים עם ספר כזה, בודאי דלא, דהרי התמונה מכל הצדדים וצידי צדדים, מורים על זיוף וסילוף.

ה. ומעתה, אם יתוסף על כל הנ"ל עוד שלב על גביהן: שכל המתטפלים עם הכת"י, הם כולם מפורסמים להשתייך לחוג נגדיי, [וכגון לפי המשל: היו כולם מכת ה"ציונים"]. **ולא** עוד, אלא שכולם, כולל חברי המערכת, המעתיקים, והמדפיסים, כבר נתפסו בשקרים גלויים ובזיופים מחפירים, והם מאשימים זה את זה בסילופים. **האם** היה מישהו מביט לעומתם ומתחשב בדבריהם, ודאי דלא, אלא שהיו שוחקים ולועגים עליהם במבט של ביטול גמור.

ו. וא"כ הבה נתבונן, אם אין זה בדיוק תיאור התמונה, איך שנתגלגל התגלות ה"מגילת ספר" בעולם, שהיתה מכוסה עם כל הכיסויים הללו בכל שלביה. **ובכדי** להבליט משמעותן של הדברים היטב, נמנה י"ד "מציאותים" מוזרים, ותיכף לאחריה נציג את ה"תמיחות" שיש עליהם [ויישובן], ואלו הם:

(א) המציאות: דעצם כתב יד קדשו של רבינו מספר זה, לא נמצא בעולם. התמיהה שע"ז: מדוע דוקא מספר זה לא נמצא כתי"ק, בו בזמן שרובם ככולם של כתבי ידיו הק' של רבינו משאר ספריו, ואף אותן שהדפס בחייו [ולא היה עוד צורך בהם], אכן נמצאים וקיימים עד עצם היום הזה?.

(ב) האמתלא: שהצריכו לגנוז כתי"ק של רבינו בהיות שבלתה ונשחתה. התמיהה שע"ז: מדוע בלתה כתי"ק מחיבור זה בזמן קצר של ל"ד שנים מפטירת רבינו, בו בזמן שכת"ק משאר חיבוריו נמצאים עדיין כהיום לאחר ר"ג שנה מפטירתו, במצב יפה?. ועוד: דהרי אף לפי דבריהם, לא בלו "כל" הדפים, רק דף הראשון בלבד, וא"כ [אף אם גם קצת מדפים הראשונים התחיל לבלות] מדוע הוצרכו לגנוז את כולה, [אם לא כדי להסתיר את זיופם...]?.

(ג) האמתלא: שהספר נדפס מכת"י המהוה "העתק" מכת"ק רבינו, כי נאלצו ל"העתיקה" כדי להצילה מטמיון בליאותה. התמיהה שע"ז: דאי משום כך, הרי היה יכולים להדפיסה ישר מעצם כתי"ק [כמנהג ימים ההם, שכבר נתפתחה הדפוס וחדלה "העתק ספרים ביד"], ומדוע הוצרכו ל"העתיקה" מקודם ולהדפיסה משם [אם לא משום שביערו כתי"ק כדי שלא יתגלה זיופם...]?.

(ד) המציאות: הכת"י [המועתק] הובא אצל "מערכת גליון" על מנת שידפיסו ממנה "חלקים חלקים". התמיהה שע"ז: מדוע לא הביאה בעל הכת"י להדפיסה בב"א אצל "מדפיס" רגיל, כמו שעשה טרם כן עם ספרו?.

(ה) המציאות: הכת"י [המועתק] הובא לדפוס אצל מערכת גליון "המאסף" שהיתה שייכת לחברת "משכילים" ו"אפיקורסים" ידועים, מי שכבוד גדולי ישראל היה שנואים ומושפלים אצלם. התמיהה שע"ז: מדוע לא הביאה בעל הכת"י להדפיסה אצל מדפיסים השייכים לחוג ה"יראים", מי שרבינו ושאר גדולי ישראל נערץ ונקדש אצלם, [כדי להקטין ה"חשש" שגזדייפה...]?.

(ו) המציאות: מערכת הגליון מעלימים שמו של בעל הכת"י [המועתק] מי שהביאה לפרסמה אצלם. התמיהה שע"ז: מהו סיבת ה"הסתרה" מאדם שזכה להציל ספרו של רבינו מטמיון נצחי, מהו ה"בושה" בזה?.

(ז) המציאות: ב"המאסף" דלגו על מש"כ בכת"י [המועתק]: שהח"צ למד "פילוסופיא" וש"כל גבאי צדקת א"י היו גנבים". התמיהה שע"ז: מהו סיבת דילוג זה, [אם לא שפחדו לפרסם שקרים באותה תקופה שחיו עדיין הרבה צאצאי רבינו ותלמידיו ואנשים שהכירוהו, שבטח ל"ה שותקים ע"ז]?.

(ח) האמתלא: דה"נקודות" המצויים בהכת"י [המועתק] אמורים לסמן אי יכולת קריאת כ"ק של רבינו מחמת בליאותה, מה שמשמש כ"אישור" על ה"הכרח" להעתיקה. הפירכה שע"ז: א"כ, מהו הסבר ה"נקודות" המצויים בתוך "דברי המעתיק" בדף ראשון, [אם לא דמן השמים הסיבו ש"יכשל בקולמסו" כדי שיתגלה זייפנותו], ד"מה" לא היה יכול לקרות ב"דברי עצמו...".?

(ט) המציאות: הכ"י מלא בבזיונות עצומים על רבינו, ודוגמאות אחדים: א', שהיו תלויין מאחוריו [מפי הטבעת] תולעים ארוכים כשני אמות, ול"ה יכול להוציאם בשו"א, [כלומר, שהוכרח לעמוד ברציפות...]. ב', למשך שנים נטפו מי רגליו [וד"א מאו"מ] ברציפות, [דלפי"ז היה אסור ללמוד ולהתפלל למשך כמה שנים]. הפירכא שע"ז: היאמין מישהו, שקיים אפשרות מציאות תולעים גדולים כזה במעי אדם, או שאדם השפוי בדעתו יכתוב כל זאת על עצמו לדורות עולם: שהכל ידעו שסבל מתחלואים מגועלים שכזה, מהו התועלת בזה?.

(י) המציאות: הכת"י מלא עם "סתירות", שהם להיפוך הגמור ממה שרבינו כותב בספריו, ודוגמא אחת מיני הרבה: רבינו משבח את אביו הח"צ: שהיה בקי בחכמת ה"פילוסופיא", בעוד שרבינו אוסר ומגנה לימוד חכמה זו בספריו. הפירכא שע"ז: היאמין מישהו, שרבינו היה הפכפכן ומתעתע כגבר עברו יין, שישבח את אביו [דוקא בספר שכת"י"ק ממנה איננו...]: בדבר שהוא מגנה ומתריע כנגדה בלשונות חריפים מאוד [בספריו מה שאכן הדפיס בעצמו...].?

(יא) המציאות: הכת"י מלא רעיונות פסולים של ה"משכילים", ולדוגמאות אחדים: א', שמשבח לימוד לשונות עכו"ם. ב', ד"כל" גבאי קודש דצדקת א"י היו "גנבים". ג', מגנה החדרים והמלמדים. ד', מגנה התחתנות הבנים בלי בחירת עצמם... הפירכא שע"ז: היאמין מישהו שרבינו, מי שהיה הלוחם הגדול נגד כל סטיה כלשהו מיהדות הצרופה, יכתוב [דוקא בספר זה מה שכת"י"ק ממנה איננה...]: חיזוק לכל דיעותיהם החזבות של ה"משכילים"?

(יב) המציאות: הכ"י מלא בהשמצות על גדולי ישראל, ומבלי תועלת ולאחר פטירתם. וכגון: [א] שגה"ק פנ"י [שתמך ברבינו נגד הגריו"ג] קיבל הרבנות דפפד"מ באלמות ובמתן שוחד בד"י ובעש"ג. [ב] שבי"ד הגה"ק כנסי"ח לקח שוחד בכ"י. [ג] שבנות הגה"ק הנ"ל נתפסו בזנות דא"א. הפירכא שע"ז [חוץ מה"שקר"]: דהלא ודאי שאין להכותב כן בשם רבינו, יותר נאמנות מעד אחד כשר, דאף אם היה מעיד כן על יהודי פשוט כבי"ד ובפניו: שכתב כן,

תטו מגילת סוף דבר, ענף א פלסתר

ל"ה נאמן, והיו מלקין אותו כמוציא ש"ר. וא"כ כש"כ כשמעיד כן על רביה"ק, ורק בכתב, ושלא בפניו, ושלא בב"ד, ומסתיר עצמו, דאסור להאמינו ע"פ דין שרבינו כתב כן, [וק"ו כשנתגלה שהיא "רשע" הפסול לעדות], וממילא נפסל כל הספר.

(יג) המציאות: לימים נתגלה שבעל הכת"י [המועתק] הנסתר, הוא: "אליעזר ריסער", רשע מפורסם שהיה מסית ומדיח לתנועת "ריפורם", ומראשי בוני ה"טעפמל" הראשון בהמבורג, ששינו שם נוסח התפלה, ונשים זמרו בביהכ"ג, ושרו שם בכלי שיר בשבתות וימים טובים, וכתב חירופין וגידופין על ראשי גולת אריאל: מהר"ם בנעט, רעק"א, החו"ד, שמן רוקח, החתם סופר, ועוד. התמיהה דלפי"ז: האם יש הו"א, שיכולין לסמוך על יישרות אדם זה, מי שהיה שונא ליהדות הצרופה: שהכת"י [המועתק] מה שיצאתה מתחת ידו והמציאה לפרסום, אכן מהוה העתק צודק מכת"י"ק של רבינו, כולל הדברים המוזרים הנ"ל, מבלי שנחשדנו: שהוא הכניסם שם, מגטירתו שנאה כבושה על גדולי ישראל?.

(יד) המציאות: ה"הגהות" הרשומים בדף "דבר המערכת", נמצא בה "סגנון לשונו המובהק" של אליעזר ריסער מה שכתב בשאר ספריו שהוציא, והם דומים לצורת הכת"י [המועתק] של כל הספר. התמיהה דלפי"ז: האם אין זה משמש כ"ראיה" שאליעזר ריסער "בעל הכת"י" [המועתק, מי שמעיד על עצמו בספרו: שהוא "מחונן" באומנות ה"זיפנות", ובמיוחד איך להכניס דברים זרים בלשון זולתו!]: שהוא היה גם "כותב הכת"י", כלומר ה"מזייפה" וה"מנסחה", מי שהכניס שם ב"מומחיותו" את כל הדברים המוזרים הנמצאים שם, ואח"כ ביער כת"י"ק של רבינו מן העולם, כדי שלא ישאר "ראיה קיימת" על סילופיו וזיופיו?.

ז. וראה זה פלא: שי"ד תמיהות הנ"ל, "כולם" מתיישבים עם "תירוץ אחד". והוא: דה"מעתיק" מכ"י"ק דברים האמיתיים [אליעזר ריסר או אחר] הכניס בהעתקתו הדברים המוזרים, ואח"כ ביער כת"י"ק מן העולם כדי שלא ישאר ראיה על זיופיו. ובזה מתיישבים כל התמיהות הנ"ל בב"א, דוק ותשכח.

ותוקפה של אמיתת תירוץ כזה מוכח מן הכלל הידוע: דאם תירוץ אחד מיישב הרבה קושיות בב"א, זה משמש כאות מובהק על "אמיתתה". **דהרי** לאידך גיסא, אין שום מנוס מלבוא למסקנא הנ"ל, זולת אם נתעקש [בכדי לאשר ההשמצות על רבינו...] לומר על כאו"א מי"ד תמיהות הנ"ל: ש"כולם" הם "מקרים" בעלמא... **אבל** הדיחוי ע"ז מובן ע"פ הכלל ההגיוני: ש"המקרה לא יתמיד, אלא יש לתלותן בסיבה אחת משותפת" [קובה"ע (יבמות ס"ה, ע"ב)]: שמורים על "זיוף".

ואחרי כל זאת, האם יש לחשוב עוד דמי שיש לו מח בקדקדו, יעניק גושפנקא דאישור כלשהו לספר כזה, מדוע, רק משום שמישהו [אם זהו אליעזר ריסער, או רשע אחר], לקח קולמוס בידו, ושירטט הדברים על הנייר בשמו, דמאי בכך. **דמלבד** מה דע"פ דין אסור להאמין לו, גם ע"פ שכל אטו מן הנמנע "לכתוב שקרים", דאם יכולים לומר שקר בפה, יכולים גם לכתוב אותה בקולמוס, וזה עוד קל יותר. **וממילא** ליכא שום מקום ליתן סמכות כלשהו להספר.

ח. ופשוט, דמה שה"מתחכמים" דנו, רוצים להתעקש גם אחרי כל דברי טעם הללו, מכח טענתם של סרק: **ד"על כרחך** "צ"ל, שרבינו כתב כל הדברים, מדוע? משום שהבקי בסגנון לשונו, מכיר איך שלשונו מבריח בכל אורך הספר. **ברם**, הפרכת טענה זו, מובן מאליו לכל בר דעת, דאטו היה נצרך להמזייף לייצר "עובדות" שלמות מה שלא היו ולא נבראו, אדרבה קל הרבה היה לו "לבנות" זיפיו תוך כדי לשתלם "בתוך" עובדות אמיתיים, ע"י שינויים קלים.

ברוב פעמים היה די לה"מעתיק" להחליף שורה אחת, בכדי להפוך הקערה על פיה, וכגון בעובדות מהד"ת של הח"צ, אטו אמרנו: ש"כל" העובדות מתחילתם ועד סופם שקר, ולא היו ד"ת הללו מעולם. **בודאי** שהיו, דלמה יטרח לייצר עובדות שלימות בדיות, כשדי לו להחליף ממש"כ רבינו: "ואמ"ה לא לקח אף פרוטה אחת בשכרו". **ולכתוב** במקומה: "ואמ"ה השתווה עמו בסך שבע מאות אדומים טבין ותקילין", מה שקל אף לכותב פשוט לעשות, וכש"כ ל"אומן".

ולפעמים אף לא היה צריך המזייף להחליף "שורה", דהיה די לו להכניס רק "מלה אחת" בלבד, בכדי להפוך את הקערה על פיה. **וכמו** במקום שהכניס מלת "פילוסופיא" בתוך רשימת לימודי הח"צ, דבר שכל מי שיכול לתפוס קולמוס בידו, יכול לעשותה בניקל, וזהו טענה שאין עליה שום תשובה כלל.

ענף ב

קוטב ה"חילוקי דיעות" - במאי תליא

ונסיים ספרינו, בדברים מחכימים ששמענו מת"ח אחד, שקרא את דברינו (מהדו"ק). וגם דברי ה"מתחכמים" כנ"ל במבוא (ענף ה'). **והגדיר** וסיכם הקוטב על "מה" שה"חילוקי דיעות" שבינינו תלויה ועומדת, וה"מסקנא" היוצא אף לפי דבריהם. **וכה** אמר: הבה נסכם מקודם: מה הם הדברים שיש בהם

"חילוקי דיעות" ביניכם, ומה הם הדברים ששניכם "מסכימים" עליה. **ואח"כ** נראה: מהו ה"מסקנא" ע"פ דעת תוה"ק [וגם ע"פ שכל הישר]. בואו חשבון:

א. הרי שניכם מודים באמיתת ארבע עשרה הנחות התמיהות המנויין לעיל (ענף א', אות ו'), דהרי הם "מציאותים" אמיתיים, מה דל"ש לפלפל בהם.

וא"כ אף אם יתעקשו ה"מתחכמים" על כ"א מהם: שהם "מקרים" בעלמא, ואכתי ייתכן שדברים המוזרים אכן יצאו מתח"י רבינו, למרות שזה מנוגד מן הכלל ההגיוני: ש"המקרה לא יתמיד", [וגם ע"פ הלכה אסור להאמין כן]. **מ"מ** הרי לא הביאו "ראיה" שאכן יצאו מקולמסו, ונמצינו: שחילוקי דיעות ביניכם, הוא: ב"סברא": אם לתלות שהדברים המוזרים הכתובים בכת"י של המסתתר, המבזים מאוד את רבינו ואביו הח"צ ושאר גדולי ישראל, אכן יצאו מתח"י רבינו, או לא.

ב. הנה, ה"החלטה" בהכרעת פתרון של "ספק" זה, שונה אצל כל אדם, כי זה תלוי לפי מה שהוא אדם, את "מי" הוא מעריץ ומכבד, אם "גדולי

ישראל", או "משכילים" ו"עוקרי הדת": **וכידוע** פירוש הפסוק: (משלי כ"ז, כ"א): מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו, [דמלבד פירוש הפשוט ד"לפי מהללו" כמש"כ רש"י וז"ל: על ידי שהבריות מהללין אותו במעשיו הטובים, נבחן לרבים אם טוב ואם רע, עכ"ל. **יש** עוד פירוש]: דכל "איש" נבחן "לפי מהללו", כלומר לפי "מה" [או "מי"] שהוא מהלל ומשבח, דזה מעיד על עצם מהותו של עצמו^(א).

פירשו גם **המארי** (אבות פ"ה, מ"ט), ו**מנורת המאור** (פי"ז), עי"ש. וריו"נ ממשיך בזה"ל: וה**מכשולות הנמצאים בכבוד הרשעים רבים וידועים**, כי יש בכבודם הלול התורה והעבודה, והוא העון המכלה מנפש ועד בשר... כי הם מכניעים כבוד אנשי אמת ומכבילים העבודה. וא"ן הצלחה לכבוד הצדיקים זולתי אחרי השפלת כבודם [של הרשעים], כמו שאמר הכתוב (משלי י"ד, י"א): בית רשעים ישמד, ואהל ישרים יפריח, ונאמר (שם י"א, י"א): בכרכת ישרים תרום קרת, ובפי רשעים תהרס, עכ"ל.

(א). בן פירש **בשערי תשובה** (לר"י, שער ג', אות קמ"ח): וז"ל: פירושו, מעלת האדם לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים. תדע ובהנתן כי איש טוב הוא, ושורש הצדק נמצא בו, כי לא ימצא את לבו רק לשבח את הטוב והטובים תמיד בכל דבריו, ולגנות את העבירות ולהבזות בעליהן... ואם יתכן כי יש בידו עונות נסתרים, אבל מאוהבי הצדק הוא... והוא מעדת מכבדי ה'. והמשבח מעשים מגונים או מהלל רשעים, הוא הרשע הנמור והמהלל את עבודת השי"ת... [וכע"ז

וככה הוא גם לענין נ"ד, דמי שצועד בדרך היראים כפי שקיבלנו מרבותינו הק', בודאי שלא יניח מקום במוחו אף לרגע קט, שייתכן אפשרות מציאות כזה: שדברים מוזרים כאלו יצאו מתח"י רבינו. **ולא** יעלה על דעתו להשתולל וליכנס בדוחקים, כדי למצוא איזה "הסבר" ליישב ולתרץ, מדוע ולמה הגיע רבינו לידי כך [קרי, לשפלות כזה ח"ו]: שיכתוב דברים אסורים ומוזרים כאלו.

דאפוכי מטרתא למה לו, מדוע יאשר מקודם שהדברים המוזרים יצאו מתח"י, ויאלץ אח"כ ליכנס בפירצות דחוקים, להסביר מדוע שכתב כן. **כי** יישרות השקפתו הבריאה, מביאו להחליט בברירות: שמעולם לא יצאו דברים הללו מת"י רבינו, כמו ש[ה"דין" מחייב, וגם] האומדנא שע"פ השכל מוכיח, וחסל.

[א"ה: ידוע, שכך היה דרכו בקודש של הגה"ק מסאטמאר זצ"ל חכימי דיהודאי. דבכל כה"ג, כשהרצו לפניו "סיפורי צדיקים", והרגיש בהם פגיעה כלשהו באיזה דין בשו"ע, או אף רק סטייה קלה מאיזה מנהג מקובל, מיד הכחיש את כל הסיפור, ולא אבה לקבל "תירוצים" ליישבו. בהסבירו בטוטו"ד, דלמה לנו לצרה הזאת, לקבל לשה"ר על הצדיק: שעבר על מנהג או דין, רק משום שכך כתוב באיזה "געלע מעשה ביכל"..., כדי שנצטרך ליכנס אח"כ בדוחקים ליישבה, מוטב לנקות את הצדיק ע"י הכחשת כל הסיפור בכל מכל וכל..., עכדפח"ח^(ב)].

ע"ה אמרו: מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מחללו, כלומר: לפי מה שהוא מחלל..., עכ"ל. [וכע"ז כתבו: כמגן אבות (להרשב"ץ, שם), ובמרכבת המשנה (לר"י אלשקר, אבות פ"א, מ"ו), ותולדות יעקב יוסף (וארא, יתרו, ואתחנן), עי"ש].

(ב). וז"ל ויואל משה (מאמר שלש שבועות, אות קפ"ה, ד"ה וכבר): וכבר הבאתי שדורנו הדור של עיקבא דמשיחא, הוא הדור של שכחת התורה שאחז"ל, ודרך הבעש"ט נשתכח לגמרי מהדור... וחסרי תבונה מתחשבים עם סיפורי מעשיות, שרוכם ככולם שקרים וכזבים, ומשתנים מפה אל פה בשינויים מן הקצה אל הקצה,

ובינתר ביאור כתב ד"ז ר"י (אבות פ"ד, מ"ו) וז"ל: כל המכבד את התורה וכר', והחדר על דברי תורה ומכבד אותה ואת לומדיה. **שדכר** ידוע הוא מהכרח הפסוקים והסברא, שנותנת: שכל מי שמדבר טוב על הטובים ועל החכמים שמוחזקין בו, שהוא צדיק. **ובל** חזן אותם לכף חובה, ולוקח במעשיהם לומר שאינן מכוונין, ואינו רואה להיות להם זכות. [וממשיך]:

ובשמדברין לפנינו מן הרשעים, מצדיק את מעשיהם, כידוע שיש בו שמץ רשעות, כי בזה הדבר תוכל להבחין לבות האדם. **ופסוק** שלם יש לנו על זה, ששלמה

ג. ברם, מי שהוא מכת ה"מתחכמים", שכבר טעם מן מים המאררים של המשכילים, ומילא את כריסו מדבריהם. **והערכתו** על רבינו ושאר גדולי ישראל, אינו מתוך לימודו בספריהם הק', אלא מתוך מבט השקפתם של האפיקורסים, שלא דלגו על הזדמנות להגשימם ולהשמיצם, ודבריהם המורעלים מפעפע במוחו כארסו של עכנאי, ה"י.

לדידיה, ניחא יותר, לאשר מה שיצא מתחת ידי המשכילים, מלהגן על צדקתם ויישרותם של גדולי ישראל, דהרי יש לו "מבט" אחר עליהם, ה"י. **ונמצינו,** דזהו מחלוקת ישנה שבין ה"יראים" וה"משכילים", והמכריעים כצד השני, שייכים לכנופיית ה"משכילים" המופרכים אצל היראים מעולם, ולמרות שמלובשים כחסידים, אבל בתוכיות לבבם הם ספוגים ורויים בדיעות כוזבות, ר"ל.

ע"פ דעת "רבותיה"ק" אסור לעיין ב"מגילת ספר" המצוי כהיום

ד. וסיים: דכ"ז הוא רק בהנוגע להחילוקי דיעות: איך לשפוט "מסברא": אם "כל" מה שנאמר בהכת"י נכתב ע"י רבינו, וכדעת "מתכמים" דגן, או לא וכדעתינו, וכפי שה"השקפה" [וה"הלכה"] מחייב, דזה תלוי לפי מה שהוא אדם.

לצדקה, נטל בחזק יד מאשה עניה אחת, את כל ממנום מה שאצרו במשך שנים עבור נדן לבתם בלי הסכמת בעלה שלא היה שם, וכשנתודע מזה אף מיחה בדבר, אלא שאח"כ יצא להם מזה טובה גדולה: שפריץ אחד הניח להם רכוש גדול. [נראה לעיל (פי"ג, הערה ז), עי"ש].

וחלילה להאמין בסיפורים שכאלו וכיו"ב, כאילו שצדיקים עברו על עבירות מפורסמות, כדי שמזה יצא ישועה להנצרך. **דבלל** גדול הוא: דהעובר עבירות אינו צדיק, ומן עבירות לא יצא בשו"א מופתים וישועות לבנ"י, ומן גרמת צער לאלמנה, לא יצא בשו"א סניגור על כלל ישראל, וד"ב.

ואם אלו השקרים נכתבו אחר כך בספר, סוברים שהוא ספר תורה... עכ"ל.

וכאן המקום לעורר, שנתחמקו בשבועונים וכתבי עת, אף בשל היראים, זיופים מחפירים בתוך סיפורי צדיקים, שמקורם מה"משכילים" שעשו זאת בנכליותם בכדי להתלוצץ מהם, ורק דגמאות אחדים ננקוט. **[א]**, הסיפור הידוע: איך שצדיק אחד, מי שמפורסם כסניגורן של ישראל, לחץ וציער באופן מבהיל אלמנה עניה ומרודה בערב יוה"כ, כדי שתוכרח לוותר על טובת חייה בשביל טובת בנה, וכאילו שעשה כן בכדי שמזה יצא "סניגור" גדול בשמים על בני"י. **[ב]**, הסיפור: איך שצדיק גדול שקיבץ ממון

אבל זה מיהא ברור אף לדעת המתחכמים, הרוצים להתעלם מכל י"ד "הוכחות" הנ"ל המורים על "זיוף", [להחשיב את כ"א מהם כ"מקרה" בעלמא, בניגוד להכלל: ש"המקרה לא יתמיד"]. **דעכ"ז** יתעקשו: ד"כל" מה שנמצא בהכתב יד אכן יצא מקולמסו, [דיש להם יותר אימון ביישרות המשכילים, מבצדקת רבינו וכנ"ל (אות ג)]. **מ"מ**, הרי אינם יכולים להכחיש ה"מציאות": ש"ה"העתק" יצא מתח"י "עוקרי דת" ו"משכילים", ושיש בו דברים מוזרים, וסו"ס מוכרחים להודות ש"ייתכן" שהמעתיק הכניס שם דברים שלא נמצאו בכתי"ק [הנעלם] של רבינו.

וא"כ, הרי כמשתייכים לכת ה"יראים", שוב הם מוכרחים להודות: דלמעשה אסור לעיין בה"מגילת ספר" ע"פ אזהרות החמורות מרבותיה"ק שהובא לעיל (פ"י): **שגזרו** אומר [אף מכח "חשדות" החלושים פי כמה מבנ"ד]: שאסור להחזיק ספר כזה בבית, וכש"כ שאסור לעיין בה. **ומ"זה** אין להם שום מנוס לברוח, דהר"ז "מציאות" קיים, דניתי ספריהם הק' וניחזי שכ"כ להדיא כנ"ל (שם).

ומעתה, הרי כל עוד שרוצים להתייצג כמשתייכים לה"יראים" המצייתים לרבותיה"ק, הם מוגבלים ע"פ אזהרותיהם: שלא להסתכל ב"מגילת ספר" ושלא להחזיקו בבית. **דאם** ממשיכים לאשרה ולהחזיקה ולקרות בה, [לו יהא עם האמתלא: שניקוהו], הרי מכריזים בזה: **ש"חולקים** על הגאווה"ק: ר' צדוק מלובלין, האבנ"ז, לב העברי, מנח"א, לבו"מ, אגר"מ, שהחליטו: שנאסרה כליל, וששום אדם אין יכול לנקותה. **וא"כ** הר"ז משמש הודאה מהם: שצוחקים מדבריהם ושבפנימיותם הם "משכילים" המופרכים לה"יראים" עכת"ד, ודפח"ח.

גם "ע"פ הלכה" אסור להחזיק המגילת ספר בבית, וכש"כ לעיין בו

ה. אולם נחוץ להוסיף, דיותר מזה יש דברים בגו: דלא רק מכח איסור רבותינו הק' הנ"ל, אסור להחזיק ולהסתכל במגי"ס המצוי. **אלא** דכן הוא גם "על פי הלכה" הברורה. **דהלא** ודאי, דאין לאותו כותב ההשמצות על גדולי ישראל, נאמנות: שהעתיק כן מכת"ק של רבינו, יותר נאמנות מ"עד אחד".

דאף אם ה' לו חזקת כשרות, והי' מעיד על סתם יהודי בב"ד ובפניו: שכתב כן ל"ה נאמן ומלקין אותו כ"מוציא שם רע" כנ"ל (פ"י הערה ח', אות ח'). **וכש"כ** כשמעיד כן על צדיק, ורק בכתב, ושלא בפניו, ושלא בב"ד, ומסתיר עצמו, דאסור להאמינו ע"פ דין: שכתב כן. **וק"ז** כשנתגלה כ"רשע" הפסול לעדות וכבנ"ד, ודאי דאסור להאמינו, ונמצינו דגם "לדינא" אסור לעיין במגילת ספר, וד"ב.